J. W. Alexander

Library of the Theological Seminary,
PRINCETON, N. J.
Presented by
J. Wm. & J. W. Alexander
1895

Division BS1197
Section J83A2
Shelf
Number V.1

FL. JOSEPHI
JUDAEI
OPERA OMNIA.

TEXTUM EDIDIT

M. CAROL. ERNEST. RICHTER,
DIACONUS AD AED. ST. MARIAE ZWICKAVIENSIUM.

VOL. I.

ARCHAEOL. JUD. LIB. I — V. CONTINENS.

LIPSIAE
SUMTIBUS E. B. SCHWICKERTI.
1826.

BIBLIOTHECA SACRA

PATRUM ECCLESIAE GRAECORUM.

PARS I.

FL. JOSEPHI

JUDAEI

OPERA OMNIA.

EDIDIT

M. CAROL. ERNEST. RICHTER.

VOL. I.

LIPSIAE

SUMTIBUS E. B. SCHWICKERTI.

1826.

VIRIS

MAGNIFICIS, SUMME VENERANDIS

H. G. TZSCHIRNERO

EPHOR. LIPS. ET CANON. MISN.

ET

H. C. A. EICHSTADTIO

SER. M. DUC. SAX. VIN. A CONS. INT.

DOCTORIBUS THEOLOGIAE ET PHILOSOPHIAE

DOCTISSIMIS ET MERITISSIMIS

PRIMITIAS HAS BIBLIOTHECAE S.

COMMENDATAS

DEDICATAS

ESSE VOLUIT

EDITOR.

LECTORI

S.

Quântam in universum lectio Patrum ecclesiasticorum utilitatem afferat iis, qui certam et firmam theologiae christianae scientiam parare cupiunt, dummodo eorum scripta, qua decet, ratione leguntur et tractantur, cum alii saepe declararunt, tum *J. G. Walchius* luculenter docuit*). Sed theologis nostri praesertim aevi, quorum nimis multi universam fere theologiam ad dogmata quaedam nuper inventa — philosophica quidem, at vix optimo iure, ab auctoribus dicuntur — revocare conati sunt, illa magis quam priorum commendanda esse videtur, ut histo-

---

*) *J. G. Walchii* Bibliotheca patristica. Jenae 1770. Cap. XV. §. 1. sqq.

rico-critica potius via porro discatur et doceatur, quae sit vera ac genuina theologia, quae non.

Quam viam quum paucis tantum hucusque ingredi licuerit, ea maxime de causa, quod copiae illorum librorum typis expressae vel rariores vel cariores sunt, haud inutile duximus, M. *Schluttigius*, vir graecarum litterarum peritissimus mihique amicissimus, nunc Lutetiis Parisiorum degens, et ego, *Bibliothecam* hanc *Patrum Ecclesiae graecorum* cum *Josepho et Philone* edendam curare, ut inprimis tironibus theologiae, qui in academiis versantur, illos libros viliori pretio formaque commodiori emere liceat. Atque ut uberior eius sit usus, commentarios in unumquemque scriptorum in Bibliothecam nostram recipiendorum addere decrevimus, — ita quidem, ut et textus, quem vocant, et commentarii singuli vendantur; — hos vero tam pressos et succinctos, ut ex omnibus, quae ad criticen et interpretationem locorum difficiliorum faciunt, ea tantum contineant, quae ad verba auctoris recte intelligenda maxime necessaria videantur.

Hoc secuti consilium *Fl. Josephi* Opera omnia, e recensione Hudsono-Havercampia anni MDCCXXVI.

denuo recognita, primo loco edidimus, deinceps commentarios nostros, ut nobis constitutum est, additturi.

Non necesse quidem omnino videbatur, ut longe a textu laudatissimae illius editionis recederemus; attamen in hac nostra mutata sunt quaedam, duce praesertim Lobeckio *), Viro Doctissimo et de Josepho nuper meritissimo, quae in illa cum legibus sanioris grammaticae pugnantia leguntur, vel contra auctoritatem codicum nimio plerumque priorum editorum atticismi studio, in qua re prae ceteris modum excessit Bernardus, recepta sunt. Minime vero omnia, quae praeter Lobeckium Ernestius **), alii, voluerunt, correximus; sed plurima ex illis, quae Viris DD. notatu digna visa sunt, lecturis diiudicanda in commentariis proponere praetulimus. In his quoque omnium, quae, quantulacunque sint, in hac editione praestitimus, rationem reddituri sumus.

---

*) Phrynichi Eclogae nominum et verborum atticorum etc. ed. *Chr. A. Lobeck.* Lips. 1820.

**) *Jo. Aug. Ernesti* Observationes philologico - criticae in *Aristoph.* Nubes et *Fl. Josephi* Antiqq. Judd. Lips. 1795.

Quod superest, faxit Deus O. M., ut et hac nostra opella aliquid ad augendam et stabiliendam disciplinam eam conferatur, qua accurate explorata demum recte intelliguntur, quae Jesum eiusque discipuli, praestantissimi sane rerum divinarum explanatores, homines docuerint; lectores vero, ut curas nostras aequi bonique faciant, et Bibliothecae huic Sacrae faveant, iterum iterumque rogatos volumus.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ͵γωλγ΄.

Argumentum Lib. I.

Προοίμιον περὶ τῆς ὅλης πραγματείας. — (1) Ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ διάταξις τῶν στοιχείων. — (2) Περὶ τοῦ γένους Ἀδάμου, καὶ τῶν ἀπ᾽ αὐτοῦ δέκα γενεῶν τῶν μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ. — (3) Ὡς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, καὶ ὃν τρόπον Νώεος, σωθεὶς ἐν λάρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν, κατῴκησεν ἐν τῷ Σενναὰρ πεδίῳ. — (4) Ὡς πύργος, ὃν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐφ᾽ ὕβρει τοῦ θεοῦ ᾠκοδόμουν, κατέπεσεν, καὶ ὡς τὰς φωνὰς αὐτῶν μετέβαλλεν, καὶ ὡς ὁ τόπος, ἐν ᾧ τοῦτο γέγονε, Βαβυλὼν ἐκλήθη. — (5) Ὡς οἱ Νωέου ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν. — (6) Ὅτι τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκισάντων προσηγορεύθη. — (7) Ὡς Ἄβραμος ὁ πρόγονος ἡμῶν, ἐξελθὼν ἐκ τῆς Χαλδαίων γῆς, κατέσχε τὴν τότε μὲν Χαναναίαν νῦν δὲ Ἰουδαίαν λεγομένην. — (8) Ὅτι λιμοῦ τὴν Χαναναίαν καταλαβόντος εἰς Αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινα χρόνον ὑπέστρεψεν ὀπίσω. — (9) Ἡ τῶν Σοδομιτῶν διαφθορὰ, Ἀσσυρίων αὐτοῖς ἐπιστρατευσάντων. — (10) Ὡς Ἄβραμος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους ἐπιστρατεύσας ἐνίκησε, καὶ τούς τε αἰχμαλώτους τῶν Σοδομιτῶν ἔσωσε, καὶ τὴν λείαν, ἣν ἔλαβον, ἀφείλετο. — (11) Ὡς τὸ Σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεστρέψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς ἐφ᾽ οἷς ἡμάρτανον. — (12) Περὶ Ἀβιμελέχου, καὶ περὶ Ἰσμαήλου τοῦ Ἀβράμου, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ Ἀράβων. — (13) Περὶ Ἰσάκου, ὃς ἦν γνήσιος Ἀβράμου παῖς. — (14) Περὶ Σάῤῥας τῆς Ἀβράμου γυναικός, καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψεν. — (15) Ὡς ἐκ Κετούρας Ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ τῶν Τρωγλοδυτῶν ἔθνος ἐγεννήθη. — (16) Ὡς ὁ Ἴσακος γυναῖκα ἔλαβε τὴν Ῥεβέκκαν. — (17) Περὶ τῆς Ἀβράμου τελευτῆς. — (18) Περὶ τῶν Ἰσάκου υἱῶν Ἠσαύου καὶ Ἰακώβου, καὶ γενέσεως αὐτῶν καὶ διατροφῆς. — (19) Ἰακώβου φυγὴ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν διὰ τὸν ἀδελφοῦ φόβον, καὶ ὡς γήμας ἐκεῖ, καὶ δώδεκα γεννήσας παῖδας πάλιν εἰς τὴν Χαναναίαν ἐπανῆλθεν. — (20) Περὶ συνελεύσεως Ἰακώβου καὶ Ἠσαύου. — (21) Περὶ ὕβρεως τῆς Δείνης. — (22) Ὡς Ἴσακος τελευτήσας ἐτάφη ἐν Χεβρῶνι.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

1 (Haverc.) Τοῖς τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις οὐ μίαν οὐδὲ τὴν αὐτὴν ὁρῶ τῆς σπουδῆς γινομένην αἰτίαν, ἀλλὰ πολλὰς, καὶ πλεῖστον ἀλλήλων διαφερούσας. Τινὲς μὲν γὰρ ἐπιδεικνύμενοι λόγων δεινότητα, καὶ τὴν ἀπ᾽ αὐτῆς θηρώμενοι δόξαν, ἐπὶ τοῦτο τῆς παιδείας τὸ μέρος ὁρμῶσιν· ἄλλοι δὲ χάριν ἐκείνοις φέροντες, περὶ ὧν τὴν ἀναγραφὴν εἶναι συμβέβηκε, τὸν εἰς αὐτὴν πόνον καὶ παρὰ δύναμιν ὑπέστησαν· εἰσὶ δὲ οἵτινες ἐβιάσθησαν ὑπ᾽ αὐτῆς τῶν πραγμάτων τῆς ἀνάγκης, οἷς πραττομένοις παρέτυχον, ταῦτα γραφῇ δηλούσῃ περιλαβεῖν· πολλοὺς δὲ καὶ χρησίμων μέγεθος πραγμάτων, ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων, προέτρεψε τὴν περὶ αὐτῶν ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. Τούτων δὴ τῶν προειρημένων αἰτιῶν αἱ τελευταῖαι δύο καὶ ἐμοὶ συμβεβήκασι. Τὸν μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις γενόμενον, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπέβη, πείρᾳ μαθὼν ἐβιάσθην ἐκδιηγήσασθαι, διὰ τοὺς ἐν τῷ γράφειν λυμαινομένους τὴν ἀλήθειαν.

2. Ταύτην δὲ τὴν ἐνεστῶσαν ἐγκεχείρισμαι πραγματείαν, νομίζων ἅπασι φανεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν σπουδῆς. Μέλλει γὰρ περιέξειν ἅπασαν τὴν παρ᾽ ἡμῖν ἀρχαιολογίαν, καὶ τὴν διάταξιν τοῦ πολιτεύματος ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθηρμηνευμένην γραμμάτων. Ἤδη μὲν οὖν καὶ πρότερον διενοήθην, ὅτε τὸν πόλεμον συνέγραφον, δηλῶσαι, τίνες ὄντες ἐξ ἀρχῆς οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ τίσι χρησάμενοι τύχαις, ὑφ᾽ οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς εὐσέβειαν καὶ τὴν
2 et 3. ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς, πόσους τε πολέμους ἐν μα-

κροῖς πολεμήσαντες χρόνοις εἰς τὸν τελευταῖον ἄκοντες πρὸς Ῥωμαίους κατέστησαν. Ἀλλ' ἐπεὶ μείζων ἦν ἡ τοῦδε τοῦ λόγου περιβολὴ, καθ' αὑτὸν ἐκεῖνον χωρίσας ταῖς ἰδίαις αὐτοῦ ἀρχαῖς καὶ τῷ τέλει τὴν γραφὴν συνεμέτρησα. Χρόνου δὲ προϊόντος, ὅπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἅπτεσθαι διανοουμένοις, ὄκνος μοὶ καὶ μέλλησις ἐγίνετο τηλικαύτην μετενεγκεῖν ὑπόθεσιν εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ ξένην διαλέκτου συνήθειαν. Ἦσαν δέ τινες οἳ πόθῳ τῆς ἱστορίας ἐπ' αὐτήν με προέτρεπον, καὶ μάλιστα δὴ πάντων Ἐπαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδέαν παιδείας ἠγαπηκὼς, διαφερόντως δὲ χαίρων ἐμπειρίαις πραγμάτων· ἅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ὁμιλήσας πράγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δὲ θαυμαστὴν ἐπιδειξάμενος φύσεως ἀγαθῆς ἰσχὺν, καὶ προαίρεσιν ἀρετῆς ἀμετακίνητον. Τούτῳ δὴ πειθόμενος, ἀεὶ τοῖς χρήσιμον ἢ καλόν τι πράττειν δυναμένοις συμφιλοκαλοῦντι, καὶ ἐμαυτὸν αἰσχυνόμενος, εἰ δόξαιμι ῥαθυμίᾳ πλέον ἢ τῷ περὶ τὰ κάλλιστα χαίρειν πόνῳ, προθυμότερον ἐπεῤῥώσθην, ἔτι καὶ ἐκεῖνο πρὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος οὐ παρέργως, περί τε τῶν ἡμετέρων προγόνων, οἳ μεταδιδόναι τῶν τοιούτων ἤθελον, καὶ περὶ τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν.

3. Εὗρον τοίνυν, ὅτι Πτολεμαίων μὲν ὁ δεύτερος, μάλιστα δὴ βασιλεὺς περὶ παιδείαν καὶ βιβλίων συναγωγὴν σπουδάσας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τὸν ἡμέτερον νόμον καὶ τὴν κατ' αὐτὸν διάταξιν τῆς πολιτείας, εἰς τὴν Ἑλλάδα φωνὴν μεταβαλεῖν. Ὁ δὲ τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων οὐδενὸς ἀρετῇ δεύτερος Ἐλεάζαρος τῷ προειρημένῳ βασιλεῖ ταύτης ἀπολαῦσαι τῆς ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησε, πάντως ἀντειπὼν ἄν, εἰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν τὸ μηδὲν ἔχειν τῶν καλῶν ἀπόῤῥητον. Καὶ ἐμαυτῷ δὴ πρέπειν ἐνόμισα, τοῦ μὲν ἀρχιερέως μιμήσασθαι τὸ μεγαλόψυχον, τῷ βασιλεῖ δὲ πολλοὺς ὁμοίως ὑπολαβεῖν καὶ νῦν εἶναι φιλομαθεῖς·

οὐδὲ γὰρ πᾶσαν ἐκεῖνος ἔφθη λαβεῖν τὴν ἀναγραφὴν, ἀλλ᾽ αὐτὰ μόνα τὰ τοῦ νόμου παρέδοσαν οἱ πεμφθέντες ἐπὶ τὴν ἐξήγησιν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Μυρία δέ ἐστι τὰ δηλούμενα διὰ τῶν ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ πεντακισχιλίων ἐτῶν ἱστορίας ἐν αὐτοῖς περιειλημμένης· καὶ παντοῖαι μέν εἰσι παράλογοι περιπέτειαι, πολλαὶ δὲ τύχαι πολέμων, καὶ στρατηγῶν ἀνδραγαθίαι, καὶ πολιτευμάτων μεταβολαί. Τὸ σύνολον δὲ μάλιστά τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τῆς ἱστορίας, ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, ὅτι μὲν τοῖς θεοῦ γνώμῃ
4 κατακολουθοῦσι, καὶ τὰ καλῶς νομοθετηθέντα μὴ τολμῶσι παραβαίνειν, πάντα κατορθοῦται πέρα πίστεως, καὶ γέρας εὐδαιμονίας πρόκειται παρὰ θεοῦ· καθ᾽ ὅσον δ᾽ ἂν ἀποστῶσι τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πόριμα, τρέπεται δ᾽ εἰς συμφορὰς ἀνηκέστους, ὅ τι ποτ᾽ ἂν ὡς ἀγαθὸν δρᾶν σπουδάσωσιν. Ἤδη τοίνυν τοὺς ἐντευξομένους τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τὴν γνώμην θεῷ προσανέχειν, καὶ δοκιμάζειν τὸν ἡμέτερον νομοθέτην, εἰ τήν τε φύσιν αὐτοῦ ἀξίως κατενόησε, καὶ τῇ δυνάμει πρεπούσας ἀεὶ τὰς πράξεις ἀνατέθηκε, πάσης καθαρὸν τὸν περὶ αὐτοῦ φυλάξας λόγον τῆς παρ᾽ ἄλλοις ἀσχήμονος μυθολογίας, καί τά γε, ὅσον ἐπὶ μήκει χρόνου καὶ παλαιότητι, πολλὴν ἔχων ἄδειαν ψευδῶν πλασμάτων. Γέγονεν γὰρ πρὸ ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ᾽ ὅσον πλῆθος αἰῶνος οὐδ᾽ αὐτῶν οἱ ποιηταὶ τὰς γενέσεις τῶν θεῶν, μή τί γε τὰς τῶν ἀνθρώπων πράξεις, ἢ τοὺς νόμους ἀνενεγκεῖν ἐτόλμησαν. Τὰ μὲν οὖν ἀκριβῆ τῶν ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς προϊὼν ὁ λόγος κατὰ τὴν οἰκείαν τάξιν σημανεῖ· τοῦτο γὰρ διὰ ταύτης ποιήσειν τῆς πραγματείας ἐπηγγειλάμην, οὐδὲν προσθεὶς οὐδ᾽ αὖ παραλιπών.

4. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πάντα σχεδὸν ἐκ τῆς τοῦ νομοθέτου σοφίας ἡμῖν ἀνήρτηται Μωϋσέως, ἀνάγκη μοι βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, ὅπως ἂν μή τινες τῶν ἀναγνωσομένων διαπορῶσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος, περὶ

νόμων καὶ πράξεων ἔχων τὴν ἀναγραφὴν, ἐπὶ τοσοῦτον φυσιολογίας κεκοινώνηκεν. Ἰστέον οὖν, ὅτι πάντων ἐκεῖνος ἀναγκαιότατον ἡγήσατο, τῷ καὶ τὸν ἑαυτοῦ μέλλοντι βίον οἰκονομήσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθετεῖν, πρῶτον Θεοῦ φύσιν κατανοῆσαι, καὶ τῶν ἔργων τῶν ἐκείνου θεατὴν τῷ νῷ γενόμενον, οὕτω παράδειγμα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι καθ᾿ ὅσον οἷόν τε, καὶ πειρᾶσθαι κατακολουθεῖν. Οὔτε γὰρ αὐτῷ ποτ᾿ ἂν γενέσθαι νοῦν ἀγαθὸν τῷ νομοθέτῃ ταύτης ἀπολειπομένῳ τῆς θέας, οὔτε τῶν γραφησομένων εἰς ἀρετῆς λόγον οὐδὲν ἀποβήσεσθαι τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ πρὸ παντὸς ἑτέρου διδαχθεῖεν, ὅτι πάντων πατήρ τε καὶ δεσπότης ὁ Θεὸς ὢν, καὶ πάντα ἐπιβλέπων, τοῖς μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοὺς ἔξω δὲ βαίνοντας ἀρετῆς μεγάλαις περιβάλλει συμφοραῖς. Τοῦτο δὴ παιδεῦσαι Μωϋσῆς βουληθεὶς τὸ παίδευμα τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, τῆς τῶν νόμων θέσεως οὐκ ἀπὸ συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἤρξατο τοῖς ἄλλοις παραπλησίως, ἀλλ᾿ ἐπὶ τὸν Θεὸν καὶ τὴν τοῦ κόσμου κατασκευὴν τὰς γνώμας αὐτῶν ἀναγαγὼν, καὶ πείσας, ὅτι τῶν ἐπὶ γῆς ἔργων τοῦ Θεοῦ τὸ κάλλιστόν ἐσμεν ἄνθρωποι, ὅτε πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἔσχεν ὑπακούοντας, ῥᾳδίως ἤδη περὶ πάντων ἔπειθεν. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις ἐξακολουθήσαντες τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων εἰς τοὺς θεοὺς τῷ λόγῳ τὴν αἰσχύνην μετέθησαν, καὶ πολλὴν ὑποτίμη- 5
σιν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν· ὁ δ᾿ ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραιφνῆ τὴν ἀρετὴν ἔχοντα τὸν Θεὸν ἀποφήνας, ᾠήθη δεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνης πειρᾶσθαι μεταλαμβάνειν, καὶ τοὺς μὴ ταῦτα φρονοῦντας μηδὲ πιστεύοντας ἀπαραιτήτως ἐκόλασε. Πρὸς ταύτην οὖν τὴν ὑπόθεσιν ποιεῖσθαι τὴν ἐξέτασιν, τοὺς ἀναγνωσομένους παρακαλῶ. Φανεῖται γὰρ σκοπουμένοις οὕτως οὐδὲν οὔτ᾿ ἄλογον αὐτοῖς, οὔτε πρὸς τὴν μεγαλειότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἀνάρμοστον. Πάντα γὰρ τῇ τῶν ὅλων φύσει σύμφωνον ἔχει τὴν διάθεσιν, τὰ

μὲν αἰνιττομένου τοῦ νομοθέτου δεξιῶς, τὰ δὲ ἀλληγοροῦντος μετὰ σεμνότητος, ὅσα δ' ἐξ εὐθείας λέγεσθαι συνέφερε, ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντος. Τοῖς μέντοι βουλομένοις καὶ τὰς αἰτίας ἑκάστων σκοπεῖν, πολλὴ γένοιτ' ἂν ἡ θεωρία καὶ λίαν φιλόσοφος, ἣν ἐγὼ νῦν μὲν ὑπερβαλοῦμαι· θεοῦ δὲ διδόντος ἡμῖν χρόνον, πειράσομαι μετὰ ταύτην γράψαι τὴν πραγματείαν. Τρέψομαι δὲ ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν ἤδη τῶν πραγμάτων, μνησθεὶς πρότερον ὧν περὶ τῆς τοῦ κόσμου κατασκευῆς εἶπε Μωϋσῆς. Ταῦτα δ' ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις εὗρον ἀναγεγραμμένα· ἔχει δὲ οὕτως.

CAP. I. 1. Ἐν ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ταύτης δ' ὑπ' ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κρυπτομένης σκότει, πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ἐπιθέοντος, γενέσθαι φῶς ἐκέλευσεν ὁ θεός. Καὶ γενομένου τούτου, κατανοήσας τὴν ὅλην ὕλην διεχώρισε τό τε φῶς καὶ τὸ σκότος, καὶ τῷ μὲν ὄνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δὲ ἡμέραν ἐκάλεσεν, ἑσπέραν τε καὶ ὄρθρον τὴν ἀρχὴν τοῦ φωτὸς καὶ τὴν ἀνάπαυσιν προσαγορεύσας. Καὶ αὕτη μὲν ἂν εἴη ἡ πρώτη ἡμέρα. Μωϋσῆς δ' αὐτὴν μίαν εἶπε· τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς μέν εἰμι ἀποδοῦναι καὶ νῦν· ἐπεὶ δ' ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων ἰδίᾳ συγγραψάμενος παραδώσειν, εἰς τότε καὶ τὴν περὶ αὐτῆς ἑρμηνείαν ἀναβαλοῦμαι. Μετὰ δὴ τοῦτο τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν τὸν οὐρανὸν τοῖς ὅλοις ἐπιτίθησιν, ὅτ' αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων διακρίνας καθ' αὐτὸν ἠξίωσε τετάχθαι, κρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ, καὶ νότιον αὐτὸν καὶ ὑετώδη, πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν δρόσων ὠφέλειαν ἁρμοδίως τῇ γῇ μηχανησά-
6 μενος. Τῇ δὲ τρίτῃ ἵστησι τὴν γῆν, ἀναχέας περὶ αὐτὴν τὴν θάλασσαν· κατ' αὐτὴν δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν εὐθὺς φυτά τε καὶ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλε. Τῇ δὲ τετάρτῃ διακοσμεῖ τὸν οὐρανὸν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄστροις, κινήσεις αὐτοῖς ἐπιστείλας καὶ δρόμους, οἷς ἂν αἱ τῶν ὡρῶν περιφοραὶ φαneραὶ ση-

μαίνοιντο. Πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ ζῶά τε κατ' αὐτὴν νηκτὰ καὶ μετάρσια τὰ μὲν κατὰ βυθοῦ τὰ δὲ δι' ἀέρος ἀνῆκε, συνδησάμενος αὐτὰ κοινωνίᾳ καὶ μίξει γονῆς ἕνεκα καὶ τοῦ συναύξεσθαι καὶ πλεονάζειν αὐτῶν τὴν φύσιν. Τῇ δὲ ἕκτῃ ἡμέρᾳ δημιουργεῖ τὸ τῶν τετραπόδων γένος, ἄῤῥεν τε καὶ θῆλυ ποιήσας· ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔπλασε. Καὶ τὸν κόσμον ἐν ἓξ ταῖς πάσαις ἡμέραις Μωϋσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησὶ γενέσθαι, τῇ δὲ ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι, καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων ἐκεχειρίαν, ὅθεν καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἀπὸ τῶν πόνων κατὰ ταύτην ἄγομεν τὴν ἡμέραν, προσαγορεύοντες αὐτὴν σάββατα· δηλοῖ δὲ ἀνάπαυσιν κατὰ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον τὸ ὄνομα.

2. Καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν Μωϋσῆς μετὰ τὴν ἑβδομὴν ἤρξατο, περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς λέγων οὕτως. Ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς λαβὼν, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ καὶ ψυχήν. Ὁ δ' ἄνθρωπος οὗτος Ἄδαμος ἐκλήθη. Σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ γλῶτταν τὴν Ἑβραίων πυῤῥὸν, ἐπειδή περ ἀπὸ τῆς πυῤῥᾶς γῆς φυραθείσης ἐγεγόνει· τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ παρθένος γῆ καὶ ἀληθινή. Παρίστησι δὲ ὁ θεὸς τῷ Ἀδάμῳ κατὰ γένη τὰ ζῶα, θήλεά τε καὶ ἄῤῥενα ἀποδειξάμενος· καὶ τούτοις ὀνόματα τίθησιν, οἷς ἔτι καὶ νῦν καλοῦνται. Βλέπων δὲ τὸν Ἄδαμον οὐκ ἔχοντα κοινωνίαν πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συνδιαίτησιν, οὐδὲ γὰρ ἦν, ξενιζόμενον δ' ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις οὕτως ἔχουσι, μίαν αὐτοῦ κοιμωμένου πλευρὰν ἐξελὼν ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τὴν γυναῖκα. Καὶ ὁ Ἄδαμος προσαχθεῖσαν αὐτὴν ἐγνώρισεν ἐξ αὐτοῦ γενομένην. Ἰσσὰ δὲ κατὰ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον καλεῖται γυνὴ, τὸ δ' ἐκείνης ὄνομα τῆς γυναικὸς Εὔα ἦν· σημαίνει δὴ τοῦτο πάντων τῶν ζώντων μητέρα.

3. Φησὶ δὲ τὸν θεὸν καὶ παράδεισον πρὸς τὴν ἀνατολὴν καταφυτεῦσαι παντοίῳ τεθηλότι φυτῷ· ἐν τούτοις δ' εἶναι καὶ τῆς ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως, ᾧ διεγινώσκετο τί τε εἴη τὸ ἀγαθὸν

7 καὶ τί τὸ κακόν. Εἰς τοῦτόν τε τὸν κῆπον εἰςαγαγόντα τόν τε Ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα, κελεῦσαι τῶν φυτῶν ἐπιμελεῖσθαι. Ἄρδεται δ' οὗτος ὁ κῆπος ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ, πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν γῆν περιῤῥέοντος, ὃς εἰς τέσσαρα μέρη σχίζεται. Καὶ Φεισὼν μέν — σημαίνει δὲ πληθὺν τὸ ὄνομα — ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' Ἑλλήνων Γάγγης λεγόμενος. Εὐφράτης δὲ καὶ Τίγρης ἐπὶ τὴν Ἐρυθρὰν ἀπίασι θάλασσαν· καλεῖται δὲ ὁ μὲν Εὐφράτης Φορὰ, σημαίνει δὲ ἤτοι σκεδασμὸν ἢ ἄνθος, Τίγρης δὲ Διγλὰθ, ἐξ οὗ φράζεται τὸ μετὰ στενότητος ὀξύ. Γηὼν δὲ, διὰ τῆς Αἰγύπτου ῥέων, δηλοῖ τὸν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν, ὃν δὲ Νεῖλον Ἕλληνες προςαγορεύουσιν.

4. Ὁ δὴ τοί νυν θεὸς τὸν Ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐκέλευε γεύεσθαι, τοῦ δὲ τῆς φρονήσεως ἀπέχεσθαι, προειπὼν ἁψαμένοις ἐξ αὐτοῦ ὄλεθρον γενησόμενον. Ὁμοφωνούντων δὲ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῶν ζώων ἁπάντων, ὁ ὄφις, συνδιαιτώμενος τῷ τε Ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ, φθονερῶς μὲν εἶχεν ἐφ' οἷς αὐτοὺς εὐδαιμονήσειν ᾤετο, πεπεισμένους τοῖς τοῦ θεοῦ παραγγέλμασιν. Οἰόμενος δὲ συμφορᾷ περιπεσεῖσθαι παρακούσαντας, ἀναπείθει κακοήθως τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ τῆς φρονήσεως, ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τήν τε τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διάγνωσιν, ἧς γενομένης αὐτοῖς μακάριον καὶ μηδὲν ἀπολείποντα τοῦ θείου διάξειν βίον. Καὶ παρακρούεται μὲν οὕτω τὴν γυναῖκα τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ καταφρονῆσαι· γευσαμένη δὴ τοῦ φυτοῦ, καὶ ἡσθεῖσα τῷ ἐδέσματι, καὶ τὸν Ἄδαμον ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. Καὶ συνίεσάν τε ἑαυτῶν ἤδη γεγυμνωμένων, καὶ τὴν αἰσχύνην ὕπαιθρον ἔχοντες σκέπην ἑαυτοῖς ἐπενόουν· τὸ γὰρ φυτὸν ὀξύτητος καὶ διανοίας ὑπῆρχε. Φύλλοις οὖν ἑαυτοὺς συκῆς ἐσκέπασαν, καὶ ταῦτα πρὸ τῆς αἰδοῦς προβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδόκουν εὐδαιμονεῖν ὅσων πρότερον ἐσπάνιζον εὑ-

ρόντες. Τοῦ θεοῦ δ᾽ εἰς τὸν κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν Ἄδαμος πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνειδὼς ἑαυτῷ τὴν ἀδικίαν ὑπεχώρει. Τὸν δὲ θεὸν ἐξέ- 8
νιζεν τὸ πραττόμενον, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνετο, δι᾽ ἣν πρότερον ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ νῦν φεύγει ταύτην καὶ περιΐσταται. Τοῦ δὲ μηδὲν φθεγγομένου, διὰ τὸ συγγινώσκειν ἑαυτῷ παραβάντι τὴν τοῦ θεοῦ πρόσταξιν, "ἀλλ᾽ ἐμοὶ μὲν," εἶπεν ὁ θεὸς, "ἔγνωστο περὶ ὑμῶν, ὅπως βίον εὐδαίμονα καὶ κακοῦ παντὸς ἀπαθῆ βιώσητε, μηδεμιᾷ ξαινόμενοι τὴν ψυχὴν φροντίδι, πάντων δ᾽ ὑμῖν αὐτομάτων, ὅσα πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ ἡδονὴν συντελεῖ, κατὰ τὴν ἐμὴν ἀνιόντων πρόνοιαν, χωρὶς ὑμετέρου πόνου καὶ ταλαιπωρίας, ὧν παρόντων γῆράς τε θᾶττον ἂν ἐπέλθοι, καὶ τὸ ζῆν οὐ μακρὸν ὑμῖν γένοιτο. Νῦν δ᾽ εἰς ταύτην μου τὴν γνώμην ἐνύβρισας, παρακούσας τῶν ἐμῶν ἐντολῶν· οὐ γὰρ ἐπ᾽ ἀρετῇ τὴν σιωπὴν ἄγεις, ἀλλ᾽ ἐπὶ συνειδότι πονηρῷ." Ἄδαμος δὲ παρῃτεῖτο τῆς ἁμαρτίας αὐτὸν, καὶ παρεκάλει τὸν θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τὴν γυναῖκα τοῦ γεγονότος αἰτιώμενος, καὶ λέγων ὑπ᾽ αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς ἁμαρτεῖν. Ἡ δ᾽ αὖ κατηγόρει τοῦ ὄφεως. Ὁ δὲ θεὸς ἥττονα γυναικείας συμβουλῆς αὐτὸν γενόμενον ὑπετίθει τιμωρίᾳ, τὴν γῆν οὐκ ἔτι μὲν αὐτοῖς τῶν ἑαυτῆς ἀναδώσειν αὐτομάτως εἰπὼν, πονοῦσι δὲ καὶ τοῖς ἔργοις τριβομένοις τὰ μὲν παρέξειν, τῶν δὲ οὐκ ἀξιώσειν. Εὐέαν δὲ τοκετοῖς καὶ ταῖς ἐξ ὠδίνων ἀλγηδόσιν ἐκόλαζεν, ὅτι τὸν Ἄδαμον, οἷς αὐτὴν ὁ ὄφις ἐξηπάτησε, τούτοις παρακρουσαμένη συμφοραῖς περιέβαλεν. Ἀφείλετο δὲ καὶ τὸν ὄφιν τὴν φωνὴν, ὀργισθεὶς ἐπὶ τῇ κακοηθείᾳ τῇ πρὸς τὸν Ἄδαμον, καὶ ἰὸν ἐντίθησιν ὑπὸ τὴν γλῶτταν αὐτῷ, πολέμιον ἀποδείξας ἀνθρώποις, καὶ ὑποθέμενος κατὰ τῆς κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγὰς, ὡς ἐν ἐκείνῃ τοῦ τε κακοῦ τοῦ πρὸς ἀνθρώπους κειμένου, καὶ τῆς τελευτῆς ῥᾴστης τοῖς ἀμυνομένοις ἐσομένης· ποδῶν τε αὐτὸν ἀποστερήσας, σύ-

ρεσθαι κατὰ τῆς γῆς ἰλυσπώμενον ἐποίησε. Καὶ ὁ μὲν θεὸς ταῦτα προστάξας αὐτοῖς πάσχειν, μετοικίζει τὸν Ἄδαμον καὶ τὴν Εὐέαν ἐκ τοῦ κήπου εἰς ἕτερον χωρίον.

9 CAP. II. 1. Γίνονται δὲ αὐτοῖς παῖδες ἄῤῥενες δύο. Προσηγορεύετο δ᾽ αὐτῶν ὁ μὲν πρῶτος Καΐς, κτῆσιν δὲ σημαίνει τοῦτο μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα, Ἄβελος δὲ ὁ δεύτερος, σημαίνει δὲ πένθος τοῦτο. Γίνονται δὲ αὐτοῖς καὶ θυγατέρες. Οἱ μὲν οὖν ἀδελφοὶ διαφόροις ἔχαιρον ἐπιτηδεύμασιν· Ἄβελος μὲν γὰρ ὁ νεώτερος δικαιοσύνης ἐπεμελεῖτο, καὶ πᾶσιν τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ πραττομένοις παρεῖναι τὸν θεὸν νομίζων ἀρετῆς προενόει· ποιμενικὸς δ᾽ ἦν ὁ βίος αὐτοῦ. Καΐς δὲ τά τε ἄλλα πονηρότατος ἦν, καὶ πρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀροῦν ἐπενόησεν πρῶτος, καὶ κτείνει τὸν ἀδελφὸν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Θῦσαι τῷ θεῷ δόξαν αὐτοῖς ὁ μὲν Καΐς τοὺς ἀπὸ τῆς γεωργίας καὶ τῶν φυτῶν καρποὺς ἐπήνεγκεν, Ἄβελος δὲ γάλα καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν βοσκημάτων. Ὁ δὲ θεὸς ταύτῃ μᾶλλον ἥδεται τῇ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις καὶ κατὰ φύσιν γεγονόσιν τιμώμενος, ἀλλ᾽ οὐχὶ τοῖς κατ᾽ ἐπίνοιαν ἀνθρώπου πλεονέκτου κατὰ βίαν πεφυκόσιν. Ἔνθεν ὁ Καΐς, παροξυνθεὶς ἐπὶ τῷ προτετιμῆσθαι τὸν Ἄβελον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, κτείνει τὸν ἀδελφὸν, καὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν ὑπέλαβεν. Ὁ δὲ θεὸς συνεὶς τὸ ἔργον ἧκε πρὸς τὸν Καΐν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ πυνθανόμενος, ‛ποί ποτε εἴη· πολλῶν γὰρ αὐτὸν οὐκ ἰδεῖν ἡμερῶν, τὸν ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ᾽ αὐτοῦ βλέπων αὐτὸν ἀναστρεφόμενον᾽. Ὁ δὲ Καΐς ἀπορούμενος, καὶ οὐκ ἔχων ὅ τι λέγοι πρὸς τὸν θεὸν, ἀμηχανεῖν μὲν καὶ αὐτὸς ἔφασκεν τὸ πρῶτον ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ μὴ βλεπομένῳ. Παροξυνθεὶς δὲ, τοῦ θεοῦ λιπαρῶς ἐγκειμένου καὶ πολυπραγμονοῦντος, οὐκ εἶναι παιδαγωγὸς οὐδὲ φύλαξ αὐτοῦ καὶ τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ πραττομένων ἔλεγεν. Ὁ δὲ θεὸς τοὐντεῦθεν ἤλεγχεν ἤδη τὸν

Κάϊν, φονέα τοῦ ἀδελφοῦ γενόμενον, καὶ "θαυμάζω," φησὶν, "εἰ περὶ ἀνδρὸς ἀγνοεῖς εἰπεῖν τί γέγονεν, ὃν 10
αὐτὸς ἀπολώλεκας." Τῆς μὲν οὖν ἐπὶ τῷ φόνῳ τιμωρίας αὐτὸν ἀφίει, θυσίαν τε ἐπιτελέσαντα, καὶ δι᾽ αὐτῆς ἱκετεύσαντα μὴ λαβεῖν ὀργὴν ἐπ᾽ αὐτῷ χαλεπωτέραν· ἐπάρατον δὲ αὐτὸν ἐτίθει, καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ τιμωρήσασθαι κατὰ τὴν ἑβδόμην ἠπείλησε γενεὰν, καὶ τῆς γῆς ἐκείνης αὐτὸν ἐκβάλλει σὺν τῇ γυναικί. Τοῦ δὲ μὴ θηρίοις ἁλώμενος περιπέσῃ δεδιότος, καὶ τοῦτον ἀπολῆται τὸν τρόπον, ἐκέλευε μηδὲν ὑφορᾶσθαι σκυθρωπὸν ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας, ἀλλ᾽ ἕνεκα τοῦ μηδὲν ἐκ θηρίων αὐτῷ γενέσθαι δεινὸν, διὰ πάσης ἀδεῶς χωρεῖν γῆς· καὶ σημεῖον ἐπιβαλὼν, ὡς γνώριμος ἂν εἴη, προσέταξεν ἀπιέναι.

2. *Πολλὴν δ᾽ ἐπελθὼν γῆν ἱδρύεται μετὰ τῆς γυναικὸς Κάϊς εἰς Ναΐδα τόπον οὕτω καλούμενον, καὶ αὐτόθι ποιεῖται τὴν κατοίκησιν, ἔνθ᾽ αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγένοντο. Οὐκ ἐπὶ νουθεσίᾳ δὲ τὴν κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ αὐξήσει τῆς κακίας, ἡδονὴν μὲν πᾶσαν ἐκπορίζων αὐτοῦ τῷ σώματι, καὶ ἂν μεθ᾽ ὕβρεως τῶν συνόντων δέοι ταύτην ἔχειν. Αὔξων δὲ τὸν οἶκον πλήθει χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς καὶ βίας, πρὸς ἡδονήν τε καὶ λῃστείαν τοὺς ἐντυγχάνοντας παρακαλῶν, διδάσκαλος αὐτοῖς πονηρῶν ὑπῆρχεν ἐπιτηδευμάτων. Καὶ τὴν ἀπραγμοσύνην μὲν, ᾗ πρότερον συνέζων οἱ ἄνθρωποι, μέτρων ἐπινοίᾳ καὶ σταθμῶν μετεστήσατο, ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τὸν βίον ἐκ τῆς τούτων ἀμαθίας, καὶ τὸ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν περιαγαγών. Ὅρους τῆς γῆς πρῶτος ἔθετο, καὶ πόλιν ἐδείματο καὶ τείχεσιν ὠχύρωσεν, εἰς ταὐτὸ συνελθεῖν τοὺς οἰκείους καταναγκάσας. Καὶ τὴν πόλιν δὲ ταύτην ἀπὸ Ἀνώχου, τοῦ πρεσβυτάτου παιδὸς, Ἀνώχαν ἐκάλεσεν. Ἀνώχου δὲ Ἰαράδης υἱὸς ἦν, ἐκ δὲ τούτου Μαρούηλος, οὗ γίνεται παῖς Μαθουσάλας. Τοῦ δὲ Λάμεχος, ᾧ παῖδες ὑπῆρξαν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα ἐκ δύο γυναικῶν αὐτῷ φύντες, Σελλᾶς καὶ Ἀδᾶς. Τούτων Ἰώ-*

βηλος μὲν ἐξ Ἀδᾶς γεγονὼς σκηνὰς ἐπήξατο, καὶ προ-
βατείαν ἠγάπησεν. Ἰούβαλος δὲ, ὁμομήτριος ὢν αὐ-
τῷ, μουσικὴν ἤσκησε, καὶ ψαλτήριον καὶ κιθάραν
11 ἐπενόησε. Θόβελος δὲ, τῶν ἐκ τῆς ἑτέρας γεγονότων
ἰσχύϊ πάντας ὑπερβαλὼν, τὰ πολεμικὰ διαπρεπῶς
μετῆλθεν· ἐκ τούτων καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν τοῦ σώμα-
τος ἐκπορίζων, χαλκείαν πρῶτος ἐπενόησε. Πατὴρ
δὲ θυγατρὸς γενόμενος Λάμεχος, Νααμᾶς ὄνομα. Ἐπεὶ
δὲ τὰ θεῖα σαφῶς ἐξεπιστάμενος ἑώρα δίκην ἑαυτὸν
ὑφέξοντα τῆς Καΐος ἀδελφοκτονίας, τοῦτο ταῖς ἑαυτοῦ
γυναιξὶν ἐποίησε φανερόν. Ἔτι δὲ ζῶντος Ἀδάμου
καὶ Καΐος τοὺς ἐκγόνους πονηροτάτους συνέβη γενέ-
σθαι, κατὰ διαδοχὴν καὶ μίμησιν ἄλλον ἄλλου χεί-
ρονα τελευτῶντα· πρός τε πολέμους εἶχον ἀκρατῶς,
καὶ πρὸς ληστείαν ὡρμήκεσαν. Ὅλως δ᾽ εἴ τις ὀκνη-
ρὸς ἦν πρὸς τὸ φονεύειν, ἀλλ᾽ οὖν ἀπονοίᾳ ἦν θρα-
σὺς ὑβρίζων καὶ πλεονεκτῶν.

3. Ἄδαμος δὲ ὁ πρῶτος ἐκ γῆς γενόμενος, — ἀπαιτεῖ γὰρ ἡ διήγησις τὸν περὶ αὐτοῦ λόγον —, Ἀβέλου μὲν ἐσφαγμένου, Καΐος δὲ διὰ τὸν ἐκείνου φόνον πεφευγότος, παιδοποιΐας ἐφρόντιζε. Καὶ δεινῶς εἶχεν αὐτὸν γενέσεως ἔρως, ἔτη τριάκοντα ἤδη καὶ διακόσια ἠνυκότα τοῦ βίου, πρὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἑπτακόσια τελευτᾷ. Γίνονται μὲν οὖν παῖδες αὐτῷ ἄλλοι τε πλείους καὶ Σῆθος. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἄλλων μακρὸν ἂν εἴη λέγειν· πειράσομαι δὲ μόνα τὰ τῶν ἀπὸ Σήθου διελθεῖν. Τραφεὶς γὰρ οὗτος, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κρίνειν δυναμένην, ἀρετὴν ἐπετήδευσε, καὶ γενόμενος αὐτὸς ἄριστος μιμητὰς τῶν αὐτῶν τοὺς ἀπογόνους κατέλιπεν. Οὗτοι πάντες ἀγαθοὶ φύντες, γῆν τε τὴν αὐτὴν ἀστασίαστοι κατῴκησαν εὐδαιμονήσαντες, μηδενὸς αὐτοῖς, ἄχρι καὶ τελευτῆς, δυσκόλου προσπεσόντος. Σοφίαν τε τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπενόησαν. Ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ εὑρημένα, μὴ δὲ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρῆ-

ναι, — προειρηκότος ἀφανισμὸν Ἀδάμου τῶν ὅλων ἔσεσθαι, τὸν μὲν κατ᾿ ἰσχὺν πυρὸς, τὸν ἕτερον δὲ κατὰ βίαν καὶ πληθὺν ὕδατος —, στήλας δύο ποιησάμενοι, τὴν μὲν ἐκ πλίνθου τὴν δ᾿ ἑτέραν ἐκ λίθων, ἀμφοτέραις ἐνέγραψαν τὰ εὑρημένα, ἵν᾿ εἰ καὶ συμβῇ τὴν πλινθίνην ἀφανισθῆναι ὑπὸ τῆς ἐπομβρίας, ἡ λιθίνη μείνασα παράσχῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα, δηλοῦσα καὶ πλινθίνην δ᾿ ὑπ᾿ αὐτῶν ἀνατεθῆναι. Μένει δ᾿ ἄχρι τοῦ δεῦρο κατὰ γῆν τὴν Σιριάδα.

CAP. III. 1. Καὶ οὗτοι μὲν ἑπτὰ γενεὰς διέμειναν θεὸν ἡγούμενοι δεσπότην εἶναι τῶν ὅλων, καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν βλέποντες. Εἶτα προϊόντος τοῦ χρόνου μεταβάλλονται πρὸς τὸ χεῖρον ἐκ τῶν πατρίων ἐθισμῶν, μήτε τὰς νενομισμένας τιμὰς ἔτι τῷ θεῷ παρέχοντες, μήτε τοῦ πρὸς ἀνθρώπους δικαίου ποιούμενοι λόγον, ἀλλ᾿ ἣν πρότερον εἶχον τῆς ἀρετῆς ζήλωσιν διπλασίονα τῆς κακίας τότ᾿ ἐπεδεικνύμενοι δι᾿ ὧν ἔπραττον· ἔνθεν ἑαυτοῖς τὸν θεὸν ἐξεπολέμωσαν. Πολλοὶ γὰρ ἄγγελοι θεοῦ γυναιξὶ συμμιγέντες, ὑβριστὰς ἐγέννησαν παῖδας, καὶ παντὸς ὑπερόπτας καλοῦ, διὰ τὴν ἐπὶ τῇ δυνάμει πεποίθησιν· ὅμοια γὰρ τοῖς ὑπὸ γιγάντων τετολμῆσθαι λεγομένοις ὑφ᾿ Ἑλλήνων, καὶ οὗτοι δρᾶσαι παραδίδονται. Ὁ Νώεος δὲ, τοῖς πραττομένοις ὑπ᾿ αὐτῶν δυσχεραίνων, καὶ τοῖς βουλεύμασιν ἀηδῶς ἔχων, ἔπειθεν ἐπὶ τὸ κρεῖττον αὐτοὺς τὴν διάνοιαν καὶ τὰς πράξεις μεταφέρειν. Ὁρῶν δ᾿ οὐκ ἐνδιδόντας, ἀλλ᾿ ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς τῶν κακῶν κεκρατημένους, δείσας μὴ καὶ φονεύσωσιν αὐτὸν, μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῶν τούτοις συνοικουσῶν ἐξεχώρησε τῆς γῆς.

2. Ὁ δὲ θεὸς τοῦτον μὲν τῆς δικαιοσύνης ἠγάπησε, κατεδίκαζε δ᾿ οὐκ ἐκείνους μόνον τῆς κακίας,
ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅσον ἦν ἀνθρώπινον πότε δόξαν αὐτῷ 13
διαφθεῖραι, καὶ ποιῆσαι γένος ἕτερον πονηρίας κα-

θαρὸν, ἐπιτεμόμενός τε αὐτῶν τὸν βίον, καὶ ποιήσας ἐτῶν οὐχ᾽ ὅσα πρότερον ἔζων, ἀλλ᾽ ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς θάλασσαν τὴν ἤπειρον μετέβαλε. Καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀφανίζονται πάντες. Νώεος δὲ σώζεται μόνος, ὑποθεμένου μηχανὴν αὐτῷ καὶ πόρον πρὸς σωτηρίαν τοῦ θεοῦ τοιαύτην. Λάρνακα τετράστεγον κατασκευάσας, πηχῶν τὸ μῆκος τριακοσίων, πεντήκοντα δὲ τὸ πλάτος, καὶ τριάκοντα τὸ βάθος, εἰς ταύτην σύν τε μητέρι τῶν παίδων καὶ ταῖς τούτων γυναιξὶν ἐνέβη. Τά τε ἄλλα, ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ἐπικουρήσειν ἔμελλεν, ἐνθέμενος, ζῶά τε παντοῖα πρὸς διατήρησιν τοῦ γένους αὐτῶν ἄῤῥενά τε καὶ θήλεα, συνεισβαλόμενος ἄλλά τε τούτων ἑπταπλασίονα τὸν ἀριθμόν. Ἦν δ᾽ ἡ λάρναξ τούς τε τοίχους καρτερὰ, καὶ τοῖς ἁρμοῖς ἰσχυρῶς ἐνδεδεμένη καὶ τὸν ὄροφον, ὡς μηδαμόθεν ἐπικλύσασθαι μήδ᾽ ἡττᾶσθαι τῆς τοῦ ὕδατος βίας. Καὶ ὁ Νώεος μὲν οὕτως μετὰ τῶν οἰκείων διασώζεται· ἦν δ᾽ αὐτὸς μὲν ἀπὸ Ἀδάμου δέκατος. Λαμέχου γάρ ἐστιν υἱὸς, οὗ πατὴρ ἦν Μαθουσάλας, οὗτος δὲ ἦν τοῦ Ἀνώχου τοῦ Ἰαρέδου, Μαλουήλου δὲ Ἰάρεδος ἐγεγόνει, ὃς ἐκ Καϊνᾶ τεκνοῦται τοῦ Ἐνώσου σὺν ἀδελφαῖς πλείοσιν, Ἔνωσος δὲ Σήθου υἱὸς ἦν τοῦ Ἀδάμου.

3. Συνέβη δὲ τοῦτο τὸ πάθος κατὰ τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἤδη Νωέου τῆς ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δευτέρῳ, Δίῳ μὲν ὑπὸ Μακεδόνων λεγομένῳ, Μαρσουάνῃ δὲ ὑπὸ Ἑβραίων· οὕτως γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ τὸν ἐνιαυτὸν ἦσαν διατεταχότες. Μωϋσῆς δὲ τὸν Νισᾶν — ὅς ἐστι Ξανθικὸς — μῆνα πρῶτον ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς ὥρισε, κατὰ τοῦτον ἐξ Αἰγύπτου τοὺς Ἑβραίους προαγαγών. Οὗτος δ᾽ αὐτῷ καὶ πρὸς ἁπάσας τὰς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἦρχεν. Ἐπὶ μέντοι γε πράσεις καὶ ὠνὰς καὶ τὴν ἄλλην διοίκησιν τὸν πρῶτον κόσμον διεφύλαξε· τὴν δ᾽ ἐπομβρίαν ἄρξασθαί φησιν τῇ ἑβδόμῃ τοῦ προειρημένου μηνὸς καὶ εἰκάδι. Χρόνος δὲ οὗτος ἀπὸ Ἀδάμου τοῦ πρώτου γεγονότος ἐτῶν ὑπῆρξε δισχιλίων ἑξα-

κοσίων πεντήκοντα ἕξ. Ἀναγέγραπται δ' ὁ χρόνος 14
ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, σημειουμένων μετὰ πολλῆς ἀκριβείας τῶν τότε καὶ τὰς γενέσεις τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν καὶ τὰς τελευτάς.

4. Ἀδάμῳ μὲν οὖν τριακοστῷ ἤδη καὶ διακοστῷ ἔτει γεγονότι παῖς Σῆθος γίνεται, ὃς ἐννακόσια μὲν καὶ τριάκοντα ἐβίωσεν ἔτη. Σῆθος δὲ κατὰ πέμπτον καὶ διακοσιοστὸν ἔτος ἐγέννησεν Ἔνωσον, ὃς δώδεκα ζήσας ἔτη καὶ ἐννακόσια Καϊνᾷ τῷ παιδὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν παραδίδωσιν, τεκνώσας αὐτὸν περὶ ἑκατοστὸν καὶ ἐνενηκοστὸν ἔτος· οὗτος ἐβίωσεν ἔτη πέντε πρὸς τοῖς ἐννακοσίοις. Καϊνᾶς δὲ βιοὺς δέκα καὶ ἐννακόσια Μαλάηλον υἱὸν ἔσχεν, ἔτει γενόμενος ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. Οὗτος ὁ Μαλάηλος ζήσας πέντε πρὸς τοῖς ἐνενήκοντα καὶ ὀκτακοσίοις ἐτελεύτησεν, Ἰάρεδον καταλιπὼν υἱὸν, ὃν ἔτος ἑξηκοστὸν ἤδη καὶ ἑκατοστὸν καὶ πέμπτον γενόμενος ἐγέννησε. Τοῦτον εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐννακοσίοις βιώσαντα Ἄνωχος υἱὸς διαδέχεται, γεννηθεὶς περὶ ἔτη δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν τοῦ πατρὸς αὐτῷ τυγχάνοντος. Οὗτος ζήσας πέντε καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις ἀνεχώρησε πρὸς τὸ θεῖον, ὅθεν οὐδὲ τελευτὴν αὐτοῦ ἀναγεγράφασι. Μαθουσάλας δὲ Ἀνώχου παῖς, κατὰ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς πέμπτον καὶ
ἑξηκοστὸν Λάμεχον υἱὸν ἔσχε, περὶ ἔτη γεγονὼς ἑπτὰ 15
καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν, ᾧ τὴν ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς αὐτὴν κατασχὼν ἐννέα καὶ ἑξήκοντα πρὸς ἐννακοσίοις. Λάμεχος δὲ ἄρξας ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα ἐπὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι, Νώεον τῶν πραγμάτων ἀποδείκνυσι προστάτην τὸν υἱὸν, ὃς Λαμέχῳ γενόμενος δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν ἔτος ἠνυκότι πεντήκοντα καὶ ἐννακοσίοις ἔτεσιν ἦρξε τῶν πραγμάτων. Ταῦτα συναγόμενα τὰ ἔτη τὸν προαναγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. Ἐξεταζέτω δὲ μηδεὶς τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν — τοῖς γὰρ αὐτῶν

παισὶ, καὶ τοῖς ἐκείνων ἀπογόνοις συμπαρεξέτεινον τὸν
βίον — ἀλλὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν μόνον ὁράτω.

5. Ἐπισημήναντος δὲ τοῦ θεοῦ καὶ ὕειν ἀρξα-
μένου, τὸ ὕδωρ ἡμέραις τεσσαράκοντα ὅλαις κατεφέ-
ρετο, ὡς ἐπὶ πήχεις πεντεκαίδεκα τὴν γῆν ὑπερο-
χεῖν. Καὶ τοῦτο ἦν τὸ αἴτιον τοῦ μὴ διασωθῆναι
πλείονας, φυγῆς ἀφορμὴν οὐκ ἔχοντας. Παυσαμένου
δὲ τοῦ ὑετοῦ, μόλις ἤρξατο ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ ἐφ᾽
ἡμέραις ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ὡς μηνὶ ἑβδόμῳ,
ἱσταμένου δ᾽ ἦν ἑβδόμη, κατ᾽ ὀλίγον ὑπονοστεῖν ἀπο-
λήγοντος. Ἔπειτα τῆς λάρνακος περὶ ἄκραν τινὰ
ὄρους σταθείσης κατὰ τὴν Ἀρμενίαν, συνεὶς ὁ Νώεος
ἀνοίγει ταύτην. Καὶ θεασάμενος γῆν βραχεῖαν περὶ
αὐτὴν, ἐπὶ χρηστοτέρας ἤδη γεγονὼς ἐλπίδος ἠρέμει.
Ὀλίγαις δ᾽ ὕστερον ἡμέραις μᾶλλον ὑποχωροῦντος τοῦ
ὕδατος, μεθίησι κόρακα, βουλόμενος μαθεῖν, εἴ τι
καὶ ἄλλο τῆς γῆς, ἐκλελειμμένον ὑπὸ τοῦ ὕδατος, ἀ-
σφαλές ἐστιν ἤδη πρὸς ἔκβασιν· ὁ δὲ πᾶσαν εὑρὼν ἔτι
λιμναζομένην πρὸς Νώεον ἐπανῆλθε. Μετὰ δὲ ἡμέ-
ρας ἑπτὰ περιστερὰν ἐπὶ τὸ γνῶναι τὰ περὶ τὴν γῆν
προέπεμψεν· ἧς ἐπανελθούσης πρὸς αὐτὸν, πεπηλω-
μένης ἅμα καὶ θαλλὸν ἐλαίας κομιζούσης, καὶ μαθὼν
τὴν γῆν ἀπηλλαγμένην τοῦ κατακλυσμοῦ, μείνας ἄλ-
16 λας ἑπτὰ ἡμέρας τὰ ζῶα τῆς λάρνακος ἐξαφίησιν,
αὐτός τε μετὰ τῆς γενεᾶς προελθὼν, καὶ θύσας τῷ
θεῷ συνευωχεῖτο τοῖς οἰκείοις. Ἀποβατήριον μέν-
τοι τὸν τόπον τοῦτον Ἀρμένιοι καλοῦσιν· ἐκεῖ γὰρ
ἀνασωθείσης τῆς λάρνακος ἔτι καὶ νῦν οἱ ἐπιχώριοι
τὰ λείψανα ἐπιδεικνύουσι.

6. Τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς λάρνα-
κος μέμνηνται πάντες οἱ τὰς Βαρβαρικὰς ἱστορίας
ἀναγεγραφότες, ὧν ἐστι καὶ Βηρωσσὸς ὁ Χαλδαῖος·
διηγούμενος γὰρ τὰ περὶ τὸν κατακλυσμὸν οὕτω που
διέξεισι, "λέγεται δὲ καὶ τοῦ πλοίου ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ
πρὸς τῷ ὄρει τῶν Κορδυαίων ἔτι μέρος τι εἶναι, καὶ
κομίζειν τινὰς τῆς ἀσφάλτου ἀφαιροῦντας· χρῶνται

δὲ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ πρὸς τοὺς ἀποτροπιασμούς." Μέμνηται δὲ τούτων καὶ Ἱερώνυμος ὁ Αἰγύπτιος, ὁ τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν Φοινικικὴν συγγραψάμενος, καὶ Μνασέας δὲ, καὶ ἄλλοι πλείους. Καὶ Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ ἐνενηκοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν, λέγων οὕτως, "ἔστιν ὑπὲρ τὴν Μινυάδα μέγα ὄρος κατὰ τὴν Ἀρμενίαν, Βάρις λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ λόγος ἔχει περισωθῆναι, καί τινα ἐπὶ λάρνακος ὀχούμενον ἐπὶ τὴν ἀκρώρειαν ὀκεῖλαι, καὶ τὰ λείψανα τῶν ξύλων ἐπὶ πολὺ σωθῆναι. Γένοιτο δ' ἂν οὗτος, ὅν τινα καὶ Μωϋσῆς ἀνέγραφεν ὁ Ἰουδαίων νομοθέτης."

7. Νώεος δὲ φοβούμενος μὴ καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπικλύζῃ τὴν γῆν ὁ θεὸς, φθορὰν ἀνθρώπων καταψηφισάμενος, ἱερεῖα καύσας, ἐδεῖτο τοῦ λοιποῦ τὸν θεὸν 'ἐπὶ τῆς πρώτης μένειν εὐταξίας, καὶ μηδὲν ἔτι τοσοῦτον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' οὗ κινδυνεύσει πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος, ἀλλὰ τετιμωρημένον τοὺς πονηροὺς φειδὼ ποιεῖσθαι τῶν διὰ χρηστότητα περιλειφθέντων, καὶ τὸ δεινὸν διαφυγεῖν κεκριμένων· κακοδαιμονεστέρους γὰρ τούτους ἔσεσθαι ἐκείνων, καὶ χείρω κακίαν καταδικασθέντας, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶεν σεσωσμένοι, τηρηθεῖεν δ' ἑτέρῳ κατακλυσμῷ, τοῦ μὲν πρώτου τὸν φόβον καὶ τὴν ἱστορίαν μαθόντας, τοῦ δευτέρου δὲ τὴν ἀπώλειαν. Εὐμενῶς τε οὖν αὐτὸν προςδέχεσθαι τὴν θυσίαν παρεκάλει, 17
καὶ μηδεμίαν ὀργὴν ἔτι τὴν γῆν ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως ἔργοις τε τοῖς ταύτης προςλιπαροῦντες, καὶ πόλεις ἀναστήσαντες, εὐδαιμόνως ζῆν ἔχοιεν, καὶ μηδενὸς, ὧν καὶ πρὸ τῆς ἐπομβρίας ἀπήλαυον, ὑστερήσειν ἀγαθῶν, εἰς μακρόν τε τὸ γῆρας καὶ βίου μῆκος ὅμοιον τοῖς πάλαι ἐπερχόμενοι.'

8. Νωέου δὲ ταύτας ποιησαμένου τὰς ἱκετείας, ὁ θεὸς ἐπὶ δικαιοσύνῃ τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν ἐπένευσεν αὐτῷ "τὰς εὐχὰς ἐς τέλος ἄξειν, οὔτε τοὺς διε-

φθαρμένους αὐτὸς λέγων ἀπολέσαι, κακίᾳ δὲ τῇ οἰκείᾳ ταύτην αὐτοὺς ὑποσχεῖν τὴν δίκην· οὔτ᾽ ἂν, εἰ γενομένους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει, παραγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν βίον· σῶφρον γὰρ εἶναι τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς μηδὲ χαρίσασθαι τὸ ζῆν, ἢ δόντα τούτους διαφθείρειν. Ἀλλ᾽ οἷς ἐξύβριζον εἰς τὴν ἐμὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν, τούτοις ἐξεβιάσαντό με ταύτην αὐτοῖς ἐπιθεῖναι τὴν δίκην. Παύσομαι δὲ τοῦ λοιποῦ μετὰ τοσαύτης ὀργῆς τὰς τιμωρίας ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν εἰςπραττόμενος, καὶ πολὺ μᾶλλον σοῦ παρακαλοῦντος. Εἰ δ᾽ ἐπὶ πλέον ποτὲ χειμάσαιμι, μὴ δείσητε τῶν ὄμβρων τὸ μέγεθος· οὐ γὰρ ἔτι τὴν γῆν ἐπικλύσει τὸ ὕδωρ. Παραινῶ μέντοι σφαγῆς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνου, τοὺς δράσαντάς τι τοιοῦτον κολάζοντας, χρῆσθαι δὲ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι, πρὸς ἃ βούλεσθε καὶ τὰς ὀρέξεις ἔχετε. Δεσπότας γὰρ ἁπάντων ὑμᾶς εἶναι πεποίηκα τῶν τε χερσαίων καὶ νηκτῶν, καὶ ὅσα τὴν μετάρσιον χώραν ἔχει καὶ φορὰν, χωρὶς αἵματος· ἐν τούτῳ γάρ ἐστιν ἡ ψυχή. Σημανῶ δὲ ὑμῖν παύλαν ἐσομένην τοξείᾳ τῇ ἐμῇ" — τὴν ἶριν ἀποσημαίνων, τόξον γὰρ εἶναι τοῦ θεοῦ παρ᾽ αὐτοῖς ἐκεῖνο νενόμισται. Καὶ ὁ μὲν θεὸς ταῦτ᾽ εἰπὼν καὶ ὑποσχόμενος ἀπαλλάσσεται.

9. Νώεος δὲ βιοὺς μετὰ τὴν ἐπομβρίαν πεντήκοντα καὶ τριακόσια ἔτη, καὶ πάντα τὸν χρόνον τοῦτον εὐδαιμόνως διαγαγὼν τελευτᾷ, ζήσας ἐτῶν ἀριθμὸν ἐνακοσίων καὶ πεντήκοντα. Μηδεὶς δὲ πρὸς τὸν νῦν βίον, καὶ τὴν βραχύτητα τῶν ἐτῶν ἃ ζῶμεν, συμβαλὼν τὸν τῶν παλαιῶν ψευδῆ νομιζέτω τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα, τῷ μηδὲ νῦν τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ παρατείνειν χρόνον τεκμαιρόμενος μηδ᾽ ἐκείνους εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τῆς ζωῆς ἀφῖχθαι. Οἱ μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες, καὶ ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ γενόμενοι, καὶ διὰ τὸ τὰς τροφὰς ἐπιτηδειοτέρας πρὸς πλείονα χρόνον εἶναι, εἰκότως ἔζων πλῆθος τοσούτων ἐτῶν· ἔπειτα

καὶ δι᾽ ἀρετὴν καὶ τὴν εὐχρηστίαν, ὧν ἐπενόουν, ἀστρολογίας καὶ γεωμετρίας πλέον ζῆν τὸν θεὸν αὐτοῖς παρασχεῖν, ἅπερ οὐκ ἦν ἀσφαλῶς αὐτοῖς προ- 18
ειπεῖν μὴ ζήσασιν ἑξακοσίους ἐνιαυτούς· διὰ τοσούτων γὰρ ὁ μέγας ἐνιαυτὸς πληροῦται. Μαρτυροῦσι δέ μου τῷ λόγῳ πάντες οἱ παρ᾽ Ἕλλησι καὶ παρὰ Βαρβάροις συγγραψάμενοι τὰς ἀρχαιολογίας. Καὶ γὰρ καὶ Μανεθὼν ὁ τὴν τῶν Αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφὴν, καὶ Βηρωσσὸς ὁ τὰ Χαλδαϊκὰ συναγαγὼν, καὶ Μῶχός τε, καὶ Ἑστιαῖος, καὶ πρὸς αὐτοῖς ὁ Αἰγύπτιος Ἱερώνυμος, οἱ τὰ Φοινικικὰ συνταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ᾽ ἐμοῦ λεγομένοις. Ἡσίοδός τε καὶ Ἑκαταῖος, καὶ Ἑλλάνικος, καὶ Ἀκουσίλαος, καὶ πρὸς τούτοις Ἔφορος καὶ Νικόλαος ἱστοροῦσι τοὺς ἀρχαίους ζήσαντες ἔτη χίλια. Περὶ μὲν οὖν τούτων, ὡς ἂν ἑκάστοις ᾖ φίλον, οὕτως σκοπείτωσαν.

CAP. IV. 1. Οἱ δὲ Νωέου παῖδες τρεῖς ὄντες, Σήμας, καὶ Ἰαφέθας, καὶ Χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἔμπροσθεν τῆς ἐπομβρίας γεγονότες, πρῶτοι κατελθόντες ἀπὸ τῶν ὀρῶν εἰς τὰ πεδία, τὴν ἐν τούτοις οἴκησιν ἐποιήσαντο, καὶ τοὺς ἄλλους, σφόδρα δεδιότας διὰ τὸν κατακλυσμὸν τὰ πεδία, καὶ ὀκνηρῶς ἔχοντας πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν τόπων κατάβασιν, ἔπεισαν θαρσήσαντας μιμητὰς αὐτῶν γενέσθαι. Καὶ τὸ μὲν πεδίον, εἰς ὃ πρῶτον αὐτοὺς κατῴκισαν, καλεῖται Σενναάρ. Τοῦ δὲ θεοῦ κελεύσαντος αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπησίαν στέλλειν ἀποικίας, — ἵνα μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν πολλὴν γεωργοῦντες, ἀφθονίας ἀπολαύοιεν τῶν καρπῶν —, ὑπὸ ἀμαθίας παρήκουσαν τοῦ θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο συμφοραῖς περιπεσόντες ᾔσθηντο τῆς ἁμαρτίας. Ἐπεὶ γὰρ ἤνθουν νεότητος πλήθει, πάλιν ὁ θεὸς αὐτοῖς συνεβούλευσε ποιεῖσθαι τὴν ἀποικίαν. Οἱ δὲ οὐ κατὰ τὴν εὐμένειαν τὴν ἐκείνου νομίζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τὴν δὲ ἰσχὺν αὐτοῖς 19
τὴν οἰκείαν αἰτίαν τῆς εὐπορίας ὑπολαμβάνοντες, οὐκ

ἐπείθοντο. Προςετίθεσαν δὲ τῷ παρακούειν τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης καὶ τὸ κατ᾽ ἐπιβουλὴν ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν αὐτοὺς παρορμᾶν, ἵνα διαιρεθέντες εὐεπιχειρητότεροι γένοιντο.

2. Ἐξῆρε δ᾽ αὐτοὺς πρός τε ὕβριν τοῦ θεοῦ καὶ καταφρόνησιν Νεβρώδης, υἱωνὸς μὲν ὢν Χάμου τοῦ Νωέου, τολμηρὸς δὲ καὶ κατὰ χεῖρα γενναῖος, ὃς ἔπειθεν αὐτοὺς μὴ τῷ θεῷ διδόναι τὸ δι᾽ ἐκεῖνον εὐδαιμονεῖν, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν ταῦτα παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. Καὶ περιΐστα δὲ κατ᾽ ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα, μόνως οὕτως νομίζων ἀποστήσειν τοὺς ἀνθρώπους τοῦ φόβου τοῦ παρὰ τοῦ θεοῦ, εἰ χρώμενοι τῇ αὐτοῦ δυνάμει διατελοῖεν. Ἀμυνεῖσθαί τε τὸν θεὸν ἠπείλει, πάλιν τὴν γῆν ἐπικλύσειν θελήσαντα, πύργον γὰρ οἰκοδομήσειν, ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβῆναι δυνηθείη, μετελεύσεσθαι δὲ καὶ τῆς τῶν προγόνων ἀπωλείας.

3. Τὸ δὲ πλῆθος πρόθυμον ἦν τοῖς Νεβρώδου δόγμασιν ἕπεσθαι, δειλίαν ἡγούμενον τὸ εἴκειν τῷ θεῷ. Καὶ τὸν πύργον ᾠκοδόμουν, οὐδὲν ἀπολείποντες σπουδῆς, οὐδὲ πρὸς τὸ ἔργον ὀκνηρῶς ἔχοντες. Ἐλάμβανε δὲ θᾶττον ὕψος, ἢ προςεδόκησεν ἄν τις, ὑπὸ πολυχειρίας. Τὸ μέντοι πάχος ἦν ἰσχυρὸν τοσοῦτον, ὥςτε ὑπ᾽ αὐτοῦ μειοῦσθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. Ὠικοδόμητο δ᾽ ἐκ πλίνθου ὀπτῆς, ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης, ὡς ἂν μὴ περιῤῥέοι. Οὕτως δὲ μεμηνότας ὁρῶν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἀφανίσαι μὲν ἐκ παντὸς οὐκ ἔκρινεν, ὅτι μηδὲ ὑπὸ τῶν πρώτων ἀπολωλότων συμφρονισθεῖεν· εἰς στάσιν δ᾽ αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσσους ἀπεργασάμενος, καὶ ὑπὸ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῶν ἀσυνέτους εἶναι. Ὁ δὲ τόπος, ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νῦν Βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν τοῦ περὶ τὴν διάλεκτον πρῶτον ἐναργοῦς· Ἑβραῖοι γὰρ τὴν σύγχυσιν Βαβὲλ καλοῦσι. Περὶ δὲ τοῦ πύργου τούτου καὶ τῆς ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων μέμνηται καὶ Σίβυλλα, λέγουσα οὕτως· "Πάντων ὁμο-

φώνων ὄντων ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησάν τινες ὑψηλότατον, ὡς ἐπὶ τὸν οὐρανὸν ἀναβησόμενοι δι᾽ αὐτοῦ. Οἱ δὲ θεοὶ ἀνέμους ἐπιπέμψαντες ἀνέτρεψαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν· καὶ διὰ τοῦτο Βαβυλῶνα συνέβη κληθῆναι τὴν πόλιν." Περὶ δὲ τοῦ πεδίου τοῦ λεγομένου Σενναὰρ ἐν τῇ Βαβυλωνίων χώρᾳ μνημονεύει Ἑστιαῖος, λέγων οὕτως· "Τῶν δὲ ἱερέων τοὺς διασωθέντας τὰ τοῦ Ἐνυαλίου Διὸς ἱερώματα λαβόντας εἰς Σενναὰρ τῆς Βαβυλωνίας ἐλθεῖν."

CAP. V. 1. Σκίδνανται δὴ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ 20
τῆς ἀλλογλωσσίας τὰς ἀποικίας ποιησάμενοι πανταχοῦ. Καὶ γῆν ἕκαστοι κατελάμβανον τὴν ἐντυγχάνουσαν, καὶ εἰς ἣν αὐτοὺς ἦγεν ὁ θεὸς, ὡς πληρωθῆναι πᾶσαν αὐτῶν ἤπειρον μεσόγεών τε καὶ παράλιον. Εἰσὶ δ᾽ οἳ καὶ περαιωσάμενοι ναυσὶ τὰς νήσους κατῴκησαν. Καὶ τῶν ἐθνῶν ἔνια μὲν διασώζει τὰς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμένας προσηγορίας, ἔνια δὲ καὶ μετέβαλεν, τὰ δὲ καὶ πρὸς τὸ σαφέστερον εἶναι δοκοῦν τοῖς παροικοῦσι τροπὴν ἔλαβεν. Ἕλληνες δ᾽ εἰσὶν οἱ τούτου καταστάντες αἴτιοι· ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐποιήσαντο καὶ τὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ συνετὸν αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας ὡς ἀφ᾽ αὑτῶν γεγονόσιν.

CAP. VI. 1. Ἦσαν δὲ τῶν Νωέου παίδων υἱοὶ, ὧν ἐπὶ τιμῇ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν οἱ γῆν τινα καταλαμβάνοντες. Ἰαφέθου μὲν οὖν τοῦ Νωέου παιδὸς ἦσαν ἑπτὰ υἱοί. Κατοικοῦσι δὲ οὗτοι ἀπὸ Ταύρου καὶ Ἀμάνου τῶν ὀρῶν ἀρξάμενοι, καὶ προῆλθον ἐπὶ μὲν τῆς Ἀσίας ἄχρι ποταμοῦ Ταναΐδος, ἐπὶ δὲ τῆς Εὐρώπης ἕως Γαδείρων. Γῆν ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, καὶ μηδενὸς προκατοικήσαντος, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτῶν ἐκάλουν ὀνόμασι. Τοὺς μὲν γὰρ νῦν ὑφ᾽ Ἑλλήνων Γαλάτας καλουμένους, Γομαρεῖς δὲ λεγο-

μένους, Γομαρὸς ἔκτισε. Μαγώγης δὲ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ Μαγώγας ὀνομασθέντας ᾤκισε, Σκύθας δὲ ὑπ' αὐτῶν προσαγορευομένους. Τῶν δὲ Ἰαφέθου παίδων Ἰωυάιου καὶ Μάδου, ἀπὸ μὲν τοῦ Μάδου Μαδαῖοι γίνονται ἔθνος, οἱ πρὸς Ἑλλήνων Μῆδοι κέκληνται, ἀπὸ δὲ Ἰωυάνου Ἰωνία καὶ πάντες Ἕλληνες γεγόνασι.
21 Κατοικίζει δὲ καὶ Θώβηλος Θωβήλους, οἵτινες ἐν τοῖς νῦν Ἴβηρες καλοῦνται. Καὶ Μοσοχηνοὶ δὲ ὑπὸ Μοσόχου κτισθέντες Καππαδόκαι μὲν ἄρτι κέκληνται· τῆς δὲ ἀρχαίας αὐτῶν προσηγορίας σημεῖον δείκνυται, πόλις γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν Μάζακα, δηλοῦσα τοῖς συνιέναι δυναμένοις οὕτως ποτὲ προσαγορευθὲν πᾶν τὸ ἔθνος. Θειρᾶς δὲ Θείρας μὲν ἐκάλεσεν, ὧν ἦρξεν, Ἕλληνες δὲ Θρᾶκας αὐτοὺς μετωνόμασαν. Καὶ τοσαῦτα μὲν ἔθνη ὑπὸ τῶν Ἰαφέθου παίδων κατοικεῖται. Γομάρου δὲ τριῶν υἱῶν γενομένων, Ἀσχανάξος μὲν Ἀσχανάξους ᾤκισεν, οἳ νῦν Ῥηγῖνες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καλοῦνται· Ῥιφάθης δὲ Ῥιφαθαίους, τοὺς Παφλαγόνας λεγομένους, Θυγράμμης δὲ Θυγραμμαίους, οἳ δόξαν Ἕλλησι Φρύγες ὠνομάσθησαν. Ἰωυάνου δὲ τοῦ Ἰαπέθου τριῶν καὶ αὐτοῦ παίδων γενομένων, Ἐλισᾶς μὲν Ἐλισαίους ἐκάλεσεν, ὧν ἦρχεν, Αἰολεῖς δὲ νῦν εἰσί, Θαρσὸς δὲ Θαρσεῖς, οὕτως γὰρ ἐκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ Κιλικία· σημεῖον δὲ, Ταρσὸς γὰρ παρ' αὐτοῖς τῶν πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖται, μητρόπολις οὖσα, τὸ ταῦ πρὸς τὴν κλῆσιν ἀντὶ τοῦ θῆτα μεταβαλλόντων. Χέθιμος δὲ Χεθιμὰ τὴν νῆσον ἔσχεν· Κύπρος αὕτη νῦν καλεῖται. Καὶ ἀπ' αὐτῆς νῆσοί τε πᾶσαι, καὶ τὰ πλείω τῶν παρὰ θάλασσαν, Χεθὶμ ὑπὸ Ἑβραίων ὀνομάζεται· μάρτυς δέ μου τοῦ λόγου, μία τῶν ἐν Κύπρῳ πόλεων ἰσχύσασα τὴν προσηγορίαν φυλάξαι· Κίτιος γὰρ ὑπὸ τῶν ἐξελληνισάντων αὐτὴν καλεῖται, μὴ δ' οὕτως διαφυγοῦσα τοῦ Χεθίμου τὸ ὄνομα. Ἰαφέθου μὲν δὴ παῖδές τε καὶ υἱωνοὶ τοσαῦτα ἔσχον ἔθνη. Ὃ δ' ἴσως ὑφ' Ἑλλήνων ἀγνοεῖται, τοῦτο προ-

εἰπὼν τρέψομαι πρὸς τὴν ἀφήγησιν ὧν κατέλιπον.
Τὰ γὰρ ὀνόματα διὰ τὸ τῆς γραφῆς εὐπρεπὲς ἡλλή-
νισται πρὸς ἡδονὴν τῶν ἐντευξομένων· οὐ γὰρ ἐπι- 22
χώριος ἡμῖν ὁ τοιοῦτος αὐτῶν τύπος, ἀλλ' ἕν τε αὐ-
τῶν σχῆμα καὶ τελευτὴ μία· Νώεος γέ τοι Νῶε κα-
λεῖται, καὶ τοῦτον τὸν τύπον ἐπὶ παντὸς τηρεῖ σχή-
ματος.

2. Οἱ δὲ Χάμου παῖδες τὴν ἀπὸ Συρίας καὶ Ἀμάνου καὶ Λιβάνου τῶν ὀρῶν γῆν κατέσχον, ὅσα πρὸς θάλασσαν αὐτῆς ἐτέτραπτο καταλαβόντες, καὶ τὰ μέχρι τοῦ ὠκεανοῦ ἐξιδιωσάμενοι. Αἱ μέντοι προσηγορίαι τῶν μὲν καὶ παντελῶς ἐξίτηλοι γεγόνασιν, ἐνίων δὲ μεταβαλοῦσαι, καὶ μεταῤῥυθμισθεῖσαι πρὸς ἑτέρας, δύσγνωστοι τυγχάνουσιν. Ὀλίγοι δὲ οἱ φυλάξαντες ἀκεραίους τὰς προσηγορίας ὑπάρχουσι. Τεσσάρων γὰρ Χάμου παίδων γενομένων, Χοῦσον μὲν οὐδὲν ἔβλαψεν ὁ χρόνος· Αἰθίοπες γὰρ, ὧν ἦρξεν, ἔτι καὶ νῦν ὑπό τε ἑαυτῶν καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντων Χουσαῖοι καλοῦνται. Ἐτηρήθη δὲ καὶ Μεστραίοις ἡ κατὰ τὴν προσηγορίαν μνήμη· τὴν γὰρ Αἴγυπτον Μέστρην, καὶ Μεστραίους τοὺς Αἰγυπτίους ἅπαντες οἱ ταύτην οἰκοῦντες καλοῦμεν. Ἔκτισε δὲ καὶ Φούτης τὴν Λιβύην, Φούτους ἀπ' αὐτοῦ καλέσας τοὺς ἐπιχωρίους. Ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἐν τῇ Μαύρων χώρᾳ τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα, ὅθεν καὶ τοὺς πλείστους τῶν Ἑλληνικῶν ἱστοριογράφων ἐστὶν ἰδεῖν μεμνημένους τοῦ ποταμοῦ, καὶ τῆς παρακειμένης αὐτῷ χώρας Φούτης λεγομένης. Μετέβαλε δὲ ὃ νῦν ἐστὶν αὐτῇ ὄνομα ἀπὸ τῶν Μεστραίμου υἱῶν ἑνὸς, Λίβυος λεγομένου· μετ' οὐ πολὺ δ' ἐροῦμεν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν αὐτὴν καὶ Ἄφρικαν προσαγορεύεσθαι συμβέβηκεν. Χανάανος δὲ τέταρτος ὢν Χάμου παῖς τὴν νῦν Ἰουδαίαν καλουμένην οἰκήσας, ἀπ' αὐτοῦ Χαναναίαν προσηγόρευσε. Γίνονται δὲ παῖδες ἐξ αὐτῶν· Χούσου μὲν ἕξ, ὧν Σάβας μὲν Σαβαίους, Εὐίλας δὲ Εὐϊλαίους ἔκτισεν, οἳ νῦν Γαιτοῦλοι λέγονται· Σαβάθης

δὲ Σαβαθηνοὺς, ὀνομάζονται δὲ Ἀστάβαροι παρ' Ἕλ-
23λησιν· οἰκίζει δὲ καὶ Σαβάκτας Σαβακτηνούς· Ῥα-
γμὸς δὲ Ῥαγμαίους ᾤκισε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν, ὧν
Ἰουδάδας μὲν Ἰουδαδαίους, Αἰθιοπικὸν ἔθνος τῶν
Ἑσπερίων, οἰκίσας, ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπε· Σα-
βαίους δὲ Σαβᾶς· Νεβρώδης δὲ Χούσου υἱὸς ὑπο-
μείνας παρὰ Βαβυλωνίοις ἐτυράννησεν, ὡς καὶ πρό-
τερόν μοι δεδήλωται. Τῶν δὲ Μέστραίμου παίδων
ὀκτὼ γενομένων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ Γάζης ἕως Αἰ-
γύπτου γῆν κατέσχον. Μόνου δὲ Φυλιστίνου τὴν ἐπω-
νυμίαν ἡ χώρα διεφύλαξε· Παλαιστίνην γὰρ οἱ Ἕλ-
ληνες αὐτοῦ τὴν μοῖραν καλοῦσι. Τῶν δὲ ἄλλων,
Λουδιείμου, καὶ Ἐνεμίμου, καὶ Λαβίμου, τοῦ μόνου
κατοικήσαντος ἐν Λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ
καλέσαντος, Νεδέμου τε καὶ Φεθρωσίμου, καὶ Χεσ-
λοίμου, καὶ Χεφθορίμου, πέρα τῶν ὀνομάτων, οὐ-
δὲν ἴσμεν. Ὁ γὰρ Αἰθιοπικὸς πόλεμος, περὶ οὗ δη-
λώσομεν ὕστερον, ἀναστάτους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίη-
σεν. Ἐγένοντο δὲ καὶ Χαναάνου παῖδες, Σιδώνιος,
ὃς καὶ πόλιν ἐπώνυμον ἔκτισεν ἐν τῇ Φοινίκῃ, Σι-
δὼν δ' ὑφ' Ἑλλήνων καλεῖται· Ἀμάθιος δὲ Ἀμαθι-
νὴν κατῴκισεν, ἥτις ἐστὶ καὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν ἐπι-
χωρίων Ἀμάθη καλουμένη, Μακεδόνες δ' αὐτὴν Ἐπι-
φάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ἀπογόνων ἐπωνόμασαν· Ἀρου-
δαῖος δὲ Ἄραδον τὴν νῆσον ἔσχεν· Ἀρουκαῖος δὲ Ἄρ-
24κην ἐν τῷ Λιβάνῳ. Τῶν δ' ἄλλων ἑπτὰ, [Εὐαίου,]
Χετταίου, Ἰεβουσαίου, Ἀμοῤῥαίου, Γεργεσαίου, Εὐ-
δαίου, Σειναίου, Σαμαραίου, πλὴν τῶν ὀνομάτων ἐν
ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὐδὲν ἔχομεν· Ἑβραῖοι γὰρ αὐ-
τῶν ἀνέστησαν τὰς πόλεις, ἐκ τοιαύτης αἰτίας ἐν
συμφορᾷ γενομένας.

3. Νῶεος, μετὰ τὴν ἐπομβρίαν τῆς γῆς κατα-
σταθείσης εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἔργα ἐχώρει.
Καὶ καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλοις, ἡνίκα τοῦ καρ-
ποῦ τελεσφορηθέντος καθ' ὥραν ἐτρύγησε, καὶ παρῆν
εἰς χρῆσιν ὁ οἶνος, θύσας ἐν εὐωχίαις ἦν. Μεθυ-

σθεὶς δὲ εἰς ὕπνον καταφέρεται, καὶ γεγυμνωμένος παρακόσμως ἔκειτο. Θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς ἐπιγελῶν δείκνυσιν· οἱ δὲ περιστέλλουσι τὸν πατέρα. Καὶ Νώεος αἰσθόμενος τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν εὐδαιμονίαν εὔχεται, τῷ δὲ Χάμᾳ διὰ τὴν συγγενείαν αὐτῷ μὲν οὐ κατηράσατο, τοῖς δ' ἐκγόνοις αὐτοῦ. Καὶ τῶν ἄλλων διαπεφευγότων τὴν ἀρὰν, τοὺς Χαναάνου παῖδας μέτεισιν ὁ θεός· καὶ περὶ μὲν τούτων ἐν τοῖς ἑξῆς ἐροῦμεν.

4. Σήμᾳ δὲ, τῷ τρίτῳ Νωέου υἱῶν, πέντε γίνονται παῖδες, οἳ τὴν μέχρι τοῦ κατ' Ἰνδίαν ὠκεανοῦ κατοικοῦσιν Ἀσίαν, ἀπ' Εὐφράτου τὴν ἀρχὴν πεποιημένοι. Ἔλαμος μὲν γὰρ Ἐλαμαίους, Περσῶν ὄντας ἀρχηγέτας, κατέλιπεν. Ἀσούρας δὲ Νῖνον οἰκίζει πόλιν, καὶ τοὺς ὑπηκόους Ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν, οἳ μάλιστα εὐδαιμόνησαν. Ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νῦν Χαλδαίους καλουμένους Ἀρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἄρξας αὐτῶν. Ἀραμαίους δὲ Ἄραμος ἔσχεν, οὓς Ἕλληνες Σύρους προσαγορεύουσιν. Οὓς δὲ Λυδοὺς νῦν καλοῦσι, Λούδους δὲ τότε, Λούδας ἔκτισε. Τῶν δὲ Ἀράμου παίδων τεσσάρων ὄντων, Οὖσος μὲν κτίζει τὴν Τραχωνῖτιν καὶ Δαμασκόν· μέση δ' ἐστὶ τῆς Παλαιστίνης καὶ Κοίλης Συρίας. Ἀρμενίαν δὲ Οὖλος, καὶ Γάθερος Βακτριανοὺς, Μησᾶς δὲ Μησα- 25
ναίους· Σπασίνου Χάραξ ἐν τοῖς νῦν καλεῖται. Ἀρφαξάδου δὲ παῖς γίνεται Σάλης, τοῦ δὲ Ἕβερος, ἀφ' οὗ τοὺς Ἰουδαίους Ἑβραίους ἀρχῆθεν ἐκάλουν. Ἕβερος δὲ Ἰούκταν καὶ Φάλεκον ἐγέννησεν· ἐκλήθη δὲ Φάλεκος, ἐπειδὴ κατὰ τὸν ἀποδασμὸν τῶν οἰκήσεων τίκτεται. Φάλεκ γὰρ τὸν μερισμὸν Ἑβραῖοι καλοῦσιν. Ἰούκτᾳ δὲ τῶν Ἑβέρου παίδων ἦσαν υἱοὶ, Ἐλμόδαδος, Σάλεφος, Ἀζερμωθὴς, Εἰρὰης, Ἐδώραμος, Αἴζελος, Δέκλας, Ἥβαλος, Ἀβιμάηλος, Σαβεὺς, Ὀφείρης, Εὐϊλάτης, Ἰώβαβος. Οὗτοι ἀπὸ Κωφῆνος ποταμοῦ τῆς Ἰνδικῆς καὶ τῆς πρὸς αὐτῷ Ἀρίας

τινὰ κατοικοῦσι. Ταῦτα μὲν περὶ τῶν Σήμου παί-
δων ἱστορείσθω.
26 5. Ποιήσομαι δὲ περὶ Ἑβραίων τὸν λόγον. Φα-
λέκου γὰρ τοῦ Ἑβέρου γίνεται παῖς Ῥάγαυος, τού-
του δὲ Σεροῦγος, ᾧ Ναχώρης υἱὸς τίκτεται, τούτου
δὲ Θάῤῥος. Πατὴρ δ' οὗτος Ἀβράμου γίνεται, ὃς
δέκατος μέν ἐστιν ἀπὸ Νωέου. Δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ
ἐνενηκοστῷ πρὸς διακοσίοις μετὰ τὴν ἐπομβρίαν ἐγέ-
νετο. Θάῤῥος μὲν γὰρ ἔτει ἑβδομηκοστῷ ποιεῖται τὸν
Ἄβραμον, Ναχώρης δὲ Θάῤῥον, εἰκοστὸν αὐτὸς καὶ
ἑκατοστὸν ἔτος ἤδη γεγονὼς, ἐγέννησε. Σερούγῳ δὲ
Ναχώρης τίκτεται περὶ ἔτος δεύτερον καὶ τριακο-
στὸν καὶ ἑκατοστόν. Ῥάγαυος δὲ Σεροῦγον ἔσχεν ἔτη
τριάκοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατόν. Ἐν δὲ τοῖς
αὐτοῖς ἔτεσι καὶ Ῥάγαυον Φάλεκος ἔσχεν. Ἕβερος
δὲ τετάρτῳ καὶ τριακοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν γεννᾷ
27 Φάλεκον, γεννηθεὶς αὐτὸς ὑπὸ Σάλου τριακοστὸν ἔτος
ἔχοντος καὶ ἑκατοστὸν, ὃν Ἀρφαξάδης ἐτέκνωσε κα-
τὰ πέμπτον καὶ τριακοστὸν τῆς ἡλικίας ἔτος πρὸς
τοῖς ἑκατόν. Σήμου δὲ υἱὸς Ἀρφαξάδης ἦν, μετὰ
ἔτη δύο καὶ δέκα τῆς ἐπομβρίας γενόμενος. Ἄβρα-
μος δὲ εἶχεν ἀδελφοὺς Ναχώρην καὶ Ἀράνην. Τού-
των Ἀράνης μὲν, καταλιπὼν υἱὸν Λῶτον, καὶ Σάῤ-
ῥαν καὶ Μελχὰν θυγατέρας, ἐν Χαλδαίοις ἀπέθανεν,
ἐν πόλει Οὐρῇ λεγομένῃ τῶν Χαλδαίων, καὶ τάφος
αὐτοῦ μέχρι νῦν δείκνυται. Γαμοῦσι δὲ τὰς ἀδελφι-
δὰς, Μελχὰν μὲν Ναχώρης, Σάῤῥαν δὲ Ἄβραμος.
Θάῤῥου δὲ μισήσαντος τὴν Χαλδαίαν διὰ τὸ Ἀράνου
πένθος, μετοικίζονται πάντες εἰς Χαῤῥὰν τῆς Μεσο-
ποταμίας, ὅπου καὶ Θάῤῥον τελευτήσαντα θάπτουσιν,
ἔτη βιώσαντα πέντε καὶ διακόσια· συνετέμνετο γὰρ
ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ὀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύ-
τερον ἐγίνετο, μέχρι τῆς Μωϋσέως γενέσεως, μεθ'
ὃν ὅρος ἦν τοῦ ζῆν ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι,
ταῦθ' ὁρίσαντος τοῦ θεοῦ, ὅσα καὶ Μωϋσῆν συνέβη
βιῶναι. Ναχώρῃ μὲν οὖν ἐκ τῆς Μελχᾶς ὀκτὼ παῖ-

δες ἐγένοντο, Οὖξος, Βάουξος, Καμούηλος, Χάζαδος, Ἄζαυος, Φελδᾶς, Ἰαδέλφας, Βαθούηλος· οὗτοι μὲν 28
Ναχώρου παῖδες γνήσιοι· Ταβαῖος γὰρ, καὶ Γάαμος, καὶ Ταύαος, καὶ Μάχας, ἐκ Ῥουμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γεγόνασι. Βαθουήλῳ δὲ, τοῦ Ναχώρου γνησίων παίδων, γίνεται Ῥεβέκκα θυγάτηρ καὶ Λάβανος υἱός.

CAP. VII. 1. Ἄβραμος δὲ Λῶτον τὸν Ἀράνου τοῦ ἀδελφοῦ υἱὸν, τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ Σάῤῥας ἀδελφὸν, εἰσεποιήσατο, γνησίου παιδὸς ἀπορῶν· καὶ καταλείπει τὴν Χαλδαίαν, ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, τοῦ θεοῦ κελεύσαντος εἰς τὴν Χαναναίαν μετελθεῖν, ἐν ᾗ καὶ κατῴκησε καὶ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπε, δεινὸς ὢν συνιέναι τε περὶ πάντων, καὶ πιθανὸς τοῖς ἀκροωμένοις, περί τε ὧν εἰκάσειεν οὐ διαμαρτάνων. Διὰ τοῦτο καὶ φρονεῖν ἐπ᾽ ἀρετῇ μείζω τῶν ἄλλων ἠργμένος, καὶ τὴν περὶ τοῦ θεοῦ δόξαν, ἣν ἅπασι συνέβαινεν εἶναι, καινίσαι καὶ μεταβαλεῖν ἔγνω. Πρῶτος οὖν τολμᾷ θεὸν ἀποφήνασθαι δημιουργὸν τῶν ὅλων ἕνα· τῶν δὲ λοιπῶν εἰ καί τι πρὸς εὐδαιμονίαν συντελεῖ, κατὰ προσταγὴν τὴν τούτου παρέχειν ἕκαστον, καὶ οὐ κατ᾽ οἰκείαν ἰσχύν. Εἴκαζε δὲ ταῦτα τοῖς τῆς γῆς καὶ θαλάττης παθήμασι, τοῖς τε περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, καὶ πᾶσι τοῖς κατ᾽ οὐρανὸν συμβαίνουσι· "δυνάμεως γὰρ αὐτοῖς παρούσης, καὶ προνοῆσαι τῆς καθ᾽ αὑτοὺς εὐταξίας· ταύτης δ᾽ αὖ ὑστεροῦντας, φανεροὺς γίνεσθαι, μήδ᾽ ὅσα πρὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν συνεργοῦσι κατὰ τὴν αὐτῶν ἐξουσίαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ κελεύοντος ἰσχὺν ὑπουργεῖν, ᾧ καλῶς ἔχει μόνῳ τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἀπονέμειν." Δι᾽ ἅπερ Χαλδαίων τε καὶ τῶν ἄλλων Μεσοποταμιτῶν στασιασάντων πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν δοκιμάσας, κατὰ βούλησιν καὶ βοήθειαν τοῦ θεοῦ τὴν Χαναναίαν ἔσχε γῆν. Ἱδρυθείς τε αὐτόθι βωμὸν ᾠκοδόμησε καὶ θυσίαν ἐτέλεσε τῷ θεῷ.

2. Μνημονεύει δὲ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβράμου Βηρωσσὸς, οὐκ ὀνομάζων, λέγων δ' οὕτως· "μετὰ τὸν κατακλυσμὸν δεκάτῃ γενεᾷ, παρὰ Χαλδαίοις τις ἦν δίκαιος ἀνὴρ καὶ μέγας, καὶ τὰ οὐράνια ἔμπει-
29 ρος." Ἑκαταῖος δὲ καὶ τοῦ μνησθῆναι πλεῖόν τι πεποίηκε, βιβλίον γὰρ περὶ αὐτοῦ συνταξάμενος κατέλιπε. Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν λέγει οὕτως· "Ἀβράμης ἐβασίλευσε Δαμασκοῦ, ἔπηλυς σὺν στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς γῆς τῆς ὑπὲρ Βαβυλῶνος, Χαλδαίων λεγομένης. Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον ἐξαναστὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας σὺν τῷ σφετέρῳ λαῷ, εἰς τὴν τότε μὲν Χαναναίαν λεγομένην, νῦν δὲ Ἰουδαίαν, μετῴκησε καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύναντες, περὶ ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα." Τοῦ δὲ Ἀβράμου ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ Δαμασκηνῇ τὸ ὄνομα δοξάζεται, καὶ κώμη ἀπ' αὐτοῦ δείκνυται, Ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

CAP. VIII. 1. Λιμοῦ δὲ χρόνοις ὕστερον τὴν Χαναναίαν καταλαβόντος, Ἄβραμος τοὺς Αἰγυπτίους εὐδαιμονεῖν πυθόμενος διαίρειν πρὸς αὐτοὺς ἦν πρόθυμος, τῆς τε ἀφθονίας τῆς ἐκείνων μεθέξων, καὶ τῶν ἱερέων ἀκροατὴς ἐσόμενος, ὧν λέγοιεν περὶ θεῶν· ἢ γὰρ κρείσσοσιν εὑρεθεῖσι κατακολουθήσειν, ἢ μετακοσμήσειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ βέλτιον, αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. Ἐπαγόμενος δὲ καὶ τὴν Σάῤῥαν, καὶ φοβούμενος τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας τῶν Αἰγυπτίων ἐπιμανὲς, μὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν τῆς γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τέχνην ἐπενόησε τοιαύτην· ἀδελφὸς αὐτῆς εἶναι προσεποιήσατο, κἀκείνην τοῦτο ὑποκρίνασθαι — συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς — ἐδίδαξεν. Ὡς δ' ἧκον εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῷ Ἀβράμῳ καθὼς ὑπενόησε· τό τε γὰρ κάλλος ἐξεβοήθη τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. Διὸ καὶ Φαραώθης ὁ βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων οὐ τοῖς περὶ αὐτῆς λεγομένοις ἀρκεσθεὶς, ἀλλὰ καὶ θεάσασθαι σπουδάσας, οἷός τε ἦν ἅψασθαι τῆς Σάῤῥας. Ἐμποδί-

ζει δὲ ὁ θεὸς τὴν ἄδικον αὐτοῦ ἐπιθυμίαν, νόσῳ τε καὶ στάσει τῶν πραγμάτων· καὶ πυθομένῳ περὶ ἀπαλλαγῆς, κατὰ μῆνιν θεοῦ τὸ δεινὸν αὐτῷ παρεῖναι ἀπεσήμαινον οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠθέλησεν ἐνυβρίσαι τοῦ ξένου τὴν γυναῖκα. Ὁ δὲ φοβηθεὶς ἠρώτα τὴν Σάῤῥαν, τίς τε εἴη, καὶ τίνα τοῦτον ἐπαγάγοιτο· πυθόμενος δὲ τὴν ἀλήθειαν, τὸν Ἄβραμον παρῃτεῖτο· νομίζων γὰρ ἀδελφὴν ἀλλ' οὐ γυναῖκα αὐτοῦ, σπουδάσαι περὶ αὐτὴν, συγγένειαν αὐτοῦ ποιήσασθαι βουλόμενος, ἀλλ' οὐχ ὑβρίσαι κατ' ἐπιθυμίαν ὡρμημένος. Δω- 30
ρεῖταί τε αὐτὸν πολλοῖς χρήμασι, καὶ συνεῖναι Αἰγυπτίων τοῖς λογιωτάτοις· τήν τε ἀρετὴν αὐτῷ καὶ τὴν ἐπ' αὐτῇ δόξαν ἐντεῦθεν ἐπιφανεστέραν συνέβη γενέσθαι.

2. Τῶν γὰρ Αἰγυπτίων διαφόροις ἀρεσκομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' ἀλλήλοις ἐκφαυλιζόντων νόμιμα, καὶ διὰ τοῦτο δυςμενῶς ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτῶν ἑκάστοις, καὶ διαπτύων τοὺς λόγους οὓς ἐποιοῦντο περὶ τῶν ἰδίων κενοὺς καὶ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀπέφαινε. Θαυμασθεὶς οὖν ὑπ' αὐτῶν ἐν ταῖς συνουσίαις ὡς συνετώτατος, καὶ δεινὸς ἀνὴρ οὐ νοῆσαι μόνον ἀλλὰ καὶ πεῖσαι, λέγων περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσειε διδάσκειν, τήν τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ περὶ ἀστρονομίαν παραδίδωσι. Πρὸ γὰρ τῆς Ἀβράμου παρουσίας εἰς Αἴγυπτον, Αἰγύπτιοι τούτων εἶχον ἀμαθῶς· ἐκ Χαλδαίων γὰρ ταῦτ' ἐφοίτησεν εἰς Αἴγυπτον, ὅθεν ἦλθε καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας.

3. Ὡς δ' εἰς τὴν Χαναναίαν ἀφίκετο, μερίζεται πρὸς Λῶτον τὴν γῆν, τῶν ποιμένων αὐτοῖς στασιαζόντων περὶ τῆς χώρας ἐν ᾗ νέμοιεν. Τὴν ἐκλογὴν μέντοι καὶ τὴν αἵρεσιν ἐπιτρέπει τῷ Λώτῳ, λαβὼν δ' αὐτὸς τὴν ὑπ' ἐκείνου καταλελειμμένην ὑπώρειαν, ᾤκησεν ἐν τῇ Χαβρὼ πόλει· παλαιοτέρα δ' ἐστὶν ἔτεσιν ἑπτὰ πρὸ Τάνιδος τῆς Αἰγύπτου. Λῶτος δὲ τὴν πρὸς τὸ πεδίον κειμένην καὶ ποταμὸν Ἰορδάνην εἰ-

χεν, οὐκ ἄποθεν τῶν Σοδομιτῶν πόλεως, ἣ τότε μὲν ἦν ἀγαθὴ, νῦν δὲ ἠφάνισται κατὰ βούλησιν καὶ μῆνιν θεοῦ. Τὴν δὲ αἰτίαν κατὰ χώραν σημανῶ.

CAP. IX. 1. Κατ᾿ ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν Ἀσσυρίων κρατούντων τῆς Ἀσίας, Σοδομίταις ἤνθει τὰ πράγματα, εἴς τε πλοῦτον ἐπιδεδωκότων αὐτῶν καὶ νεότητα πολλήν. Βασιλεῖς τε αὐτοῖς πέντε διεῖπον τὴν χώραν, Βαλλὰς, Βαρσὰς, Σεναβάρης, καὶ Συμόβορος, ὅ, τε Βαληνῶν βασιλεύς· μοῖρας δ᾿ ἦρχον ἕκαστος ἰδίας. Ἐπὶ τούτους στρατεύσαντες Ἀσσύριοι, καὶ
31 μέρη τέσσαρα ποιήσαντες τῆς στρατείας, ἐπολιόρκουν αὐτούς· στρατηγὸς δ᾿ ἑκάστοις ἦν εἷς ἐπιτεταγμένος. Γενομένης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ Ἀσσύριοι φόρον ἐπιτάσσουσι τοῖς Σοδομιτῶν βασιλεῦσι. Δώδεκα μὲν οὖν ἔτη δουλεύοντες, καὶ τοὺς ἐπιταχθέντας αὐτοῖς φόρους τελοῦντες ὑπέμειναν· τῷ δὲ τρισκαιδεκάτῳ ἀπέστησαν. Καὶ διαβαίνει στρατὸς Ἀσσυρίων ἐπ᾿ αὐτοὺς, στρατηγούντων Ἀμραφήλου, Ἀριούχου, Χοδολλαμόρου, Θαδάλου. Οὗτοι τήν τε Συρίαν ἅπασαν διηρπάσαντο, καὶ τοὺς τῶν Γιγάντων ἀπογόνους κατεστρέψαντο. Γενόμενοι δὲ κατὰ Σόδομα, στρατοπεδεύουσι κατὰ τὴν κοιλάδα τὴν λεγομένην Φρέατα ἀσφάλτου· κατ᾿ ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν φρέατα ἦν ἐν τῷ τόπῳ, νῦν μέντοι τῆς Σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης, ἡ κοιλὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν ἡ Ἀσφαλτῖτις λεγομένη· περὶ μὲν οὖν τῆς λίμνης ταύτης μετ᾿ οὐ πολὺ δηλώσομεν. Τῶν δὲ Σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς Ἀσσυρίοις, καὶ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ δὲ ἠχμαλωτίσθησαν, σὺν οἷς καὶ Λῶτος ἤγετο, τοῖς Σοδομίταις σύμμαχος ἐληλυθώς.

CAP. X. 1. Ἀβράμῳ δὲ ἀκούσαντι τὴν συμφορὰν αὐτῶν φόβος τε ἅμα περὶ Λώτου συγγενοῦς ὄντος εἰςῆλθε, καὶ οἶκτος περὶ τῶν Σοδομιτῶν φίλων ὄντων καὶ γειτνιώντων. Καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς δοκιμάσας, οὐκ ἀνέ-

μεινεν, ἀλλ᾽ ἐπειχθεὶς, καὶ κατὰ πέμπτην ἐπιπεσὼν νύκτα τοῖς Ἀσσυρίοις περὶ Δάνον — οὕτως γὰρ ἡ ἑτέρα τοῦ Ἰορδάνου προσαγορεύεται πηγή —, καὶ φθάσας πρὶν ἐν ὅπλοις γενέσθαι, τοὺς μὲν ἐν ταῖς κοίταις ὄντας ἀπέκτεινε, μηδ᾽ ἐπίνοιαν τῆς συμφορᾶς ἔχοντας· οἱ δὲ μήπω πρὸς ὕπνον τετραμμένοι, μάχεσθαι δὲ ὑπὸ μέθης ἀδύνατοι, ἔφυγον. Ἄβραμος δὲ διώκων εἵπετο, μέχρι καὶ δευτεραίους γινομένους συνήλασεν αὐτοὺς εἰς Ὠβὰ τῆς Δαμασκηνῶν γῆς, ἐπιδείξας, ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν, ἀλλ᾽ ἡ προθυμία τῶν μαχομένων καὶ τὸ γενναῖον κρατεῖ παντὸς ἀριθμοῦ, τριακοσίοις καὶ δέκα καὶ ὀκτὼ οἰκέταις αὐτοῦ καὶ τρισὶ φίλοις τοσούτου στρατοῦ περιγενόμενος. Ὁπόσοι δὲ αὐτῶν καὶ διέφυ- 32
γον, ἀδόξως ἀνέστρεψαν.

2. Ἄβραμος δὲ τούς τε τῶν Σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους, οἳ ληφθέντες ἔτυχον ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων, καὶ τὸν συγγενῆ Λῶτον, ἀνέζευξε μετὰ εἰρήνης. Ἀπήντησε δὲ αὐτῷ ὁ τῶν Σοδομιτῶν βασιλεὺς εἰς τόπον τινὰ, ὃν καλοῦσι Πεδίον βασιλικόν. Ἔνθα καὶ ὁ τῆς Σόλυμα πόλεως ὑποδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν Μελχισεδέκης, σημαίνει δὲ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος· καὶ ἦν δὲ τοιοῦτος ὁμολογουμένως, ὡς διὰ ταύτην αὐτὸν τὴν αἰτίαν καὶ ἱερέα γενέσθαι τοῦ θεοῦ. Τὴν μέντοι Σόλυμα ὕστερον ἐκάλεσαν Ἱεροσόλυμα. Ἐχορήγησε δὲ οὗτος ὁ Μελχισεδέκης τῷ Ἀβράμου στρατῷ ξένια, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐπιτηδείων παρέσχε. Καὶ παρὰ τὴν εὐωχίαν αὐτόν τε ἐπαινεῖν ἤρξατο, καὶ τὸν θεὸν εὐλογεῖν ὑποχειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. Ἀβράμου δὲ διδόντος καὶ τὴν δεκάτην τῆς λείας αὐτῷ, προσδέχεται τὴν δόσιν. Ὁ δὲ τῶν Σοδομιτῶν βασιλεὺς τὴν μὲν λείαν ἔχειν Ἄβραμον παρεκάλει, τοὺς δ᾽ ἀνθρώπους ἀπολαβεῖν ἠξίου, οὓς παρὰ τῶν Ἀσσυρίων ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. Ἄβραμος δὲ οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσειν, οὐδ᾽ ἂν ἄλλην ὠφέλειαν ἐκ τῆς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξειν, πλὴν ὅσα τροφὴ

τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ γένοιτο· μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις αὐτοῦ παρασχεῖν τοῖς συστρατευσαμένοις. Ἐσχώλης δ' ὁ πρῶτος ἐκαλεῖτο, καὶ Ἔννηρος, καὶ Μαμβρῆς.

3. Ἐπαινέσας δὲ αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν ὁ θεὸς, "ἀλλ' οὐκ ἀπολεῖς," φησὶ, "μισθοὺς οὓς ἄξιόν ἐστιν σὲ ἐπὶ τοιαύταις εὐπραγίαις κομίζεσθαι." Τοῦ δ' ὑπολαβόντος, "καὶ τίς ἂν εἴη χάρις τούτων τῶν μισθῶν, οὐκ ὄντων οἳ διαδέξονται μετ' αὐτόν"; ἔτι γὰρ ἦν ἄπαις. Ὁ θεὸς καὶ παῖδα αὐτῷ γενήσεσθαι καταγγέλλει, καὶ πολλὴν ἐξ ἐκείνου γενεὰν, ὡς παραπλησίαν αὐτὴν τοῖς ἄστροις ἔσεσθαι τὸν ἀριθμόν. Καὶ ὁ μὲν ταῦτ' ἀκούσας θυσίαν προσφέρει τῷ θεῷ, κελευσθεὶς ὑπ' αὐτοῦ. Ἦν δ' ὁ τρόπος τῆς θυσίας τοιοῦτος· δάμαλιν τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ κριὸν ὁμοίως τριετῆ, καὶ τρυγόνα καὶ περιστερὰν, κελεύσαντος διεῖλε, τῶν ὀρνέων οὐδὲν διελών. Εἶτα πρὶν στῆναι τὸν βωμὸν, οἰωνῶν ἐφιπταμένων ἐπιθυμίᾳ τοῦ αἵματος, φωνὴ θεία παρῆν, ἀποσημαίνουσα πονηροὺς αὐτοῦ τοῖς ἐκγόνοις γείτονας ἐπὶ ἔτη τετρακόσια γενησομένους κατὰ τὴν Αἴγυπτον· ἐν οἷς κακοπαθήσαντας περιέσεσθαι τῶν ἐχθρῶν, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ Χαναναίων ἕξειν αὐτῶν τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις.

4. Ἅβραμος δὲ κατῴκει μὲν περὶ τὴν Ὠγύγην
33 καλουμένην δρῦν· ἔστι δὲ τῆς Χαναναίας τὸ χωρίον, οὐ πόῤῥω τῆς Ἑβρωνίων πόλεως. Δυσφορῶν δ' ἐπὶ γυναικὶ μὴ κυούσῃ, ἱκετεύει τὸν θεὸν γονὴν αὐτῷ παιδὸς ἄῤῥενος παρασχεῖν. Τοῦ θεοῦ δὲ θαρσεῖν αὐτὸν παρακελευομένου, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτὸν ἀπὸ τῆς Μεσοποταμίας ἠγμένον, καὶ παίδων ἐσομένων, Σάῤῥα, τοῦ θεοῦ κελεύσαντος, ἐπικλίνει μίαν τῶν θεραπαινίδων Ἀγάρην ὄνομα, γένους οὖσαν Αἰγυπτίαν, ὡς ἐξ αὐτῆς παιδοποιησομένῳ. Καὶ γενομένη ἐγκύμων ἡ θεράπαινὶς, ἐξυβρίζειν εἰς τὴν Σάῤῥαν ἐτόλμησε βασιλίζουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας περιστησομένης εἰς τὸν ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον. Ἀβράμου δὲ αὐτὴν πρὸς αἰκίαν παραδόντος τῇ Σάῤῥᾳ, δρα-

σμὸν ἐπεβούλευσεν οὐχ ὑπομένουσα τὰς ταλαιπωρίας, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευεν οἶκτον αὐτῆς λαβεῖν. Ὑπαντιάζει δὲ διὰ τῆς ἐρήμου προϊοῦσαν αὐτὴν ἄγγελος θεῖος, κελεύων πρὸς τοὺς δεσπότας ἐπανιέναι, βίου γὰρ μείζονος τεύξεσθαι σωφρονοῦσαν· καὶ γὰρ νῦν εἰς τὴν δέσποιναν ἀγνώμονα καὶ αὐθάδη γενομένην, ἐν τούτοις εἶναι τοῖς κακοῖς· παρακούσασαν μὲν οὖν τοῦ θεοῦ, καὶ προσωτέρω χωροῦσαν ἔλεγεν ἀπολεῖσθαι, νοστήσασαν δὲ αὐτὴν ὀπίσω γενήσεσθαι μητέρα παιδὸς, τῆς γῆς ἐκείνης βασιλεύσοντος. Τούτοις πείθεται, καὶ ἐπανελθοῦσα πρὸς τοὺς δεσπότας, συγγνώμης ἔτυχε. Τίκτει δὲ μετ᾽ οὐ πολὺ Ἰσμάηλον· θεόκλυτον ἄν τις εἴποι, διὰ τὸ εἰσακοῦσαι τὸν θεὸν τῆς ἱκεσίας.

5. Ἀβράμῳ μὲν οὖν ἕκτον ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι ὁ προειρημένος ἐγεννήθη· εἰς ἔνατον δ᾽ αὐτῷ καὶ ἐνενηκοστὸν παρελθόντι ἐπιφανεὶς ὁ θεὸς ἐπήγγειλεν, ὡς παῖς αὐτῷ καὶ ἐκ Σάῤῥας ἔσοιτο· κελεύει δὲ αὐτὸν καλέσαι Ἴσακον, δηλῶν, ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ᾽ αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες καθέξουσι τὴν Χαναναίαν ἅπασαν ἀπὸ Σιδῶνος μέχρις Αἰγύπτου. Προσέταξε δὲ, βουλόμενος τὸ ἀπ᾽ αὐτοῦ γένος μένειν τοῖς ἄλλοις μὴ συμφυρόμενον, περιτέμνεσθαι τὰ αἰδοῖα, καὶ τοῦτο ποιεῖν ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ γεννηθῆναι. Τὴν αἰτίαν δὲ τῆς περιτομῆς ἡμῶν ἐν ἄλλοις δηλώσω. Πυθομένῳ δὲ Ἀβράμῳ καὶ περὶ τοῦ Ἰσμαήλου εἰ ζήσεται, πολυχρόνιόν τε ἀπεσήμαινεν ὁ θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα. Καὶ Ἄβραμος μὲν, ἐπὶ τούτοις εὐχαριστήσας τῷ θεῷ, περιτέμνεται παραυτίκα, καὶ πάντες οἱ παρ᾽ αὐτοῦ, καὶ ὁ παῖς Ἰσμάηλος, οὗ κατ᾽ ἐκείνην τὴν ἡμέραν τρισκαιδέκατον ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνενηκοστὸν πρὸς τοῖς ἐννέα διῆγεν.

CAP. XI. 1. Ὑπὸ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν οἱ Σοδομῖ- 34
ται, πλούτῳ καὶ μεγέθει χρημάτων ὑπερφρονοῦντες, εἴς τε ἀνθρώπους ἦσαν ὑβρισταὶ καὶ πρὸς τὸ θεῖον

ἀσεβεῖς, ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῶν παρ᾽ αὐτοῦ γενομένων ὠφελειῶν, εἶναί τε μισόξενοι, καὶ τὰς πρὸς ἄλλους ὁμιλίας ἐκτρέπεσθαι. Χαλεπήνας οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ θεὸς ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑπερηφανίας αὐτοὺς, καὶ τάς τε πόλεις αὐτῶν καταστρέψασθαι, καὶ τὴν χώραν οὕτως ἀφανίσαι, ὡς μήτε φυτὸν ἔτι μήτε καρπὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι.

2. Ταῦτα τοῦ θεοῦ κρίναντος περὶ τῶν Σοδομιτῶν, Ἄβραμος θεασάμενος τρεῖς ἀγγέλους ἐκαθίζετο δὲ πρὸς τῇ δρυῒ τῇ Μαμβρῇ παρὰ τῇ θύρᾳ τῆς αὐτοῦ αὐλῆς. Καὶ νομίσας εἶναι ξένους ἠσπάσατό τε ἀναστὰς, καὶ παρ᾽ αὐτῷ καταχθέντας παρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. Ἐπινευσάντων δὲ, ἄρτους τε προσέταξεν εὐθὺς ἐκ σεμιδάλεως γενέσθαι, καὶ μόσχον θύσας καὶ ὀπτήσας, ἐκόμισεν αὐτοῖς ὑπὸ τῇ δρυῒ κατακειμένοις. Οἱ δὲ δόξαν αὐτῷ παρέσχον ἐσθιόντων. Ἔτι τε καὶ περὶ τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῖ ποτ᾽ εἴη τυγχάνουσα ἡ Σάῤῥα. Τοῦ δὲ εἰπόντος ἔνδον εἶναι, ἥξειν ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ εὑρήσειν αὐτὴν ἤδη μητέρα γεγενημένην. Τῆς δὲ γυναικὸς ἐπὶ τούτῳ μειδιασάσης, καὶ ἀδύνατον εἶναι τὴν τεκνοποιΐαν εἰπούσης, αὐτῆς μὲν ἐνενήκοντα ἔτη ἐχούσης, τοῦ δὲ ἀνδρὸς ἑκατὸν, οὐκέτι κατέσχον λανθάνοντες, ἀλλ᾽ ἐμήνυσαν ἑαυτοὺς ὄντας ἀγγέλους τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι πεμφθείη μὲν ὁ μὲν εἷς σημαίνων περὶ τοῦ παιδὸς, οἱ δύο δὲ Σοδομίτας καταστρεψόμενοι.

3. Ταῦτα ἀκούσας Ἄβραμος ἤλγησεν ἐπὶ τοῖς Σοδομίταις. Καὶ τὸν θεὸν ἀναστὰς ἱκέτευσε παρακαλῶν, μὴ τοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς συναπολλῦναι τοῖς πονηροῖς. Τοῦ δὲ θεοῦ φήσαντος μηδένα εἶναι τῶν Σοδομιτῶν ἀγαθὸν, εἰ γὰρ ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν, συγχωρεῖν ἅπασι τὴν ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασι τιμωρίαν. Ὁ μὲν Ἄβραμος ἡσύχαζεν· οἱ δὲ ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν Σοδομιτῶν πόλιν, καὶ ὁ Λῶτος αὐτοὺς ἐπὶ ξενίαν παρεκάλει· λίαν γὰρ ἦν περὶ τοὺς ξένους φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς τῆς Ἀβράμου χρηστότη-

τος. Οἱ δὲ Σοδομῖται, θεασάμενοι τοὺς νεανίσκους εὐπρεπείᾳ τῆς ὄψεως διαφέροντας, καὶ παρὰ Λώτῳ καταχθέντας, ἐπὶ βίαν καὶ ὕβριν αὐτῶν τῆς ὥρας ἐτράπησαν. Τοῦ δὲ Λώτου παραινοῦντος σωφρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν ξένων, ἀλλ' ἔχειν αἰδῶ τῆς παρ' αὐτῷ καταγωγῆς· εἰ δὲ ἔχουσιν ἀκρατῶς, τὰς θυγατέρας αὐτοῦ ὑπὲρ ἐκείνων ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν λέγοντος παρέχειν. Οὐδ' οὕτως ᾐδέσθησαν.

4. *Ὁ δὲ θεὸς, ἀγανακτήσας αὐτῶν ἐπὶ τοῖς τολμήμασι, τοὺς μὲν ἠμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθῆναι τὴν εἴςοδον τὴν εἰς τὴν οἰκίαν εὑρεῖν. Σοδομιτῶν δὲ κατέκρινε πάνδημον ὄλεθρον. Λῶτος δὲ, τοῦ θεοῦ τὴν μέλλουσαν τῶν Σοδομιτῶν ἀπώλειαν αὐτῷ φράσαντος, ἀπηλλάσσετο, τήν τε γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας — δύο δ' ἦσαν ἔτι παρθένοι — ἀναλαβών· οἱ γὰρ μνηστῆρες ὑπερεφρόνησαν τῆς ἐξόδου, εὐήθειαν ἐπικαλοῦντες τοῖς ὑπὸ τοῦ Λώτου λεγομένοις. Καὶ ὁ θεὸς ἐνσκήπτει βέλος εἰς τὴν πόλιν, καὶ σὺν τοῖς οἰκήτορσι κατεπίμπρα, τὴν γῆν ὁμοίᾳ πυρώσει ἀφανίζων, ὥς μοι καὶ πρότερον λέλεκται τὸν Ἰουδαϊκὸν ἀναγράφοντι πόλεμον. Ἡ δὲ Λώτου γυνὴ, παρὰ τὴν ἀναχώρησιν εἰς τὴν πόλιν συνεχῶς ἀναστρεφομένη, καὶ πολυπραγμονοῦσα τὰ περὶ αὐτὴν, ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιεῖν, εἰς στήλην ἁλῶν μετέβαλεν· ἱστόρηκα δὲ αὐτὴν, ἔτι γὰρ καὶ νῦν διαμένει. Διαφεύγει δὲ αὐτὸς μετὰ τῶν θυγατέρων, εἰς βραχύ τι χωρίον κατασχὼν, περιγραφὲν ὑπὸ τοῦ πυρός. Ζωὼρ ἔτι καὶ νῦν λέγεται· καλοῦσι γὰρ οὕτως Ἑβραῖοι τὸ ὀλίγον. Ἐνταῦθα ὑπό τε ἀνθρώπων ἐρημίας καὶ τροφῆς ἀπορίας ταλαιπώρως διῆγεν.*

5. *Αἱ δὲ παρθένοι πᾶν ἠφανίσθαι τὸ ἀνθρώπινον γένος ὑπολαβοῦσαι, τῷ πατρὶ πλησιάζουσι, προνοήσασαι λαθεῖν· ἐποίουν δὲ τοῦτο ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ γένος ἐκλιπεῖν. Γίνονται δὲ παῖδες, ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας Μώαβος· εἴποι δ' ἄν τις ἀπὸ πατρός. Ἄμμανον δ' ἡ νεωτέρα ποιεῖται· γένους υἱὸν ὑποσημαίνει*

τὸ ὄνομα. Καὶ τίκτει δ᾽αὐτῶν ὁ μὲν Μωαβίτας, μέ-
γιστον ὄντας ἔτι καὶ νῦν ἔθνος, Ἀμμανίτας δὲ ὁ ἕτε-
ρος. Συρίας τῆς Κοίλης ἐστὶν ἀμφότερα. Καὶ Λώ-
τῳ μὲν τοιαύτην συνέβη τὴν ἐκ Σοδομιτῶν ἀναχώρη-
σιν γενέσθαι.

CAP. XII. 1. Ἄβραμος δὲ μετῴκησεν εἰς Γέραρα τῆς
Παλαιστίνης, ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος σχήματι τὴν
Σάῤῥαν, ὅμοια τοῖς πρὶν ὑποκρινάμενος διὰ τὸν φό-
βον· ἐδεδίει γὰρ Ἀβιμέλεχον τὸν βασιλέα τῶν ἐπι-
χωρίων· ὃς καὶ αὐτὸς ἐρασθεὶς τῆς Σάῤῥας, φθεί-
ρειν οἷός τε ἦν. Εἴργεται δὲ τῆς ἐπιθυμίας ὑπὸ νό-
σου χαλεπῆς, αὐτῷ προςπεσούσης ἐκ θεοῦ. Καὶ τῶν
36 ἰατρῶν αὐτὸν ἀπεγνωκότων, ὑπνώσας ὄναρ ὁρᾷ, μη-
δὲν ὑβρίζειν τὴν τοῦ ξένου γυναῖκα. Καὶ ῥᾷον δια-
τεθεὶς φράζει πρὸς τοὺς φίλους, ὡς ὁ θεὸς αὐτῷ
ταύτην ἐπαγάγοι τὴν νόσον ὑπὲρ ἐκδικίας τοῦ ξένου,
φυλάσσων ἀνύβριστον αὐτῷ τὴν γυναῖκα· μὴ γὰρ ἀ-
δελφὴν οὖσαν ἐπάγεσθαι, νόμῳ δ᾽ αὐτῷ συνοικοῦσαν·
ἐπαγγέλλεταί τε παρέξειν αὐτὸν εὐμενῆ τὸ λοιπὸν,
ἀδεοῦς ἐκείνου περὶ τὴν γυναῖκα γενομένου. Ταῦτ᾽ εἰ-
πὼν μεταπέμπεται τὸν Ἄβραμον, συμβουλευσάντων
τῶν φίλων, καὶ μηδὲν ἔτι περὶ τῆς γυναικὸς αὐτὸν,
ὡς πεισομένης τι τῶν αἰσχρῶν, ἐκέλευσε δεδιέναι·
θεὸν γὰρ αὐτοῦ κήδεσθαι, καὶ κατὰ τὴν συμμαχίαν
τὴν ἐκείνου μεμενηκυῖαν ἀνύβριστον κομίζεσθαι. Τοῦ
δὲ θεοῦ μάρτυρος ὄντος, καὶ τοῦ τῆς γυναικὸς συν-
ειδότος, ἔλεγε μηδ᾽ ἂν ὀρεχθῆναι τὴν ἀρχὴν, εἰ γα-
μετὴν οὖσαν ἠπίστατο· ὡς δ᾽ ἀδελφὴν ἀγόμενος οὐκ
ἠδίκουν. Παρακαλεῖ τε πρᾴως ἔχειν πρὸς αὐτὸν, καὶ
τὸν θεὸν εὐμενῆ ποιεῖν· παρ᾽ αὐτῷ τε μένειν βουλο-
μένῳ πᾶσαν ἀφθονίαν ὑπάρξειν, ἀπιέναι τε προαι-
ρούμενον τεύξεσθαι πομπῆς, καὶ πάντων ὅσων καὶ
χρῄζων πρὸς αὐτὸν ἀφίκοιτο. Ταῦτ᾽ εἰπόντος, Ἄβρα-
μος οὔτε τὴν συγγένειαν τῆς γυναικὸς ἐψεῦσθαι ἔλε-
γεν, ἀδελφοῦ γὰρ αὐτὴν εἶναι παῖδα, καὶ δίχα τοιαυ-

της ὑποκρίσεως οὐκ ἀσφαλῆ τὴν ἐπιδημίαν ὑπολαβεῖν. Ὅσα τε ἐπὶ τὸ μηδὲν αἴτιος τῆς νόσου γεγονέναι, προθυμηθῆναι δ' αὐτοῦ περὶ τὴν σωτηρίαν, ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν καὶ παρ' αὐτῷ μένειν. Καὶ Ἀβιμέλεχος τήν τε γῆν πρὸς αὐτὸν διανέμεται καὶ τὰ χρήματα, καὶ συντίθεται ἀδόλως πολιτεύεσθαι, ὑπέρ τινος φρέατος ποιούμενος τὸν ὅρκον, ὃ Βηρσουβαὶ καλοῦσιν· ὅρκου δὲ φρέαρ λέγοιτο ἄν. Οὕτω δ' ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ὠνόμασται.

2. Γίνεται δὲ Ἀβράμῳ μετ' οὐ πολὺ καὶ παῖς ἐκ Σάῤῥας, ὡς αὐτῷ ὑπὸ τοῦ θεοῦ προείρητο, ὃν Ἴσακον ὠνόμασε· τοῦτο γέλωτα σημαίνει. Διὰ μέντοι τὸ τὴν Σάῤῥαν μειδιάσαι, τέξεσθαι φήσαντος αὐτὴν τοῦ θεοῦ, μὴ προσδοκῶσαν ἤδη τοκετοῦ πρεσβυτέραν οὖσαν, τὸν υἱὸν οὕτως ἐκάλεσεν. Αὕτη μὲν γὰρ ἐνενήκοντα εἶχεν ἔτη, ἑκατὸν δὲ Ἄβραμος. Τίκτεται δὲ παῖς ἑκατέρων τῷ ὑστάτῳ ἔτει· ὃν εὐθὺς μετ' ὀγδόην ἡμέραν περιτέμνουσι. Καὶ ἐξ ἐκείνου μετὰ τοσαύτας ἡμέρας ἔθος ἔχουσιν οἱ Ἰουδαῖοι ποιεῖσθαι τὰς περιτομὰς, Ἄραβες δὲ μετὰ ἔτος τρισκαιδέκατον. Ἰσμάηλος γὰρ ὁ κτίστης αὐτῶν τοῦ ἔθνους, Ἀβράμῳ γενόμενος ἐκ τῆς παλλακῆς, ἐν τούτῳ περιτέμνεται τῷ χρόνῳ· περὶ οὗ τὸν πάντα λόγον ἐκθήσομαι μετὰ πολλῆς ἀκριβείας.

3. Σάῤῥα γεννηθέντα τὸν Ἰσμάηλον ἐκ τῆς δούλης αὐτῆς Ἀγάρης τὸ μὲν πρῶτον ἔστεργεν, οὐδὲν 37
ἀπολείπουσα τῆς ὡς πρὸς ἴδιον υἱὸν εὐνοίας· ἐτρέφετο γὰρ ἐπὶ τῇ τῆς ἡγεμονίας διαδοχῇ. Τεκοῦσα δ' αὐτὴ τὸν Ἴσακον οὐκ ἠξίου παρατρέφεσθαι τούτῳ τὸν Ἰσμάηλον, ὄντα πρεσβύτερον, καὶ κακουργεῖν αὐτὸν δυνάμενον, τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ἀποθανόντος. Ἔπειθεν οὖν τὸν Ἄβραμον εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μετὰ τῆς μητρός. Ὁ δὲ κατὰ μὲν ἀρχὰς οὐ προσετίθετο τὴν αὐτοῦ γνώμην, οἷς ἡ Σάῤῥα ἐσπουδάκει, πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἶναι, παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τῶν ἀναγκαίων ἐκπέμπειν. Ὕστερον δὲ — καὶ

γὰρ ὁ θεὸς ἠρέσκετο τοῖς ὑπὸ τῆς Σάῤῥας προσταττομένοις — πεισθεὶς παρεδίδου τὸν Ἰσμάηλον τῇ μητρὶ, μήπω δι' αὑτοῦ χωρεῖν δυνάμενον, ὕδωρ τε ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένην ἐκέλευεν ἀπιέναι, ὁδηγῷ τῇ ἀνάγκῃ χρωμένην. Ὡς δ' ἀπιοῦσαν ἐπιλέλοιπε τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ἦν. Ὕδατος δὲ σπανίζοντος, ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον ψυχοῤῥαγοῦν, ὡς μὴ παρούσης τὴν ψυχὴν ἀφῇ, προῄει πορρωτέρω. Συντυχὼν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πηγήν τε φράζει παρακειμένην, καὶ κελεύει προνοεῖν τῆς ἀνατροφῆς τοῦ παιδίου· μεγάλα γὰρ αὐτὴν ἀγαθὰ περιμένειν ἐκ τῆς Ἰσμαήλου σωτηρίας. Ἡ δ' ἐθάρσησε τοῖς προκατηγγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα ποιμέσι, διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν ἐπιμέλειαν διαφεύγει τὰς ταλαιπωρίας.

4. Ἀνδρωθέντι δὴ τῷ παιδὶ γύναιον ἄγεται, τὸ γένος Αἰγύπτιον — ἔνθεν δ' ἦν καὶ αὐτὴ τὸ ἀρχαῖον —, ἐξ οὗ παῖδες Ἰσμαήλῳ γίνονται δώδεκα πάντες, Να-
38 βαιώθης, Κήδαρος, Ἀβδέηλος, Μαβσαμᾶς, Ἰδουμᾶς,
39 Μάσμαος, Μάσσαος, Χόδαδος, Θέμανος, Ἰέτουρος,
40 Νάφαισος, Κάδμας. Οὗτοι πᾶσαν τὴν ἀπ' Εὐφράτου καθήκουσαν πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, Ναβατηνὴν τὴν χώραν ὀνομάσαντες. Εἰσὶ δὲ οὗτοι, οἳ τῶν Ἀράβων ἔθνος καὶ τὰς φυλὰς ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι, διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν καὶ διὰ τὸ Ἀβράμου ἀξίωμα.

CAP. XIII. 1. Ἴσακον δὲ ὁ πατὴρ Ἄβραμος ὑπερηγάπα μονογενῆ ὄντα, καὶ ἐπὶ γήρως οὐδῷ κατὰ δωρεὰν αὐτῷ τοῦ θεοῦ γενόμενον. Προεκαλεῖτο δὲ εἰς εὔνοιαν καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν γονέων καὶ αὐτὸς ὁ παῖς, ἐπιτηδεύων πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τῆς τε τῶν πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ περὶ τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐσπουδακώς. Ἄβραμος δὲ τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν ἐν μόνῳ τῷ, τὸν υἱὸν ἀπαθῆ καταλιπὼν, ἐξελθεῖν τοῦ ζῆν ἐτίθετο. Τούτου μέντοι κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἔτυχεν, ὃς, διάπειραν αὐτοῦ βουλόμε-

νος λαβεῖν τῆς περὶ αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἴη παρεσχημένος καταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσειε, καὶ τὴν παροῦσαν εὐδαιμονίαν ἐκ τῆς αὐτοῦ σπουδῆς ἔχοι τὸν υἱὸν Ἴσακον, ᾔτει τοῦτον αὐτῷ θῦμα καὶ ἱερεῖον παρασχεῖν, ἐκέλευέ τε τοῦτον εἰς τὸ Μώριον ὄρος ἀναγαγόντα ὁλοκαυτῶσαι, βωμὸν ἱδρυσάμενον· οὕτως γὰρ ἐμφανίσειν τὴν περὶ αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας προτιμήσειε τὸ τῷ θεῷ κεχαρισμένον. 41

2. Ἄβραμος δὲ, ἐπὶ μηδενὶ κρίνων παρακούειν τοῦ θεοῦ δίκαιον, ἅπαντα δ᾽ ὑπουργεῖν, ὡς ἐκ τῆς ἐκείνου προνοίας ἁπάντων ζώντων οἷς ἂν εὐμενῆς ᾖ, ἐπικρυψάμενος πρὸς τὴν γυναῖκα τήν τε τοῦ θεοῦ πρόῤῥησιν, καὶ ἣν εἶχεν αὐτὸς γνώμην περὶ τῆς τοῦ παιδὸς σφαγῆς, ἀλλὰ μηδὲ τῶν οἰκετῶν τινι δηλώσας — ἐκωλύετο γὰρ ἂν ὑπηρετῆσαι τῷ θεῷ —, λαβὼν τὸν Ἴσακον μετὰ δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ἐπισάξας ὄνῳ, ἀπῄει πρὸς τὸ ὄρος. Καὶ δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας συνώδευσαν οἱ οἰκέται· τῇ τρίτῃ δὲ, ὡς κάτοπτον ἦν αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόντας, μετὰ μόνου τοῦ παιδὸς παραγίνεται εἰς τὸ ὄρος, ἐφ᾽ οὗ τὸ ἱερὸν Δαβίδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύεται. Ἔφερον δὲ σὺν αὐτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν ἱερείου μόνου. Τοῦ δὲ Ἰσάκου πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἔχοντος, τόν τε βωμὸν κατασκευάζοντος, καὶ πυθομένου τί μέλλει θύειν ἱερείου μὴ παρόντος, ὁ δὲ τὸν θεὸν αὐτοῖς παρέξειν ἔλεγεν, ὄντα ἱκανὸν καὶ τῶν οὐκ ὄντων εἰς εὐπορίαν ἀνθρώποις παραγαγεῖν, καὶ τὰ ὄντα τῶν ἐπ᾽ αὐτοῖς θαῤῥούντων ἀφελέσθαι· δώσειν οὖν καὶ ἐκείνῳ ἱερεῖον, εἴπερ εὐμενὴς μέλλει τῇ θυσίᾳ παρατυγχάνειν αὐτοῦ.

3. Ὡς δὲ ὁ βωμὸς παρεσκεύαστο, καὶ τὰς σχίζας ἐπενηνόχει, καὶ ἦν πάντα εὐτρεπῆ, λέγει πρὸς τὸν υἱόν· "Ὦ παῖ, μυρίαις εὐχαῖς αἰτησάμενός σε γενέσθαι μοι παρὰ τοῦ θεοῦ, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τὸν βίον, οὐκ ἔστιν ὅ, τι μὴ περὶ τὴν σὴν ἀνατροφὴν ἐφιλοτιμησά-

μην, οὐδ᾽ ἐφ᾽ ᾧ μᾶλλον εὐδαιμονήσειν ᾤμην, ὡς σὲ ἴδοιμι ἠνδρωμένον, καὶ τελευτῶν διάδοχον τῆς ἀρχῆς τῆς ἐμαυτοῦ καταλίποιμι. Ἀλλ᾽ ἐπεὶ θεοῦ τε βουλομένου σὸς πατὴρ ἐγενόμην, καὶ πάλιν τούτῳ δοκοῦν ἀποτίθεμαί σε, φέρε γενναίως τὴν καθιέρωσιν· τῷ θεῷ γὰρ σὲ παραχωρῶ, ταύτης ἀξιώσαντι παρ᾽ ἡμῶν τῆς τιμῆς, ἀνθ᾽ ὧν εὐμενὴς γέγονέ μοι παραστάτης καὶ σύμμαχος, νῦν ἐπιτυχεῖν. Ἐπειδὴ γεννηθεὶς ἀποθάνοις, οὐ τὸν κοινὸν ἐκ τοῦ ζῆν τρόπον, ἀλλ᾽ ὑπὸ πατρὸς
42 *ἰδίου θεῷ τῷ πάντων πατρὶ νόμῳ θυσίας προπεμπόμενος, ἄξιον, οἶμαί, σε κρίναντος αὐτοῦ μήτε νόσῳ μήτε πολέμῳ μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν, ἃ συμπίπτειν πέφυκεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μετ᾽ εὐχῶν δὲ καὶ ἱερουργίας ἐκείνου τὴν ψυχὴν τὴν σὴν προσδεξομένου, καὶ παρ᾽ αὐτῷ καθέξοντος· ἔσῃ τέ μοι εἰς κηδεμόνα καὶ γηροκόμον, διὸ καὶ σὲ μάλιστα ἀνετρεφόμην, τὸν θεὸν ἀντὶ σαυτοῦ παρεσχημένος."*

4. *Ἴσακος δὲ — πατρὸς γὰρ ἦν, οἵου τετυχηκότα γενναῖον ἔδει τὸ φρόνημα εἶναι —, δέχεται πρὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους, καὶ φήσας, "ὡς οὐδὲ γεγονέναι τὴν ἀρχὴν ἦν δίκαιος, εἰ θεοῦ καὶ πατρὸς μέλλει κρίσιν ἀπωθεῖσθαι, καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν τοῖς ἀμφοτέρων βουλεύμασιν ἑτοίμως, ὅτε καὶ μόνου τοῦ πατρὸς ταῦτα προαιρουμένου μὴ ὑπακούειν ἄδικον ἦν," ὥρμησεν ἐπὶ τὸν βωμὸν καὶ τὴν σφαγήν. Κἂν ἐπράχθη τὸ ἔργον, μὴ στάντος ἐμποδὼν τοῦ θεοῦ· βοᾷ γὰρ ὀνομαστὶ τὸν Ἄβραμον, εἴργων τῆς τοῦ παιδὸς σφαγῆς. "Οὐ γὰρ ἐπιθυμήσας αἵματος ἀνθρωπίνου τὴν σφαγὴν αὐτῷ προστάξαι τοῦ παιδὸς," ἔλεγεν, "οὐδὲ οὗ πατέρα ἐποίησεν αὐτὸν ἀφελέσθαι τούτου βουλόμενος μετὰ τοιαύτης ἀσεβείας· ἀλλὰ δοκιμάσαι θέλων αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, εἰ καὶ τοιαῦτα προστασσόμενος ὑπακούοι. Μαθὼν δὲ αὐτοῦ τὸ πρόθυμον καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας, ἥδεσθαι μὲν οἷς αὐτῷ παρέσχεν, οὐχ ὑστερήσειν δὲ αὐτὸν ἀεὶ πάσης ἐπιμελείας καὶ γένους ἀξιοῦντα. Ἔσεσθαί τε τὸν υἱὸν αὐτῷ πολυχρονιώτατον,*

καὶ βιώσαντα εὐδαιμόνως παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις
παραδώσειν μεγάλην ἡγεμονίαν.” Προεδήλου τε “τὸ
γένος τὸ αὐτῶν εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλοῦτον ἐπιδώ-
σειν, καὶ μνήμην αἰώνιον αὐτῶν ἔσεσθαι τοῖς γενάρ-
χαις, τήν τε Χαναναίαν ὅπλοις κατακτησαμένους ζη-
λωτοὺς ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις.” Ταῦτα ὁ θεὸς εἰ-
πὼν, κριὸν ἐκ τ' ἀφανοῦς παρήγαγεν αὐτοῖς εἰς τὴν
ἱερουργίαν. Οἱ δὲ παρ' ἐλπίδας ἑαυτοὺς κεκομισμέ-
νοι, καὶ τοιούτων ἀγαθῶν ἐπαγγελίας τετυχηκότες,
ἠσπάζοντο ἀλλήλους· καὶ θύσαντες ἀπενόστησαν πρὸς
τὴν Σάῤῥαν, καὶ διῆγον εὐδαιμόνως, ἐφ' ἅπασιν οἷς
ἐθελήσειαν τοῦ θεοῦ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.

CAP. XIV. 1. Καὶ Σάῤῥα μὲν οὐ πολὺ ὕστερον ἀπο-
θνήσκει, βιώσασα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκα-
τόν. Θάπτουσι δὲ αὐτὴν ἐν Χεβρῶνι, συγχωρούντων
μὲν τῶν Χαναναίων καὶ δημοσίᾳ χοῦν αὐτῆς τὸν τά-
φον, Ἀβράμου δὲ ὠνησαμένου τὸ χωρίον σίκλων τε- 43
τρακοσίων παρ' Ἐφραΐμου τινὸς ἐκ τῆς Χεβρῶνος.
Καὶ τὰ μνημεῖα Ἄβραμός τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ
ταυτὶ κατεσκευάσαντο.

CAP. XV. 1. Γαμεῖ δ' αὐτὸς Χατούραν ὕστερον, ἐξ
ἧς αὐτῷ παῖδες ἓξ γίνονται, πρός τε πόνους καρτεροὶ
καὶ δεινοὶ συνιέναι, Ζαμβράνης, Ἰαζάρης, Μαδάνης,
Μαδιάνης, Ἰωσούβακος, Σοῦος. Φύονται δὲ καὶ τού-
τοις παῖδες, καὶ Σούου μὲν Σαβαθάνης γίνεται καὶ
Δαδάνης, τούτου δὲ Λατούσιμος, Ἄσσουρις, Λουό-
μης· Μαδιάνου δὲ Ἠφᾶς, Ὠφρὴν, Ἀνωχὸς, Ἐβιδᾶς, 44
Ἐλδᾶς. Τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς υἱωνοῖς Ἄβρα-
μος ἀποικιῶν στόλους μηχανᾶται· καὶ τήν τε Τρωγλο-
δύτιν καταλαμβάνουσι, καὶ τὴν τῆς Εὐδαίμονος Ἀρα-
βίας, ὅσον ἐπὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν καθήκει. Λέ-
γεται δὲ, ὡς οὗτος ὁ Ὠφρὴν στρατεύσας ἐπὶ τὴν Λι-
βύην κατέσχεν αὐτὴν, καὶ οἱ υἱωνοὶ αὐτοῦ, κατοική-
σαντες ἐν αὐτῇ, τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ὀνόματος
Ἄφρικαν προσηγόρευσαν. Μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ

καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Πολυΐστωρ, λέγων οὕτως· "Κλεόδημος δὲ φησὶν ὁ προφήτης, ὁ καὶ Μάλχος, ὁ ἱστορῶν τὰ περὶ Ἰουδαίων, καθὼς καὶ Μωϋσῆς ἱστόρησεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τῆς Χατούρας Ἀβράμῳ ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί." Λέγει δὲ αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα, ὀνομάζων τρεῖς, Ἀφέραν, Σουρεὶμ, Ἰάφραν. Ἀπὸ Σουρεὶμ μὲν τὴν Ἀσσυρίαν κεκλῆσθαι, ἀπὸ δὲ τῶν δύο, Ἀφέρα τε καὶ Ἰάφρα, πόλιν τε Ἄφραν καὶ τὴν χώραν Ἄφρικαν ὀνομασθῆναι. Τούτους γὰρ Ἡρακλεῖ συστρατεῦσαι ἐπὶ Λιβύην καὶ Ἀνταῖον. Γήμαντά
45 *τε τὴν Ἄφρα θυγατέρα Ἡρακλέα γεννῆσαι υἱὸν ἐξ αὐτῆς Δίδωρον, τούτου δὲ γενέσθαι Σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς Βαρβάρους Σόφακας λέγεσθαι.*

CAP. XVI. 1. *Ἰσάκῳ δὴ περὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος γεγονότι γυναῖκα γνοὺς ἀγαγέσθαι ὁ πατὴρ Ἄβραμος Ῥεβέκκαν, Ναχώρου παιδὸς θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ, τὸν πρεσβύτατον πέμπει τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴν μνηστείαν, ἐνδησάμενος μεγάλαις πίστεσι. Γίνονται δ' αὗται τοῦτον τὸν τρόπον· ὑπὸ τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, ἔπειτα ἐπικαλοῦνται τὸν θεὸν μάρτυρα τῶν ἐσομένων. Ἔπεμπε δὲ καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, διὰ τὸ σπάνιον ἢ μηδ' ὅλως ἐπιχωριάζειν ἐκτετιμημένα. Οὗτος ἀπερχόμενος χρόνῳ, — διὰ τὸ εἶναι χαλεπὴν ὁδεύεσθαι τὴν Μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθους, θέρει δὲ ὑπὸ ἀνυδρίας, ἔτι δὲ καὶ ληστηρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφεύγειν οὐκ ἐνῆν μὴ προνοοῦσι τούτου τοῖς ὁδεύουσιν —, εἰς πόλιν ἀφικνεῖται Χάῤῥαν. Καὶ γενόμενος ἐν τοῖς προαστείοις παρθένοις ἐντυγχάνει πλείοσιν ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσαις· εὔχεται οὖν τῷ θεῷ, Ῥεβέκκαν, ἣν τῷ παιδὶ Ἄβραμος μνηστευσόμενον αὐτὸν ἐξαπέσταλκεν, εἰ κατὰ νοῦν τὸν αὐτοῦ μέλλει ὁ γάμος οὗτος συντελεῖσθαι, ἐν ἐκείναις εὑρεθῆναι, γνωρισθῆναί τε αὐτὴν, τῶν μὲν ἄλλων αἰτοῦντι ποτὸν ἀρνουμένων, ἐκείνης δὲ αὐτῷ παρασχούσης.*

2. *Καὶ ὁ μὲν*, ἐπὶ ταύτης ὢν τῆς διανοίας, ἐπὶ τὸ φρέαρ παραγίνεται, καὶ παρακαλεῖ τὰς παρθένους ποτὸν αὐτῷ παρασχεῖν. Τῶν δ᾽ ἐκτρεπομένων, "ὡς χρηζουσῶν οἴκαδε κομίζειν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκείνῳ παρασχεῖν, καὶ γὰρ οὐδ᾽ εὔληπτον εἶναι τὸ ὕδωρ," μία ἐξ ἁπασῶν ἐκείναις τε τῆς πρὸς τὸν ξένον ἐπιπλήττει δυσκολίας, "τίνος ἄλλου κοινωνήσειν πρὸς ἀνθρώπους αὐτάς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατος μετέδοσαν," λέγουσα, καὶ παρέχει αὐτῷ φιλοφρόνως. Ὁ δ᾽ ἐν ἐλπίδι μὲν τῶν ὅλων γενόμενος, βουλόμενος δὲ τὴν ἀλήθειαν μαθεῖν, ἐπήνει τε τῆς εὐγενείας αὐτὴν καὶ τῆς χρηστότητος, ὅτι καὶ μετ᾽ οἰκείου πόνου τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν οὐκ ἔφυγεν, ἐπυνθάνετό τε τίνων ἂν εἴη γονέων, καὶ κατεύχεται αὐτοῖς ὄνησιν τοιαύτης παιδός· καὶ "νυμφεύσειαν," φησὶν, "ὡς αὐτοῖς ἐστι κεχαρισμένον, εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, παῖδας αὐτῷ τεξομένην γνησίους." Ἡ δὲ οὐδὲ τούτων ἐφθόνησεν αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ γένος ἀπεσήμαινε. Καὶ "Ῥεβέκκα μὲν," φησὶν, "ἐγὼ καλοῦμαι· πατὴρ δ᾽ ἐμοὶ 46
Βαθούηλος ἦν, ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἤδη τέθνηκε, Λάβανος δὲ ἀδελφός ἐστιν ἡμέτερος, τοῦ τε οἴκου παντὸς σὺν τῇ μητέρι προνοούμενος, καὶ τῆς ἐμῆς παρθενίας ἐπιμελόμενος." Τούτων ἀκροασάμενος, ἔχαιρέ τε τοῖς γεγονόσι καὶ τοῖς εἰρημένοις, τὸν θεὸν οὕτως ὁρῶν αὐτῷ τῆς ὁδοῦ σαφῶς συλλαμβανόμενον. Καὶ προκομίσας ὁρμίσκον τε καί τινας κόσμους, οὓς εὐπρεπὲς φορεῖν παρθένοις, ἀνεδίδου τῇ κόρῃ, τῆς ἐπὶ τῷ πίειν χάριτος ἀμοιβὴν εἶναι καὶ γέρας, "δίκαιον," λέγων, "τοιούτων αὐτὴν τυγχάνειν, ἀγαθὴν παρὰ τὰς τοσαύτας παρθένους γενομένην. Ἠξίου τε παρ᾽ αὐτοῖς καταχθῆναι, τοῦ προσωτέρω χωρεῖν τῆς νυκτὸς αὐτὸν ἀφαιρουμένης. Κόσμον τε φέρων γυναικεῖον πολυτελῆ πιστεύειν αὐτὸν οὐκ ἀσφαλεστέροις ἔφασκεν ἢ τοιούτοις, οἷς αὐτῆς ἐπειράθη. Τεκμαίρεσθαι δὲ καὶ τὴν τῆς μητρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ φιλανθρωπίαν αὐτῆς, ἔλεγεν, ὡς οὐ δυσχεραίνουσιν, ἐκ τῆς περὶ αὐτὴν ἀρετῆς·

οὐδὲ γὰρ ἔσεσθαι βαρὺς, μισθόν τε τῆς ξενίας τελέσας, καὶ δαπάναις ἰδίαις χρησάμενος." Ἡ δὲ περὶ μὲν τῆς τῶν γονέων φιλανθρωπίας αὐτῆς ὀρθῶς εἰκάζειν αὐτὸν εἶπεν, ἐμέμφετο δὲ ὡς μικρολόγους ὑπειληφότα· πάντων γὰρ ἀμισθὶ μεθέξειν. Δηλώσασα μέντοι Λαβάνῳ πρότερον τῷ ἀδελφῷ, συγχωροῦντος ἄξειν αὐτὸν ἔλεγεν.

3. Ὡς οὖν τούτου γενομένου παρῆγε τὸν ξένον, τὰς μὲν καμήλους αὐτοῦ παραλαβόντες οἱ Λαβάνου θεράποντες ἐτημέλουν, αὐτὸς δὲ δειπνήσων εἰςηγάγετο παρ᾽ αὐτῷ. Καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον φησὶ πρός τε αὐτὸν καὶ τὴν μητέρα τῆς κόρης, "Ἄβραμος Θάῤῥου μέν ἐστιν υἱὸς, συγγενὴς δ᾽ ὑμέτερος· Ναχώρης γὰρ τούτων, ὦ γύναι, τῶν παίδων πάππος, ἀδελφὸς ἦν Ἀβράμου, ὁμοπάτριός τε καὶ ὁμομήτριος. Πέμπει τοίνυν οὗτος πρὸς ὑμᾶς, ἀξιῶν τὴν κόρην ταύτην παιδὶ τῷ ἑαυτοῦ λαβεῖν πρὸς γάμον, ὃς γνήσιός ἐστιν αὐτῷ, καὶ μόνος ἐπὶ τοῖς πᾶσι τεθραμμένος. Ὧι τῶν μὲν ἐκεῖ γυναικῶν δυνατὸν αὐτῷ τὴν εὐδαιμονεστάτην λαβεῖν, οὐκ ἠξίωσεν ἀγαγέσθαι, τιμῶν δὲ τὸ γένος, τὸν γάμον πολιτεύει τοῦτον. Οὗ τὴν σπουδὴν καὶ τὴν προαίρεσιν μὴ ὑβρίσητε· κατὰ γὰρ θεοῦ βούλησιν τά τε ἄλλα μοι κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπήντησε, καὶ τὴν παῖδα καὶ τὸν ὑμέτερον οἶκον εὗρον. Ἐπεὶ γὰρ πλησίον τῆς πόλεως ἐγενόμην, παρθένους ἰδὼν πολλὰς ἐπὶ τὸ φρέαρ παραγινομένας, ηὐξάμην εἰς ταύτην ἐμπεσεῖν, ὃ δὴ καὶ γέγονε. Γάμον οὖν ὑπὸ θείας μνηστευόμενον ἐπιφανείας καὶ ὑμεῖς κυρώσατε, καὶ Ἄβραμον, τὸν μετὰ τοσαύτης ἀπεσταλκότα σπουδῆς, τῷ κατανεῦσαι τὴν κόρην τιμήσατε." Οἱ δὲ, καλὰ γὰρ ἦν αὐτοῖς καὶ κεχαρισμένα, τήν τε γνώμην τοῦ θεοῦ συνῆκαν, καὶ πέμπουσιν ἐφ᾽ οἷς ἠξίουν τὴν θυγατέρα. Γαμεῖ τε αὐτὴν ὁ Ἴσακος, τῶν πραγμάτων εἰς αὐτὸν ἀφικομένων· οἱ γὰρ ἐκ τῆς Χατούρας εἰς τὰς ἀποικίας ἐξεληλύθεισαν.

CAP. XVII. 1. Τελευτᾷ δὲ καὶ Ἄβραμος μετ᾽ ὀλί- 47
γον, ἀνὴρ πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρος, καὶ τῆς περὶ αὐτὸν σπουδῆς ἀξίως ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετιμημένος. Ἐβίωσε δὲ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε πρὸς τοῖς ἑκατόν, καὶ θάπτεται ἐν Χεβρῶνι, μετὰ τῆς γυναικὸς Σάῤῥας ὑπὸ τῶν παίδων Ἰσάκου καὶ Ἰσμαήλου.

CAP. XVIII. 1. Ἰσάκῳ δὲ μετὰ τὴν Ἀβράμου τελευτὴν ἐκύει τὸ γύναιον· καὶ τῆς γαστρὸς ἐπὶ μεῖζον ὀγκουμένης, ἀγωνιάσας ἀνήρετο τὸν θεόν. Φράζει δ᾽ αὐτῷ διδύμους τέξεσθαι τὴν Ῥεβέκκαν, καὶ φερώνυμα ἔσεσθαι τοῖς παισὶν ἔθνη, τοῦ δὲ μείζονος προτερήσειν τὸ δοκοῦν ἔλασσον εἶναι. Τίκτεται δ᾽ αὐτῷ μετ᾽ ὀλίγον κατὰ τὴν πρόῤῥησιν τοῦ θεοῦ δίδυμα παιδία, ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον ἀπὸ κεφαλῆς ἐπὶ τοὺς πόδας δασὺ περισσῶς ἦν, τὸ δὲ νεώτερον εἴχετο προϊόντος αὐτοῦ κατὰ πτέρναν. Ἠγάπα δὲ ὁ μὲν πατὴρ τὸν πρεσβύτερον, Ἤσαυον λεγόμενον κατ᾽ ἐπωνυμίαν τῆς τριχώσεως· Ἑβραῖοι γὰρ τὸ Σήειρον τρίχωμα λέγουσιν. Ἰάκωβος δὲ ὁ νεώτερος τῇ μητέρι προσφιλὴς ἦν.

2. Λιμοῦ δὲ τὴν γῆν καταλαβόντος, Ἴσακος, δόξαν αὐτῷ χωρεῖν εἰς Αἴγυπτον, τῆς χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης, ἐπὶ Γεράρων ἀπήει, τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. Ὑποδέχεται δ᾽ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Ἀβιμέλεχος κατὰ ξενίαν καὶ φιλίαν τὴν Ἀβράμου. Καὶ πολλῇ πάνυ πρὸς αὐτὸν εὐνοίᾳ χρησάμενος κατ᾽ ἀρχὰς, ἐπὶ ταύτης ὑπὸ φθόνου μεῖναι πρὸς τὸ πᾶν ἐκωλύθη. Ὁρῶν γὰρ τὸν θεὸν τῷ Ἰσάκῳ συμπαρόντα, καὶ τοσαύτῃ περὶ αὐτὸν σπουδῇ χρώμενον, ἀπώσατο αὐτόν. Ὁ δὲ, τοιούτου πάλιν ἐκ μεταβολῆς τῆς ἀπὸ τοῦ βα- 48
σκάνου πειραθεὶς Ἀβιμελέχου, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν λεγομένην Φάραγγα, χωρίον οὐ μακρὰν Γεράρων. Ὀρύσσοντι δ᾽ αὐτῷ φρέαρ ποιμένες ἐπιπεσόντες εἰς μάχην ἐχώρησαν, κωλύοντες τὸ ἔργον· καὶ μὴ βου-

ληθέντος φιλονεικεῖν, ἔδοξαν κεκρατηκέναι. Ὑποχωρήσας δὲ ὤρυσσεν ἕτερον· καὶ βιασαμένων ἄλλων τινῶν Ἀβιμελέχου ποιμένων, καὶ τοῦτο καταλιπὼν ἀπεχώρησεν, εὐγνώμονι λογισμῷ κτώμενος αὐτῷ τὴν ἄδειαν. Εἶτα αὐτομάτου παρασχόντος αὐτῷ τὴν φρεωρυχίαν ἀνεπικώλυτον, Ῥοωβώθ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν, εὐρύχωρον ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. Τῶν δὲ προτέρων τὸ μὲν Ἔσκον καλεῖται, μάχης ἄν τις αὐτὸ φήσειε· τὸ δὲ ἕτερον Σιτεννὰ, ἔχθραν ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα.

3. Ἰσάκῳ μὲν οὖν ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἰσχὺν ὑπὸ μεγέθους πραγμάτων. Ἀβιμέλεχος δὲ, κατ᾽ αὐτοῦ φύσεσθαι νομίζων τὸν Ἴσακον, ὑπόπτου μὲν αὐτοῖς καὶ τῆς συνδιαιτήσεως γενομένης· ἐπ᾽ οὐ φανερᾷ δὲ ἔχθρᾳ τοῦ Ἰσάκου ὑπεκστάντος, δείσας μὴ τῆς προτέρας αὐτῷ φιλίας μηδὲν ὄφελος γένηται, πρὸς ἄμυναν ὧν ἔπαθεν Ἰσάκου τραπέντος, φιλίαν ἄνωθεν ποιεῖται πρὸς αὐτὸν, ἕνα τῶν στρατηγῶν Φίκολον ἐπαγόμενος. Πάντων δὲ τετυχηκὼς ὧν ἠξίου, διὰ τὴν Ἰσάκου χρηστότητα, ὀργῆς προσφάτου πρεσβυτέραν χάριν εἰς αὐτόν τε καὶ τὸν πατέρα γεγενημένην προτιμῶντος, ἀπῆρεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ.

4. Τῶν δὲ Ἰσάκου παίδων Ἥσαυος, περὶ ὃν μάλιστα ὁ πατὴρ ἐσπουδάκει, τεσσαράκοντα γεγονὼς ἔτη, γαμεῖ Ἄδαν τὴν Ἥλωνος, καὶ Ἀλιβάμην τὴν Ἐσεβέωνος, δυναστευόντων ἐν Χαναναίοις ἀνδρῶν θυγατέρας, ἑαυτὸν ποιήσας τῆς περὶ τὸν γάμον ἐξουσίας κύριον, καὶ μηδὲ τῷ πατρὶ συμβουλευσάμενος· οὐδὲ γὰρ ἂν ἐπέτρεψεν Ἴσακος, ἐπ᾽ αὐτῷ τῆς γνώμης γενομένης, οὐ γὰρ ἦν αὐτῷ δι᾽ ἡδονῆς συνάψασθαι συγγένειαν πρὸς τοὺς ἐπιχωρίους. Οὐ βουλόμενος δὲ ἀπεχθὴς εἶναι τῷ παιδὶ, κελεύων ἀφίστασθαι τῶν γυναικῶν, σιγᾶν ἔκρινε.

5. Γηραιὸς δὲ ὢν, καὶ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος, προσκαλεσάμενος τὸν Ἥσαυον, καὶ "τὸ γῆρας εἰπὼν, ὡς καὶ δίχα τῆς πηρώσεως καὶ τοῦ κατὰ τὰς ὄψεις πάθους ἐμποδὼν ἦν αὐτῷ θεραπεύειν

τὸν Θεὸν, ἐκέλευσεν ἐξελθεῖν ἐπὶ κυνηγέσιον, καὶ θηρασάμενον ὅσα ἂν αὐτῷ δυνατὸν γένηται παρασκευάσαι δεῖπνον, ἵνα μετὰ τοῦτο ἱκετεύσει τὸν Θεὸν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ συνεργὸν εἰς ἅπαντα παρεῖναι τὸν βίον· ἄδηλον μὲν εἶναι λέγων, ὁπότε καὶ τελευτήσειε, πρὸ δὲ τούτου παρασχεῖν αὐτῷ βούλεσθαι τὸν Θεὸν ταῖς εὐχαῖς ταῖς ὑπὲρ αὐτοῦ παρακεκλημένον.'

6. Καὶ Ἤσαυος μὲν ἐπὶ τὸ κυνηγέσιον ἐξώρμη- 49
σεν. Ἡ δὲ Ῥεβέκκα, τὸν Θεὸν εἰς τὴν εὔνοιαν ἀξιοῦσα τὴν Ἰακώβου παρακαλεῖν, καὶ παρὰ τὴν Ἰσάκου γνώμην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐρίφους κατασφάξαντα δεῖπνον παρασκευάζειν. Ὁ δὲ Ἰάκωβος ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ, πάντα παρ' αὐτῆς πεπυσμένος. Ἐπεὶ δ' εὐπρεπὲς ἦν τὸ δεῖπνον, ἐρίφου δέρματι τὸν βραχίονα περιβαλὼν, ἵνα πιστεύοιτο παρὰ τῷ πατρὶ διὰ τὴν δασύτητα Ἤσαυος εἶναι· τὰ γὰρ ἄλλα πάντα ὢν ὅμοιος, διὰ τὸ εἶναι δίδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερε. Καὶ φοβηθεὶς μὴ, πρὶν γενέσθαι τὰς εὐχὰς, εὑρεθεὶς κακουργῶν εἰς τὸ ἐναντίον παροξυνεῖ τὸν πατέρα ποιήσασθαι ταύτας, προσέφερε τῷ πατρὶ τὸ δεῖπνον. Καὶ Ἴσακος, ἐπαισθόμενος τῷ κατὰ τὴν φωνὴν ἰδίῳ, προσκαλεῖται τὸν υἱόν· τοῦ δὲ τὸν βραχίονα προτείναντος, ᾧ τὴν αἰγέαν περιεβέβλητο, ταύτης ἐπαφώμενος, "φωνῆς μὲν," εἶπεν, "Ἰακώβῳ παραπλήσιον, κατὰ μέντοι τὸ τῆς τριχὸς βάθος Ἤσαυος εἶναί μοι δοκεῖς." Καὶ μηδὲν ὑπολαβὼν κακοῦργον, δειπνήσας τρέπεται πρὸς εὐχὰς καὶ παράκλησιν τοῦ Θεοῦ, "Δέσποτα," λέγων, "παντὸς αἰῶνος, καὶ δημιουργὲ τῆς ὅλης οὐσίας, σὺ γὰρ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ μεγάλην ἰσχὺν προὔθηκας ἀγαθῶν, καὶ ἐμὲ τῶν παρόντων ἠξίωσας, καὶ τοῖς ἐξ ἐμοῦ γενομένοις ὑπέσχου βοηθὸς εὐμενὴς καὶ δοτὴρ ἀεὶ τῶν κρειττόνων ἔσεσθαι· ταῦτ' οὖν καὶ βεβαίωσον, καὶ μὴ περιΐδῃς με διὰ τὴν παροῦσαν ἀσθένειαν, δι' ἣν καὶ μᾶλλον σοῦ δεόμενος τυγχάνω. Καί μοι παῖδα τοῦτον εὐμενὴς σῶζε, καὶ παντὸς ἀπαθῆ κακοῦ διαφύλαττε, δοὺς αὐτῷ βίον εὐδαίμονα, καὶ

κτῆσιν ἀγαθῶν, ὅσων σοὶ δύναμις παρασχεῖν· ποιήσας δ᾽ αὐτὸν φοβερὸν μὲν ἐχθροῖς, φίλοις δὲ τίμιον καὶ κεχαρισμένον."

7. Καὶ ὁ μὲν, νομίζων εἰς Ἤσαυον ποιεῖσθαι τὰς εὐχὰς, παρεκάλει τὸν θεόν· ἄρτι δὲ πέπαυτο τούτων, καὶ παρῆν Ἤσαυος ἀπὸ τῆς θήρας. Καὶ τῆς διαμαρτίας ὁ Ἴσακος αἰσθανόμενος, ἡσυχίαν ἄγει. Ἤσαυος δὲ ἠξίου τῶν ὁμοίων τῷ ἀδελφῷ παρὰ τοῦ πατρὸς τυγχάνειν· τοῦ δὲ πατρὸς ἀρνουμένου, διὰ τὸ πάσας εἰς Ἰάκωβον τὰς εὐχὰς ἀνηλωκέναι, πένθος ἦγεν ἐπὶ τῇ διαμαρτίᾳ. Καὶ αὐτοῦ τοῖς δάκρυσιν ἀχθόμενος ὁ πατὴρ, τὰ μὲν περὶ τὸ κυνηγέσιον καὶ δύναμιν σώματος ἐν ὅπλοις καὶ πᾶσιν ἔργοις εὐδοκιμήσειν αὐτὸν ἔφασκε, καὶ καρπώσεσθαι τὴν ἐπ᾽ αὐτοῖς δόξαν δι᾽ αἰῶνος, καὶ τὸ ἀπ᾽ αὐτοῦ γένος, δουλεύσειν δὲ τῷ ἀδελφῷ.

8. Ἰάκωβον δὲ φοβούμενον τὸν ἀδελφὸν, τιμωρίαν βουλόμενον ἀπολαβεῖν τῆς ἐπὶ ταῖς ἀραῖς διαμαρτίας, ἡ μήτηρ ῥύεται· πείθει γὰρ τὸν ἄνδρα Μεσο-
5 ποταμῖτιν ἀγαγέσθαι τῷ Ἰακώβῳ γυναῖκα συγγενῆ. Ἤδη γὰρ καὶ τὴν Ἰσμαήλου θυγατέρα, τοῦ πατρὸς ἄκοντος, Ἤσαυος παρειλήφει πρὸς γάμον Βασεμμάθην· οὐ γὰρ εὐνόουν τοῖς Χαναναίοις οἱ περὶ τὸν Ἴσακον, ὥστ᾽ ἐπὶ τοῖς πρότερον αὐτοῦ γάμοις δυσχερῶς διακειμένων, εἰς τὸ ἐκείνοις κεχαρισμένον τὴν Βασεμμάθην ὁ Ἤσαυος παρέλαβε, μάλιστα περὶ αὐτὴν σπουδάσας.

CAP. XIX. 1. Ἰάκωβος δὲ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς, κατὰ γάμον τῆς Λαβάνου θυγατρὸς τοῦ ἐκείνης ἀδελφοῦ, ἐπιτρέψαντος Ἰσάκου τὸν γάμον διὰ τὸ πείθεσθαι τοῖς βουλήμασι τῆς γυναικὸς, διὰ τῆς Χαναναίας ἐπορεύετο· καὶ διὰ τὸ πρὸς τοὺς ἐπιχωρίους μῖσος παρ᾽ οὐδενὶ μὲν ἠξίου καταγέσθαι. Ὕπαιθρος δὲ ηὐλίζετο, τὴν κεφαλὴν λίθοις ὑπ᾽ αὐτοῦ συμφορουμένοις ἐπιτιθείς. Καὶ τοιαύτην κατὰ τοὺς ὕπνους ὄψιν ὁρᾷ, παραστᾶσαν αὐτῷ· κλίμακα γῆθεν ἔδοξεν ἐφικνουμένην τοῦ οὐρανοῦ βλέπειν,

καὶ δι᾽ αὐτῆς ὄψεις κατιούσας, σεμνότερον ἢ κατὰ ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας, καὶ τελευταῖον ὑπὲρ αὐτῆς τὸν θεὸν ἐναργῶς αὐτῷ φαινόμενον, ὀνομαστί τε καλέσαι, καὶ ποιήσασθαι τοιούτους λόγους· „Ἰάκωβε, πατρὸς ὄντα σε ἀγαθοῦ καὶ πάππου δόξαν ἀρετῆς μεγάλης εὑραμένου, κάμνειν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν οὐ προςῆκεν, ἀλλ᾽ ἐλπίζειν τὰ κρείττονα. Καὶ γὰρ ἄφθονος ἐκδέξεταί σε μεγάλων ἀγαθῶν παρουσία πρὸς τὸ πᾶν, κατὰ τὴν ἐμὴν ἐπικουρίαν. Ἄβραμόν τε γὰρ ἐγὼ ἐκ τῆς Μεσοποταμίας δεῦρ᾽ ἤγαγον, ἐλαυνόμενον ὑπὸ τῶν συγγενῶν, καὶ πατέρα τὸν σὸν εὐδαίμονα ἀπέφηνα· ὧν οὐχ ἧττω μοῖραν εἰς σὲ καταθήσομαι. Θαῤῥῶν οὖν καὶ ταύτην πορεύου τὴν ὁδὸν, ἐμοὶ πομπῷ χρώμενος· ἀνυσθήσεται γὰρ σοὶ γάμος, ἐφ᾽ ὃν ἐσπούδακας. Καὶ γενήσονται σοὶ παῖδες ἀγαθοί· τὸ δὲ πλῆθος αὐτῶν ἀριθμοῦ κρεῖττον ἔσται, μείζοσιν υἱοῖς αὐτῶν καταλιμπάνοντες· οἷς ἐγὼ τὸ ταύτης κράτος τῆς γῆς δίδωμι καὶ παισὶ τοῖς αὐτῶν, οἳ πληρώσουσι πᾶσαν ὅσην ἥλιος ὁρᾷ καὶ γῆν καὶ θάλασσαν. Ἀλλὰ μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα, μήτ᾽ εὐλαβοῦ τὸ πλῆθος τῶν πόνων, ἐμοῦ ποιουμένου τῶν σοὶ πραχθησομένων πρόνοιαν, ἔν τε τοῖς νῦν καὶ πολὺ πλέον ἔν τε τοῖς ὕστερον.“

2. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ θεὸς Ἰακώβῳ προαγορεύει. Ὁ δὲ, περιχαρὴς γενόμενος ἐπὶ τοῖς ἑωραμένοις καὶ κατηγγελμένοις, φαιδρύνει τε τοὺς λίθους, ὡς τηλικούτων ἀγαθῶν ἐπ᾽ αὐτοῖς προῤῥήσεως γεγενημένης, καὶ εὐχὴν ποιεῖται θύσειν ἐπ᾽ αὐτῶν, εἰ κτησάμενος βίον ἀπαθὴς ἐπανίοι, καὶ τῷ θεῷ δεκάτην τῶν πεπορισμένων ποιήσεται, οὕτως αὖθις ἀφικόμενος· τίμιόν τε κρίνει τὸ χωρίον, ὄνομα αὐτῷ Βηθὴλ θέμενος, ση- 51
μαίνει δὲ τοῦτο θείαν ἑστίαν, κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶτταν.

3. Προϊὼν δὲ ἐπὶ τῆς Μεσοποταμίας, χρόνῳ παρῆν εἰς τὴν Χάῤῥαν. Καὶ ποιμένας ἐν τοῖς προαστείοις καταλαβὼν καὶ παῖδας ἐφήβους καὶ παρθένους, ὑπέρ τινος ἱδρυμένους φρέατος, συνδιέτριβεν αὐτοῖς χρήζων

ποτοῦ. Εἴς τε λόγους αὐτοῖς ἀφικνούμενος, ἀνέκρινεν αὐτοὺς, εἰ τυγχάνουσι Λάβανόν τινα παρ' αὐτοῖς εἰδότες ἔτι περιόντα. 'Οἱ δὲ πάντες ἐπίστασθαί τε ἔφασαν· οὐ γὰρ εἶναι τοιοῦτον ὥςτε ἀγνοεῖσθαι. Καὶ συμποιμαίνειν αὐτοῖς θυγατέρα αὐτοῦ, ἣν θαυμάζειν ὅτι μήπω παρείη· παρὰ γὰρ ταύτης μεμαθήκεις ἂν ἀκριβέστερον, ὅσα περὶ αὐτῶν ἀκοῦσαι ποθεῖς.' Ταῦτα δ' αὐτῶν ἔτι λεγόντων, παρῆν ἡ παῖς σὺν τοῖς ἐπικατιοῦσι τῶν ποιμένων. Καὶ δεικνύουσι τὸν Ἰάκωβον αὐτῇ, λέγοντες, 'ὡς ξένος οὗτος ἥκει τὰ περὶ τοῦ πατρὸς ἀναπυνθανόμενος.' Ἡ δὲ, ἡσθεῖσα ὑπὸ νηπιότητος τῇ παρουσίᾳ τοῦ Ἰακώβου, ἀνέκρινεν αὐτὸν, 'τίς τε ὢν, καὶ πόθεν ἥκοι πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὑπὸ τίνος χρείας ἠγμένος· ηὔχετο δὲ εἶναι δυνατὸν αὐτοῖς παρέχειν, ὧν ἀφικνεῖται δεόμενος.

4. Ἰάκωβος δὲ οὐχ ὑπὸ τῆς συγγενείας, οὐδὲ τῆς διὰ ταύτην εὐνοίας, ἀλλ' ἔρωτι τῆς παιδὸς ἡττηθεὶς, ἐκπέπληκτό τε τοῦ κάλλους ὁρῶν οὕτως ἔχουσαν, ὡς ὀλίγαι τῶν τότε γυναικῶν ἤνθουν, καὶ φησὶν, "Ἀλλ' ἐμοὶ πρὸς σὲ καὶ πατέρα τὸν σὸν, εἴπερ Λαβάνου παῖς τυγχάνεις, οἰκειότης ἐστὶ πρεσβυτέρα τῆς τε ἐμῆς καὶ σῆς γενέσεως· ἐκ Θάῤῥου γὰρ Ἄβραμος, καὶ Ἀῤῥάνης, καὶ Ναχώρης ἦσαν υἱοὶ, ὧν Βαθούηλος ὁ σὸς πάππος Ναχώρου γίνεται παῖς, Ἀβράμου δὲ καὶ τῆς Ἀῤῥάνου Σάῤῥας Ἴσακος ἐμὸς πατήρ. Ἔγγιον δὲ καὶ νεώτερον τοῦθ' ἡμεῖς τῆς συγγενείας ὁμήρευμα πρὸς ἀλλήλους ἔχομεν· Ῥεβέκκα γὰρ μήτηρ ἐμὴ, Λαβάνου πατρὸς τοῦ σοῦ ἀδελφὴ, πατρός τε τοῦ αὐτοῦ καὶ μητρός· ἀνεψιοὶ δ' ἐσμὲν ἡμεῖς ἐγώ τε καὶ σύ. Καὶ νῦν δεῦρ' ἥκω ἀσπασόμενός τε ὑμᾶς, καὶ τὴν πρέπουσαν ἡμῖν συγγένειαν ἀνανεωσόμενος." Ἡ δὲ ὑπὸ μνήμης, ὁποῖα φιλεῖ συντυγχάνειν τοῖς νέοις, προπεπυσμένη παρὰ τοῦ πατρὸς τὰ περὶ τῆς Ῥεβέκκας, καὶ τοὺς γονεῖς εἰδυῖα ποθοῦντας αὐτῆς τὸ ὄνομα, ὑπὸ τῆς περὶ τὸν πατέρα εὐνοίας ἔνδρακυς γενομένη, περιβάλλει τὸν Ἰάκωβον, καὶ κατασπασαμένη, 'τὴν εὐκταιοτάτην καὶ

μεγίστην ἡδονὴν αὐτὸν κομίσαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἐπὶ τῆς οἰκίας ἅπασιν, ἔλεγεν, ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῆς μητρὸς αὐτοῦ κειμένῳ, καὶ πρὸς μόνῃ ταύτῃ τυγχάνοντι· φανεῖσθαι δ' ἂν τοῦ παντὸς ἀντάξιον ἀγαθοῦ.' Χωρεῖν τε ἐκέλευσεν ἤδη πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἕπεσθαι πρὸς αὐτὸν ἡγουμένῃ, καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸ πλέον αὐτὸν βραδύνοντα.

5. Ταῦτ' εἰποῦσα παρήγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Λάβανον. Καὶ γνωρισθεὶς ὑπὸ τοῦ μήτρωος, αὐτός τε ἀδεὴς ἦν ἐν φίλοις γενόμενος, καὶ ἐκείνοις πολλὴν ἡδονὴν παρεῖχεν ἀδοκήτως ἐπιφανείς. Μετὰ δὲ οὐ πολλὰς ἡμέρας ὁ Λάβανος, 'χαίρειν μὲν ἐπ' αὐτῷ παρόντι μειζόνως, ἢ ὡς τῷ λόγῳ δηλώσειεν, ἔλεγε· τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν ἀφῖκται, μητέρα τε καὶ πατέρα πρεσβύτας καταλιπὼν, καὶ θεραπείας τῆς παρ' αὐτοῦ δεο- 52
μένους, ἀνεπυνθάνετο· παρέξειν γὰρ αὐτῷ καὶ πρὸς ἅπασαν ἐπαμύνειν χρείαν.' Ἰάκωβος δὲ αὐτῷ πᾶσαν τὴν αἰτίαν διηγεῖτο, λέγων, 'Ἰσάκῳ γενέσθαι παῖδας διδύμους, αὐτόν τε καὶ Ἤσαυον, ὃν, ἐπεὶ τῶν τοῦ πατρὸς εὐχῶν διήμαρτε, σοφίᾳ τῆς μητρὸς εἰς αὐτὸν γενομένων, ἀποκτεῖναι ζητεῖν αὐτὸν, ὡς ἀφῃρημένον τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ βασιλείας, καὶ ἀγαθῶν ὧν ὁ πατὴρ ηὔξατο. Ταύτην τε εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας, κατὰ τὴν τῆς μητρὸς ἐντολήν· πᾶσί τε γὰρ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι, καὶ πλέον τοῦ κατ' ἐκείνων συγγενοῦς ἡ μήτηρ προςλαμβάνει. Ἔρυμα δὲ τῆς ἐμῆς, φησὶν, ἀποδημίας σέ τε καὶ τὸν θεὸν ποιούμενος, θαῤῥῶ τοῖς παροῦσι.'

6. Λάβανος δὲ καὶ 'διὰ τοὺς προγόνους ὑπισχνεῖται πάσης αὐτῷ μεταδώσειν φιλανθρωπίας καὶ διὰ τὴν μητέρα, πρὸς ἣν τὴν εὔνοιαν διὰ τῆς περὶ αὐτὸν σπουδῆς ἐνδείξασθαι καὶ μὴ παρούσης· ποιμνίων τε γὰρ αὐτὸν ἐπιμελητὴν καταστήσειν ἔφασκε, καὶ προνομίας ἀντὶ τούτων ἀξιώσειν. Καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους ἀπαλλάσσεσθαι γονεῖς βουλόμενον, μετὰ δώρων ἐπανήξειν, καὶ τιμῆς ὅσης εἰκός ἐστι τυχεῖν τὸν οὕτω συγγενῆ.'

Ἰακώβου δὲ ἀσμένως ταῦτα ἀκούσαντος, καὶ φήσαντος ‘ἡδέως πάντα μένων παρ᾽ αὐτῷ πόνον εἰς ἡδονὴν ὑπομένειν τὴν ἐκείνου, μισθὸν δ᾽ ὑπὲρ τούτου λαβεῖν ἀξιοῦντος τὸν Ῥαχήλας γάμον, διά τε τὰ ἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ᾽ αὐτῷ τυγχανούσης, καὶ ὅτι διάκονος αὐτῷ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀφίξεως γένοιτο·’ ὁ γὰρ τῆς παιδὸς ἔρως αὐτὸν ἠνάγκαζε ποιήσασθαι τοὺς περὶ τούτου λόγους. Λάβανος δὲ ἡσθεὶς τούτοις, ἐπινεύει τὸν γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς, οὐκ ἄλλον ἀμείνω γαμβρὸν εὐξάμενος ἐλθεῖν· ‘εἰ μέντοι παρ᾽ αὐτῷ μένοι τινὰ χρόνον, τοῦτο ποιήσειν· εἰς γὰρ Χαναναίους οὐκ ἂν πέμψειν τὴν θυγατέρα, μεταμέλειν γὰρ αὐτῷ καὶ τοῦ τῆς ἀδελφῆς κήδους ἐκεῖ συναφθέντος.’ Τοῦ δ᾽ Ἰακώβου τούτοις συγχωροῦντος, ἑπτὰ ἐτῶν χρόνον συντίθεται· τοσάδε γὰρ αὐτῷ κέκριται θητεῦσαι τῷ πενθερῷ, ἵνα τῆς ἀρετῆς πεῖραν διδοὺς, ἐπιγνωσθῇ μᾶλλον τίς εἴη. Καὶ προσδεξαμένου τὸν λόγον, Λάβανος τοῦ χρόνου διελθόντος προὐτίθει τὴν εὐωχίαν τῶν γάμων. Νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης, οὐδὲν προῃσθημένῳ τῷ Ἰακώβῳ παρακατακλίνει τὴν ἑτέραν τῶν θυγατέρων, πρεσβυτέραν τε τῆς Ῥαχήλας, καὶ τὴν ὄψιν οὐκ εὐπρεπῆ. Συνελθὼν δ᾽ ἐκεῖνος ὑπὸ μέθης καὶ σκότους, εἶτα μεθ᾽ ἡμέραν γνοὺς, ἀδικίαν ἐπεκάλει Λαβάνῳ. Ὁ δὲ ‘συγγνώμην ᾐτεῖτο τῆς ἀνάγκης, ὑφ᾽ ἧς ταῦτα πράξειεν· οὐ γὰρ κατὰ κακουργίαν αὐτῷ τὴν Λείαν παρασχεῖν, ἀλλ᾽ ὑφ᾽ ἑτέρου μείζονος νενικημένον. Τοῦτο μέντοι γ᾽
53 οὐδὲν ἐμποδίζειν πρὸς τὸν Ῥαχήλας γάμον, ἀλλ᾽ ἐρῶντι δώσειν ταύτην μετ᾽ ἄλλην ἑπταετίαν.’ Πείθεται δὲ ὁ Ἰάκωβος· οὐδὲν γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέτρεπε. Καὶ διελθούσης ἄλλης ἑπταετίας τὴν Ῥαχήλαν παρέλαβεν.

7. Ἦσαν δ᾽ ἑκατέραις θεραπαινίδες, τοῦ πατρὸς δόντος, Ζελφὰ μὲν Λείας, Ῥαχήλας δὲ Βάλλα, δοῦλαι μὲν οὐδαμῶς, ὑποτεταγμέναι δέ. Καὶ τῆς Λείας ἥπτετο δεινῶς ὁ πρὸς τὴν ἀδελφὴν ἔρως τ᾽ ἀνδρός· προσεδόκα τε παίδων γενομένων ἔσεσθαι τιμία, ἱκέτευέ τε

τὸν θεὸν διηνεκῶς. Καὶ γενομένου παιδὸς ἄῤῥενος, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς αὐτὴν ἐπεστρεμμένου τοῦ ἀνδρὸς, Ῥούβηλον ὀνομάζει τὸν υἱὸν, διότι κατ᾽ ἔλεον αὐτῇ τοῦ θεοῦ γένοιτο, τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. Τεκνοῦνται δὲ αὐτῇ καὶ τρεῖς ἕτεροι μετὰ χρόνον, Συμεὼν, ἀποσημαίνει δὲ τὸ ὄνομα τὸ ἐπήκοον αὐτῇ τὸν θεὸν γεγονέναι· εἶτα Λευὶ, κοινωνίας οἷον βεβαιωτής· μεθ᾽ ὃν Ἰούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. Ῥαχήλα δὲ, φοβουμένη μὴ διὰ τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς ἥττονος παρά τ᾽ ἀνδρὸς μοίρας τυγχάνῃ, παρακατακλίνει τῷ Ἰακώβῳ τὴν ἑαυτῆς θεραπαινίδα Βάλλαν. Γίνεται δὲ παιδίον ἐξ αὐτῆς Δὰν, θεόκριτον ἄν τινες εἴποιεν κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶτταν· καὶ μετὰ τοῦτον Νεφθαλεὶμ, ἀμηχάνητος οἷον, διὰ τὸ ἀντιτεχνάσασθαι πρὸς τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. Τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ Λεία ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀντιτεχνασαμένη· παρακατακλίνει γὰρ τὴν αὐτῆς θεράπαιναν. Γίνεται δὲ καὶ ἐκ τῆς Ζελφᾶς υἱὸς Γάδας, τυχαῖον ἄν τις καλέσειεν αὐτόν· καὶ μετὰ τοῦτον Ἀσὴρ, μακαριστὴς λέγοιτο ἂν, ἐξ ὧν πρὸς εὔκλειαν τῇ Λείᾳ προςελάμβανε. 54 Ῥουβήλου δὲ, τοῦ πρεσβυτάτου τῶν υἱῶν Λείας, Μανδραγόρου μῆλα κομίζοντος τῇ μητρὶ, Ῥαχήλα θεασαμένη παρεκάλει μεταδοῦναι, δι᾽ ἐπιθυμίας τοῦ βρώματος γενομένη. Τῆς δ᾽ οὐ πειθομένης, ἀρκεῖσθαι δ᾽ αὐτὴν ἀξιούσης, ὅτι τῆς τιμῆς αὐτὴν ἀφέλοιτο τῆς παρὰ τοῦ ἀνδρὸς, Ῥαχήλα πεπαίνουσα τὸν θυμὸν τῆς ἀδελφῆς, παραχωρήσειν αὐτῇ τοῦ ἀνδρὸς ἔλεγε κοιμησομένου παρ᾽ αὐτῇ κατ᾽ ἐκείνην τὴν ἑσπέραν. Τῆς δὲ προςιεμένης τὴν χάριν, Ἰάκωβος συγκαθεύδει τῇ Λείᾳ, Ῥαχήλᾳ χαριζόμενος. Πάλιν οὖν γίνονται παῖδες αὐτῇ, Ἰσσάχαρις μὲν, σημαίνων τὸν ἐκ μισθοῦ γενόμενον, Ζαβουλὼν δὲ, ἠνεχυρασμένον εὐνοίᾳ τῇ πρὸς αὐτὴν, θυγάτηρ δὲ Δεῖνα. Χρόνοις δ᾽ ὕστερον καὶ Ῥαχήλᾳ γίνεται ὁ Ἰώσηπος υἱὸς, προςθήκην γενησομένου τινὸς δηλοῖ.

8. Τοῦτον ἅπαντα τὸν χρόνον, ἔτη δ᾽ ἐστὶν εἴκο-

σιν, ἐποίμαινε τῷ πενθερῷ. Μετὰ δὲ τοῦτο ἠξίου, τὰς γυναῖκας ἀναλαβὼν, ἀπαλλάττεσθαι πρὸς αὐτόν· τοῦ δὲ πενθεροῦ μὴ συγχωροῦντος, κρύφα τοῦτο ποιεῖν ἐπενόει. Τῶν γυναικῶν οὖν ἀπεπειρᾶτο, πῶς ἔχοιεν πρὸς τὴν ἀποδημίαν· τῶν δ᾽ ἐχουσῶν ἡδέως, Ῥαχήλα καὶ τοὺς τύπους τῶν θεῶν, οὓς σέβειν πατρίους ὄντας νόμιμον ἦν, συνανελομένη, συναπεδίδρασκε μετὰ τῆς ἀδελφῆς, οἵ τε ἑκατέρων παῖδες καὶ αἱ θεραπαινίδες σὺν τοῖς υἱοῖς, εἴ τέ τις ἦν κτῆσις αὐταῖς. Ἀπήγετο δὲ Ἰάκωβος καὶ τῶν βοσκημάτων τὴν ἡμίσειαν, Λαβάνου μὴ προεγνωκότος. Τοὺς δὲ τύπους τῶν θεῶν ἐπεφέρετο ἡ Ῥαχήλα, καταφρονεῖν μὲν τῆς τοιαύτης τιμῆς τῶν θεῶν διδάξαντος αὐτὴν Ἰακώβου, ἵνα δ᾽ εἰ καταληφθεῖεν ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες, ἔχοι τούτοις προσφυγοῦσα συγγνώμης τυγχάνειν.

9. Λάβανος δὲ, μεθ᾽ ἡμέραν μίαν γνοὺς τήν τε Ἰακώβου ἀναχώρησιν καὶ τῶν θυγατέρων, δεινοπαθῶν ἤλαυνεν ἐπ᾽ αὐτὸν μετὰ δυνάμεως ἐπειγόμενος· καὶ καθ᾽ ἑβδόμην ἡμέραν ἐπί τινος λόφου λαμβάνει προκαθιδρυμένους. Καὶ τότε μὲν, ἑσπέρα γὰρ ἦν, ἡσύχαζεν· ὄναρ δὲ ὁ θεὸς αὐτῷ ἐπιστὰς, παρῄνεσε ‘λαβόντι τὸν γαμβρὸν καὶ τὰς θυγατέρας ἠρεμεῖν, καὶ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ὑπὸ θυμοῦ τολμᾶν, σπονδὰς δὲ ποιεῖσθαι πρὸς Ἰάκωβον, αὐτὸς λέγων ἐκείνῳ συμμαχήσειν, εἰ καταφρο-
55 νήσας αὐτοῦ τῆς ὀλιγότητος χωρήσειεν αὐτῷ διὰ μάχης.’ Λάβανος δὲ, τοιαύτης αὐτῷ ἐκ τοῦ θεοῦ προῤῥήσεως γεγενημένης, μεθ᾽ ἡμέραν εἰς λόγους τὸν Ἰάκωβον προσκαλεσάμενος, καὶ δηλώσας αὐτῷ τὸ ὄναρ, ἐπεὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πεισθεὶς, ἤρξατο κατηγορεῖν αὐτοῦ, προφέρων, “ὅτι καὶ πένητα αὐτὸν ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν καὶ πάντων ἄπορον ὑπεδέξατο, καὶ παράσχοι πᾶσαν ἀφθονίαν τῆς αὐτοῦ κτήσεως· καὶ γὰρ θυγατέρας τὰς ἐμὰς συνέζευξα, τὴν εὔνοιάν σου τὴν πρὸς ἡμᾶς τούτοις αὐξηθήσεσθαι λογιζόμενος. Σὺ δὲ, οὔτε τῆς μητρὸς τῆς σεαυτοῦ, καὶ κοινωνίας ἧς εἶχες πρὸς ἐμὲ συγγενείας, οὔτε γυναικῶν ἃς ἔγημας αἰδῶ ποιη-

σάμενος, οὔτε τέκνων ὧν εἰμὶ πάππος, ἐχρήσω μοι πολέμου νόμῳ, κτῆσιν μὲν ἄγων τὴν ἐμὴν, θυγατέρας δὲ ἀναπείσας ἀποδρᾶναι τὸν γεγεννηκότα· ἱερά τε πάτρια βαστάσας οἴκοι φερόμενος, ὑπό τε τῶν ἐμῶν τιμηθέντα προγόνων, καὶ ὑπ᾽ ἐμοῦ θρησκείας τῆς αὐτῆς ἐκείνοις ἀξιωθέντα. Καὶ ταῦτα ἃ μηδὲ οἱ πολεμήσαντες τοὺς ἐχθροὺς ἔδρασαν, ὁ συγγενὴς σὺ, καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς υἱὸς, θυγατέρων δὲ τῶν ἐμῶν ἀνὴρ, ξένος δὲ καὶ ἐφέστιος τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγενημένος ἔδρασας." Ταῦτ᾽ εἰπόντος Λαβάνου, Ἰάκωβος ἀπελογεῖτο, "μὴ μόνῳ πατρίδος ἔρωτα τὸν θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφῦσαι, καὶ μετὰ τοσοῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν αὐτῷ κατελθεῖν εἰς ταύτην. Ὑπὲρ δὲ τῆς λείας ἧς ἐγκαλεῖς," φησὶν, "ἀδικῶν αὐτὸς ἂν εὑρεθείης ἐπ᾽ ἄλλῳ κριτῇ· ὑπὲρ γὰρ ἧς ἐχρῆν σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ᾽ ἡμῶν καὶ πλείονος γεγενημένης, ὑπὲρ ταύτης πῶς οὐ διαμαρτάνεις τῶν δικαίων χαλεπαίνων ἐμοὶ, εἰ μοῖραν αὐτῆς ὀλίγην λαβόντες ἔχομεν. Περὶ μέν τοί γε τῶν θυγατέρων ἴσθι μὴ κατ᾽ ἐμὴν κακουργίαν ἀπαναστήσαντος ἀκολουθεῖν, ἀλλὰ κατ᾽ εὔνοιαν δικαίαν, ἣν γυναιξὶ γαμεταῖς πρὸς συνοικοῦντας εἶναι συμβέβηκεν· ἕπονται τοίνυν οὐχ ὡς ἐμοὶ τοσοῦτον, ὅσον τοῖς παισὶν ἑαυτῶν." Καὶ ταῦτα μὲν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλεγε, προσενεκάλει δὲ, καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο, ὅτι 'μητρὸς ὢν ἀδελφὸς τῆς αὐτοῦ, καὶ συζεύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας, ἐπιτάγμασιν ἐκτρυχώσειε χαλεποῖς, εἴκοσιν ἐτῶν ἀριθμὸν ἐν αὐτοῖς κατασχών. Καὶ τὰ μὲν προφάσει τῶν γάμων ὑπ᾽ αὐτοῦ γενόμενα, καίπερ ὄντα χαλεπὰ, κουφότερα ἔφασκε, χείρω δὲ τὰ μετὰ τοὺς γάμους, καὶ ἅ τις ἐχθρὸς ἔφυγεν ἄν.' Καὶ γὰρ σφόδρα κακούργως ὁ Λάβανος ἐχρήσατο τῷ Ἰακώβῳ· ὁρῶν γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν πρὸς ὅ, τι θελήσειε συλλαμβανόμενον, ὑπισχνεῖτο τῶν τεχθησομένων αὐτῷ παρέξειν ἔσθ᾽ ὅτε μὲν ὅ, τι καὶ γένοιτο λευκὸν, ποτὲ δ᾽ αὖ τὰ μέλανα τῶν γεννωμένων. Πληθυόντων δὲ τῶν ἐπ᾽ ὀνόματι τῷ

Ἰακώβου τικτομένων, τὴν μὲν εἰς τὸ παρὸν οὐκ ἐφύλαττε πίστιν, εἰς ἔτος δὲ παρέξειν ἐπηγγέλλετο τὸ ἑξῆς, διὰ τὸ ἐποφθαλμιᾶν τῷ πλήθει τῆς κτήσεως, ἐπαγγελλόμενος μὲν διὰ τὸ δυςέλπιστον γενέσθαι τοσαῦτα, ψευδόμενος δὲ ἐπὶ γενομένοις.

10. *Περὶ μέντοι τῶν ἱερωμάτων ἐκέλευεν ἔρευναν ποιεῖσθαι.* Δεξαμένου δὲ Λαβάνου τὴν ἔρευναν, Ῥα-
56 χήλα πυνθανομένη κατατίθησι τοὺς τύπους εἰς τὴν σάγην τῆς φερούσης αὐτὴν καμήλου· ἐκαθέζετο δὲ, φάσκουσα τὴν κατὰ φύσιν κάθαρσιν αὐτῇ ἐνοχλεῖν. Καὶ Λάβανος μὲν ἀφίσταται τῆς ἐπὶ πλεῖον ἐρεύνης, οὐκ ἂν οἰηθεὶς τὴν θυγατέρα μετὰ τοιούτου πάθους τοῖς τύποις προςελθεῖν. Ποιεῖται δὲ ὅρκους πρὸς Ἰάκωβον, οὐδενὸς αὐτῷ μνησικακήσειν τῶν γεγονότων, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος, ἀγαπήσειν αὐτοῦ τὰς θυγατέρας. Καὶ τὰς πίστεις τὰς ἐπὶ τούτοις ἐποιήσαντο ὑπὲρ ὀρῶν τινῶν, ἐφ᾽ οἷς στήλην ἀνέθεσαν κατὰ βωμοῦ σχῆμα, ὅθεν Γαλάδης λέγεται ὁ βουνὸς, ἀφ᾽ οὗ καὶ νῦν Γαλαδηνὴν καλοῦσι τὴν γῆν. Ἑστιαθέντων δ᾽ ἐπὶ τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν Λάβανος ἀνέζευξεν.

CAP. XX. 1. Ἰακώβῳ δὲ εἰς τὴν Χαναναίαν προϊόντι φαντάσματα συνετύγχανεν, ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπαγορεύοντα περὶ τῶν ἐς ὕστερον· καὶ τὸν μὲν τόπον ἐκεῖνον προςαγορεύει θεοῦ στρατόπεδον. Βουλόμενος δὲ εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς περὶ αὐτοῦ φρονεῖ, τοὺς γνωσομένους ἕκαστα μετὰ ἀκριβείας προέπεμψε, δεδιὼς αὐτὸν διὰ τὴν προτέραν ὑποψίαν. Ἐνετέλλετο δὲ τοῖς πεμπομένοις λέγειν πρὸς τὸν Ἥσαυον, ‘ὅτι νομίσας Ἰάκωβος ἄδικον συνδιαιτᾶσθαι αὐτοῦ τῇ ὀργῇ τῆς χώρας ἑκὼν ὑπεξέλθοι, καὶ νῦν τὸν χρόνον ἱκανὸν ἡγούμενος εἶναι διαλλάκτην, ἐπανήκοι, γυναῖκάς τε καὶ παῖδας ἐπαγόμενος μετὰ τοῦ πορισθέντος βίου, μετὰ τῶν τιμιωτάτων ἑαυτὸν ἐκείνῳ παραδιδοὺς, ὅτι κρίνει μέγιστον ἀγαθὸν, τὸ τῷ ἀδελφῷ συμμεταλαμβάνειν τῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ δεδομένων.’ Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐδή-

λουν. Ἤσαυος δὲ περιχαρὴς γίνεται, καὶ τῷ ἀδελφῷ ὑπήντα σὺν ὁπλίταις τετρακοσίοις. Καὶ Ἰάκωβος, πυνθανόμενος ἥκειν αὐτὸν ὑπαντησόμενον μετὰ τοσούτων ὁπλιτῶν, ἦν περίφοβος. Τῷ μέντοι θεῷ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἐπέτρεπε· καὶ πρόνοιαν εἶχεν ἐκ τῶν παρόντων ὅπως ἂν αὐτὸς ἀπαθὴς σώζοι τοὺς σὺν αὐτῷ, κρατήσας τῶν ἐχθρῶν εἰ ἐθέλοιεν ἀδικεῖν. Νείμας οὖν τοὺς σὺν αὐτῷ, τοὺς μὲν προέπεμπε, τοὺς δὲ λειπομένους ἆσσον ἐκέλευεν ἀκολουθεῖν, ὅπως εἰ βιασθεῖεν οἱ προπεμφθέντες, ἐπιθεμένου τοῦ ἀδελφοῦ, καταφυγὴν ἔχοιεν τοὺς ἑπομένους. Καὶ τοῦτον διατάξας τοὺς σὺν αὐτῷ τὸν τρόπον, πέμπει τινὰς δῶρα κομίζοντας τῷ ἀδελφῷ. Ὑποζύγια δ᾽ ἦν τὰ πεμπόμενα, 57
καὶ πλῆθος τετραπόδων ποικίλων, ἃ δὴ τίμια τοῖς ληψομένοις ἔμελλεν ἔσεσθαι παρὰ τὸ σπανίζειν αὐτῶν. Ἦσαν δὲ οἱ πεμφθέντες ἐκ διαλειμμάτων, ἵνα συνεχέστερον ἐντυγχάνοντες πολλοὶ δοκῶσιν· ἀνήσειν γὰρ ὑπὸ τῶν δώρων τῆς ὀργῆς, εἰ διαμένοι τεθυμωμένος· ἔτι μέντοι καὶ λόγοις χρηστοῖς ὁμιλεῖν πρὸς αὐτὸν εἴρητο τοῖς πεμπομένοις.

2. Ταῦτα συνθεὶς διὰ πάσης τῆς ἡμέρας, νυκτὸς ἐπιγενομένης ἐκίνει τοὺς σὺν αὐτῷ. Καὶ χείμαῤῥόν τινα Ἰάβακχον λεγόμενον διαβεβηκότων, Ἰάκωβος ὑπολελειμμένος φαντάσματι συντυχὼν διεπάλαιεν, ἐκείνου προκατάρχοντος τῆς μάχης. Ἐκράτει τε τοῦ φαντάσματος, ὃ δὴ καὶ φωνῇ χρῆται καὶ λόγοις πρὸς αὐτὸν, 'χαίρειν τε τοῖς γεγενημένοις παραινοῦν, καὶ μὴ μικρῶν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἄγγελον νενικηκέναι, καὶ σημεῖον ἡγεῖσθαι τοῦτο μεγάλων ἀγαθῶν ἐσόμενον, καὶ τοῦ μηδέποτε τὸ γένος ἐκλείψειν αὐτοῦ, μηδ᾽ ὑπέρτερον ἀνθρώπων τινὰ τῆς ἰσχύος ἔσεσθαι τῆς ἐκείνου.' Ἐκέλευέ τε καλεῖσθαι αὐτὸν Ἰσράηλον, σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν τὸν ἀντιστάντα ἀγγέλῳ θείῳ. Ταῦτα μέντοι προέλεγεν, Ἰακώβου δεηθέντος· αἰσθόμενος γὰρ ἄγγελον εἶναι θεοῦ, τίνα μοῖραν ἕξει σημαίνειν παρεκάλει. Καὶ τὸ μὲν

φάντασμα ταῦτ' εἰπὸν ἀφανὲς γίνεται. Ἡσθεὶς δὲ τούτοις Ἰάκωβος, Φανούηλον ὀνομάζει τὸν τόπον, σημαίνει δὲ πρόσωπον θεοῦ. Καὶ γενομένου διὰ τὴν μάχην ἀλγήματος αὐτῷ περὶ τὸ νεῦρον τὸ πλατὺ, αὐτός τε ἀπείχετο τῆς τούτου βρώσεως, καὶ δι' ἐκεῖνον οὐδ' ἡμῖν ἐστιν ἐδώδιμον.

3. Πλησίον δ' ἤδη τὸν ἀδελφὸν πυνθανόμενος, κελεύει προϊέναι τῶν γυναικῶν ἑκατέραν καθ' αὑτὴν μετὰ τῶν θεραπαινίδων, ἵνα πόῤῥωθεν ἀφορῷεν τὰ ἔργα τῶν ἀνδρῶν μαχομένων, εἰ τοῦτο θελήσειεν Ἤσαυος. Προσεκύνει δ' αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγγὺς αὐτῷ γενόμενον, οὐδὲν περὶ αὐτοῦ δόλιον φρονοῦντα. Καὶ ὁ Ἤσαυος, ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἀνήρετο τῶν παίδων τὸν ὄχλον καὶ τὰς γυναῖκας, ἠξίου τε, τότε τὸ πᾶν μαθὼν περὶ αὐτῶν, καὶ αὐτὸς μὲν συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. Ἰακώβου δὲ προφασιζομένου τὸν κόπον τῶν ὑποζυγίων, ὑπεχώρησεν εἰς Σάειραν· ἐνταῦθα γὰρ
58 ἐποιεῖτο τὴν δίαιταν, προσαγορεύσας τὸ χωρίον ἀπὸ τῆς αὑτοῦ τριχώσεως Δασεῖαν.

CAP. XXI. 1. Ἰάκωβος δὲ ἀφίκετο εἰς τὰς ἔτι νῦν Σκηνὰς λεγομένας, ὅθεν εἰς Σίκιμον παρῆν· Χαναναίων δ' ἐστὶν ἡ πόλις. Τῶν δὲ Σικιμιτῶν ἑορτὴν ἀγόντων, Δεῖνα, ἣ θυγάτηρ ἦν Ἰακώβου μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ὀψομένη τὸν κόσμον τῶν ἐπιχωρίων γυναικῶν. Θεασάμενος δ' αὐτὴν Συχέμης, Ἐμμώρου τοῦ βασιλέως υἱὸς, φθείρει δι' ἁρπαγῆς· καὶ διατεθεὶς ἐρωτικῶς, ἱκετεύει τὸν πατέρα λαβεῖν αὐτῷ πρὸς γάμον τὴν κόρην. Ὁ δὲ πεισθεὶς ἧκε πρὸς τὸν Ἰάκωβον, δεόμενος τῷ παιδὶ αὐτοῦ Συχέμῃ συζεῦξαι Δεῖναν κατὰ νόμον. Ἰάκωβος δὲ, οὔτ' ἀντιλέγειν ἔχων διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ παρακαλοῦντος, οὔτε νόμιμον ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὴν θυγατέρα, ἠξίωσεν ἐπιτρέψαι αὐτῷ βουλὴν ἀγαγεῖν περὶ ὧν παρεκάλει. Ἀπήει μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἐλπίζων Ἰάκωβον παρέξειν τὸν γάμον. Ἰάκωβος δὲ τοῖς παισὶ δηλώσας τήν τε φθορὰν

τῆς ἀδελφῆς, καὶ τοῦ Ἐμμώρου τὴν δέησιν, ἠξίου βουλεύεσθαι τί ποιεῖν. Οἱ μὲν οὖν πλείους ἡσύχαζον, γνώμης ἀποροῦντες. Συμεὼν δὲ καὶ Λευὶς, ὁμομήτριοι τῆς κόρης ἀδελφοὶ, πρὸς ἀλλήλους συντίθενται τοιάνδε τινὰ πρᾶξιν. Οὔσης ἑορτῆς, καὶ τῶν Σικιμιτῶν εἰς ἄνεσιν καὶ εὐωχίαν τετραμμένων, νύκτωρ πρώτοις ἐπιβαλόντες τοῖς φύλαξι κτείνουσι κοιμωμένους, καὶ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀναιροῦσι πᾶν ἄῤῥεν, καὶ τὸν βασιλέα σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ· φείδονται δὲ τῶν γυναικῶν. Πράξαντες δὲ ταῦτα δίχα τῆς τοῦ πατρὸς γνώμης, ἐπανάγουσι τὴν ἀδελφήν.

2. Ἰακώβῳ δ' ἐκπλαγέντι πρὸς τὸ μέγεθος τῶν γεγονότων, καὶ χαλεπαίνοντι πρὸς τοὺς υἱοὺς ὁ Θεὸς παραστὰς, ἐκέλευσε 'θαῤῥεῖν, ἁγνίσαντι δὲ τὰς σκηνὰς θυσίας ἐπιτελεῖν, ἃς τὸ πρῶτον ἀπιὼν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἐπὶ τῇ ὄψει τοῦ ὀνείρου ηὔξατο.' Ἁγνίζων οὖν τοὺς ἑπομένους, ἐντυγχάνει τοῖς Λαβάνου θεοῖς — οὐ γὰρ ἠπίστατο ὑπὸ τῆς Ῥαχήλας κλαπέντας —, καὶ αὐτοὺς ἔκρυψεν ἐν Σικίμοις εἰς γῆν ὑπὸ τὴν δρῦν. Ἀπάρας τε τὸ ἐντεῦθεν, ἐν Βηθήλοις ἔθυεν, ὅπου τὸ ὄνειρον ἐθεάσατο, χωρῶν πρότερον ἐπὶ τῆς Μεσοποταμίας.

3. Ἐντεῦθεν δὲ προϊὼν, ἐπεὶ κατὰ τὴν Ἐφραθάνην γίνεται, ἐνθάδε Ῥαχήλαν ἐκ τοκετοῦ θανοῦσαν
θάπτει, μόνην τῶν συγγενῶν τῆς ἐν Χεβρῶνι 59—65
τιμῆς οὐ τυχοῦσαν. Πενθήσας δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον Βενιαμὶν ἐκάλεσε, διὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ γενομένην ὀδύνην τῇ μητρί. Οὗτοι Ἰακώβου παῖδες οἱ πάντες, ἄῤῥενες μὲν δώδεκα, θήλεια δὲ μία. Τούτων ὀκτὼ γνήσιοι· ἐκ Λείας μὲν ἓξ, δύο δὲ ἐκ Ῥαχήλας, τέσσαρες δὲ ἐκ τῶν θεραπαινίδων, δύο ἐξ ἑκατέρας, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα πάντων προεῖπον.

CAP. XXII. 1. Παρῆν δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ Χεβρῶνα πόλιν ἐν Χαναναίοις κειμένην. Ἐκεῖ δὲ Ἴσακος τὴν δίαιταν εἶχε, καὶ βραχέα μὲν ἀλλήλοις συνδιατρίβουσι· τὴν γὰρ Ῥεβέκκαν Ἰάκωβος οὐ κατέλαβε ζῶσαν. Θνήσ-

κει δὲ καὶ Ἴσακος οὐ μετὰ πολὺ τῆς ἀφίξεως τοῦ υἱοῦ· καὶ ταφῆς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ ἐν Χεβρῶνι, μνημείου προγονικοῦ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντος αὐτοῖς. Ἐγένετο δὲ ὁ Ἴσακος ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολλῆς ἠξιωμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ μετὰ Ἄβραμον τὸν πατέρα, πολυχρονιώτατος δέ· βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μετὰ ἀρετῆς, οὕτως ἀπέθανε.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περιέχει δὲ ἡ βίβλος ἔτη διακόσια εἴκοσι.

Argumentum Lib. II.

(1) Ὡς Ἡσαυος καὶ Ἰάκωβος, Ἰσάκου παῖδες ὄντες, διείλοντο τὴν οἴκησιν· καὶ Ἥσαυος μὲν τὴν Ἰδουμαίαν κατέσχεν, Ἰάκωβος δὲ τὴν Χαναναίαν. (2) Ὡς Ἰώσηπος, ὁ νεώτατος τῶν Ἰακώβου παίδων, ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνύντων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη. (3) Περὶ τῆς πρὸς τοὺς ἐμπόρους Ἄραβας πράσεως Ἰωσήπου. (4) Τῆς Ἰωσήπου ἁγνείας τὸ ἐπιφανές. (5) Ὅσα συνέβη τῷ Ἰωσήπῳ ἐν τῇ εἱρκτῇ. (6) Ὡς ὁ Ἰώσηπος, ἐπίσημος γενόμενος ἐν Αἰγύπτῳ, τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους. (7) Ἡ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς γενεᾶς πάσης πρὸς αὐτὸν μετάβασις διὰ τὸν γενόμενον λιμόν. (8) Περὶ τελευτῆς Ἰακώβου καὶ Ἰωσήπου. (9) Ὅσα τοῖς Ἑβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐπὶ ἔτη τετρακόσια· καὶ ἡ Μωϋσέως γέννησις καὶ ἀνατροφή. (10) Ὅπως Μωϋσῆς κατ' Αἰθιόπων ἐξεστράτευσεν. (11) Πῶς ἔφυγεν ὁ Μωϋσῆς ἐξ Αἰγύπτου εἰς Μαδιήνην. (12) Περὶ θάμνου διαπύρου, καὶ τῆς βακτηρίας τοῦ Μωϋσέως. (13) Ὅτι Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν ἀνῆλθον εἰς Αἴγυπτον πρὸς Φαραώθην. (14) Περὶ τῶν δέκα παθῶν, ἃ ἐπῆλθον τοῖς Αἰγυπτίοις. (15) Ὡς Μωϋσέως ἡγουμένου τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον. (16) Ὡς ἡ θάλασσα, τοῖς Ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχεν.

CAP. I. 1. Μετὰ δὲ τὴν Ἰσάκου τελευτὴν οἱ παῖ- 66
δες αὐτοῦ, μερισάμενοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους,
οὐχ ἣν ἔλαβον ταύτην καὶ κατέσχον. Ἀλλ' Ἤσαυος
μὲν, τῆς Χεβρωνίας πόλεως ἐκχωρήσας τῷ ἀδελφῷ,
ἐν Σαείρᾳ διητᾶτο, καὶ τῆς Ἰδουμαίας ἦρχεν, οὕτω
καλέσας τὴν χώραν ἀφ' αὐτοῦ· Ἄδωμος γὰρ ἐπωνο-
μάζετο, κατὰ τοιαύτην αἰτίαν τυχὼν τῆς ἐπικλήσεως.
Ἀπὸ θήρας ποτὲ καὶ πόνου τοῦ περὶ τὸ κυνηγέσιον λι-
μώττων ἐπανῆλθεν· ἔτι δ' ἦν παῖς τὴν ἡλικίαν. Ἐπι-
τυχὼν δὲ τῷ ἀδελφῷ φακὴν ἐσκευακότι πρὸς ἄριστον
αὐτῷ, ξανθὴν σφόδρα τὴν χρόαν, καὶ διὰ τοῦτο ἔτι
μᾶλλον ὀρεχθεὶς, ἠξίου παρασχεῖν αὐτῷ πρὸς τροφήν.
Ὁ δὲ ἀποδόσθαι τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ τοῦ φαγεῖν, συν-
εργῷ χρησάμενος τῇ πείνῃ, τὸν ἀδελφὸν ἠνάγκαζε· καὶ
ἐκεῖνος, ὑπὸ τοῦ λιμοῦ προαχθεὶς, παραχωρεῖ τῶν
πρεσβείων αὐτῷ μεθ' ὅρκων· ἔνθεν διὰ τὴν ξανθότητα
τοῦ βρώματος ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν κατὰ παιδιὰν Ἄδω-
μος ἐπεκλήθη· ἄδωμα γὰρ Ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν κα- 67
λοῦσι. Καὶ τὴν χώραν οὕτως προσηγόρευσαν· Ἕλληνες
γὰρ αὐτὴν ἐπὶ τὸ σεμνότερον Ἰδουμαίαν ὠνόμασαν.

2. Γίνεται δὲ καὶ πατὴρ παίδων πέντε τὸν ἀριθ-
μὸν, ὧν Ἰάους μὲν καὶ Ἰάλομος καὶ Κόρεος ἐκ γυ-
ναικὸς μιᾶς Ἀλιβάμης τὸ ὄνομα· τῶν δὲ λοιπῶν Ἀλι-
φάζης μὲν ἐξ Ἄδας, Ῥαγούηλος δὲ ἐκ Βασεμάθης
ὑπῆρξαν αὐτῷ γεγονότες· καὶ Ἠσαύου μὲν οὗτοι παῖ-
δες ἦσαν. Ἀλιφάζῃ δὲ γίνονται γνήσιοι παῖδες πέντε,
Θήμανος, Ὅμερος, Σάφους, Γόθαμος, Κάναζος· Ἀμά-
ληκος γὰρ νόθος ἦν, ἐκ παλλακῆς αὐτῷ γεγονὼς, Θαμ- 68
νάης ὄνομα. Οὗτοι κατῴκησαν τῆς Ἰδουμαίας τὴν
Γοβολῖτιν λεγομένην, καὶ τὴν ἀπὸ Ἀμαλήκου κληθεῖ-
σαν Ἀμαληκῖτιν· πολλὴ γὰρ γενομένη ποτὲ ἡ Ἰδουμαία,
τότε πάσης αὐτῆς ἀπέσωζεν ὄνομα, καὶ τοῖς μέρεσι τὰς
ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας διεφύλαξεν.

CAP. II. 1. Ἰακώβῳ δὲ συνέβη παρελθεῖν εἰς εὐδαι-
μονίας μέγεθος, οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥαδίως· πλούτῳ

τε γὰρ ὑπερέβαλλε τοὺς ἐπιχωρίους, καὶ παίδων ἀρεταῖς ζηλωτὸς καὶ περίβλεπτος ἦν· οὐδενὸς γὰρ ὅλως ὑστέρουν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔργα χειρῶν καὶ πόνων ὑπομονὴν ἦσαν εὔψυχοι, καὶ δεινοὶ συνιέναι. Τοσαύτην δ' ἄρα τὸ θεῖον αὐτοῦ πρόνοιαν ἔσχε καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιμέλειαν, ὡς καὶ ἐκ τῶν λυπηρῶν αὐτῷ δοξάντων τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀγαθῶν παρασχεῖν, καὶ ποιῆσαι τῆς ἀπὸ Αἰγύπτου τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως αἴτιον, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας, ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας. Ἰώσηπον ἐκ Ῥαχήλας πεπαιδοποιημένος Ἰάκωβος, διά τε τὴν τοῦ σώματος εὐγένειαν καὶ διὰ ψυχῆς ἀρετήν — φρονήσει γὰρ διέφερε — τῶν ἄλλων πλέον υἱῶν ἠγάπα. Τούτῳ παρὰ τῶν ἀδελφῶν ἥ τε τοῦ πατρὸς στοργὴ φθόνον ἐκίνησε καὶ μῖσος, τά τε ἐκ τῶν ὀνειράτων, ἃ θεασάμενος τῷ τε πατρὶ καὶ τούτοις ἐμήνυσεν, εὐδαιμονίαν καταγγελλομένα· ζηλοτυπούντων ἄρα τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς τῶν οἰκειοτάτων εὐπραγίας. Αἱ δὲ ὄψεις, ἃς κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδεν Ἰώσηπος, τοιαίδε ἦσαν.

69 2. Ἐκπεμφθεὶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ συλλογὴν τῶν καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τῶν κατὰ τὴν συνήθειαν ἐπιφοιτώντων κατὰ τοὺς ὕπνους ὀνειράτων διαφέρουσαν ὄψιν, ἥν περ ἐγερθεὶς τοῖς ἀδελφοῖς, ὡς κρινοῦσιν αὐτῷ τὸ σημαινόμενον, ἐξέθετο λέγων, 'ἰδεῖν ἐπὶ τῆς παρελθούσης νυκτὸς τὸ μὲν αὐτοῦ δρᾶγμα τῶν πυρῶν ἠρεμεῖν ἐφ' οὗ κατέθηκε τόπου, τὰ δὲ ἐκείνων προστρέχοντα προσκυνεῖν αὐτὸ, καθάπερ οἱ δοῦλοι τοὺς δεσπότας.' Οἱ δὲ συνέντες ἰσχὺν αὐτῷ καὶ μέγεθος πραγμάτων τὴν ὄψιν προλέγουσαν, καὶ κατ' αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν ἐσομένην, τῷ μὲν Ἰωσήπῳ τούτων οὐδὲν, ὡς οὐ γνώριμον αὐτοῖς ὂν τὸ ὄναρ, διεσάφησαν, ἀρὰς δ' ἐποιήσαντο μηδὲν εἰς τέλος παρελθεῖν αὐτῷ ὧν ὑπενόουν· καὶ πρὸς αὐτὸν ἔτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν.

3. Τῷ δὲ παρ' αὐτῶν φθόνῳ προσφιλονεικῆσαν τὸ θεῖον δευτέραν ὄψιν ἐπιπέμπει τῷ Ἰωσήπῳ, πολὺ

τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. Τὸν γὰρ ἥλιον ἔδοξε, τὴν σελήνην παραλαβόντα καὶ τοὺς λοιποὺς ἀστέρας, ἐπὶ τὴν γῆν κατελθεῖν, καὶ προςκυνεῖν αὐτόν. Ταύτην τὴν ὄψιν τῷ πατρὶ, μηδὲν παρὰ τῶν ἀδελφῶν κακόηθες ὑφορώμενος, καὶ τούτων παρατυγχανόντων, διεσάφησε, καὶ τί βούλεται σημαίνειν φράσει παρακαλεῖ. Ὁ δὲ ἡσθεὶς τῷ ὀνείρατι — τὴν γὰρ πρόῤῥησιν αὐτοῦ τῇ διανοίᾳ συλλαβὼν, καὶ μετὰ σοφίας οὐκ ἀσκόπως εἰκάσας—ἔχαιρεν ἐπὶ μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις· εὐδαιμονίαν γὰρ τῷ παιδὶ κατήγγελλε, ʻκαὶ καιρὸν ἥξειν θεοῦ δόντος, καθ᾽ ὃν αὐτὸν ὑπό τε τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἔσεσθαι τίμιον καὶ προςκυνήσεως ἄξιον· τὴν μὲν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον μητέρι καὶ πατρὶ, τῆς μὲν αὐξούσης ἅπαντα καὶ τρεφούσης, τοῦ δ᾽ ἐκτυποῦντος καὶ τὴν ἄλλην ἰσχὺν ἐντιθέντος, εἰκάζων, τοὺς δ᾽ ἀστέρας τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ γὰρ τούτους ἕνδεκα εἶναι καθάπερ καὶ τοὺς ἀστέρας, ἀπό τε ἡλίου καὶ σελήνης τὴν ἰσχὺν λαμβάνοντας.᾽

4. Καὶ ὁ μὲν Ἰάκωβος τοιαύτην οὐκ ἀσυνέτως τῆς ὄψεως τὴν κρίσιν ἐποιήσατο, τοὺς δ᾽ ἀδελφοὺς τοῦ Ἰωσήπου σφόδρα ἐλύπησε τὰ προειρημένα. Καὶ διετέθησαν ὡς ἐπ᾽ ἀλλοτρίῳ τινὶ, μέλλοντι τὰ σημαινόμενα διὰ τῶν ὀνειράτων ἀγαθὰ ἕξειν, ἀλλ᾽ οὐκ ἀδελφῷ, καὶ ὧν συναπολαύσειν αὐτῷ εἰκὸς ἦν, κοινωνοὺς ὡς τῆς γενέσεως οὕτως καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐσομένους· ἀνελεῖν τε ὡρμήκεσαν τὸ μειράκιον. Καὶ ταύ- 70
την κυρώσαντες τὴν βουλὴν, ἐπεὶ τὰ τῆς συγκομιδῆς αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ἐπὶ Σικίμων τραπέντες — χώρα δ᾽ ἐστὶν αὕτη βόσκειν ἀγαθὴ θρέμματα, καὶ νομὰς ἐκτρέφειν —, αὐτόθι τῶν ποιμνίων ἐπεμελοῦντο, μὴ προδηλώσαντες τῷ πατρὶ τὴν ἐκεῖσε ἄφιξιν. Ὁ δὲ ὑπὸ τῆς ἀγνοίας, καὶ τοῦ μηδὲ ἀπὸ τῶν ποιμνίων πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαί τινα τῶν περὶ τῶν παίδων αὐτῷ τὸ ἀληθὲς σημαίνειν δυνάμενον, σκυθρωπότερον τὴν περὶ αὐτῶν διάνοιαν λαμβάνων, καὶ περιδεὴς ὢν, πέμπει

τὸν Ἰώσηπον εἰς τὰ ποίμνια μαθησόμενον τὰ περὶ τῶν ἀδελφῶν, καὶ τί πράττοιεν σημανοῦντα.

CAP. III. 1. Οἱ δὲ, τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, ἥσθησαν μὲν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπ' οἰκείου παρουσίᾳ, καὶ πατρὸς ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθροῦ, καὶ ταῖς χερσὶν αὐτῶν κατὰ θείαν βούλησιν παραδοθέντος, ἀναιρεῖν τε ἤδη, καὶ μὴ τὸν ἐν ποσὶν ὑπερβάλλεσθαι καιρὸν, ὡρμήκεσαν. Οὕτω δ' αὐτοὺς Ῥούβηλος ὁρῶν ἔχοντας ὁ πρεσβύτατος αὐτῶν, καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν ὡμονοηκότας, ἐπειρᾶτο κατέχειν, ὑποδεικνὺς τὸ μέγεθος τοῦ τολμήματος, καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ μῦσος. 'Ὡς πονηρὸν μὲν καὶ θεῷ, καὶ ἀνθρώποις ἀνόσιον δοκοῦν, καὶ τὸ μὴ συγγενοῦς ἀνθρώπου χειρουργῆσαι φόνον, πολὺ μέντοι μιαρώτερον τὸ σφαγὴν ἀδελφοῦ δράσαντας ὀφθῆναι, ᾧ πατήρ τε ἀναιρουμένῳ συναδικεῖται, καὶ μήτηρ εἰς πένθος καὶ παιδὸς ἀποστέρησιν, οὐ κατ' ἀνθρώπινον γινομένην νόμον, συγκατασπᾶται.' Τούτων δ' οὖν αὐτῶν αἰδῶ λαβόντας, καὶ τῷ λογισμῷ τί καὶ πείσονται τεθνηκότος αὐτοῖς παιδὸς ἀγαθοῦ καὶ νεωτάτου παραθεμένους, 'ἀποσχέσθαι τοῦ τολμήματος παρεκάλει, καὶ τὸν θεὸν δείσαντας, ὃς θεατὴς ἅμα καὶ μάρτυς ἤδη καὶ τῆς βουλῆς αὐτῶν τῆς ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν γεγενημένης. Ἀποστάντας τῆς μὲν πράξεως ἀγαπήσειν, μετανοίᾳ καὶ τῷ σωφρονεῖν εἴξαντας· προελθόντας δ' ἐπὶ τὸ ἔργον οὐκ ἔστιν ἣν οὐκ εἰςπράξαιτο τῆς ἀδελφοκτονίας δίκην, μιάναντας αὐτοῦ τὴν πανταχοῦ παροῦσαν πρόνοιαν, καὶ μήτε τῶν ἐπ' ἐρημίαις πραττομένων ὑστεροῦσαν, μήτε τῶν κατὰ τὰς πόλεις· ὅπου γὰρ ἂν ἄνθρωπος ᾖ, χρὴ δοκεῖν ἐνταῦθα παρεῖναι καὶ τὸν θεόν. Τό τε συνειδὸς αὐτοὺς τὸ ἴδιον ἕξειν ἐχθρὸν ἐπὶ τοῖς τολμηθεῖσιν ἔλεγεν, ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοιοῦτον ὁποῖον αὐτοῖς συνοικήσει τὸν ἀδελφὸν ἀνελοῦσιν, ἐστὶν ἀποδρᾶσαι.' Προσετίθει δὲ καὶ ταῦτα τοῖς προειρημένοις, 'ὡς ἀδελφὸν οὐδὲ ἀδικήσαντα κτείνειν

ὅσιον· καλὸν δὲ καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς οὕτω φί-
λοις, ὑπὲρ ὧν ἁμαρτάνειν ἔδοξαν. Ἰώσηπον δὲ οὐδὲ
πονηρὸν εἰς αὐτοὺς γεγενημένον διαφθεροῦσιν· ᾧ καὶ
τὸ τῆς ἡλικίας ἀσθενὲς ἔλεον μᾶλλον καὶ τὴν παρ' ὑμῶν 71
αὐτῶν ἐρανίζεται κηδεμονίαν. Ἥ τε αἰτία τῆς ἀναι-
ρέσεως πολὺ χείρω τὴν πρᾶξιν αὐτῶν τίθησι, διὰ φθό-
νον τῶν τε ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτῷ τοῦ ζῆν ἐξαγαγεῖν
διεγνωκότων, ὧν τὸ ἴσον ἀπολαύσουσι κοινωνοῦντες αὐ-
τῷ τῆς μετουσίας, οὐκ ἀλλοτρίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων·
ἴδια γὰρ ἦν αὐτῶν ὑπολαμβάνειν, ὅσα θεὸς Ἰωσήπῳ
δώσει, προσήκειν οὖν τὴν ὀργὴν καὶ διὰ τοῦτο αὐτοὺς
καλῶς ἔχειν χαλεπωτέραν ἔσεσθαι νομίζειν, εἰ τὸν ὑπ'
αὐτοῦ τοῦ θεοῦ κεκριμένον τῶν ἐλπιζομένων ἀγαθῶν
ἄξιον ἀποκτείναντες, ἀφαιρήσονται τὸν θεὸν ᾧ ταῦτα
χαρίσηται.'

2. Καὶ ὁ μὲν Ῥούβηλος ταῦτα λέγων, καὶ πρὸς
τούτοις ἔτι πλείω καὶ δεόμενος, ἐπειρᾶτο τῆς ἀδελφο-
κτονίας αὐτοὺς ἀποτρέπειν. Ἐπεὶ δ' οὐδὲν μετριωτέ-
ρους ὑπὸ τῶν λόγων ἑώρα γεγενημένους, ἀλλὰ σπεύ-
δοντας ἐπὶ τὴν ἀναίρεσιν, συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐ-
τοὺς ἐπιεικέστερον ποιῆσαι τῷ τρόπῳ τῆς ἀναιρέσεως·
καὶ γὰρ ἀμυνομένοις παρήνεσε τὸ πρῶτον, πεπεῖσθαι
λέγων αὐτούς. Ἐπεὶ δ' ἐκράτησαν ὥς τ' ἀνελεῖν τὸν
ἀδελφὸν, 'οὐκ ἔσεσθαι σφόδρα κακοὺς οἷς νῦν παραι-
νεῖ πεισθέντας ἔλεγεν· ἐν γὰρ τούτοις εἶναι καὶ τὸ ἔρ-
γον, ἐφ' ὃ σπεύδουσιν, οὐ μέντοι τοιοῦτον, ἀλλ' ὡς ἐν
ἀπόροις κουφότερον.' Ἠξίου γὰρ αὐτοὺς 'αὐτόχειρας
μὲν μὴ γενέσθαι τοῦ ἀδελφοῦ, ῥίψαντας δὲ εἰς τὸν πα-
ρακείμενον λάκκον οὕτως ἀποθανεῖν ἐᾶσαι, καὶ τό γε
μιανθῆναι τὰς χεῖρας αὐτοὺς κερδαίνειν.' Συναινε-
σάντων δὲ τούτοις τῶν νεανίσκων, παραλαβὼν Ῥούβη-
λος τὸ μειράκιον καὶ καλωδίου ἐκδήσας, ἠρέμα καθίμη-
σεν εἰς τὸν λάκκον· καὶ γὰρ ἱκανῶς ἄνυδρος ἦν. Καὶ
ὁ μὲν, τοῦτο ποιήσας, ἀπαλλάσσεται κατὰ ζήτησιν χω-
ρίων πρὸς νομὰς ἐπιτηδείων.

3. Ἰούδας δὲ, καὶ αὐτὸς ὢν τῶν Ἰακώβου παί-

δων, ἐμπόρους ἰδὼν Ἄραβας τοῦ Ἰσμαηλιτῶν γένους, ἀρώματα καὶ Σύρα φορτία κομίζοντας Αἰγυπτίοις ἐκ τῆς Γαλαδηνῆς, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν Ῥουβήλου τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀνιμήσασι τὸν Ἰώσηπον ἀπεμπολῆσαι τοῖς Ἄραψιν· ἐκεῖνόν τε γὰρ ὅτι ποῤῥωτάτω γενόμενον, καὶ ἂν τεθνήξεσθαι παρὰ τοῖς ξένοις, αὐτούς τε τοῦ μιάσματος οὕτως ἀπαλλαγήσεσθαι. Δόξαν οὖν τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ἀποδίδονται τὸν Ἰώση-
72*πον ἀνελκύσαντες ἐκ τοῦ λάκκου μνῶν εἴκοσιν, ἑπτακαίδεκα ἐτῶν γεγονότα. Ῥούβηλος δὲ, νύκτωρ ἐπὶ τὸν λάκκον ἐλθὼν, σῶσαι τοὺς ἀδελφοὺς λαθὼν τὸν Ἰώσηπον ἐγνώκει. Καὶ ὡς ἀνακαλουμένῳ μὴ ὑπήκουσε, δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ, κατεμέμφετο τοὺς ἀδελφούς. Τῶν δὲ τὸ πραχθὲν αὐτῷ φρασάντων, παύεται τοῦ πένθους Ῥούβηλος.*

4. *Ὡς δὲ ταῦτα περὶ τὸν Ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέπρακτο, τί ποιήσαντες ἂν ἔξω τῆς ὑπονοίας παρὰ τῷ πατρὶ γενηθεῖεν ἐζήτουν. Καὶ δὴ τὸν χιτωνίσκον, ὃν ἀφῖκτο μὲν πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος ἐνδεδυμένος — περιῃρήκεσαν δ᾽ αὐτὸν, ὅτε καθίεσαν εἰς τὸν λάκκον —, ἔδοξεν αὐτοῖς διασπαράξασιν αἵματι τράγων μολύναι, καὶ τῷ πατρὶ δεῖξαι φέροντας, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτῷ φανείη διεφθαρμένος. Καὶ τοῦτο ποιήσαντες, ἧκον πρὸς τὸν πρεσβύτην, ἤδη τῶν περὶ τὸν υἱὸν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων. Ἔλεγον δὲ ‘τὸν μὲν Ἰώσηπον οὔτ᾽ ἰδεῖν, οὔθ᾽ ᾗ κέχρηται συμφορᾷ μεμαθηκέναι, χιτῶνα δὲ τοῦτον εὑρεῖν ᾑμαγμένον καὶ λελακισμένον, ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοιαν εἶναι, περιπεσόντα θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι, εἴγε τοῦτον ἐνδεδυμένος οἴκοθεν ἐστάλη.’ Ἰάκωβος δὲ ἐπὶ κουφοτέραις ὢν ἐλπίσιν, ὡς ἠνδραποδισμένου δῆθεν αὐτῷ τοῦ παιδὸς, τοῦτον μὲν ἀφίησι τὸν λογισμόν. Πίστιν δ᾽ αὐτοῦ τῆς τελευτῆς ἐναργῆ τὸν χιτῶνα ὑπολαβὼν — καὶ γὰρ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἐνδεδυμένον ἐκπέμποι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς —, ὡς ἐπὶ νεκρῷ τὸ λοιπὸν οὕτως διέκειτο ἐπὶ τῷ μειρακίῳ πενθῶν. Καὶ ὡς ἑνὸς πατὴρ ὢν, καὶ τῆς ἐξ ἄλλων*

παραμυθίας ἐστερημένος, οὕτως ἦν παρὰ τῷ κακῷ, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν, εἰκάζων ὑπὸ θηρίων Ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι. Ἐκαθέζετο δὲ σακκίον ἐξαψάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς, ὡς μήτε ὑπὸ παίδων παρηγορούντων αὐτῶν ῥᾴονα γενέσθαι, μήτε κάμνοντα τοῖς πόνοις ἀπαγορεύειν.

CAP. IV. 1. Ἰώσηπον δὲ πωλούμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων ὠνησάμενος Πετεφρὴς, ἀνὴρ Αἰγύπτιος, ἐπὶ τῶν Φαραώθου μαγείρων τοῦ βασιλέως, εἶχεν ἐν ἁπάσῃ τιμῇ. Παιδείαν δὲ τὴν ἐλευθέριον ἐπαίδευε, καὶ διαίτῃ χρήσασθαι κρείττονι τῆς ἐπὶ δούλῳ τύχης ἐπέτρεπεν· ἐγχειρίζει τε τὴν τῶν κατὰ τὸν οἶκον αὐτῷ πρόνοιαν. Ὁ δὲ τούτων τε ἀπέλαυε, καὶ τὴν ἀρετὴν, ἥτις ἦν περὶ αὐτὸν, οὐδ᾽ ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατέλειπεν, ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τῶν ἐν τῷ βίῳ δυσκόλων δυνάμενον, οἷς ἂν παρῇ γνησίως, καὶ μὴ πρὸς τὰς εὐπραγίας τὰς κατὰ καιρὸν μόνον ἡρμοσμένον.

2. Τῆς γὰρ τοῦ δεσπότου γυναικὸς, διά τε τὴν εὐμορφίαν καὶ τὴν περὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ δεξιότητα, 73
ἐρωτικῶς διατεθείσης, καὶ νομιζούσης, εἰ ποιήσειεν αὐτῷ τοῦτο φανερὸν, ῥᾳδίως πείσειν αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, εὐτύχημα ἡγησάμενον τὸ τὴν δέσποιναν αὐτοῦ δεηθῆναι, καὶ πρὸς τὸ σχῆμα τῆς τότε δουλείας, ἀλλ᾽ οὐ πρὸς τὸν τρόπον ἀφορώσης, τὸν καὶ παρὰ τὴν μεταβολὴν παραμένοντα, τήν τε ἐπιθυμίαν αὐτῷ ποιησάσης καταφανῆ, καὶ λόγους προσφερούσης περὶ μίξεως, παρέπεμπε τὴν ἀξίωσιν, οὐ κρίνας ὅσιον εἶναι τοιαύτην αὐτῇ διδόναι χάριν, ἐν ᾗ τοῦ πριαμένου καὶ τοσαύτης ἠξιωκότος τιμῆς ἀδικίαν συνέβαινεν εἶναι καὶ ὕβριν. Ἀλλὰ ʻκρατεῖν τε τοῦ πάθους καὶ ἐκείνην παρεκάλει, τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ τεύξεσθαι τῆς ἐπιθυμίας προβαλλόμενος, — σταλήσεσθαι γάρ τε αὐτῇ τοῦτο μὴ παρούσης ἐλπίδος —, αὐτός τε πάντα μᾶλλον ὑπομένειν ἔλεγεν, ἢ πρὸς τοῦτο καταπειθὴς ἔσται. Καὶ γὰρ εἰ τῇ δεσποίνῃ δοῦλον ὄντα δεῖ ποιεῖν

μηδὲν ἐναντίον, ἡ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῶν προσταγμάτων ἀντιλογία πολλὴν ἂν ἔχοι παραίτησιν.’ Τῆς δ᾽ ἔτι μᾶλλον ἐπέτεινε τὸν ἔρωτα, τὸ μὴ προσδοκώσῃ τὸν Ἰώσηπον ἀντισχεῖν· καὶ δεινῶς ὑπὸ τοῦ κακοῦ πολιορκουμένη δευτέρᾳ πάλιν πείρᾳ προεθυμεῖτο κατεργάσασθαι.

3. Δημοτελοῦς οὖν ἑορτῆς ἐπιστάσης, καθ᾽ ἣν εἰς τὴν πανήγυριν καὶ γυναιξὶ φοιτᾶν νόμιμον ἦν, σκήπτεται νόσον πρὸς τὸν ἄνδρα, θηρωμένη μόνωσιν καὶ σχολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι τοῦ Ἰωσήπου. Καὶ γενομένης αὐτῇ ταύτης, λιπαρεστέρους ἔτι τῶν πρώτων αὐτῷ προσηνέγκατο λόγους, ‘ὡς καλῶς μὲν εἶχεν αὐτῷ μετὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς δέησιν εἶξαι, καὶ μηδὲν ἀντειρηκέναι· κατά τε τὴν τῆς παρακαλούσης ἐντροπὴν καὶ τὴν τοῦ πάθους ὑπερβολὴν, ὑφ᾽ οὗ βιασθείη δέσποινα οὖσα τοῦ κατ᾽ αὐτὴν ἀξιώματος ταπεινοτέρα γενέσθαι· φρονήσει τε καὶ νῦν ἄμεινον ἐνδοὺς, καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς παρελθοῦσιν ἄγνωμον διορθώσεται· εἴ τε γὰρ δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο, ταύτην γεγονέναι καὶ μετὰ πλείονος σπουδῆς· νόσον τε γὰρ προφασίσασθαι, καὶ τῆς ἑορτῆς καὶ τῆς πανηγύρεως τὴν πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προτιμῆσαι. Εἴ τε τοῖς πρώτοις ὑπὸ ἀπιστίας ἀντέκρουσε λογισμοῖς, τοῦ μηδὲ μίαν κακουργίαν εἶναι κρίνειν σύμβολον, τὸ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένειν. Προσδοκᾶν τε τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχειν, προσθέμενον αὐτῆς τῷ ἔρωτι, καὶ μειζόνων ἀπολαύειν, ὑπήκοον γενόμενον· ἄμυναν δὲ καὶ μῖσος παρ᾽ αὐτῆς, ἀποστραφέντα τὴν ἀξίωσιν, καὶ τοῦ χαρίζεσθαι τῇ δεσποίνῃ τὴν τῆς σωφροσύνης δόκησιν ἐπίπροσθεν θέμενον. Οὐ γὰρ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσειν, τραπείσης εἰς κατηγορίαν αὐτοῦ, καὶ καταψευσαμένης πεῖραν ἐπὶ τῷ ἀνδρί· προσέξειν δὲ μᾶλλον τοῖς αὐτῆς λόγοις Πετεφρὴν, ἢ τοῖς ἐκείνου, καὶ ἂν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τῆς ἀληθείας φέρωνται.’

4. Ταῦτα λεγούσης τῆς γυναικὸς καὶ δακρυούσης, οὔτε οἶκτος αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔπεισεν, οὔτ᾽ ἠνάγκασε φόβος, ἀλλὰ ταῖς δεήσεσιν ἀντέσχεν, καὶ ταῖς

ἀπειλαῖς οὐκ ἐνδέδωκε, δείσας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ὑπο-
μένειν τι τῶν χαλεπωτέρων εἵλετο μᾶλλον ἢ τῶν πα- 74
ρόντων ἀπολαύειν, χαρισάμενος ἐφ᾽ οἷς ἂν αὐτῷ συν-
ῄδει δικαίως ἀπολουμένῳ. ‘Γάμου τε αὐτὴν ὑπεμίμ-
νησκε, καὶ τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα συμβιώσεως, καὶ
τούτοις τὸ πλέον νέμειν, ἢ τῇ προςκαίρῳ τῆς ἐπιθυ-
μίας ἡδονῇ παρεκάλει· τῆς δὲ μὲν καὶ μετάνοιαν ἑξού-
σης αὖθις ἐπ᾽ ὀδύνῃ γενησομένην, οὐκ ἐπὶ διορθώσει
τῶν ἡμαρτημένων, καὶ φόβον τοῦ μὴ κατάφωρον γε-
νέσθαι, ἀλλὰ χάριν τοῦ λαθεῖν ἀγνοουμένου τοῦ κα-
κοῦ· τῆς δὲ πρὸς τὸν ἄνδρα κοινωνίας ἀπόλαυσιν ἐχού-
σης ἀκίνδυνον. Καὶ προσέτι πολλὴν ἔλεγε τὴν ἀπὸ τοῦ
συνειδότος καὶ πρὸς τὸν θεὸν παῤῥησίαν καὶ πρὸς ἀν-
θρώπους, καὶ ὡς αὐτοῦ μᾶλλον δεσπόσῃ μείνασα κα-
θαρὰ, καὶ δεσποίνης ἐξουσίᾳ χρήσηται πρὸς αὐτὸν,
ἀλλὰ οὐ συνεξαμαρτάνοντος αἰδοῖ· πολὺ δὲ κρεῖττον
εἶναι θαῤῥεῖν ἐπὶ γινωσκομένοις τοῖς εὖ βεβιωμένοις,
ἢ ἐπὶ λανθανούσῃ κακοπραγίᾳ.’

5. Ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια, τὴν
τῆς γυναικὸς ὁρμὴν ἐπισχεῖν ἐπειρᾶτο, καὶ τὸ πάθος
αὐτῆς εἰς λογισμὸν ἐπιστρέφειν. Ἡ δὲ βιαιότερον ἐχρῆτο
τῇ σπουδῇ, καὶ ἐπιβαλοῦσα τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν,
ἀπογνοῦσα τοῦ πείθειν, ἤθελεν. Ὡς δὲ ἐξέφυγεν ὑπ᾽
ὀργῆς ὁ Ἰώσηπος προςκαταλιπὼν καὶ τὸ ἱμάτιον κα-
τεχούσης, — καὶ γὰρ αὐτὸ αὐτῇ μεθεὶς ἐξεπήδησε τοῦ
δωματίου —, περιδεὴς γενομένη μὴ κατείπῃ πρὸς τὸν
ἄνδρα αὐτῆς, καὶ τῆς ὕβρεως περιαλγῶς ἔχουσα, φθά-
σαι καταψεύσασθαι πρὸς τὸν Πετεφρὴν ἔγνω τοῦ Ἰω-
σήπου, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τιμωρῆσαι μὲν αὐτῇ δει-
νῶς ὑπερηφανημένῃ· προλαβεῖν δὲ τὴν διαβολὴν σο-
φὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον ἡγήσατο. Καὶ καθῆστο μὲν
κατηφὴς καὶ συγκεχυμένη, τὴν ἐπὶ τῷ διαμαρτεῖν τῆς
ἐπιθυμίας λύπην ὡς ἐπὶ πείρᾳ διαφθορᾶς πλασαμένη
μετ᾽ ὀργῆς. Ἐλθόντι δὲ τῷ ἀνδρὶ, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν
ταραχθέντι, καὶ πυνθανομένῳ τὴν αἰτίαν, τῆς κατη-
γορίας τῆς Ἰωσήπου κατήρξατο. “Καὶ τεθναίης,”

εἶπεν, "ἄνερ, ἢ πονηρὸν δοῦλον, κοίτην μιᾶναι τὴν σὴν ἐθελήσαντα, κόλασον, ὃς οὔθ᾽ οἷος ὢν εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον ἀφῖκται μνησθεὶς ἐσωφρόνησεν, οὔθ᾽ ὅσων ἐκ τῆς σῆς χρηστότητος ἔτυχεν, ἀλλ᾽ ἀχάριστος ὢν ἂν εἰ μὴ πάντα παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπεβούλευσε ὑβρῖσαι γάμον τὸν σὸν, καὶ ταῦτα ἐν ἑορτῇ, τὴν σὴν ἀπουσίαν παραφυλάξας· ὡς ὅσα καὶ μέτριος ἐδόκει πρότερον, διὰ τὸν ἐκ σοῦ φόβον ἠρέμει, καὶ οὐχὶ φύσει χρηστὸς ἦν. Τοιοῦτον δ᾽ ἄρα τὸ παρ᾽ ἀξίαν αὐτὸν καὶ παρ᾽ ἐλπίδας εἰς τιμὴν παρελθεῖν ἐποίησεν, ὡς δέον, ᾧ τὴν τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίστιν καὶ τὴν οἰκονομίαν λαβεῖν ἐξεγένετο, καὶ τῶν πρεσβυτέρων οἰκετῶν προτιμηθῆναι, τούτῳ καὶ τῆς σῆς ψαύειν γυναικός." Παυσαμένη δὲ τῶν λόγων, ἐπεδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, ὡς ὅτ᾽ ἐπεχείρει βιᾶσθαι καταλιπόντος αὐτό. Πετεφρὴς δὲ μήτε δακρυούσῃ τῇ γυναικὶ,
75 μήθ᾽ οἷς ἔλεγε καὶ εἶδεν ἀπιστεῖν ἔχων, τῷ τε πρὸς αὐτὴν ἔρωτι πλέον νέμων, ἐπὶ μὲν τὴν τῆς ἀληθείας ἐξέτασιν οὐκ ἐτρέπετο. Δοὺς δὲ σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ, πονηρὸν δὲ εἶναι κατακρίνας τὸν Ἰώσηπον, τὸν μὲν εἰς τὴν τῶν κακούργων εἱρκτὴν ἐνέβαλεν, ἐπὶ δὲ τῇ γυναικὶ καὶ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα καὶ σωφροσύνην αὐτῇ μαρτυρῶν.

CAP. V. 1. Ἰώσηπος μὲν οὖν πάντ᾽ ἐπὶ τῷ θεῷ ποιησάμενος τὰ περὶ αὐτὸν, οὐδ᾽ εἰς ἀπολογίαν, οὐδ᾽ ἐπ᾽ ἀκριβῆ τῶν γεγονότων δήλωσιν ἐτράπη, τὰ δεσμὰ δὲ καὶ τὴν ἀνάγκην σιγῶν ὑπῆλθεν, ἀμείνονα ἔσεσθαι τῶν δεδεκότων θαῤῥῶν τὸν τὴν αἰτίαν τῆς συμφορᾶς καὶ τὴν ἀλήθειαν εἰδότα θεόν· οὗ πεῖραν τῆς προνοίας εὐθὺς ἐλάμβανεν. Ὁ γὰρ δεσμοφύλαξ, τήν τε ἐπιμέλειαν καὶ τὴν πίστιν αὐτοῦ κατανοήσας ἐν οἷς τάξειεν αὐτὸν καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς μορφῆς, ὑπανίει τῶν δεσμῶν, καὶ τὸ δεινὸν ἐλαφρότερον αὐτῷ καὶ κοῦφον ἐποίει, διαίτῃ δὲ χρῆσθαι κρείττονι δεσμωτῶν ἐπέτρεπε. Τῶν δὲ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπότε παύσαιντο

τῆς περὶ τὰ ἔργα ταλαιπωρίας, εἰς ὁμιλίαν, οἷα φιλεῖ κατὰ κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς, τρεπομένων, καὶ παρ᾽ ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ᾽ αἷς κατακριθεῖεν ἀναπυνθανομένων, οἰνοχόος τοῦ βασιλέως, καὶ σφόδρα δ᾽ αὐτῷ τιμώμενος, κατ᾽ ὀργὴν δεδεμένος, καὶ συνδιαφέρων τῷ Ἰωσήπῳ τὰς πέδας, συνηθέστερος αὐτῷ μᾶλλον ἐγένετο, καὶ — συνέσει γὰρ αὐτὸν ἐδόκει προέχειν — ὄναρ ἰδὼν ἐξέθετο, παρακαλῶν δηλοῦν εἴ τι σημαίνει, μεμφόμενος ὅτι τοῖς ἐκ τοῦ βασιλέως κακοῖς ἔτι τὸ θεῖον αὐτῷ καὶ τὰς ἐκ τῶν ὀνειράτων φροντίδας προστίθησιν.

2. Ἔλεγε δ᾽ οὖν ‘ἰδεῖν κατὰ τοὺς ὕπνους τριῶν κλημάτων πεφυκυίας ἀμπέλου βότρυς ἐξ ἑκάστου ἀποκρέμασθαι, μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς τρύγητον ὡραίους, καὶ τούτους αὐτὸς ἀποθλίβειν εἰς φιάλην, ὑπέχοντος τοῦ βασιλέως· διηθήσας τε τὸ γλεῦκος, δοῦναι τῷ βασιλεῖ πιεῖν, καὶ ἐκεῖνον δέξασθαι κεχαρισμένως.’ Τὸ μὲν οὖν ἑωραμένον ἐδήλου τοιοῦτον ὄν, ἠξίου δέ, εἴ τι μεμοίραται συνέσεως, φράζειν αὐτῷ τὴν πρόῤῥησιν τῆς ὄψεως. Ὁ δὲ ‘θαῤῥεῖν τε παρεκάλει, καὶ προσδοκᾷν ἐν τρισὶν ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τῶν δεσμῶν, τοῦ βασιλέως ποθήσαντος αὐτοῦ τὴν διακονίαν, καὶ πάλιν εἰς ταύτην αὐτὸν ἐπανάξοντος· καρπὸν γὰρ ἐσήμαινεν ἀμπέλινον ἐπ᾽ ἀγαθῷ τὸν θεὸν ἀνθρώποις παρασχεῖν, ὃς αὐτῷ τε ἐκείνῳ σπένδεται, καὶ πίστιν ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμηρεύει, διαλύων μὲν ἔχθρας, τὰ πάθη δὲ καὶ τὰς λύπας ἐξαίρων τοῖς προσφερομένοις αὐτόν, καὶ πρὸς ἡδονὴν ὑποφέρων. Τοῦτον οὖν φῂς ἐκ τριῶν ἀποθλιβέντα βοτρύων χερσὶ ταῖς σαῖς προσέσθαι τὸν βασιλέα. Καλὴν τοίνυν ἴσθι σοι τὴν ὄψιν γεγενημένην, καὶ προμηνύουσαν ἄφεσιν τῆς παρούσης ἀνάγκης ἐν τοσαύταις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τὸν καρπὸν ἐτρύγησας κατὰ τοὺς ὕπνους. Μέμνησο μέντοι τούτων πειραθεὶς τοῦ προκαταγγείλαντός 76
σοι τὰ ἀγαθά, καὶ γενόμενος ἐν ἐξουσίᾳ, μὴ περιΐδῃς ἡμᾶς ἐν οἷς καταλείψεις, πρὸς ἃ δεδηλώκαμεν ἀπερ-

χόμενος. Οὐδὲ γὰρ ἐξαμαρτόντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετῆς ἕνεκα καὶ σωφροσύνης τὰ τῶν κακούργων ὑπομένειν κατεκρίθημεν, οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τὸν ταῦθ' ἡμᾶς ἐργασάμενον ὑβρίσαι θελήσαντες.' Τῷ μὲν οὖν οἰνοχόῳ χαίρειν κατὰ τὸ εἰκὸς ἀκούσαντι τοιαύτης τῆς τοῦ ὀνείρατος ἐξηγήσεως ὑπῆρχε, καὶ περιμένειν τῶν δεδηλωμένων τὴν τελευτήν.

3. Δοῦλος δέ τις ἐπὶ τῶν σιτοποιῶν τεταγμένος τοῦ βασιλέως, συνδεδεμένος τῷ οἰνοχόῳ, τοιαύτην ποιησαμένου τοῦ Ἰωσήπου περὶ τῆς ὄψεως ἐκείνου τὴν ἀπόφασιν, εὔελπις ὤν, — καὶ γὰρ αὐτὸς ὄναρ ἦν τεθεαμένος —, ἠξίωσε τὸν Ἰώσηπον φράσαι, τί καὶ ἐκείνῳ δηλοῦν βούλεται τὰ διὰ τῆς παρελθούσης νυκτὸς ὀφθέντα. Ἦν δὲ τοιαῦτα. "Τρία," φησὶ, "κανᾶ φέρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔδοξα, δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δὲ τρίτον ὄψου τε καὶ ποικίλων βρωμάτων, οἷα βασιλεῦσι σκευάζεται· καταπταμένους δ' οἰωνοὺς ἅπαντα δαπανῆσαι, καὶ μηδένα λόγον αὐτοῦ ποιουμένους ἀποσοβοῦντος." Καὶ ὁ μὲν ὁμοίαν τὴν πρόῤῥησιν ἔσεσθαι τῇ τοῦ οἰνοχόου προσεδόκα. Ὁ δὲ Ἰώσηπος συμβαλὼν τῷ λογισμῷ τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰπὼν, 'ὡς ἐβούλετ' ἂν ἀγαθῶν ἑρμηνευτὴς ὢν αὐτοῦ γεγονέναι, καὶ οὐχ οἵων τὸ ὄναρ αὐτῷ δηλοῖ, λέγει, δύο τὰς πάσας ἔτι τοῦ ζῆν αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας, τὰ γὰρ κανᾶ τοῦτο σημαίνει· τῇ τρίτῃ δ' αὐτὸν ἀνασταυρωθέντα βορὰν ἔσεσθαι πετεινοῖς, οὐδὲν ἀμύνειν ἑαυτῷ δυνάμενον. Καὶ δὲ ταῦτα τέλος, ὅμοιον οἷς ὁ Ἰώσηπος εἶπεν, ἀμφοτέροις ἔλαβε· τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ προειρημένῃ γενέθλιον τετελεκὼς ὁ βασιλεὺς τὸν μὲν ἐπὶ τῶν σιτοποιῶν ἀνεσταύρωσε, τὸν δὲ οἰνοχόον τῶν δεσμῶν ἀπολύσας ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑπηρεσίας κατέστησεν.

4. Ἰώσηπον δὲ διετῆ χρόνον τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου κατὰ μνήμην τῶν προειρημένων ὠφελούμενον, ὁ θεὸς ἀπέλυσε τῆς εἱρκτῆς, τοιαύτην αὐτῷ τὴν ἀπαλλαγὴν μηχανησάμενος. Φαραώθης ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἑσπέραν

ὄψεις ἐνυπνίων θεασάμενος δύο, καὶ μετ᾽ αὐτῶν τὴν ἑκατέρας ἐξήγησιν, ταύτης μὲν ἠμνημόνησε, τῶν δὲ ὀνειράτων κατέσχεν. Ἀχθόμενος οὖν ἐπὶ τοῖς ἑωραμένοις, — καὶ γὰρ ἐδόκει σκυθρωπὰ ταῦτ᾽ αὐτῷ, — 77
συνεκάλει μεθ᾽ ἡμέραν Αἰγυπτίων τοὺς λογιωτάτους, χρήζων μαθεῖν τῶν ὀνειράτων τὴν κρίσιν. Ἀπορούντων δ᾽ ἐκείνων, ἔτι μᾶλλον ὁ βασιλεὺς ἐταράττετο. Τὸν δὲ οἰνοχόον ὁρῶντα τοῦ Φαραώθου τὴν σύγχυσιν ὑπέρχεται μνήμη περὶ τοῦ Ἰωσήπου, καὶ τῆς περὶ τῶν ὀνειράτων συνέσεως. Καὶ προσελθὼν ἐμήνυσεν αὐτῷ τὸν Ἰώσηπον, ‘τήν τε ὄψιν ἣν αὐτὸς εἶδεν ἐν τῇ εἱρκτῇ, καὶ τὸ ἀποβὰν ἐκείνου φράσαντος, ὅτι τε σταυρωθείη κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ ἐπὶ τῶν σιτοποιῶν, καὶ ἐκείνῳ τοῦτο συμβαίη κατὰ ἐξήγησιν ὀνείρατος, Ἰωσήπου προειπόντος. Δεδέσθαι δὲ τοῦτον μὲν ὑπὸ Πετεφροῦ τοῦ ἐπὶ τῶν μαγείρων, ὡς δοῦλον· λέγει δὲ αὐτὸν Ἑβραίων ἐν ὀλίγοις εἶναι γένους, ἅμα καὶ τῆς τοῦ πατρὸς δόξης. Τοῦτον οὖν μεταπεμψάμενος, καὶ μὴ διὰ τὴν ἄρτι κακοπραγίαν αὐτοῦ καταγνοὺς, μαθήσῃ τὰ ὑπὸ τῶν ὀνειράτων σοι δηλούμενα.’ Κελεύσαντος οὖν τοῦ βασιλέως εἰς ὄψιν αὐτοῦ τὸν Ἰώσηπον παραγαγεῖν, τὸν μὲν ἧκουσιν ἄγοντες οἱ κεκελευσμένοι, τημελήσαντες κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως.

5. Ὁ δὲ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ λαβόμενος “ὦ νεανία,” φησὶν, “σὺ γάρ μοι νῦν ἄριστος καὶ σύνεσιν ἱκανώτατος ὑπὸ οἰκέτου τοῦ ἐμοῦ μεμαρτύρησαι· τῶν αὐτῶν ἀγαθῶν, ὧν καὶ τούτῳ μεταδέδωκας, ἀξίωσον καὶ ἐμὲ, φράσας ὅσα μοι κατὰ τοὺς ὕπνους ὀνειράτων ὄψεις προδηλοῦσι. Βούλομαι δέ σε μηδὲν ὑποστελλόμενον φόβῳ κολακεῦσαι λόγῳ ψευδεῖ καὶ τῷ πρὸς ἡδονὴν, ἂν τὸ ἀληθὲς σκυθρωπότερον ᾖ. Ἔδοξα γὰρ παρὰ ποταμὸν βαδίζων βόας ἰδεῖν εὐτραφεῖς ἅμα καὶ μεγέθει διαφερούσας, ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ τοῦ νάματος χωρεῖν ἐπὶ τὸ ἕλος· ἄλλας δὲ ταύτης τὸν ἀριθμὸν παραπλησίας ἐκ τοῦ ἕλους ὑπαντῆσαι, λίαν κατισχνωμένας καὶ δεινὰς ὁραθῆναι, αἳ κατεσθίουσαι τὰς εὐ-

τραφεῖς καὶ μεγάλας οὐδὲν ὠφελοῦντο, χαλεπῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ τετρυχωμέναι. Μετὰ δὲ ταύτην τὴν ὄψιν διεγερθεὶς ἐκ τοῦ ὕπνου, καὶ τεταραγμένος, καὶ τί ποτ' εἴη τὸ φάντασμα παρ' ἐμαυτῷ σκοπῶν, καταφέρομαι πάλιν εἰς ὕπνον, καὶ δεύτερον ὄναρ ὁρῶ πολὺ τοῦ προτέρου θαυμασιώτερον, ὅ με καὶ μᾶλλον ἐκφοβεῖ καὶ ταράττει. Στάχυας ἑπτὰ ἑώρων ἀπὸ μιᾶς ῥίζης ἐκφυέντας, καρηβαροῦντας ἤδη καὶ κεκλιμένους ὑπὸ τοῦ καρποῦ καὶ τῆς πρὸς ἀμητὸν ὥρας· καὶ τούτοις ἑτέρους ἑπτὰ στάχυας πλησίον, λιφερνοῦντας καὶ ἀσθενεῖς ὑπὸ
78 ἀδροσίας, οἳ δαπανᾷν καὶ κατεσθίειν τοὺς ὡραίους τραπέντες ἔκπληξίν μοι παρέσχον."

6. Ἰώσηπος δὲ ὑπολαβὼν, "ὁ ὄνειρος μὲν οὗτος," εἶπεν, "ὦ βασιλεῦ, καίπερ ἐν δυσὶ μορφαῖς ὀφθεὶς, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀποσημαίνει τελευτὴν τῶν ἐσομένων. Τό τε γὰρ τὰς βοῦς ἰδεῖν, ζῶον ἐπ' ἀρότρῳ πονεῖν γεγενημένον, ὑπὸ τῶν χειρόνων κατεσθιομένας, καὶ οἱ στάχυες ὑπὸ τῶν ἐλαττόνων δαπανώμενοι, λιμὸν Αἰγύπτῳ καὶ ἀκαρπίαν ἐπὶ τοσαῦτα προκαταγγέλλουσιν ἔτη, τοῖς ἴσοις πρότερον εὐδαιμονήσασιν, ὡς τὴν τούτων εὐφορίαν τῶν ἐτῶν ὑπὸ τῆς μετὰ τοσοῦτον ἀριθμὸν ἴσον ἀφορίας ὑπαναλωθῆναι. Γενήσεται δ' ἡ σπάνις τῶν ἀναγκαίων σφόδρα δυςκατόρθωτος, σημεῖον δὲ, αἱ γὰρ κατισχνωμέναι βόες δαπανήσασαι τὰς κρείττονας οὐκ ἴσχυσαν κορεσθῆναι. Ὁ μέν τοι θεὸς οὐκ ἐπὶ τῷ λυπεῖν τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις προδείκνυσιν, ἀλλ' ὅπως προεγνωκότες κουφοτέρας συνέσει ποιῶνται τὰς πείρας τῶν κατηγγελμένων. Σὺ τοίνυν ταμιευσάμενος τὰ ἀγαθὰ τὰ κατὰ τὸν πρῶτον χρόνον γενησόμενα, ποιήσεις ἀνεπαίσθητον Αἰγυπτίοις τὴν ἐπελευσομένην συμφοράν."

7. Θαυμάσαντος δὲ τοῦ βασιλέως τὴν φρόνησιν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Ἰωσήπου, καὶ πυθομένου τίνα καὶ τρόπον ἂν προοικονομήσειεν ἐν τοῖς τῆς εὐετηρίας καιροῖς τὰ περὶ τῶν μετὰ ταύτην, ὡς ἂν ἐλαφρότερα γένοιτο τὰ τῆς ἀφορίας· ὑπετίθετο καὶ συνεβούλευε 'φει-

δῶ ποιεῖσθαι τῶν ἀγαθῶν, καὶ μὴ κατὰ περιουσίαν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπιτρέπειν, ἀλλ᾽ ὅσον ἂν κατὰ τρυφὴν ἀναλώσωσιν ἐκ περισσοῦ, ταῦτα τηρεῖν εἰς τὸν τῆς ἐνδείας καιρόν. Ἀποτίθεσθαί τε παρήνει λαμβάνοντα τὸν σῖτον παρὰ τῶν γεωργῶν, τὰ διαρκῆ μόνον εἰς διατροφὴν χορηγοῦντα.' Φαραώθης δὲ ἀμφοτέρων θαυμάσας Ἰώσηπον, τῆς τε κρίσεως τοῦ ὀνείρατος καὶ τῆς συμβουλίας, αὐτῷ τὴν οἰκονομίαν παραδίδωσιν, ὥςτε πράττειν ἃ καὶ τῷ πλήθει τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέροντα ὑπολαμβάνει, τὸν ἐξευρόντα τὴν τοῦ πράγματος ὁδὸν καὶ προστάτην ἄριστον αὐτῆς ὑπολαβὼν γενήσεσθαι. Ὁ δὲ, ταύτης αὐτῷ τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τοῦ βασιλέως δοθείσης, σφραγῖδί τε χρῆσθαι τῇ αὐτοῦ καὶ πορφύραν ἐνδύσασθαι, διὰ τῆς γῆς ἁπάσης ἐλαύνων ἐφ᾽ ἅρματος, ἦγε τὸν σῖτον παρὰ τῶν γεωργῶν, τὸν ἀρκοῦντα πρός τε σπόρον καὶ διατροφὴν ἑκάστοις ἀπομετρῶν, μηδενὶ σημαίνων τὴν αἰτίαν, ὑφ᾽ ἧς ταῦτα ἔπραττε.

CAP. VI. 1. Τριακοστὸν δὲ ἔτος ἤδη τῆς ἡλικίας αὐ- 79
τῷ διεληλύθη, καὶ τιμῆς ἁπάσης ἀπέλαυε παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ προςηγόρευσεν αὐτὸν Ψοθομφάνηχον, ἀπιδὼν αὐτοῦ πρὸς τὸ παράδοξον τῆς συνέσεως· σημαίνει γὰρ τὸ ὄνομα κρυπτῶν εὑρετήν. Γαμεῖ τε καὶ γάμον ἀξιολογώτατον· ἄγεται γὰρ Πετεφροῦ θυγατέρα 80
τῶν ἐν Ἡλιουπόλει ἱερέων, συμπράξαντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, ἔτι παρθένον, Ἀσανέθην ὀνόματι. Ἐκ ταύτης δὲ καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸ τῆς ἀκαρπίας, Μανασσῆς μὲν ὁ πρεσβύτερος, σημαίνει δ᾽ ἐπιλῆθον, διὰ τὸ εὐδαιμονήσαντα λήθην εὕρασθαι τῶν ἀτυχημάτων, ὁ δὲ νεώτερος Ἐφραΐμης, ἀποδιδοὺς δὲ τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ ἀποδοθῆναι αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τῶν προγόνων. Τῆς δὲ Αἰγύπτου κατὰ τὴν Ἰωσήπου τῶν ὀνειράτων ἐξήγησιν μακαριστῶς ἔτη ἑπτὰ διαγούσης, ὁ λιμὸς ἥπτετο τῷ ὀγδόῳ ἔτει, καὶ, διὰ τὸ μὴ προῃσθημένοις ἐπιπεσεῖν τὸ κακὸν, πονούμενοι χαλεπῶς

πάντες ὑπ᾽ αὐτοῦ, εἰς τὰς τοῦ βασιλέως θύρας συνέῤῥεον. Ὁ δὲ Ἰώσηπον ἐκάλει, καὶ ἐκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδοτο, γεγενημένος σωτὴρ ὁμολογουμένως τοῦ πλήθους, καὶ τὴν ἀγορὰν οὐ τοῖς ἐγχωρίοις προετίθη μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρῆν, πάντας ἀνθρώπους κατὰ συγγένειαν ἀξιοῦντος ἐπικουρίας τυγχάνειν Ἰωσήπου παρὰ τῶν εὐδαιμονίᾳ χρωμένων.

2. Πέμπει δὴ καὶ Ἰάκωβος, τῆς Χαναναίας δεινῶς ἐκτετρυχωμένης, πάσης γὰρ ἥψατο τῆς ἠπείρου τὸ δεινὸν, τοὺς υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὴν Αἴγυπτον ὠνησομένους σῖτον, πεπυσμένος ἐφεῖσθαι τὴν ἀγορὰν καὶ ξένοις· μόνον δὲ κατέσχε Βενιαμὶν ἐκ Ῥαχήλης αὐτῷ γεγονότα, ὁμομήτριον δὲ τῷ Ἰωσήπῳ. Οἱ μὲν οὖν, εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐλθόντες, ἐνετύγχανον τῷ Ἰωσήπῳ, χρήζοντες ἀγορᾶς. Οὐδὲν γὰρ ἦν, ὃ μὴ μετὰ γνώμης ἐπράττετο τῆς ἐκείνου· καὶ γὰρ τὸ θεραπεῦσαι τὸν βασιλέα τότε χρήσιμον ἐγίνετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε καὶ τῆς Ἰωσήπου τιμῆς ἐπιμεληθεῖεν. Ὁ δὲ γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς, οὐδὲν ἐνθυμουμένους περὶ αὐτοῦ, — διὰ τὸ μειράκιον μὲν αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, εἰς τοῦτο δὲ προελθεῖν τῆς ἡλικίας, καὶ τῶν χαρακτήρων ἐνηλλαγμένων ἀγνώριστος αὐτοῖς εἶναι, τῷ δὲ μεγέθει τοῦ ἀξιώματος οὐδὲ εἰς ἐπίνοιαν ἐλθεῖν αὐτοῦ δυναμένοις —, διεπείραζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης περὶ τῶν ὅλων. Τόν τε γὰρ σῖτον αὐτοῖς οὐκ ἀπεδίδοτο, 'κα-
81 τασκόπους τε τῶν βασιλέως πραγμάτων ἔλεγεν ἥκειν, καὶ πολλαχόθεν μὲν αὐτοὺς συνεληλυθέναι, προφασίζεσθαι δὲ συγγένειαν, οὐ γὰρ εἶναι δυνατὸν ἀνδρὶ ἰδιώτῃ τοιούτους παῖδας καὶ τὰς μορφὰς οὕτως ἐπιφανεῖς ἐκτραφῆναι, δυςκόλου καὶ βασιλεῦσιν οὔσης τῆς τοιαύτης παιδοτροφίας.' Ὑπὲρ δὲ τοῦ γνῶναι τὰ κατὰ τὸν πατέρα, καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ μετὰ τὴν ἰδίαν ἀπαλλαγὴν, ταῦτ᾽ ἔπραττε, μαθεῖν τε βουλόμενος καὶ τὰ περὶ Βενιαμὶν τὸν ἀδελφόν· ἐδεδίει γὰρ μὴ καὶ ἐκεῖνον, ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλμησαν, εἶεν ἀπεσκευασμένοι τοῦ γένους.

3. Οἱ δ' ἦσαν ἐν ταράχῃ καὶ φόβῳ, καὶ κίνδυνον τὸν μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρτῆσθαι νομίζοντες, καὶ μηδὲν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ κατὰ νοῦν λαμβάνοντες. Καταστάντες τε πρὸς τὰς αἰτίας ἀπελογοῦντο, Ῥουβήλου προηγοροῦντος, ὃς ἦν πρεσβύτατος αὐτῶν· "Ἡμεῖς γὰρ," εἶπεν, "οὐ κατ' ἀδικίαν δεῦρ' ἤλθομεν, οὐδὲ κακουργήσοντες τὰ βασιλέως πράγματα· σωθῆναι δὲ χρήζοντες, καὶ καταφυγὴν τῶν ἐπεχόντων τὴν χώραν ἡμῶν κακῶν τὴν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν ὑπολαβόντες, οὓς οὐχὶ πολίταις μόνον τοῖς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ξένοις ἠκούομεν τὴν ἀγορὰν τοῦ σίτου προτεθεικέναι, πᾶσι τὸ σώζεσθαι τοῖς δεομένοις παρέχειν διεγνωκότας. Ὅτι δ' ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοινὸν ἡμῖν αἷμα, φανερὸν μὲν καὶ τῆς μορφῆς τὸ οἰκεῖον καὶ μὴ πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ. Πατὴρ δ' ἐστὶν ἡμῖν Ἰάκωβος, ἀνὴρ Ἑβραῖος, ᾧ γενόμεθα δώδεκα παῖδες ἐκ γυναικῶν τεσσάρων, ὧν πάντων περιόντων ἦμεν εὐδαίμονες· ἀποθανόντος δὲ ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν Ἰωσήπου, τὰ πράγματα ἡμῖν ἐπὶ τὸ χεῖρον μετέβαλεν. Ὅ τε γὰρ πατὴρ μακρὸν ἐπ' αὐτῷ πένθος ἦρται, καὶ ἡμεῖς ὑπό τε τῆς ἐπὶ τῷ τεθνηκότι συμφορᾶς, καὶ τῆς τοῦ πρεσβύτου ταλαιπωρίας κακοπαθοῦμεν. Ἥκομεν τοίνυν ἐπ' ἀγορὰν σίτου, τήν τε τοῦ πατρὸς ἐπιμέλειαν καὶ τὴν κατὰ τὸν οἶκον πρόνοιαν Βενιαμὶν τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν πεπιστευκότες· δύνασαι δὲ πέμψας εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον μαθεῖν, εἴ τι ψευδές ἐστι τῶν λεγομένων."

4. Καὶ Ῥούβηλος μὲν τοιούτοις ἐπειρᾶτο πείθειν τὸν Ἰώσηπον περὶ αὐτῶν τὰ ἀμείνω φρονῆσαι. Ὁ δέ, τὸν Ἰάκωβον ζῶντα μαθὼν καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐκ ἀπολωλότα, τότε μὲν εἰς τὴν εἱρκτὴν αὐτοὺς, ὡς ἐπὶ σχολῆς βασανίσων, ἐνέβαλεν. Τῇ δὲ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν προαγαγὼν αὐτοὺς, "ἐπεὶ," φησὶ, "διϊσχυρίζεσθε, μήτ' ἐπὶ κακουργίᾳ τῶν βασιλέως ἥκειν πραγμάτων, εἶναί τε ἀδελφοὶ, καὶ πατρὸς οὗ λέγετε, πείσετ' ἄν με ταῦθ' οὕτως ἔχειν, εἰ καταλίποιτε μὲν ἐξ αὐτῶν ἕνα

παρ᾽ ἐμοὶ, μηδὲν ὑβριστικὸν πεισόμενον· ἀποκομίσαν-
τες δὲ τὸν σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, πάλιν ἔλθοιτε πρὸς
ἐμὲ, τὸν ἀδελφὸν, ὃν καταλιπεῖν ἐκεῖ φατὲ, μεθ᾽ ἑαυ-
τῶν ἄγοντες. Τοῦτο γὰρ ἔσται πίστωμα τῆς ἀληθείας."
Οἱ δ᾽ ἐν μείζοσι κακοῖς ἦσαν, ἔκλαιόν τε καὶ συνεχῶς
πρὸς ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τὴν Ἰωσήπου συμφορὰν,
ὡς διὰ τὰ κατ᾽ ἐκείνου βουλευθέντα, τιμωροῦντος αὐ-
τοὺς τοῦ θεοῦ, τούτοις περιπέσοιεν. Ῥούβηλος δὲ πο-
λὺς ἦν ἐπιπλήττων αὐτοὺς ‛τῆς μετανοίας, ἐξ ἧς ὄφε-
82 λος οὐδὲν Ἰωσήπῳ γίνεται· φέρειν δὲ αὐτοὺς πᾶν ὅ-
τι καὶ πάθοιεν, κατ᾽ ἐκδικίαν ἐκείνου δρῶντος αὐτὰ
τοῦ θεοῦ, καρτερῶς ἠξίου.᾽ Ταῦτα δ᾽ ἔλεγον πρὸς
ἀλλήλους, οὐχ ἡγούμενοι τὸν Ἰώσηπον γλώττης τῆς
αὐτῶν συνιέναι. Κατήφεια δὲ πάντας εἶχε πρὸς
τοὺς Ῥουβήλου λόγους καὶ τῶν πραγμάτων μεταμε-
λος, ὥςπερ οὐκ αὐτῶν ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ᾽ οἷς
δίκαιον ἔκρινον τὸν θεὸν κολαζόμενοι. Βλέπων δ᾽ οὕ-
τως ἀμηχανοῦντας αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος, ὑπὸ τοὺς πά-
θους εἰς δάκρυα προέπιπτε, καὶ μὴ βουλόμενος τοῖς
ἀδελφοῖς γενέσθαι καταφανὴς ὑπεχώρει. Καὶ διαλι-
πὼν, πάλιν ἧκε πρὸς αὐτούς. Καὶ Συμεῶνα κατα-
σχὼν ὅμηρον τῆς ἐπανόδου τῶν ἀδελφῶν γενησόμενον,
ἐκείνους μεταλαβόντας τῆς ἀγορᾶς τοῦ σίτου προςέ-
ταξεν ἀπιέναι, κελεύσας τὸν ὑπηρέτην τὸ ἀργύριον, ὃ
πρὸς τὴν ὠνὴν εἶεν τοῦ σίτου κεκομικότες, κρύφα τοῖς
φορτίοις ἐνθέντα, ἀπολύειν καὶ ἐκεῖνο κομίζοντας. Καὶ
ὁ μὲν τὰ ἐντεταλμένα ἔπραττεν.

5. Οἱ δὲ Ἰακώβῳ παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὴν Χα-
ναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον
αὐτοῖς συμβάντα, καὶ ‛ὅτι κατάσκοποι δόξειαν ἀφῖχ-
θαι τοῦ βασιλέως, καὶ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶναι, καὶ
τὸν ἑνδέκατον οἴκοι καταλιπεῖν παρὰ τῷ πατρὶ, ἀπι-
στηθεῖεν, ὡς καταλίποιέν τε Συμεῶνα παρὰ τῷ στρα-
τηγῷ, μέχρι Βενιαμὶν αὐτὸς ἀπιὼν, πίστις αὐτῷ τῶν
εἰρημένων παρ᾽ αὐτῶν γένηται· ἠξίουν τε τὸν πατέρα,
μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σὺν αὐτοῖς τὸν νεανίσκον.᾽

Ἰακώβῳ δὲ οὐδὲν ἤρεσκε τῶν τοῖς υἱοῖς πεπραγμένων·
καὶ πρὸς τὴν Συμεῶνος δὲ κατοχὴν λυπηρῶς φέρων,
ἀνόητον ἡγεῖτο προστιθέναι καὶ τὸν Βενιαμίν. Καὶ ὁ
μὲν οὐδὲ Ῥουβήλου δεομένου, καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας
ἀντιδιδόντος, — ἵνα, εἴ τι πάθοι Βενιαμὶν κατὰ τὴν
ἀποδημίαν, ἀποκτείνειεν αὐτοὺς ὁ πάππος —, πείθε-
ται τοῖς λόγοις. Οἱ δὲ ἠπόρουν ἐπὶ τοῖς κακοῖς καὶ
μᾶλλον αὐτοὺς ἐτάραττε τὸ ἀργύριον ἐν τοῖς σακίοις
τοῦ σίτου κατακεκρυμμένον εὑρεθέν. Τοῦ δὲ σίτου
τοῦ κομισθέντος ὑπ᾽ αὐτῶν ἐπιλείποντος, καὶ τοῦ λιμοῦ
μᾶλλον ἁπτομένου, βιαζομένης αὐτὸν τῆς ἀνάγκης, ὁ
Ἰάκωβος ἐκπέμπειν ἐγίνωσκε τὸν Βενιαμὶν μετὰ τῶν
ἀδελφῶν· οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν μὴ
μετὰ τῶν ἐπηγγελμένων ἀπερχομένοις. Καὶ τοῦ πά-
θους οὖν χείρονος καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν γινομένου, καὶ
τῶν υἱῶν δεομένων, οὐκ εἶχεν ὅ, τι χρήσαιτο τοῖς πα-
ροῦσιν. Ἰούδα δὲ, τολμηροῦ τὰ ἄλλα τὴν φύσιν ἀν-
δρὸς, χρησαμένου πρὸς αὐτὸν παῤῥησίᾳ, ‘ὡς οὐ προσ-
ῆκον μὲν αὐτὸν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ δεδιέναι, οὐδὲ τὸ ἀ-
τυχὸν δι᾽ ὑποψίας λαμβάνειν, πραχθήσεται γὰρ οὐ-
δὲν τῶν περὶ τὸν ἀδελφὸν, ᾧ μὴ παρέσται ὁ θεὸς,
τοῦτο δὲ συμβήσεσθαι πάντως καὶ παρ᾽ αὐτῷ μένοντι,
φανερὰν δ᾽ οὕτως αὐτῶν ἀπώλειαν μὴ καταδικάζειν,
μηδὲ τὴν ἐκ Φαραώθου τῆς τροφῆς εὐπορίαν αὐτοὺς 83
ἀφαιρεῖσθαι ἀλόγῳ περὶ τοῦ παιδὸς δέει, φροντίζειν
δὲ καὶ τῆς Συμεῶνος σωτηρίας, μὴ φειδοῖ τῆς Βενια-
μὶν ἀποδημίας ἐκεῖνος ἀπολῆται· πιστεῦσαι δὲ περὶ
αὐτοῦ τῷ θεῷ παραινοῦντος, καὶ αὐτοῦ ὡς σῷον ἐπα-
νάξοντος τὸν υἱὸν αὐτῷ, ἢ συγκαταστρέψοντος ἅμα
ἐκείνῳ τὸν βίον.’ Πεισθεὶς Ἰάκωβος παρεδίδου τὸν
Βενιαμὶν, καὶ τὴν τιμὴν τοῦ σίτου διπλασίονα, τῶν
τε παρὰ τοῖς Χαναναίοις γεννωμένων, τό τε τῆς βα-
λάνου μύρον καὶ στάκτην, τερέβινθόν τε καὶ μέλι, δω-
ρεὰς Ἰωσήπῳ κομίζειν. Πολλὰ δ᾽ ἦν παρὰ τοῦ πατρὸς
ἐπὶ τῇ τῶν παίδων ἐξόδῳ δάκρυα, καὶ ἐκείνων αὐτῶν.
Ὁ μὲν γὰρ, τοὺς υἱοὺς εἰ κομιεῖται σῴους ἐκ τῆς ἀπο-

δημίας, ἐφρόντιζεν, οἱ δὲ, εἰ τὸν πατέρα καταλάβοιεν ἐῤῥωμένον, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς λύπης κακωθέντα. Ἡμερήσιον δ᾽ αὐτοῖς ἠνύσθη τὸ πένθος. Καὶ ὁ μὲν πρεσβύτης κοπωθεὶς ὑπέμενεν, οἱ δὲ ἐχώρουν τὴν ἐπ᾽ Αἴγυπτον, μετὰ κρείττονος ἐλπίδος τὴν ἐπὶ τοῖς παροῦσι λύπην ἰώμενοι.

6. Ὡς δ᾽ ἦλθον εἰς τὴν Αἴγυπτον, κατάγονται μὲν παρὰ τὸν Ἰώσηπον. Φόβος δὲ αὐτοὺς οὐχ ὁ τυχὼν διετάραττε, μὴ περὶ τῆς τοῦ σίτου τιμῆς ἐγκλήματα λάβωσιν, ὡς αὐτοί τι κεκακουργηκότες. Καὶ πρὸς τὸν ταμίαν τοῦ Ἰωσήπου πολλὴν ἀπολογίαν ἐποιοῦντο, κατ᾽ οἶκόν τε φάσκοντες εὑρεῖν ἐν τοῖς σακίοις τὸ ἀργύριον, καὶ νῦν ἥκειν ἐπανάγοντες αὐτό. Τοῦ δὲ μηδ᾽ ὅ, τι λέγουσιν εἰδέναι φήσαντος, ἀνείθησαν τοῦ δέους. Λύσας τε τὸν Συμεῶνα, ἐτημέλει συνεσόμενον τοῖς ἀδελφοῖς. Ἐλθόντος δ᾽ ἐν τούτῳ καὶ Ἰωσήπου ἀπὸ τῆς θεραπείας τοῦ βασιλέως, τά τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, καὶ πυθομένῳ περὶ τοῦ πατρὸς ἔλεγον, ὅτι καταλάβοιεν αὐτὸν ἐῤῥωμένον. Ὁ δὲ, μαθὼν περιόντα τὸν Βενιαμὶν, εἰ οὗτος ὁ νεώτερος ἀδελφὸς εἴη — καὶ γὰρ ἦν αὐτὸν ἑωρακὼς — ἀνέκρινε. Τῶν δὲ φησάντων αὐτὸν εἶναι, ‘θεὸν ἐπὶ πᾶσιν εἶπεν εἶναι προστάτην.’ Ὑπὸ δὲ πάθους προαγόμενος εἰς δάκρυα, μεθίστατο, μὴ βουλόμενος καταφανὴς εἶναι τοῖς ἀδελφοῖς. Ἐπὶ δεῖπνόν τε αὐτοὺς παραλαμβάνει, καὶ κατακλίνονται μὲν οὕτως ὡς καὶ παρὰ τῷ πατρί. Πάντας δὲ αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος δεξιούμενος, διπλασίοσι μοίραις τῶν αὐτῷ παρακειμένων τὸν Βενιαμὶν ἐτίμα.

7. Ἐπεὶ δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον εἰς ὕπνον ἐτράποντο, κελεύει τὸν ταμίαν τόν τε σῖτον αὐτοῖς δοῦναι μεμετρημένον, καὶ τὴν τιμὴν πάλιν ἐγκρύψαι τοῖς σακίοις, εἰς δὲ τὸ Βενιαμὶν φορτίον καὶ σκύφον ἀργυροῦν, ᾧ πίνων ἔχαιρε, βαλόντα καταλιπεῖν. Ἐποίει δὲ ταῦτα, διάπειραν βουλόμενος τῶν ἀδελφῶν λαβεῖν,
84 πότερόν ποτε βοηθοῖσι τῷ Βενιαμὶν κλοπῆς ἐναγομένῳ,

καὶ δοκοῦντι κινδυνεύειν, ἢ καταλιπόντες, ὡς οὐδὲν αὐτοὶ κεκακουργηκότες, ἀπίασι πρὸς τὸν πατέρα. Ποιήσαντος δὲ τοῦ οἰκέτου τὰ ἐντεταλμένα, μεθ᾽ ἡμέραν οὐδὲν τούτων εἰδότες οἱ τοῦ Ἰακώβου παῖδες ἀπῄεσαν, ἀπειληφότες τὸν Συμεῶνα, καὶ διπλῆν χαρὰν χαίροντες, ἐπί τε τούτῳ, καὶ ἐπὶ τῷ τὸν Βενιαμὶν ἀποκομίζειν τῷ πατρὶ, καθὼς ὑπέσχοντο. Περιελαύνουσι δ᾽ αὐτοὺς ἱππεῖς, ἄγοντες τὸν οἰκέτην, ὃς ἐναπέθετο τῷ τοῦ Βενιαμὶν φορτίῳ τὸν σκύφον. Ταραχθέντες δὲ ὑπὸ τῆς ἀδοκήτου τῶν ἱππέων ἐφόδου, καὶ τὴν αἰτίαν πυθόμενοι δι᾽ ἣν ἐπ᾽ ἄνδρας ἐληλύθασιν, οἳ μικρὸν ἔμπροσθεν τιμῆς καὶ ξενίας τετυχήκασιν αὐτῶν παρὰ τοῦ δεσπότου, 'κακίστους ἀπεκάλουν, οἳ μηδ᾽ αὐτὸ τοῦτο, τὴν ξενίαν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Ἰωσήπου διὰ μνήμης λαβόντες, οὐκ ὤκνησαν εἰς αὐτὸν ἄδικοι γενέσθαι, σκύφον δὲ, ᾧ φιλοτησίας αὐτοῖς προέπινεν, ἀράμενοι φέροιεν, κέρδους ἀδίκου τήν τε πρὸς Ἰώσηπον φιλίαν, τόν τε ἑαυτῶν εἰ φωραθεῖεν κίνδυνον ἐν δευτέρῳ θέμενοι· τιμωρίαν τε οὖν αὐτοὺς ὑφέξειν ἠπείλουν, οὐ λαθόντας τὸν θεὸν, οὐδ᾽ ἀποδράντας μετὰ τῆς κλοπῆς, εἰ καὶ τὸν διακονούμενον οἰκέτην διέλαθον. Πυνθάνεσθαί τε νῦν, τί παρόντες εἴημεν, ὡς οὐκ εἰδότες· γνώσεσθαι μέντοι κολαζόμενοι αὐτίκα.' Καὶ ταῦτα καὶ πέρα τούτων εἰς αὐτοὺς λέγων ὁ οἰκέτης ἐνύβριζεν. Οἱ δὲ, ὑπὸ ἀγνοίας τῶν περὶ αὐτοὺς ἐχλεύαζον ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, καὶ τῆς κουφολογίας τὸν οἰκέτην ἐθαύμαζον, τολμῶντα αἰτίαν ἐπιφέρειν ἀνδράσιν, οἳ μηδὲ τὴν τοῦ σίτου τιμὴν ἐν τοῖς σακίοις αὐτῶν εὑρεθεῖσαν κατέσχον, ἀλλ᾽ ἐκόμισαν μηδενὸς εἰδότος τὸ πραχθέν· τοσοῦτον ἀποδεῖν τοῦ γνώμῃ κακουργῆσαι. Τῆς μέντοι γε ἀρνήσεως ἀξιοπιστοτέραν ὑπολαβόντες τὴν ἔρευναν, ἐκέλευον ταύτῃ χρῆσθαι, 'καὶ ἂν εὑρεθῇ τις ὑφῃρημένος, ἅπαντας κολάζειν'· οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς συνειδότες, ἦγον παῤῥησίαν, ὡς ἐδόκουν, ἀκίνδυνον. Οἱ δὲ τὴν ἔρευναν μὲν ἠξίωσαν ποιήσασθαι, τὴν μέντοι τιμωρέαν ἑνὸς ἔφασ-

κον εἶναι, τοῦ τὴν κλοπὴν εὑρεθέντος πεποιῆσθαι. Τὴν δὲ ζήτησιν ποιούμενοι, καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ἐκπεριελθόντες κατὰ τὴν ἔρευναν, ἐπὶ τὸν τελευταῖον Βενιαμὶν ἧκον, οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι εἰς τὸ ἐκείνου σακίον τὸν σκύφον εἶεν ἀποκεκρυφότες, ἀλλ' ἀκριβῆ τὴν ζήτησιν βουλόμενοι ποεῖσθαι δοκεῖν. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τοῦ καθ' αὑτοὺς ἀπηλλαγμένοι δέους, ἐν τῇ περὶ τὸν Βενιαμὶν φροντίδι τὸ λοιπὸν ἦσαν. Ἐθάῤῥουν δ' ὡς οὐδ' ἐν ἐκείνῳ τῆς κακουργίας εὑρεθησομένης, ἐκάκιζόν τε τοὺς ἐπιδιώξαντας, ὡς ἐμποδίζοντας αὐτοῖς τὴν ὁδὸν δυναμένοις ἤδη προκεκοφέναι. Ὡς δὲ τὸ τοῦ Βενιαμὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸν σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους εὐθὺς ἐτράπησαν, καὶ τὰς στολὰς ἐπικαταῤῥήξαντες, ἔκλαιόν τε τὸν ἀδελφὸν ἐπὶ τῇ μελλούσῃ κολάσει περὶ τῆς κλοπῆς, αὑτούς τε διαψευσαμένους τὸν πατέρα περὶ τῆς Βενιαμὶν σωτηρίας. Ἐπέτεινε δὲ τὸ δεινὸν αὐτοῖς, καὶ τὸ
85 δόξαντας ἤδη διαφυγεῖν τὰ σκυθρωπὰ διαφθονηθῆναι. Τῶν δὲ περὶ τὸν ἀδελφὸν κακῶν καὶ τῆς τοῦ πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης ἑαυτοὺς αἰτίους ἔλεγον, βιασαμένους ἄκοντα αὐτοῖς τὸν πατέρα συναποστεῖλαι.

8. Οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς παραλαβόντες τὸν Βενιαμὶν ἦγον πρὸς Ἰώσηπον, καὶ τῶν ἀδελφῶν ἑπομένων. Ὁ δὲ τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, τοὺς δ' ἐν πενθίμοις σχήμασι, "τί δή," φησὶν, "ὦ κάκιστοι, φρονήσαντες ἢ περὶ τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, ἢ περὶ τοῦ θεοῦ τῆς προνοίας, τοιαῦτα πράττειν εἰς εὐεργέτην καὶ ξένον ἐτολμήσατε;" Τῶν δὲ παραδιδόντων αὑτοὺς εἰς κόλασιν ἐπὶ τῷ σώζεσθαι Βενιαμὶν, καὶ πάλιν ἀναμιμνησκομένων τῶν εἰς Ἰώσηπον αὐτοῖς τετολμημένων, καὶ ἐκεῖνον ἀποκαλούντων μακαριώτερον, εἰ μὲν τέθνηκεν, ὅτι τῶν κατὰ τὸν βίον ἀπήλλακται σκυθρωπῶν, εἰ δὲ περίεστιν, ὅτι τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ κατ' αὐτῶν ἐκδικίας τυγχάνει, λεγόντων δ' αὑτοὺς ἀλιτηρίους τοῦ πατρὸς, ὅτι τῇ λύπῃ, ἣν ἐπ' ἐκείνῳ μέχρι νῦν ἔχει, καὶ τὴν ἐπὶ Βενιαμὶν προςθήσουσι· πολὺς

ἦν καὶ ἐνταῦθα Ῥούβηλος, αὐτῶν καθαπτόμενος. Ἰωσήπου δὲ τοὺς μὲν ἀπολύοντος, 'οὐδὲν γὰρ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι δὲ μόνῃ τῇ τοῦ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντος, οὔτε γὰρ τοῦτον ἀπολύειν διὰ τοὺς οὐδὲν ἐξαμαρτόντας σῶφρον ἔλεγεν, οὔτε συγκολάζειν ἐκείνους τῷ τὴν κλοπὴν ἐργασαμένῳ,' βαδίζουσι δὲ παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου· τοὺς μὲν ἄλλους ἔκπληξις ἔλαβε, καὶ πρὸς τὸ πάθος ἀφωνία, Ἰούδας δὲ, ὁ καὶ τὸν πατέρα πείσας ἐκπέμψαι τὸ μειράκιον, καὶ τὰ ἄλλα δραστήριος ὢν ἀνὴρ, ὑπὲρ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρίας ἔκρινε παραβαλέσθαι. "Καὶ δεινὰ μὲν," εἶπεν, "ὦ στρατηγὲ, τετολμήκαμεν εἰς σὲ, καὶ τιμωρίας ἄξια καὶ τοῦ κόλασιν ὑποσχεῖν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἡμῶν, ἀλλ' ἑνὸς τοῦ νεωτάτου γέγονεν. Ὅμως δὲ ἀπεγνωκόσιν ἡμῖν τὴν δι' αὐτοῦ σωτηρίαν ἐλπὶς ὑπολέλειπται παρὰ τῆς σῆς χρηστότητος, ἐγγυωμένης τὴν τοῦ κινδύνου διαφυγήν. Καὶ νῦν μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀφορῶν, μὴ δὲ τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν, καὶ τὴν ἀρετὴν σύμβουλον ποιησάμενος ἀντὶ τῆς ὀργῆς, — ἣν οἱ τὰ ἄλλα μικροὶ πρὸς ἰσχύος λαμβάνουσιν, οὐκ ἐπὶ τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν αὐτῇ χρώμενοι —, γενοῦ πρὸς αὐτὴν μεγαλόφρων, καὶ μὴ νικηθῇς ὑπ' αὐτῆς, ὥστε ἀποκτεῖναι τοὺς οὐδ' αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἔτι τῆς σωτηρίας ἀντιποιουμένους, ἀλλὰ παρὰ σοῦ λαβεῖν αὐτὴν ἀξιοῦντας. Καὶ γὰρ οὐδὲ νῦν πρῶτον ἡμῖν παρέξεις αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ τάχιον ἐλθοῦσιν ἐπὶ τὴν ἀγορὰν τοῦ σίτου, καὶ τὴν εὐπορίαν τῆς τροφῆς ἐχαρίσω, δοὺς ἀποκομίζειν τοῖς οἰκείοις, ὅσα κινδυνεύοντας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ διαφθαρῆναι περιέσωσε. Διαφέρει δ' οὐδὲν ἢ μὴ περιϊδεῖν ἀπολλυμένους ὑπ' ἐνδείας τῶν ἀναγκαίων, ἢ μὴ κολάσαι δόξαντας ἁμαρτεῖν, καὶ περὶ τὴν εὐεργεσίαν τὴν ἀπὸ σοῦ λαμπρὰν γενομένην φθονηθέντας. Ἡ δὲ αὐτὴ χάρις, ἄλλῳ μέντοι τρόπῳ διδομένη. Σώσεις γὰρ οὓς εἰς τοῦτο καὶ ἔτρεφες, καὶ ψυχὰς, ἃς ὑπὸ λιμοῦ καμεῖν οὐκ εἴα-

86 σας, τηρήσεις ταῖς ἑαυτοῦ δωρεαῖς, ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ μέγα δοῦναί τε ψυχὰς ἡμῖν, καὶ παρασχεῖν δι᾽ ὧν αὗται μένουσιν ἀπορουμένοις. Οἶμαί τε τὸν θεὸν αἰτίαν παρασκευάσαι, βουλόμενον, εἰς ἐπίδειξιν τοῦ κατὰ τὴν ἀρετὴν περιόντος, ἡμᾶς εἰς τοῦτο περιστῆσαι συμφορᾶς, ἵνα καὶ τῶν εἰς σαυτὸν ἀδικημάτων συγγινώσκων φανῇς ἐπταικόσιν, ἀλλὰ μὴ πρὸς μόνους τοὺς κατ᾽ ἄλλην πρόφασιν δεομένους ἐπικουρίας φιλάνθρωπος δοκῇς. Ὡς μέγα μὲν γὰρ καὶ τὸ ποιῆσαί τινας εὖ καταστάντας εἰς χρείαν, ἡγεμονικώτερον δὲ σῶσαι τοὺς ὑπὲρ τῶν εἰς ἑαυτὸν τετολμημένων δίκην ὀφείλοντας. Εἰ γὰρ τὸ περὶ μικρῶν ζημιωμάτων ἀφεῖναι τοὺς πλημμελήσαντας ἔπαινον ἤνεγκε τοῖς ὑπεριδοῦσι, τό γε περὶ τούτων ἀόργητον, ὑπὲρ ὧν τὸ ζῆν ὑπεύθυνον τῇ κολάσει γίνεται τῶν ἠδικηκότων, θεοῦ φύσει προσετέθη. Καὶ ἔγωγε, εἰ μὴ πατὴρ ἡμῖν ἦν, ὃς ἐπὶ παίδων ἀποβολῇ ταλαιπωρεῖ διὰ τῆς ἐπὶ Ἰωσήπῳ τελευτῆς ἐπιδεδειγμένος, οὐκ ἂν τοῦ γε καθ᾽ ἡμᾶς ἕνεκα περὶ τῆς σωτηρίας λόγους ἐποιησάμην, εἰ μὴ ὅσον τῷ σῷ χαριζόμενος ἤθει, σώζειν αὐτῷ καλῶς ἔχοντι καὶ τούτους οἳ λυπήσονται τεθνηκότων οὐκ ἔχοντας, παρείχομεν δ᾽ ἂν αὐτοὺς πεισομένους ὅ τι καὶ θελήσειας. Νῦν δὲ — οὐ γὰρ ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ καὶ νέοι καὶ μήπω τῶν κατὰ τὸν βίον ἀπολελαυκότες τεθνηξόμεθα, τὸ δὲ τοῦ πατρὸς λογιζόμενοι, καὶ τὸ γῆρας οἰκτείροντες τὸ ἐκείνου — ταύτας σοὶ τὰς δεήσεις προσφέρομεν, καὶ παραιτούμεθα ψυχὰς τὰς ἑαυτῶν, ἃς σοὶ τὸ ἡμέτερον κακούργημα πρὸς τιμωρίαν παρέδωκεν. Ὃς οὔτε πονηρὸς αὐτὸς, οὔτε τοιούτους ἐσομένους ἐγέννησεν, ἀλλὰ χρηστὸς ὢν καὶ πειραθῆναι τοιούτων οὐχὶ δίκαιος, καὶ νῦν μὲν ἀποδημούντων ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν φροντίσι κακοπαθεῖ. Πυθόμενος δὲ ἀπολωλότας καὶ τὴν αἰτίαν, ὑπομενεῖ διὰ ταύτην πολὺ μᾶλλον τὸν βίον καταλιπεῖν· καὶ τὸ ἄδοξον αὐτὸν τῆς ἡμετέρας καταστροφῆς φθήσεται διαχρησάμενον, καὶ κακὴν αὐτῷ ποιήσει τὴν ἐκ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγὴν, πρὶν εἰς ἄλ-

λους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς σπεύσαντος αὐτὸν εἰς
ἀναισθησίαν μεταγαγεῖν. Γενόμενος οὖν ἐν τούτῳ τῶν
λογισμῶν, εἰ καὶ ἡ κακία σὲ παροξύνει νῦν ἡ ἡμε-
τέρα, καὶ τὸ κατ' αὐτῆς δίκαιον χάρισαι τῷ πατρὶ,
καὶ δυνηθήτω πλεῖον ὁ πρὸς ἐκεῖνον ἔλεος τῆς ἡμε-
τέρας πονηρίας, καὶ γῆρας ἐν ἐρημίᾳ βιωσόμενον καὶ
τεθνηξόμενον ἡμῶν ἀπολουμένων αἴδεσαι, τῷ πατέρων
ὀνόματι ταύτην χαριζόμενος τὴν δωρεάν. Ἐν γὰρ τού-
τῳ καὶ τὸν σὲ φύσαντα τιμᾷς, καὶ σαυτῷ δίδως, ἀπο-
λαύων μὲν ἤδη τῆς προσηγορίας, ἀπαθὴς δ' ἐπ' αὐ-
τῇ φυλαχθησόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ πάντων πατρὸς,
εἰς ὃν κατὰ κοινωνίαν καὶ αὐτὸν τοῦ ὀνόματος εὐσε-
βεῖν δόξεις, τοῦ ἡμετέρου πατρὸς οἶκτον λαβὼν, ἐφ'
οἷς πείσεται τῶν παίδων στερούμενος. Σὸν οὖν, ἃ
παρέσχεν ἡμῖν ὁ θεὸς, ταῦτ' ἔχοντα ἐξουσίαν ἀφελέσ-
θαι, δοῦναι, καὶ μηδὲν ἐκείνου διενεγκεῖν τῇ χάριτι·
τῆς γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρων δυνάμεως τετυχηκότα καλὸν
ταύτην ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιδείκνυσθαι, καὶ παρὸν καὶ 87
ἀπολλύειν, τῆς μὲν κατὰ τοῦτο ἐξουσίας ὡς μὴ δ' ὑ-
παρχούσης ἐπιλανθάνεσθαι, μόνον δ' ἐπιτετράφθαι τὸ
σώζειν ὑπολαμβάνειν, καὶ ὅσῳ τις πλείοσι τοῦτο παρέ-
ξει, μᾶλλον αὐτῷ φαίνεσθαι διδόντα. Σὺ δὲ πάντας
ἡμᾶς σώσεις, τῷ ἀδελφῷ συγγνοὺς ὑπὲρ ὧν ἠτύχη-
κεν· οὐδὲ γὰρ ἡμῖν βιώσιμα, τούτου κολασθέντος, οἷς
γε πρὸς τὸν πατέρα μὴ ἔξεστιν ἀνασωθῆναι μόνοις,
ἀλλ' ἐνθάδε δεῖ κοινωνῆσαι τούτῳ τῆς αὐτῆς κατα-
στροφῆς τοῦ βίου. Καὶ τοσούτου δεησόμεθα, στρα-
τηγὲ, κατακρίναντος τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ἀποθανεῖν, συγ-
κολάσαι καὶ ἡμᾶς ὡς τοῦ ἀδικήματος κεκοινωνηκότας·
οὐ γὰρ ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ἐπὶ λύπῃ τεθνηκότος τοῦ
ἀδελφοῦ ἑαυτοὺς ἀνελεῖν, ἀλλ' ὡς ὁμοίως αὐτῷ πονη-
ροὶ γεγονότες οὕτως ἀποθανεῖν. Καὶ ὅτι μὲν καὶ νέος
ὢν ἥμαρτε, καὶ μήπω τῷ φρονεῖν ἐρηρεισμένος, καὶ
ὡς ἀνθρώπινον τοῖς τοιούτοις συγγνώμην νέμειν, σοὶ
καταλιπὼν παύσομαι περαιτέρω λέγειν, ἵνα, εἰ μὲν
κατακρίνειας ἡμῶν, τὰ μὴ λεχθέντα δόξῃ βιβλαφέναι

πρὸς τὸ σκυθρωπότερον ἡμᾶς, εἰ δ' ἀπολύσειας, καὶ ἐκεῖνα τῇ σαυτοῦ χρηστότητι συνιδὼν ἀπεψηφίσθαι νομισθῇς, οὐ σώσας μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ὧν διὰ τοῦτο δικαιότεροι μᾶλλον φανούμεθα τυχεῖν χαριζόμενος, καὶ πλέον ἡμῶν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας νοήσας σωτηρίας. Εἴ τ' οὖν κτείνειν αὐτὸν θέλεις, ἐμὲ τιμωρησάμενος ἀντὶ τούτου, τῷ πατρὶ τοῦτον ἀπόπεμψον· εἴτε καὶ κατέχειν σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ πρὸς χρείας σοι ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων ὡς ὁρᾷς πρὸς ἑκάτερον τῶν παθῶν ὑπάρχων." Ἰούδας μὲν οὖν πάντα ὑπομένειν ὑπὲρ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σωτηρίας ἰδέως ἔχων, ῥίπτει πρὸ τῶν Ἰωσήπου ποδῶν ἑαυτὸν, εἴ πως ἐκμαλάξειε τὴν ὀργὴν αὐιοῦ καὶ καταπραΰνειεν, ἀγωμιζόμενος. Προέπεσον δὲ καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες, δακρύοντες καὶ παραδιδόντες ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῆς Βενιαμὶν ψυχῆς ἀπολουμένους.

9. Ὁ δὲ Ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους, καὶ μηκέτι δυνάμενος τὴν τῆς ὀργῆς φέρειν ὑπόκρισιν, κελεύει μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας, ἵνα μόνοις ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς ποιήσῃ φανερόν. Ἀναχωρησάντων δὲ, ποιεῖ γνώριμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ φησὶν, "τῆς μὲν ἀρετῆς ὑμᾶς καὶ εὐνοίας τῆς περὶ τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ἐπαινῶ, καὶ κρείττονας ἢ προσεδόκων ἐκ τῶν περὶ ἐμοῦ βεβουλευμένων εὑρίσκω, ταῦτα πάντα ποιήσας ἐπὶ πείρᾳ τῆς ὑμετέρας φιλαδελφίας. Οὐ φύσει δὲ περὶ ἐμὲ νομίζω πονηροὺς γεγονέναι, θεοῦ δὲ βουλήσει τήν τε νῦν πραγματευομένου τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ τὴν ἐς ὕστερον ἂν εὐμενὴς ἡμῖν παραμείνῃ. Πατρός τε οὖν σωτηρίαν ἐγνωκὼς οὐκ ἐλπισθεῖσαν, καὶ τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν περὶ τὸν ἀδελφὸν, οὐδ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἁμαρτεῖν ἔτι μνημονεύω. Παύσομαι δὲ τῆς ἐπ' αὐτοῖς μισοπονηρίας, καὶ, ὡς
88 συναιτίοις τῶν τῷ θεῷ βεβουλευμένων εἰς τὰ παρόντα, χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. Ὑμᾶς τε βούλομαι καὶ αὐτοὺς λήθην ἐκείνων λαβόντας ἥδεσθαι μᾶλλον, τῆς τότε ἀβουλίας εἰς τοιοῦτον ἐλθούσης τέλος, ἢ δυσφορεῖν αἰσχυνομένους ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις. Μὴ οὖν δόξῃ

λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ᾽ ἐμοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν πονηρὰν, καὶ ἡ ἐπ᾽ αὐτῇ μετάνοια, τῷ γε μὴ προχωρῆσαι τὰ βεβουλευμένα. Χαίροντες οὖν ἐπὶ τοῖς ἐκ θεοῦ γεγενημένοις, ἄπιτε, ταῦτα δηλώσοντες τῷ πατρὶ, μὴ καὶ ταῖς ὑπὲρ ὑμῶν φροντίσιν ἀναλωθεὶς, ζημιώσῃ μου τὸ κάλλιστον τῆς εὐδαιμονίας, πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὴν ἐμὴν καὶ μεταλαβεῖν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ἀποθανών. Αὐτὸν δὲ τοῦτον, καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέκνα, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες ἐνθάδε μετοικίζεσθε· οὐ γὰρ ἀποδήμους εἶναι δεῖ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἡμετέρων τοὺς ἐμοὶ φιλτάτους, ἄλλως τε καὶ τοῦ λιμοῦ λοιπὴν ἔτι πενταετίαν ὑπομενοῦντος." Ταῦτ᾽ εἰπὼν Ἰώσηπος περιβάλλει τοὺς ἀδελφούς. Οἱ δ᾽ ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ· τῶν δ᾽ ἐπ᾽ αὐτῷ βεβουλευμένων καὶ τιμωρίας ἐν αὐτοῖς οὐδὲν ἀπολιπεῖν ἐδόκει τὸ εὔγνωμον τοῦ ἀδελφοῦ. Καὶ τότε μὲν ἦσαν ἐν εὐωχίᾳ. Βασιλεὺς δ᾽ ἀκούσας ἥκοντας πρὸς Ἰώσηπον τοὺς ἀδελφοὺς, ἥσθη τε μεγάλως, καὶ, ὡς ἐπ᾽ οἰκείων διατεθεὶς ἀγαθῶν, παρεῖχεν αὐτοῖς ἁμάξας σίτου πλήρεις, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἀποκομίζειν τῷ πατρί. Λαβόντες δὲ πλείω παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ, τὰ μὲν τῷ πατρὶ φέρειν, τὰ δ᾽ αὐτοὶ δωρεὰς ἔχειν ἕκαστος ἰδίας, πλειόνων ἠξιωμένου Βενιαμὶν παρ᾽ αὐτοὺς, ἀπήεσαν.

CAP. VII. 1. Ὡς δὲ ἀφικομένων τῶν παίδων Ἰάκωβος τὰ περὶ Ἰώσηπον ἔμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἴη τὸν θάνατον διαπεφυγὼς, ἐφ᾽ ᾧ πενθῶν διῆγεν, ἀλλὰ καὶ ζῇ, καὶ μετὰ λαμπρᾶς εὐδαιμονίας βασιλεῖ συνδιέπων τὴν Αἴγυπτον, καὶ τὴν ἅπασαν σχεδὸν ἐγκεχειρισμένος αὐτῆς ἐπιμέλειαν, ἄπιστον μὲν οὐδὲν ἐδόκει τῶν ἠγγελμένων, λογιζόμενος τοῦ θεοῦ τὴν μεγαλουργίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, εἰ καὶ τῷ μεταξὺ χρόνῳ διέλειπεν, ὥρμητο δ᾽ εὐθὺς πρὸς τὸν Ἰώσηπον.

2. Ὡς δὲ κατέσχεν ἐπὶ τὸ Ὁρκίου φρέαρ, θύσας αὐτόθι τῷ θεῷ, καὶ φοβούμενος μὴ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τὴν ἐν Αἰγύπτῳ, τῶν παίδων ἐμφιλοχωρήσαν- 89

των τῇ οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ, οὐκέτ᾽ εἰς τὴν Χαναναίαν οἱ ἔκγονοι μετελθόντες κατάσχωσιν αὐτὴν, ὡς ὁ θεὸς ἦν ὑπεσχημένος, ἅμα τε μὴ δίχα θεοῦ βουλήσεως γενομένης τῆς εἰς Αἴγυπτον ἀφόδου διαφθαρῇ τὸ γένος αὐτοῦ. Πρὸς δὲ τούτοις δεδιὼς, μὴ προεξέλθῃ τοῦ βίου πρὶν εἰς ὄψιν Ἰωσήπου παραγενέσθαι, καταφέρεται στρέφων ἐν ἑαυτῷ τοῦτον τὸν λογισμὸν εἰς ὕπνον.

3. Ἐπιστὰς δὲ ὁ θεὸς αὐτῷ, καὶ δὶς ὀνομαστὶ καλέσας, πυνθανομένῳ τίς ἐστιν, „ἀλλ᾽ οὐ δίκαιον," εἶπεν, „Ἰακώβῳ θεὸν ἀγνοεῖσθαι, τὸν ἀεὶ παραστάτην καὶ βοηθὸν προγόνοις τε τοῖς σοῖς, καὶ μετ᾽ αὐτοὺς σοὶ γενόμενον. Στερουμένῳ τε γὰρ σοὶ τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ταύτην ἐγὼ παρέσχον. Καὶ κατ᾽ ἐμὴν εὔνοιαν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν μόνος σταλεὶς, γάμων τε ἀγαθῶν ἔτυχες, καὶ παίδων ἐπαγόμενος πλῆθος καὶ χρημάτων ἐνόστησας. Παρέμεινέ τε σοὶ γενεὰ πᾶσα προνοίᾳ τῇ ἐμῇ, καὶ ὃν ἀπολωλέναι τῶν υἱῶν ἐδόκεις Ἰώσηπον, τοῦτον εἰς ἀπόλαυσιν μειζόνων ἀγαθῶν ἤγαγον, καὶ τῆς Αἰγύπτου κύριον, ὡς ὀλίγῳ διαφέρειν τοῦ βασιλέως, ἐποίησα. Ἥκω τε νῦν ὁδοῦ τε ταύτης ἡγεμὼν ἐσόμενος, καὶ βίου σοὶ τελευτὴν ἐν ταῖς Ἰωσήπου χερσὶ γενησομένην προδηλῶν, καὶ μακρὸν αἰῶνα τῶν σῶν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ δόξῃ καταγγέλλων, καταστήσων τε αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ὑπέσχημαι."

4. Τούτῳ θαρσήσας τῷ ὀνείρατι, προθυμότερον εἰς τὴν Αἴγυπτον σὺν τοῖς υἱοῖς καὶ πᾶσι τοῖς τούτων ἀπηλλάττετο. Ἦσαν δ᾽ οἱ πάντες ἑβδομήκοντα. Τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλῶσαι τούτων οὐκ ἐδοκίμαζον,
90 καὶ μάλιστα διὰ τὴν δυσκολίαν αὐτῶν. Ἵνα μέντοι πα-
91 ραστήσω τοῖς οὐχ ὑπολαμβάνουσιν ἡμᾶς ἐκ τῆς Με-
92 σοποταμίας ἀλλ᾽ Αἰγυπτίους εἶναι, ἀναγκαῖον ἡγησά-
93 μην μνησθῆναι τῶν ὀνομάτων. Ἰακώβου μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα, τούτων Ἰώσηπος ἤδη προαφῖκτο. Τοὺς οὖν μετ᾽ αὐτὸν καὶ τοὺς ἐκ τούτων γεγονότας δηλώσομεν. Ῥουβήλου μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, Ἀνώ-

χης, Φαλλοῦς, Ἀσσάρων, Χάρμις· Συμεῶνος δὲ ἕξ, 94
Ἰαμούηλος, Ἰάμεινος, Οὔοδος, Ἰαχῖνος, Σόαρος, Σά-
ουλος· τρεῖς δὲ Λεύει γεγόνασιν υἱοὶ, Γηρσόμης, Κάα-
θος, Μαράριος· Ἰούδα δὲ παῖδες ἦσαν τρεῖς, Σα-
λᾶς, Φάρεσσος, Ζάρας· υἱωνὶ δὲ δύο γεγονότες ἐκ
Φαρέσσου, Ἔσρωνος, καὶ Ἄμυρος. Ἰσαχάρου δὲ τέσ-
σαρες, Θουλᾶς, Φουᾶς, Ἰάσουβος, Σαμάρωνος. Τρεῖς
δὲ Ζαβουλὼν ἦγεν υἱοὺς, Σάραδον, Ἤλωνα, Ἰάληλον.
Τοῦτο μὲν τὸ ἐκ Λείας γένος· καὶ αὕτῃ συνανήει καὶ
θυγάτηρ αὐτῆς Δείνα. Τρεῖς οὗτοι καὶ τριάκοντα.
Ῥαχήλας παῖδες ἦσαν δύο· τούτων Ἰωσήπῳ μὲν δύο
γεγόνασιν υἱοὶ, Μανασσῆς, καὶ Ἐφραΐμης. Βενια-
μὶν δὲ τῷ ἑτέρῳ δέκα, Βόλαυος, Βάκχαρις, Ἀσάβη-
λος, Γηρᾶς, Νααμάνης, Ἴης, Ῥῶς, Μόμφις, Ὄπφις,
Ἄραδος. Οὗτοι τέσσαρες καὶ δέκα πρὸς τοῖς πρότε-
ρον κατειλεγμένοις εἰς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα γίνον-
ται τὸν ἀριθμόν. Καὶ τὸ μὲν γνήσιον Ἰακώβῳ γέ-
νος τοῦτο ἦν. Ἐκ Βάλλας δ᾽ αὐτῷ γίνονται τῆς Ῥα-
χήλας θεραπαινίδος, Δάνος, καὶ Νεφθαλῆς, ᾧ τέσ-
σαρες εἵποντο παῖδες, Ἰέσηλος, Γοῦνις, Ἰσσάρης τε
καὶ Σέλλιμος. Δάνῳ δὲ μονογενὲς ἦν παιδίον Οὔσις.
Τούτων προσγινομένων τοῖς προειρημένοις, πεντήκοντα
καὶ τεσσάρων πληροῦσιν ἀριθμόν. Γάδης δὲ καὶ Ἄση-
ρος ἐκ Ζελφᾶς μὲν ἦσαν· τῆς Λείας δὲ αὕτη θερα-
παινίς. Παῖδας δ᾽ ἐπήγοντο, Γάδης μὲν ἑπτὰ, Σα-
φωνίαν, Αὔγιν, Σοῦνιν, Ἀζαβῶνα, Ἀηρίνην, Ἐρωέ-
δην, Ἀριηλᾶν. Ἀσήρου δὲ ἦν θυγάτηρ Σάρα, καὶ
ἄρσενες ἀριθμὸν ἕξ, οἷς ὀνόματα, Ἰώμνης, Ἰσοῦς, Ἰσοῦις,
Βάρις, Ἀβαρός τε καὶ Μελχίηλος. Τούτων ἑκκαίδεκα 95
ὄντων καὶ προστιθεμένων τοῖς πεντήκοντα καὶ τέσ-
σαρσιν, ὁ προειρημένος ἀριθμὸς πληροῦται, μὴ συγ-
καταλεγέντος αὐτοῖς Ἰακώβου.

5. Μαθὼν δὲ Ἰώσηπος παραγενόμενον τὸν πα-
τέρα, — καὶ γὰρ προλαβὼν Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδή-
λωσεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν —, ὑπαντησάμενος ἔξεισι, καὶ
καθ᾽ Ἡρώων πόλιν αὐτῷ συνέβαλεν. Ὁ δ᾽ ὑπὸ τῆς

χαρᾶς ἀπροςδοκήτου τε καὶ μεγάλης γενομένης μικροῦ δεῖν ἐξέλιπεν. Ἀλλ᾽ ἀνεζωπύρησεν αὐτὸν Ἰώσηπος, οὐδ᾽ αὐτὸς μὲν κρατῆσαι δυνηθεὶς ὡς μὴ τὸ αὐτὸ παθεῖν ὑφ᾽ ἡδονῆς, οὐ μέντοι τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ πατρὶ γενόμενος ἥττων τοῦ πάθους. Ἔπειτα τὸν μὲν ἠρέμα κελεύσας ὁδεύειν, αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πέντε τῶν ἀδελφῶν ἠπείγετο πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ παραγενόμενον μετὰ τοῦ γένους τὸν Ἰάκωβον. Ὁ δὲ τοῦτο χαίρων ἤκουσε, καὶ τὸν Ἰώσηπον ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν τίνι βίῳ τερπόμενοι διατελοῦσι, ὡς αὐτοῖς τοῦτον ἐπιτρέψειε διάγειν. Ὁ δὲ ποιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ τούτῳ μόνῳ προςανέχειν· τοῦ τε μὴ διαζευγνυμένους ἀλλ᾽ ἐν τῷ αὐτῷ τυγχάνοντας ἐπιμελεῖσθαι τοῦ πατρὸς προνοούμενος, τοῦ τε τοῖς Αἰγυπτίοις εἶναι προςφιλεῖς, μηδὲν πράττοντας τῶν αὐτῶν ἐκείνοις· Αἰγυπτίοις γὰρ ἀπειρημένον ἦν περὶ νομὰς ἀναστρέφεσθαι.

6. Τοῦ δὲ Ἰακώβου παραγενομένου πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀσπαζομένου τε καὶ κατευχομένου περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ, ὁ Φαραώθης ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. Τοῦ δ᾽ ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε τοῦ μήκους τῆς ζωῆς τὸν Ἰάκωβον. Εἰπόντος δ᾽ ὡς ἥττονα τῶν προγόνων εἴη βεβιωκὼς ἔτη, συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μετὰ τῶν τέκνων ἐν Ἡλιουπόλει· ἐν ἐκείνῃ γὰρ καὶ οἱ ποιμένες αὐτοῦ τὰς νομὰς εἶχον.

7. Ὁ δὲ λιμὸς τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπετείνετο, καὶ τὸ δεινὸν ἀπορώτερον ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο, μήτε τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπάρδοντος, οὐ γὰρ ηὔξε, μήτε ὕοντος τοῦ θεοῦ. Πρόνοιάν τε μηδὲ μίαν ἑαυτῶν ὑπ᾽ ἀγνοίας πεποιημένων, καὶ τοῦ Ἰωσήπου τὸν σῖτον ἐπὶ χρήμασιν αὐτοῖς διδόντος, ὡς δὲ ταῦτα αὐτοῖς ἀπέλιπε, τῶν βοσκημάτων ἐωνοῦντο τὸν σῖτον καὶ τῶν ἀνδραπόδων· οἷς δὲ καὶ γῆς τις ἦν μοῖρα, ταύτην παρεχώρουν ἐπὶ τιμῇ τροφῆς. Οὕτως τε τοῦ βασιλέως πάσης αὐτῶν τῆς περιουσίας κυρίου γεγενη-

μένου, μετῳκίσθησαν ἄλλος ἀλλαχόσε, ὅπως βεβαία γένηται τῷ βασιλεῖ τῆς χώρας τούτων ἡ κτῆσις, πλὴν τῶν ἱερέων· τούτοις γὰρ ἔμενεν ἡ χώρα αὐτῶν. Ἐδουλοῦτο τ' αὐτῶν οὐ τὰ σώματα μόνον τὸ δεινὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας, καὶ τὸ λοιπὸν εἰς ἀσχήμονα τῆς τροφῆς εὐπορίαν αὐτοὺς κατηνάγκαζε. Λωφήσαντος δὲ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπιβάντος, καὶ ταύτης τοὺς καρποὺς ἀφθόνως ἐκφερούσης, ὁ Ἰώσηπος εἰς ἑκάστην παραγινόμενος πόλιν, καὶ συλλέγων ἐν αὐταῖς τὸ πλῆθος, τήν τε γῆν αὐτοῖς, ἣν ἐκείνων παραχούντων βασιλεὺς ἔχειν ἐδύνατο καὶ καρποῦσθαι 96
μόνος, εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο· καὶ κτῆμα ἴδιον ἡγουμένους φιλεργεῖν παρεκάλει, τὴν πέμπτην τῶν καρπῶν τῷ βασιλεῖ τελοῦντας ὑπὲρ τῆς χώρας, ἣν δίδωσιν αὐτοῖς οὖσαν αὐτοῦ. Τοὺς δὲ παρ' ἐλπίδας κυρίους τῆς γῆς καθισταμένους χαρά τε ἐλάμβανε, καὶ ὑφίσταντο τὰ προστάγματα. Καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τό τε ἀξίωμα τὸ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις αὐτῷ μεῖζον Ἰώσηπος ἀπεργάζεται, καὶ πλείω γε τὴν εὔνοιαν τῷ βασιλεῖ παρὰ αὐτῶν. Ὅ, τε τοῦ τελεῖν τὴν πέμπτην τῶν καρπῶν νόμος ἔμεινε καὶ μέχρι τῶν ὑστέρων βασιλέων.

CAP. VIII. 1. Ἰάκωβος δὲ, ἑπτακαιδέκατον ἔτος ἐν Αἰγύπτῳ διατρίψας, καὶ νόσῳ χρησάμενος, παρόντων αὐτῷ τῶν υἱῶν ἀπέθανεν, ἐπευξάμενος τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προειπὼν αὐτοῖς κατὰ προφητείαν, πῶς μέλλει τῶν ἐκ τῆς γενεᾶς αὐτῶν ἕκαστος κατοικεῖν τὴν Χαναναίαν, — τοῦτο δὴ καὶ πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο, — Ἰωσήπου δ' ἐγκώμιον διεξελθὼν, ὅτι μὴ μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ τούτου πλέον χρηστὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο, δωρησάμενος αὐτοὺς ἀγαθοῖς οἷς οὐδὲ εὐεργέτας τινὲς ἠμείψαντο, προσέταξε τοῖς ἰδίοις παισὶν, ἵνα τοὺς Ἰωσήπου παῖδας Ἐφραΐμην καὶ Μανασσῆν εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν προσῶνται, διαιρούμενοι μετ' αὐτῶν τὴν Χαναναίαν, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν· ἠξίου μέντοι

καὶ ταφῆς ἐν Χεβρῶνι τυγχάνειν. Τελευτᾷ δὲ βιοὺς ἔτη τὰ πάντα τριῶν δέοντα πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, μηδενὸς μὲν τῶν προγόνων ἀπολειφθεὶς ἐπ᾽ εὐσεβείᾳ τοῦ θεοῦ, τυχὼν δὲ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν τυχεῖν τοὺς οὕτως ἀγαθοὺς γεγονότας. Ἰώσηπος δὲ, συγχωρήσαντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, τὸν τοῦ πατρὸς νεκρὸν εἰς Χεβρῶνα κομίσας, ἐκεῖ θάπτει πολυτελῶς. Τῶν δὲ ἀδελφῶν οὐ βουλομένων αὐτῷ συναποστρέφειν, — δέος γὰρ αὐτοὺς εἶχε μὴ τεθνηκότος αὐτοῖς τοῦ πατρὸς τιμωρήσαιτο τῆς εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς, οὐκ ἔτι ὄντος ᾧ χαρίζοιτο τὴν πρὸς αὐτοὺς μετριότητα, — πείθει μηδὲν ὑφορᾶσθαι, μὴ δ᾽ ἔχειν αὐτὸν δι᾽ ὑποψίας. Ἀγαγὼν δὲ μεθ᾽ ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλὴν ἐχαρίσατο, καὶ πάσῃ περὶ αὐτοὺς σπουδῇ χρώμενος οὐκ ἀπέλιπε.

2. Τελευτᾷ δὲ οὗτος ἔτη βιώσας ἑκατὸν καὶ δέκα, θαυμάσιος τὴν ἀρετὴν γενόμενος, καὶ λογισμῷ πάντα διοικῶν, καὶ τὴν ἐξουσίαν ταμιευόμενος, ὃ δὴ καὶ τῆς τοιαύτης εὐδαιμονίας αἴτιον αὐτῷ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις, ἀλλαχόθεν ἥκοντι καὶ μετὰ τοιαύτης κακοπραγίας, μεθ᾽ ἧς προειρήκαμεν, ὑπῆρχεν. Τελευτῶσι δ᾽ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ, ζήσαντες εὐδαιμόνως ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου. Καὶ τούτων μὲν τὰ σώματα κο-
97 μίσαντες μετὰ χρόνον αὐτῶν οἱ ἀπόγονοι καὶ οἱ παῖδες, ἔθαψαν ἐν Χεβρῶνι, τὰ δὲ Ἰωσήπου ὀστᾶ ὕστερον, ὅτε μετανέστησαν ἐκ τῆς Αἰγύπτου οἱ Ἑβραῖοι, εἰς τὴν Χαναναίαν ἐκόμισαν· οὕτως γὰρ αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος ἐξώρκισε. Τούτων οὖν ἕκαστος ὡς ἔσχε, καὶ τίσι πόνοις ἐκράτησαν τῆς Χαναναίας σημανῶ, προδιηγησάμενος τὴν αἰτίαν, δι᾽ ἣν τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον.

CAP. IX. 1. Αἰγυπτίοις, τρυφεροῖς καὶ ῥαθύμοις οὖσι πρὸς πόνους, καὶ τῶν τε ἄλλων ἡδονῶν ἥττοσι καὶ δὴ καὶ τῆς κατὰ φιλοκέρδειαν, συνέβη δεινῶς πρὸς τοὺς Ἑβραίους διατεθῆναι, κατὰ φθόνον τῆς εὐδαιμονίας. Ὁρῶντες γὰρ τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν γένος ἀκμά-

ζον, καὶ δι᾽ ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς τὸ πονεῖν εὐφυΐαν πλήθει χρημάτων ἤδη λαμπροὺς, καθ᾽ αὑτῶν αὔξεσθαι τούτους ὑπελάμβανον. Ὧν τε ἦσαν εὖ ὑπὸ Ἰωσήπου τετυχότες διὰ χρόνου μῆκος λήθην λαβόντες, καὶ τῆς βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μετεληλυθυΐας, δεινῶς ἐνύβριζόν τε τοῖς Ἰσραηλίταις, καὶ ταλαιπωρίας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. Τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διώρυχας πολλὰς αὐτοῖς προσέταξαν διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι ταῖς πόλεσι, καὶ χώματα, ὅπως ἂν εἴργοι τὸν ποταμὸν μὴ λιμνάζειν ἕως ἐκείνων ἐπεκβαίνοντα, πυραμίδας τε ἀνοικοδομοῦντες ἐξέτρυχον ἡμῶν τὸ γένος· ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις γενέσθαι συνήθεις. Καὶ τετρακοσίων μὲν ἐτῶν χρόνον ἐπὶ ταύταις διήνυσαν ταῖς ταλαιπωρίαις· ἀντεφιλονείκουν γὰρ, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς Ἰσραηλίτας θέλοντες, οἱ δὲ ἀεὶ κρείττους φαίνεσθαι τῶν ἐπιταγμάτων.

2. Ἐν τούτοις δ᾽ ὄντων αὐτοῖς τῶν πραγμάτων, αἰτία τοῦ μᾶλλον σπουδάσαι περὶ τὸν ἀφανισμὸν τοῦ γένους ἡμῶν τοὺς Αἰγυπτίους προσεγένετο τοιαύτη. Τῶν ἱερογραμματέων τις — καὶ γὰρ εἰσὶ δεινοὶ περὶ τῶν μελλόντων τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν — ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ, ‘τεχθήσεσθαί τινα κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοῖς Ἰσραηλίταις, ὃς ταπεινώσει μὲν τὴν Αἰγυπτίων ἡγεμονίαν, αὐξήσει δὲ τοὺς Ἰσραηλίτας τραφεὶς, ἀρετῇ δὲ πάντας ὑπερβαλεῖ, καὶ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται.’ Δείσας δὲ ὁ βασιλεὺς, κατὰ γνώμην τὴν ἐκείνου κελεύει πᾶν τὸ γεννηθὲν ἄρσεν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς τὸν ποταμὸν ῥιπτοῦντας διαφθείρειν, παραφυλάσσειν τε τὰς ὠδῖνας τῶν Ἑβραίων γυναικῶν, καὶ τοὺς τοκετοὺς αὐτῶν παρατηρεῖν τὰς Αἰγυπτίων μαίας, — ὑπὸ γὰρ τούτων αὐτὰς ἐκέλευε μαιοῦσθαι, αἳ διὰ συγγένειαν ἔμελλον μὴ παραβήσεσθαι τὴν τοῦ βασιλέως 98
βούλησιν, — τοὺς μέντοι καταφρονήσαντας τοῦ προστάγματος, καὶ σώζειν λάθρα τολμήσαντας τὸ τεχθὲν αὐτοῖς, τούτους ἀναιρεῖσθαι σὺν τῇ γενεᾷ προσέταξε.

Δεινὸν οὖν τοῖς ὑπομένουσι τὸ πάθος, οὐ μόνον καθὸ παίδων ἀπεστεροῦντο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν ὑπούργουν τῶν γεννωμένων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπίνοια τῆς τοῦ γένους αὐτῶν ἐπιλείψεως, φθειρομένων μὲν τῶν τικτομένων, αὐτῶν τε διαλυθησομένων, χαλεπὴν αὐτοῖς καὶ δυςπαραμύθητον ἐποίει τὴν συμφοράν. Καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτῳ τῷ κακῷ. Κρατήσειε δ᾽ ἂν οὐδεὶς τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης, οὐδὲ μυρίας τέχνας ἐπὶ τούτῳ μηχανησάμενος· ὅ τε γὰρ παῖς, ὃν προεῖπεν ὁ ἱερογραμματεὺς, τρέφεται λαθὼν τὴν τοῦ βασιλέως φυλακὴν, καὶ ἀληθὴς ἐπὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεννηθησομένοις ὁ προειπὼν εὑρέθη. Γίνεται δὲ οὕτως.

3. Ἀμαράμης τῶν εὖ γεγονότων παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, δεδιὼς ὑπὲρ τοῦ παντὸς ἔθνους, μὴ σπάνει τῆς ἐπιτραφησομένης νεότητος ἐπιλείπῃ, καὶ χαλεπῶς ἐπ᾽ αὐτῷ φέρων, — ἐκύει γὰρ αὐτῷ τὸ γύναιον, — ἐν ἀμηχάνοις ἦν. Καὶ πρὸς ἱκετείαν τοῦ θεοῦ τρέπεται, παρακαλῶν οἶκτον ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν ἀνθρώπων μηδὲν τῆς εἰς αὐτὸν θρησκείας παραβεβηκότων, δοῦναί τε ἀπαλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ᾽ ἐκεῖνον ἐκακοπάθουν τὸν καιρὸν, καὶ τῆς ἐπ᾽ ἀπωλείᾳ τοῦ γένους αὐτῶν ἐλπίδος. Ὁ δὲ θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν ἱκεσίαν ἐπικλασθεὶς, ἐφίσταται κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ, καὶ ‘μήτε ἀπογινώσκειν αὐτὸν περὶ τῶν μελλόντων παρεκάλει, τήν τε εὐσέβειαν αὐτῶν ἔλεγε διὰ μνήμης ἔχειν, καὶ τὴν ὑπὲρ ταύτης ἀμοιβὴν ἀεὶ παρέξειν, ἤδη μὲν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν δωρησάμενος τὸ γενέσθαι τοσοῦτον πλῆθος αὐτοὺς ἐξ ὀλίγων. Καὶ Ἄβραμον μὲν μόνον ἐκ τῆς Μεσοποταμίας εἰς τὴν Χαναναίαν παραγενόμενον εὐδαιμονῆσαι τά τε ἄλλα, καὶ τῆς γυναικὸς αὐτῷ πρὸς γονὴν ἀκάρπως ἐχούσης πρότερον, ἔπειτα κατὰ τὴν αὐτοῦ βούλησιν ἀγαθῆς πρὸς τοῦτο γενομένης, τεκνῶσαι παῖδας, καὶ καταλιπεῖν μὲν Ἰσμαήλῳ καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ τὴν Ἀράβων χώραν, τοῖς δ᾽ ἐκ Χετούρας τὴν Τρωγλοδῦτιν, Ἰσάκῳ δὲ τὴν Χαναναίαν. Ὅσα τε πολεμῶν

κατὰ τὴν ἐμὴν, φησὶ, συμμαχίαν ἠνδραγάθησε, κἂν
ἀσεβεῖς εἶναι δόξητε καὶ ὑμεῖς διὰ μνήμης ἔχον-
τες. Ἰάκωβον δὲ καὶ τοῖς οὐχ ὁμοφύλοις γνώριμον
εἶναι συμβέβηκεν, ἐπί τε μεγέθει τῆς εὐδαιμονίας μεθ᾽
ἧς ἐβίωσε, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ κατέλιπεν, οὗ μετὰ
ἑβδομήκοντα τῶν πάντων εἰς Αἴγυπτον ἀφικομένου,
ὑπὲρ ἑξήκοντά που μυριάδες ἤδη γεγόνατε. Νῦν δέ
με τοῦ κοινῇ συμφέροντος ὑμῶν ἴστε προνοούμενον,
καὶ τῆς σῆς εὐκλείας. Ὁ παῖς γὰρ οὗτος, οὗ τὴν
γέννησιν Αἰγύπτιοι δεδιότες κατέκριναν ἀπολλύναι
τὰ ἐξ Ἰσραηλιτῶν τικτόμενα, σὸς ἔσται. Καὶ λήσε-
ται μὲν τοὺς ἐπ᾽ ὀλέθρῳ παραφυλάσσοντας, τραφεὶς
δὲ παραδόξως, τὸ μὲν Ἑβραίων γένος τῆς παρ᾽ Αἰ-
γυπτίοις ἀνάγκης ἀπολύσει, μνήμης δὲ, ἐφ᾽ ὅσον μέ- 99
νει χρόνον τὰ σύμπαντα, τεύξεται παρ᾽ ἀνθρώποις,
οὐχ Ἑβραίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἀλλοφύλοις,
ἐμοῦ τοῦτο χαριζομένου σοί τε καὶ τοῖς ἐκ σοῦ γενη-
σομένοις. Ἔσται δ᾽ αὐτῷ καὶ ὁ ἀδελφὸς τοιοῦτος, ὥςτε
τὴν ἐμὴν ἕξειν ἱερωσύνην αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐκγόνους
αὐτοῦ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου.᾽

4. Ταῦτα τῆς ὄψεως αὐτῷ δηλωσάσης, περιε-
γερθεὶς ὁ Ἀμαράμης ἐδήλου τῇ Ἰωαχεβέλῃ, γυνὴ δ᾽
ἦν αὐτοῦ, καὶ τὸ δέος ἔτι μεῖζον διὰ τὴν τοῦ ὀνεί-
ρου πρόῤῥησιν αὐτοῖς συνίστατο. Οὐ γὰρ ὡς περὶ
παιδὸς μόνον εὐλαβεῖς ἦσαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπὶ μεγέ-
θει τοσαύτης εὐδαιμονίας ἐσομένου. Τοῖς μέντοι προ-
κατηγγελμένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ πίστιν ὁ τοκετὸς τῆς
γυναικὸς παρεῖχε, λαθούσης τοὺς φύλακας, διὰ τὴν
τῶν ὠδίνων ἐπιείκειαν, καὶ τὸ μὴ βιαίας αὐτῇ προς-
πεσεῖν τὰς ἀλγηδόνας. Καὶ τρεῖς μὲν μῆνας παρ᾽ αὐ-
τοῖς τρέφουσι λανθάνοντες. Ἔπειτα δὲ δείσας Ἀμα-
ράμης μὴ κατάφωρος γένηται, καὶ πεσὼν ὑπὸ τὴν
τοῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτός τε ἀπολεῖται μετὰ τοῦ παι-
δίου, καὶ τοῦ θεοῦ τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσειεν, ἔγνω
μᾶλλον ἐπὶ τούτῳ ποιήσασθαι τὴν τοῦ παιδὸς σωτη-
ρίαν καὶ πρόνοιαν, ἢ τῷ λήσεσθαι πεπιστευκώς. Τοῦτο

δ᾽ ἦν ἄδηλον, ἐναποκινδυνεύειν οὐ τῷ παιδὶ μόνον κρυφαίως τρεφομένῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ· τὸν δὲ θεὸν ἡγεῖτο πᾶσαν ἐκποριεῖν ἀσφάλειαν, ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ψευδὲς γενέσθαι τῶν εἰρημένων. Ταῦτα κρίναντες μηχανῶνται πλέγμα τι βύβλινον ἐμφερὲς τῇ κατασκευῇ κοιτίδι, μέγεθος αὐτῷ ποιήσαντες αὔταρκες εἰς τὸ μετ᾽ εὐρυχωρίας ἐναποκεῖσθαι τὸ βρέφος. Ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ, — τῷ γὰρ ὕδατι τὴν διὰ τῶν πλεγμάτων ἀποφράττειν εἴσοδον ἡ ἄσφαλτος πέφυκεν, — ἐντιθέασι τὸ παιδίον, καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες εἴασαν ἐπὶ τῷ θεῷ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. Καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς παραλαβὼν ἔφερε. Μαριάμμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευσθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς ἀντιπαρεξῄει, ὅποι φερόμενον χωρήσει ὀψομένη τὸ πλέγμα. Ἔνθα καὶ διέδειξεν ὁ θεὸς μηδὲν μὲν τὴν ἀνθρωπείαν σύνεσιν, πᾶν δ᾽ ὅ, τι καὶ βουληθείη πράττειν αὐτοτελοῦς ἀγαθοῦ τυγχάνον· καὶ διαμαρτάνοντας μὲν τοὺς ὑπὲρ ἰδίας ἀσφαλείας ἄλλων κατακρίνοντας ὄλεθρον, καὶ πολλῇ περὶ τούτου χρησαμένους σπουδῇ, σωζομένους δ᾽ ἐκ παραδόξου καὶ σχεδὸν ἐκ μέσου τῶν κακῶν εὑρισκομένους τὴν εὐπραγίαν τοὺς κινδυνεύοντας τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. Τοιοῦτον γάρ τι, καὶ περὶ τὸν παῖδα τοῦτον γενόμενον, ἐμφανίζει τὴν ἰσχὺν τοῦ θεοῦ.

5. Θέρμουθις ἦν θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. Αὕτη παίζουσα παρὰ τὰς ἠϊόνας τοῦ ποταμοῦ, καὶ φερό-
100 μενον ὑπὸ τοῦ ῥεύματος θεασαμένη τὸ πλέγμα, κολυμβητὰς ἐπιπέμπει, κελεύσασα τὴν κοιτίδα πρὸς αὐτὴν ἐκκομίσαι. Παραγενομένων δὲ τῶν ἐπὶ τοῦτο σταλέντων, μετὰ τῆς κοιτίδος ἰδοῦσα τὸ παιδίον, ὑπερηγάπησε μεγέθους ἕνεκά τε καὶ κάλλους. Τοσαύτη γὰρ ὁ θεὸς περὶ Μωϋσῆν ἐχρήσατο σπουδῇ, ὡς ὑπὸ πάντων τῶν τὰ ἔσχατα καταψηφισαμένων διὰ τὴν αὐτοῦ γένεσιν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐκ τοῦ Ἑβραίων γένους ἀπώλειαν, ποιῆσαι τροφῆς καὶ ἐπιμελείας ἀξιωθῆναι. Κελεύει τε γύναιον ἡ Θέρμουθις ἀχθῆναι, παρέξον θηλὴν τῷ παιδίῳ. Μὴ προσεμένου δὲ αὐτοῦ τὴν θη-

λὴν, ἀλλ᾽ ἀποστραφέντος, καὶ τοῦτ᾽ ἐπὶ πολλῶν ποιήσαντος γυναικῶν, ἡ Μαριάμμη παρατυγχάνουσα τοῖς γενομένοις, οὐχ ὥςτε ἐκ παρασκευῆς δοκεῖν ἀλλὰ κατὰ θεωρίαν, "μάτην," εἶπε, "ὦ βασίλισσα, ταύτας ἐπὶ τροφῇ τοῦ παιδὸς μετακαλῇ τὰς γυναῖκας, αἳ μηδὲν πρὸς αὐτὸ συγγενὲς ἔχουσιν. Εἰ μέντοι τινὰ τῶν Ἑβραΐδων γυναικῶν ἀχθῆναι ποιήσειας, τάχα ἂν προςοιτο θηλὴν ὁμοφύλου." Δόξασαν δὲ λέγειν εὖ, κελεύει τοῦτ᾽ αὐτὴν ἐκπορίσαι, καὶ τῶν γαλουχουσῶν τινα μετελθεῖν. Ἡ δὲ, τοιαύτης ἐξουσίας λαβομένη, παρῆν ἄγουσα τὴν μητέρα μηδενὶ γινωσκομένην. Καὶ τὸ παιδίον ἀσμενίσαν πως προςφύεται τῇ θηλῇ, καὶ, δεηθείσης τε τῆς βασιλίδος, πιστεύεται τὴν τροφὴν τοῦ παιδίου πρὸς τὸ πᾶν.

6. Καὶ αὐτῷ τὴν ἐπίκλησιν ταύτην κατὰ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο, εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντι· τὸ γὰρ ὕδωρ μῶ οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσιν, ὑσῆς δὲ τοὺς ἐξ ὕδατος σωθέντας. Συνθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν προςηγορίαν αὐτῷ ταύτην τίθενται. Καὶ ἦν ὁμολογουμένως κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ πρόῤῥησιν φρονήματός τε μεγέθει καὶ πόνων καταφρονήσει Ἑβραίων ἄριστος. Ἄβραμος γὰρ αὐτῷ πατὴρ ἕβδομος. Ἀμαράμου μὲν 101
γὰρ αὐτὸς ἦν παῖς, ὁ δὲ Καάθου, οὗ πατὴρ Λευὶς ὁ Ἰακώβου, ὃς ἦν Ἰσάκῳ γενόμενος, Ἀβράμου δὲ οὗτος ἦν. Σύνεσις δὲ οὐ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐφύετο αὐτῷ, τοῦ δὲ ταύτης μέτρου πολὺ κρείττων, καὶ πρεσβυτέραν διεδείκνυε ταύτης τὴν περιουσίαν ἐν ταῖς παιδείαις, καὶ μειζόνων τῶν ὑπ᾽ ἀνδρὸς γενησομένων ἐπαγγελίαν εἶχε τὰ τότε πραττόμενα. Καὶ τριετεῖ μὲν αὐτῷ γεγενημένῳ θαυμαστὸν ὁ θεὸς τὸ τῆς ἡλικίας ἐξῆρεν ἀνάστημα· πρὸς δὲ κάλλος οὐδεὶς ἀφιλότιμος ἦν οὕτως, ὡς Μωϋσῆν θεασάμενος μὴ ἐκπλαγῆναι τῆς εὐμορφίας. Πολλοῖς τε συνέβαινε καθ᾽ ὁδὸν φερομένῳ συντυγχάνουσιν, ἐπιστρέφεσθαι μὲν ὑπὸ τῆς ὄψεως τοῦ παιδὸς, ἀφιέναι δὲ τὰ σπουδαζόμενα, καὶ τῇ θεωρίᾳ προςευσχολεῖν αὐτοῦ. Καὶ γὰρ ἡ χάρις ἡ παι-

δικὴ, πόλλὴ καὶ ἄκρατος περὶ αὐτὸν οὖσα, κατεῖχε τοὺς ὁρῶντας.

7. Ὄντα δ᾽ αὐτὸν τοιοῦτον ἡ Θέρμουθις παιδοποιεῖται, γονῆς γνησίας οὐ μεμοιραμένη. Καί ποτε κομίσασα τὸν Μωϋσῆν πρὸς τὸν πατέρα, ἐπεδείκνυε τοῦτον, καὶ ὡς φροντίσειε διαδοχῆς, εἰ καὶ βουλήσει θεοῦ μὴ τύχοι παιδὸς γνησίου. Πρὸς αὐτόν τε ἔλεγεν, "ἀναθρεψαμένη παῖδα μορφῇ τε θεῖον καὶ φρονήματι γενναῖον, θαυμασίως δὲ αὐτὸν καὶ παρὰ τῆς τοῦ ποταμοῦ λαβοῦσα χάριτος, ἐμαυτῆς μὲν ἡγησάμην παῖδα ποιήσασθαι, τῆς δὲ σῆς βασιλείας διάδοχον." Ταῦτα λέγουσα, ταῖς τοῦ πατρὸς χερσὶν ἐντίθησι τὸ βρέφος. Ὁ δὲ λαβὼν καὶ προστερνισάμενος, κατὰ φιλοφρόνησιν χάριν τῆς θυγατρὸς ἐπιτίθησιν αὐτῷ τὸ διάδημα. Καταφέρει δ᾽ ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν γῆν, περιελόμενος αὐτὸ κατὰ νηπιότητα δῆθεν, ἐπέβαινέ τε αὐτὸ τοῖς ποσί. Καὶ τοῦτο ἔδοξεν οἰωνὸν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ φέρειν. Θεασάμενος δὲ ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ καὶ τὴν γένεσιν αὐτοῦ προειπὼν ἐπὶ τῇ ταπεινώσει τῆς Αἰγυπτίων ἀρχῆς ἐσομένην, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι, καὶ δεινὸν ἀνεκραγὼς, "οὗτος," εἶπε, "βασιλεῦ, παῖς ἐκεῖνος, ὃν κτείνασιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ θεὸς ἀφόβοις εἶναι, καὶ μαρτυρεῖ τῇ προαγορεύσει τοῦ γεγονότος, ἐπιβεβηκὼς ἡγεμονίᾳ τῇ σῇ καὶ πατῶν τὸ διάδημα. Τοῦτον οὖν ἀνελὼν, Αἰγυπτίοις μὲν τὸ ἀπ᾽ αὐτοῦ δέος ἄνες, Ἑβραίοις δὲ τὴν ἐλπίδα τοῦ δι᾽ αὐτοῦ θάρσους ἀφελοῦ." Φθάνει δ᾽ αὐτὸν ἡ Θέρμουθις ἐξαρπάσασα· καὶ πρὸς τὸν φόνον ὀκνηρὸς ἦν ὁ βασιλεὺς, τοιοῦτον αὐτὸν τοῦ θεοῦ παρασκευάσαντος, ᾧ πρόνοια τῆς Μωϋσέως σωτηρίας ἦν. Ἐτρέφετο οὖν πολλῆς ἐπιμελείας τυγχάνων. Καὶ τοῖς μὲν Ἑβραίοις ἐπ᾽ αὐτῷ παρῆν εὐέλπισιν εἶναι περὶ τῶν ὅλων, δι᾽ ὑποψίας δ᾽ εἶχον Αἰγύπτιοι τὴν ἀνατροφὴν αὐτοῦ. Μη-
102 δενὸς δὲ ὄντος φανεροῦ, — διὸ κἂν ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἢ ὁ βασιλεὺς, ὄντα καὶ συγγενῆ διὰ τῆς εἰσποιήσεως, ἢ τῶν ἄλλων τις, — ᾧ πλέον ὑπὲρ ὠφε-

λείας τῆς Αἰγυπτίων ἐκ τοῦ προειδέναι τὰ μέλλοντα θαῤῥεῖν παρῆν, ἀπείχοντο τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ.

CAP. X. 1. Μωϋσῆς μὲν οὖν, τῷ προειρημένῳ τρόπῳ γεννηθείς τε καὶ τραφεὶς, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανερὰν τοῖς Αἰγυπτίοις τὴν ἀρετὴν ἐποίησε, καὶ τὸ ἐπὶ ταπεινώσει μὲν τῇ ἐκείνων, ἐπ᾽ αὐξήσει δὲ τῶν Ἑβραίων γεγονέναι, τοιαύτης ἀφορμῆς λαβόμενος. Αἰθίοπες, πρόσοικοι δ᾽ εἰσὶ τοῖς Αἰγυπτίοις, ἐμβαλόντες εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔφερον καὶ ἦγον τὰ τῶν Αἰγυπτίων. Οἱ δ᾽ ὑπ᾽ ὀργῆς στρατεύουσιν ἐπ᾽ αὐτοὺς, ἀμυνόμενοι τῆς καταφρονήσεως, καὶ δὴ μάχῃ κρατηθέντες, οἱ μὲν αὐτῶν ἔπεσον, οἱ δ᾽ αἰσχρῶς εἰς τὴν οἰκείαν διεσώθησαν φεύγοντες. Ἐπηκολούθησαν δὲ διώκοντες Αἰθίοπες, καὶ μαλακίας ὑπολαβόντες τὸ μὴ κρατεῖν πάσης τῆς Αἰγύπτου, τῆς χώρας ἐπὶ πλεῖον ἥπτοντο, καὶ γευσάμενοι τῶν ἀγαθῶν οὐκέτ᾽ αὐτῶν ἀπείχοντο. Ὡς δὲ τὰ γειτνιῶντα μέρη πρῶτον αὐτῆς ἐπερχομένων οὐκ ἐτόλμων ἀντιστρατεύειν, προέβησαν ἄχρι Μέμφεως καὶ τῆς θαλάσσης, οὐδὲ μιᾶς τῶν πόλεων ἀντισχεῖν δυνηθείσης. Τῷ δὲ κακῷ πιεζόμενοι πρὸς χρησμοὺς Αἰγύπτιοι καὶ μαντείας τρέπονται. Συμβουλεύσαντος δ᾽ αὐτοῖς τοῦ θεοῦ συμμάχῳ χρήσασθαι τῷ Ἑβραίῳ, κελεύει ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα παρασχεῖν τὸν Μωϋσῆν, στρατηγὸν αὐτῷ γενησόμενον. Ἡ δὲ ὅρκους ποιησαμένῳ, ὥςτε μηδὲν διαθεῖναι κακὸν, παραδίδωσιν, ἀντὶ μεγάλης μὲν εὐεργεσίας κρίνουσα τὴν συμμαχίαν, κακίζουσα δὲ τοὺς ἱερέας, οἳ, κτεῖναι προαγορεύσαντες αὐτὸν ὡς πολέμιον, οὐκ ᾐδοῦντο νῦν χρήζοντες αὐτοῦ τῆς ἐπικουρίας.

2. Μωϋσῆς δὲ ὑπό τε τῆς Θερμούθιδος παρακληθεὶς καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἡδέως προςδέχεται τὸ ἔργον. Ἔχαιρον δ᾽ οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν, Αἰγυπτίων μὲν, ὡς τούς τε πολεμίους τῇ ἐκείνου κρατήσοντες ἀρετῇ, καὶ τὸν Μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ κατεργασόμενοι, οἱ δὲ τῶν Ἑβραίων, ὡς φυγεῖν

αὐτοῖς ἐσομένου τοὺς Αἰγυπτίους, διὰ τὸ Μωϋσῆν αὐτῶν στρατηγεῖν. Ὁ δὲ, φθάσας πρὶν ἢ πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, τὸν στρατὸν ἀναλαβὼν ἦγεν, οὐ διὰ τοῦ ποταμοῦ ποιησάμενος τὴν ἐλασίαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. Ἔνθα τῆς αὐτοῦ συνέσεως θαυμαστὴν ἐπίδειξιν ἐποιήσατο. Τῆς γὰρ γῆς χαλεπῆς οὔσης ὁδευθῆναι διὰ πλῆθος ἑρπετῶν, — παμφορωτάτη γάρ ἐστι τούτων, ὥς καὶ τὰ παρ᾽ ἄλλοις οὐκ ὄντα μόνη τρέφειν, δυνάμει τε καὶ κακίᾳ καὶ τῷ τῆς ὄψεως ἀσυνήθει διαφέροντα, τινὰ δ᾽ αὐτῶν ἔστι καὶ πετεινὰ, ὡς λαθόντα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, καὶ μὴ προειδομένους ἀδικεῖν ὑπερπετῆ γινόμενα, — νοεῖ
103 πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀβλαβῆ πορείαν τοῦ στρατεύματος στρατήγημα θαυμαστόν. Πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ βίβλου κατασκευάσας, καὶ πληρώσας ἴβεων, ἐκόμιζε. Πολεμιώτατον δ᾽ ἐστὶ τοῖς ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῶον· φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ ἀφιστάμενοι καθάπερ ὑπ᾽ ἐλάφων ἁρπαζόμενοι καταπίνονται· χειροήθεις δ᾽ εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνον τὸ τῶν ὄφεων γένος ἄγριοι. Καὶ περὶ μὲν τούτων παρίημι νῦν γράφειν, οὐκ ἀγνοούντων τῶν Ἑλλήνων τῆς ἴβεως τὸ εἶδος. Ὡς οὖν εἰς τὴν γῆν ἐνέβαλε τὴν θηροτρόφον, ταύταις ἀπεμάχετο τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, καὶ προπολεμούσαις χρώμενος. Τοῦτον οὖν ὁδεύσας τὸν τρόπον, οὐδὲ προμαθοῦσι παρῆν τοῖς Αἰθίοψι, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων, ἃς εἶχον ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους, ἀφαιρεῖται, τάς τε πόλεις αὐτῶν ἐπῄει καταστρεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῶν Αἰθιόπων ἐπράττετο. Καὶ τῆς διὰ Μωϋσῆν εὐπραγίας γευσάμενον τὸ τῶν Αἰγυπτίων στράτευμα, πονεῖν οὐκ ἔκαμνεν, ὡς περὶ ἀνδραποδισμοῦ καὶ παντελοῦς ἀναστάσεως τὸν κίνδυνον εἶναι τοῖς Αἰθίοψι. Καὶ τέλος συνελασθέντες εἰς Σαβὰ πόλιν βασίλειον οὖσαν τῆς Αἰθιοπίας, ἣν ὕστερον Καμβύσης Μερόην μετωνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας οὕτω καλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. Ἦν δὲ δυσπολιόρ-

κητον σφόδρα τὸ χωρίον, τοῦ τε Νείλου περιέχοντος αὐτὴν καὶ κυκλουμένου, ποταμῶν τε ἄλλων Ἀστάπου καὶ Ἀσταβόρα δυσμάχητον τοῖς πειρωμένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιούντων. Ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς οὖσα νῆσος οἰκεῖται, τείχους τε αὐτῇ καρτεροῦ περιηγμένου, καὶ πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους πρόβλημα τοὺς ποταμοὺς ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τοῦ τείχους, ὥςτε ἀνεπίκλυστον εἶναι βιαιότερον ὑπὸ πλημμύρας φερομένων, ἅπερ καὶ τοῖς περαιωσαμένοις τοὺς ποταμοὺς ἄπορον ἐποίει τῆς πόλεως τὴν ἅλωσιν. Φέροντι τοίνυν ἀηδῶς τῷ Μωϋσῇ τὴν τοῦ στρατεύματος ἀργίαν, — εἰς χεῖρας γὰρ οὐκ ἐτόλμων ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι, — συνέτυχέ τι τοιοῦτον. Θάρβις θυγάτηρ ἦν τοῦ Αἰθιόπων βασιλέως. Αὕτη τὸν Μωϋσῆν πλησίον τοῖς τείχεσι προςάγοντα τὴν στρατείαν καὶ μαχόμενον γενναίως ἀποσκοποῦσα, καὶ τῆς ἐπινοίας τῶν ἐγχειρήσεων θαυμάζουσα, καὶ τοῖς τε Αἰγυπτίοις αἴτιον, ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὴν ἐλευθερίαν, τῆς εὐπραγίας ὑπολαμβάνουσα, καὶ τοῖς Αἰθίοψιν, αὐχοῦσιν ἐπὶ τοῖς κατ᾽ αὐτῶν κατωρθωμένοις, τοῦ περὶ τῶν ὅλων κινδύνου, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθεν αὐτοῦ. Καὶ περιόντος τοῦ πάθους πέμπει πρὸς αὐτὸν τῶν οἰκετῶν τοὺς πιστοτάτους, διαλεγομένη περὶ γάμου. Προςδεξαμένου δὲ τὸν λόγον ἐπὶ τῷ παραδοῦναι τὴν πόλιν, καὶ ποιησαμένου πίστεις ἐνόρκους ἦ μὴν ἄξεσθαι γυναῖκα, καὶ κρατήσαντα τῆς πόλεως μὴ παραβήσεσθαι τὰς συνθήκας, φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. Καὶ κατὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν Αἰθιόπων εὐχαριστή- 104
σας τῷ θεῷ, συνετέλει τὸν γάμον Μωϋσῆς, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἀπήγαγεν εἰς τὴν ἑαυτῶν γῆν.

CAP. XI. 1. Οἱ δ᾽ ἐξ ὧν ἐσώζοντο ὑπὸ Μωϋσέως, μῖσος ἐκ τούτων πρὸς αὐτὸν ἀνελάμβανον, καὶ θερμότερον ἅπτεσθαι τῶν κατ᾽ αὐτοῦ βουλευμάτων ἠξίουν, ὑπονοοῦντες μὲν μὴ διὰ τὴν εὐπραγίαν νεωτερίσειε κατὰ τὴν Αἴγυπτον, διδάσκοντες δὲ τὸν βασιλέα

περὶ τῆς σφαγῆς. Ὁ δὲ καὶ καθ' αὑτὸν μὲν εἶχε τὴν τοῦ πράγματος ἐπίνοιαν, ὑπό τε φθόνου τῆς Μωϋσέως στρατηγίας, καὶ ὑπὸ δέους ταπεινώσεως· ἐπειχθεὶς δ' ὑπὸ τῶν ἱερογραμματέων, οἷός τε ἦν ἐγχειρεῖν τῇ Μωϋσέως ἀναιρέσει. Φθάσας δὲ τὴν ἐπιβουλὴν καταμαθεῖν, λαθὼν ὑπέξεισι. Καὶ τῶν ὁδῶν φυλαττομένων, ποιεῖται διὰ τῆς ἐρήμου τὸν δρασμὸν, καὶ ὅθεν ἦν ὑπόνοιαν μὴ λαβεῖν τοὺς ἐχθρούς· ἄπορός τε ὢν τροφῆς, ἀπηλλάττετο τῇ καρτερίᾳ καταφρονῶν. Εἴς τε πόλιν Μαδιηνὴν ἀφικόμενος, πρὸς τῇ μὲν Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ κειμένην, ἐπώνυμον δὲ ἑνὸς τῶν Ἀβράμῳ γενομένων ἐκ Χετούρας υἱῶν, καθεσθεὶς ἐπί τινος φρέατος, ἐκ τοῦ κόπου καὶ τῆς ταλαιπωρίας ἠρέμει, μεσημβρίας οὔσης, οὐ πόῤῥω τῆς πόλεως· ἔνθ' αὐτῷ συνέβη καὶ πρᾶξις ἐκ διαίτης τῶν αὐτόθι, συστήσασα τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμὴν παρασχοῦσα.

2. Τῶν γὰρ χωρίων δυσύδρων ὄντων, προκατελάμβανον οἱ ποιμένες τὰ φρέατα, ὅπως μὴ προεξαναλωμένου τοῦ ὕδατος ὑπὸ τῶν ἄλλων, σπανίζοι ποτοῦ τὰ θρέμματα. Παραγίνονται οὖν ἐπὶ τὸ φρέαρ ἑπτὰ παρθένοι ἀδελφαὶ, Ῥαγουήλου θυγατέρες ἱερέως, καὶ πολλῆς ἠξιουμένου τιμῆς παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις, αἳ, τῶν τοῦ πατρὸς ποιμνίων ἐπιμελούμεναι, διὰ τὸ ταύτην ὑπουργίαν εἶναι καὶ γυναιξὶν ἐπιχώριον παρὰ τοῖς Τρωγλοδύταις, φθάσασαι αὔταρκες ἐκ τοῦ φρέατος ἀνέσπασαν ὕδωρ τοῖς ποιμνίοις εἰς δεξαμενὰς, αἳ πρὸς ἐκδοχὴν τοῦ ὕδατος ἐγεγόνεισαν. Ἐπιστάντων δὲ ποιμένων καὶ ἀπελαυνόντων τὰς παρθένους, ὡς αὐτοὶ τοῦ ὕδατος κρατεῖεν, Μωϋσῆς, δεινὸν ἡγησάμενος εἶναι περιϊδεῖν ἀδικουμένας τὰς κόρας, καὶ τὴν βίαν τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐᾶσαι κρείττονα γενέσθαι τοῦ τῶν παρθένων δικαίου, τοὺς μὲν εἶρξεν πλεονεκτεῖν ἐθέλοντας, ταῖς δὲ παρέσχε τὴν δέουσαν βοήθειαν. Αἱ δὲ εὐεργετηθεῖσαι παρῆσαν πρὸς τὸν πατέρα, τήν τε ὕβριν τῶν ποιμένων αὐτῷ διηγούμεναι, καὶ τὴν

ἐπικουρίαν τοῦ ξένου, παρεκάλουν τε μὴ ματαίαν αὐτῷ γενέσθαι τὴν εὐποιΐαν, μὴ δ᾽ ἀμοιβῆς ὑστεροῦσαν. Ὁ δὲ τάς τε παῖδας ἀπεδέξατο τῆς περὶ τὸν εὐεργετηκότα σπουδῆς, καὶ τὸν Μωϋσῆν εἰς ὄψιν ἐκέλευεν ἄγειν αὐτῷ τευξόμενον χάριτος δικαίας. Ὡς δ᾽ ἧκεν, τὴν τῶν θυγατέρων ἀπεσήμανεν αὐτῷ μαρτυρίαν ἐπὶ
τῇ βοηθείᾳ, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων, οὐκ 105
εἰς ἀναισθήτους εὐεργεσιῶν καταθέσθαι τὴν ἐπικουρίαν ἔλεγεν, ἀλλ᾽ ἱκανοὺς ἐκτίσαι χάριν, καὶ τὸ μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβάλλειν τὸ μέτρον τῆς εὐποιΐας. Ποιεῖται δ᾽ αὐτὸν υἱὸν, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων πρὸς γάμον δίδωσιν, τῶν τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ἦν τοῖς βαρβάροις, ἀποδείκνυσιν ἐπιμελητὴν καὶ δεσπότην.

CAP. XII. 1. Καὶ Μωϋσῆς μὲν τοιούτων τυχὼν παρὰ τοῦ Ἰεθεγλαίου, τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίκλημα τῷ Ῥαγουήλῳ, διῆγεν αὐτόθι ποιμαίνων τὰ βοσκήματα. Χρόνῳ δ᾽ ὕστερον νέμων, ἐπὶ τὸ Σιναῖον καλούμενον ὄρος ἄγει τὰ ποίμνια, — τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ὑψηλότατον τῶν ταύτῃ ὀρῶν, καὶ πρὸς νομὰς ἄριστον, ἀγαθῆς φυομένης πόας, καὶ, διὰ τὸ δόξαν ἔχειν ἐνδιατρίβειν αὐτῷ τὸν θεὸν, οὐ κατανεμηθείσης πρότερον, οὐ τολμώντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν ποιμένων, — ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ τυγχάνει θαυμάσιον. Πῦρ γὰρ θάμνον βάτων νεμόμενον, τὴν περὶ αὐτὸν χλόην τό τε ἄνθος αὐτοῦ παρῆλθεν ἀβλαβὲς, καὶ τῶν ἐγκάρπων κλάδων οὐδὲν ἠφάνισε, καὶ ταῦτα τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. Ὁ δὲ καὶ αὐτὴν μὲν ἔδεισε τὴν ὄψιν παράδοξον γενομένην, κατεπλάγη δ᾽ ἔτι μᾶλλον φωνὴν τοῦ πυρὸς ἀφιέντος, καὶ ὀνομαστὶ καλέσαντος αὐτὸν, καὶ ποιησαμένου λόγους, οἷς ‛τό τε θάρσος αὐτοῦ τολμήσαντος παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφῖκτο διὰ τὸ εἶναι θεῖον, ἐσήμαινε, καὶ συνεβούλευεν τῆς φλογὸς ὡς πορρωτάτω χωρεῖν, καὶ ἀρκεῖσθαι μὲν οἷς ἑώρακεν, ἀγα-

θὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ μηδὲν τούτοις περισσότερον. Προηγόρευέ τε τὴν ἐσομένην αὐτῷ δόξαν καὶ τιμὴν παρὰ ἀνθρώποις, τοῦ θεοῦ συμπαρόντος. Καὶ θαῤῥοῦντα ἐκέλευεν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπιέναι, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς Ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. Καὶ γὰρ γῆν οἰκήσουσι, φησὶ, ταύτην εὐδαίμονα, ἣν Ἄβραμος ᾤκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος, καὶ τῶν πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σοῦ καὶ τῆς σῆς συνέσεως αὐτοὺς ἡγουμένης. Ἐξαγαγόντα μέντοι τοὺς Ἑβραίους ἐκ τῆς Αἰγύπτου, θυσίας ἐκέλευε χαριστηρίους ἀφικόμενον εἰς ἐκεῖνον ἐκτελέσαι τὸν τόπον.' Τοσαῦτα μὲν ἐκ τοῦ πυρὸς θεοκλυτεῖται.

2. Μωϋσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς τε εἶδε καὶ πολὺ
μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, "δυνάμει μὲν ἀπιστεῖν," ἔφη, "τῇ
σῇ, ὦ δέσποτα, ἣν αὐτός τε θρησκεύω καὶ προγόνοις
οἶδα φανερὰν γενομένην, μανιωδέστερον ἢ κατὰ
τὴν ἐμαυτοῦ φρόνησιν ἡγοῦμαι. Πλὴν ἀπορῶ, πῶς
ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος εὐπορῶν, ἢ
πείσω λόγοις τοὺς οἰκείους, ἀφέντας ἣν ἄρτι κατοι-
106 κοῦσι γῆν, ἕπεσθαί μοι πρὸς ἣν αὐτοὺς ἡγοῦμαι·
ἢ καὶ ἂν ἐκεῖνοι πεισθῶσι, πῶς ἂν βιασαίμην Φα-
ραώθην ἐπιτρέψαι τὴν ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις
καὶ τοῖς ἔργοις τὴν οἰκείαν αὔξουσιν εὐδαιμονίαν."

3. Ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ 'περὶ πάντων συνεβούλευε θαῤῥεῖν, ὑπισχνούμενος αὐτὸς παρέσεσθαι, καὶ οὗ ἂν δέῃ μὲν λόγων, πειθὼ παρέξειν, οὗ δ' ἂν ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. Ἐκέλευέ τε τὴν βακτηρίαν ἐπὶ τὴν γῆν ἀφέντα πίστιν ὧν ἐπισχνεῖται λαμβάνειν.' Καὶ ποιήσαντος δράκων εἷρπε, καὶ συνειλούμενος σπειρηδὸν ὡς διώκουσιν ἐπ' ἀμύνῃ τὴν κεφαλὴν ἐπανέτεινεν· εἶτα πάλιν βάκτρον ἦν. Μετὰ τοῦτο δὲ καθεῖναι τὴν δεξιὰν εἰς τὸν κόλπον προςέταξεν. Ὑπακούσας δὲ λευκὴν καὶ τιτάνῳ τὴν χρόαν ὁμοίαν προεκόμισεν· εἶτ' εἰς τὸ σύνηθες κατέστη. Κελευσθεὶς δὲ καὶ τοῦ πλη-

σίον ὕδατος λαβὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχέαι, ὁρᾷ τὴν χρόαν
αἱματώδη γενομένην. Θαυμάζοντα δ᾽ ἐπὶ τούτοις ‘θαῤ-
ῥεῖν παρεκελεύετο, καὶ βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ
συνεσόμενον, καὶ σημείοις πρὸς τὸ πιστεύεσθαι παρὰ
πᾶσι χρῆσθαι, ὅτι πεμφθεὶς ὑπ᾽ ἐμοῦ πάντα κατὰ
τὰς ἐμὰς ἐντολὰς ποιεῖς. Κελεύω δὲ μηδὲν ἔτι μελ-
λήσαντά τε σπεύδειν εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ νυκτὸς
καὶ ἡμέρας ἐπειγόμενον, καὶ μὴ τρίβοντα τὸν χρόνον,
πλείω ποιεῖν τοῦτον Ἑβραίοις ἐν δουλείᾳ κακοπαθοῦσι.

4. Μωϋσῆς δ᾽ οὐκ ἔχων ἀπιστεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο
τὸ θεῖον, θεατής γε τοιούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀκροα-
τὴς γενόμενος, εὐξάμενος αὐτῷ ‘καὶ πειραθῆναι ταύ-
της τῆς δυνάμεως ἐν Αἰγύπτῳ δεηθεὶς, ἠντιβόλει μηδὲ
ὀνόματος αὐτῷ γνῶσιν τοῦ ἰδίου φθονῆσαι, φωνῆς δ᾽
αὐτῷ μετεσχηκότι καὶ ὄψεως ἔτι καὶ τὴν προσηγορίαν
εἰπεῖν, ἵνα θύων ἐξ ὀνόματος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς ἱε-
ρείοις παρακαλῇ. Καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τὴν ἑαυ-
τοῦ προσηγορίαν, οὐ πρότερον εἰς ἀνθρώπους παρελ-
θοῦσαν, περὶ ἧς οὔ μοι θέμις εἰπεῖν. Μωϋσῇ μὲν
τὰ σημεῖα ταῦτα οὐ τότε μόνον, διαπαντὸς δ᾽ ὁπότε
δεηθείη, συνετύγχανεν, ἐξ ὧν ἁπάντων πλέον περὶ
τῆς ἀληθείας τῷ πυρὶ νέμων, καὶ τὸν θεὸν εὐμενῆ
παραστάτην ἕξειν πιστεύων, τούς τε οἰκείους σώζειν
ἤλπιζε, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους κακοῖς περιβαλεῖν.

CAP. XIII. 1. Καὶ πυθόμενος τὸν τῶν Αἰγυπτίων
τεθνάναι βασιλέα Φαραώθην, ἐφ᾽ οὗπερ αὐτὸς ἔφυγε,
δεῖται Ῥαγουήλου συγχωρῆσαι κατὰ ὠφέλειαν αὐτῷ
τῶν συγγενῶν εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν. Καὶ παραλαβὼν
τὴν Σαπφώραν, ἣν γεγαμήκει τοῦ Ῥαγουήλου θυγα-
τέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας Γηρσὸν καὶ Ἐλεά- 107
ζαρον, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον· — τῶν δὲ ὀνο-
μάτων τούτων Γηρσὸς μὲν σημαίνει κατὰ Ἑβραίων
διάλεκτον, ὅτι εἰς ξένην ἦν γῆν, Ἐλεάζαρος δὲ, συμ-
μάχῳ τῷ πατρῴῳ θεῷ χρησάμενον αὐτὸν Αἰγυπτίους
διαφυγεῖν. — Γενομένων δ᾽ αὐτῶν πλησίον τῶν ὅρων,

ὁ ἀδελφὸς Ἀαρὼν ὑπήντησε τοῦ θεοῦ κελεύσαντος, πρὸς ὃν ἀποσημαίνει τὰ ἐν τῷ ὄρει συντυχόντα, καὶ τοῦ θεοῦ τὰς ἐντολάς. Προσιοῦσι δ' αὐτοῖς ὑπηντίαζον Ἑβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι, τὴν παρουσίαν αὐτοῦ μεμαθηκότες, οἷς Μωϋσῆς τὰ σημεῖα διηγούμενος, ἐπεὶ πιθανὸς οὐκ ἦν, παρέσχεν αὐτῶν τὴν ὄψιν. Οἱ δὲ ὑπ' ἐκπλήξεως τῶν παρὰ δόξαν αὐτοῖς ὁρωμένων ἀνεθάρσουν, καὶ περὶ τῶν ὅλων ἦσαν εὐέλπιδες, ὡς θεοῦ προνοουμένου τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν.

2. Ἐπεὶ δὲ καταπειθεῖς εἶχεν ἤδη τοὺς Ἑβραίους ὁ Μωϋσῆς, καὶ οἷς ἂν κελεύσῃ τούτοις ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐρῶντας, παραγίνεται πρὸς τὸν βασιλέα τὴν ἡγεμονίαν νεωστὶ παρειληφότα, καὶ 'ὅσα τε ὠφελήσειεν Αἰγυπτίους ὑπὸ Αἰθιόπων καταφρονουμένους, καὶ διαρπαζομένης αὐτῶν τῆς χώρας, ἐδήλου, στρατηγίᾳ καὶ πόνοις χρησάμενος ὡς περὶ οἰκείων, ὅτι τε κινδυνεύσειεν ἐπὶ τούτοις ὑπ' αὐτῶν ἀμοιβὰς οὐ δικαίας κομιζόμενος ἀνεδίδασκεν, τά τε κατὰ τὸ Σιναῖον ὄρος αὐτῷ συντυχόντα, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ φωνὰς, καὶ τὰ πρὸς πίστιν, ὧν οὗτος αὐτῷ προστάξειεν ὑπ' αὐτοῦ δειχθέντα σημεῖα, καθ' ἕκαστον ἐξετίθετο, παρεκάλει τε μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἵστασθαι τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ.'

3. Χλευάσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, Μωϋσῆς ἔργῳ παρέσχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ Σιναῖον ὄρος γενόμενα. Ὁ δὲ ἀγανακτήσας 'πονηρὸν μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει, καὶ πρότερον φυγόντα τὴν παρ' Αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νῦν ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τὴν ἄφιξιν πεποιημένον, καὶ τερατουργίαις καὶ μαγείαις καταπλήξειν ἐπικεχειρηκότα.' Καὶ ταῦτα ἅμα λέγων, κελεύει τοὺς ἱερεῖς τὰς αὐτὰς ὄψεις αὐτῷ παρασχεῖν ὁρᾶν, ὡς 'Αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τὴν περὶ τούτων ἐπιστήμην, καὶ ὅτι μὴ μόνος ἔμπειρος ὢν αὐτὸς εἰς θεὸν δύναται, τὸ γὰρ ἐπ' αὐτῷ παράδοξον ἀναφέρων πιθανὸς ὡς παρ' ἀπαιδεύτοις ὑπάρχειν.' Καὶ μεθεμένων ἐκείνων τὰς βακτηρίας, δράκοντες ἦσαν.

Μωϋσῆς δ' οὐ καταπλαγεὶς, "οὐδ' αὐτὸς μὲν," εἶπεν,
"ὦ βασιλεῦ, τῆς Αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ, τόσῳ
δὲ μέντοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ πραττόμενα τῆς τού-
των μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τῶν ἀν-
θρωπίνων διαφέρει. Δείξω δὲ οὐ κατὰ γοητείαν καὶ
πλάνην τῆς ἀληθοῦς δόξης τὰ ἐμὰ, κατὰ δὲ θεοῦ πρό-
νοιαν καὶ δύναμιν φαινόμενα." Καὶ ταῦτα εἰπὼν με-
θίησιν ἐπὶ τῆς γῆς τὴν βακτηρίαν, κελεύσας αὐτὴν
εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. Ἡ δ' ἐπείθετο, καὶ τὰς τῶν Αἰ- 108
γυπτίων βακτηρίας, αἳ δράκοντες ἐδόκουν, περιϊοῦσα
κατήσθιε, μέχρι πάσας ἀνήλωσεν. Εἶτ' εἰς τὸ ἑαυ-
τῆς σχῆμα μεταπεσοῦσαν κομίζεται Μωϋσῆς.

4. Ὁ δὲ βασιλεὺς οὐδέν τι μᾶλλον τούτῳ πραχθέντι καταπλήττεται. Προσοργισθεὶς δὲ, καὶ μηδὲν αὐτῷ προχωρήσειν εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' Αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος, κελεύει τὸν ἐπὶ τῶν Ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς ἄνεσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τῶν πρότερον κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. Ὁ δὲ ἄχυρον αὐτοῖς παρέχων εἰς τὴν πλινθείαν πρότερον, οὐκ ἔτι παρεῖχεν, ἀλλ' ἡμέρας μὲν ἐπὶ τοῖς ἔργοις ταλαιπωρεῖν ἐποίει, νυκτὸς δὲ συνάγειν τὸ ἄχυρον. Καὶ τοῦ δεινοῦ διπλασίονος ὄντος αὐτοῖς, ἐν αἰτίαις Μωϋσῆν εἶχον, ὡς τῶν ἔργων αὐτοῖς καὶ τῆς ταλαιπωρίας δι' ἐκεῖνον χαλεπωτέρας γεγενημένης. Ὁ δ' οὔτε πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἔκαμνεν, οὔτε πρὸς τὰς τῶν Ἑβραίων μέμψεις ἐνεδίδου· τὴν τε ψυχὴν παραστησάμενος πρὸς ἑκάτερον, ἐπὶ τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκπορίζειν τὴν ἐλευθερίαν, ὑπήνεγκε. Καὶ παραγενόμενος πρὸς τὸν βασιλέα, ἔπειθεν αὐτὸν 'ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος, ἐκεῖ θύσαντας τῷ θεῷ, τοῦτο γὰρ αὐτὸν κεκελευκέναι, καὶ μηδὲν ἀντιπράττειν οἷς ἐκεῖνος βούλεται, τὴν δ' εὐμένειαν αὐτοῦ περὶ παντὸς ποιούμενον, συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἔξοδον, μὴ καὶ λάθῃ τούτων κωλυτὴς γενόμενος αὐτὸν αἰτιάσασθαι πάσχων, ὅσα παθεῖν εἰκὸς τὸν ἀντιπράττοντα θεοῦ προς-

τάγμασι. Τοῖς γὰρ χόλον ἐφ᾽ αὐτοὺς κινήσασι θεῖον ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὰ δεινὰ, καὶ οὔτε γῆ τούτοις, οὔτε ἀὴρ φίλος, οὔτε γοναὶ τέκνων κατὰ φύσιν, ἀλλ᾽ ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. Πειραθήσεσθαί τε τούτων Αἰγυπτίους ἔφασκε, μετὰ τοῦ καὶ τῶν Ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.᾽

CAP. XIV. 1. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐκφαυλίζοντος τοὺς Μωϋσέως λόγους, καὶ μηδὲ μίαν ἐπιστροφὴν ἔτι ποιουμένου, πάθη δεινὰ τοὺς Αἰγυπτίους κατελάμβανεν, ὧν ἕκαστον ἐκθήσομαι, διά τε τὸ μὴ πρότερόν τισι συμβάντα τοῖς Αἰγυπτίοις εἰς πεῖραν ἐλθεῖν, καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι Μωϋσῆν μηδὲν ὧν προεῖπεν αὐτοῖς ψευσάμενον ἐπιδεῖξαι, καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις μαθοῦσι φυλάττεσθαι αὐτὰ ποιεῖν, ἐφ᾽ οἷς μὴ δυσαρεστήσῃ τὸ θεῖον, μηδ᾽ εἰς ὀργὴν περιτραπὲν ἀμυνῆται τῆς ἀδικίας αὐτούς. Ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης θεοῦ κελεύσαντος ἐῤῥύη, πίνεσθαί τε μὴ δυνάμενος, καὶ πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων οὐκ ἔχουσιν· οὐχὶ τὴν χρόαν δὲ μόνον ἦν τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ τοῖς πειρωμένοις πίνειν ἀλγήματα καὶ πικρὰν ὀδύνην προσέφερεν. Ἦν δὲ τοιοῦτος μὲν Αἰγυπτίοις, Ἑβραίοις δὲ γλυκὺς καὶ πότιμος, καὶ μηδὲν τοῦ κατὰ φύσιν πα-
109 ρηλλαγμένος. Πρὸς οὖν τὸ παράδοξον ἀμηχανήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ δείσας περὶ τῶν Αἰγυπτίων, συνεχώρει τοῖς Ἑβραίοις ἀπιέναι· καὶ τοῦ κακοῦ λωφήσαντος, πάλιν τὴν γνώμην μετέβαλεν, οὐκ ἐπιτρέπων τὴν ἄφοδον αὐτοῖς.

2. Ὁ δὲ θεὸς, ἀγνωμονοῦντος καὶ μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς συμφορᾶς οὐκ ἔτι σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἄλλην τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπιφέρει πληγήν. Βατράχων πλῆθος ἄπειρον τὴν γῆν αὐτῶν ἐπεβόσκετο· μεστὸς δὲ τούτων καὶ ὁ ποταμὸς ἦν, ὡς διαμωμένους τὸ ποτὸν τῷ τῶν ζώων ἰχῶρι κεκακωμένον λαμβάνειν, ἐναποθνησκόντων καὶ συνδιαφθειρομένων τῷ ὕδατι, ἥ τε χώρα αὐτῶν μεστὴ κακῆς ἦν ἰλύος, γεννωμένων τε καὶ

ἀποθνησκόντων, τάς τε κατ' οἶκον αὐτῶν διαίτας ἠφάνιζον ἐν βοτοῖς εὑρισκόμενοι καὶ ποτοῖς, καὶ ταῖς εὐναῖς αὐτῶν ἐπιπολάζοντες, ὀδμή τε χαλεπὴ ἦν καὶ δυςώδης ἀποθνησκόντων τῶν βατράχων. καὶ ἐν αὐτῇ διεφθαρμένων. Ὑπὸ δὲ τούτων τῶν κακῶν ἐλαυνομένων τῶν Αἰγυπτίων, τὸν Μωϋσῆν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς οἴχεσθαι τοὺς Ἑβραίους λαβόντα. Παραχρῆμα τοῦτο εἰπόντος, ἠφάνιστο τῶν βατράχων τὸ πλῆθος, καὶ ἥ τε γῆ καὶ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέστησαν. Φαραώθης δὲ, ἅμα τοῦ τε πάθους ἀπήλλακτο ἡ γῆ, καὶ τῆς αἰτίας ἐπελέληστο καὶ τοὺς Ἑβραίους κατεῖχε, καὶ, ὥςπερ πλειόνων παθημάτων φύσεις βουλόμενος μαθεῖν, οὐκ ἔτ' ἠφίει τοῖς περὶ τὸν Μωϋσῆν ἐξιέναι, φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει ταύτην αὐτοῖς ἐπιτρέπων.

3. Πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ προςβολῇ μετῄει τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ἀπάτην. Φθειρῶν γὰρ τοῖς Αἰγυπτίοις ἐξήνθησεν ἄπειρόν τι πλῆθος ἔνδοθεν ἀναδιδομένων, ὑφ' ὧν κακοὶ κακῶς ἀπώλλυντο, μή τε λουτροῖς μή τε χρίσεσι φαρμάκων διαφθεῖραι τὸ γένος αὐτῶν δυνάμενοι. Καὶ πρὸς τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς ταραχθεὶς, καὶ δείσας ὁμοῦ τὸν ὄλεθρον τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν αἰσχύνην δὲ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος, ἐξ ἡμίσους ὑπὸ φαυλότητος ἠναγκάζετο σωφρονεῖν. Τοῖς μὲν γὰρ Ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τὴν ἄφοδον, καὶ πρὸς τοῦτο λωφήσαντος, τέκνα καὶ γυναῖκας ὅμηρα τῆς ὑποστροφῆς αὐτῶν καταλιπεῖν αὐτοὺς ἠξίου. Προςεξαγριαίνει δὴ τὸν θεὸν, νομίσας ἀπατήσειν αὐτοῦ τὴν πρόνοιαν, ὥςπερ Μωϋσέως, ἀλλ' οὐκ ἐκείνου, τιμωροῦντος τὴν Αἴγυπτον ὑπὲρ τῶν Ἑβραίων. Θηρίων γὰρ παντοίων καὶ πολυτρόπων, ὧν εἰς ὄψιν οὐδεὶς ἀπηντήκει πρότερον, τὴν χώραν αὐτῶν ἐγέμισεν, ὑφ' ὧν αὐτοί τε ἀπώλλυντο, καὶ ἡ γῆ τῆς ἐπιμελείας τῆς παρὰ τῶν γεωργῶν ἀπεστέρητο. Εἰ δέ τι καὶ διέφυγε τὴν ὑπ' ἐκείνοις ἀπώλειαν, νόσῳ τοῦτο, καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπομενόντων, ἐδαπανᾶτο.

4. Τοῦ δὲ Φαραώθου μηδ᾽ οὕτως εἴκοντος τοῖς τοῦ θεοῦ βουλήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας συναπαίρειν τοῖς ἀνδράσιν ἀξιοῦντος, καταλείπεσθαι δὲ τοὺς παῖδας, οὐκ ἠπόρει τὸ θεῖον τὴν πονηρίαν αὐτοῦ ποικίλοις κακοῖς καὶ μείζοσιν τῶν προενδεδημηκότων μετερχόμενον βασανίσαι, ἀλλὰ γὰρ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλκοῦντο τὰ σώματα, τῶν ἐντὸς διαφθειρομένων. Καὶ τὸ πολὺ τῶν Αἰγυπτίων οὕτως ἀπώλλυτο. Μηδ᾽ ὑπὸ
110 ταύτης δὲ τῆς πληγῆς σωφρονιζομένου τοῦ βασιλέως, χάλαζα, μήτε πρότερον τοῦ κατ᾽ Αἴγυπτον ἀέρος τοῦτο πεπονθότος, μήτε ὁμοία τῇ παρ᾽ ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος κατιούσῃ, μείζων δὲ τῆς παρὰ τοῖς τὰ βόρεια καὶ τὴν ἄρκτον νεμομένοις ἔαρος ἀκμάζοντος, κατενεχθεῖσα, τοὺς καρποὺς αὐτῶν κατέκλασεν. Ἔπειτα φῦλον ἀκρίδων ἐπινέμεται τὴν ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταβλαβεῖσαν σπορὰν, ὥστε πρὸς ἀκριβὲς πάσας τοῖς Αἰγυπτίοις τὰς ἀπὸ τῆς γῆς τῶν καρπῶν ἐλπίδας διολέσαι.

5. Ἤρκει μὲν οὖν τὸν δίχα πονηρίας ἀνόητον καὶ τὰ προειρημένα τῶν κακῶν, εἰς σύνεσιν καὶ τοῦ συμφέροντος τὴν ἐπίνοιαν ὠφελῆσαι. Φαραώθης δὲ οὐ τοσοῦτον ὑπὸ ἀφροσύνης, ὅσον ὑπὸ κακίας, αἰσθόμενος τῆς αἰτίας, ὅμως ἀντεφιλονείκει τῷ θεῷ, καὶ τοῦ κρείττονος ἑκὼν προδότης ἐγένετο. Καὶ κελεύει μὲν τὸν Μωϋσῆν μετά τε γυναικῶν καὶ παίδων ἀπάγειν τοὺς Ἑβραίους, τὴν δὲ λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν, ἐφθαρμένης αὐτοῖς τῆς οἰκείας. Τοῦ δὲ Μωϋσέως οὐχὶ δίκαια φήσαντος αὐτὸν ἀξιοῦν, ‛δεῖν γὰρ αὐτοὺς τῷ θεῷ τὰς θυσίας ἐκ τῆς λείας ἐπενεγκεῖν, καὶ τριβομένου διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τοῦ χρόνου, σκότος βαθὺ καὶ φέγγους ἄμοιρον περιχεῖται τοῖς Αἰγυπτίοις, ὑφ᾽ οὗ τάς τε ὄψεις ἀποκλειομένοις καὶ τὰς ἀναπνοὰς ἐμφραττομένοις ὑπὸ παχύτητος οἰκτρῶς τε ἀποθνήσκειν συνέβαινε, καὶ δεδιέναι μὴ καταποθῶσιν ὑπὸ τοῦ νέφους. Εἶτα τούτου διασκεδασθέντος μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, ὡς οὐ μετενόει πρὸς τὴν ἔξοδον τῶν Ἑβραίων ὁ Φαραώθης, προσελθὼν ὁ Μωϋσῆς

φησὶν, "ἄχρι πότε ἀπειθεῖς τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ; κελεύει γὰρ οὗτος ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους. Καὶ οὐκ ἔστιν ἑτέρως ἀπαλλαγῆναι τῶν κακῶν ὑμᾶς μὴ ταῦτα ποιήσαντας." Ὁ δὲ βασιλεὺς, ὀργισθεὶς ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις, ἠπείλησεν 'αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν, εἰ πάλιν περὶ τούτων ἐνοχλῶν αὐτῷ προσέλθοι.' Μωϋσῆς δὲ 'οὐκ ἔτι αὐτὸς ποιήσεσθαι περὶ τούτων λόγους ἔφησεν, αὐτὸν δὲ ἐκεῖνον, σὺν καὶ τοῖς πρώτοις τῶν Αἰγυπτίων, παρακαλέσειν τοὺς Ἑβραίους ἀπελθεῖν.' Καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάσσεται.

6. Ὁ δὲ θεὸς, δηλώσας ἔτι μιᾷ πληγῇ τοὺς Αἰγυπτίους καταναγκάσειν ἀπολῦσαι τοὺς Ἑβραίους, ἐκέλευσε Μωϋσῆν παραγγεῖλαι τῷ λαῷ 'θυσίαν ἑτοίμην ἔχειν, παρασκευασαμένους τῇ δεκάτῃ τοῦ Ξανθικοῦ μηνὸς εἰς τὴν τεσσαρεςκαιδεκάτην, — ὃς παρὰ μὲν Αἰγυπτίοις Φαρμουθὶ καλεῖται, Νισὰν δὲ παρὰ Ἑβραίοις, Μακεδόνες δ' αὐτὸν Ξανθικὸν προσαγορεύουσιν, — ἀπάγειν τε τοὺς Ἑβραίους πάντα ἐπικομιζομένους.' Καὶ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων ἤδη τοὺς Ἑβραίους πρὸς τὴν ἔξοδον, καὶ διατάξας εἰς φρατριὰς ἐν τῷ αὐτῷ συνεῖχεν. Ἐνστάσης δὲ τῆς τεσσαρεςκαιδεκάτης, πάντες πρὸς ἔφοδον ἔχοντες ἔθυον, καὶ τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἥγνιζον, ὑσσώπου κόμας ἀναλαβόντες· καὶ δειπνήσαντες, τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν ἔκαυσαν, ὡς ἐξελευσόμενοι. Ὅθεν νῦν ἔτι κατὰ τὸ ἔθος οὕτως θύο- 111
μεν, τὴν ἑορτὴν Πάσχα καλοῦντες, σημαίνει δὲ ὑπερβασία, διότι κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν ὁ θεὸς αὐτῶν ὑπερβὰς, Αἰγυπτίοις ἐναπέσκηψε τὴν νόσον. Ἡ γὰρ φθορὰ τῶν πρωτοτόκων κατ' ἐκείνην ἔπεισι τὴν νύκτα τοῖς Αἰγυπτίοις, ὡς συνελθόντας πολλοὺς τῶν περὶ τὸ βασίλειον διαιτωμένων τῷ Φαραώθῃ συμβουλεύειν ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους. Καὶ Μωϋσῆν καλέσας ἐκεῖνος ἀπιέναι προσέταξεν, εἰ τῆς χώρας ἐξέλθοιεν, παύσασθαι τὴν Αἴγυπτον κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. Δώροις τε τοὺς Ἑβραίους ἐτίμων, οἱ μὲν ὑπὲρ τοῦ τάχιον ἐξελθεῖν, οἱ δὲ καὶ κατὰ γειτνιακὴν πρὸς αὐτοὺς συνήθειαν.

CAP. XV. 1. Καὶ οἱ μὲν ἐξῄεσαν, κλαιόντων καὶ μετανοούντων, ὅτι χρήσαιντο χαλεπῶς αὐτοῖς, τῶν Αἰγυπτίων. Τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο κατὰ Λητοῦς πόλιν, ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τότε. Βαβυλὼν γὰρ ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, Καμβύσου καταστρεφομένου τὴν Αἴγυπτον. Συντόμως δὲ ποιούμενοι τὴν ἄφοδον, εἰς Βελσεφῶντα χωρίον τριταῖοι παραγίνονται τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Μηδενὸς δὲ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς εὐποροῦντες διὰ τὴν ἐρημίαν, πεφυραμένοις τοῖς ἀλεύροις καὶ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητος, τοῖς ἀπ᾿ αὐτῶν ἄρτοις διετρέφοντο, καὶ τούτοις ἐπὶ τριάκοντα ἡμέραις ἐχρήσαντο· πρὸς πλείονα γὰρ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐπεφέροντο, καὶ ταῦτα τὴν τροφὴν ταμιευομένοις καὶ πρὸς ἀνάγκην, ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῇ χρωμένοις, ὅθεν εἰς μνήμην τῆς τότε ἐνδείας ἑορτὴν ἄγομεν ἐφ᾿ ἡμέρας ὀκτὼ, τὴν τῶν ἀζύμων λεγομένην. Τὸ μὲν οὖν πᾶν πλῆθος τῶν μετανισταμένων γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις σκοποῦσιν οὐκ εὐαρίθμητον ἦν, οἱ δὲ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν περὶ ἑξήκοντα μυριάδας ἦσαν.

2. Κατέλιπον δὲ τὴν Αἴγυπτον μηνὶ Ξανθικῷ, πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ κατὰ σελήνην, μετὰ ἔτη τριάκοντα καὶ τετρακόσια ἢ τὸν πρόγονον ἡμῶν Ἄβραμον εἰς τὴν Χαναναίαν ἐλθεῖν, τῆς δὲ Ἰακώβου μεταναστάσεως εἰς τὴν Αἴγυπτον γενομένης διακοσίοις πρὸς τοῖς
112 δεκαπέντε ἐνιαυτοῖς ὕστερον. Μωϋσῇ δ᾿ ἐγεγόνει μὲν ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἤδη, ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀαρὼν τρισὶ πλείοσιν. Ἐπεκόμιζον δὲ καὶ τὰ τοῦ Ἰωσήπου ὀστᾶ, ταῦτ᾿ ἐκείνου τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ κελεύσαντος.

3. Αἰγύπτιοι δ᾿ ἐπὶ τοῖς Ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετενόουν, καὶ τοῦ βασιλέως δεινῶς φέροντος, ὡς κατὰ γοητείαν τοῦ Μωϋσέως τούτων γεγονότων, ἐπ᾿ αὐτοὺς ἐγνώκεσαν ἀπιέναι. Καὶ λαβόντες ὅπλα καὶ παρασκευὴν ἐδίωκον, ὡς ἐπανάξοντες αὐτοὺς εἰ καταλάβοιεν· καὶ γὰρ οὐκ ἔτ᾿ αὐτοὺς ἐντεύξεσθαι τῷ θεῷ,

τὴν γὰρ ἔξοδον αὐτοῖς γεγονέναι, κρατήσειν δὲ ῥᾳδίως
αὐτῶν ὑπέλαβον, ἀνόπλων τε ὄντων καὶ ὑπὸ τῆς ὁ-
δοιπορίας κεκοπωμένων. Καὶ παρ᾽ ἕκαστον ἀναπυν-
θανόμενοι ᾗ χωρήσειαν, ἐπέσπευδον τὴν δίωξιν, καί-
τοι χαλεπῆς οὔσης ὁδευθῆναι τῆς γῆς, οὐ στρατοπέ-
δοις μόνον ἀλλὰ καὶ καθ᾽ ἕνα. Μωϋσῆς δὲ ταύτῃ
τοὺς Ἑβραίους ἀπήγαγεν, ἵνα, εἰ μετανοήσαντες οἱ
Αἰγύπτιοι διώκειν ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τῆς πονηρίας
καὶ παραβάσεως τῶν ὁμολογημένων ὑπόσχοιεν. Καὶ
διὰ Παλαιστίνους, δυσμενῶς ἔχοντας κατὰ παλαιὰν
ἀπέχθειαν οὖσαν, ὁπωςοῦν ἐβουλεύετο λανθάνειν ἀπ-
ερχόμενος· ὅμορος γάρ ἐστι τῇ τῶν Αἰγυπτίων χώ-
ρᾳ. Καὶ διὰ τοῦτο τὴν μὲν ἄγουσαν εἰς τὴν Πα-
λαιστίνην οὐκ ἀπήγαγε τὸν λαὸν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐρή-
μου, πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν καὶ κακοπαθήσας, ἠθέλη-
σεν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Χαναναίαν, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὰς
ἐντολὰς τοῦ θεοῦ κελεύσαντος ἀγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸ
Σιναῖον ὄρος, ἐκεῖ ποιήσαντας τὰς θυσίας. Κατα-
λαβόντες δὲ τοὺς Ἑβραίους οἱ Αἰγύπτιοι, εἰς μάχην
παρεσκευάζοντο, καὶ συνελαύνουσιν αὐτοὺς ὑπὸ πολυ-
χειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον· ἑξακόσια γὰρ αὐτοῖς ἅρ-
ματα εἵπετο σὺν ἱππεῦσι πεντακισμυρίοις, καὶ ὁπλι-
τῶν μυριάδες ἦσαν εἴκοσι. Τάς τε ὁδοὺς ἀπεφράγνυ-
σαν, αἷς φεύξεσθαι τοὺς Ἑβραίους ὑπελάμβανον, με-
ταξὺ κρημνῶν αὐτοὺς ἀπρόσβάτων καὶ τῆς θαλάττης
ἀπολαμβάνοντες· τελευτᾷ γὰρ εἰς αὐτὴν ὄρος, ὑπὸ 113
τραχύτητος ὁδῶν ἄπορον, καὶ φυγῆς ἀπολαμβανόμε-
νον. Τοιγαροῦν ἐν τῇ συμβολῇ τῇ πρὸς θάλασσαν
τοῦ ὄρους τοὺς Ἑβραίους ἀπέφραττον τῷ στρατοπέ-
δῳ, κατὰ στόμα τοῦτο ἱδρυσάμενοι, ὅπως τὴν εἰς τὸ
πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοὺς ἀφῃρημένοι.

4. Μήτ᾽ οὖν ὑπομένειν πολιορκουμένων τρόπῳ
διὰ τὴν ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων δυνάμενοι, μήτε φυ-
γῆς εὐπορίαν ὁρῶντες, ὅπλων τε σπανίζοντες εἰ καὶ
μάχεσθαι δόξειεν αὐτοῖς, ἐν ἐλπίδι τοῦ πάντως ἀπο-
λέσθαι καθεστήκεσαν, εἰ μὴ παραδώσουσιν ἑαυτοὺς

τοῖς Αἰγυπτίοις ἐθελουσίους. Καὶ τὸν Μωϋσῆν ᾐτιῶντο, πάντων ἐπιλελησμένοι τῶν ἐκ θεοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γεγονότων· ὡς καὶ τὸν προφήτην παρορμῶντα, καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον ὑπὸ ἀπιστίας λίθοις ἐθελῆσαι βαλεῖν, παραδιδόναι τε σφᾶς τοῖς Αἰγυπτίοις διεγνωκέναι. Πένθος τε ἦν καὶ ὀδυρμὸς γυναικῶν καὶ παίδων πρὸ ὀφθαλμῶν ἐχόντων τὸν ὄλεθρον, ὄρεσι καὶ θαλάσσῃ περικεκλεισμένων καὶ πολεμίοις, καὶ φυγὴν οὐδαμόθεν ἐκ τούτων ἐπινοούντων.

5. Μωϋσῆς δὲ, καίπερ ἀγριαίνοντος πρὸς αὐτὸν τοῦ πλήθους, οὔτ᾽ αὐτὸς ἐνέκαμνε τῇ περὶ αὐτοὺς προνοίᾳ, καὶ τῷ θεῷ κατεφρόνει, τά τε ἄλλα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα προεῖπε παρεσχηκότος, καὶ μηδὲ τότ᾽ αὐτοὺς ἐάσοντος ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς γενομένους ἢ δουλεύειν ἢ ἀπολέσθαι. Καὶ στὰς ἐν μέσοις, "οὐδὲ ἀνθρώποις," εἶπε, "καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένοις πρὸς ἡμᾶς δίκαιον ἦν ἀπιστεῖν, ὡς οὐχ ὁμοίοις ἐσομένοις πρὸς τὰ μέλλοντα. Τῆς δὲ τοῦ θεοῦ νῦν ἀπογινώσκειν ὑμᾶς προνοίας, μανίας ἔργον ἂν εἴη, παρ᾽ οὗ πάντα ὑμῖν ἀπήντηκεν, ὅσα δι᾽ ἐμοῦ πρὸς σωτηρίαν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς δουλείας οὐδὲ προσδοκῶσιν ὑπέσχετο. Μᾶλλον δ᾽ ἐχρῆν ἐν ἀπόροις ὡς δοκεῖτε γεγενημένους βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν θεὸν, οὗ καὶ τὸ νῦν εἰς ταύτην ἡμᾶς περικεκλεῖσθαι τὴν δυσχωρίαν ἔργον, ἵνα ἐξ ἀνηχάνων, ὅτε οὐκέτ᾽ αὐτοὶ νομίζετε σωτηρίαν ἕξειν οὐθ᾽ οἱ πολέμιοι, ἐκ τούτων ῥυσάμενος τήν τε ἰσχὺν ἐπιδείξηται τὴν ἑαυτοῦ, καὶ τὴν περὶ ἡμᾶς πρόνοιαν. Οὐ γὰρ ἐπὶ μικροῖς τὸ θεῖον τὴν ἑαυτοῦ συμμαχίαν οἷς ἂν εὔνουν ᾖ δίδωσιν, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ οἷς ἀνθρωπίνην ἐλπίδα μὴ βλέποι πρὸς τὸ κρεῖττον παροῦσαν. Ὅθεν τοιούτῳ βοηθῷ πεπιστευκότες, ᾧ δύναμις καὶ τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, καὶ τῶν τηλικούτων ἀσθένειαν καταψηφίσασθαι, μὴ καταπέπληχθε τὴν Αἰγυπτίων παρασκευὴν, μηδ᾽ ὅτι θάλασσα καὶ κατόπιν ὑμῖν ὄρη φυγῆς ὁδὸν οὐ παρέχοντα, διὰ τοῦτ᾽

ἀπογινώσκετε τῆς σωτηρίας· γένοιτο γὰρ ἂν καὶ ταῦτα ὑμῖν πεδία τοῦ θεοῦ θελήσαντος, καὶ γῆ τὸ πέλαγος.”

CAP. XVI. 1. Τοσαῦτα εἰπὼν ἦγεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν 114
θάλασσαν, τῶν Αἰγυπτίων ὁρώντων· ἐν ὄψει τε γὰρ ἦσαν, καὶ, τῷ πόνῳ τεταλαιπωρημένοι τῆς διώξεως, εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχην ὑπερβάλλεσθαι καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. Ἐπεὶ δὲ πρὸς τῷ αἰγιαλῷ Μωϋσῆς ἐγεγόνει, λαβὼν τὴν βακτηρίαν τὸν θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐκάλει λέγων, “οὐδ᾿ αὐτὸς μὲν ἀγνοεῖς, ὦ δέσποτα, ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τῶν παρόντων οὔτε κατὰ ῥώμην οὔτε κατ᾿ ἐπίνοιάν ἐστιν ἀνθρωπίνην, ἀλλ᾿ ἤδη τι πάντως σωτήριον στρατῷ, τῷ κατὰ τὴν σὴν βούλησιν ἀφέντι τὴν Αἴγυπτον, σόν ἐστιν ἐκπορίζειν. Ἡμεῖς τε ἄλλην ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὴν ἀπὸ σοῦ μόνου καταφεύγομεν, καὶ εἴ τι παρὰ τῆς σῆς προνοίας ἔλθοι ἐξαρπάσαι τῆς Αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς δυνάμενον ἀφορῶμεν. Ἀφίκοιτο δὲ τοῦτο ταχέως, τὴν σὴν ἐμφανίζον ἡμῖν δύναμιν, καὶ τὸν λαὸν, ὑπὸ ἀνελπιστίας καταπεπτωκότα πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάστησον εἰς εὐθυμίαν, καὶ τὸ περὶ τῆς σωτηρίας θάρσος. Ἐν οὐκ ἀλλοτρίοις δ᾿ ἐσμὲν τοῖς ἀπόροις, ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θάλασσα, σὸν δὲ τὸ περικλεῖον ἡμᾶς ὄρος, ὡς ἀνοιγῆναι μὲν τοῦτο σοῦ κελεύσαντος, ἠπειρωθῆναι δὲ καὶ τὸ πέλαγος· εἶναι δὲ ἡμῖν ἀποδρᾶναι καὶ δι᾿ ἀέρος, δόξαν ἰσχύϊ τῇ σῇ τοῦτον ἡμᾶς σώζεσθαι τὸν τρόπον.

2. Τοσαῦτα ἐπιθειάσας τύπτει τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν. Ἡ δὲ ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀνεκόπη, καὶ, εἰς ἑαυτὴν ὑποχωρήσασα, γυμνὴν ἀφίησι τὴν γῆν ὁδὸν Ἑβραίοις εἶναι καὶ φυγήν. Μωϋσῆς δὲ ὁρῶν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ πέλαγος ἐκκεχωρηκὸς αὐτοῖς τῆς ἰδίας ἠπείρου, πρῶτος ἐνέβαινεν αὐτῇ, καὶ τοὺς Ἑβραίους ἐκέλευεν ἕπεσθαι διὰ θείας ὁδοῦ ποιουμένους τὴν πορείαν, καὶ τῷ κινδύνῳ τῶν παρόντων πο-

λεμίων ἡδομένους, καὶ χάριν ἔχοντας διὰ τὴν παράλογον οὕτως ἐξ αὐτοῦ σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν.

3. *Τῶν δὲ οὐκ ὀκνούντων, ἀλλ᾽ ἱεμένων μετὰ σπουδῆς ὡς συμπαρόντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, μαίνεσθαι μὲν αὐτοὺς Αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον ἐδόκουν, ὡς ἐπὶ πρόδηλον ὄλεθρον ὁρμωμένους. Ἐπεὶ δ᾽ ἑώρων ἀβλαβεῖς ἐπὶ τὸ πολὺ προκεκοφότας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυσχερὲς ἀπαντῆσαν, διώκειν ὡρμήκεσαν αὐτοὺς, ὡς καὶ ἐκείνοις ἠρεμήσοντος τοῦ πελάγους· καὶ προτάξαντες τὴν ἵππον κατέβαινον. Ἑβραῖοι δὲ καθοπλιζομένους καὶ τὸν χρόνον εἰς τοῦτο τρίβοντας ἔφθασαν ἐπὶ τὴν ἀντιπέραν γῆν ἀπαθεῖς ἐκφυγόντες, ὅθεν καὶ θαρσαλεωτέροις συνέβαινε πρὸς τὴν δίωξιν, ὡς οὐδὲν οὐδ᾽ αὐτῶν πεισομένων εἶναι. Αἰγύπτιοι δ᾽ ἐλάνθανον ἰδίαν ὁδὸν Ἑβραίοις γεγενημένην, ἀλλ᾽ οὐχὶ κοινὴν ἐμβαίνοντες, καὶ μέχρι σωτηρίας τῶν κεκινδυνευκότων πεποιημένην, ἀλλ᾽ οὐχὶ καὶ τοῖς ἐπ᾽ ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ὡρμημένοις χρήσασθαι θέλουσιν. Ὡς οὖν ὁ τῶν Αἰ-*
115 *γυπτίων στρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, ἐπιχεῖται πάλιν ἡ θάλασσα, καὶ περικαταλαμβάνει ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατιοῦσα τοὺς Αἰγυπτίους. Ὄμβροι τε ἀπὸ οὐρανοῦ κατέβαινον, καὶ βρονταὶ σκληραὶ προςεξαπτομένης ἀστραπῆς, καὶ κεραυνοὶ δὲ κατηνέχθησαν. Ὅλως δ᾽ οὐδὲν ἦν τῶν ἐπ᾽ ἀπωλείᾳ κατὰ μῆνιν θεοῦ συμπιπτόντων ἀνθρώποις, ὃ μὴ τότε συνῆλθε, καὶ γὰρ νὺξ αὐτοὺς ζοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατέλαβε. Καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπώλοντο πάντες, ὡς μηδ᾽ ἄγγελον τῆς συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμμένοις ὑποστρέψαι.*

4. *Τοὺς δὲ Ἑβραίους οὐδὲ κατασχεῖν ἦν ἐπὶ τῇ χαρᾷ τῆς παραδόξου σωτηρίας καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀπωλείᾳ, βεβαίως νομίζοντας ἠλευθερῶσθαι, τῶν ἀναγκαζόντων δουλεύειν διεφθαρμένων, καὶ τὸν θεὸν οὕτως ἐναργῶς ἔχοντας βοηθοῦντα. Καὶ οἱ μὲν αὐτοί τε τὸν κίνδυνον οὕτως ἐκφυγόντες, καὶ προςέτι τοὺς ἐχθροὺς ἐπιδόντες κεκολασμένους, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύονται τῶν πρόσθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν*

καὶ παιδιαῖς ὅλην τὴν νύκτα· καὶ Μωϋσῆς ᾠδὴν εἰς τὸν θεὸν, ἐγκώμιόν τε καὶ τῆς εὐμενείας εὐχαριστίαν περιέχουσαν, ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ συντίθησιν.

5. Ἐγὼ μὲν οὖν ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὕτως ἕκαστον τούτων παρέδωκα. Θαυμάσει δὲ μηδεὶς τοῦ λόγου τὸ παράδοξον, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις καὶ πονηρίας ἀπείροις εὑρέθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ διὰ θαλάσσης, εἴτε κατὰ βούλησιν θεοῦ, εἴτε κατ᾽ αὐτόματον, ὁπότε καὶ τοῖς περὶ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας χθὲς καὶ πρώην γεγονόσιν ὑπεχώρησε τὸ Παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλην οὐκ ἔχουσι παρέσχε τὴν δι᾽ αὐτοῦ, καταλῦσαι τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν τοῦ θεοῦ θελήσαντος. Καὶ τοῦτο πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς Ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενοι. Περὶ μὲν οὖν τούτων ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ διαλαμβανέτω.

6. Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῶν Αἰγυπτίων, προσενεχθέντα τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἑβραίων ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ τῆς βίας τοῦ πνεύματος ἐπ᾽ ἐκεῖνο ἐκδιδούσης, ὁ Μωϋσῆς, καὶ τοῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ θεοῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδὲ ὅπλων ὦσιν ἄποροι, συναγαγὼν, καὶ τούτοις σκεπάσας τοὺς Ἑβραίους, ἦγεν ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος, θύσων ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ τὰ σῶστρα τῆς πληθύος ἀποδώσων, καθὼς αὐτῷ καὶ προείρητο.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ 116

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν β΄.

Argumentum Lib. III.

(1) Ὡς Μωϋσῆς τὸν λαὸν ἀπὸ Αἰγύπτου ἀναλαβὼν ἤγαγεν ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος, πολλὰ ταλαιπωρήσαντα ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ.

(2) Ὡς πολεμήσαντες Ἑβραίοις Ἀμαληκῖται καὶ οἱ πέριξ ἡττήθησαν, καὶ τὴν πολλὴν τῆς στρατιᾶς ἀπέβαλον πληθύν. (3) Ὅτι τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἰοθόρην Μωϋσῆς, παραγενόμενον πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ Σιναῖον, ἀσμένως ὑπεδέξατο. (4) Ὡς ὑπέθετο διατάξαι τὸν λαὸν αὐτῷ κατὰ χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους, ἄτακτον ὄντα τὸ πρῶτον· καὶ ὡς ἕκαστα τούτων ἐποίησε Μωϋσῆς κατὰ τὴν τοῦ πενθεροῦ παραίνεσιν. (5) Ὡς ἀναβὰς Μωϋσῆς ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος καὶ λαβὼν παρὰ τοῦ θεοῦ τοὺς νόμους τοῖς Ἑβραίοις ἔδωκεν. (6) Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν κατεσκεύασεν ἐν τῇ ἐρήμῳ Μωϋσῆς εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ, ὥστε ναὸν εἶναι δοκεῖν. (7) Τίνες τοῖς ἱερεῦσίν εἰσιν αἱ στολαί, καὶ ἡ τοῦ ἀρχιερέως. (8) Περὶ τῆς τοῦ Ἀαρῶνος ἱερωσύνης. (9) Τῶν θυσιῶν οἱ τρόποι. (10) Περὶ τῶν ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τῶν ἡμερῶν διατέτακται. (11) Περὶ τῶν ἁγνειῶν. (12) Νόμοι διάφοροι. (13) Ὡς ἀπὸ ὄρους Σιναίου ἄρας Μωϋσῆς ἤγαγε τὸν λαὸν εἰς τοὺς ὅρους τῶν Χαναναίων. (14) Ὡς ὁ Μωϋσῆς τοὺς κατασκεψομένους τῶν Χαναναίων τήν τε χώραν καὶ τῶν πόλεων τὸ μέγεθος ἐξαπέστειλεν· ἔτι δὲ, ὅτι τῶν πεμφθέντων μετὰ τεσσαρακοστὴν ὑποστρεψάντων ἡμέραν, καὶ λεγόντων οὐκ ἀξιομάχους αὐτοὺς, ἀλλὰ τὴν τῶν Χαναναίων ὑπεξαιρόντων δύναμιν, τὸ πλῆθος ταραχθὲν καὶ πεσὸν εἰς ἀπόγνωσιν, ὥρμησεν ὥςτε καταλεῦσαι παρὰ μικρὸν τὸν Μωϋσῆν, καὶ πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀποστρέψαι δουλεύειν διεγνωκότες. (15) Ὡς ἐπὶ τούτῳ Μωϋσῆς διαγανακτήσας τὸν θεὸν αὐτοῖς ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα, τὴν ἐπὶ τῆς ἐρημίας διατριβὴν, προεῖπεν ὠργίσθαι, καὶ μήτε εἰς Αἴγυπτον ὑποστρέφειν, μήτε λαβεῖν τὴν Χαναναίαν.

---

117 *CAP. I.* 1. Παραδόξου δὲ τοῖς Ἑβραίοις τῆς σωτηρίας οὕτω γενομένης, δεινῶς ἐλύπει πάλιν αὐτοὺς, ἀγομένους ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος, ἡ χώρα τελέως οὖσα ἔρημος, καὶ τῶν τε πρὸς τροφὴν αὐτοῖς ἄπορος, σπανίζουσα δὲ καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἔσχατον, καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τι παρασχεῖν ἐνδεὴς, ἀλλὰ μηδ' ἄλλο τι τῶν ζώων ἱκανὴ βόσκειν· ψαφαρὰ γάρ ἐστι, καὶ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς οὐδὲν ὅ, τι καὶ φῦσαι καρπὸν δύναιτο. Τοιαύτην δὲ οὖσαν τὴν χώραν ἐξ ἀνάγκης ὥδευον, ἑτέραν ἀπελθεῖν οὐκ ἔχοντες. Ἐπεφέροντο δ' ἐκ τῆς προωδοιπορημένης ὕδωρ, τοῦ στρατηγοῦ κεκελευκότος, καὶ τούτου δαπανηθέντος, ἐκ φρεάτων ἐποιοῦντο

τὴν ὑδρείαν ἐπιπόνως διὰ σκληρότητα τῆς γῆς· καὶ τὸ εὑρισκόμενον δὲ πικρὸν ἀλλ' οὐ πότιμον ἦν, καὶ τοῦτο δὲ σπάνιον. Ἀφικνοῦνται δὲ τοῦτον ὁδεύοντες τὸν τρόπον περὶ δείλην ὀψίαν εἰς Μὰρ τόπον, οὕτως διὰ τὴν τοῦ ὕδατος κακίαν ὀνομάσαντες, — μὰρ γὰρ ἡ πικρία λέγεται. Καὶ αὐτόθι τεταλαιπωρημένοι τῷ τε συνεχεῖ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῇ τῆς τροφῆς ἀπορίᾳ, καὶ γὰρ καὶ τότ' αὐτοὺς τελέως ἐπιλελοίπει, κατάγονται· φρέαρ γὰρ ἦν, διὸ καὶ μᾶλλον ἔμειναν, οὐδ' αὐτὸ μὲν ἐξαρκεῖν δυνάμενον τοσούτῳ στρατῷ, βραχεῖαν μέντοι παρέχον αὐτοῖς εὐθυμίαν ἐν ἐκείνοις εὑρεθὲν τοῖς χωρίοις· καὶ γὰρ ἤκουον παρὰ τῶν ἐξερευνώντων μηδὲν ἔμπροσθεν βαδίζουσιν εἶναι. Πικρὸν δὲ ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ 118 καὶ ἄτοπον ἦν, οὐκ ἀνθρώποις μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον.

2. Ὁρῶν δὲ ὁ Μωϋσῆς ἀθύμως διακειμένους, καὶ τοῦ πράγματος τὸ ἀναντίλεκτον, — οὐ γὰρ καθαρὸς ἦν στρατὸς, ὥςτε τῷ βιαζομένῳ τῆς ἀνάγκης ἀντιτάξαι τὸ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ διέφθειρε τὸ κατ' ἐκείνους γενναῖον παίδων τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσθενέστερος τῆς ἐκ λόγων διδασκαλίας, — ἐν χαλεπωτέροις ἦν, τὴν συμφορὰν τὴν τῶν ἁπάντων ἰδίαν αὐτοῦ ποιούμενος. Καὶ γὰρ οὐδ' ἐπ' ἄλλον τινὰ συνέτρεχον ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, ἀντιβολοῦντες, γύναια μὲν ὑπὲρ νηπίων, οἱ δ' ἄνδρες ὑπὲρ ἐκείνων, μὴ περιορᾶν, ἀλλ' ἐκπορίζειν αὐτοῖς ἀφορμήν τινα σωτηρίας. Ἱκετεύειν οὖν τρέπεται τὸν θεὸν, μεταβολεῖν τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας καὶ πότιμον αὐτοῖς παρασχεῖν. Καὶ κατανεύσαντος τοῦ θεοῦ τὴν χάριν, λαβὼν ἀποτομάδος τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐῤῥιμμένης, διαιρεῖ μέσῃ, καὶ κατὰ μῆκος τὴν τομὴν ποιησάμενος. Ἔπειτα μεθεὶς εἰς τὸ φρέαρ, ἔπειθε τοὺς Ἑβραίους 'τὸν θεὸν ἐπήκοον αὐτοῦ τῶν εὐχῶν γεγονέναι, καὶ ὑπεσχῆσθαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς παρέξειν οἷον ἐπιθυμοῦσιν, ἂν πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ κελευόμενα μὴ ὀκνηρῶς ἀλλὰ προθύμως ὑπουργῶσιν.' Ἐρομένων δ' αὐτῶν, τί καὶ ποιούντων ἂν

μεταβάλοι τὸ ὕδωρ εἰς κρεῖττον, κελεύει τοὺς ἐν ἀκ-
μῇ περιστάντας ἐξαντλεῖν, λέγων τὸ ὑπολειπόμενον
ἔσεσθαι πότιμον αὐτοῖς προεκκενωθέντος τοῦ πλείονος.
Καὶ οἱ μὲν ἐπόνουν· τὸ δὲ ὑπὸ τῶν συνεχῶν πληγῶν
γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον ἦν.

3. Ἄραντες δ᾽ ἐκεῖθεν εἰς Ἠλιν ἀφικνοῦνται, πόῤ-
ῥωθεν μὲν ἀγαθὴν ὁραθῆναι, καὶ γὰρ φοινικόφυτος
ἦν, πλησιάζουσα δὲ ἀπηλέγχετο πονηρά. Καὶ γὰρ οἱ
φοίνικες ὄντες οὐ πλείους ἑβδομήκοντα, δυσαυξεῖς τε
ἦσαν καὶ χαμαίζηλοι δι᾽ ὕδατος ἀπορίαν, ψαφαροῦ τοῦ
παντὸς ὄντος χωρίου· οὔτε γὰρ ἐκ τῶν πηγῶν, δώδεκα
οὐσῶν τὸν ἀριθμὸν, νοτερόν τι καὶ πρὸς ἄρδευσιν αὐ-
τοῖς δι᾽ ἐλπίδα χρήσιμον. Ἀλλὰ μὴ δυναμένων ἐκβλῦ-
σαι μηδ᾽ ἀνασχεῖν, ἰκμάδες ἦσαν ὀλίγαι, καὶ διαμω-
119 μένοις τὴν ψάμμον οὐδὲν ἀπήντα· καὶ ἄν τι δὲ στά-
ζον ἔλαβον εἰς χεῖρας, ἄχρηστον εὕρισκον ὑπὸ τοῦ θο-
λερὸν εἶναι. Καρπόν τε φέρειν ἦν ἀσθενῆ τὰ δένδρα,
διὰ σπάνιν τῆς ἐξ ὕδατος εἰς τοῦτο ἀφορμῆς καὶ πα-
ρακλήσεως. Εἶχον οὖν ἐν αἰτίᾳ τὸν στρατηγὸν καὶ
κατεβόων αὐτοῦ, τὴν ταλαιπωρίαν καὶ τὴν πεῖραν τῶν
κακῶν δι᾽ αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. Τριακοστὴν γὰρ ἐ-
κείνην ὁδεύοντες ἡμέραν, ὅσα μὲν ἐπεφέροντο πάντα
ἦσαν ἀναλωκότες, μηδενὶ δὲ περιτυγχάνοντες, δυσέλ-
πιδες ἦσαν περὶ τῶν ὅλων. Πρὸς δὲ τῷ παρόντι κα-
κῷ τὴν διάνοιαν ὄντες, καὶ ἐν μνήμῃ εἶναι τῶν ὑπηρ-
γμένων αὐτοῖς ἔκ τε τοῦ θεοῦ καὶ τῆς Μωϋσέως ἀρε-
τῆς καὶ συνέσεως κωλυόμενοι, δι᾽ ὀργῆς τὸν στρατη-
γὸν εἶχον, καὶ βάλλειν αὐτὸν ὡρμήκεσαν, ὡς αἰτιώτα-
τον τῆς ἐν ποσὶν συμφορᾶς.

4. Ὁ δὲ, οὕτως ἀνηρεθισμένου τοῦ πλήθους καὶ
πικρῶς ἐπ᾽ αὐτὸν κεκινημένου, τῷ θεῷ θαῤῥῶν καὶ τῷ
συνειδότι τῆς περὶ τοὺς ὁμοφύλους προνοίας, πάρει-
σιν εἰς μέσους καὶ καταβοώντων καὶ τὰς χεῖρας ἐπὶ
τοῖς λίθοις ἐχόντων. Ὁραθῆναί τε κεχαρισμένος ὢν
καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώτατος, καταπαύειν ἤρ-
ξατο τῆς ὀργῆς, ‘ μὴ τῶν παρόντων αὐτοὺς δυσκόλων

μεμνημένους λήθην ἔχειν τῶν ἔμπροσθεν εὐεργεσιῶν
παρακαλῶν, μηδὲ, ὅτι νῦν πονοῦσι, τῆς διανοίας ἐκ-
βάλλειν τὰς τοῦ θεοῦ χάριτας καὶ δωρεὰς, ὧν μεγά-
λων καὶ ἐκ παραδόξου ἔτυχον γενομένων. Προςδοκᾶν
δὲ καὶ τῆς παρούσης ἀπαλλαγῆναι ἀμηχανίας ἐκ τῆς
τοῦ θεοῦ κηδεμονίας, ὃν εἰκὸς δοκιμάζοντα τὴν ἀρε-
τὴν αὐτῶν, πῶς τε καρτερίας ἔχουσι καὶ μνήμης τῶν
προϋπηργμένων, εἰ μὴ πρὸς ἐκεῖνα γίγνοιντο διὰ τὰ
ἐν ποσὶν κακὰ, γυμνάζειν αὐτοὺς τοῖς ἄρτι χαλεποῖς.
Ἐλέγχεσθαι δὲ αὐτοὺς οὐκ ἀγαθοὺς, οὔτε περὶ τὴν
ὑπομονὴν οὔτε περὶ τὴν μνήμην τῶν εὖ γεγονότων, οὕ-
τως μὲν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου γνώμης, καθ᾽ ἣν
ἐκλελοίπασι τὴν Αἴγυπτον, καταφρονοῦντας, οὕτως δὲ
πρὸς αὐτὸν τὸν ὑπηρέτην αὐτοῦ διατεθέντας, καὶ ταῦ-
τα μηδὲν αὐτοὺς διαψευσάμενον, περὶ ὧν εἴποι τε καὶ
πράττειν κατ᾽ ἐντολὴν τοῦ θεοῦ κελεύσειε. Καταριθ-
μεῖται οὖν πάντα, πῶς τε φθαρεῖεν Αἰγύπτιοι, κατ-
έχειν αὐτοὺς παρὰ τὴν τοῦ θεοῦ γνώμην βιαζόμενοι·
καὶ τίνα τρόπον ὁ αὐτὸς ποταμὸς ἐκείνοις μὲν αἷμα
ἦν καὶ ἄποτος, αὐτοῖς δὲ πότιμος καὶ γλυκύς· πῶς
τε διὰ τῆς θαλάσσης, ἀναφυγούσης αὐτοῖς ποῤῥωτά-
τω, καινὴν ὁδὸν ἀπελθόντες, αὐτῇ ταύτῃ σωθείησαν
μὲν αὐτοὶ, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ἐπίδοιεν ἀπολωλότας· ὅτι
τε σπανίζοντας ὅπλων εἰς εὐπορίαν ὁ θεὸς καὶ τού-
των καταστήσειεν· τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς αὐτῷ τῷ δια-
φθαρήσεσθαι δόξαντας γεγονέναι καὶ σώσειεν ὁ θεὸς
ἐκ παραλόγου· καὶ ὡς δύναμις αὐτῷ, μὴ ἀπογινώ-
σκειν μηδὲ νῦν αὐτοῦ τὴν πρόνοιαν, ἀλλ᾽ ἀοργήτως πε-
ριμένειν, λογιζομένους μὲν τὴν ἐπικουρίαν μηδὲ βρα-
δεῖαν γενέσθαι, εἰ μὴ παραυτίκα, πρὶν τινος πειρα-
θῆναι δυςκόλου, πάρεστιν· ἡγουμένους δὲ οὐ κατ᾽ ὀλι-
γωρίαν μέλλειν τὸν θεὸν, ἀλλ᾽ ἐπὶ πείρᾳ τῆς ἀνδρείας
αὐτῶν καὶ τῆς περὶ τὴν ἐλευθερίαν ἡδονῆς, ἵνα 120
μάθοι πότερόν ποτε καὶ τροφῆς ἀπορίαν καὶ σπάνιν
ὕδατος ὑπὲρ αὐτῆς ἐστὲ ἐνεγκεῖν γενναῖοι, ἢ δου-
λεύειν μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς

κρατοῦσι καὶ τοῖς πρὸς τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας ἀφθόνως τρεφομένοις· δεδιέναι δὲ λοιπὸν οὐχ οὕτως ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας, πείσεσθαι γὰρ οὐδὲν κακὸν ἀδίκως ἀποθανὼν, ἀλλ᾽ ὑπὲρ αὐτῶν, μὴ δι᾽ ὧν ἐπ᾽ αὐτὸν βάλλουσι λίθων τοῦ θεοῦ κατακρίνειν νομισθῶσιν.'

5. Οὕτως οὖν ἐπράϋνεν αὐτοὺς, καὶ τῆς μὲν τοῦ βάλλειν ὁρμῆς ἐπέσχε, καὶ εἰς μετάνοιαν ὧν ἔμελλον δρᾷν ἐπέτρεψε. Παθεῖν δ᾽ οὐκ ἀλόγως αὐτοὺς διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦτο νομίσας, ἔγνω δεῖν ἐφ᾽ ἱκετείαν τοῦ θεοῦ καὶ παράκλησιν ἐλθεῖν. Καὶ ἀναβὰς ἐπί τινα σκοπὴν ᾔτει 'πόρον τινὰ τῷ λαῷ καὶ τῆς ἐνδείας ἀπαλλαγήν· ἐν αὐτῷ γὰρ εἶναι τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ· συγγινώσκειν τε τοῖς νῦν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὑπὸ τοῦ λαοῦ πραττομένοις, φύσει δυςαρέστου καὶ φιλαιτίου τοῦ τῶν ἀνθρώπων ἐν οἷς ἂν ἀτυχῇ γένους ὄντος.' Ὁ δὲ θεὸς προνοήσειν τε ἐπαγγέλλεται, καὶ παρέξειν ἀφορμὴν ἣν ποθοῦσι. Μωϋσῆς δὲ τοῦ θεοῦ ταῦτ᾽ ἀκούσας καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. Οἱ δ᾽ ὡς ἑώρων καὶ ταῖς ἐπαγγελίαις ταῖς παρὰ τοῦ θεοῦ γεγηθότα, μετέβαλον ἐκ τῆς κατηφείας ἐπὶ τὸ ἱλαρώτερον, καὶ στὰς ἐκεῖνος ἐν μέσοις, 'ἥκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς παρὰ τοῦ θεοῦ τὴν περὶ τῶν ἐνεστηκότων ἀπόρων ἀπαλλαγήν.' Καὶ μετ᾽ ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, τρέφει δὲ τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς οὐδὲν ἕτερον ὁ Ἀράβιος κόλπος, ἐφίπταται τὴν μεταξὺ θάλασσαν ὑπερελθὸν, καὶ, ὑπὸ κόπου τε ἅμα τῆς πτήσεως καὶ πρόςγαιον μᾶλλον τῶν ἄλλων ὂν, καταφέρεται εἰς τοὺς Ἑβραίους. Οἱ δὲ συλλαμβάνοντες, ὡς τροφὴν αὐτοῖς τοῦ θεοῦ ταύτην μηχανησαμένου, τὴν ἔνδειαν ἰῶντο. Καὶ Μωϋσῆς ἐπ᾽ εὐχὰς τρέπεται τοῦ θεοῦ, ταχεῖαν καὶ παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν ποιησαμένου τὴν ἐπικουρίαν.

6. Εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν πρώτην ἀφορμὴν τῆς τροφῆς, καὶ δευτέραν αὐτοῖς κατέπεμπεν ὁ θεός. Ἀνέχοντος γὰρ τοῦ Μωϋσέως τὰς χεῖρας ἐπὶ ταῖς εὐχαῖς, δρόσος κατηνέχθη. Καὶ περιπηγνυμένης ταῖς χερσὶ, Μωϋσῆς, ὑπονοήσας καὶ ταύτην εἰς τροφὴν ἥκειν αὐ-

τοῖς παρὰ τοῦ θεοῦ, γεύεταί τε, καὶ ἡσθεὶς τοῦ πλή-
θους ἀγνοοῦντος καὶ νομίζοντος νίφεσθαι, καὶ τῆς ὥ-
ρας εἶναι τοῦ ὑετοῦ τὸ γινόμενον, ἀνεδίδασκεν, οὐ
κατὰ τὴν ἐκείνων ὑπόληψιν ἀπ᾽ οὐρανοῦ καταφέρε-
σθαι τὴν δρόσον, ἀλλ᾽ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ αὐτῶν καὶ δια-
τροφῇ, καὶ γευόμενος τοῦτο αὐτοῖς παρεῖχε πιστεύειν.
Οἱ δὲ, μιμούμενοι τὸν στρατηγὸν, ἥδοντο τῷ βρώ-
ματι, μέλιτι γὰρ ἦν τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν ἡδονὴν
ἐμφερὲς, ὅμοιον δὲ τῇ τῶν ἀρωμάτων βδέλλῃ, τὸ 121
δὲ μέγεθος τῷ κοριάνδρου σπέρματι. Καὶ περὶ τὴν
συλλογὴν λίαν αὐτοῦ ἐσπουδάκεσαν· παρήγγελτο δ᾽ ἐξ
ἴσου πᾶσιν ἀσσάρωνα, τοῦτο δ᾽ ἐστὶ μέτρον, εἰς ἑκάστην
ἡμέραν συλλέγειν, ὡς οὐκ ἐπιλείψοντος αὐτοῖς τοῦ βρώ-
ματος, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἄπορον ᾖ τὸ λαμβάνειν
δι᾽ ἀλκὴν τῶν δυνατωτέρων πλεονεκτούντων περὶ τὴν
ἀναίρεσιν. Οἱ μέντοι πλέον τοῦ προστεταγμένου μέ-
τρου συναγαγόντες, οὐδὲν περιττότερον εἶχον τοῦ κα-
κοπαθῆσαι, ἀσσάρωνος γὰρ οὐδὲν πλέον εὕρισκον·
τοῦ δ᾽ ὑπολειφθέντος εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ὄνησις οὐδ᾽ ἥ-
τις ἦν, διεφθαρμένου ὑπό τε σκωλήκων καὶ πικρίας.
Οὕτω θεῖον ἦν τὸ βρῶμα καὶ παράδοξον, ἀμύνει δὲ
τοῖς ταύτην νεμομένοις τὴν ἐκ τῶν ἄλλων ἀπορίαν.
Ἔτι δὲ καὶ νῦν ὕεται πᾶς ἐκεῖνος ὁ τόπος, καθάπερ
καὶ τότε Μωϋσῇ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατέπεμψε τὴν
διατροφήν. Καλοῦσι δὲ Ἑβραῖοι τὸ βρῶμα τοῦτο μάν-
να, τὸ γὰρ μὰν ἐπερώτησις κατὰ τὴν ἡμετέραν διά-
λεκτον, τί τοῦτ᾽ ἐστὶν, ἀνακρίνουσα. Καὶ οἱ μὲν χαί-
ροντες ἐπὶ τοῖς ἀπ᾽ οὐρανοῦ πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διετέ-
λουν, τῇ δὲ τροφῇ ταύτῃ τεσσαράκοντα ἔτεσιν ἐχρή-
σαντο, ἐφ᾽ ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

7. Ὡς δ᾽ ἐκεῖθεν ἄραντες εἰς Ῥαφιδὶν ἧκον, τα-
λαιπωρηθέντες ὑπὸ τοῦ δίψους εἰς ἔσχατον, ἔν τε ταῖς
πρότερον ἡμέραις πίδαξιν ὀλίγαις ἐντυγχάνοντες, καὶ
τότε παντάπασι ἄνυδρον εὑρόντες τὴν γῆν, ἐν κακοῖς
ἦσαν, καὶ πάλιν δι᾽ ὀργῆς τὸν Μωϋσῆν ἐποιοῦντο. Ὁ
δὲ τὴν ὁρμὴν τοῦ πλήθους πρὸς μικρὸν ἐκκλίνας, ἐπὶ

λιτὰς τρέπεται τοῦ θεοῦ, παρακαλῶν ‘ὡς τροφὴν αὐτοῖς ἔδωκεν ἀπορουμένοις, οὕτω καὶ ποτὸν παρασχεῖν, διαφθειρομένης καὶ τῆς ἐπὶ τροφῇ χάριτος ποτοῦ μὴ παρόντος.’ Ὁ δ᾽ οὐκ εἰς μακρὰν τὴν δωρεὰν ἀνεβάλλετο, τῷ δὲ Μωϋσῇ παρέξειν ὑπισχνεῖται πηγὴν καὶ πλῆθος ὕδατος, ὅθεν οὐ προςδοκήσειεν. Καὶ κελεύει τῷ βάκτρῳ πλήξαντα τὴν πέτραν, ἣν ἑώρων αὐτόθι παρακειμένην, παρ᾽ αὐτῆς λαμβάνειν τὴν εὐπορίαν ὧν δέονται· φροντίζειν γὰρ καὶ τοῦ μὴ σὺν πόνῳ μηδὲ ἐργασίᾳ τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανῆναι. Καὶ Μωϋσῆς, ταῦτα λαβὼν παρὰ τοῦ θεοῦ, παραγίνεται πρὸς τὸν λαὸν, περιμένοντα καὶ εἰς αὐτὸν ἀφορῶντα, καὶ γὰρ ἤδη καὶ ἐθεώρουν αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. Ὡς δὲ ἧκεν, ἀπολύειν αὐτοὺς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης ἔλεγεν τὸν θεὸν, καὶ κεχαρίσθαι σωτηρίαν οὐδ᾽ ἐλπισθεῖσαν, ἐκ τῆς πέτρας ποταμὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. Τῶν δὲ πρὸς τὴν ἀκοὴν καταπλαγέντων, εἰ ὑπό τε τοῦ δίψους καὶ τῆς ὁδοιπορίας τεταλαιπωρημένοις ἀνάγκη γένοιτο κόπτειν τὴν πέτραν, ὁ Μωϋσῆς πλήττει τε τῇ βακτηρίᾳ, καὶ χανούσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέστατον. Οἱ δὲ τῷ παραδόξῳ τοῦ
122 γεγονότος κατεπλάγησαν, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἤδη τὸ δίψος αὐτοῖς ἔληγεν, καὶ πίνουσιν ἡδὺ καὶ γλυκὺ τὸ νᾶμα, καὶ οἷον ἂν εἴη θεοῦ τὸ δῶρον δόντος ἐφαίνετο. Τόν τε οὖν Μωϋσῆν ἐθαύμαζον οὕτως ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίαις ἠμείβοντο τὴν τοῦ θεοῦ περὶ αὐτοὺς πρόνοιαν. Δηλοῖ δὲ ἐν τῷ ἱερῷ ἀνακειμένη γραφὴ τὸν θεὸν Μωϋσῇ προειπεῖν, οὕτως ἐκ τῆς πέτρας ἀναδοθήσεσθαι ὕδωρ.

CAP. II. 1. Τοῦ δὲ τῶν Ἑβραίων ὀνόματος ἤδη πολλοῦ κατὰ πάντας διαβοωμένου, καὶ τοῦ περὶ αὐτῶν λόγου φοιτῶντος, ἐν φόβῳ συνέβαινεν οὐ μικρῷ τοὺς ἐπιχωρίους εἶναι, καὶ πρεσβευόμενοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν, καὶ πειρᾶσθαι τοὺς ἄνδρας διαφθείρειν· ἐτύγχανον δὲ οἱ πρὸς τοῦτο ἐνάγοντες, οἵ τε τὴν Γοβολῖτιν καὶ τὴν Πέτραν κατοικοῦντες, οἳ

καλοῦνταί μὲν Ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. Ὧν πέμποντες οἱ βασιλεῖς ἀλλήλους τε καὶ τοὺς περιοίκους ἐπὶ τὸν πρὸς Ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν, ‘στρατὸν ἀλλόφυλον καὶ τῆς Αἰγυπτίων ἀποδράσαντα δουλείας ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες, ὃν οὐ καλῶς ἔχει περιορᾶν, ἀλλὰ πρὶν ἢ λαβεῖν ἰσχὺν καὶ παρελθεῖν εἰς εὐπορίαν, καὶ αὐτοὺς τῆς πρὸς ἡμᾶς κατάρξαι μάχης θαρσήσαντας τῷ μηδὲν αὐτοῖς παρ᾽ ἡμῶν ἀπαντᾶν, καταλύειν ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον, δίκην αὐτοὺς καὶ περὶ τῆς ἐρήμου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πραχθέντων ἀπαιτοῦντας, ἀλλ᾽ οὐχ οὕτως ὅταν ταῖς πόλεσιν ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιβάλλωσι τὰς χεῖρας. Οἱ ἀρχομένην δὲ δύναμιν ἐχθρῶν πειρώμενοι καταλύειν ἀγαθοὶ συνεῖναι μᾶλλον, ἢ οἱ προκόψασαν μείζω κωλύοντες γενέσθαι· οἱ μὲν γὰρ τοῦ περισσοῦ δοκοῦσι νεμεσᾶν, οἱ δ᾽ οὐδεμίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν καθ᾽ αὐτῶν ἐῶσι γενέσθαι.’ Τοιαῦτα τοῖς τε πλησιοχώροις καὶ πρὸς ἀλλήλους πρεσβευόμενοι, χωρεῖν τοῖς Ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην.

2. *Μωϋσῇ δέ, οὐδὲν προσδοκῶντι πολέμιον, ἀπορίαν καὶ ταραχὴν ἐνεποίει τὰ τῶν ἐπιχωρίων. Καὶ παρόντων ἐπὶ τὴν μάχην ἤδη καὶ κινδυνεύειν δέον, ἐθορύβει χαλεπῶς τὸ τῶν Ἑβραίων πλῆθος ἐν ἀπορίᾳ μὲν ὂν ἁπάντων, μέλλον δὲ πολεμεῖν πρὸς ἀνθρώπους τοῖς ἅπασι καλῶς ἐξηρτισμένους. Παραμυθίας οὖν ὁ Μωϋσῆς ἤρχετο, καὶ θαῤῥεῖν παρεκάλει τῇ τοῦ θεοῦ ψήφῳ πεπιστευκότας, ‘ὑφ᾽ ἧς εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἠρμένοι, καταινκήσειαν τοὺς περὶ αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθισταμένους· ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῶν στράτευμα πολύ, καὶ πάντων ἀπροσδεές, ὅπλων, χρημάτων, τροφῆς, τῶν ἄλλων ὧν παρόντων ἐκ πεποι-* 123 *θήσεως πολεμοῦσιν ἄνθρωποι, κρίνοντας ἐν τῇ παρὰ τοῦ θεοῦ συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι· τὸ δὲ τῶν ἐναντίων ὀλίγον, ἄνοπλον, ἀσθενές, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων, οἵοις αὐτοῖς σύνοιδεν οὖσιν, νικᾶσθαι βουλομένου τοῦ θεοῦ· εἰδέναι δ᾽ οἷος οὗτος ἐπίκουρος, ἐκ πολλῶν πεπειραμένους καὶ δεινοτέρων τοῦ πολέμου.*

τοῦτον μὲν γὰρ εἶναι πρὸς ἀνθρώπους· ἃ δ' ἦν αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν οὐκ ἔχουσι φυγῆς, ταῦτα αὐτῆς διὰ τὴν εὐμένειαν τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ νενικῆσθαι. Νῦν δὲ γενέσθαι παρεκάλει προθυμοτάτους, ὡς τῆς ἁπάντων εὐπορίας αὐτοῖς ἐν τῷ κρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν κειμένης.'

3. Καὶ Μωϋσῆς μὲν τοιούτοις παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις, συγκαλῶν τούς τε φυλάρχους καὶ τῶν ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε καὶ σὺν ἀλλήλοις· τοὺς μὲν νεωτέρους παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις, τοὺς δὲ ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. Οἱ δὲ ἦσαν ἐπὶ τὸν κίνδυνον τὰς ψυχὰς ἠρμένοι, καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες, ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαί ποτε τῶν κακῶν· καὶ τὸν Μωϋσῆν ἐκέλευον ἄγειν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, ὡς τῆς ἀναβολῆς ἐμποδιζούσης τὴν προθυμίαν αὐτῶν. Τὸ δὲ τῆς πληθύος ἀποκρίνας πᾶν τὸ μάχιμον Ἰησοῦν ἐφίστησιν αὐτῷ, Ναυήνου μὲν υἱὸν, φυλῆς τῆς Ἐφραϊμίτιδος, ἀνδρειότατον δὲ καὶ πόνους ὑποστῆναι γεννικὸν, καὶ νοῆσαί τε καὶ εἰπεῖν ἱκανώτατον, καὶ θρησκεύοντα τὸν θεὸν ἐκπρεπῶς, καὶ Μωϋσῆν διδάσκαλον τῆς πρὸς θεὸν εὐσεβείας πεποιημένον, τιμώμενόν τε παρὰ τοῖς Ἑβραίοις. Βραχὺ δέ τι περὶ τὸ ὕδωρ ἔταξε τῶν ὁπλιτῶν ἐπὶ φυλακῇ παίδων καὶ γυναικῶν τοῦ τε πρὸς παντὸς στρατοπέδου. Καὶ νύκτα μὲν πᾶσαν ἐν παρασκευαῖς ἦσαν, τῶν τε ὅπλων εἴ τι πεπονηκὸς ἦν ἀναλαμβάνοντες, καὶ τοῖς στρατηγοῖς προσέχοντες, ὡς ὁρμήσοντες ἐπὶ τὴν μάχην ὁπότε κελεύσειεν αὐτοὺς Μωϋσῆς. Διηγρύπνει δὲ καὶ Μωϋσῆς, ἀναδιδάσκων τὸν Ἰησοῦν ὃν τρόπον ἐκτάξειε τὸ στρατόπεδον. Ἠργμένης δὲ ὑπερφαίνειν τῆς ἡμέρας, αὖθις τόν τε Ἰησοῦν παρεκάλει 'μηδὲν χείρονα φανῆναι κατὰ τὸ ἔργον τῆς οὔσης περὶ αὐτὸν ἐλπίδος, δόξαν τε διὰ τῆς παρούσης κτήσασθαι στρατηγίας παρὰ τοῖς ἀρχομένοις ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις.' Τῶν δὲ Ἑβραίων τοὺς ἀξιολογωτάτους ἰδίᾳ παρεκάλει, καὶ σύμπαν ἤδη τὸ πλῆθος ὡπλισμέ-

νον παρώρμα. Καὶ ὁ μὲν, οὕτως παραστησάμενος 124
τὸν στρατὸν τοῖς τε λόγοις καὶ τῇ διὰ τῶν ἔργων παρασκευῇ, ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρος, θεῷ τε καὶ Ἰησοῦ παραδιδοὺς τὸ στράτευμα.

4. *Προσέμισγον δὲ οἱ πολέμιοι, καὶ ἐν χερσὶν ἦν ἡ μάχη, προθυμίᾳ τε καὶ διακελευσμῷ τὰ πρὸς ἀλλήλους χρωμένων. Μέχρι μὲν οὖν Μωϋσῆς αὖθις ἀνίσχει τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς Ἀμαληκίτας κατεπόνουν οἱ Ἑβραῖοι. Τὸν οὖν πόνον τῆς ἀνατάσεως τῶν χειρῶν ὁ Μωϋσῆς οὐχ ὑπομένων, — ὁσάκις γὰρ ἂν αὐτὰς καθίει, τοσαυτάκις ἐλαττοῦσθαι τοὺς οἰκείους αὐτοῦ συνέβαινε, — κελεύει τόν τε ἀδελφὸν Ἀαρῶνα, καὶ τῆς ἀδελφῆς Μαριάμμης τὸν ἄνδρα Οὔρονα, στάντας ἑκατέρωθεν αὐτοῦ διακρατεῖν τὰς χεῖρας, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν κάμνειν βοηθοῦντας. Καὶ τούτου γενομένου κατὰ κράτος ἐνίκων τοὺς Ἀμαληκίτας οἱ Ἑβραῖοι, καὶ πάντες ἀπολώλεσαν ἂν, εἰ μὴ νυκτὸς ἐπιγενομένης ἀπέσχοντο τοῦ κτείνειν. Νίκην δὲ καλλίστην καὶ καιριωτάτην νικῶσιν ἡμῶν οἱ πρόγονοι. Καὶ γὰρ καὶ τῶν ἐπιστρατευσάντων ἐκράτησαν, καὶ τοὺς περιοίκους ἐφόβησαν, εὐπορήσαντες μεγάλων καὶ λαμπρῶν, ὧν ἐκ τοῦ πονεῖν ἐπέτυχον, ἀγαθῶν· ἑλόντες γὰρ καὶ τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων, πλούτους τε μεγάλους δημοσίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν ἔσχον, οὐδὲ τῆς ἀναγκαίας τροφῆς πρότερον εὐποροῦντες. Ὑπῆρξε δ' αὐτοῖς οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὖθις αἰῶνα, τῶν ἀγαθῶν αἰτία κατορθωθεῖσα ἡ προειρημένη μάχη· οὐ γὰρ τὰ σώματα μόνον τῶν ἐπιστρατευσάντων ἐδούλωσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα, καὶ τοῖς περιοίκοις ἅπασι μετὰ τὴν ἐκείνων ἧτταν ἐγένοντο φοβεροί. Αὐτοί τε πλούτου μεγάλου δύναμιν προςέλαβον· πολὺς μὲν γὰρ ἄργυρός τε καὶ χρυσὸς ἐγκατελείφθη ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ σκεύη χαλκᾶ οἷς ἐχρῶντο περὶ τὴν δίαιταν, πολὺ δὲ ἐπίσημον πλῆθος ἑκατέρων, ὅσα τε ὑφαντὰ καὶ κόσμοι παρὰ τὰς ὁπλήσεις, ἥτε ἄλλη θεραπεία καὶ κατασκευὴ ἐκείνων, λεία τε παντοία*

κτηνῶν, καὶ ὅσα φιλεῖ στρατοπέδοις ἐξοδευκόσιν ἕπεσθαι. Φρονήματός τε ὑπεπλήσθησαν ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ Ἑβραῖοι, καὶ πολλὴ μεταποίησις ἀρετῆς ἦν αὐτοῖς· πρός τε τῷ πονεῖν ἦσαν ἀεὶ, τούτῳ πάντα ληπτὰ νομίζοντες εἶναι. Καὶ ταύτης μὲν τῆς μάχης τοῦτο τὸ πέρας.

5. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ Μωϋσῆς νεκρούς τε ἐσκύλευε τῶν πολεμίων, καὶ τὰς παντευχίας τῶν φευγόντων συνέλεγεν, ἀριστεῦσί τε τιμὰς ἐδίδου, καὶ τὸν στρατηγὸν Ἰησοῦν ἐνεγκωμίαζε, μαρτυρούμενον ἐφ᾽ οἷς ἔπραξεν ὑπὸ παντὸς τοῦ στρατοῦ. Ἀπέθανεν δὲ Ἑ-
125 βραίων μὲν οὐδεὶς, τῶν δὲ πολεμίων ὅσους οὐδ᾽ ἀριθμῷ γνῶναι δυνατὸν ἦν. Θύσας δὲ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύεται, *ΝΙΚΑΙΟΝ* ὀνομάσας τὸν θεόν. Προεφήτευέ τε πανωλεθρίᾳ τοὺς Ἀμαληκίτας ἀπολουμένους, καὶ μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις, διὰ τὸ Ἑβραίοις ἐπιστρατεύσασθαι, καὶ ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε γῇ καὶ ταλαιπωρουμένοις. Τόν τε στρατὸν εὐωχίαις ἀνελάμβανεν. Καὶ ταύτην μὲν τὴν μάχην πρώτην μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς κατατολμήσαντας αὐτῶν, μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου γενομένην ἔξοδον, οὕτως ἐπολέμησαν. Ἐπεὶ δὲ τὴν τῶν ἐπινικίων ἑορτὴν ὁ Μωϋσῆς ἤγαγεν, ἀναπαύσας ἐπ᾽ ὀλίγας ἡμέρας, τοὺς Ἑβραίους μετὰ τὴν μάχην προῆγε συντεταγμένους· πολὺ δ᾽ ἦν ἤδη τὸ ὁπλιτικὸν αὐτοῖς. Καὶ προϊὼν κατ᾽ ὀλίγον, ἐν τριμήνῳ μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου κίνησιν παρῆν ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος, ἐν ᾧ τά τε περὶ τὸν θάμνον αὐτῷ καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συντυχεῖν προειρήκαμεν.

CAP. III. 1. Καὶ Ῥαγουῆλος ὁ πενθερὸς τὴν αὐτοῦ πυνθανόμενος εὐπραξίαν, ἀσμένως ἀπήντα. Μωϋσῆς δὲ, καὶ Σαπφώραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ δεχόμενος καὶ τοὺς παῖδας, ἥδεται ἐπὶ τῇ τοῦ πενθεροῦ ἀφίξει, καὶ θύσας εὐώχει τὸ πλῆθος τοῦ θάμνου πλησίον, ὃς διαπεφεύγει τοῦ πυρὸς τὴν φλόγωσιν· καὶ τὸ μὲν πλῆθος κατὰ συγγενείας ὡς ἕκαστοι τῆς εὐωχίας μετε-

λάμβανον. Ἀαρὼν δὲ σὺν τοῖς παροῦσι Ῥαγουῆλον προςλαβόμενος, ὕμνους τε ᾖδον εἰς τὸν θεὸν, ὡς τῆς σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς ἐλευθερίας αἴτιον καὶ ποριστὴν γεγενημένον· καὶ τὸν στρατηγὸν εὐφήμουν, ὡς κατὰ ἀρετὴν ἐκείνου πάντων αὐτοῖς κατὰ νοῦν ἀπηντηκότων. Καὶ Ῥαγουῆλος πολλὰ μὲν ἐγκώμια τοῦ πλήθους ἐπὶ τῇ πρὸς τὸν Μωϋσῆν εὐχαριστίᾳ διεξῄει, ἐθαύμαζε δὲ τὸν Μωϋσῆν τῆς ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν φίλων ἀνδραγαθίας.

CAP. IV. 1. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ Ῥα- 126
γουῆλος τὸν Μωϋσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα, — διέλυε γὰρ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις, πάντων ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων, καὶ μόνως ἂν τοῦ δικαίου τυχεῖν ἡγουμένων, εἰ διαιτητὴς αὐτοῖς οὗτος γένοιτο, καὶ παρὰ τοῖς ἡττωμένοις κοῦφον ἐδόκει τὸ λείπεσθαι, κατὰ δικαιοσύνην οὐ κατὰ πλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν, — τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε, μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετῇ χρῆσθαι τοῦ στρατηγοῦ θέλουσιν. Παυσάμενον δὲ τοῦ θορύβου παραλαβὼν, καὶ συμμονωθεὶς ἀνεδίδασκεν ἃ χρὴ ποιεῖν. Καὶ συνεβούλευε τῆς μὲν ἐπὶ τοῖς ἥττοσι ταλαιπωρίας ἑτέροις ἐκστῆναι, περὶ δὲ τῶν μειζόνων καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ πλήθους ἔχειν τὴν πρόνοιαν αὐτόν· δικάσαι μὲν γὰρ ἀγαθοὺς, κἂν ἄλλους Ἑβραίων εὑρεθῆναι, φροντίσαι δὲ τοσούτων μυριάδων σωτηρίας, οὐκ ἄλλον τινὰ δύνασθαι μὴ Μωϋσῆν γενόμενον. Αἰσθανόμενος οὖν τῆς ἀρετῆς, φησὶ, σαυτοῦ, καὶ οἷος γέγονας ἐπὶ τῷ τὸν λαὸν ὑπουργῶν τῷ θεῷ σώζειν, τὴν μὲν τῶν ἐγκλημάτων δίαιταν ἐπίτρεψον αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ ἐπ' ἄλλων· σὺ δὲ πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ θεοῦ θεραπείᾳ κατέχων σεαυτὸν διατέλει, ζητῶν οἷς ἂν τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῆς νῦν ἀπορίας. Ὑποθήκαις δὲ ταῖς ἐμαῖς περὶ τῶν ἀνθρωπείων χρησάμενος, τὸν στρατὸν ἐξετάσεις ἀκριβῶς, καὶ κατὰ μυρίους τούτων κεκριμένους ἄρχοντας ἀποδείξεις, εἶτα κατὰ χιλίους· διαιρήσεις δὲ μετ' αὐ-

τοὺς εἰς πεντακοσίους, καὶ πάλιν εἰς ἑκατὸν, εἶτα εἰς πεντήκοντα. Ἄρχοντάς τε ἐπὶ τούτοις τάξεις, οἳ κατὰ τριάκοντα μερισθέντας διακοσμήσουσι, καὶ κατὰ εἴκοσι καὶ δέκα συναριθμουμένους. Ἔστω δέ τις ἐπὶ τούτοις εἷς, τὴν προσηγορίαν ἀπὸ τοῦ τῶν ἀρχομένων ἀριθμοῦ λαμβάνων. Οἱ δὲ δοκιμασθέντες ὑπὸ τοῦ πλήθους παντὸς εἶναι ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, περί τε τῶν διαφόρων αὐτοῖς κρινοῦσι. Κἂν ᾖ τι μεῖζον ἐπὶ τοὺς ἐν ἀξιώματι τὴν περὶ τούτου διάγνωσιν ἐπανοίσουσιν, ἂν δὲ καὶ ἐκείνους διαφύγῃ τὸ περὶ τοῦ πράγματος
127 δύσκολον, ἐπὶ σὲ τοῦτο ἀναπέμψουσιν. Ἔσται γὰρ οὕτως ἀμφότερα, καὶ τῶν δικαίων Ἑβραῖοι τεύξονται, καὶ σὺ τῷ θεῷ προσεδρεύων εὐμενέστερον ἂν αὐτὸν ποιήσειας τῷ στρατῷ.

2. Ταῦτα Ῥαγουήλου παραινέσαντος, Μωϋσῆς ἀσμένως προσήκατο τὴν συμβουλίαν, καὶ ποιεῖ κατὰ τὴν ὑποθήκην τὴν ἐκείνου, τοῦ τρόπου τὴν ἐπίνοιαν οὐκ ἀποκρυψάμενος, οὐδὲ σφετερισάμενος αὐτὴν, ἀλλὰ ποιήσας φανερὸν τὸν ἐξευρηκότα τῷ πλήθει. Καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις δὲ Ῥαγουῆλον ἔγραψεν, ὡς εὑρηκότα τὴν διάταξιν τὴν προειρημένην, καλῶς ἔχειν ἡγούμενος τὰ ἀληθῆ μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ καὶ δόξαν ἔμελλε φέρειν ἐπιγραφομένῳ τὰ ὑπ᾽ ἄλλων εὑρημένα, ὥστε τὴν Μωϋσέως ἀρετὴν καὶ ἐκ τούτου καταμαθεῖν. Ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης εὐκαίρως ἐν ἄλλοις τῆς γραφῆς δηλώσομεν.

CAP. V. 1. Μωϋσῆς δὲ συγκαλέσας τὴν πληθὺν, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀπέρχεσθαι τὸ Σιναῖον ἔλεγεν, ὡς συνεσόμενος τῷ θεῷ καὶ τινα λαβὼν παρ᾽ αὐτοῦ χρησμὸν ἐπανήξειν πρὸς αὐτούς. Ἐκείνους δ᾽ ἐκέλευσε πλησίον μετασκηνῶσαι τῷ ὄρει, τὴν γειτνίασιν τοῦ θεοῦ προτιμήσαντας. Ταῦτ᾽ εἰπὼν ἀνῄει πρὸς τὸ Σιναῖον, ὑψηλότατον τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χωρίοις ὀρῶν τυγχάνον, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους καὶ τῶν κρημνῶν τὸ ἀπότομον ἀνθρώποις οὐ μόνον οὐκ ὂν ἀναβατὸν, ἀλλ᾽ οὐδὲ ὁραθῆναι δίχα πόνου τῆς ὄψεως

δυνάμενον· ἄλλως τε καὶ διὰ τὸ λόγον εἶναι περὶ τούτου τὸν Θεὸν ἐν αὐτῷ διατρίβειν φοβερὸν ἦν καὶ ἀπρόςιτον. Ἑβραῖοι δὲ κατὰ τὰς Μωϋσέως ἐντολὰς μετεσκήνουν, καὶ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους κατελαμβάνοντο· ἠρμένοι ταῖς διανοίαις, ὡς μετὰ τῆς ἐπαγγελείας τῶν ἀγαθῶν, ἣν προέτεινεν αὐτοῖς, ἐπανήξοντος Μωϋσέως παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ἑορτάζοντες δὲ τὸν στρατηγὸν περιέμενον, ἁγνεύοντες τήν τε ἄλλην ἁγνείαν, καὶ ἀπὸ συνουσίας τῆς γυναικῶν ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοῖς προεῖπε, καὶ παρακαλοῦντες τὸν Θεὸν εὐμενῆ συμβαλόντα Μωϋσῇ δοῦναι δωρεὰν, ὑφ᾽ ἧς εὖ βιώσονται. Ταῖς τ᾽ οὖν διαίταις ἐχρῶντο πολυτελεστέραις, καὶ τῷ κόσμῳ γυναιξὶν ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις ἐκπρεπῶς ἤσκηντο.

2. Ἐπὶ δύο μὲν οὖν ἡμέρας εὐωχούμενοι διῆγον. Τῇ τρίτῃ δὲ, πρὶν ἢ τὸν ἥλιον ἀνασχεῖν, νεφέλη τε ὑπερίζανε τοῦ παντὸς στρατοπέδου τῶν Ἑβραίων, οὐ πρότερον τοῦτο ἰδόντων γενόμενον, καὶ τὸ χωρίον οὗ τὰς σκηνὰς ἦσαν πεποιημένοι περιέγραφε. Καὶ τοῦ λοιποῦ παντὸς ἐν αἰθρίᾳ τυγχάνοντος, ἄνεμοί τε σφοδροὶ λάβρον κινοῦντες ὑετὸν κατήγιζον, ἀστραπαί τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς ὁρῶσιν, καὶ κεραυνοὶ κατενεχθέν- 123
τες ἐδήλουν τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, οἷς Μωϋσῆς ἤθελεν εὐμενοῦς παρατυχόντος. Καὶ περὶ μὲν τούτων ὡς βούλεται φρονείτω ἕκαστος τῶν ἐντευξομένων, ἐμοὶ δὲ ἀνάγκη ταῦτα ἱστορεῖν, καθάπερ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται. Τούς γε μὴν Ἑβραίους τά τε ὁρώμενα, καὶ ὁ ταῖς ἀκοαῖς προςβάλλων ψόφος δεινῶς ἐτάραττεν, — ἀήθεις τε γὰρ ἦσαν αὐτῶν, — καὶ ὁ περὶ τοῦ ὄρους διαπεφοιτηκὼς λόγος, ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτῶντος τοῦ Θεοῦ, σφόδρα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξέπληττε. Κατεῖχον δὲ αὐτοὺς πρὸς ταῖς σκηναῖς ἀχθόμενοι, καὶ τόν τε Μωϋσῆν ἀπολωλέναι νομίζοντες ὑπ᾽ ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ περὶ αὐτῶν ὅμοια προςδοκῶντες.

3. Οὕτω δ᾽ αὐτῶν διακειμένων ἐπιφαίνεται Μωϋ-

σῆς, γαῦρός τε καὶ μέγα φρονῶν. Ὀφθείς τε οὖν αὐτὸς ἀπαλλάσσει τοῦ δέους αὐτοὺς, καὶ περὶ τῶν μελλόντων κρείττονας ὑπετίθετο τὰς ἐλπίδας. Αἴθριός τε καὶ καθαρὸς ὁ ἀὴρ τῶν πρὸ ὀλίγου παθῶν ἦν, Μωϋσέως παραγεγονότος. Ἐπὶ τούτοις οὖν συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὧν ὁ θεὸς εἴποι πρὸς αὐτόν. Καὶ συναθροισθέντων, στὰς ἐπὶ ὑψηλοῦ τινος, ὅθεν ἔμελλον ἅπαντες ἀκούσεσθαι, "ὁ μὲν θεὸς," εἶπεν, "ὦ Ἑβραῖοι, καθάπερ καὶ πρότερον εὐμενὴς προςεδέξατό με, καὶ, βίον τε ὑμῖν εὐδαίμονα καὶ πολιτείας κόσμον ὑπαγορεύσας, πάρεστι καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. Πρὸς γοῦν αὐτοῦ καὶ τῶν ἔργων, ἃ δι' ἐκεῖνον ἡμῖν ἤδη πέπρακται, μὴ καταφρονήσητε τῶν λεγομένων εἰς ἐμὲ τὸν λέγοντα ἀφορῶντες, μὴ δ' ὅτι γλῶττα ταῦτα ἀνθρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λέγει. Τήν γε ἀρετὴν αὐτῶν κατανοήσαντες, ἐπιγνώσεσθε καὶ τὸ μέγεθος τοῦ νενοηκότος, καὶ ἐπὶ συμφέροντι τῷ ὑμετέρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ φθονήσαντος εἰπεῖν. Οὐ γὰρ Μωϋσῆς ὁ Ἀμαράμου καὶ Ἰωχαβέλης υἱὸς, ἀλλ' ὁ τὸν Νεῖλον ᾑματωμένον ἀναγκάσας ὑπὲρ ὑμῶν ῥυῆναι, καὶ ποικίλοις δαμάσας κακοῖς τὸ Αἰγυπτίων φρόνημα, ὁ διὰ θαλάσσης ὁδὸν ἡμῖν παρασχὼν, ὁ καὶ τροφὴν ἐξ οὐρανοῦ μηχανησάμενος ἐλθεῖν ἀπορουμένοις, ὁ ποτὸν ἐκ πέτρας ἀναβλύσας σπανίζουσιν, δι' ὃν Ἄδαμος τῶν ἀπὸ γῆς τε καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει, δι' ὃν Νώεος ἐκ τῆς ἐπομβρίας διέφυγε, δι' ὃν Ἄβραμος ὁ ἡμέτερος πρόγονος ἐξ ἀλήτου τὴν Χαναναίαν κατέσχε γῆν, δι' ὃν Ἴσακος γηραιοῖς ἐτέχθη γονεῦσι, δι' ὃν Ἰάκωβος δώδεκα παίδων ἀρεταῖς ἐκοσμήθη, δι' ὃν Ἰώσηπος ἐδεσπότευσε τῆς Αἰγυπτίων δυνάμεως, — οὗτος ὑμῖν τούτους χαρίζεται τοὺς λόγους δι' ἑρμηνέως ἐμοῦ. Σεβάσμιοι δ' ὑμῖν γενέσθωσαν, καὶ τέκνων περιμαχητότεροι καὶ γυναικῶν. Εὐδαίμονα γὰρ διάξετε βίον τούτοις ἑπόμενοι, καὶ γῆς ἀπολαύοντες καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀχειμάστου, καὶ τέκνων γονῆς κατὰ φύσιν

τικτομένων, καὶ πολεμίοις ἔσεσθε φοβεροί· τῷ θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, ἀκροατὴς ἀφθάρτου φωνῆς ἐγενόμην, οὕτως ἐκείνῳ τοῦ γένους ὑμῶν καὶ τῆς τούτου μέλει διαμονῆς."

4. Ταῦτ' εἰπὼν προάγει τὸν λαὸν γυναιξὶν ὁμοῦ
καὶ τέκνοις, ὡς ἀκούσαιεν τοῦ θεοῦ διαλεγομένου 129
πρὸς αὐτοὺς περὶ τῶν πρακτέων, ἵνα μὴ βλαβείη τῶν λεγομένων ἡ ἀρετὴ ὑπὸ ἀνθρωπίνης γλώττης, ἀσθενῶς εἰς γνῶσιν αὐτοῖς παραδιδομένη. Πάντες τε ἤκουον φωνῆς ὑψόθεν παραγενομένης εἰς ἅπαντας, ὡς διαφυγεῖν μηδένα καὶ λόγων οὓς Μωϋσῆς ἐν ταῖς δύο πλαξὶν γεγραμμένους κατέλιπεν· οὓς οὐ θεμιτόν ἐστιν ἡμῖν λέγειν φανερῶς πρὸς λέξιν, τὰς δὲ δυνάμεις αὐτῶν δηλώσομεν.

5. Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ὅτι θεός ἐστιν εἷς, καὶ τοῦτον δεῖ σέβεσθαι μόνον· ὁ δὲ δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζώου ποιήσαντας προσκυνεῖν· ὁ τρίτος δὲ, ἐπὶ μηδενὶ φαύλῳ τὸν θεὸν ὀμνῦναι· ὁ δὲ τέταρτος, παρατηρεῖν τῆς ἑβδομάδας, ἀναπαυομένους ἀπὸ παντὸς ἔργου· ὁ δὲ πέμπτος, γονεῖς τιμᾷν· ὁ δὲ ἕκτος, ἀποσχέσθαι φόνου· ὁ δὲ ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν· ὁ δὲ ὄγδοος, μὴ κλοπὴν δρᾷν· ὁ δὲ ἔννατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν· ὁ δὲ δέκατος, μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμβάνειν.

6. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος, ἀκροασάμενον αὐτοῦ τοῦ θεοῦ περὶ ὧν Μωϋσῆς διελέχθη, χαῖρον ἐπὶ τοῖς προειρημένοις τοῦ συλλόγου διελύθη. Ταῖς δ' ἑξῆς φοιτῶντες ἐπὶ τὴν σκηνὴν, ἠξίουν αὐτὸν καὶ νόμους αὐτοῖς παρὰ τοῦ θεοῦ κομίζειν. Ὁ δὲ τούτους τε τίθεται, καὶ περὶ τῶν ὅλων ὃν ἂν πραχθείη τρόπον ἐν τοῖς αὖθις ἀπεσήμαινε χρόνοις· ὧν μνησθήσομαι κατὰ καιρὸν οἰκεῖον. Τοὺς δὲ πλείονας τῶν νόμων εἰς ἑτέραν ἀνατίθεμαι γραφὴν, ἰδίαν περὶ αὐτῶν ποιησόμενος ἀφήγησιν.

7. Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων, ὁ Μωϋσῆς πάλιν εἰς τὸ Σιναῖον ὄρος ἀνήει, προειπὼν

τοῖς Ἑβραίοις· βλεπόντων δ᾽ αὐτῶν ἐποιεῖτο τὴν ἄνοδον. Καὶ χρόνου τριβομένου, τεσσαράκοντα γὰρ ἡμέρας διήγαγεν ἀπὸ αὐτῶν, δέος εἶχε τοὺς Ἑβραίους μή τι Μωϋσῆς πάθοι· καὶ τῶν συντυχόντων δεινῶν οὐκ ἔστιν ὃ οὕτως ἐλύπησεν αὐτοὺς, ὡς τὸ νομίζειν Μωϋσῆν ἀπολωλέναι. Ἦν γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἔρις, τῶν μὲν ἀπολωλέναι λεγόντων θηρίοις περιπεσόντα, καὶ μάλιστα ὅσοι πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἦσαν διακείμενοι ταύτην τὴν ψῆφον ἔφερον, τῶν δὲ, πρὸς τὸ θεῖον ἀνακεχωρηκέναι. Τοὺς δὲ σώφρονας, καὶ μηδὲν ἕτερον τῶν λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβάνοντας ἰδίαν, καὶ τὸ θηρίοις περιπεσόντα ἀποθανεῖν ἀνθρώπινον ἡγουμένους, καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτὸν μεταστῆναι διὰ τὴν προσοῦσαν ἀρετὴν εἰκὸς νομίζοντας, πρᾴως ἔχειν ὁ λογισμὸς ἐποίει. Προστάτου δὲ ἠρημῶσθαι καὶ κηδεμόνος ὑπολαμβάνοντες, οἵου τυχεῖν οὐκ ἂν ἄλλου δύναιντο, σφόδρα λυπούμενοι διετέλουν, καὶ οὔτε ὑπονοεῖν αὐτοὺς εἴατο προσδοκᾶν τι χρηστὸν περὶ τοῦ ἀνδρὸς, οὔτε μὴ λυπεῖσθαι καὶ κατηφιᾶν ἠδύναντο. Τὸ δὲ στρατόπεδον οὐκ ἐθάῤῥουν μετάγειν, Μωϋσέως αὐτοὺς ἐκεῖ παραμένειν προειρηκότος.

8. Ἤδη δὲ τεσσαράκοντα ἡμερῶν διεληλυθυιῶν καὶ τοσούτων νυκτῶν, παρῆν οὐδενὸς σιτίου τῶν τοῖς ἀνθρώποις νενομισμένων γεγευμένος. Χαρᾶς δ᾽ ἐνέπλησε τὴν στρατιὰν ἐπιφανεὶς, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρό-
130 νοιαν, ἣν εἶχε περὶ αὐτῶν, ἀπεδήλου, τόν τε τρόπον καθ᾽ ὃν εὐδαιμονήσουσι πολιτευόμενοι· λέγων, ‘αὐτῷ κατὰ ταύτας ὑποθέσθαι τὰς ἡμέρας, καὶ σκηνὴν ὅτι βούλεται γενέσθαι αὐτῷ, εἰς ἣν κάτεισι πρὸς αὐτοὺς παραγινόμενος, ὅπως καὶ μεταβαίνοντες ἀλλαχοῦ ταύτην ἐπαγώμεθα, καὶ μηκέτι δεώμεθα τῆς ἐπὶ τὸ Σιναῖον ἀνόδου, ἀλλ᾽ αὐτὸς ἐπιφοιτῶν συσκηνῇ, παρατυγχάνων ταῖς ἡμετέραις εὐχαῖς. Γενήσεται δὲ ἡ σκηνὴ μέτροις τε καὶ κατασκευῇ οἷς αὐτὸς ὑπέδειξεν, ὑμῶν ἀόκνως ἐχόντων πρὸς τὸ ἔργον.’ Ταῦτα εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς ἐπιδείκνυσιν, ἐγγεγραμμένους

ἐχούσας τοὺς δέκα λόγους, ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. Καὶ χεὶρ ἦν ἐπὶ τῇ γραφῇ τοῦ θεοῦ.

CAP. VI. 1. Οἱ δὲ χαίροντες οἷς τε ἑώρων καὶ οἷς ἤκουον τοῦ στρατηγοῦ, τῆς κατὰ δύναμιν αὐτῶν σπουδῆς οὐ κατελείποντο, ἀλλ᾽ εἰςέφερον ἄργυρόν τε καὶ χρυσὸν, καὶ χαλκὸν, ξύλα τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν ὑπὸ σήψεως παθεῖν δυνάμενα, αἰγείους τε τρίχας, καὶ δορὰς προβάτων, καὶ τὰς μὲν ὑακίνθῳ βεβαμμένας, τὰς δὲ φοίνικι, αἱ δὲ πορφύρας ἄνθος, ἕτεραι δὲ λευκὴν παρεῖχον τὴν χρόαν, ἔριά τε τοῖς προειρημένοις ἄνθεσι μεμολυσμένα, καὶ λίνου βύσσον, λίθους τε, οὓς ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καθειργνύντες ἄνθρωποι κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ, θυμιαμάτων τε πλῆθος συνέφερον. Ἐκ γὰρ τοιαύτης ὕλης κατεσκεύαξε τὴν σκηνὴν, ἡ δὲ οὐδὲν μεταφερομένου καὶ συμπερινοστοῦντος ναοῦ διέφερε. Τούτων οὖν κατὰ σπουδὴν συγκομισθέντων, ἑκάστου καὶ παρὰ δύναμιν φιλοτιμησαμένου, ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησι κατ᾽ ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, οὓς καὶ τὸ πλῆθος ἂν ἐπελέξατο, τῆς ἐξουσίας ἐπ᾽ αὐτῷ γενομένης. Τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν, — καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, — ταῦτα ἦν· Βεσάληλος μὲν Οὐρὶ παῖς, τῆς Ἰούδα φυλῆς, υἱωνὸς δὲ Μαριάμμης τῆς ἀδελφῆς τοῦ στρατηγοῦ· Ἐλίαβος δὲ Ἰσαμάχου, Δάνιδος φυλῆς. 131
Τὸ δὲ πλῆθος οὕτως ὑπὸ προθυμίας τοῖς ἐγχειρουμένοις ὑπῆλθεν, ὥςτε Μωϋσῆς ἀνεῖρξεν αὐτοὺς, ὑποκηρυξάμενος ἀρκεῖν τοὺς ὄντας· τοῦτο γὰρ οἱ δημιουργοὶ προειρήκασι. Ἐχώρουν οὖν ἐπὶ τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν, καὶ Μωϋσῆς αὐτοὺς ἕκαστα περὶ τῶν μέτρων, κατὰ τὴν ὑποθήκην τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ μεγέθους, ὅσα τε δεῖ σκεύη χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδίδασκε πρὸς τὰς θυσίας ὑπηρετήσοντα. Ἐφιλοτιμοῦντο δὲ καὶ γυναῖκες περί τε στολὰς ἱερατικὰς, καὶ περὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἔχρησε τὸ ἔργον, κόσμου τε καὶ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ θεοῦ.

2. *Πάντων δ' ἐν ἑτοίμῳ γεγενημένων, χρυσίου τε καὶ ἀργύρου, καὶ χαλκοῦ, καὶ τῶν ὑφαντῶν, προειπὼν ἑορτὴν Μωϋσῆς καὶ θυσίας κατὰ τὴν ἑκάστου δύναμιν, ἵστα τὴν σκηνήν. Πρῶτον μὲν αἴθριον διαμετρησάμενος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα πήχεων, ἑκατὸν δὲ τὸ μῆκος. Κάμακας ἔστησε χαλκέας πενταπήχεις τὸ ὕψος, καθ' ἑτέραν πλευρὰν εἴκοσι τῶν ἐπιμηκεστέρων, δέκα δὲ τῶν ἐν πλάτει κειμένων τῆς κατόπιν. Κρίκοι δὲ τῶν καμάκων ἑκάστῃ προςῆσαν, κιονόκρανα μὲν ἀργύρεα, βάσεις δὲ χρυσαῖ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς, χαλκαῖ δὲ ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρηρεισμέναι. Ἐξήπτετο δὲ τῶν κρίκων καλώδια τὴν ἀρχὴν ἥλων χαλκέων πηχυαίων τὸ μέγεθος ἐκδεδεμένα, οἳ, καθ' ἑκάστην κάμακα παρέντες κατὰ τοῦ ἐδάφους, ἀκίνητον ὑπὸ βίας ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἔμελλον παρέξειν. Σινδὼν δὲ ἐκ βύσσου μαλακωτάτη διὰ πασῶν ἐπῄει, ἀπὸ τοῦ κιονοκράνου κατιοῦσα μέχρι τῆς βά-*
132 σεως πολλὴ κεχυμένη, περιφράττουσα ἅπαν ἐν κύκλῳ τὸ χωρίον ὡς μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. Καὶ οὕτως μὲν εἶχον αἱ τρεῖς πλευραὶ τοῦ περιβόλου· τῆς δὲ τετάρτης πλευρᾶς, πεντήκοντα γὰρ οὖσα πήχεων ἡ ἑτέρα μέτωπον τοῦ παντὸς ἦν, εἴκοσι μὲν πήχεις ἀνεῴγεσαν κατὰ πύλας, ἐν αἷς ἀνὰ δύο κάμακες εἱστήκεσαν κατὰ μίμησιν πυλώνων. Ὅλαις δ' αὐταῖς ἄργυρος ἦν ἐπικεχαλκευμένος πάρεξ τῶν βάσεων, χαλκαῖ γὰρ ἦσαν. Ἑκατέρωθεν δὲ τοῦ πυλῶνος τρεῖς κάμακες ἦσαν ἑστῶσαι, αἳ τοῖς πυλούχοις ἐνεβεβήκεισαν ἐρηρεισμέναι· καὶ κατ' αὐτῶν δὲ βύσσινον ὕφος σινδόνος ἦν περιηγμένον. Τὸ δὲ κατὰ τὰς πύλας — μήκους μὲν ὄντος πήχεων εἴκοσι, πέντε δὲ βάθους — ὕφος ἦν πορφύρας καὶ φοίνικος σὺν ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποιημένον, πολλῶν αὐτῷ συνανθούντων καὶ ποικίλων, ὁπόσα μὴ ζώων ἐξετυποῦντο μορφάς. Ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν περιῤῥαντήριον ἦν χάλκεον, ὁμοίαν αὐτῷ καὶ τὴν κρηπῖδα παρεχόμενον, ἐξ οὗ τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν καὶ τῶν ποδῶν

καταχεῖν παρῆν. Καὶ ὁ μὲν τοῦ αἰθρίου περίβολος τοῦτον τὸν τρόπον ἦν διακεκοσμημένος.

3. Τὴν δὲ σκηνὴν ἵστησιν αὐτοῦ κατὰ μέσον, τετραμμένην πρὸς ἀνατολὰς, ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος ἐπὶ αὐτὴν ἀνιὼν ἀφίῃ τὰς ἀκτῖνας. Καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς ἐπὶ πήχεις ἐγήγερτο τριάκοντα, τὸ δὲ εὖρος ἐπὶ δέκα διειστήκει. Καὶ ὁ μὲν ἕτερος τῶν τοίχων νότιος ἦν, ὁ δὲ ἕτερος κατὰ βορέαν ἐτέτραπτο, κατόπιν δ᾽ αὐτῆς ἡ δύσις κατελείπετο. Ἀνίστασθαι δ᾽ αὐτὴν ἐχρῆν ἐφ᾽ ὅσον προσβαίνοι τὸ εὖρος. Κίονες δὲ ἦσαν ξύλου πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι, τετράγωνοι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι, εἰς δὲ πλάτος διεστῶτες πήχεώς τε καὶ ἡμίσους, τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. Λεπίδες δ᾽ αὐτοῖς ἦσαν ἐπικεχαλκευμέναι πανταχόθεν χρυσαῖ, διά τε τῶν ἔνδοθεν καὶ τῶν ἐκτὸς μερῶν. Δύο δ᾽ αὐτῶν ἑκάστῳ προςῆσαν στρόφιγγες, ἐλαυνόμενοι κατὰ δύο βάσεων. Αὗται δ᾽ ἀργυραῖ μὲν ἦσαν, πυλὶς δ᾽ ἑκατέρα τούτων προςῆν δεχομένη τὸν στρόφιγγα. Τοῦ δὲ κατὰ δύσιν τοίχου κίονες μὲν ἓξ ἦσαν, συνῄεσαν δ᾽ ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες, ὥςτε μεμυκότων τῶν ἁρμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶναι τοῖχον αὐτῶν τὴν συνέλευσιν, χρύσεον τά 133
τε ἔνδοθεν καὶ τὰ ἐκτός. Ἀνελόγει γὰρ ὁ τῶν κιόνων ἀριθμὸς, εἴκοσι γὰρ ἦσαν, καὶ παρεῖχε βάθος τρίτον σπιθαμῆς ἕκαστος αὐτῶν, ὥςτε συμπληροῦσθαι τοὺς τριάκοντα πήχεις ὑπ᾽ αὐτῶν. Κατὰ δὲ τὸν ὄπισθεν τοῖχον — ἐννέα γὰρ πήχεις οἱ ἓξ κίονες παρέχονται συνειςελθόντες — δύο ἑτέρους ποιοῦνται κίονας ἐκ πήχεως τετμημένους, οὓς ἐγγωνίους ἔθεσαν ἐπ᾽ ἴσης τοῖς μείζοσιν ἠσκημένους. Ἕκαστος δὲ τῶν κιόνων κρίκους εἶχε χρυσέους κατὰ τὸ ἔξω μέτωπον προςφυεῖς, ὥςπερ ῥίζαις τισὶν ἐμπεπλεγμένους κατὰ στίχον πρὸς ἀλλήλους τετραμμένους τὴν περιφάνειαν, καὶ δι᾽ αὐτῶν ἐπίχρυσοι σκυταλίδες ἐλαυνόμεναι, πέντε πήχεων ἑκάστη τὸ μέγεθος, σύνδεσμος ἦσαν τῶν κιόνων, ἐμβαινούσης κατὰ κεφαλὴν σκυταλίδος ἑκάστης

τῇ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τῷ στρόφιγγι κοχλίου τρόπον δεδημιουργημένῳ. Κατὰ δὲ τὸν ὄπισθεν τοῖχον μία φάλαγξ ἦν διὰ πάντων ἰοῦσα τῶν κιόνων, εἰς ἣν ἐνέβαινον πλάγιαι καὶ αἱ τελευταὶ τῶν σκυταλίδων ἐξ ἑκατέρου τοίχου τῶν ἐπιμηκεστέρων, κρατεῖσθαι σὺν ἑαυταῖς γιγλυμοῖς τῷ θήλει τοῦ ἄῤῥενος συνελθόντος. Τοῦτο μέντοι, πρὸς τὸ μή τε ὑπὸ ἀνέμων κραδαίνεσθαι μή τε ἄλλης αἰτίας, τὴν σκηνὴν συνεῖχεν, ἀλλ' ἀκίνητον αὐτὴν ἐν ἠρεμίᾳ πολλῇ διαφυλάξειν ἔμελλεν.

4. Ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς τρία μέρη, μετὰ δέκα πήχεας ἡρμοσμένους ἐκ τοῦ μυχοῦ τέσσαρας ἵστησι κίονας, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίαις ἐπικειμένους, διαλείποντας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. Τὸ δ' ἐνδοτέρωθεν αὐτῶν ἄδυτον ἦν· τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνεῖτο. Τὴν μέντοι διαμέτρησιν τὴν τοιαύτην τῆς σκηνῆς πρὸς μίμησιν τῆς τῶν ὅλων φύσεως συνέβαινεν εἶναι. Τὸ μὲν γὰρ τρίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον, ὡς οὐρανὸς ἂν εἴη τῷ θεῷ, οἱ δὲ εἴκοσι πήχεις, ὥςπερ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμος ἀνθρώποις, οὕτως τοῖς ἱερεῦσι μό-
134 νοις ἐπετέτραπτο· κατὰ μέτωπον δὲ, ἐξ οὗ τὴν εἴσοδον ἦσαν πεποιημένοι, κίονας ἔστησαν χρυσέους, χαλκείαις βάσεσιν ἐφεστῶτας, πέντε τὸν ἀριθμόν. Κατεπετάννυσαν δὲ τὴν σκηνὴν ὕφεσι βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ὑακίνθου καὶ φοίνικος βαφαῖς συγκεκραμένοις. Καὶ πρῶτον μὲν ἦν πήχεων δέκα πανταχόθεν, ᾧ κατεπετάννυσαν τοὺς κίονας, οἳ διαιροῦντες τὸν νεὼν τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῶν ἀπελάμβανον· καὶ τοῦτο ἦν τὸ ποιοῦν αὐτὸ μηδενὶ κάτοπτον. Καὶ ὁ μὲν πᾶς νεὼς ἅγιον ἐκαλεῖτο, τὸ δὲ ἄβατον τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, τοῦ ἁγίου τὸ ἅγιον. Ὡραῖον δὲ ἦν τὸ φάρσος, ἄνθεσι παντοίοις, ὅσα γῆθεν ἀνέρχεται, διαπεποικιλμένον, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ἐνυφασμένον ὅσα κόσμον οἴσειν ἔμελλεν, πλὴν ζώων μορφῆς. Ἕτερον

δὲ τούτῳ καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ χροιᾷ παραπλήσιον τοὺς ἐν ταῖς εἰςόδοις πέντε κίονας περιέβαλλε, κατὰ γωνίαν ἑκάστου κίονος κρίκου κατέχοντος αὐτὸ, ἀπὸ κορυφῆς ἄχρι ἡμίσους τοῦ κίονος. Τὸ δὲ λοιπὸν εἴςοδος ἀνεῖτο τοῖς ἱερεῦσιν ὑποδυομένοις. Ὑπὲρ δὲ τούτου λίνεον ἦν ἰσομέγεθες φάρσος, ἐφελκόμενον ἀπὸ κάλων ἐπιθάτερα, τῶν κρίκων τῷ τε ὕφει καὶ τῷ κάλῳ διακονούντων πρός τε τὸ ἐκπετάννυσθαι καὶ συνελκόμενον ἵστασθαι κατὰ γωνίαν, ἐμποδὼν οὐκ ἐσόμενον πρὸς τὸ κατοπτεύεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ἐπισήμοις ἡμέραις. Κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς, καὶ μάλισθ᾽ ὅταν ᾖ νιφετώδης, προπεταννύμενον, στεγανὸν ἐποίει τὸ ἐκ τῶν βαμμάτων ὕφος· ὅθεν δὴ παρέμεινε τὸ ἔθος, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομησαμένων ἡμῶν, ὥςτε τὴν σινδόνα τοιοῦτον τρόπον περικεῖσθαι ταῖς εἰςόδοις. Δώδεκα ἄλλα φάρση, πήχεων τὸ πλάτος τεσσάρων, τὸ δὲ μῆκος ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, χρυσέους ἔχοντα γιγλύμους, ἐπὶ συναφῇ θήλυός τε καὶ ἄῤῥενος συνείλεκτο, ὡς ἓν εἶναι δοκεῖν· εἶτα ὑπερτεινόμενα τοῦ ναοῦ τό τε ἐφύπερθεν ἐσκίαζε, καὶ τῶν τοίχων τοὺς κατὰ πλευρὰν καὶ κατόπιν ἑστῶτας, ἀπὸ τῆς γῆς ὅσον πῆχυν ἀνέχοντα. Ἶσαι δὲ τῷ πλάτει καὶ ἄλλαι σινδόνες, μιᾷ πλείους τὸν ἀριθμὸν, τὸ δὲ μῆκος ὑπερ- 135
βάλλουσαι· τριάκοντα πήχεις γὰρ ἦσαν. Ὑφασμέναι δὲ ἐκ τριχῶν, ὁμοίως κατὰ λεπτουργίαν ταῖς ἐκ τῶν ἐρίων πεποιημέναις, ἐτέταντο μέχρι τῆς γῆς κεχυμέναι κατὰ θύρας ἀετώματι παραπλήσιον καὶ παστάδι παρεῖχον, τοῦ ἑνδεκάτου φάρσους εἰς τοῦτο παρειλημμένου. Ἄλλαι δὲ ἐπάνω τούτων ἐκ διφθερῶν κατεσκευασμέναι ὑπερῄεσαν, σκέπη καὶ βοήθεια ταῖς ὑφανταῖς ἔν τε τοῖς καύμασι καὶ ὁπότε ὑετὸς εἴη γεγενημέναι. Πολλὴ δὲ ἔκπληξις ἐλάμβανε τοὺς πόῤῥωθεν θεωμένους· τὴν γὰρ χρόαν τοῖς κατὰ τὸν οὐρανὸν συμβαίνουσιν οὐδὲν ἐδόκουν διαφέρειν. Αἱ δὲ ἐκ τῆς τριχὸς καὶ τῶν διφθερῶν πεποιημέναι κατῄεσαν ὁμοίως τῷ περὶ τὰς πύλας ὑφάσματι, τό τε καῦμα καὶ

τὴν ἀπὸ τῶν ὄμβρων ὕβριν ἀπομαχόμεναι. *Καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοῦτον πήγνυται τὸν τρόπον.*

5. *Γίνεται δὲ καὶ κιβωτὸς τῷ θεῷ ξύλων ἰσχυρῶν τὴν φύσιν, καὶ σῆψιν παθεῖν οὐ δυναμένων, ἡ δὲ ἐρὼν μὲν καλεῖται κατὰ τὴν ἡμετέραν γλῶτταν. Ἡ δὲ κατασκευὴ τοιαύτη τις ἦν. Μῆκος μὲν ἦν αὐτῇ πέντε σπιθαμῶν, τὸ δὲ εὖρος καὶ τὸ βάθος τριῶν σπιθαμῶν εἰς ἑκάτερον· χρυσῷ δὲ τά τε ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν περιελήλατο πᾶσα, ὡς ἀποκεκρύφθαι τὴν ξύλωσιν· στρόφιγξί τε χρυσέοις τὸ ἐπίθεμα προσηνωμένον εἶχεν θαυμαστῶς, ὃ πανταχόθεν ἴσον ἦν, κατ᾽ οὐδέτερον μέρος ἐξοχαῖς τὴν εὐαρμοστίαν λυμαινόμενον· καὶ καθ᾽ ἕτερον δὲ τοῖχον τῶν ἐπιμηκεστέρων κρίκοι προσήεσαν χρύσεοι δύο, τοῦ παντὸς διήκοντες ξύλου, καὶ δι᾽ αὐτῶν μέντοι σκυταλίδες ἐπίχρυσοι καθ᾽ ἑκάτερον τοῖχον, ὡς ἂν ὑπ᾽ αὐτῶν, ὁπότε δεήσειεν, ἄγοιτο κινουμένη· οὐ γὰρ ἐπὶ ζεύγους ἐκομίζετο, ἀλλ᾽ ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. Τῷ δ᾽ ἐπιθέματι αὐτῆς ἦσαν πρόςτυποι δύο, Χερουβεῖς μὲν αὐτοὺς Ἑβραῖοι καλοῦσι, ζῶα δ᾽ ἐστὶ πετεινὰ, μορφὴν δ᾽ οὐδενὶ τῶν ὑπ᾽ ἀνθρώπων ἑωραμένων παραπλήσια, Μωϋσῆς δὲ φησὶ τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ προςτυπεῖς ἑωρακέναι.*
136 *Ταύτῃ τὰς δύο πλάκας, ἐν αἷς τοὺς δέκα λόγους συγγεγράφθαι συμβεβήκει, ἀνὰ πέντε μὲν εἰς ἑκατέραν, ἀνὰ δύο δὲ καὶ ἥμισυ κατὰ μέτωπον, ἐγκατέθετο. Καὶ ταύτην ἐν τῷ ἀδύτῳ κατατίθησιν.*

6. *Ἐν δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύεται, Δελφικαῖς παραπλησίαν, τὸ μῆκος μὲν δύο πήχεων, τὸ δὲ πλάτος ἑνὸς πήχεως, καὶ σπιθαμῶν τριῶν τὸ ὕψος. Ἦσαν δ᾽ αὐτῇ πόδες, τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τῶν κάτω τελέως ἀπηρτισμένοι, οἷς Δωριεῖς προςτιθεῖσι ταῖς κλίναις ἐμφερεῖς, τὸ δὲ πρὸς αὐτὴν ἀνατεῖνον τετράγωνοι τῇ ἐργασίᾳ. Κοιλαίνεται δὲ καθ᾽ ἕκαστον πλευρὸν, κοιλαίνουσά πως κατὰ παλαιστὴν τὸ ἔδαφος, ἕλικος περιθεούσης τό τε ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος. Καθ᾽ ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ ταύτῃ ἐλή-*

λατο κρίκος, οὐκ ἄπωθεν τοῦ ἐπιθέματος, δὶ ὧν ᾔεσαν στελεοὶ χρύσεοι, ξύλου τὰ νέρθεν ὄντες, ἐξαίρετοι· κοῖλον γὰρ εἶχεν ἐπ᾽ αὐτοῖς τὸ κατὰ τοὺς κρίκους κοινωθέντας· οὐδὲ γάρ εἰσι διηνεκεῖς, ἀλλὰ πρὶν συνελθεῖν εἰς τὸ ἄπειρον εἰς περονίδας τὴν ἀρχὴν τελευτῶντες, ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ προανέχον ἐμβαίνει τῆς τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τὸν πόδα· καὶ τούτοις κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐκομίζετο. Ἐπὶ ταύτης, — ἐτίθετο γὰρ ἐν τῷ νεῷ τετραμμένη πρὸς ἄρκτον οὐ πόῤῥω τοῦ μυχοῦ, — διετίθεσαν ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους κατὰ ἓξ ἀπαλλήλους κειμένους, καθαροῦ πάνυ τοῦ ἀλεύρου ἐκ δύο ἀσσαρώνων, ὃ μέτρον Ἑβραίων ἑπτὰ κοτύλας Ἀττικὰς ἔχει. Ὑπὲρ δὲ τῶν ἄρτων ἐτίθεντο δύο φιάλαι χρύσεαι, λιβανωτοῦ πλήρεις, μετὰ δὲ ἡμέρας ἑπτὰ πάλιν ἄλλοι ἐκομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῷ καλουμένῳ ὑφ᾽ ἡμῶν Σαββάτῳ, τὴν γὰρ ἑβδόμην ἡμέραν Σάββατα καλοῦμεν· τὴν δ᾽ αἰτίαν ἐξ ἧς ταῦτ᾽ 137
ἐπενοήθησαν ἐν ἑτέροις ἐροῦμεν.

7. Κατὰ πρόσωπον δὲ τῆς τραπέζης, τῷ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένῳ τοίχῳ πλησίον, ἵσταται λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη διάκενος, σταθμὸν ἔχουσα μνᾶς ἑκατόν· Ἑβραῖοι μὲν καλοῦσι κίγχαρες, εἰς δὲ τὴν Ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενον γλῶσσαν σημαίνει τάλαντον. Πεποίηται δὲ σφαιρία καὶ κρίνα σὺν ῥοΐσκοις καὶ κρατηριδίοις, ἑβδομήκοντα δ᾽ ἦν τὰ πάντα, ἐξ ὧν ἀπὸ μιᾶς βάσεως συνετέθη πρὸς ὕψος, ποιήσαντος αὐτὴν συγκειμένην εἰς μοίρας εἰς ὅσας τοὺς πλανήτας καὶ τὸν ἥλιον κατανέμουσιν. Ἀπαρτίζεται δὲ εἰς ἑπτὰ κεφαλὰς, καταλλήλας ἐν στοίχῳ διακειμένας. Λύχνοι δ᾽ ἐπιφέρονται αὐταῖς ἑπτὰ κατὰ μίαν, τῶν πλανητῶν τὸν ἀριθμὸν μεμιμημένοι, ὁρῶσι δ᾽ εἴς τε τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν μεσημβρίαν, λοξῶς αὐτῆς κειμένης.

8. Μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς τραπέζης ἔνδον, ὡς προεῖπον, θυμιατήριον, ξύλινον μὲν, ἐξ οὗ καὶ τὰ πρότερα ἦν σκεύη, μὴ σηπόμενον, στερεὰ δὲ πε-

ριελήλατο αὐτῷ λεπὶς, πηχυαῖον μὲν κατὰ πλευρὰν
ἑκάστην τὸ πλάτος, ὕψος δὲ διπλάσιον. Ἐπῆν δὲ
ἐσχάρα χρυσέα ὑπερανεστῶσα, ἔχουσα κατὰ γωνίαν
ἑκάστην στέφανον, καὶ τοῦτον δ' ἐκπεριοδεύοντα χρύ-
σεον· ᾧ καὶ κρίκοι καὶ σκυταλίδες προςήεσαν, αἷς
κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. Ἵδρυτο δὲ
καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς βωμὸς χάλκεος, ὑπόξυλος καὶ
αὐτὸς, ἑκάστην πλευρὰν πέντε πήχεσιν ἐκμεμετρημέ-
138 νος, τὸ δὲ ὕψος τρισὶν, ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκο-
σμημένος, χαλκείαις λεπίσιν ἐξησκημένος, δικτύῳ τὴν
ἐσχάραν ἐμφερής· ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ἀπὸ τῆς
ἐσχάρας πῦρ καταφερόμενον, τῆς βάσεως διαπαντὸς
οὐχ ὑποκειμένης. Ἀντικρὺ δ' ἐτίθεντο τοῦ βωμοῦ
οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυΐσκοις καὶ κρατῆρσιν
ἐκ χρυσοῦ. Ὅσα δὲ ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργί-
ας πεποίητο, χάλκεα ἅπαντα ὑπῆρχον. Καὶ ἡ μὲν
σκηνὴ τοιαύτη τε ἦν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη.

CAP. VII. 1. Γίνονται δὲ καὶ τοῖς ἱερεῦσι στολαὶ,
πᾶσί τε τοῖς ἄλλοις, οὓς Χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ
καὶ τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν Ἀναραβάχην προσαγορεύουσι,
σημαίνει δὲ ἀρχιερέα. Τὴν μὲν οὖν τῶν ἄλλων στο-
λὴν τοιαύτην εἶναι συμβέβηκεν. Ὅταν δὲ προςίῃ
ταῖς ἱερουργίαις ὁ ἱερεὺς, ἡγνευκὼς ἣν ὁ νόμος ἁ-
γνειαν προςαγορεύει, πρῶτον μὲν περιτίθεται τὸν
139 μαναχασὴν λεγόμενον, βούλεται δὲ συνακτῆρα μὲν
δηλοῦν, διάζωμα δ' ἐστὶ περὶ τὰ αἰδοῖα ῥαπτὸν ἐκ
βύσσου κλωστῆς εἰργασμένον, ἐμβαινόντων εἰς αὐτὸ
τῶν ποδῶν ὥσπερεὶ ἀναξυρίδας, ἀποτέμνεται δὲ ὑπὲρ
ἥμισυ, καὶ τελευτῆσαν ἄχρι τῆς λαγόνος περὶ αὐτὴν
ἀποσφίγγεται.

2. Ἐπὶ δὲ τούτῳ λίνεον ἔνδυμα διπλῆς φορεῖ
σινδόνος βυσσίνης, χεθομένη μὲν καλεῖται, λίνεαν
140 τοῦτο σημαίνει, χεθὸν γὰρ τὸ λίνον ἡμεῖς καλοῦ-
μεν. Ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν περι-
γεγραμμένος τῷ σώματι, καὶ τὰς χειρίδας περὶ τοῖς

βραχίοσιν κατεσφιγμένος, ὃν ἐπιζώννυνται κατὰ στῆθος, ὀλίγον τῆς μασχάλης ὑπὲρ ἄνω τὴν ζώνην περιάγοντες, πλατεῖαν μὲν ὡς εἰς τέσσαρας δακτύλους, διακένως δ᾽ ὑφασμένην ὥστε λεβηρίδα δοκεῖν ὄφεως· ἄνθη δ᾽ εἰς αὐτὴν ἐνύφανται, φοίνικι καὶ πορφύρᾳ μετὰ ὑακίνθου καὶ βύσσου πεποικιλμένα, στήμων δ᾽ ἐστὶ μόνη βύσσος. Καὶ λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν τῆς ἑλίξεως κατὰ στέρνον καὶ περιελθοῦσα πάλιν δεῖται, καὶ κέχυται μὲν πολλὴ μέχρι καὶ τῶν σφυρῶν, ἕως οὗ μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ· πρὸς γὰρ εὐπρέπειαν οὕτως ἔχει τοῖς ὁρῶσι καλῶς. Ὅταν δὲ σπουδάζειν περὶ τὰς θυσίας δέῃ καὶ διακονεῖν, ὅπως μὴ κινουμένης ἐμποδίζηται πρὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ἐπὶ τὸ λαιὸν ὠμοφορεῖ. Μωϋσῆς μὲν οὖν ἀβανὴθ αὐτὴν ἐκάλεσεν, ἡμεῖς δὲ παρὰ Βαβυλωνίων μεμαθηκότες ἐμίαν αὐτὴν καλοῦμεν· οὕτως γὰρ προσαγορεύεται παρ᾽ αὐτοῖς. Οὗτος ὁ χιτὼν κολποῦται μὲν οὐδαμόθεν, λαγαρὸν δὲ παρέχων τὸν βρογχωτῆρα τοῦ αὐχένος, ἀρπεδόσιν ἐκ τῆς ὤας καὶ τῶν κατὰ στέρνον καὶ μετάφρενον ἠρτημέναις ἀναδεῖται ὑπὲρ ἑκατέραν κατακλεῖδα· μασσαβαζάνης δὲ καλεῖται.

3. Ὑπὲρ δὲ τῆς κεφαλῆς φορεῖ πῖλον ἄκωνον, 141
οὐ διϊκνούμενον εἰς πᾶσαν αὐτὴν, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ὀλίγον ὑπερβεβηκότα μέσης· καλεῖται μὲν μασναεμφθής. Τῇ δὲ κατασκευῇ τοιοῦτός ἐστιν ὡς στεφάνη δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος λινέου ταινία πεποιημένη παχεῖα, καὶ γὰρ ἐπιπτυσσόμενον ῥάπτεται πολλάκις. Ἔπειτα σινδὼν ἄνωθεν αὐτὸν ἐκπεριέρχεται διήκουσα μέχρι μετώπου, τήν τε ῥαφὴν τῆς ταινίας καὶ τὸ ἀπ᾽ αὐτῆς ἀπρεπὲς καλύπτουσα, καὶ ὅλῳ δὲ τῷ κρανίῳ γιγνομένη ἐπίπεδον, ἥρμοσται δὲ ἀκριβῶς, ὡς ἂν μὴ περιῤῥυῇ πονοῦντος περὶ τὴν ἱερουργίαν. Καὶ ὁποία μέν ἐστιν ἡ τῶν πολλῶν ἱερέων στολὴ δεδηλώκαμεν.

4. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ, παραλιπὼν οὐδὲν τῶν προειρημένων, ἐπενδυσάμενος δ᾽ ἐξ
ὑακίνθου πεποιημένον χιτῶνα. Ποδήρης δ᾽ ἐστὶ 142

καὶ οὗτος, — μεεὶρ καλεῖται κατὰ τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, — ζώνη περισφίγγεται βάμμασιν οἷς ἡ πρότερον ἤνθει διαπεποικιλμένη, χρυσοῦ συνυφασμένου· κατὰ πέζαν δ᾽ αὐτῷ προσεῤῥαμμένοι θύσανοι ῥοῶν τρόπον ἐκ βαφῆς μεμιμημένοι ἀπήρτηντο, καὶ κώδωνες χρύσεοι κατὰ πολλὴν ἐπιτήδευσιν τῆς εὐπρεπείας, ὥςτε μέσον ἀπολαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοΐσκον, καὶ ῥοῶν κωδώνιον. Ἔστι δ᾽ ὁ χιτὼν οὗτος οὐκ ἐκ δυοῖν περιτμημάτων, ὥςτε ῥαπτὸς ἐπὶ τῶν ὤμων εἶναι καὶ τῶν παρὰ πλευρὰν, φάρσος δ᾽ ἓν ἐπίμηκες ὑφασμένον σχιστὸν ἔχει βρογχωτῆρα οὐ πλάγιον, ἀλλὰ κατὰ μῆκος ἐῤῥωγότα πρός τε τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μετάφρενον. Πέζα δ᾽ αὐτῷ προσέῤῥαπται, ὑπὲρ τοῦ μὴ διελέγχεσθαι τῆς τομῆς τὴν δυςπρέπειαν. Ὁμοίως δὲ καὶ ὅθεν αἱ χεῖρες διέρχονται σχιστός ἐστιν.

143 5. Ἐπὶ δὲ τούτοις τρίτον ἐνδύεται τὸν λεγόμενον
ἐφώδην, Ἑλληνικῇ δ᾽ ἐπωμίδι προςεοικότα· γίνεται
γὰρ τοῦτον τὸν τρόπον. Ὑφανθεὶς ἐπὶ βάθος πηχυ-
αῖον ἔκ τε χρωμάτων παντοίων καὶ χρυσοῦ συμπεποι-
144 κιλμένου, ἀπερίπτυκτον τοῦ στέρνου τὸ μέσον κα-
ταλιμπάνει, χειρίσι τε ἠσκημένος, καὶ τῷ παντὶ σχή-
145 ματι χιτὼν εἶναι πεποιημένος. Τῷ δὲ διακένῳ τού-
146 του τοῦ ἐνδύματος σύνεστι περίτμημα σπιθαμῆς τὸ
147 μέγεθος, χρυσῷ τε καὶ τοῖς αὐτοῖς τῷ ἐφώδῃ βάμ-
148 μασι διηνθισμένον, ἐσσήνης μὲν καλεῖται, σημαίνει
149 δὲ τοῦτο κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶτταν λόγιον· πλη-
150 ροῖ δὲ ἀκριβῶς τοῦ ἐφώδου ὅπερ ὑφαίνοντες κατὰ
στῆθος ἐξέλιπον, ἑνοῦται δ᾽ ὑπὸ κρίκων χρυσέων αὐτῷ τε κατὰ γωνίαν ἑκάστην, καὶ ἐκείνῳ τῶν ἴσων προςκεκοινωμένων, ῥάμματος ὑακίνθου παραληφθέντος εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλους κατάδεσιν τοῖς κρίκοις. Πρὸς δὲ τὸ μὴ χαλαρὸν εἶναι τὸ ἐν μέσῳ τῶν κρίκων καταλιμπανόμενον, ῥαφὴν αὐτοῦ νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν. Πορποῦσι δὲ τὴν ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο κατὰ τῶν ὤμων, ἑκάτερον τέλος ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐπιθέον χρύσεον ἔχοντες, πρὸς τὸ ταῖς περονί-

σιν ἐπιτήδειον εἶναι. Ἐγγέγραπται δὲ τούτοις τῶν
Ἰακώβου παίδων τὰ ὀνόματα γράμμασιν ἐπιχωρίοις
γλώσσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, κατὰ ἓξ τῶν λίθων ἑκατέρωθεν,
οἱ πρεσβύτεροι δ' εἰσὶ κατὰ ὦμον τὸν δεξιόν. Ἐπί-
ασι δὲ καὶ τὸν ἐσσήνην λίθοι δώδεκα μεγέθει καὶ 151
κάλλει διαφέροντες, οὐ κτητὸς ἀνθρώποις κόσμος διὰ
τιμῆς ὑπερβολὴν ὄντες· οὗτοι μέντοι, κατὰ στίχον
τρεῖς ἐπὶ τεσσάρων διακείμενοι γραμμῶν, ἐνήσκηνται
τῷ ὕφει, χρυσὸς δ' αὐτοὺς ἐκπεριέρχεται τὰς ἕλικας
ἐντιθεὶς τῷ ὕφει, πρὸς τὸ μὴ διαῤῥεῖν οὕτως πε-
ποιημένος. Καὶ ἡ μὲν πρώτη τριὰς ἐστὶ σαρδόνυξ,
τόπαζος, σμάραγδος· ἡ δευτέρα δὲ ἄνθρακα παρέχε-
ται, καὶ ἴασπιν, καὶ σάπφειρον· τῆς δὲ τρίτης λίγυ-
ρος μὲν ἄρχει, εἶτα δὲ ἀμέθυσος, ἀχάτης δὲ τρίτος,
ἔννατος ὢν τοῖς πᾶσι. Τετάρτου δὲ στοίχου χρυσό-
λιθος μὲν πρόκειται, μετὰ δὲ αὐτὸν ὄνυξ, εἶτα βή-
ρυλλος, τελευταῖος οὗτος. Γράμματα δὲ ἐπετέτμητο
πᾶσι τῶν Ἰακώβου υἱῶν, οὓς καὶ φυλάρχους νομίζο-
μεν, ἑκάστου τῶν λίθων ὀνόματι τετιμημένου, κατὰ
τάξιν ἣν ἕκαστον αὐτῶν γενήσεσθαι συμβέβηκε. Τῶν
οὖν κρίκων ἀσθενῶν ὄντων καθ' αὐτοὺς ἐνεγκεῖν τὸ
βάρος τῶν λίθων, ἑτέρους δύο κρίκους μείζονας τῇ
πέζῃ τοῦ ἐσσήνου, ἧπερ ἀνήκει πρὸς τὸν τράχηλον,
ἐμβεβηκότας τῷ ὑφάσματι ποιοῦσι, δεξομένους ἁλύ-
σεις εἰργασμένας, αἳ συνῆσαν κατ' ἄκρον τῶν ὤμων
σειραῖς ἐκ χρυσοῦ πεπλεγμέναις συνάπτουσαι, ὧν τὸ
ἄκρον ἀνεστραμμένον ἀνέβαινε κρίκῳ προέχοντι τῆς
νωτιαίας πέζης τοῦ ἐφώδου. Καὶ τοῦτο ἦν ἀσφάλεια
τῷ ἐσσήνῃ πρὸς τὸ μὴ περιῤῥεῖν, ζώνη δὲ τῷ ἐσσήνῃ
προσέῤῥαπτο ῥάμμασιν οἷς προεῖπον μετὰ χρυσίου
προσφερὴς, ἣ περιοδεύσασα δεῖται πάλιν ἐπὶ τῇ ῥαφῇ,
καὶ κατακρημνᾶται· τοὺς δὲ θυσάνους χρύσεαι σύ-
ριγγες καθ' ἑκατέραν ἄκραν ἐκλαβοῦσαι, πάντας ἐμ-
περιέχουσιν αὗται.

6. Πῖλος δ' ἦν μὲν ὁ καὶ πρότερον αὐτῷ, πα-
ραπλησίως εἰργασμένος τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν, ὑπὲρ 152

153 αὐτὸν δὲ συνεῤῥαμμένος ἕτερος ἐξ ὑακίνθου πεποι-
154 κιλμένος, περιέρχεται δὲ στέφανος χρύσεος, ἐπὶ
τριστοιχίαν κεχαλκευμένος. Θάλλει δ᾽ ἐπ᾽ αὐτῷ κά-
λυξ χρύσεος τῇ σακχάρῳ βοτάνῃ παρ᾽ ἡμῖν λεγομένῃ
ἀπομεμιμημένος, ὑὸς δὲ κύαμον Ἑλλήνων οἱ περὶ το-
μὰς ῥιζῶν ἐμπείρως ἔχοντες προσαγορεύουσιν. Εἰ δέ
τις ἢ θεασάμενος τὴν βοτάνην ἀμαθίᾳ τούτου ἀγνοεῖ
τὴν φύσιν αὐτῆς, ἢ τὴν κλῆσιν ἐπιστάμενος οὐκ ἰδὼν
ἀναγνωρίσειε, τοῖς οὕτω δὴ ἔχουσι σημαίνω τὸν τρό-
πον τοῦτον. Βοτάνη μέν ἐστιν ὑπὲρ τρεῖς σπιθαμὰς
πολλάκις αὐξανομένη τὸ ὕψος, τὴν δὲ ῥίζαν ἐμφερὴς
βουνιάδι, ταύτῃ γὰρ οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις εἰκάζων αὐ-
τὴν, τὰ δὲ φύλλα τοῖς εὐζώμων· ἐκ μέντοι τῶν κλά-
δων ἀνίησι κάλυκα προσεχῆ τῷ κλωνὶ, περίεισι δ᾽ αὐ-
τὴν ἔλυτρον, ὅπερ ἀποκρίνεται καθ᾽ αὑτὸ πρὸς τὸν
καρπὸν μεταβαλεῖν ἠργμένης, ὁ δὲ κάλυξ μεγέθους
ἐστὶ σκυταλίδος τοῦ μικροῦ δακτύλου, κρατῆρι δ᾽ ἐμ-
φερὴς τὴν περιγραφήν. Σημανῶ δὲ καὶ τοῦτο τοῖς
155 οὐ μεμαθηκόσι. Σφαίρας εἰς δύο μέρη τετμημέ-
νης, περὶ τῷ πυθμένι τὴν ἑτέραν τομὴν ἔχει φυό-
μενος ἀπὸ ῥίζης περιφερής· εἶτα συνιὼν κατ᾽ ὀλίγον,
ὑποκοιλαινούσης εὐπρεπῶς τῆς ὑποχωρήσεως, ἀνευ-
ρύνεται πάλιν ἠρέμα κατὰ χεῖλος, ὁμοίως ὀμφαλῷ ῥοιᾶς
τετμημένος. Ἐπίθεμα δ᾽ αὐτῷ ἡμισφαίριον προσπέ-
φυκε, καὶ ἀκριβῶς ἂν εἴποι τις τετορνευμένον, ὑπερ-
ανεστώσας ἔχον τὰς ἐντομὰς, ἅς εἶπον τῇ ῥοᾷ παρα-
πλησίως βλαστάνειν, ἀκανθώδεις καὶ εἰς ὀξὺ παντελῶς
ἀποληγούσας τὸ ἄκρον. Φυλάττει δὲ ἐπὶ τῷ ἐπιθέ-
ματι τὸν καρπὸν διαπαντὸς τοῦ κάλυκος, ὄντα βοτά-
νης σπέρματι τῆς σιδηρίτιδος ὅμοιον, ἀφίησιν δ᾽ ἄν-
θος τῷ τῆς μήκωνος πλαταγωνίῳ δυνάμενον δοκεῖν
ἐμφερὲς εἶναι. Ἐκ τούτου μὲν στέφανος ἐκκεχάλκευ-
ται, ὅσον ἀπὸ τοῦ ἰνίου πρὸς ἑκάτερον τῶν κροτά-
φων. Τὸ δὲ μέτωπον ἡ μὲν ἐφιελὶς οὐκ ἔπεισι, —
λεγέσθω γὰρ οὕτως ὁ κάλυξ, — τελαμὼν δ᾽ ἐστὶ χρύ-
σεος, ὃς ἱεροῖς γράμμασι τοῦ θεοῦ τὴν προσηγορίαν

ἐπιτετμημένος ἐστί. Καὶ τοιοῦτος μὲν τοῦ ἀρχιερέως ἐστὶν ὁ κόσμος.

7. Θαυμάσειε δ' ἄν τις τῶν ἀνθρώπων τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀπέχθειαν, ἣν, ὡς ἐκφαυλιζόντων ἡμῶν τὸ θεῖον ὅπερ αὐτοὶ σέβειν προήρηνται, διατετελέκασιν ἐσχηκότες. Εἰ γάρ τις τῆς σκηνῆς κατανοήσειε τὴν πῆξιν, καὶ τοῦ ἱερέως ἴδοι τὴν στολὴν, τά τε σκεύη οἷς περὶ τὴν ἱερουργίαν χρώμεθα, τόν τε νομοθέτην εὑρήσει θεῖον ἄνδρα, καὶ ματαίως ἡμᾶς ὑπὸ τῶν ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας· ἕκαστα γὰρ τούτων εἰς ἀπομίμησιν καὶ διατύπωσιν τῶν ὅλων, εἴ τις ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μετὰ συνέσεως σκοπεῖν, εὑρήσει γεγονότα. Τήν τε γὰρ σκηνὴν, τριάκοντα πήχεων οὖσαν, νείμας εἰς τρία, καὶ δύο μέρη πᾶσιν ἀνεὶς τοῖς ἱερεῦσιν, ὥςπερ βατόν τινα καὶ κοινὸν τόπον, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν ἀποσημαίνει· καὶ γὰρ ταῦτα πᾶσίν ἐστιν ἐπίβατα. Τὴν δὲ τρίτην μοῖραν μόνῳ περιέγραψε τῷ θεῷ, διὰ τὸ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνεπίβατον εἶναι ἀνθρώποις. Ἐπί τε τῇ τραπέζῃ τοὺς δώδεκα θεὶς ἄρτους, ἀποσημαίνει τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μῆνας διῃρημένον. Τὴν δὲ λυχνίαν ἐξ ἑβδομήκοντα μορίων ποιήσας συγκειμένην, τὰς τῶν πλανητῶν δε- 156
καμοιρίας ᾐνίξατο· καὶ λύχνους ὑπὲρ αὐτῆς ἑπτὰ, τῶν πλανητῶν τὴν φορὰν, τοσοῦτοι γάρ εἰσι τὸν ἀριθμόν. Τά τε φάρση ἐκ τεσσάρων ὑφανθέντα τὴν τῶν στοιχείων φύσιν δηλοῖ· ἥ τε γὰρ βύσσος τὴν γῆν ἀποσημαίνειν ἔοικε, διὰ τὸ ἐξ αὐτῆς ἀνεῖσθαι τὸ λίνον, ἥ τε πορφύρα τὴν θάλασσαν, τῷ πεφοινίχθαι τῆς κόχλου τῷ αἵματι, τὸν δὲ ἀέρα βούλεται δηλοῦν ὁ ὑάκινθος, καὶ ὁ φοῖνιξ δ' ἂν εἴη τεκμήριον τοῦ πυρός. Ἀποσημαίνει δὲ καὶ ὁ τοῦ ἀρχιερέως χιτὼν τὴν γῆν, λίνεος ὢν, ὁ δὲ ὑάκινθος τὸν πόλον, ἀστραπαῖς μὲν κατὰ τοὺς ῥοΐσκους ἀπεικασμένος, βρονταῖς δὲ κατὰ τὸν τῶν κωδώνων ψόφον. Καὶ τὴν ἐφαπτίδα τοῦ παντὸς τὴν φύσιν ἐκ τεσσάρων γενέσθαι δειχθεῖσαν τῷ 157
θεῷ, χρυσῷ συνυφασμένην κατ' ἐπίνοιαν οἶμαι τῆς

προσούσης ἅπασιν αὐγῆς. Καὶ τὸν ἐσσήνην ἀνάμεσον ὄντα τῆς ἐφαπτίδος ἐν τρόπῳ γῆς ἔταξε, καὶ γὰρ αὕτη τὸν μεσαίτατον τόπον ἔχει. Ζώνη τε περιοδεύσασα τὸν ὠκεανὸν ἀποσημαίνει, καὶ γὰρ οὗτος ἐνπεριείληφε τὰ πάντα. Δηλοῖ δὲ καὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην τῶν σαρδονύχων ἑκάτερος, οἷς ἐνεπόρπωσε τὸν ἀρχιερέα. Τήν τε δωδεκάδα τῶν λίθων εἴτε τοὺς μῆνας ἐθελήσοι τις νοεῖν, εἴτε τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν τῶν ἀστέρων, ὃν ζωδιακὸν κύκλον Ἕλληνες καλοῦσι, τῆς κατ᾽ ἐκεῖνο γνώμης οὐκ ἂν ἁμάρτοι. Καὶ ὁ πῖλος δέ μοι δοκεῖ τὸν οὐρανὸν τεκμηριοῦν ὑακίνθινος πεποιημένος, οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ὑπερανετίθετο αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, τῇ τε στεφάνῃ ἠγλαϊσμένος καὶ ταύτῃ χρυσέᾳ διὰ τὴν αὐγὴν, ᾗ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτόν μοι δεδηλώσθω, πολλάκις καὶ ἐν πολλοῖς τὴν ἀρετὴν τοῦ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῶν πραγμάτων.

CAP. VIII. 1. Ὡς δὲ τὸ προειρημένον πέρας εἶχε,
τῶν ἀναθημάτων μήπω καθιερωμένων, ἐπιστὰς ὁ
θεὸς Μωϋσῇ τὴν ἱερωσύνην Ἀαρῶνι τῷ ἀδελφῷ προσ-
έταξε δοῦναι, ὡς ἁπάντων δι᾽ ἀρετὴν τῆς τιμῆς δι-
καιοτέρῳ τυχεῖν. Καὶ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ
πλῆθος, τήν τε ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν εὔνοιαν δι-
εξῄει, καὶ τοὺς κινδύνους οὓς ὑπομείνειεν ὑπὲρ αὐτῶν.
158 Μαρτυρούντων δὲ ἐφ᾽ ἅπασιν αὐτῷ, καὶ τὸ περὶ
αὐτὸν πρόθυμον ἐνδεικνυμένων, "ἄνδρες," εἶπεν, "Ἰσ-
ραηλῖται, τὸ μὲν ἔργον ἤδη τέλος ἔχει, οἷον αὐτῷ τε
τῷ θεῷ ἥδιστον ἦν, καὶ δυνατὸν ἡμῖν. Ἐπεὶ δ᾽ εἴ-
δετε τοῦτον τῇ σκηνῇ καταδέχεσθαι, δεῖ πρῶτον ἡ-
μῖν τοῦ ἱερατευσομένου καὶ ὑπηρετήσοντος ταῖς θυ-
σίαις καὶ ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν εὐχαῖς. Καὶ ἔγωγε ταύ-
της ἐμοὶ τῆς σκέψεως ἐπιτραπείσης ἐμαυτὸν ἂν τῆς
τιμῆς ἄξιον ἔκρινα, διά τε τὸ φύσει πάντας εἶναι φι-
λαύτους, καὶ ὅτι πολλὰ ἐμαυτῷ κάμνοντι περὶ σωτη-
ρίας τῆς ὑμετέρας σύνοιδα. Νῦν δ᾽ αὐτὸς ὁ θεὸς

Ἀαρῶνα τῆς τιμῆς ταύτης ἄξιον ἔκρινε, καὶ τοῦτον ᾕρηται ἱερέα, τὸν δικαιότερον μᾶλλον ὑμῶν εἰδὼς, ὡς οὗτος ἐνδύσεται στολὴν τῷ θεῷ καθωσιωμένην, καὶ βωμῶν ἐπιμέλειαν ἕξει καὶ πρόνοιαν ἱερείων, καὶ τὰς ὑπὲρ ὑμῶν εὐχὰς ποιήσεται πρὸς τὸν θεὸν ἡδέως ἀκουσόμενον, ὅτι τε κήδεται γένους τοῦ ὑμετέρου, καὶ παρὰ ἀνδρὸς ὃν αὐτὸν ἐπελέξατο γινομένας προσδέχεται ταύτας." Ἑβραῖοι δὲ ἠρέσκοντο τοῖς λεγομένοις, καὶ συνῄνουν τῇ τοῦ θεοῦ χειροτονίᾳ· ἦν γὰρ Ἀαρὼν διά τε τὸ γένος καὶ τὴν προφητείαν, καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀδελφοῦ, πρὸς τὴν τιμὴν ἁπάντων ἀξιολογώτερος. Ἦσαν δ᾽ αὐτῷ καὶ παῖδες κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες, Νάβαδος, Ἀβιοῦς, Ἐλεάζαρος, Ἰθάμαρος.

2. Ὅσα δὲ τῶν πρὸς τὴν τῆς σκηνῆς κατα- 159
σκευὴν παρεσκευασμένων ἦν περιττὰ, ταῦτ᾽ ἐκέλευσεν εἰς φάρση σκεπαστήρια τῆς τε σκηνῆς αὐτῆς, καὶ τῆς λυχνίας, καὶ θυμιατηρίου, καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι, ὅπως κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ταῦτα μήτ᾽ ἐξ ὑετοῦ μηδὲν, μήτ᾽ ἐκ κονιορτοῦ βλάπτηται. Τό τε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν εἰςφορὰν αὐτὸ προσέταξεν εἰςφέρειν σίκλου τὸ ἥμισυ καθ᾽ ἕκαστον· ὁ δὲ σίκλος, νόμισμα Ἑβραίων ὢν, Ἀττικὰς δέχεται δραχμὰς τέσσαρας. Οἱ δ᾽ ἑτοίμως ὑπήκουον οἷς ἐκέλευε Μωϋσῆς, καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰςφερόντων ἦν ἑξήκοντα μυριάδες καὶ πεντακιςχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. Ἔφερον δὲ τὸ ἀργύριον τῶν ἐλευθέρων οἱ ἀπὸ εἴκοσι καὶ ἄνω ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. Τὸ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς περὶ τὴν σκηνὴν χρείας ἀνηλοῦτο.

3. Ἥγνιζε δὲ καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τοὺς ἱερέας, τρόπῳ τοιούτῳ ποιούμενος αὐτῶν τὴν κάθαρσιν.
Σμύρνης ἐπιλέκτου σίκλους πεντακοσίους, καὶ ἴρεως 160
ἴσους, κιναμώμου δὲ καὶ καλάμου, ἔστι δὲ καὶ τοῦτο
εἶδος θυώματος, ἡμίσειαν τῶν πρότερον ὁλκὴν, κε- 161
κομμένα δεύειν ἐκέλευσεν, ἐλαίου τε ἐλαΐνου εἶν, μέτρον δ᾽ ἐστὶ τοῦτο ἐπιχώριον δύο χόας Ἀττικοὺς δεχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκευάσαι

τέχνη μυρεψῶν χρίσμα εὐωδέστατον. Καὶ ἔπειτα τοῦτο λαβὼν αὐτοὺς τοὺς ἱερέας καὶ πᾶσαν τὴν σκηνὴν χρίων κεκαθάρικε· τά τε θυώμενα — πολλὰ δ' ἐστὶ, καὶ ταῦτα ποικίλα κατὰ τὴν σκηνὴν ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ θυμιατηρίου μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα συνεφέρετο, ὧν παραλείπω τὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δὶ ὄχλου γένηται τοῖς ἐντυγχάνουσι. Δὶς δὲ τῆς ἡμέρας πρίν τε ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾷν ἐχρῆν, ἔλαιόν τε ἁγνίσαντας φυλάσσειν εἰς τοὺς λύχνους, ὧν τοὺς μὲν τρεῖς ἐπὶ τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τῷ θεῷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν, τοὺς δὲ λοιποὺς περὶ τὴν ἑσπέραν ἅπτοντας.

4. Ἁπάντων δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξαν ἄριστοι τῶν δημιουργῶν Βεσάληλος καὶ Ἐλίαβος. Τῶν γὰρ ἐνευρημένων τοῖς προτέροις αὐτοὶ προεθυμήθησαν ἀμείνονα προςεργάσασθαι, λαβεῖν τε ἐπίνοιαν ὧν πρότερον ἠγνόουν τὴν κατασκευὴν ἱκανώτατοι· τούτων μέντοι Βεσάληλον συνέβη κριθῆναι τὸν κράτιστον. Ὁ δὲ πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον διῆλθε μηνῶν ἑπτὰ, καὶ μετὰ τοῦτο ἀφ' οὗ τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον ἐνιαυτὸς αὐτοῖς πρῶτος ἐτελειοῦτο. Ἀρχομένου δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους, μηνὶ Ξανθικῷ κατὰ Μακεδόνας, Νισὰν δὲ κατὰ Ἑβραίους, νουμηνίᾳ τὴν σκηνὴν ἀφιεροῦσι, καὶ πάνθ' ὅσα περὶ αὐτὴν σκεύη μοι δεδήλωται.

162 5. Ἐπέδειξε δὲ αὐτὸν ὁ θεὸς ἡσθέντα τῷ ἔργῳ τῶν Ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ὑπερηφανείᾳ τῆς χρήσεως, ἀλλ' ἐπεξενώθη καὶ κατεσκήνωσε τῷ ναῷ τούτῳ. Τὴν δὲ παρουσίαν οὕτως ἐποίησεν. Ὁ μὲν οὐρανὸς καθαρὸς ἦν, ὑπὲρ δὲ τὴν σκηνὴν μόνην ἤχλυσεν, οὔτε βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ περιλαβὼν αὐτὴν, ὥςτε εἶναι δόξαι χειμέριον, οὔτε μὴν λεπτῷ οὕτως, ὥςτε τὴν ὄψιν ἰσχῦσαι τι δὶ αὐτοῦ κατανοῆσαι, ἡδεῖα δὲ ἀπ' αὐτοῦ δρόσος ἔῤῥει, καὶ θεοῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τοῦτο καὶ βουλομένοις καὶ πεπιστευκόσι.

6. Μωϋσῆς δὲ, τοὺς τέκτονας οἵαις εἰκὸς ἦν δωρεαῖς τοὺς τοιαῦτα εἰργασμένους τιμήσας, ἔθυεν ἐν τῷ τῆς σκηνῆς αἰθρίῳ, κατὰ προσταγὴν τοῦ θεοῦ, ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων, — καὶ δὴ λέγειν ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν μέλλω τὰ πρασσόμενα περὶ τὰς ἱερουργίας, ἐν ἐκείνοις δηλώσων περί τε ὧν ὁλοκαυτεῖν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τῆς βρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμος, — καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν τεθυμένων τήν τε στολὴν τοῦ Ἀαρῶνος καὶ αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν ἐῤῥαινεν, ἀφαγνίσας πηγαίοις τε ὕδασιν καὶ μύρῳ, ἵνα τοῦ θεοῦ γίγνοιντο. Ἐπὶ μὲν οὖν ἡμέρας ἑπτὰ τοῦτον τὸν τρόπον αὐτούς τε καὶ τὰς στολὰς ἐθεράπευε, τήν τε σκηνὴν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη ἐλαίῳ τε προθυμιωμένῳ καθὼς εἶπον, καὶ τῷ αἵματι τῶν ταύρων καὶ κριῶν σφαγέντων καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑνὸς κατὰ γένος. Τῇ δὲ ὀγδόῃ κατήγγελεν ἑορτὴν τῷ λαῷ, καὶ θύειν προσέταξε κατὰ δύναμιν, οἱ δ' ἀλλήλοις ἁμιλλώμενοι, καὶ ὑπερβάλλειν φιλοτιμούμενοι τὰς θυσίας ἃς ἕκαστος ἐπιφέροι, τοῖς λεγομένοις ὑπήκουον. Ἐπικειμένων 163
δὲ τῶν ἱερείων τῷ βωμῷ, αἰφνίδιον ἐξ αὐτῶν πῦρ ἀνήφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογὶ, καὶ πάντα ἐδαπάνα τὰ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ.

7. Συνέβη δὲ καὶ Ἀαρῶνι συμφορά τις ἐκ τούτου, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ πατρὶ, γενναίως δ' ὑπ' αὐτοῦ καρτερηθεῖσα, ὅτι καὶ τὴν ψυχὴν πρὸς τὰ συμπίπτοντα στεῤῥὸς ἦν, καὶ κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ ἡγεῖτο τὸ πάθος γεγονέναι. Τῶν γὰρ υἱῶν αὐτοῦ τεσσάρων ὄντων, ὡς προεῖπον, δύο οἱ πρεσβύτεροι Νάβαδος καὶ Ἀβιοῦς, κομίσαντες ἐπὶ τὸν βωμὸν οὐχ ὧν προεῖπεν Μωϋσῆς θυμάτων, ἀλλ' οἷς ἐχρῶντο πρότερον, κατεκαύθησαν, τοῦ πυρὸς ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὁρμὴν βαλόντος, καὶ τὰ στέρνα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγειν αὐτῶν ἀρξαμένου, καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. Καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπέθανον, Μωϋ-

σῆς δὲ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, βαστάξαντας τὰ σώματα καὶ κομίσαντας τῆς παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. Πενθεῖ δ' αὐτοὺς τὸ πλῆθος, χαλεπῶς ἐπὶ τῷ θανάτῳ παρὰ δόξαν οὕτω γεγενημένῳ διατεθὲν, μόνους δὲ Μωϋσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ τὸν πατέρα μὴ φροντίζειν τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἠξίωσε, προκρίναντας τὴν εἰς τὸν θεὸν τιμὴν τοῦ περὶ αὐτοὺς σκυθρωποῦ· ἤδη γὰρ Ἀαρὼν καὶ τὴν στολὴν τὴν ἱερὰν ἠμφίετο.

8. Μωϋσῆς δὴ πᾶσαν τιμὴν παραιτησάμενος,
164 ἣν ἑώρα τὸ πλῆθος αὐτῷ παρέχειν ἕτοιμον, πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ θεοῦ θεραπείᾳ διετέλει. Καὶ τῶν μὲν εἰς τὸ Σιναῖον ἀνόδων ἀπείχετο, εἰς δὲ τὴν σκηνὴν εἰςιὼν, ἐχρηματίζετο περὶ ὧν ἐδεῖτο παρὰ τοῦ θεοῦ, ἰδιωτεύων καὶ τῇ στολῇ, καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν βουλόμενος τῶν πολλῶν διαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τῷ προνοούμενος αὐτῶν βλέπεσθαι. Ἔτι δὲ τὴν πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους ἔγραφε, καθ' οὓς κεχαρισμένως τῷ θεῷ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλους ἐγκαλεῖν ἔχοντες· ταῦτα μέντοι κατὰ τὴν ὑπαγόρευσιν τοῦ θεοῦ συνετάττετο. Διέξειμι μὲν οὖν περὶ τῆς πολιτείας καὶ τῶν νόμων.

9. Ὃ μέντοι περὶ τῆς τοῦ ἀρχιερέως στολῆς παρέλιπον, διελθεῖν βούλομαι· οὐδαμόθεν γὰρ προφητῶν κακουργίαις καταλέλοιπεν ἀφορμήν. Εἰ δέ τινες τοιοῦτοι γένοιντο παρεγχειρεῖν τῷ τοῦ θεοῦ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα δὴ εἶναι τὸν θεὸν παρατυγχάνειν τοῖς ἱεροῖς κατέλιπεν, ὁπότε θελήσειε, καὶ μὴ παρεῖναι, καὶ τοῦτο δ' οὐχ Ἑβραίοις δῆλον εἶναι μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων τοῖς παρατυγχάνουσι. Τῶν γὰρ λίθων, οὓς ἐπὶ τῶν ὤμων φέρειν τὸν ἀρχιερέα προεῖπον, — σαρδόνυχες δὲ ἦσαν, καὶ σημαίνειν αὐτῶν τὴν φύσιν ἡγοῦμαι περισσὸν, πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων, — συνέβαινε λάμπειν, ὁπότε ταῖς ἱερουργίαις ὁ θεὸς παρῄει, τὸν ἕτερον τὸν ἐπὶ τῷ δεξιῷ τῶν ὤμων πεπορπημένον, αὐγῆς ἀποπηδώσης

καὶ τοῖς ποῤῥωτάτω φαινομένης, οὐ πρότερον ταύτης ὑπαρχούσης τῷ λίθῳ. Θαυμαστὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῖς μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' ἐκφαυλισμῷ τῶν θείων ἠσκηκόσιν· ὃ δ' ἐστὶ τούτου θαυμασιώτερον ἐρῶ. Διὰ γὰρ τῶν δώδεκα λίθων, οὓς κατὰ στέρνον ὁ ἀρχιερεὺς ἐνεῤῥαμμένους τῷ ἐσσήνῃ φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν προεμήνυεν ὁ θεός· τοσαύτη γὰρ ἀπήστραπτεν ἀπ' αὐτῶν αὐγὴ μήπω τῆς στρατιᾶς κεκινημένης, ὡς τῷ πλήθει παντὶ γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν θεὸν εἰς τὴν ἐπικουρίαν, ὅθεν Ἕλληνες, οἱ τὰ ἡμέτερα τιμῶντες ἔθη, διὰ τὸ μηδὲν ἀντιλέγειν δύνασθαι τούτοις, τὸν ἐσσήνην λόγιον καλοῦσιν. Ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅ τε ἐσσήνης καὶ ὁ σαρδόνυξ τοῦ λάμπειν ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ ταύτην ἐμὲ συνθεῖναι τὴν γραφὴν, τοῦ θεοῦ δυσχεράναντος ἐπὶ τῇ 165
παραβάσει τῶν νόμων· περὶ ὧν ἐροῦμεν εὐκαιρό- 166
τερον. Τρέψομαι δὲ νῦν ἐπὶ τὸν ἑξῆς λόγον.

10. Καθιερωμένης γὰρ ἤδη τῆς σκηνῆς, καὶ 167
διακεκοσμημένων τῶν περὶ τοὺς ἱερέας, τό τε πλῆθος ὁμόσκηνον αὐτῷ τὸν θεὸν ἔκρινεν εἶναι, καὶ τρέπεται πρὸς θυσίας τε καὶ αἰνέσεις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακοῦ προςδοκίαν ἀπεωσμένον, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὡς ἀμεινόνων ἐπιθυμοῦντες, δωρεάς τε τῷ θεῷ, τὰς μὲν κοινῇ, τὰς δὲ καὶ κατ' ἰδίαν, ἀνετίθεσαν κατὰ φυλάς. Οἵ τε γὰρ φύλαρχοι κατὰ δύο συνελθόντες ἅμαξαν καὶ δύο βόας προςκομίζουσιν· ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὗται, καὶ τὴν σκηνὴν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις παρεκόμιζον. Πρὸς τούτοις ἕκαστος φιάλην τε κομίζει καὶ τρυβλίον καὶ θυΐσκην, τὴν μὲν, Δαρεικοὺς δέκα δυναμένην, καὶ πλήρη θυμιαμάτων, τὸ δὲ τρυβλίον καὶ ἡ φιάλη, ἀργύρεα δὲ ἦν, σίκλους μὲν δὴ αἱ δύο διακοσίους εἷλκον, εἰς δὲ τὴν φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι δεδαπάνηντο, πλήρεις δὲ ἦσαν ἀλεύρων ἐλαίῳ πεφυραμένων, οἷς ἐπὶ τῷ βωμῷ χρῶνται πρὸς 169
τὰς ἱερουργίας· μόσχον τε καὶ κριὸν σὺν ἀρνίῳ τῶν ἐτησίων ὁλομελῆ καυθησόμενα, καὶ σὺν αὐτοῖς χίμαῤ-

ρον ἐπὶ παραιτήσει ἁμαρτημάτων. Προςῆγε δὲ τῶν ἀρχόντων ἕκαστος καὶ ἑτέρας θυσίας σωτηρίους λεγομένας, καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν ἐτησίοις καὶ ἐρίφοις. Οὗτοι μὲν δὴ θύουσιν ἐπὶ ἡμέρας δώδεκα, κατὰ πᾶσαν ἡμέραν εἷς. Μωϋσῆς δὲ οὐκέτ᾽ ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος, ἀλλ᾽ εἰς τὴν σκηνὴν εἰςιὼν, ἀνεμάνθανε παρὰ τοῦ θεοῦ περί τε τῶν πρακτέων καὶ τῶν νόμων τῆς συντάξεως, οὓς, κρείττονας ἢ κατὰ σύνεσιν ἀνθρωπίνην ὄντας, εἰς τὸν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα συνέβη φυλαχθῆναι, δωρεὰν εἶναι δόξαντας τοῦ θεοῦ, ὡς μήτ᾽ ἐν εἰρήνῃ ὑπὸ τρυφῆς, μήτ᾽ ἐν πολέμῳ κατ᾽ ἀνάγκην Ἑβραίους παραβῆναί τινα τῶν νόμων. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων παύομαι λέγων, γραφὴν ἑτέραν ἠξιωκὼς συνθεῖναι περὶ τῶν νόμων.

CAP. IX. 1. Νυνὶ δ᾽ ὀλίγων τινῶν ἐπιμνησθήσομαι τῶν ἐφ᾽ ἁγνείαις καὶ ἱερουργίαις κειμένων, καὶ γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ θυσιῶν ἐνεστᾶναι συμβέβηκε. Δύο μὲν γάρ εἰσιν ἱερουργίαι, τούτων δ᾽ ἡ μὲν ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δ᾽ ὑπὸ τοῦ δήμου συντελούμεναι. Κατὰ δύο γίνονται τρόπους, τῆς μὲν ὁλοκαυτοῦται πᾶν τὸ θυόμενον, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν προςηγορίαν τοιαύτην ἔλαβεν, ἡ δὲ χαριστήριός τε ἐστὶ, καὶ κατ᾽ εὐωχίαν δρᾶται τῶν τεθυκότων. Ἐρῶ δὲ περὶ τῆς προτέρας. Ἀνὴρ ἰδιώτης ὁλοκαυτῶν θύει μὲν βοῦν καὶ ἀρνίον καὶ ἔριφον, ταῦτα μὲν ἐπέτεια, τοὺς δὲ βοῦς ἐφεῖται θύειν καὶ προήκοντας· ἄῤῥενα δὲ ὁλοκαυτοῦται τὰ πάντα. Σφαγέντων δὲ τούτων, τὸν κύκλον τῷ αἵματι δεύουσι τοῦ βωμοῦ οἱ ἱερεῖς, εἶτα καθαρὰ ποιήσαντες
170 διαμελίζουσι, καὶ πάσαντες ἁλσὶν ἐπὶ τὸν βωμὸν ἀνατιθεῖσι, σχιζῶν ἤδη πεπληρωμένον καὶ πυρὸς φλεγομένου. Τοὺς δὲ πόδας τῶν ἱερείων καὶ τὰ κατὰ νηδὺν ἐκκαθάραντες ἀκριβῶς, τοῖς ἄλλοις καθαγνισθησόμενα προςεπιφέρουσι, τὰς δορὰς τῶν ἱερέων λαμβανόντων. Καὶ ὁ μὲν τῆς ὁλοκαυτώσεως τρόπος ἐστὶν οὗτος.

2. Τὰς δὲ χαριστηρίους θυσίας ἐπιτελοῦντες τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύουσιν, ὁλόκληρα δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἐπετείων πρεσβύτερα, ἄῤῥενα μέντοι θήλεσι συνδυαζόμενα. Θύσαντες δὲ ταῦτα φοινίσσουσι μὲν αἵματι τὸν βωμὸν, τοὺς δὲ νεφροὺς καὶ τὸν ἐπίπλουν καὶ πάντα τὰ πιμελῆ σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος καὶ σὺν αὐτοῖς τὴν οὐρὰν τοῦ ἀρνὸς ἐπιφέρουσι τῷ βωμῷ. Τὸ δὲ στῆθος καὶ τὴν κνήμην τὴν δεξιὰν τοῖς ἱερεῦσι παρασχόντες, ἐπὶ δύο ἡμέρας εὐωχοῦνται τοῖς καταλειπομένοις τῶν κρεῶν· ἃ δ' ἂν περισσεύσῃ, κατακαίουσι.

3. Θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ὁμοίως τῷ προειρημένῳ τρόπῳ τῶν χαριστηρίων τῆς ἱερουργίας. Οἱ δ' ἀδύνατοι πορίζειν τὰ τέλεια θύματα, περιστερὰς ἢ τρυγόνας δύο, ὧν τὸ μὲν ὁλοκαυτοῦται τῷ θεῷ, τὸ δὲ τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶμα διδοῦσιν. Ἀκριβέστερον δὲ περὶ τῆς θυσίας τῶνδε τῶν ζώων ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν ἐροῦμεν. Ὁ μὲν γὰρ κατὰ ἄγνοιαν εἰς τοῦτο προςπεσὼν ἄρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῶν αὐτῶν ἐτῶν προςφέρει, καὶ τῷ μὲν αἵματι δεύει τὸν βωμὸν ὁ ἱερεὺς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τὰς ἐξοχὰς, καὶ τούς τε νεφροὺς καὶ τὴν ἄλλην πιμελὴν σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος ἐπιφέρουσι τῷ βωμῷ. Οἱ δ' ἱερεῖς τάς τε δορὰς ἀποφέρονται καὶ τὰ κρέα, ἐπ' ἐκείνης δαπανήσαντες τῆς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ, ὁ γὰρ νόμος εἰς τὴν αὔριον ἀπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. Ὁ δὲ ἁμαρτὼν μὲν, ἑαυτῷ δὲ συνειδὼς καὶ μηδένα ἔχων τὸν ἐλέγχοντα, κριὸν θύει, τοῦ νόμου τοῦτο κελεύοντος, οὗ τὰ κρέα κατὰ τὸ ἱερὸν ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθήμερον σιτοῦνται. Οἱ δὲ ἄρχοντες, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον ἐκθυόμενοι, τὰ αὐτὰ μὲν κομίζουσιν, τοῖς ἰδιώταις, διαλλάσσουσι δὲ τῷ προσάγειν θύματα, ταῦρον, ἔριφον ἄῤῥενας.

4. Νόμος δὲ ταῖς ἰδιωτικαῖς καὶ ταῖς δημοσίαις θυσίαις, καὶ ἄλευρον ἐπιφέρεσθαι καθαρώτατον, ἀρνίῳ μὲν ἀσσάρωνος μέτρον, κριῷ δὲ δυοῖν, ταύρῳ 171

δὲ τριῶν. Τοῦτο καθαγιάζουσιν ἐπὶ τῷ βωμῷ μεμαγμένων ἐλαίῳ, κομίζεται γὰρ δὴ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῶν τεθυκότων, ἐπὶ μὲν βοΐ εἱνὸς ἥμισυ, ἐπὶ δὲ κριῷ μέρος τούτου τρίτον τοῦ μέτρου, καὶ τετάρτη μερὶς ἐπ᾽ ἀρνίῳ· ὁ δὲ εἳν μέτρον ἀρχαῖον Ἑβραίων, δύναται δὲ δύο χόας Ἀττικοὺς ποιῆσαι. Τὸ δ᾽ αὐτὸ μέτρον τῷ ἐλαίῳ καὶ οἴνου παρῆγον, σπένδουσι δὲ περὶ τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. Εἰ δέ τις θυσίαν οὐκ ἐπιτελῶν ἐπενέγκει κατ᾽ εὐχὴν σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ἐπιβάλλει τῷ βωμῷ δράκα, τὴν δὲ λοιπὴν οἱ ἱερεῖς πρὸς τροφὴν λαμβάνουσιν, ἢ ἑψηθεῖσαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύραται, ἢ γενομένων ἄρτων. Ἱερέως δὲ κομίσαντος καὶ ὁποσονοῦν, ὁλοκαυτεῖν ἀναγκαῖον. Κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῶον αὐθημερινὸν μετὰ τοῦ γεγεννηκότος ἐπὶ τὸ αὐτὸ, οὐδ᾽ ἄλλως δὲ, πρὶν ὀγδόην ἡμέραν γεννηθέντι διελθεῖν. Γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τοῦ τὰς νόσους διαφυγεῖν, ἢ κατ᾽ ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς πέμματα σὺν ἱερείοις ἀναλίσκεται, ὧν εἰς τὴν ὑστέραν οὐδὲν ὑπολιπεῖν ἔστι νόμιμον, τῶν ἱερέων μέρος ἴδιον λαβόντων.

CAP. X. 1. Ἐκ δὲ τοῦ δημοσίου ἀναλώματος νόμος ἐστὶν ἄρνα καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν σφάττεσθαι τῶν αὐτοετῶν, ἀρχομένης τε ἡμέρας καὶ ληγούσης, κατὰ δὲ ἑβδόμην ἡμέραν, ἥτις Σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱερουργοῦντες. Τῇ δὲ νουμηνίᾳ τάς τε καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελοῦσιν, καὶ δύο βόας σὺν ἀρνάσιν ἐνιαυσίοις ἑπτὰ, καὶ κριὸν, ἔριφον δὲ ἐπὶ παραιτήσεσιν ἁμαρτάδων, εἴ τι κατὰ λήθην γένοιτο.

2. Τῷ δὲ ἑβδόμῳ μηνὶ, ὃν Μακεδόνες Ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, προσθέντες τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ θύουσι, καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων.

172 3. Δεκάτῃ δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ σελήνην
διανηστεύονται ἕως ἑσπέρας, θύουσι δ᾽ ἐν ταύτῃ τῇ

ἡμέρᾳ ταῦρόν τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτὰ, καὶ
ὑπὲρ ἁμαρτάδων ἔριφον. Προςάγουσι δὲ δύο πρὸς
τούτοις ἐρίφους, ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν ὑπερόριον ἐ-
ρημίαν πέμπεται, ἀποτροπιασμὸς καὶ παραίτησις τοῦ
πλήθους παντὸς ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος, τὸν δ'
ἐν τοῖς προαστείοις εἰς καθαρώτατον ἄγοντες χωρίον
αὐτόθι σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ, μηδὲν ὅλως κα-
θάραντες. Συγκατακαίεται δὲ ταῦρος, οὐχ ὑπὸ τοῦ
δήμου προςαχθεὶς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων τοῦ
ἀρχιερέως παρασχόντος· οὗ δὴ σφαγέντος, εἰςκομίσας
εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἵματος ἅμα καὶ τοῦ ἐρίφου, ῥαί-
νει τῷ δακτύλῳ τὸν ὄροφον ἑπτάκις, τοῦ δ' αὐτοῦ
καὶ τὸ ἔδαφος, καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν καὶ περὶ
τὸν χρύσεον βωμὸν, καὶ τὸ λοιπὸν περὶ τὸν μείζω,
κομίσας εἰς τὸ αἴθριον· πρὸς τούτοις τὰς ἐξοχὰς καὶ
τοὺς νεφροὺς καὶ τὴν πιμελὴν σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπα-
τος ἐπιφέρουσι τῷ βωμῷ. Παρέχεται δὲ καὶ κριὸν
ὁ ἀρχιερεὺς ὁλοκαύτωσιν τῷ θεῷ.

4. Τῇ δὲ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ δεκάτῃ,
τρεπομένου τὸ λοιπὸν τοῦ καιροῦ πρὸς τὴν χειμέ- 173
ριον ὥραν, σκηνὰς πήγνυσθαι κελεύει ‘κατὰ οἰκίαν 174
ἕκαστον, τὸ κρύος ὑφορωμένους ἐπὶ φυλακῇ τοῦ ἔτους,
ὅταν τε πατρίδων ἐπιτύχοιεν, παραγινομένους εἰς 175
ἐκείνην τὴν πόλιν, ἣν διὰ τὸν ναὸν μητρόπολιν
ἕξουσιν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἑορτὴν ἄγοντας ὁλοκαυτοῦν
τε καὶ θύειν τῷ θεῷ τότε χαριστήρια, φέροντας ἐν ταῖς
χερσὶν εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν κράδῃ φοί-
νικος πεποιημένην, τοῦ μήλου τοῦ τῆς Περσέας προς-
όντος· εἶναι δὲ τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν τὴν τῆς 176
ὁλοκαυτώσεως θυσίαν ἐκ τριῶν καὶ δέκα βοῶν καὶ
ἀρνῶν ἑνὶ πλειόνων καὶ κριῶν δύο, κατὰ παραίτησιν
ἁμαρτιῶν ἐρίφου προστιθεμένου.’ Ταῖς δὲ ἑξῆς ἡμέ-
ραις ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν ἀρνῶν καὶ τῶν κριῶν
σὺν καὶ τῷ ἐρίφῳ θύεται, ὑφαιροῦντες δὲ ἑκάστης
ἡμέρας ἕνα τῶν βοῶν εἰς ἑπτὰ καταντῶσιν. Ἀνίεν-
ται δὲ ἀπὸ παντὸς ἔργου κατὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν,

καὶ τῷ θεῷ, καθὰ προειρήκαμεν, μόσχον τε θύουσι
καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, καὶ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων παρ-
αιτήσεως ἔριφον. Καὶ ταῦτα μὲν Ἑβραίοις τὰς σκη-
νὰς πηγνῦσιν ἐπιτελεῖν ἐστι πάτριον.

5. Τῷ δὲ μηνὶ τῷ Ξανθικῷ, ὃς Νισὰν παρ᾽ ἡ-
177 μῖν καλεῖται καὶ τοῦ ἔτους ἐστὶν ἀρχὴ, τεσσαρες-
καιδεκάτῃ κατὰ σελήνην, ἐν κριῷ τοῦ ἡλίου καθεστῶ-
τος, τούτῳ γὰρ τῷ μηνὶ τῆς ὑπ᾽ Αἰγυπτίοις δουλείας
ἠλευθερώθημεν, καὶ τὴν θυσίαν, ἣν τότε ἐξιόντας
Αἰγύπτου θῦσαι προεῖπον ἡμᾶς, Πάσχα λεγομένην,
δι᾽ ἔτους ἑκάστου θύειν ἐνόμισε· καὶ δὴ τελοῦμεν αὐ-
τὴν κατὰ φρατρίας, μηδενὸς τῶν τεθυμένων εἰς τὴν
ἐπιοῦσαν τηρουμένου. Πέμπτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ διαδέχε-
ται τὴν τοῦ Πάσχα ἡ τῶν Ἀζύμων ἑορτὴ, ἑπτὰ ἡ-
μέρας οὖσα, καθ᾽ ἣν ἀζύμοις τρέφονται· καὶ καθ᾽
ἑκάστην ἡμέραν ταῦροι σφάττονται δύο, καὶ κριὸς
μὲν εἷς, ἑπτὰ δὲ ἄρνες. Καὶ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτοῦ-
ται, προστιθεμένου τοῖς πᾶσι καὶ ἐρίφου ὑπὲρ ἁμαρ-
τάδων, εἰς εὐωχίαν κατὰ ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσι.
Τῇ δὲ δευτέρᾳ τῶν Ἀζύμων ἡμέρᾳ, ἕκτη δ᾽ ἐστὶν
178 αὕτη καὶ δεκάτη, τῶν καρπῶν οὓς ἐθέρισαν, —
οὐ γὰρ ἥψαντο πρότερον αὐτῶν, — μεταλαμβάνουσι,
καὶ τὸν θεὸν ἡγούμενοι τιμᾶν δίκαιον εἶναι πρῶτον,
παρ᾽ οὗ τῆς εὐπορίας τούτων ἔτυχον, τὰς ἀπαρχὰς
αὐτῷ τῆς κριθῆς ἐπιφέρουσι τὸν τρόπον τοῦτον.
Φρύξαντες τῶν σταχύων τὸ δράγμα καὶ πτίσαντες,
καὶ καθαρὰς πρὸς ἀλεστῶν τὰς κριθὰς ποιήσαντες,
τῷ βωμῷ ἀσσάρωνα προσάγουσι τῷ θεῷ, καὶ μίαν ἐξ
αὐτοῦ δράκα ἐπιβάλλοντες, τὸ λοιπὸν ἀφιᾶσιν εἰς χρῆ-
σιν τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ ἔξεστι πᾶσι
καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. Θύουσι δ᾽ ἐπὶ ταῖς ἀπαρχαῖς τῶν
καρπῶν ἀρνίον εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ θεῷ.

6. Ἑβδόμης δὲ ἑβδομάδος διαγεγενημένης μετὰ
179 ταύτην τὴν θυσίαν, αὗται δ᾽ εἰσὶν αἱ τῶν ἑβδομά-
δων ἡμέραι τεσσαράκοντα καὶ ἐννέα, τῇ Πεντηκοστῇ
ἣν Ἑβραῖοι Ἀσαρθὰ καλοῦσι, σημαίνει δὲ τοῦτο Πεν-

τηκοστὴν, προσάγουσι τῷ θεῷ ἄρτον, ἀλφίτων μὲν 180 πυρίνων ἀσσάρωνας δύο μετὰ ζύμης γεγονότων, θυμάτων δὲ ἄρνας δύο. Ταῦτα μὲν γὰρ τῷ θεῷ προσάγειν μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι σκευάζεται, καὶ καταλιπεῖν οὐδέν ἐστιν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ἐπιοῦσαν συγκεχωρημένον. Ὁλοκαυτωθησομένους μόσχους τε θύουσι τρεῖς καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας τεσσαρεςκαίδεκα, ἐρίφους δὲ δύο ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. Ἔστι δὲ οὐδεμία τῶν ἑορτῶν καθ᾽ ἣν οὐχ ὁλοκαυτοῦσιν, οὐδὲ τῶν πόνων τῶν ἐπὶ τοῖς ἔργοις ἄνεσιν οὐ διδοῦσιν, ἀλλ᾽ ἐν πάσαις νόμιμον τό τε τῆς θυσίας εἶδος, καὶ τὸ τῆς ἀργίας ἀταλαίπωρον, καὶ πρὸς εὐωχίας εἰσὶ τεθυκότες.

7. Ἐκ μέντοι τοῦ κοινοῦ σῖτος ὀπτὸς ζύμης ἄμοιρος, ἀσσάρωνες δ᾽ εἴκοσι καὶ τέσσαρες εἰς τοῦτο ἀναλοῦνται. Ὀπτῶνται ἀνὰ δύο αἱρεθέντες μὲν τῇ πρὸ τοῦ Σαββάτου, τῷ δὲ Σαββάτῳ πρωῒ κομισθέντες, ἐπὶ τῆς ἱερᾶς τραπέζης τίθενται, κατὰ ἓξ εἰς ἀλλήλους τετραμμένοι. Δύο δὲ χρυσέων ὑπερκειμένων πινάκων λιβανωτοῦ γεμόντων διαμένουσιν ἕως τοῦ ἑτέρου Σαββάτου, καὶ τότε μὲν ἀντ᾽ ἐκείνων ἄλλοι κομίζονται. Οἱ δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρὸς τροφὴν δίδονται, καὶ τοῦ λιβανωτοῦ θυμιωμένου ἐπὶ τῷ ἱερῷ πυρὶ, ἐφ᾽ ᾧ καὶ ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα, λιβανωτὸς δὲ ὑπὲρ ἐκείνου ἄλλος ὑπὲρ τῶν ἄρτων προστίθεται. Θύει δὲ ὁ ἱερεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων, καὶ δὶς ἑκάστης ἡμέρας τοῦτο ποιεῖ, ἄλευρον ἐλαίῳ μεμαγμένον, καὶ πεπηγὸς ὀπτήσει βραχείᾳ, καὶ εἷς μέν ἐστιν ἀσσάρων τοῦ ἀλεύρου· τούτου δὲ τὸ μὲν ἥμισυ πρωῒ, τὸ δὲ ἕτερον δείλης ἐπιφέρει τῷ πυρί. Τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον ἀκριβέστερον αὖθις δηλώσομεν, ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν προειρῆσθαι.

CAP. XI. 1. Μωϋσῆς δὲ τὴν Λευῖτιν φυλὴν τῆς πρὸς τὸν λαὸν κοινωνίας ὑπεξελόμενος ἱερὰν ἐσομένην, ἥγνιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀεννάοις, καὶ θυσίαις ἃς

181 ἐπὶ τοῖς τοιούτοις νομίμους παρέχονται τῷ θεῷ, τήν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερὰ, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα πρὸς σκέπην τῆς σκηνῆς ἐπεποίητο, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγουμένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσωσιν· ἤδη γὰρ τῷ θεῷ καθιέρωντο.

2. Καὶ περὶ τῶν ζώων δὲ διέκρινεν ἕκαστον ὅτι τρέφοιντο, καὶ οὗ πάλιν ἀπεχόμενοι διατελοῖεν, περὶ ὧν, ἐν οἷς ἂν ἡμῖν ἀφορμὴ τῆς γραφῆς γένηται, διελευσόμεθα, τὰς αἰτίας προστιθέντες, ἀφ᾽ ὧν κινηθεὶς τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐκέλευσεν εἶναι, τῶν δὲ προσέταξεν ἀπέχεσθαι. Αἵματος μέντοι παντὸς εἰς τροφὴν ἀπηγόρευσε τὴν χρῆσιν, ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα νομίζων, καὶ κρέως τοῦ τεθνηκότος αὐτομάτως ζώου τὴν βρῶσιν διεκώλυσεν, ἐπίπλου τε καὶ στέατος αἰγείου, καὶ προβατείου, καὶ τοῦ τῶν βοῶν ἀπέχεσθαι προεῖπεν.

3. Ἀπήλασε δὲ τῆς πόλεως καὶ τοὺς λέπρᾳ τὰ σώματα κακωθέντας, καὶ τοὺς περὶ τὴν γονὴν ῥεομένους. Καὶ τὰς γυναῖκας δὲ, αἷς ἡ τῶν κατὰ φύσιν ἔκκρισις ἐπίοι, μετέστησε πρὸς ἡμέραν ἑβδόμην, μεθ᾽ ἣν ὡς ἤδη καθαραῖς ἐνδημεῖν ἐφίησιν. Ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς κηδεύσασι νεκρὸν μετὰ τοσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν, τὸν δὲ ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο, ὧν τὴν μὲν ἑτέραν καθαγνίζειν δεῖ, τὴν δὲ ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. Ὁμοίως δὲ θύουσι καὶ περὶ τοῦ τὴν γονὴν ῥεομένου· ὃς δ᾽ ἂν κατὰ τοὺς ὕπνους ἀποκρίνοι γονὴν, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν, ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν ἐξουσίαν ἔχει. Τοὺς δὲ λεπροὺς εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, μηδενὶ συνδιαιτωμένους καὶ νεκροῦ μηδὲν διαφέροντας· ἂν δέ τις ἐξικετεύσας τὸν θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τὴν ἐῤῥωμένην κομίσηται χρόαν, ὁ δὴ τοιοῦτος ποικίλαις ἀμείβεται θυσίαις τὸν θεὸν, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν.

4. Ὅθεν καὶ καταγελάσειέν τις τῶν λεγόντων,

*Μωϋσῆν λέπρᾳ κεκακωμένον αὐτόν τε ἀπ᾽ Αἰγύπτου φυγεῖν, καὶ τῶν ἐκπεσόντων διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἡγησάμενον εἰς τὴν Χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτούς. Εἰ γὰρ τοῦτ᾽ ἦν ἀληθὲς, οὐκ ἂν Μωϋσῆς ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ἀτιμίᾳ τοιαῦτα ἐνομοθέτησεν, οἷς εὔλογον ἦν αὐτὸν καὶ ἑτέρων εἰςηγουμένων ἀντειρηκέναι. Καὶ ταῦτα, παρὰ πολλοῖς ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, καὶ τιμῆς ἀπολαυόντων, καὶ οὐ μόνον ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπισημοτάτας στρατείας στρατευομένων, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένων, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἐξουσίαν ἐχόντων εἰςιέναι, ὥςτε οὐδὲν ἐκώλυε καὶ Μωϋσῆν, εἰ τοιούτῳ τινὶ συμπτώματι περὶ τὴν χρόαν ἢ αὐτὸς ἢ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ἠλάττωτο, νομοθετῆσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδὲ μίαν τοιαύτην ὁρίσαι ζημίαν. Ἀλλὰ δῆ- 182
λον ὡς ταῦτα μὲν περὶ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας προαγόμενοι. Μωϋσῆς δὲ τούτων καθαρὸς ὢν, ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις περὶ τῶν νενοσηκότων ἐνομοθέτει, κατὰ τιμὴν τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιῶν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.*

5. *Τὰς δὲ γυναῖκας ἐπειδὰν τέκωσιν εἰς τὸ ἱερὸν εἰςιέναι κεκώλυκε, καὶ θυσιῶν ἅπτεσθαι μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν, ἂν ἄῤῥεν τὸ τεχθὲν ᾖ· διπλασίονας γὰρ εἶναι τὰς ἡμέρας ἐπὶ θηλυτοκίαις νενόμισται. Εἰςιοῦσαι μέντοι, μετὰ τὴν προειρημένην προθεσμίαν, θυσίας ἐπιτελοῦσιν, ἃς οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν θεὸν διανέμονται.*

6. *Ἂν δὲ ὑπονοήσῃ μεμοιχεῦσθαί τις αὐτῷ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῆς ἀληλεσμένης ἀσσάρωνα, καὶ μίαν αὐτῆς δράκα ἐπιβαλόντες τῷ θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι διδόασιν εἰς τροφήν. Τὴν δὲ γυναῖκα στήσας τις τῶν ἱερέων κατὰ τὰς πύλας, αἳ δ᾽ εἰσὶ τετραμμέναι πρὸς τὸν νεὼν, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἀφελὼν, ἐπιγράφει μὲν τοῦ θεοῦ τὴν προςηγορίαν διφθέρᾳ, κελεύει δὲ ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι τὸν ἄνδρα, παραβᾶσαν δὲ τὸ σῶφρον, τοῦ δεξιοῦ*

σκέλους ἔξαρθρον γενέσθαι, καὶ τὴν γαστέρα πρη-
σθεῖσαν οὕτως ἀποθανεῖν· ἂν δὲ ὑπὸ πολλοῦ τοῦ ἔ-
ρωτος καὶ τῆς διὰ τοῦτο ζηλοτυπίας προπετῶς ὁ ἀνὴρ
διὰ τὴν ὑπόνοιαν εἴη κεκινημένος, μηνὶ δεκάτῳ γε-
νέσθαι παιδίον ἄῤῥεν αὐτῇ. Τῶν δὲ ὅρκων τελειω-
θέντων, τῆς διφθέρας ἀπαλείψας τὸ ὄνομα εἰς φιά-
λην ἐκπιέζει, προκομίσας τε ἐκ τοῦ ἱεροῦ γῆς εἴ τι
προςτύχοι, καὶ καταπάσας ἐκπιεῖν δίδωσιν. Ἥδε, εἰ
183 μὲν ἀδίκως ἐνεκλήθη, ἐγκύμων τε γίνεται καὶ τε-
λεςφορεῖται κατὰ τὴν γαστέρα, ψευσαμένη δὲ τὸν ἄν-
δρα ἐπὶ τοῖς γάμοις, καὶ τὸν θεὸν ἐπὶ τοῖς ὅρκοις,
μετ᾽ αἰσχύνης καταστρέφει τὸν βίον, τοῦ τε σκέλους
ἐκπεσόντος αὐτῇ, καὶ τὴν κοιλίαν ὑδέρου καταλαβόν-
τος. Καὶ περὶ μὲν τῶν θυσιῶν τῆς ἁγνείας τῆς ἐπ᾽
αὐταῖς ταῦτα Μωϋσῆς τοῖς ὁμοφύλοις προενόησε, νό-
μους δὲ αὐτοῖς τοιούτους ἔθετο.

CAP. XII. 1. Μοιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε, νομίσας εὔδαιμον τὸ περὶ τοὺς γάμους ὑγιαίνειν τοὺς ἄνδρας, καὶ ταῖς τε πόλεσι καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εἶναι γνησίους. Καὶ τὸ μίσγεσθαι δὲ μητράσιν ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νόμος ἀπεῖπεν, ὁμοίως δὲ καὶ πατρὸς συνεῖναι γαμετῇ, καὶ τίτθαις, καὶ ἀδελφαῖς, καὶ παίδων γυναιξὶν, ὡς ἔκφαυλον ἔχον τὴν ἀδικίαν μεμίσηκεν. Ἐκώλυσε δὲ καὶ γυναικὶ μεμιασμένῃ τοῖς κατὰ φύσιν πλησιάζειν, μηδὲ κτήνεσιν εἰς συνουσίαν φοιτᾷν, μηδὲ τὴν πρὸς τὰ ἄῤῥενα μίξιν τιμᾷν, διὰ τὴν ἐπ᾽ αὐτοῖς ὥραν ἡδονὴν θηρωμένους παράνομον. Κατὰ δὲ τῶν εἰς ταῦτα ἐξυβρισάντων θάνατον ὥρισε τὴν τιμωρίαν.

2. Τῶν δὲ ἱερέων καὶ διπλασίονα τὴν ἁγνείαν ἐποίησε. Τούτων τε γὰρ αὐτοὺς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἴργει, καὶ προςέτι γαμεῖν τὰς ἡταιρικυίας ἐκώλυσε, μήτε δούλην μήτ᾽ αἰχμάλωτον γαμεῖν αὐτοὺς κεκώλυκε, καὶ τὰς ἐκ καπηλείας καὶ τοῦ πανδοκεύειν πεπορισμένας τὸν βίον, μηδὲ τὰς τῶν προτέρων ἀνδρῶν ἐφ᾽ αἷς δηποτοῖν αἰτίαις ἀπηλλαγμένας. Τὸν

δ᾽ ἀρχιερέα μέντοι οὐδὲ τεθνηκότος ἀνδρὸς ἠξίωσε γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν, μόνην δὲ αὐτῷ δέδωκε γαμεῖν παρθένον, καὶ ταύτην φυλάττειν, ὅθεν οὐδὲ νεκρῷ πρόςεισιν ὁ ἀρχιερεὺς, τῶν λοιπῶν οὐ κεκωλυμένων ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ τοῖς ἑαυτῶν προςιέναι μεταστᾶσιν· ἀφελεῖς δὲ εἶναι πᾶσαν ἀφέλειαν, τὸν δὲ μὴ ὁλόκληρον τῶν ἱερέων νέμεσθαι πρὸς τοὺς ἱερεῖς ἐκέλευσε τὰ γέρα, ἀναβαίνειν δὲ ἐπὶ τὸν βωμὸν καὶ εἰςιέναι 184
εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυσε· μὴ μόνον δὲ περὶ τὰς ἱερουργίας καθαροὺς εἶναι, σπουδάζειν δὲ καὶ περὶ τὴν αὐτῶν δίαιταν, ὡς ταύτην ἄμεμπτον εἶναι. Καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ τὴν ἱερατικὴν στολὴν φοροῦντες ἄμωμοί τε εἰσὶ καὶ περὶ πάντα καθαροὶ ταὶ νηφάλιοι, πίνειν οἶνον ἕως οὗ τὴν στολὴν ἔχωσι κεκωλυμένοι, ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύουσιν ὁλόκληρα, καὶ κατὰ μηδὲν λελωβημένα.

3. Ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ κατὰ τὸν ζωῆς χρόνον τῆς αὐτοῦ γενόμενα Μωϋσῆς παρέδωκε, τῶν δὲ αὖθις καίπερ ἐπὶ τῆς ἐρημίας διαιτώμενος προενόησεν, ὅπως ἐπειδὰν τὴν Χαναναίαν λάβωσι τάδε ποιῶσι. Δι᾽ ἑβδόμου ἔτους ἄνεσιν δίδωσι τῇ γῇ ἀπό τε ἀρότρου καὶ φυτείας, ὥςπερ καὶ αὐτοῖς δι᾽ ἑβδόμης ἡμέρας τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων προεῖπεν ἀνάπαυσιν. Καὶ τῶν αὐτομάτως ἀναδοθέντων ἀπὸ τῆς γῆς κοινὴν εἶναι τοῖς θέλουσιν τὴν χρῆσιν, τῶν τε ὁμοφύλων καὶ τῶν ἀλλοτριοχώρων, μηδὲν ἐξ αὐτῶν φυλάττοντας, ποιεῖν δὲ καὶ τοῦτο μεθ᾽ ἑβδόμην ἐτῶν ἑβδομάδα. Ταῦτα πεντήκοντα μέν ἐστιν ἔτη τὰ πάντα, καλεῖται δὲ ὑπὸ Ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς ἐνιαυτὸς Ἰώβηλος, ἐν ᾧ οἵ τε χρεῶσται τῶν δανείων ἀπολύονται, καὶ οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται, οὓς ὄντας ὁμοφύλους καὶ παραβάντας τι τῶν νομίμων τῷ σχήματι τῆς δουλείας ἐκόλασε, θάνατον οὐκ ἐκδεχομένους. Ἀποδίδωσι δὲ καὶ τοὺς ἀγροὺς τοῖς ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπόταις τοῦτον τὸν τρόπον. Ἐνστάντος τοῦ Ἰωβήλου,

ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τὸ ὄνομα, συνέρχονται ὅ,τε
185 ἀποδόμενος τὸ χωρίον καὶ ὁ πριάμενος, καὶ λογισάμενοι τοὺς καρποὺς καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγενημένας, τῶν μὲν καρπῶν πλεονάζειν εὑρεθέντων προςδέχεται τὸν ἀγρὸν ὁ ἀποδόμενος· τοῦ δὲ ἀναλώματος ὑπερβάλλοντος, ὑπὲρ τοῦ λείποντος καταλαβὼν τὸ ἱκνούμενον ἐξίσταται τῆς κτήσεως· ἴσων δὲ συναριθμουμένων τῶν τε καρπῶν καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς καὶ πρότερα νεμηθεῖσι. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ ταῖς οἰκίαις νόμιμον ἰσχύειν ἠθέλησε ταῖς κατὰ κώμας πεπραμέναις, περὶ γὰρ τῶν ἐν πόλει πεπραμένων ἔγνωμεν ἑτέρως. Εἰ μὲν γὰρ πρὸ τοῦ τελειωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν καταβάλοι τὸ ἀργύριον, ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι, εἰ δὲ πλῆρες γένοιτο τὸ ἔτος, βεβαιοῖ τὴν κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. Ταύτην Μωϋσῆς τὴν διάταξιν τῶν νόμων, ὅθ' ὑπὸ τὸ Σιναῖον καθιδρύκει τὴν στρατιὰν, ἐξέμαθε παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ τοῖς Ἑβραίοις γεγραμμένην παραδίδωσιν.

4. Ἐπειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, πρὸς ἐξέτασιν τοῦ στρατοῦ τὸ λοιπὸν ἐτράπη, τῶν πολεμικῶν ἤδη κατὰ νοῦν ἔχων ἅπτεσθαι. Προστάσσει δὲ τοῖς φυλάρχοις, πλὴν τῆς Λευΐτιδος φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν ἐκμαθεῖν τῶν στρατεύεσθαι δυναμένων, — ἱεροὶ γὰρ ἦσαν οἱ Λευῖται, καὶ πάντων ἀτελεῖς. Γενομένης δὲ τῆς ἐξετάσεως εὑρέθησαν μυριάδες ἑξήκοντα τῶν ὁπλιτεύειν δυναμένων, ὄντων ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ τρισχίλιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. Ἀντὶ δὲ Λευῒ κατέλεξεν εἰς τοὺς φυλάρχους Μανασσῆν τὸν Ἰωσήπου παῖδα, καὶ Ἐφραΐμην ἀντὶ τοῦ Ἰωσήπου· δέησις δὲ ἦν αὐτοῦ Ἰακώβου πρὸς Ἰώσηπον ποιητοὺς αὐτῷ παρασχεῖν τοὺς παῖδας, ὡς καὶ προεῖπον.

186 5. Πηγνύντες δὲ τὴν σκηνὴν μέσην ἀπελάμβανον, τριῶν φυλῶν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην παρασκηνουμένων, ὁδοί τε διὰ μέσων ἐτέτμηντο. Καὶ κόσμος

ἦν ἀγορᾶς, καὶ τῶν πωλουμένων ἕκαστον ἐν τάξει διέκειτο, καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἁπάσης ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἦσαν, οὐδενί τε ἄλλῳ ἢ πόλει μετανισταμένῃ καὶ καθιδρυμένῃ ἐῴκει. Τὰ δὲ περὶ τὴν σκηνὴν πρῶτοι μὲν οἱ ἱεροῖς κατεῖχον, ἔπειτα δὲ οἱ Λευῖται, πάντες ὄντες τὸ πλῆθος, ἐξητάσθησαν γὰρ καὶ αὐτοὶ τοῦ μὲν ἄρσενος ὅσον τριακοστὴν εἶχεν ἡμέραν γενόμενον, δισμύριοι καὶ τρίσχιλιοι πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα. Καὶ ἐφ᾽ ὅσον μὲν ὑπὲρ τὴν σκηνὴν συνέβαινεν ἑστάναι τὴν νεφέλην, μένειν αὐτοῖς ὡς ἐπιδημοῦντος ἐδόκει τοῦ θεοῦ, τρεπομένης δὲ ταύτης μετανίστασθαι.

6. Εὗρε δὲ καὶ βυκάνης τρόπον, ἐξ ἀργυρίου 187
ποιησάμενος· ἔστι δὲ τοιαύτη. Μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον, στενὴ δ᾽ ἐστὶ σύριγξ αὐλοῦ βραχὺ παχυτέρα, παρέχουσα δὲ εὖρος ἀρκοῦν ἐπὶ τῷ στόματι πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κώδωνα ταῖς σάλπιγξι παραπλησίως τελοῦν· ἀσωσρὰ καλεῖται κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν. Γίνονται δὲ δύο, καὶ τῇ μὲν ἑτέρᾳ πρὸς παρακέλευσιν καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο τοῦ πλήθους πρὸς τὰς ἐκκλησίας· καὶ μίαν μὲν ἀποσημάναντος, ἔδει τὰς ἀρχὰς συνελθεῖν σκεψομένας περὶ τῶν οἰκείων, ἀμφοτέραις δὲ συνῆγε τὸ πλῆθος. Τῆς δὲ σκηνῆς μετακινουμένης ταῦτα ἐγίνετο· ἀποσημάναντος γὰρ τὸ πρῶτον, οἱ παρὰ ταῖς ἀνατολαῖς ἐσκηνωκότες ἀνίσταντο, καὶ πρὸς τὴν δευτέραν, οἱ πρὸς τὸν νότον αὐτῆς καθεστῶτες. Εἶτα ἡ σκηνὴ λυομένη μέση τῶν προϊουσῶν ἓξ φυλῶν ἐκομίζετο 188
καὶ τῶν ἑπομένων ἕξ, Λευῖται δὲ περὶ τὴν σκηνὴν πάντες ἦσαν. Τρίτον δὲ σημάναντος, τὸ κατὰ λίβα τετραμμένον τῶν ἐσκηνωκότων μέρος ἐκινεῖτο, καὶ τέταρτον, τὸ κατὰ βοῤῥᾶν. Ταῖς δὲ βυκάναις δὲ ἐχρῶντο καὶ ἐπὶ ταῖς ἱερουργίαις πρὸς αἷς προσάγοντες ἦσαν τὰς θυσίας, καὶ τοῖς Σαββάτοις, καὶ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις. Θύει δὲ τότε πρῶτον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Αἰγύπτου τὴν Πάσχα λεγομένην ἐπὶ τῆς ἐρήμου.

CAP. XIII. 1. Καὶ βραχὺ διαλιπὼν ἀπανίσταται τοῦ Σιναίου ὄρους, καὶ τόπους τινὰς ἀμείψας, περὶ ὧν δηλώσομεν, εἴς τι χωρίον Ἐσερμὼθ λεγόμενον παρῆν, καὶ ἐκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν στασιάζειν ἄρχεται, καὶ τὸν Μοϋσῆν αἰτιᾶσθαι 'τῶν τε κατὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτῷ πεπειραμένων, καὶ ὅτι γῆς αὐτοὺς ἀγαθῆς πείσαντος ἀπαναστῆναι, τὴν μὲν ἀπολέσειαν, ἀντὶ δὲ ἧς ὑπέσχετο παρέξειν εὐδαιμονίας, ἐν ταύταις ἀλῶνται ταῖς ταλαιπωρίαις, ὕδατος μὲν σπανίζοντες, εἰ δὲ καὶ τὴν μάνναν ἐπιλιπεῖν συμβαίνῃ, τέλεον ἀπολούμενοι.' Πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις αὐτοῖς παρῄνει, 'μήτε Μοϋσέως καὶ τῶν πεπονημένων αὐτῷ περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ' ἀπογινώσκειν τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ βοηθείας.' Τὸ δὲ πλῆθος πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκεκίνητο, καὶ θορυβῆσαν ἔτι μᾶλλον πρὸς τὸν Μωϋσῆν ἐπετείνετο. Μωϋσῆς δὲ παραθαρσύνων αὐτοὺς οὕτως ἀπεγνωκότας ὑπέσχετο, καίπερ αἰσχρῶς ὑπ' αὐτῶν οὕτως περιυβρισμένος, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρεῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. Ἀπιστούντων δὲ ἐπὶ τούτῳ, καί τινος ἐρομένου, 'πόθεν ἂν τοσαύταις εὐπορήσειε μυριάσι τῶν προειρημένων,' "ὁ θεὸς," εἶπε, "καὶ ἐγὼ, καί τοι κακῶς ἀκούοντες πρὸς ὑμῶν, οὐκ ἂν ἀποσταίημεν κάμνοντες ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τοῦτο οὐκ εἰς μακρὰν ἔσται." Ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πίμπλαται τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν, καὶ ἤθροιζον αὐτοὺς περιστάντες. Ὁ μέντοι θεὸς οὐκ εἰς μακρὰν μετέρχεται τοὺς Ἑβραίους τῆς εἰς αὐτὸν θρασύτητος καὶ λοιδορίας, ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν. Καὶ νῦν ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται Καβρωθαβὰ, ὅ ἐστιν ἐπιθυμίας μνημεῖα.

189 CAP. XIV. 1. Ἀναγαγὼν δὲ αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν καλουμένην Φάραγγα, πλησίον οὖσαν τοῖς Χαναναίων ὁρίοις καὶ χαλεπὴν ἐνδιαιτᾶσθαι, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζει τὸ πλῆθος, καὶ καταστὰς, "δύο,"

φησὶ, "κρίναντος ἡμῖν τοῦ θεοῦ παρασχεῖν ἀγαθὰ, ἐλευθερίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμονος· τὴν μὲν ἤδη δόντος ἔχετε, τὴν δὲ ἤδη λήψεσθε. Χαναναίων γὰρ ἐπὶ τοῖς ὅροις καθήμεθα, καὶ κωλύσει τὸ λοιπὸν ἐπιόντας οὐ μόνον οὐ βασιλεὺς ἢ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸ πᾶν ἀθροισθὲν αὐτῶν ἔθνος. Παρασκευαζώμεθα οὖν πρὸς τὸ ἔργον· οὐ γὰρ ἀμαχητὶ παραχωρήσουσιν ἡμῖν τῆς γῆς, ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὴν ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντες. Πέμψωμεν δὲ κατασκόπους, οἳ τῆς τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσουσι, καὶ πόση δύναμις αὐτῆς. Πρὸ δὲ πάντων ὁμονοῶμεν, καὶ τὸν θεὸν, ὅς ἐστιν ἐπὶ πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς καὶ σύμμαχος, διὰ τιμῆς ἔχωμεν."

2. Μωϋσέως δὲ ταῦτ᾽ εἰπόντος, τὸ πλῆθος αὐτὸν τιμαῖς ἀμείβεται. Καὶ κατασκόπους αἱρεῖται δώδεκα τῶν γνωριμωτάτων, ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα, οἳ διεξελθόντες ἀπὸ τῶν πρὸς Αἰγύπτῳ τὴν Χαναναίαν ἅπασαν ἐπί τε Ἀμαθὴν πόλιν καὶ Λίβανον ἀφικνοῦνται τὸ ὄρος, καὶ τήν τε τῆς γῆς φύσιν, καὶ τὴν τῶν ἐνοικούντων ἀνθρώπων ἐξιστορήσαντες παρῆσαν, τεσσαράκοντα ἡμέραις εἰς πᾶν καταχρησάμενοι τὸ ἔργον. Ἔτι δὲ 'καὶ καρποὺς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ κομίζοντες, τῇ τε τούτων εὐπρεπείᾳ, καὶ τῷ πλήθει τῶν ἀγαθῶν, ἃ τὴν γῆν ἔχειν διηγοῦντο, πολεμεῖν ἐπαίροντες τὸ πλῆθος· φοβοῦντες δὲ πάλιν αὐτὸ τῷ τῆς κτήσεως ἀπόρῳ, ποταμούς τε διαβῆναι λέγοντες 190
ἀδυνάτους ὑπὸ μεγέθους ἅμα καὶ βάθους, καὶ ὄρη ἀμήχανα τοῖς διοδεύουσι, καὶ πόλεις καρτερὰς τείχεσι καὶ περιβόλων ὀχυρότητι. Ἐν δὲ Χεβρῶνι καὶ τῶν γιγάντων ἔφασκον τοὺς ἀπογόνους καταλαβεῖν.' Καὶ οἱ μὲν κατάσκοποι τεθεαμένοι πάντων, οἷς μετὰ τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ᾽ Αἰγύπτου ἐνέτυχον, μείζω τὰ κατὰ τὴν Χαναναίαν, αὐτοί τε κατεπλήγησαν, καὶ τὸ πλῆθος οὕτως ἔχειν ἐπειρῶντο.

3. Οἱ δὲ ἄπορον, ἐξ ὧν ἠκροάσαντο, τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπελάμβανον, καὶ διαλυθέντες ἐκ τῆς ἐκκλησίας, σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ὀλοφυρόμενοι διῆγον,

ὡς οὐδὲν ἔργῳ τοῦ θεοῦ βοηθοῦντος, λόγῳ δὲ μόνῳ ὑπισχνουμένου. Καὶ τὸν Μωϋσῆν πάλιν ᾐτιῶντο, καὶ κατεβόων αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀαρῶνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ πονηρὰν μὲν καὶ μετὰ τῶν εἰς τοὺς ἄνδρας βλασφημιῶν διάγουσι τὴν νύκτα. Πρωῒ δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συντρέχουσι, δι᾽ ἐννοίας ἔχοντες, καταλεύσαντες τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρῶνα ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ὑποστρέφειν.

4. Τῶν δὲ κατασκόπων Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυήνου παῖς φυλῆς Ἐφραϊμίτιδος καὶ Χάλεβος τῆς Ἰούδα φυλῆς φοβηθέντες χωροῦσιν εἰς μέσους, καὶ τὸ πλῆθος κατεῖχον, ‘θαρσεῖν δεόμενοι, καὶ μήτε ψευδολογίαν κατακρίνειν τοῦ θεοῦ, μήτε πιστεύειν τοῖς ἐκ τοῦ μὴ τὰ ἀληθῆ περὶ τῶν Χαναναίων εἰρηκέναι καταπληξαμένοις, ἀλλὰ τοῖς ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν κτῆσιν αὐτοὺς τῶν ἀγαθῶν παρορμῶσιν· οὔτε γὰρ τῶν ὀρῶν τὸ μέγεθος, οὔτε τῶν ποταμῶν τὸ βάθος τοῖς ἀρετὴν ἠσκηκόσιν ἐμποδὼν στήσεσθαι πρὸς τὰ ἔργα, καὶ ταῦτα τοῦ θεοῦ συμπροθυμουμένου καὶ ὑπερμαχοῦντος αὐτῶν. Ἴωμεν οὖν, ἔφασαν, ἐπὶ τοὺς πολεμίους, μηδὲν ἔχοντες δι᾽ ὑποψίας, ἡγεμόνι τε τῷ θεῷ πεπιστευκότες, καὶ ὁδηγοῦσιν ἡμῖν ἑπόμενοι.’ Καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες ἐπεχείρουν τὴν ὀργὴν καταπραΰνειν τοῦ πλήθους. Μωϋσῆς δὲ καὶ Ἀαρὼν, πεσόντες ἐπὶ τὴν γῆν, τὸν θεὸν ἱκέτευον, οὐχ ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, ἀλλ᾽ ὅπως τῆς ἀμαθίας παύσῃ τὸ πλῆθος, καὶ καταστήσῃ τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ὑπὸ τῆς ἀμηχανίας τοῦ παραστάντος αὐτοῖς πάθους τεταραγμένων. Παρῆν δὲ ἡ νεφέλη, καὶ στᾶσα ὑπὲρ τὴν σκηνὴν ἐσήμαινε τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ θεοῦ.

CAP. XV. 1. Μωϋσῆς δὲ θαρσήσας πάρεισιν εἰς τὸ πλῆθος, καὶ ‘τὸν θεὸν ἐδήλου κινηθέντα ὑπὸ τῆς ὕβρεως αὐτῶν λήψεσθαι τιμωρίαν, οὐκ ἀξίαν μὲν
191 τῶν ἐξημαρτημένων, οἵαν δὲ οἱ πατέρες ἐπὶ νουθεσίᾳ τοῖς τέκνοις ἐπιφέρουσι. Παρελθόντι γὰρ εἰς

τὴν σκηνὴν αὐτῷ, καὶ περὶ τῆς μελλούσης ὑπ' αὐτῶν ἀπωλείας ἀποκλαιομένῳ, τὸν θεὸν ὑπομνῆσαι μὲν ὅσα παθόντες ἐξ αὐτοῦ, καὶ πηλίκων εὐεργεσιῶν μεταλαβόντες, ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν γένοιντο, ὅτι τε νῦν, τῇ τῶν κατασκόπων ὑπαχθέντες δειλίᾳ, τοὺς ἐκείνων λόγους ἀληθεστέρους τῆς ὑποσχέσεως ἡγήσαντο τῆς αὐτοῦ· καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, οὐκ ἀπολεῖ μὲν ἅπαντας οὐδ' ἐξαφανίσει τὸ γένος αὐτῶν, ὃ πάντων μᾶλλον ἀνθρώπων ἔσχε διὰ τιμῆς· τὴν μέντοι Χαναναίαν οὐ παρέξειν γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, οὐδὲ τὴν ἀπ' αὐτῆς εὐδαιμονίαν, ἀνεστίους δὲ ποιήσειν καὶ ἀπόλιδας ἐπὶ τῆς ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα καταβιῶναι, τῆς παρανομίας ποινὴν ταύτην ἐκτίνοντας· παισὶ μέντοι τοῖς ἡμετέροις παραδώσειν τὴν γῆν ὑπέσχετο, καὶ ἐκείνους τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀκρασίας ἐφθονήσατε μετασχεῖν, ποιήσειν δεσπότας.'

2. Ταῦτα δὲ Μωϋσέως κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ γνώμην διαλεχθέντος, ἐν λύπῃ καὶ συμφορᾷ τὸ πλῆθος ἐγένετο, καὶ τὸν Μωϋσῆν παρεκάλει 'καταλλάκτην αὐτῶν γενέσθαι πρὸς τὸν θεὸν, καὶ τῆς ἄλης τῆς κατὰ τὴν ἐρημίαν ἀπαλλάξαντα πόλεις αὐτοῖς παρασχεῖν.' Ὁ δὲ 'οὐκ ἔφασκεν τὸν θεὸν τοιαύτην πεῖραν προσοίσεσθαι, μὴ γὰρ κατὰ κουφότητα προαχθῆναι τὸν θεὸν ἀνθρωπίνην εἰς τὴν ὀργὴν τὴν πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ γνώμῃ καταψηφισάμενον αὐτῶν.' Οὐ δεῖ δὲ ἀπιστεῖν, εἰ Μωϋσῆς, εἷς ἀνὴρ ὢν, τοσαύτας μυριάδας ὀργιζομένας ἐπράϋνε, καὶ μετήγαγεν εἰς τὸ ἡμερώτερον· ὁ γὰρ θεὸς αὐτῷ συμπαρὼν, ἡττᾶσθαι τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος παρεσκεύαζε, καὶ πολλάκις παρακούσαντες ἀσύμφορον αὐτοῖς τὴν ἀπείθειαν ἐπέγνωσαν ἀπὸ τοῦ συμφορᾷ περιπεσεῖν.

3. Θαυμαστὸς δὲ τῆς ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ, καὶ τῆς ἰσχύος τῆς ἐκ τοῦ πιστεύεσθαι περὶ ὧν ἂν εἴποιεν, οὐ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ὑπῆρξε μόνον, ἀλλὰ καὶ νῦν ἐστιν οὐδεὶς Ἑβραίων, ὃς οὐχὶ, καθάπερ παρόντος αὐτοῦ καὶ κολάσοντος ἐὰν ἀκοσμῇ, πειθαρχεῖ τοῖς ὑπ'

αὐτοῦ νομοθετηθεῖσι, κἂν λαθεῖν δύνωνται. Καὶ
πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα τεκμήρια τῆς ὑπὲρ ἄνθρωπον
αὐτοῦ δυνάμεώς ἐστιν. Ἤδη δέ τινες καὶ τῶν ὑπὲρ
Εὐφράτην μηνῶν ὁδὸν τεσσάρων ἐλθόντες κατὰ τι-
μὴν τοῦ παρ᾽ ἡμῖν ἱεροῦ μετὰ πολλῶν κινδύνων καὶ
ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες οὐκ ἴσχυσαν τῶν ἱερείων
μεταλαβεῖν, Μωϋσέως ἀπηγορευκότος ἐπί τινι τῶν οὐ
νομιζομένων, οὐδ᾽ ἐκ τῶν πατρίων ἡμῖν αὐτοῖς συν-
τυχόντων. Καὶ οἱ μὲν μηδὲ θύσαντες, οἱ δὲ ἡμιέρ-
γους τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δ᾽ οὐδ᾽ ἀρχὴν
εἰςελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν δυνηθέντες ἀπίασιν, ὑπακούειν
τοῖς Μωϋσέως προςτάγμασι μᾶλλον ἢ ποιεῖν τὰ κατὰ
βούλησιν τὴν ἑαυτῶν προτιμῶντες, καὶ τὸν ἐλέγξοντα
περὶ τούτων αὐτοὺς οὐ δεδιότες, ἀλλὰ μόνον τὸ συν-
192 ειδὸς ὑφορώμενοι. Οὕτως ἡ νομοθεσία τοῦ θεοῦ
δοκοῦσα τὸν ἄνδρα πεποίηκε τῆς αὐτοῦ φύσεως κρείτ-
τονα νομίζεσθαι. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦδε τοῦ πο-
λέμου μικρὸν ἔμπροσθεν, Κλαυδίου Ῥωμαίων ἄρχον-
τος, Ἰσμαήλου δὲ παρ᾽ ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ
λιμοῦ τὴν χώραν ἡμῶν καταλαβόντος, ὡς τεσσάρων
δραχμῶν πωλεῖσθαι τὸν ἀσσαρῶνα, κομισθέντος ἀ-
λεύρου κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἀζύμων εἰς κόρους ἑβ-
δομήκοντα, — μέδιμνοι δὲ οὗτοι Σικελοὶ μέν εἰσιν
εἷς καὶ τριάκοντα, Ἀττικοὶ δὲ τεσσαράκοντα εἷς, —
οὐδεὶς ἐτόλμησε τῶν ἱερέων κρίμνον ἓν φαγεῖν, το-
σαύτης ἀπορίας τὴν γῆν κατεχούσης, δεδιὼς τὸν νό-
μον καὶ τὴν ὀργὴν, ἣν καὶ ἐπὶ ἀνεξελέγκτοις ἀεὶ τὸ
θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. Ὥςτε οὐ δεῖ θαυμάζειν
περὶ τῶν τότε πεπραγμένων, ὁπότε μέχρι καὶ νῦν τὰ
καταλειφθέντα ὑπὸ Μωϋσέως γράμματα τηλικαύτην
ἰσχὺν ἔχει, ὥςτε καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν,
ὅτι τὴν πολιτείαν ἡμῖν ὁ καταστησάμενός ἐστι θεὸς
διὰ Μωϋσέως καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐκείνου. Ἀλλὰ περὶ
μὲν τούτων ὡς αὐτῷ τινι δοκεῖ διαλήψεται.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ 193

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

Argumentum Lib. IV.

(1) Ἑβραίων δίχα τῆς Μωϋσέως γνώμης μάχη πρὸς Χαναναίους καὶ ἧττα. (2) Στάσις Κορέου καὶ τοῦ πλήθους πρὸς Μωϋσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ περὶ τῆς ἱερωσύνης. (3) Ὡς οἱ μὲν τῆς στάσεως κατάρξαντες διεφθάρησαν κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ· τὴν δ᾽ ἱερωσύνην Ἀαρὼν ὁ Μωϋσέως ἀδελφὸς κατέσχε, καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ. (4) Τὰ συμβάντα τοῖς Ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα. (5) Ὡς Σηχῶνα καὶ Ὤγην τοὺς Ἀμοῤῥαίων βασιλεῖς νικήσας Μωϋσῆς, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῶν Ἑβραίων. (6) Περὶ Βαλάμου τοῦ μάντεως, καὶ ποταπὸς ἦν τῷ εἴδει. (7) Ὡς ἐπὶ Μαδιανίτας Ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐκράτησαν αὐτῶν. (8) Ἡ Μωϋσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

CAP. I. 1. Ἑβραίους δὲ ὁ κατὰ τὴν ἐρημίαν βίος, 194
ἀηδὴς αὐτοῖς καὶ χαλεπὸς ὤν, ἐπόνει καὶ κωλύοντος τοῦ θεοῦ τῶν Χαναναίων πεῖραν λαμβάνειν· οὐ γὰρ ἠξίουν τοῖς Μωϋσέως πειθαρχοῦντες λόγοις ἠρεμεῖν, ἀλλὰ καὶ δίχα τῆς παρ᾽ ἐκείνου προθυμίας κρατήσειν αὐτοὶ τῶν πολεμίων νομίζοντες, κατηγόρουν μὲν αὐτοῦ, καὶ πραγματεύεσθαι μένειν αὐτοὺς ἀπόρους ὑπενόουν, ἵν᾽ ἀεὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ βοηθείας δέωνται. Πολεμεῖν δὴ τοῖς Χαναναίοις ὡρμήκεσαν, λέγοντες τὸν θεὸν οὐχὶ Μωϋσῇ χαριζόμενον ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῇ κηδόμενον αὐτῶν τοῦ ἔθνους διὰ τοὺς προγόνους ὧν ἐπετρόπευσε· καὶ διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν πρότερόν τε παρασχεῖν τὴν ἐλευθερίαν, καὶ νῦν βουλομένοις πονεῖν ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον· εἶναί τε

καὶ καθ' αὐτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τῶν ἐθνῶν ἔφασκον,
κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτῶν Μωϋσῆς ἐθελήσειε τὸν θεόν·
ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι,
καὶ μὴ χαίροντας ἐπὶ τῷ τῆς παρ' Αἰγυπτίων ἐξελ-
θεῖν ὕβρεως Μωϋσῆν τύραννον ἀνέχεσθαι, καὶ ζῆν
πρὸς τὴν τούτου βούλησιν ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ
τὸ θεῖον αὐτῷ προδηλοῖ περὶ τῶν ἡμετέρων κατὰ τὴν
πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, ὡς οὐχ ἁπάντων ἐκ τῆς Ἀβρά-
μου γενεᾶς ὄντων, ἀλλ' αἴτιον ἕνα τοῦτον τοῦ θεοῦ
195 παρεσχηκότος, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τὰ μέλ-
λοντα παρ' αὐτοῦ μανθάνοντα· δόξειν τε συνετοὺς
εἶναι, εἰ τῆς ἀλαζονείας αὐτοῦ καταγνόντες καὶ τῷ
θεῷ πιστεύσαντες κτήσασθαι γῆν, ἣν αὐτοῖς ὑπέσχη-
ται, θελήσωσιν, ἀλλὰ μὴ τῷ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην
ἐπ' ὀνόματι τοῦ θεοῦ κωλύοντι προσχοῖεν. Τὴν ἀ-
πορίαν οὖν λογιζόμενοι, καὶ τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἔτι
ταύτην αὐτοῖς χείρω συνέβαινεν εἶναι δοκεῖν, ἐπὶ τὴν
πρὸς Χαναναίους μάχην ἦσαν ὡρμημένοι, τὸν θεὸν
προστησάμενοι στρατηγὸν, ἀλλ' οὐχὶ τὴν παρὰ τοῦ
νομοθέτου συνεργίαν περιμένοντες.

2. Ὡς οὖν ταῦτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἕξειν ἔκριναν,
καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον, οἱ μὲν, οὐ καταπλαγέν-
τες αὐτῶν τὴν ἔφοδον οὐδὲ τὴν πληθὺν, γενναίως
αὐτοὺς ἐδέξαντο, τῶν δὲ Ἑβραίων ἀποθνήσκουσί τε
πολλοὶ, καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα, τῆς φάλαγγος αὐ-
τῶν διαλυθείσης, ἀκόσμως διωκόμενον εἰς τὴν πα-
ρεμβολὴν συνέφυγε, καὶ τῷ παρ' ἐλπίδας δυστυχῆσαι
παντάπασιν ἀθυμοῦν οὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσεδόκα,
λογιζόμενον ὅτι καὶ ταῦτα κατὰ μῆνιν θεοῦ πάθοιεν,
προεξορμησάντων ἐπὶ τὸν πόλεμον τῆς ἐκείνου δίχα
βουλήσεως.

3. Μωϋσῆς δὲ τοὺς μὲν οἰκείους ὁρῶν ὑπὸ τῆς
ἥττης καταπεπληγότας, φοβούμενος δὲ μὴ θαρσή-
σαντες ἐπὶ τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι, καὶ μειζόνων ὀρε-
χθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν τὴν στρατιὰν
ἀπαγαγεῖν ποῤῥωτέρω τῶν Χαναναίων εἰς τὴν ἐρη-

μον. Καὶ τοῦ πλήθους ἐπιτρέψαντος αὐτὸ πάλιν
ἐκείνῳ, — συνῆκε γὰρ δίχα τῆς αὐτοῦ προνοίας οὐ
δυνησόμενον ἐῤῥῶσθαι τοῖς πράγμασιν, — ἀναστήσας
τὸ στράτευμα, προῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον, ἐνταῦθα
νομίζων ἡσυχάσειν αὐτοὺς, καὶ μὴ πρότερον τοῖς
Χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν, πρὶν ἢ παρὰ τοῦ θεοῦ
τὸν εἰς τοῦτο καιρὸν λάβωσιν.

CAP. II. 1. Ὅπερ δὲ τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρα-
τοπέδοις, καὶ μάλιστα παρὰ τὰς κακοπραγίας δυςάρ-
κτοις εἶναι καὶ δυςπειθέσι, τοῦτο καὶ τοῖς Ἰουδαίοις
συνέπεσεν. Ἑξήκοντα γὰρ ὄντες μυριάδες, καὶ διὰ
τὸ πλῆθος ἴσως ἂν μηδ᾽ ἐν ἀγαθοῖς ὑποταγέντες τοῖς
κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἀπορίας καὶ τῆς συμ-
φορᾶς ἐξηγανάκτουν καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν
ἡγεμόνα. Στάσις οὖν αὐτοὺς, οἵαν οὐκ ἴσμεν οὔτε
παρ᾽ Ἕλλησιν οὔτε παρὰ Βαρβάροις γενομένην, κα-
τέλαβεν, ὑφ᾽ ἧς ἅπαντας ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας
ἔσωσε Μωϋσῆς, οὐ μνησικακῶν, ὅτι παρ᾽ ὀλίγον ἦλ-
θε καταλευσθεὶς ὑπ᾽ αὐτῶν ἀποθανεῖν. Οὐδ᾽ ὁ 196
θεὸς δὲ ἠμέλησε τοῦ μηδὲν αὐτοὺς παθεῖν τῶν δει-
νῶν, ἀλλὰ καίπερ εἰς τὸν νομοθέτην αὐτῶν ἐξυβρι-
σάντων καὶ τὰς ἐντολὰς, ἃς αὐτὸς διὰ Μωϋσέως αὐ-
τοῖς ἐπέστειλεν, ἐῤῥύσατο τῶν ἐκ τοῦ στασιάζειν αὐ-
τοῖς ἀναγεννωμένων δεινῶν εἰ μὴ προενόησε. Τήν τε οὖν
στάσιν, καὶ ὅσα μετὰ ταύτην Μωϋσῆς ἐπολιτεύσατο
διηγήσομαι, προδιελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ᾽ ἧς ἐγένετο.

2. Κορῆς, Ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει
καὶ πλούτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δ᾽ εἰπεῖν καὶ δήμοις
ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ
τὸν Μωϋσῆν καθεστῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνου,
— καὶ γὰρ φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτοῦ καὶ συγγε-
νής, — ἀχθόμενος, ὅτι ταύτης τῆς δόξης δικαιότε-
ρον αὐτῷ πλουτεῖν ἐκείνου μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν κα-
τὰ γένος, αὐτὸς ὑπέλαβε. Παρά τε τοῖς Λευΐταις,
— φυλέται δ᾽ ἦσαν, — καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς συγ-

γενέσι κατεβόα, ‘δεινὸν εἶναι λέγων Μωϋσῆν δόξαν αὐτῷ θηρώμενον κατασκευάσαι, καὶ κακουργοῦντα κτήσασθαι ταύτην ἐπὶ προφάσει τοῦ θεοῦ περιορᾶν· παρὰ τοὺς νόμους μὲν τῷ ἀδελφῷ τὴν ἱερωσύνην Ἀαρῶνι δόντα, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι τοῦ πλήθους, ἀλλ᾽ αὐτοῦ ψηφισαμένου, τυράννου τε τρόπῳ καταχαριζόμενον τὰς τιμὰς οἷς ἂν θελήσῃ· χαλεπώτερον ἤδη τυγχάνειν τοῦ βιάζεσθαι τό τε λεληθότως ἐξυβρίζειν, ὅτι μὴ μόνον ἄκοντας μηδὲ συνιέντας τῆς ἐπιβουλῆς τὴν ἰσχὺν ἀφαιρεῖται· ὅστις γὰρ αὐτῷ σύνοιδεν ὄντι λαβεῖν ἀξίῳ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν, καὶ ταῦτα βιάσασθαι μὴ θρασυνόμενος· οἷς δὲ ἄπορον ἐκ τοῦ δικαίου τιμᾶσθαι, βίαν μὲν, ἀγαθοὶ βουλόμενοι δοκεῖν, οὐ προσφέρουσι, τέχνῃ δ᾽ εἶναι κακουργοῦσι δυνατοί· συμφέρειν δὲ τῷ πλήθει τοὺς τοιούτους ἔτι λανθάνειν οἰομένους κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας φανεροὺς ἔχειν πολεμίους. Τίνα γὰρ καὶ λόγον ἀποδοῦναι δυνάμενος Μωϋσῆς, Ἀαρῶνι καὶ τοῖς υἱέσι αὐτοῦ τὴν ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μὲν γὰρ τῆς Λευΐτιδος φυλῆς τὴν τιμὴν ὁ θεός τινι παρασχεῖν ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος τυγχάνειν, γένει μὲν ὁ αὐτὸς ὢν Μωϋσῇ,
197 πλούτῳ δὲ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων· εἰ δὲ τῇ πρεσβυτάτῃ τῶν φυλῶν, εἰκότως ἂν ἡ Ῥουβήλου τὴν τιμὴν ἔχοι, λαμβανόντων αὐτὴν Δαθάμνου καὶ Ἀβιράμου καὶ Φαλαοῦς, πρεσβύτατοι γὰρ οὗτοι τῶν ταύτην τὴν φυλὴν νεμομένων, καὶ δυνατοὶ χρημάτων περιουσίᾳ.’

3. Ἐβούλετο μὲν οὖν ταῦτα λέγων ὁ Κορῆς τοῦ κοινοῦ προνοεῖσθαι δοκεῖν, ἔργῳ δὲ εἰς ἑαυτὸν ἐπραγματεύετο τὴν παρὰ τοῦ πλήθους τιμὴν μεταστῆσαι. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοήθως μετ᾽ εὐπρεπείας πρὸς τοὺς φυλέτας ἔλεγε. Προϊόντος δ᾽ εἰς τοὺς πλείονας κατ᾽ ὀλίγον τοῦ λόγου, καὶ τῶν ἀκροωμένων προστιθεμένων ταῖς κατ᾽ Ἀαρῶνος διαβολαῖς, ἀναπίμπλαται τούτων ἅπας ὁ στρατός. Ἦσαν δὲ οἱ συντεταγμένοι

τῷ Κορῇ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι τῶν πρώτων ἄν-
δρες, σπεύδοντες ἀφελέσθαι τὴν ἱερωσύνην τὸν Μωϋ-
σέως ἀδελφὸν, καὶ τοῦτον αὐτὸν ἀτιμοῦν. Ἀνηρέ-
θιστο δὲ καὶ τὸ πλῆθος, καὶ βάλλειν τὸν Μωϋσῆν
ὡρμήκεσαν, εἴς τε ἐκκλησίαν ἀκόσμως μετὰ θορύβου
καὶ ταραχῆς συνελέγοντο. Καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς τοῦ
θεοῦ πάντες ἐβόων, 'διώκειν τὸν τύραννον, καὶ τῆς
ἀπ' αὐτοῦ δουλείας ἀπηλλάχθαι τὸ πλῆθος, τῇ τοῦ
θεοῦ προφάσει βίαια προστάγματα κελεύοντος· τὸν
γὰρ θεὸν, εἴπερ αὐτὸς ἦν ὁ τὸν ἱερωσόμενον ἐκλεγό-
μενος, τὸν ἄξιον ἂν εἰς τὴν τιμὴν παράγειν, οὐχὶ
τοῖς πολλῶν ὑποδεεστέροις ταύτην φέροντα προςνεῖ-
μαι, κρίνοντά τε παρασχεῖν Ἀαρῶνι ταύτην, ἐπὶ
τῷ πλήθει ποιήσασθαι τὴν δόσιν, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῷ
ἀδελφῷ καταλιπεῖν.'

4. Μωϋσῆς δὲ τὴν Κορέου διαβολὴν ἐκ πολλοῦ
προϊδὼν, καὶ τὸν λαὸν παρωξυμμένον ἰδὼν, οὐκ ἔδει-
σεν, ἀλλὰ θαῤῥῶν οἷς περὶ τῶν πραγμάτων καλῶς
ἐβουλεύετο, καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς κατὰ τὴν τοῦ
θεοῦ προαίρεσιν τῆς ἱερωσύνης τυχεῖν, ἀλλ' οὐ κατὰ
τὴν αὑτοῦ χάριν, ἧκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ πρὸς
μὲν τὸ πλῆθος οὐδένα ἐποιήσατο λόγον, πρὸς δὲ τὸν
Κορῆν βοῶν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δεξιὸς ὢν καὶ κατὰ
τ' ἄλλα καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν εὐφυὴς, "ἐμοὶ," φησὶν,
"ὦ Κορῆ, καὶ σὺ καὶ τούτων ἕκαστος," — ἀπεδή-
λου δὲ τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄνδρας, —
"τιμῆς ἄξιοι δοκεῖτε, καὶ τὸν ὅμιλον δὲ πάντα τῆς
ὁμοίας οὐκ ἀποστερῶ τιμῆς, κἂν ὑστερῶσιν ὧν ὑμῖν
ἐκ πλούτου καὶ τῆς ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχει. Καὶ
νῦν Ἀαρῶνι τὴν ἱερωσύνην οὐκ ἐπειδὴ πλούτῳ προ-
εῖχε, σὺ γὰρ καὶ ἀμφοτέρους ἡμᾶς μεγέθει χρημά-
των ὑπερβάλλεις, οὐ μὴν οὐδ' εὐγενείᾳ, κοινὸν γὰρ ἡ- 198
μῖν τοῦτ' ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν αὐτὸν δοὺς προπάτο-
ρα, οὐδὲ διὰ φιλαδελφίαν, ὃ δικαίως ἂν ἕτερος εἶχε,
τοῦτο φέρων ἔδωκα τῷ ἀδελφῷ. Καὶ γὰρ εἰ μὴ
φροντίζων τοῦ θεοῦ καὶ τῶν νόμων τὴν τιμὴν ἐχαρι-

ζόμην, οὐκ ἂν ἐμαυτῷ παρεὶς δοῦναι παρέσχον ἑτέρῳ, συγγενέστερος ὢν ἐμαυτῷ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ πρὸς ἐκεῖνον διακείμενος. Καὶ γὰρ οὔτε συνετὸν, ἐν τοῖς κινδύνοις ἐμαυτὸν ὑποτιθέντα τοῖς ἐκ τοῦ παρανομεῖν, ἄλλῳ τὴν διὰ τούτου εὐδαιμονίαν χαρίζεσθαι. Ἀλλ᾽ ἐγώ τε κρείττων ἢ κακουργεῖν, ὅ, τε θεὸς οὐκ ἂν περιεῖδεν ἑαυτὸν καταφρονούμενον, οὐδ᾽ ὑμᾶς ἀγνοοῦντας ὅ, τι καὶ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθε, ἀλλ᾽ αὐτὸς ἐπιλεξάμενος τὸν ἱερωσόμενον αὐτῷ τῆς κατὰ τοῦτ᾽ αἰτίας ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν. Οὐ μὴν ἐξ ἐμῆς χάριτος λαβὼν, ἀλλὰ κατὰ κρίσιν θεοῦ, κατατίθησιν αὐτὴν εἰς μέσον ἐπιδικάσιμον τοῖς βουλομένοις, ἐκ τούτου προκριθεὶς ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ἐπιτραπῆναι, καὶ τὸ νῦν αὐτῷ συγχωρηθῆναι περὶ αὐτῆς σπουδάσαι, προτιμῶν τοῦ τὸ γέρας ἔχειν, τὸ μὴ στασιάζοντας ὑμᾶς ὁρᾶν, καίτοι κατὰ τὴν ὑμετέραν γνώμην αὐτοῦ τυγχάνων. Ὃ γὰρ ἔδωκεν ὁ θεὸς, οὐχ ἁμαρτάνομεν τοῦτο καὶ βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες, ἣν δὲ καὶ τὸ μὴ προςέσθαι παρέχοντος ἐκείνου τὴν τιμὴν ἀσεβὲς, καὶ πάλιν ἀξιοῦντος ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐπ᾽ αὐτῇ βεβαιοῦντος ἡμῖν τοῦ θεοῦ, παντάπασιν ἀλόγιστον. Κρινεῖ τοίνυν καὶ πάλιν αὐτὸς, τίνα βούλεται τὰς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῷ θυσίας ἐπιτελεῖν, καὶ προεστάναι τῆς εὐσεβείας· ἄτοπον γὰρ Κορῆν, ἐφιέμενον τῆς τιμῆς, τὴν ἐξουσίαν τοῦ τίνι παρασχεῖν ταύτην ἀφελέσθαι τὸν θεόν. Τῆς οὖν στάσεως καὶ τῆς διὰ τοῦτο ταραχῆς παύσασθε, πρωῒ δὲ ὅσοι τῆς ἱερωσύνης ἀντιποιεῖσθε, κομίζων ἕκαστος θυμιατήριον οἴκοθεν σὺν θυμιάμασι καὶ πῦρ πάριτε. Καὶ σὺ δὲ, Κορῆ, παραχωρήσας τὴν κρίσιν τῷ θεῷ τὴν ἐπὶ τούτοις αὐτοῦ μένε ψηφοφορίαν, ἀλλὰ καὶ μὴ σαυτὸν ποίει τοῦ θεοῦ κρείττονα, παραγίνου δὲ κριθησόμενος οὕτως περὶ τοῦ γέρως. Ἀνεμέσητον δ᾽ οἶμαι καὶ Ἀαρῶνα προςδέξασθαι συγκριθησόμενον, γένους μὲν ὄντα τοῦ αὐτοῦ, μηδὲν δὲ μεμφθῆναι τοῖς

παρὰ τὴν ἱερωσύνην πεπραγμένοις δυνάμενον. Καὶ θυμιάσατε συνελθόντες ἐν φανερῷ παντὶ τῷ λαῷ, καὶ θυμιωμένων ὑμῶν, οὗπερ ἂν τὴν θυσίαν ἡδίω κρινεῖεν ὁ θεὸς, οὗτος ὑμῖν ἱερεὺς κεχειροτονήσε- 199
ται, τῆς ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ διαβολῆς ὡς κεχαρισμένου τὴν τιμὴν αὐτῷ ῥυόμενος.”

CAP. III. 1. Ταῦτα Μωϋσέως εἰπόντος, παύεται καὶ τῆς ταραχῆς τὸ πλῆθος καὶ τῆς εἰς Μωϋσῆν ὑποψίας. Ἐπήνεσαν δὲ τοῖς εἰρημένοις, καὶ γὰρ ἦν καὶ ἐδόκει χρηστὰ τῷ λαῷ. Τότε μὲν οὖν διαλύουσι τὸν σύλλογον, τῇ δ᾽ ἐπιούσῃ συνῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, παρατευξόμενοι τῇ θυσίᾳ, καὶ τῇ δι᾽ αὐτῆς κρίσει τῶν περὶ τῆς ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. Συνέβαινε δ᾽ εἶναι θορυβώδη τὴν ἐκκλησίαν, μετεώρου τοῦ πλήθους ὄντος ἐπ᾽ ἐλπίσι τῶν ἐσομένων, καὶ τῶν μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ Μωϋσῆς ἐλεγχθείη κακουργῶν, τῶν δὲ φρονίμων, εἰ πραγμάτων ἀπαλλαγείησαν καὶ ταραχῆς· ἐδεδίεσαν γὰρ, μὴ τῆς στάσεως προϊούσης ἀφανισθῇ μᾶλλον αὐτοῖς ὁ κόσμος τῆς καταστάσεως. Ὁ δὲ πᾶς ὅμιλος φύσει χαίρων τῷ καταβοᾶν τῶν ἐν τέλει, καὶ πρὸς ὅ τις εἴποιε πρὸς τοῦτο τὴν γνώμην τρέπων, ἐθορύβει. Πέμψας δὲ καὶ Μωϋσῆς πρὸς Ἀβίραμον καὶ Δαθάμνην ὑπηρέτας, ἐκέλευσεν ἥκειν κατὰ τὰ συγκείμενα, καὶ περιμένειν τὴν ἱερουργίαν. Ὡς δ᾽ ‘οὔτε ὑπακούσεσθαι τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, καὶ Μωϋσῆν οὐ περιόψεσθαι κατὰ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐκ κακουργίας αὐξανόμενον,’ ἀκούσας τὰ παρ᾽ αὐτῶν ὁ Μωϋσῆς, ἀκολουθεῖν αὐτῷ τοὺς προβόλους ἀξιώσας, ἀπῄει πρὸς τοὺς περὶ Δαθάμνην, οὐχ ἡγούμενος εἶναι δεινὸν βαδίζειν πρὸς τοὺς ὑπερηφανήσαντας. Οἱ δ᾽ οὐδὲν ἀντειπόντες ἠκολούθουν. Οἱ δὲ περὶ Δαθάμνην, πυθόμενοι τὸν Μωϋσῆν μετὰ τῶν ἀξιολόγων τῆς πληθύος πρὸς αὐτοὺς παραγινόμενον, προελθόντες γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις πρὸ τῶν σκηνῶν, ἀπέβλεπον τί καὶ μέλλοι ποιεῖν ὁ

Μωϋσῆς· οἵ τε θεράποντες ἦσαν περὶ αὐτοὺς, ὡς εἰ βίαν τινὰ προσφέροι Μωϋσῆς ἀμυνόμενοι.

2. Ὁ δὲ πλησίον γενόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνασχὼν, γεγωνὸς ἐκβοήσας ὡς ἀκουστὸν πάσῃ τῇ πληθύϊ γενέσθαι, "Δέσποτα," φησὶ, "τῶν ἐπ᾿ οὐρανοῦ τε καὶ γῆς καὶ θαλάσσης, σὺ γὰρ ἐμοὶ τῶν ὑπ᾿ ἐμοῦ πεπραγμένων μάρτυς ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμῃ τῇ σῇ γίνεται τὰ πάντα, καὶ δρωμένοις μηχανὴν ἐξεπόρισας, οἶκτον ἐν πᾶσι δεινοῖς Ἑβραίων ποιησάμενος. Ἐλθέ μοι τούτων ἀκροατὴς τῶν λόγων, σὲ γὰρ οὔτε πραττόμενον οὔτε νοηθὲν λανθάνει, ὥς τ᾿ οὐδὲ φθονήσεις μοι τῆς ἀληθείας, τὴν τούτων ἀχαριστίαν ἐπίπροσθεν θέμενος. Τὰ μὲν οὖν πρεσβύτερα τῆς ἐμῆς γενέσεως αὐτὸς οἶσθα ἀκριβέστερον, οὐκ ἀκοῇ μαθὼν, ὄψει δὲ τότ᾿ αὐτοῖς παρὼν γινομένοις, ἃ δὲ ἐπὶ τούτου καίπερ ἐπιστάμενοι σαφῶς ἀδίκως ὑπονοοῦσι, τούτων μοι γενοῦ μάρτυς. Ἐγὼ βίον ἀπράγμονα καταστησάμενος, ἀνδραγαθίᾳ μὲν ἐμῇ, σῇ δὲ βουλῇ, καὶ τοῦτο Ῥαγουήλου μοι τοῦ πενθεροῦ καταλιπόντος, ἀφεὶς τὴν ἐκείνων ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐπέδωκα ταῖς ὑπὲρ τούτων ταλαιπωρίαις. Καὶ πρότερον μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, νῦν δὲ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας μεγάλους ὑπέστην πόνους, καὶ παντὶ δεινῷ τὸ ἐμὸν ἀντιτάξας πρόθυμον. Νῦν οὖν ἐπεὶ κακουργεῖν ὑποπτεύομαι παρ᾿ ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τῶν ἐμῶν καμάτων ὑπάρχει τὸ περιεῖναι, εἰκότως ἂν αὐτὸς, ὁ τὸ πῦρ ἐκεῖνό μοι φήνας κατὰ τὸ Σιναῖον, καὶ τῆς αὐτοῦ φωνῆς ἀκροατὴν τότε στήσας, καὶ θεατὴν τεράτων ὅσα μοι παρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνος ὁ τόπος ποιήσας, ὁ κελεύσας ἐπ᾿ Αἴγυπτον σταλῆναι, καὶ τὴν σὴν γνώμην τούτοις ἐμφανίσαι· ὁ τὴν Αἰγυπτίων εὐδαιμονίαν σείσας, καὶ τῆς ὑπ᾿ αὐτῶν δουλείας δρασμὸν ἡμῖν παρασχὼν, καὶ μικροτέραν ἐμοῦ τὴν Φαραώθου ποιήσας ἡγεμονίαν· ὁ γῆν ἡμῖν ἀμαθῶς ἔχουσι τῶν ὁδῶν ποιήσας τὸ πέλαγος, καὶ τὴν ἀνακεκομμένην θάλασσαν τοῖς Αἰγυπτίων ἐπικυμήνας ὀλέθροις· ὁ γυ-

μνοῖς οὖσι τὴν ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος· ὁ ποτίμους ἡμῖν διεφθαρμένας πηγὰς ῥεῦσαι παρασκευάσας, καὶ τελέως ἀποροῦσιν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ἡμῖν ποτὸν μηχανησάμενος· ὁ τῶν γῆθεν ἀπορουμένους εἰς τροφὴν διασώσας τοῖς ἀπὸ θαλάσσης· ὁ καὶ ἀπ᾽ οὐρανοῦ τροφὴν καταπέμψας οὐ πρότερον ἱστορηθεῖσαν· ὁ νόμων ἐπίνοιαν ἡμῖν ὑποθέμενος, καὶ διάταξιν πολιτείας, ἐλθὲ, δέσποτα τῶν ὅλων, δικαστής μου καὶ μάρτυς ἀδωροδόκητος, ὡς οὔτε δωρεὰν ἐγὼ παρ᾽ Ἑβραίων τινὸς κατὰ τοῦ δικαίου προσηκάμην, οὔτε πλούτῳ κατέκρινα πενίαν νικᾷν δυναμένην, οὔτ᾽ ἐπὶ βλάβῃ τοῦ κοινοῦ πολιτευσάμενος, εἰς ἀλλοτριωτάτας τῶν ἐμῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπινοίας πάρειμι, ὡς οὐχὶ σοῦ κελεύσαντος Ἀαρῶνι δοὺς τὴν ἱερωσύνην, ἀλλὰ κατ᾽ ἐμὴν χάριν. Παράστησον δὴ καὶ νῦν, ὅτι πάντα σῇ προνοίᾳ διοικεῖται, καὶ μηδὲν αὐτομάτως, ἀλλὰ κατὰ βούλησιν βραβευόμενον τὴν σὴν εἰς τέλος ἔρχεται, ὅτι δὲ φροντίζεις τῶν Ἑβραίους ὀνησάντων, μετελθὼν Ἀβίραμον καὶ Δαθάμνην, οἵ σου καταδικάζουσιν ἀναισθησίαν, ὡς ὑπ᾽ ἐμῆς τέχνης νικωμένου. Ποιήσεις δὲ φανερὰν τὴν ἐπ᾽ αὐτοῖς δίκην, 201
οὕτω μεμηνότων κατὰ τῆς σῆς δόξης, μὴ κοινῶς ἐκ τοῦ ζῆν αὐτοὺς μεταστήσας, μηδ᾽ ὡς ἀποθανόντας κατ᾽ ἀνθρώπινον ἐξεληλυθότας τοῦ βίου φανέντας νόμον, ἀλλὰ χάνοι περὶ αὐτοὺς ἅμα τῇ γενεᾷ καὶ τοῖς ὑπάρχουσιν ἣν πατοῦσι γῆν. Τοῦτο γὰρ σῆς ἐπίδειξις ἂν ἰσχύος ἅπασι γένοιτο καὶ διδασκαλία, σωφροσύνης δὲ εἰς τοὺς ταῦτα πείσεσθαι περὶ σοῦ δοξάζοντας οὐχ ὅσια, εὑρεθείην γὰρ ἂν οὕτως ἀγαθὸς ὑπηρέτης ὢν σὺ προστάσσεις. Εἰ δ᾽ ἀληθεῖς πεποίηνται τὰς κατ᾽ ἐμοῦ διαβολὰς, τοὺς μὲν ἀπαθεῖς ἀπὸ παντὸς φυλάξειας κακοῦ, ὃν δ᾽ ἐπηρασάμην ὄλεθρον αὐτοῖς, τοῦτον ποιήσειας ἐμὸν, καὶ δίκην εἰσπραξάμενος παρὰ τοῦ σὸν ἀδικῆσαι θελήσαντος λαὸν, τοῦ λοιποῦ βραβεύων ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην, σῶζε τὴν πληθὺν ἑπομένην τοῖς σοῖς προστάγμασιν, ἀπαθῆ τη-

ρῶν αὐτὴν καὶ ἀκοινώνητον τῆς τῶν ἡμαρτηκότων κολάσεως. Σὺ γὰρ αὐτὸς οἶσθα, ὡς οὐ δίκαιον ὑπὲρ τῆς ἐκείνων κακίας κοινῇ πάντας Ἰσραηλίτας τιμωρίαν ἐκτίνειν."

3. Ταῦτ᾽ εἰπόντος καὶ δακρύοντος σείεται μὲν αἰφνίδιον ἡ γῆ, σάλου δ᾽ ἀπ᾽ αὐτῆς κινηθέντος, ὥσπερ ἐξ ἀνέμου βίας σαλευομένου κύματος, πᾶς μὲν ἔδεισεν ὁ λαός. Πατάγου δὲ καὶ σκληροῦ ῥαγέντος ἤχου, κατὰ τὰς ἐκείνων σκηνὰς συνίζησιν ἡ γῆ, καὶ πάνθ᾽ ὅσα φίλα τούτοις ἦν ὑπήνεγκεν εἰς αὐτήν. Ἠφανισμένων δ᾽ οὕτως, ὡς μηδ᾽ ὀφθῆναί τινας γνῶναι, συνήει πάλιν τῆς γῆς τὸ περὶ ἐκείνοις κεχηνὸς καὶ καθίστατο, ὡς μὴ δ᾽ εἰ πάθοι τι τῶν προειρημένων φανερὰν εἶναι τοῖς ὁρῶσι. Καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπώλοντο, ἐπίδειξις τῆς ἰσχύος τοῦ θεοῦ γενόμενοι. Ὀδύραιτο δ᾽ ἄν τις οὐ μόνον τῆς συμφορᾶς αὐτοὺς, καὶ καθ᾽ αὑτὴν οὔσης ἀξίας οἴκτου, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ τοιαῦτα παθόντων ἐφήσθησαν οἱ συγγενεῖς. Τῶν γὰρ συντεταγμένων ἐκλαθόμενοι, πρὸς τὴν ὄψιν τοῦ συμβεβηκότος ἐβεβαίουν τὴν κρίσιν, καὶ νομίζοντες ὡς ἀλιτηρίους ἀπολωλέναι τοὺς περὶ Δαθάμνην, οὐδ᾽ ἐλυποῦντο.

4. Μωϋσῆς δὲ καλεῖ τοὺς περὶ τῆς ἱερωσύνης ἁμιλλωμένους, διὰ τὴν τῶν ἱερέων δοκιμασίαν, ἵνα, οὗ προσδέξηται τὴν θυσίαν ὁ θεὸς ἥδειον, ἐκεῖνος ᾖ κεχειροτονημένος. Συνελθόντων δὲ πεντήκοντα καὶ διακοσίων ἀνδρῶν, οἳ καὶ διὰ πατέρων ἀρετὴν ἐτιμῶντο παρὰ τῷ λαῷ, καὶ διὰ τὴν αὐτῶν ᾗ καὶ ἐκείνους ὑπερεβάλλοντο, προῆλθον καὶ Ἀαρὼν καὶ Κορῆς, καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς πάντες καθηγίαζον ἐπὶ τοῖς θυμιατηρίοις, ὅσα κομίζοντες ἔτυχον. Ἐξέλαμψε δὲ πῦρ τοσοῦτον ὅσον οὐδὲ χειροποίητον ἱστόρησέ τις, οὔτε γῆθεν ἀναδοθὲν κατὰ ὑποδρομὴν καύματος, οὔτε κατὰ βίαν πνευμάτων ὕλης πρὸς αὐτὸ παρατριβείσης αὐτομάτως ἐξεκρούσθη, ἀλλ᾽ ὁποῖον θεοῦ κελεύσαντος ἁφθείη, λαμπρὸν καὶ φλογωδέστατον, ὑφ᾽ οὗ πάντες, οἵ τε διακόσιοι καὶ οἱ πεντήκοντα καὶ Κορῆς, αἴξαν-

τος ἐπ' αὐτοὺς ἐφθάρησαν, ὡς καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἀφανῆ γεγονέναι. Περισώζεται δὲ μόνος Ἀαρὼν, μηδὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς βλαβεὶς, τῷ τὸν θεὸν εἶναι τὸν οὓς ἔδει καίειν ἀπεσταλκότα. Μωϋσῆς δὲ τούτων ἀπολομένων, βουλόμενος τὴν τιμωρίαν αὐτῶν μνήμῃ παραδοθῆναι, καὶ τοὺς αὖθις ἐσομένους αὐτὴν μαθεῖν, ἐκέλευσεν Ἐλεάζαρον τὸν Ἀαρῶνος υἱὸν τὰ θυμιατήρια αὐτῶν παρὰ τὸν χάλκεον καταθέσθαι βωμὸν, ὡς ἂν ὑπόμνησις εἴη τοῖς αὖθις ὧν ἔπαθον, καὶ ὅτι τὴν ἰσχὺν τοῦ θεοῦ νομίσειαν ἀπατᾶσθαι δύνασθαι. Καὶ Ἀαρὼν μὲν οὐκ ἔτι τῇ Μωϋσέως χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει φανερᾷ γενομένῃ, μετὰ τῶν υἱῶν ἤδη βεβαίως ἀπήλαυε τῆς τιμῆς.

CAP. IV. 1. Τὴν μέντοι στάσιν οὐδ' οὕτως συνέβη
παύσασθαι, πολλῷ δὲ μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι χα-
λεπωτέραν, ἐλάμβανε δὲ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον προκοπῆς
αἰτίαν, ὑφ' ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ'
εἰς χρόνον παραμένειν. Οἱ γὰρ ἄνθρωποι πεπιστευ-
κότες ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίχα τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας,
οὐκ ἐβούλοντο ταῦτα χωρὶς τῆς εἰς Μωϋσῆν χάριτος
τοῦ θεοῦ πεπρᾶχθαι, κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τὴν ὀρ-
γὴν τοῦ θεοῦ γίνεσθαι τοσαύτην, οὐχ οὕτως διὰ τὴν
τῶν κολασθέντων ἀδικίαν, ὡς Μωϋσέως πραγματευ-
σαμένου· καὶ τοὺς μὲν διεφθάρθαι μηδὲν ἐξαμαρτά-
νοντας, ἢ ὅτι περὶ τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐσπου-
δάκεισαν, τὸν δὲ τοιούτων ἀνδρῶν ὀλέθρῳ καὶ πάν-
των ἀρίστων ἐζημιωκότα τὸν λαὸν πρὸς τὸ μηδεμίαν
ὑποσχεῖν δίκην ἔτι καὶ τὴν ἱερωσύνην ἀναμφίλεκτον
τῷ ἀδελφῷ παρασχεῖν· οὐδ' ἕνα γὰρ ἔτ' αὐτῆς ἄλ-
λον ἀντιποιήσεσθαι, καὶ τοὺς πρώτους ὁρῶντα κα-
κῶς ἀπολωλότας.' Ἔτι γε μὴν καὶ παρὰ τῶν οἰ- 203
κείων τοῖς διεφθαρμένοις δέησις ἐγένετο πολλὴ τοῦ
πλήθους, μειῶσαί τι τῆς Μωϋσέως μεγαλαυχίας, ἀ-
σφαλὲς γὰρ αὐτῷ τοῦτ' εἶναι.

2. Μωϋσῆς δὲ, καὶ γὰρ ἐκ πολλοῦ συνιστάμενον
ἠκροᾶτο τὸν θόρυβον, δείσας μή τι νεωτερίσωσι πά-
λιν, καὶ γένηταί τι μέγα καὶ χαλεπὸν, συνήγαγε τὸ
πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, καὶ περιμένων ἠκροᾶτο εἰς ἀ-
πολογίαν οὐ καθιστάμενος, ἵνα μὴ παροξύνῃ τὸ πλῆ-
θος, αὐτὸ δὲ μόνον τοῖς φυλάρχοις προειπὼν, ‘κο-
μίζειν τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίαις ἐπιγεγραμ-
μένα, λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τὴν ἱερωσύνην, οὗπερ
ἂν ὁ θεὸς ἐπισημήνῃ τῇ βακτηρίᾳ.’ Δόξαν οὖν, κο-
μίζουσιν οἵ τε ἄλλοι καὶ Ἀαρὼν, ἐπιγράψας Λευῖτιν
ἐν τῇ βακτηρίᾳ· καὶ ταύτας Μωϋσῆς ἐν τῇ σκηνῇ
τοῦ θεοῦ κατατίθησι. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ προεκόμισε τὰς
βακτηρίας· γνώριμοι δ᾽ ἦσαν, τῶν τότε ἀνδρῶν κα-
τασημηναμένων αὐτὰς οἵπερ ἐκόμιζον, καὶ τοῦ πλή-
θους. Καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ᾽ οὗπερ αὐτὰς σχή-
ματος Μωϋσῆς παρέλαβεν, ἐπὶ τούτου μεμενηκυίας
ἔβλεπον, ἐκ δὲ τῆς Ἀαρῶνος βλαστούς τε καὶ κλά-
δους ἀναφύντας ἑώρων καὶ καρπὸν ὡραῖον, ἀμύγδαλα
δ᾽ ἦν, ἐκ τούτου τοῦ ξύλου τῆς βακτηρίας κατεσκευ-
ασμένης. Ἐκπλαγέντες δ᾽ ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς θέας,
εἰ καί τισι διὰ μίσους ἦν ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν,
ἀφέντες τοῦτο θαυμάζειν ἤρξαντο τὴν τοῦ θεοῦ περὶ
αὐτῶν κρίσιν· καὶ τὸ λοιπὸν, ἐπευφημοῦντες τοῖς δε-
δογμένοις τῷ θεῷ, συνεχώρουν Ἀαρῶνι καλῶς ἔχειν
τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ ὁ μὲν, τρὶς αὐτὸν τοῦ θεοῦ
204 χειροτονήσαντος, βεβαίως εἶχε τὴν τιμήν. Ἡ δὲ
τῶν Ἑβραίων στάσις πολὺν ἀκμάσασα χρόνον τοῦτον
ἐπαύσθη τὸν τρόπον.

3. Μωϋσῆς δὲ, ἐπεὶ πολέμου καὶ στρατιᾶς ἡ τῶν
Λευϊτῶν ἀφεῖτο φυλὴ, θεραπεύουσα τὸν θεὸν, ἵνα
μὴ δι᾽ ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τῶν εἰς τὸν βίον ἀναγ-
καίων ἀμελοῖεν τοῦ ἱεροῦ, κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ
τὴν Χαναναίαν κτησαμένους τοὺς Ἑβραίους ἐκέλευε
κατανεῖμαι τοῖς Λευΐταις ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα πό-
λεις ἀγαθὰς καὶ καλὰς, τῆς τε πρὸ αὐτῶν γῆς περι-
γράψαντας εἰς δισχιλίους πήχεις ἀπὸ τῶν τειχῶν αὐ-

τοῖς ἀνεῖναι. Καὶ πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸν λαὸν ἐξ-
έταξε τῶν ἐπετείων καρπῶν δεκάτην αὐτοῖς τε τοῖς
Λευΐταις καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. Καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ παρὰ
τοῦ πλήθους λαμβάνει, ταῦτ᾽ ἐστίν· ἀναγκαῖον δ᾽ ἡ-
γησάμην ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδια παρὰ πάντων γίνεται
δηλῶσαι.

4. Τῶν μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων τρισ-
καίδεκα παραχωρῆσαι τοὺς Λευΐτας αὐτοῖς προσέταξε,
καὶ τῆς δεκάτης, ἧς παρὰ τοῦ λαοῦ κατ᾽ ἔτος λαμ-
βάνουσι, δεκάτην αὐτοῖς ἀπομερίζειν. Ἔτι δὲ ἀπαρ-
χὰς τὸν λαὸν δίκαιον τῷ θεῷ πάντων τῶν ἐκ τῆς
γῆς φυομένων καρπῶν ἐπιφέρειν, καὶ τῶν τετραπό-
δων δὲ τῶν εἰς τὰς θυσίας νενομισμένων τὸ γεννη-
θὲν πρῶτον, ἂν ἄρσεν ᾖ, καταθῦσαι παρασχεῖν τοῖς
ἱερεῦσιν, ὥστε αὐτοὺς πανοικὶ σιτεῖσθαι ἐν τῇ ἱερᾷ
πόλει. Τῶν δ᾽ οὐ νενομισμένων ἐσθίειν παρ᾽ αὐτοῖς
κατὰ τοὺς πατρίους νόμους τοὺς δεσπότας τῶν τικ-
τομένων σίκλον καὶ ἥμισυ αὐτοῖς ἀναφέρειν, ἀνθρώ-
που δὲ πρωτοτόκου πέντε σίκλους. Εἶναι δὲ ἀπαρ-
χὰς αὐτοῖς καὶ τῆς τῶν προβάτων κουρᾶς, τούς τε
πέττοντας τὸν σῖτον καὶ ἀρτοποιουμένους τῶν πεμ-
μάτων αὐτοῖς τινα χορηγεῖν. Ὅσοι δ᾽ ἂν αὐτοὺς καθ-
ιερῶσιν εὐχὴν πεποιημένοι, — Ναζιραῖοι δὲ οὗτοι
καλοῦνται, κομῶντες καὶ οἶνον οὐ προςφερόμενοι, —
τούτων, ὅταν τὰς τρίχας ἀφιερῶσιν ἐπὶ θυσίᾳ τε
δρῶσι, τὰς κουρὰς νέμεσθαι πρὸς τοὺς ἱερέας. 205
Καὶ οἱ Κορβᾶν αὐτοὺς ὀνομάσαντες τῷ θεῷ, — δῶ-
ρον δὲ τοῦτο σημαίνει κατὰ Ἑλλήνων γλῶτταν, —
βουλομένους ἀφίεσθαι τῆς λιτουργίας, τοῖς ἱερεῦσι κα-
ταβάλλειν ἀργύριον γυναῖκα μὲν τριάκοντα σίκλους
ἄνδρα δὲ πεντήκοντα. Ὅσοι δ᾽ ἂν ἐνδεέστερα τῶν
ὡρισμένων ἔχωσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι περὶ
τούτων ὡς βούλονται δοκιμάσαι. Εἶναι δὲ καὶ τοῖς
κατ᾽ οἶκον θύουσιν εὐωχίας ἕνεκα τῆς αὐτῶν ἀλλὰ
μὴ θρησκείας ἀνάγκην κομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν ἔνυ-
στρόν τε καὶ χελύνιον καὶ τὸν δεξιὸν βραχίονα τοῦ 206

θύματος. Καὶ τοῖς μὲν ἱερεῦσι Μωϋσῆς τοσαύτην, παρὲξ ὧν καὶ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς, ὡς ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν, εὐπορίαν ἐπενόησε. Πάντων δὲ τῶν τοῖς ἱερεῦσι τελουμένων κοινωνεῖν διέταξε καὶ τοὺς οἰκετὰς, καὶ θυγατέρας καὶ γυναῖκας, ἔξω τῶν ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐπιφερομένων θυσιῶν, ταύτας γὰρ ἐν τῷ ἱερῷ μόνοι δαπανῶσιν οἱ ἄῤῥενες τῶν ἱερέων αὐθημερόν.

5. Ὡς δὲ ταῦτα μετὰ τὴν στάσιν Μωϋσῆς διέταξεν, ἄρας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἐπὶ τοὺς τῆς Ἰδουμαίας ὅρους ἦλθε. Καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Ἰδουμαίων πέμψας, ἠξίου δίοδον αὐτῷ παρασχεῖν, καὶ ἐγγύας, ἃς αὐτὸς ἐθέλοι λαβεῖν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἀδικηθήσεσθαι, δώσειν ὁμολογῶν, ἀγοράν τε τῷ στρατῷ χορηγῆσαι, κἂν τιμὴν τοῦ ὕδατος αὐτοῖς κελεύσειε καταβαλεῖν. Ὁ δ' οἷς ἐπρεσβεύσατο Μωϋσῆς οὐκ ἀρεσκόμενος, οὐδὲ συγχωρῶν τὴν δίοδον, ἔνοπλον τὴν στρατιὰν ἀγαγὼν προαπήντα τῷ Μωϋσῇ, κωλύσων αὐτοὺς εἰ τολμήσειαν βίᾳ περαιοῦσθαι. Καὶ Μωϋσῆς — ἄρχειν γὰρ μάχης οὐ συνεβούλευσεν ὁ θεὸς χρωμένῳ — τὴν δύναμιν ὑπανῆγε, διὰ τῆς ἐρήμου ἐκπεριϊών.

207 6. Τότε δὴ καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ Μαριάμμην τελευτὴ τοῦ βίου καταλαμβάνει, τεσσαρακοστὸν ἔτος πεπληρωκυῖαν ἀφ' οὗ τὴν Αἴγυπτον κατέλιπε, μηνὸς δὲ Ξανθικοῦ νουμηνίᾳ κατὰ σελήνην. Θάπτουσι δ' αὐτὴν δημοσίᾳ πολυτελῶς ὑπέρ τινος ὄρους, ὃ καλοῦσι Σὶν, καὶ πενθήσαντα ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν ἐκάθηρε Μωϋσῆς τούτῳ τῷ τρόπῳ. Μόσχον θήλειαν, ἀρότρου μὲν καὶ γεωργίας ἄπειρον, ὁλόκληρον δὲ ξανθὴν πᾶσαν, μικρὸν ἄποθεν τοῦ στρατοπέδου προαγαγὼν εἰς χωρίον καθαρώτατον, ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυσέ τε, καὶ τοῦ αἵματος ἑπτάκις ἔῤῥανε τῷ δακτύλῳ ἀντικρὺς τῆς σκηνῆς τοῦ θεοῦ. Ἔπειτα καιομένης ὡς εἶχεν ὅλης τῆς δαμαλίδος, σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσσω-

που, φοινικτὸν ἔριον. Συναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν
τὴν τέφραν ἁγνὸς ἀνὴρ κατατίθησιν εἰς χωρίον κα-
θαρώτατον. Τοὺς οὖν ἀπὸ νεκροῦ μεμιασμένους, τῆς
τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνιέντες καὶ ὕσσωπον, βα-
πτίσαντές τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν, ἔῤ- 208
ῥαινον τρίτῃ τε καὶ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν, καὶ καθα-
ροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. Τοῦτο δὲ καὶ κατελθοῦσιν εἰς
τὰς κληρουχίας προσέταξε ποιεῖν.

7. Μετὰ δὲ τὴν ἐπὶ τῷ πένθει τῆς ἀδελφῆς τοῦ
στρατηγοῦ κάθαρσιν τοιαύτην γενομένην, ἀπῆγε τὴν
δύναμιν διὰ τῆς ἐρήμου καὶ τῆς Ἀραβίας. Ἐλθὼν
δ' εἰς χωρίον ὃ μητρόπολιν αὐτῶν Ἄραβες νενομίκα-
σι, πρότερον μὲν Ἄρκην λεγομένην, Πέτραν δὲ νῦν
ὀνομαζομένην, ἐνταῦθα, ὑψηλοῦ περιέχοντος ὄρους
αὐτὸ, ἀναβὰς Ἀαρὼν ἐπ' αὐτὸ, Μωϋσέως αὐτῷ 209
δεδηλωκότος ὅτι μέλλοι τελευτᾷν, ἅπαντος τοῦ στρα-
τεύματος ὁρῶντος, κάταντες γὰρ ἦν τὸ χωρίον, ἀπο-
δύεται τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, καὶ παραδοὺς αὐτὴν
Ἐλεαζάρῳ τῷ παιδὶ, πρὸς ὃν διὰ τὴν ἡλικίαν ἡ ἀρ-
χιερωσύνη παραγίνεται, θνήσκει τοῦ πλήθους εἰς αὐ-
τὸν ἀφορῶντος, τῷ μὲν αὐτῷ τελευτήσας ἔτει, ᾧ καὶ
τὴν ἀδελφὴν ἀπέβαλε, βιοὺς δὲ ἔτη τὰ πάντα τρία
πρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Ἀποθνήσκει δὲ κατὰ
σελήνην νουμηνίᾳ, μηνὸς ὄντος παρὰ μὲν Ἀθηναίοις
Ἑκατομβαιῶνος καλουμένου, Λῴου δὲ παρὰ Μακεδό-
σιν, Ἀββὰ δὲ παρ' Ἑβραίοις.

CAP. V. 1. Πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ τοῦ λαοῦ τρια-
κονθήμερον ἄγοντος, ἐπεὶ τοῦτ' ἐλώφησεν, ἀναλαβὼν
ἐκεῖθεν Μωϋσῆς τὸν στρατὸν, παρῆν ἐπὶ ποταμὸν
Ἀρνῶνα, ὃς ἐκ τῶν τῆς Ἀραβίας ὀρῶν ὁρμώμενος,
καὶ διὰ πάσης ἐρήμου ῥέων, εἰς τὴν Ἀσφαλτῖτιν λί-
μνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τήν τε Μωαβῖτιν καὶ Ἀμω-
ῥῖτιν. Γῆ δ' αὕτη καρποφόρος, καὶ πλῆθος ἀν- 210
θρώπων τοῖς παρ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἱκανὴ τρέφειν.
Πρὸς οὖν Σιχῶνα, τὸν βασιλεύοντα τῆς χώρας ταύ-

της, ἀπέστειλε Μωϋσῆς, τῷ στρατῷ δίοδον αἰτῶν ἐφ᾽ αἷς ἂν θελήσειε πίστεσιν, ὥςτε μηδὲν ἀδικηθῆναι μήτε τὴν γῆν μήτε τοὺς ἐνοικοῦντας, ὧν Σιχῶν ἐκράτει· τοῖς τε κατὰ τὴν ἀγορὰν χρῆσθαι πρὸς τὸ ἐκείνων λυσιτελὲς, εἰ καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πιπράσκειν ἐθέλοιεν. Σιχῶν δ᾽ ἀρνούμενος ὁπλίζει τὸν οἰκεῖον στρατὸν, καὶ τοὺς Ἑβραίους διαβαίνειν τὸν Ἀρνῶνα κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.

2. Μωϋσῆς δὲ, ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τὸν Ἀμοῤῥαῖον διακείμενον, οὔτε περιφρονούμενος ἀνέχεσθαι δεῖν ἔγνω, καὶ τοὺς Ἑβραίους τῆς ἀπραξίας καὶ τῆς δι᾽ αὐτὴν ἀπορίας, ὑφ᾽ ἧς στασιάσαι τε πρότερον αὐτοῖς συνέπεσε καὶ τότε δυςκόλως εἶχον, ἀπαλλάξαι διαγνοὺς, ἤρετο τὸν θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. Τοῦ δὲ θεοῦ καὶ νίκην ἀποσημήναντος, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τὸν ἀγῶνα, καὶ τοὺς στρατιώτας παρώρμα, 'νῦν αὐτοὺς ἀξιῶν τῆς τοῦ πολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαύειν, ὅτ᾽ αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον.' Οἱ δὲ ἧς ἐπόθουν ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς πανοπλίας ἀναλαβόντες, εὐθέως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον. Ὁ δὲ Ἀμοῤῥαῖος οὐκ ἔτ᾽ ἦν ἐπιόντων ὅμοιος αὐτῷ, ἀλλ᾽ αὐτός τε κατεπλάγη τοὺς Ἑβραίους, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ παρέχουσα θᾶττον αὐτὴν εὔψυχον εἶναι δοκεῖν, τότ᾽ ἀπηλέγχθη πεφοβημένη. Τὴν πρώτην οὖν σύνοδον οὐχ ὑπομείναντες ἀντιστῆναι καὶ δέξασθαι τοὺς Ἑβραίους, τρέπονται, τοῦτο ἑαυτοῖς σωτηρίαν ὑπολαβόντες ἢ τὸ μάχεσθαι παρέξειν· ἐθάῤῥουν γὰρ ταῖς πόλεσιν οὔσαις ὀχυραῖς, παρ᾽ ὧν οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος ἦν εἰς ταύτας συνδιωθισθεῖσιν. Ἑβραῖοι γὰρ, ὡς ἐνδόντας αὐτοὺς εἶδον, εὐθὺς ἐνέκειντο, καὶ παραλύσαντες αὐτῶν τὸν κόσμον, εἰς φόβον κατέστησαν. Καὶ οἱ μὲν ἀποῤῥαγέντες ἔφευγον ἐπὶ τῶν πόλεων, οἱ δὲ πρὸς τὴν δίωξιν οὐκ ἔκαμνον, ἀλλ᾽ οἷς προπεπονήκεσαν προςεπιταλαιπωρῆσαι προςθέμενοι, καὶ σφενδονᾷν τε ἄριστοι τυγχάνοντες καὶ πᾶσι τοῖς ἑκηβόλοις δεξιοὶ χρῆσθαι, διὰ τὴν ὅπλισιν οὖσαν εὐ-

σταλῆ κοῦφοι πρὸς τὸ διώκειν ὄντες, μετέθεον τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς πορρωτάτω τοῦ συλληφθῆναι γεγονότας, ταῖς σφενδόναις καὶ τοῖς τοξεύμασι κατελάμβανον. Φόνος τε οὖν γίνεται πολὺς, καὶ τραύμασιν ἐπόνουν οἱ διαφεύγοντες. Ἔκαμνον δὲ ἐπὶ δίψει μᾶλλον ἤ τινι τῶν πολεμικῶν, — καὶ γὰρ ὥρα θέρους ἦν, — καὶ ἐπιθυμίᾳ τοῦ πιεῖν ἐπὶ ποταμὸν τοὺς πλείους παραχθέντας, καὶ ὅσον συνεστραμμένον ἔφευγε, περιστάντες ἔβαλλον, καὶ πάντας αὐτοὺς ἀκοντίζοντες ἅμα καὶ τοξεύοντες διέφθειρον. Ἀποθνήσκει δ' αὐτῶν καὶ Σιχῶν ὁ βασιλεύς. Ἑβραῖοι 211
δὲ νεκροὺς ἐσκύλευον, καὶ λείαν ἔλαβον, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐκ γῆς εἶχον, μεστῆς ἔτι τῶν καρπῶν ὑπαρχούσης. Καὶ διεξῄει πᾶσιν ἀδεῶς τὸ στράτευμα προνομῇ χρώμενον, ἁλισκομένων καὶ τῶν πολεμίων, οὐδὲν γὰρ παρὰ τούτων ἦν ἐμπόδιον, τοῦ μαχίμου παντὸς ἀπολωλότος. Ἀμορραίους μὲν οὖν τοιοῦτο πάθος κατέλαβεν, οὔτε φρονῆσαι δεινοὺς, οὔτε ἀγαθοὺς κατὰ τὸ ἔργον γεγονότας, Ἑβραῖοι δὲ τὴν ἐκείνων γῆν παρελάμβανον. Ἔστι δὲ χωρίον τριῶν μεταξὺ ποταμῶν κείμενον, ὅμοιον νήσῳ τὴν φύσιν ὑπάρχον, τοῦ μὲν Ἀρνῶνος ἀπὸ μεσημβρίας ὁρίζοντος αὐτὸ, Ἰαβάκχου δὲ τὴν ἀρκτῴαν αὐτοῦ πλευρὰν περιγράφοντος, ὃς εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἐκβάλλων ἐκείνῳ καὶ τοῦ ὀνόματος μεταδίδωσι. Τὰ μέντοι γε πρὸς τῇ δύσει τοῦ χωρίου περιΐησιν αὐτὴν Ἰορδάνης.

3. Οὕτως οὖν ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἐπιτίθεται τοῖς Ἰσραηλίταις Ὤγης, ὁ τῆς Γαλαδηνῆς καὶ Γαυλανίτιδος βασιλεὺς, στρατὸν ἄγων, καὶ σπεύδων μὲν ὡς ἐπὶ συμμαχίαν τὴν Σιχῶνος φίλου τυγχάνοντος. Εὑρὼν δὲ ἐκεῖνον ἤδη προαπολωλότα, καὶ οὕτως ἔγνω τοῖς Ἑβραίοις εἰς μάχην ἐλθεῖν, περιέσεσθαί τε νομίζων καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτῶν διάπειραν βουλόμενος λαβεῖν. Διαμαρτὼν δὲ τῆς ἐλπίδος αὐτός τε ἀποθνήσκει κατὰ τὴν μάχην, καὶ σύμπας ὁ στρατὸς αὐτοῦ διαφθείρεται. Μωϋσῆς δὲ τὸν ποταμὸν Ἰάβακχον

περαιωσάμενος διεξήει τῆς Ὤγου βασιλείας, τάς τε πόλεις καταστρεφόμενος καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας, οἳ καὶ πλούτῳ διέφερον πάντων τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ δι᾽ ἀρετὴν γῆς καὶ πλῆθος χρημάτων. Ὤγῃ
212 δὲ μέγεθός τε καὶ κάλλος ἦν, οἷον ὀλίγοις σφόδρα, ἦν δὲ κατὰ χεῖρα γενναῖος ὁ ἀνὴρ, ὡς ἴσα τὰ τῶν ἔργων εἶναι τοῖς τοῦ μεγέθους καὶ τῆς εὐπρεπείας πλεονεκτήμασι. Τὴν δ᾽ ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ τὸ μέγεθος ἐτεκμηριώσαντο, κλίνην αὐτοῦ λαβόντες ἐν Ῥαβαθᾷ πόλει τῶν βασιλείων τῆς Ἀμμανίτιδος, τῇ μὲν κατασκευῇ σιδηρέην, τεσσάρων δὲ πηχῶν τὸ εὖρος, μήκει δὲ τοῦ διπλασίονος ἑνὶ πήχει μείζονα. Τούτου τοίνυν πταίσαντος, οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς Ἑβραίοις ἐπέδωκε τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐτοῖς αἴτιος ἀποθανὼν ὑπῆρξε. Καὶ γὰρ πόλεις ἑξήκοντα λαμπρῶς πάνυ τετειχισμένας, ὑποτελεῖς ἐκείνῳ, παρέλαβον, καὶ λείαν πολλὴν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντες εὐπόρησαν.

CAP. VI. 1. Μωϋσῆς μὲν οὖν στρατοπεδεύει ἀγαγὼν τὴν δύναμιν ἐπὶ τῷ Ἰορδάνῃ, κατὰ τὸ μέγα πεδίον Ἱεριχοῦντος ἀντικρύς. Πόλις δ᾽ ἐστὶν εὐδαίμων αὕτη, φοίνικάς τε φέρειν ἀγαθὴ, καὶ βάλσαμον νεμομένη. Ἤρχοντο δὲ φρονεῖν ἐφ᾽ ἑαυτοῖς μέγα οἱ Ἰσραηλῖται, καὶ τὴν πρὸς τοὺς πολέμους ἐπιθυμίαν ὑπερέτεινον. Καὶ Μωϋσῆς ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαρι-
213 στήρια πρῶτον τῷ θεῷ, καὶ τὸν λαὸν εὐωχήσας, μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν ἐξέπεμψε, δῃώσοντας τὴν Μαδιανιτῶν γῆν καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐκπολιορκήσοντας. Τοῦ δ᾽ ἐκπολεμωθῆναι πρὸς αὐτοὺς αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

2. Βάλακος ὁ τῶν Μωαβιτῶν βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ πατρῴας οὔσης καὶ συμμαχίας πρὸς Μαδιανίτας, ἐπεὶ τοὺς Ἰσραηλίτας τοσοῦτο φυομένους ἑώρα, καὶ περὶ τῶν αὐτοῦ πραγμάτων λίαν εὐλαβὴς ἦν. Καὶ γὰρ οὐδ᾽ ἐπέπυστο γῆν ἄλλην πολυπραγμονεῖν τοὺς

Ἑβραίους, ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ, κτησαμένους τὴν Χαναναίων, καὶ θᾶττον ἢ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω τοῖς λόγοις. Καὶ πολεμεῖν μὲν ἐπὶ ταῖς εὐπραγίαις, θράσους τε ὑπὸ τῆς κακοπραγίας κατειλημμένοις, οὐκ ἔκρινε, κωλῦσαι δὲ, εἰ δύναιτο, γενέσθαι μεγάλους, λογιζόμενος πρεσβεῦσαι πρὸς Μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. Οἱ δὲ, ἦν γάρ τις ἀπὸ Εὐφράτου Βάλαμος, μάντις ἄριστος τῶν τότε καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐπιτηδείως ἔχων, πέμπουσι μετὰ τῶν Βαλάκου πρέσβεων ἄνδρας τῶν παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων, παρακαλέσοντας τὸν μάντιν ἐλθεῖν, ὅπως ἂν ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀρὰς ποιήσηται. Παραγενομένους δὲ τοὺς πρέσβεις δέχεται ξενίᾳ φιλοφρόνως, καὶ δειπνήσας ἀνέκρινε τὴν τοῦ θεοῦ διάνοιαν, τίς 214
ἐστιν αὕτη ἐφ' οἷς Μαδιανῖται παρακαλοῦσι. Τοῦ δ' ἐμποδὼν στάντος ἀφικνεῖται πρὸς τοὺς πρέσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν τὴν ἰδίαν ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς ἃ δέονται τυχεῖν, τὸν δὲ θεὸν ἀντιλέγειν αὐτοῦ τῇ προαιρέσει δηλῶν, ὃς αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτο κλέος δι' ἀλήθειαν καὶ τὴν ταύτης πρόῤῥησιν ἀγάγοι, 'τὸν γὰρ στρατὸν, ᾧ καταρασόμενον αὐτὸν ἐλθεῖν παρακαλοῦσι, δι' εὐνοίας εἶναι τῷ θεῷ· συνεβούλευέ τε διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν παρ' αὐτοὺς χωρεῖν, τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας καταλυσαμένους.' Καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε.

3. Μαδιανῖται δὲ, Βαλάκου σφόδρα ἐγκειμένου καὶ δέησιν λιπαρὰν προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν Βάλαμον. Καὶ ἐκεῖνος βουλόμενος χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἀνήρετο τὸν θεόν. Ὁ δὲ, καὶ τῆς πείρας δυσχεράνας, κελεύει μηδὲν ἀντιλέγειν τοῖς πρέσβεσι. Ὁ δ' οὐχ ὑπολαβὼν ἀπάτῃ ταῦτα τὸν θεὸν κεκελευκέναι, συναπήει τοῖς πρέσβεσι. Κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ κατά τι στενὸν χωρίον περιειλημμένον αἱμασιαῖς διπλαῖς, ἡ ὄνος, ἐφ' ἧς ὁ Βάλαμος ὠχεῖτο, συνεῖσα τοῦ θείου πνεύματος ὑπαντῶντος, ἀπέκλινε τὸν Βάλαμον πρὸς

τὸν ἕτερον τῶν θριγκῶν, ἀναισθήτως ἔχουσα τῶν
πληγῶν, ἃς ὁ Βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ, κακοπαθῶν
τῇ θλίψει τῇ πρὸς τὸν θριγκόν. Ὡς δ' ἐγκειμένου
τοῦ ἀγγέλου ἡ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, κατὰ βούλη-
σιν θεοῦ φωνὴν ἀνθρωπίνην λαβοῦσα 'κατεμέμφετο
215 τὸν Βάλαμον ὡς ἄδικον, ἐπὶ ταῖς πρότερον διακο-
νίαις μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν δὲ πληγὰς ἐπι-
φέρει, μὴ συνεὶς ὅτι νῦν κατὰ θεοῦ προαίρεσιν οἷς
αὐτὸς ἔσπευσεν ὑπηρετεῖν εἴργεται.' Ταραττομένου
δ' αὐτοῦ διὰ τὴν τῆς ὄνου φωνὴν ἀνθρωπίνην οὖ-
σαν, ἐπιφανεὶς καὶ ὁ ἄγγελος ἐναργὴς ἐνεκάλει τῶν
πληγῶν, 'ὡς οὐχὶ τοῦ κτήνους ὄντος αἰτίου, τὴν δὲ
ὁδὸν αὐτοῦ διακωλύοντος παρὰ γνώμην τοῦ θεοῦ γε-
νομένην.' Καταδείσας δὲ ὁ Βάλαμος, οἷός τε ἦν ἀνα-
στρέφειν, ἀλλὰ θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὴν προκειμένην
παρώρμησεν, προστάξας, ὅ,τι περ ἂν αὐτὸς κατὰ νῦν
αὐτῷ ποιήσειε, τοῦτο σημαίνειν.

4. Καὶ ὁ μέν, ταῦτα τοῦ θεοῦ κελεύσαντος, ἧκε πρὸς Βάλακον. Δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως ἐκπρεπῶς, ἠξίου προαχθεὶς ἐπί τι τῶν ὀρῶν σκέψασθαι πῶς τὸ τῶν Ἑβραίων ἔχει στρατόπεδον. Βάλακος δ' αὐτὸς ἀφικνεῖται τὸν μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτίμως ἀγόμενος εἰς ὄρος, ὅπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ἔκειτο, τοῦ στρατοπέδου σταδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. Κατιδὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖνος, βωμούς τε ἐκέλευσεν ἑπτὰ δείμασθαι τὸν βασιλέα, καὶ τοσούτους ταύρους καὶ κριοὺς παραστῆναι. Ὑπουργήσαντος δὲ διὰ ταχέων τοῦ βασιλέως, ὁλοκαυτεῖ τυθέντας, ὡς τροπὴν ἰδεῖν σημαινομένην. Ὁ δὲ οὖν φησίν, "οὗτος εὐδαίμων, ᾧ ὁ θεός τε δίδωσι μυρίων κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ σύμμαχον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τὴν ἑαυτοῦ πρόνοιαν ἐπένευσεν. Ὡς οὐδέν ἐστιν ἀνθρώπειον γένος, οὗ μὴ κατ' ἀρετὴν καὶ ζήλωσιν ἐπιτηδευμάτων ἀρίστων καὶ καθαρῶν πονηρίας ὑμεῖς ἀμείνους κριθήσεσθε, καὶ παισὶ βελτίοσιν αὐτῶν ταῦτα καταλείψετε, θεοῦ μόνους ὑμᾶς ἀνθρώπους ἐφορῶντος,

καὶ ὅθεν ἂν γένοισθε πάντων εὐδαιμονέστεροι τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐκπορίζοντος. Γῆν τε οὖν, ἐφ᾽ ἣν ὑμᾶς αὐτὸς ἔστειλε, καθέξετε, δουλεύουσαν ἀεὶ παισὶν ὑμετέροις, καὶ τοῦ περὶ αὐτῶν κλέους ἐμπλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θάλασσα. Ἀρκέσετε δὲ τῷ κόσμῳ παρασχεῖν ἑκάστη γῇ τῶν ἐφ᾽ ὑμῖν ἑτέρου 216
γένους οἰκήτορας. Θαυμάζετε τοίνυν, ὦ μακάριος στρατὸς, ὅτι τοσοῦτος ἐξ ἑνὸς πατρὸς γεγόνατε. Ἀλλὰ τῶν νῦν ὑμῶν ὀλίγων ἡ Χαναναία χωρήσει γῆ, τὴν δ᾽ οἰκουμένην οἰκητήριον δι᾽ αἰῶνος ἴστε προκειμένην ὑμῖν, καὶ τὸ πλῆθος ὑμεῖς ἔν τε νήσοις καὶ κατ᾽ ἤπειρον βιοτεύσετε, ὅσον ἐστὶν οὐδ᾽ ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν οὐρανῷ. Τοσούτοις δὲ οὖσιν οὐκ ἀπαγορεύσει τὸ θεῖον, ἀφθονίαν μὲν παντοίων ἀγαθῶν ἐν εἰρήνῃ χορηγοῦν, νίκην δὲ καὶ κράτος ἐν πολέμῳ. Παῖδας ἐχθρῶν ἔρως τοῦ πρὸς ὑμᾶς πολέμου λάβοι, καὶ θρασυνθεῖεν ὥςτε εἰς ὅπλα καὶ τὰς ὑμετέρας χεῖρας ἐλθεῖν. Οὐ γὰρ ἂν ὑποστρέψει ἔτι ὁ νικηφόρος, οὐδ᾽ ὥςτε παῖδας εὐφράναι καὶ γυναῖκας. Τοσοῦτον ὑμῖν ἀνδρείας τὸ περιὸν ἐκ θεοῦ προνοίας ἀνήρηται, ᾧ καὶ τὰ περιττὰ μειοῦν ἰσχὺς, καὶ τὰ λείποντα διδόναι."

5. Καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα ἐπεθείαζεν, οὐκ ὢν ἐν ἑαυτῷ, τῷ δὲ θείῳ πνεύματι πρὸς αὐτὰ κεκινημένος. Τοῦ δὲ Βαλάκου δυςχεραίνοντος, καὶ 'παραβαίνειν αὐτὸν τὰς συνθήκας ἐφ᾽ αἷς αὐτὸν ἀντὶ μεγάλων λάβοι δωρεῶν παρὰ τῶν συμμάχων ἐπικαλοῦντος, ἐλθόντος γὰρ ἐπὶ κατάρᾳ τῶν πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακαριωτάτους ἀποφαίνειν ἀνθρώπων,' "ὦ Βάλακε," φησὶ, "περὶ τῶν ὅλων λογίζῃ καὶ δοκεῖς ἐφ᾽ ἡμῖν εἶναί τι περὶ τῶν τοιούτων σιγᾶν ἢ λέγειν, ὅταν ἡμᾶς τὸ τοῦ θεοῦ λάβῃ πνεῦμα; φωνὰς γὰρ ἃς βούλεται τοῦτο καὶ λόγους οὐδὲν ἡμῶν εἰδότων ἀφίησιν. Ἐγὼ δὲ μέμνημαι μὲν ὧν τε σὺ καὶ Μαδιανῖται δεηθέντες ἐνταυθοῖ με προθύμως ἠγά- 217
γετε, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἄφιξιν ἐποιησάμην, ἥν τέ μοι δι᾽ εὐχῆς μηδὲν ἀδικῆσαί σου τὴν ἐπιθυμίαν.

Κρείττων δὲ ὁ θεὸς ὧν ἐγὼ χαρίζεσθαι διεγνώκειν· παντελῶς γὰρ ἀσθενεῖς οἱ προγινώσκειν περὶ τῶν ἀνθρωπείων παρ᾽ ἑαυτῶν λαμβάνοντες, ὥςτε μὴ ταῦθ᾽ ἅπερ ὑπαγορεύει τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι δὲ τὴν ἐκείνου βούλησιν. Οὐδὲν γὰρ ἐν ἡμῖν ἔτι, φθάσαντος εἰςελθεῖν ἐκείνου, ἡμέτερον. Ἐγὼ γοῦν τὸν στρατὸν τοῦτον οὔτ᾽ ἐπαινέσαι προεθέμην, οὔτ᾽ ἐφ᾽ οἷς τὸ γένος αὐτῶν ὁ θεὸς ἀγαθοῖς ἐμηχανήσατο διελθεῖν. Ἀλλ᾽ εὐμενὴς αὐτοῖς οὗτος ὤν, καὶ σπεύδων αὐτοῖς εὐδαίμονα βίον καὶ κλέος αἰώνιον παρασχεῖν, ἐμοὶ τοιούτων ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέθετο. Νῦν δὲ, χαρίζεσθαι γὰρ αὐτῷ σοι διὰ σπουδῆς ἐστί μοι καὶ Μαδιανίταις, ὧν ἀπώσασθαί μοι τὴν ἀξίωσιν οὐκ εὐπρεπὲς, φέρε βωμούς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας ταῖς πρὶν παραπλησίας ἐπιτελέσωμεν, εἰ πεῖσαι τὸν θεὸν δυνηθείην ἐπιτρέψαι μοι τοὺς ἀνθρώπους ἀραῖς ἐνδῆσαι.” Συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Βαλάκου, δὶς μὲν τεθυκότι τὸ θεῖον οὐκ ἐπένευσε τὰς κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀράς. Πεσὼν δ᾽ ἐπὶ στόμα, πάθη προέλεγεν
218 ὅσα τε βασιλεῦσιν ἔσται, καὶ ὅσα πόλεσι ταῖς ἀξιολογωτάταις, ὧν ἐνίαις οὐδὲ οἰκεῖσθαί πως συνέβαινε τὴν ἀρχὴν, ἅτε καὶ προϋπῆρξεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις γενόμενα τοῖς ἀνθρώποις διὰ γῆς ἢ θαλάσσης, εἰς μνήμην τὴν ἐμήν. Ἐξ ὧν ἁπάντων τέλος λαβόντων ὁποῖον ἐκεῖνος προεῖπε, τεκμαίροιτ᾽ ἄν τις ὅτι καὶ ἔσοιτο πρὸς τὸ μέλλον.

6. Βάλακος δ᾽ ἀγανακτήσας ἐπὶ τῷ μὴ καταράτους γενέσθαι τοὺς Ἰσραηλίτας, ἀποπέμπει τὸν Βάλαμον μηδεμιᾶς τιμῆς ἀξιώσας. Ὁ δ᾽ ἀπιὼν ἤδη καὶ ἐπὶ τῷ περαιοῦν τὸν Εὐφράτην γενόμενος, τόν τε Βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν Μαδιανιτῶν, “Βάλακε,” φησὶ, “καὶ τῶν Μαδιανιτῶν οἱ παρόντες, χρὴ γάρ με καὶ παρὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ χαρίσασθαι ὑμῖν, τὸ μὲν Ἑβραίων γένος οὐκ ἂν ὄλεθρος παντελὴς καταλάβοι, οὔτ᾽ ἐν πολέμῳ, οὔτ᾽ ἐν λοιμῷ, καὶ σπάνει τῶν ἀπὸ γῆς καρπῶν, οὔτ᾽

ἄλλη τις αἰτία παράλογος διαφθείρειε. Πρόνοια γάρ ἐστιν αὐτῶν τῷ θεῷ σώζειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ μηδὲν ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐᾶσαι τοιοῦτον πάθος ἐλθεῖν, ὑφ᾽ οὗ καὶ ἀπόλοιντο πάντες. Συμπέσοι δ᾽ αὐτοῖς ὀλίγα τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ᾽ ὧν ταπεινοῦσθαι δοκοῦντες, εἶτ᾽ ἀνθήσουσιν ἐπὶ φόβῳ τῶν ἐπαγαγόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας. Ὑμεῖς δ᾽ εἰ νίκην τινὰ πρὸς βραχὺν καιρὸν κατ᾽ αὐτῶν κερδάναι ποθεῖτε, τύχοιτ᾽ ἂν αὐτῆς ταῦτα ποιήσαντες. Τῶν θυγατέρων τὰς μάλιστ᾽ εὐπρεπεῖς, καὶ βιάσασθαι καὶ νικῆσαι τὴν τῶν ὁρώντων σωφροσύνην ἱκανὰς διὰ τὸ κάλλος, ἀσκήσαντες τὴν εὐμορφίαν αὐτῶν ἐπὶ τὸ μᾶλλον εὐπρεπὲς, πέμψατε πλησίον ἐσομένας τοῦ ἐκείνων στρατοπέδου, καὶ δεομένοις συνεῖναι τοῖς νεανίαις αὐτῶν προστάξατε. 219
Ἐπειδὰν δὲ κεχειρωμένους ὁρῶσι ταῖς ἐπιθυμίαις, καταλιπέτωσαν, καὶ παρακαλούντων μένειν, μὴ πρότερον ἐπινευέτωσαν, πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτοὺς ἀφέντας τοὺς πατρίους νόμους καὶ τὸν τούτους αὐτοῖς θέμενον τιμᾷν θεὸν τοὺς Μαδιανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν σέβωσιν. Οὕτως γὰρ αὐτοῖς τὸν θεὸν ὀργισθήσεσθαι.” Καὶ ὁ μὲν τοῦθ᾽ ὑποθέμενος αὐτοῖς ᾤχετο.

7. Τῶν δὲ Μαδιανιτῶν πεμψάντων τὰς θυγατέρας κατὰ τὴν ἐκείνου παραίνεσιν, οἱ τῶν Ἑβραίων ἁλίσκονται νέοι τῆς εὐπρεπείας αὐτῶν, καὶ παραγινόμενοι εἰς λόγους αὐταῖς, παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τῆς τοῦ κάλλους αὐτῶν ἀπολαύσεως, μηδ᾽ ἐκ τῆς τοῦ πλησιάζειν συνηθείας. Αἱ δ᾽ ἀσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους, συνῄεσαν αὐτοῖς. Ἐνδησάμεναι δ᾽ αὐτοὺς τῷ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἀκμαζούσης, περὶ ἀπαλλαγὴν ἐγίνοντο. Τοὺς δ᾽ ἀθυμία δεινὴ πρὸς τὴν ἀναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλαβε, καὶ λιπαροῦντες ἐνέκειντο ‘μὴ σφὰς καταλιπεῖν, ἀλλὰ γαμετὰς αὐτῶν ἐσομένας αὐτόθι μένειν καὶ δεσποίνας ἀποδειχθησομένας πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. Ταῦτα δὲ ὀμνύντες ἔλεγον καὶ θεὸν μεσίτην ὧν ὑπισχνοῦντο ποιούμενοι,’ δακρύοντές τε καὶ πανταχό-

θεν ἑαυτοὺς ἐλεεινοὺς ταῖς γυναιξὶ κατασκευάζοντες εἶναι. Αἱ δ' ὡς δεδουλωμένους αὐτοὺς κατενόησαν, καὶ τελέως ὑπὸ τῆς συνηθείας ἐχομένους, ἤρξαντο πρὸς αὐτοὺς λέγειν.

8. "Ἡμῖν, ὦ κράτιστοι νέων, οἶκοί τέ εἰσι πατρῷοι καὶ κτῆσις ἀγαθῶν ἄφθονος, καὶ ἡ παρὰ τῶν γονέων καὶ τῶν οἰκείων εὔνοια καὶ στοργή. Κατ' οὐδενὸς δὲ τούτων πόρον ἐνθάδε διήκουσαι ἡμεῖς εἰς ὁμιλίαν ἥκομεν, οὐδ' ἐμπορευσόμεναι τὴν ὥραν τοῦ σώματος προσηκάμεθα τὴν ὑμετέραν ἀξίωσιν, ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ δικαίους ὑπολαβοῦσαι τοιούτοις ὑμᾶς τιμῆσαι ξενίοις δεομένοις ἐπείσθημεν. Καὶ νῦν, ἐπεί φατε πρὸς ἡμᾶς φιλοστόργως ἔχειν καὶ λυπεῖσθαι μελλουσῶν ἀναχωρεῖν, οὐδ' αὗται τὴν δέησιν ὑμῶν ἀποστρεφόμεθα, πίστιν δ' εὐνοίας λαβοῦσαι, τὴν μόνην ἡμῖν ἀξιόλογον νομισθεῖσαν, ἀγαπήσομεν τὸν μεθ' ὑμῶν βίον ὡς γαμεταὶ διανῦσαι. Δέος γὰρ μὴ καὶ κόρον τῆς ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἔπειθ' ὑβρίσητε καὶ ἀτίμους ἀποπέμψητε πρὸς τοὺς γονεῖς. Συγγινώσκειν τε ταῦτα φυλαττομέναις ἠξίουν." Τῶν δ' ἣν βούλονται πίστιν δώσειν ὁμολογούντων, καὶ πρὸς μηδὲν ἀντιλεγόντων ὑπὸ τοῦ πρὸς αὐτὰς πάθους, "Ἐπεὶ ταῦτα," ἔφασαν, "ὑμῖν δέδοκται, τοῖς δ' ἔθεσι καὶ τῷ βίῳ πρὸς ἅπαντας ἀλλοτριώτατα χρῆσθε, ὡς καὶ τὰς τροφὰς ὑμῖν ἰδιοτρόπους εἶναι, καὶ τὰ ποτὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις, ἀνάγκη βουλομένους ἡμῖν συνοικεῖν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους σέβειν. Καὶ οὐκ ἂν ἄλλο γένοιτο τεκμήριον ἧς ἔχειν τε νῦν εὐνοίας φατὲ πρὸς ἡμᾶς καὶ τῆς ἐσομένης, ἢ τὸ τοὺς αὐτοὺς ἡμῖν θεοὺς προσκυνεῖν. Μέμψαιτο δ' οὐδεὶς, εἰ γῆς εἰς ἣν ἀφῖχθε τοὺς ἰδίους αὐτῆς
220 θεοὺς προτρέποισθε, καὶ ταῦτα, τῶν μὲν ἡμετέρων κοινῶν ὄντων πρὸς ἅπαντας, τοῦ δ' ὑμετέρου πρὸς μηδένα τοιούτου τυγχάνοντος. Δεῖν οὖν αὐτοῖς ἔλεγον ἢ ταὐτὰ πᾶσιν ἡγητέον, ἢ ζητεῖν ἄλλην οἰ-

κουμένην, ἐν ᾗ βιώσονται μόνοι κατὰ τοὺς ἰδίους νόμους."

9. Οἱ δ᾽ ὑπὸ τοῦ πρὸς αὐτὰς ἔρωτος κάλλιστα λέγεσθαι ταῦτα ὑπολαβόντες, καὶ παραδόντες ἑαυτοὺς εἰς ἃ προεκαλοῦντο, παρέβησαν τὰ πάτρια. Θεούς τε πλείονας εἶναι νομίσαντες, καὶ θύειν αὐτοῖς κατὰ νόμον τὸν ἐπιχώριον τοῖς καθιδρυσαμένοις προθέμενοι, ξενικοῖς τε βρώμασιν ἔχαιρον, καὶ πάντα εἰς ἡδονὴν τῶν γυναικῶν ἐπὶ τὸ ἐναντίον οἷς ὁ νόμος αὐτῶν ἐκέλευε ποιοῦντες διετέλουν, ὡς διὰ παντὸς ἤδη τοῦ στρατοῦ τὴν παρανομίαν χωρεῖν τῶν νέων, καὶ στάσιν αὐτοῖς πολὺ χείρω τῆς προτέρας ἐμπεσεῖν, καὶ κίνδυνον παντελοῦς τῶν ἰδίων ἐθισμῶν ἀπωλείας. Ἅπαξ γὰρ τὸ νέον γευσάμενον ξενικῶν ἐθισμῶν ἀπλήστως αὐτῶν ἐνεφορεῖτο, καὶ εἴ τινες τῶν πρώτων ἀνδρῶν διὰ πατέρων ἀρετὰς ἐπιφανεῖς ἦσαν, συνδιεφθείροντο.

10. Καὶ Ζαμβρίας ὁ τῆς Συμεωνίδος ἡγούμενος φυλῆς, Χοσβίᾳ συνὼν Μαδιανίτιδι, Σούρου θυγατρὶ τῶν ἐκείνῃ δυναστεύοντος ἀνδρὸς, κελευσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς πρὸ τῶν Μωϋσεῖ δοχθέντων τὸ πρὸς ἡδονὴν αὐτῇ γενησόμενον, ἐθεράπευεν αὐτὴν, οὐ θύων τὰ πάτρια, καὶ γάμον ἠγμένος ἀλλόφυλον. Ἐν τούτοις δ᾽ ὄντων τῶν πραγμάτων, δείσας Μωϋσῆς μὴ γένηταί τι χεῖρον, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν λαὸν, οὐδενὸς μὲν κατηγόρει πρὸς ὄνομα, μὴ βουλόμενος εἰς ἀπόνοιαν περιστῆσαι τοὺς ἐκ τοῦ λανθάνειν μετανοῆσαι δυναμένους, ἔλεγε δὲ, ‘ὡς οὐκ ἄξια δρῷεν οὔτε αὐτῶν οὔτε πατέρων, τὴν ἡδονὴν προτιμήσαντες τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ κατὰ τοῦτον βιοῦν, προςήκειν δὲ, ὡς ἔτι καὶ καλῶς ἂν αὐτοῖς ἔχοι, μεταβαλέσθαι, τὴν ἀνδρίαν ὑπολαμβάνουσιν οὐκ ἐν τῷ βιάζεσθαι τοὺς νόμους, ἀλλ᾽ ἐν τῷ μὴ εἴκειν ταῖς ἐπιθυμίαις εἶναι. Πρὸς τούτοις δὲ οὐδ᾽ εὔλογον ἔφασκε σωφρονήσαντας αὐτοὺς ἐπὶ τῆς ἐρήμου, νῦν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας παροινεῖν, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ

τῆς ἐνδείας δι᾽ εὐπορίαν αὐτῶν ἀπολέσθαι.᾽ Καὶ ὁ μὲν ταῦτα λέγων ἐπειρᾶτο τοὺς νέους ἐπανορθοῦν, καὶ εἰς μετάνοιαν ἀπάγειν ὧν ἔπραττον.

11. Ἀναστὰς δὲ μετ᾽ αὐτὸν Ζαμβρίας, "ἀλλὰ σὺ μὲν," εἶπεν, "ὦ Μωϋσῆ, χρῶ νόμοις οἷς αὐτὸς ἐσπούδακας, ἐκ τῆς τούτων συνηθείας τὸ βέβαιον αὐτοῖς παρεσχημένος, ἐπεὶ, μὴ τοῦτον αὐτῶν ἐχόντων τὸν τρόπον, πολλάκις ἂν ἤδη κεκολασμένος ἔγνως ἂν οὐκ εὐπαραλογίστους Ἑβραίους. Ἐμὲ δ᾽ οὐκ ἂν ἀκό-
221 λουθον οἷς σὺ προστάττεις τυραννικῶς λάβοις· οὐ γὰρ ἄλλο τι μέχρι νῦν, ἢ προσχήματι νόμων καὶ τοῦ θεοῦ δουλείαν μὲν ἡμῖν, ἀρχὴν δὲ σαυτῷ κακουργεῖς, ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ καὶ τὸ κατὰ τὸν βίον αὐτεξούσιον, ὃ τῶν ἐλευθέρων ἐστὶ καὶ δεσπότην οὐκ ἐχόντων. Χαλεπώτερος δ᾽ ἂν οὗτος Αἰγυπτίων Ἑβραίοις γένοιτο τιμωρεῖν ἀξιῶν κατὰ τοὺς νόμους τὴν ἑκάστου πρὸς τὸ κεχαρισμένον αὐτῷ ποίησιν. Πολὺ δ᾽ ἂν δικαιότερον αὐτὸς τιμωρίαν ὑπομένοις, τὰ παρ᾽ ἑκάστοις ὁμολογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφανίσαι προῃρημένος, καὶ κατὰ τῆς ἁπάντων δόξης ἰσχυρὰν τὴν σεαυτοῦ κατεσκευακώς. Ἃ δὴ πράττω νυνὶ κρίνας ἀγαθὰ, ταῦτ᾽ ἔπειτα περὶ αὐτῶν ὁμολογεῖν ἐν τούτοις οὐκ ὀκνήσαιμι. Γύναιόν τε ξενικὸν, ὥς φῇς, ἦγμαι, — παρ᾽ ἐμαυτῷ γὰρ ἀκούεις τὰς ἐμὰς πράξεις, ὡς παρ᾽ ἐλευθέρου, καὶ γὰρ οὐδὲ λαθεῖν προεθέμην, — θύω τε θεοῖς οἷς θύειν μὴ νομίζετε, δίκαιον ἡγούμενος παρὰ πολλῶν ἐμαυτῷ πραγματεύεσθαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ οὐχ ὥςπερ ἐν τυραννίδι ζῆν, τὴν ὅλην ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα τοῦ βίου παντὸς ἀνηρτηκότα· χαρείη τ᾽ ἂν οὐδεὶς, κυριώτερον αὐτὸν περὶ ὧν πράξαιμι γνώμης τῆς ἐμῆς ἀποφαινόμενος.

12. Τοῦ δὲ Ζαμβρίου ταῦτα, περὶ ὧν αὐτός τε ἠδίκει καὶ τῶν ἄλλων τινὲς, εἰπόντος, ὁ μὲν λαὸς ἡσύχαζε, φόβῳ τε τοῦ μέλλοντος, καὶ τὸν νομοθέτην δὲ ὁρῶν μὴ περαιτέρω τὴν ἀπόνοιαν αὐτοῦ προαγαγεῖν ἐκ τῆς ἀντικρὺς διαμάχης θελήσαντα· περιΐστατο

γὰρ, μὴ πολλοὶ, τῆς καὶ τῶν λόγων ἀσελγείας αὐτοῦ μιμηταὶ γενόμενοι, ταράξωσι τὸ πλῆθος. Καὶ διαλύεται μὲν ἐπὶ τούτοις ὁ σύλλογος. Προεληλύθει δ' ἂν ἐπὶ πλεῖον ἡ τοῦ κακοῦ πεῖρα, μὴ φθάσαντος Ζαμβρίου τελευτῆσαι ἐκ τοιαύτης αἰτίας. Φινεέσης, ἀνὴρ τά τε ἄλλα τῶν νεωτέρων κρείττων, καὶ τῷ 222
τοῦ πατρὸς ἀξιώματι πολὺ τοὺς ἡλικιώτας ὑπερέχων, — Ἐλεαζάρου γὰρ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ἦν, Μωϋσέως δὲ ἀδελφοῦ υἱδεὺς, περιαλγήσας τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ τοῦ Ζαμβρίου, καὶ πρὶν ἰσχυροτέραν γενέσθαι τὴν ὕβριν ὑπὸ τῆς ἀδείας, ἔργῳ τὴν δίκην αὐτὸν εἰςπράξασθαι διαγνοὺς, καὶ κωλῦσαι διαβῆναι τὴν παρανομίαν εἰς πλείονας, τῶν ἀρξαμένων οὐ κολαζομένων, — τόλμῃ δὲ καὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνδρίᾳ τοσοῦτον προέχων, ὡς μὴ πρότερον, εἴ τινι συσταίη τῶν δεινῶν, ἀπαλλάττεσθαι, πρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκην τὴν ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν, — ἐπὶ τὴν τοῦ Ζαμβρίου σκηνὴν παραγενόμενος, αὐτόν τε παίων τῇ ῥομφαίᾳ καὶ τὴν Χοσβίαν ἀπέκτεινεν. Οἱ δὲ νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς ἀντιποίησις ἦν καὶ τοῦ φιλοκαλεῖν, μιμηταὶ γενόμενοι τῆς Φινεέσου τόλμης, ἀνῄρουν τοὺς ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις Ζαμβρίου τὴν αἰτίαν εἰληφότας. Ἀπόλλυνται μὲν οὖν καὶ ὑπὸ τῆς τούτων ἀνδραγαθίας πολλοὶ τῶν παρανομησάντων. Ἐφθάρησαν δὲ πάντες καὶ λοιμῷ, ταύτην ἐνσκήψαντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ τὴν νόσον. Ὅσοι τε συγγενεῖς ὄντες, κωλύειν δέον ἐξώτρυνον αὐτοὺς ἐπὶ ταῦτα, συναδικεῖν τῷ θεῷ δοκοῦντες ἀπέθνησκον. Ἀπόλλυνται μὲν οὖν ἐκ τῶν τάξεων ἄνδρες οὐκ ἐλάττους τετρακιςχιλίων καὶ διςμυρίων.

13. Ὑπὸ δὲ ταύτης παροξυνθεὶς τῆς αἰτίας 223
Μωϋσῆς, ἐπὶ τῶν Μαδιανιτῶν ὄλεθρον τὴν στρατιὰν ἐξέπεμπε. Περὶ ὧν τῆς ἐπ' αὐτοὺς ἐξόδου μετὰ μικρὸν ἐροῦμεν, προδιηγησάμενοι πρῶτον ὃ παρελείπομεν· δίκαιον γὰρ ἐπὶ τούτῳ τὴν τοῦ νομοθέτου γνώμην μὴ παρελθεῖν ἀνεγκωμίαστον. Τὸν γὰρ Βα-

λαμον — παραληφθέντα ὑπὸ τῶν Μαδιανιτῶν ὅπως ἐπαράσηται τοῖς Ἑβραίοις, καὶ τοῦτο μὲν οὐ δυνηθέντα θείᾳ προνοίᾳ, γνώμην δ᾽ ὑποθέμενον, ᾗ χρησαμένων τῶν πολεμίων ὀλίγου τὸ τῶν Ἑβραίων πλῆθος διεφθάρη τοῖς ἐπιτηδεύμασι, νοσησάντων δή τινων περὶ ταῦτα, — μεγάλως ἐτίμησεν ἀναγράψας αὐτοῦ τὰς μαντείας. Καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσασθαι τὴν ἐπ᾽ αὐτοῖς δόξαν καὶ ἐξιδιώσασθαι, μηδενὸς ἂν γενομένου μάρτυρος τοῦ διελέγξοντος, ἐκείνῳ τὴν μαρτυρίαν ἀπέδωκε, καὶ τῆς ἐπ᾽ αὐτῷ μνήμης ἠξίωσε. Καὶ ταῦτα μὲν ὥς ἂν αὐτοῖς τισι δοκῇ, οὕτω σκοπείτωσαν.

CAP. VII. 1. Μωϋσῆς δὲ, ὑπὲρ ὧν καὶ προεῖπον, ἐπὶ τὴν Μαδιανῖτιν γῆν ἔπεμψε στρατιὰν, τοὺς πάντας εἰς δισχιλίους καὶ μυρίους, ἐξ ἑκάστης φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ἐπιλεξάμενος, καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀπέδειξε Φινεέσην, οὗ μικρὸν πρότερον ἐμνήσθημεν, φυλάξαντος τοῖς Ἑβραίοις τοὺς νόμους, καὶ τὸν παρανομοῦντα τούτους Ζαμβρίαν τιμωρησαμένου. Μαδιανῖται δὲ, προπυθόμενοι τὸν στρατὸν ἐπὶ σφᾶς ἐλαύνοντα καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἠθροίζοντό τε καὶ τὰς εἰςβολὰς τῆς χώρας, ᾗ προσεδέχοντο τοὺς πολεμίους, ἀσφαλισάμενοι περιέμενον αὐτούς. Ἐλθόντων δὲ καὶ συμβολῆς γενομένης, πίπτει τῶν Μαδιανιτῶν πλῆθος ἀσυλλόγιστον καὶ ἀριθμοῦ κρεῖττον, οἵ τε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. Πέντε δὲ ἦσαν, Ὠεός τε καὶ Σούρης, ἔτι δὲ Ῥοβέης τε καὶ Οὔρης, πέμπτος δὲ Ῥέκεμος, οὗ πόλις ἐπώνυμος τὸ πᾶν ἀξίωμα τῆς Ἀράβων ἔχουσα γῆς, καὶ μέχρι νῦν ὑπὸ παντὸς τοῦ Ἀραβίου τοῦ κτίσαντος βασιλέως τὸ ὄνομα Ἀρεκέμη καλεῖται, Πέτρα παρ᾽ Ἕλλησι λεγομένη. Τραπέντων δὲ τῶν πολεμίων, οἱ Ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴν χώραν, καὶ πολλὴν λείαν λαβόντες καὶ
224 τοὺς οἰκήτορας γυναιξὶν ἅμα διαφθείραντες, μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τοῦτο Μωϋσέως Φινεέσῃ

κελεύσαντος. Ὃς ἧκεν ἄγων τὸν στρατὸν ἀπαθῆ καὶ λείαν ἄφθονον, βόας μὲν γὰρ δισχιλίους καὶ πεντακισμυρίους, ὄϊς δὲ πεντακισχιλίους πρὸς μυριάσιν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα, ὄνους δὲ ἑξακισμυρίους, χρυσοῦ δὲ καὶ ἀργύρου ἄπειρόν τι πλῆθος κατασκευῆς, ᾗ κατ᾽ οἶκον ἐχρῶντο, ὑπὸ γὰρ εὐδαιμονίας καὶ ἁβροδίαιτοι σφόδρα ἐτύγχανον. Ἤχθησαν δὲ καὶ παρθένοι περὶ δισχιλίας καὶ τρισμυρίας. Μωϋσῆς δὲ μερίσας τὴν λείαν, τῆς μὲν ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν Ἐλεαζάρῳ δίδωσι καὶ τοῖς ἱερεῦσι, Λευΐταις δὲ τῆς ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν μέρος, τὴν δὲ λοιπὴν νέμει τῷ λαῷ. Καὶ διῆγον τὸ λοιπὸν εὐδαιμόνως, ἀφθονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ᾽ ἀρετῆς γεγενημένης, ὑπὸ μηδενὸς δὲ σκυθρωποῦ ταύτης ἀπολαύειν ἐμποδιζομένοις.

2. Μωϋσῆς δὲ, γηραιὸς ἤδη τυγχάνων, διάδοχον ἑαυτοῦ Ἰησοῦν καθίστησιν ἐπί τε ταῖς προφητείαις, καὶ στρατηγὸν εἴ που δεήσειε γενησόμενον, κελεύσαντος καὶ τοῦ θεοῦ τούτῳ τὴν προστασίαν ἐπιτρέψαι τῶν πραγμάτων. Ὁ δὲ Ἰησοῦς πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν περὶ τοὺς νόμους παιδείαν καὶ τὸ θεῖον, Μωϋσέως ἐκδιδάξαντος.

3. Καὶ ἐν τούτῳ δύο φυλαὶ Γάδου τε καὶ Ῥουβήλου καὶ τῆς Μανασσίτιδος ἡμίσεια πλήθει τετραπόδων εὐδαιμονοῦντες καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τὸν Μωϋσῆν ‘ἐξαίρετον αὐτοῖς τὴν Ἀμωρῖτιν παρασχεῖν, δορίκτητον οὖσαν, ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκήματα τρέφειν.’ Ὁ δὲ ὑπολαβὼν αὐτοὺς, ‘δείσαντας τὴν πρὸς Χαναναίους μάχην, πρόφασιν εὐπρεπῆ τὴν τῶν βοσκημάτων ἐπιμέλειαν εὑρῆσθαι, κακίστους τε ἀπεκάλει, καὶ δειλίας εὐσχήμονα πρόφασιν ἐπινοήσαντας· αὐτοὺς μὲν βούλεσθαι τρυφᾷν ἀπόνως διάγοντας, πάντων τεταλαιπωρηκότων ὑπὲρ τοῦ κτήσασθαι τὴν αἰτουμένην ὑπ᾽ αὐτῶν γῆν, μὴ θέλειν δὲ συναραμένους τῶν ἐπιλοίπων ἀγώνων γῆν, ἣν διαβᾶσιν αὐτοῖς τὸν Ἰορδάνην ὁ θεὸς παραδώσειν ὑπέσχηται, ταύτην λαβεῖν, καταστρεψα-

μένους οὓς ἐκεῖνος ἀπέδειξεν ἡμῖν πολεμίους.’ Οἱ δὲ ὁρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν, καὶ δικαίως ἠρεθίσθαι πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ὑπολαβόντες, ἀπελογοῦντο, ‘μὴ διὰ φόβον κινδύνων, μηδὲ διὰ τὴν πρὸς τὸ πονεῖν μαλακίαν πεποιῆσθαι τὴν αἴτησιν, ἀλλ’ ὅπως τὴν λείαν ἐν ἐπιτηδείοις καταλιπόντες εὔζωνοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς μάχας χωρεῖν δύναιντο· ἑτοίμους τε ἔλεγον αὑτοὺς, κτίσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως, αὐτοῦ διδόντος, συναπεῖναι τῷ στρατῷ.’ Καὶ Μωϋσῆς ἀρεσθεὶς τῷ λόγῳ, καλέσας Ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ἰησοῦν καὶ τοὺς ἐν τέλει πάντας, συνεχώρει τὴν Ἀμωρῖτιν
225 αὐτοῖς ἐπὶ τῷ συμμαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν, ἕως ἂν καταστήσωνται τὰ πάντα. Λαβόντες οὖν ἐπὶ τούτοις τὴν χώραν, καὶ κτίσαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τὰ ἄλλα ὅσα συμπεριάγειν μέλλουσιν αὐτοῖς ἦν ἂν ἐμπόδια τοῦ πονεῖν, ἀπέθεντο εἰς αὐτάς.

4. Οἰκοδομεῖ δὲ καὶ Μωϋσῆς τὰς δέκα πόλεις, τὰς εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα γενησομένας. Ὧν τρεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἐπ’ ἀκουσίῳ φόνῳ φευξομένοις, καὶ χρόνον ἔταξεν εἶναι τῆς φυγῆς τὸν αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ, ἐφ’ ᾧ δράσας τις τὸν φόνον ἔφυγε. Μεθ’ ὃν συνεχώρει τελευτήσαντα κάθοδον, ἐχόντων ἐξουσίαν τῶν τοῦ πεφονευμένου συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων τῆς πόλεως εἰς ἣν ἔφυγε τὸν πεφονευκότα, ἑτέρῳ δὲ οὐκ ἐπετέτραπτο. Αἱ δὲ πόλεις αἱ πρὸς τὰς φυγὰς ἀποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε. Βόσορα μὲν ἐπὶ τοῖς ὅροις τῆς Ἀραβίας, Ἀρίμανον δὲ τῆς Γαλαδηνῶν γῆς, καὶ Γαυλανᾶν ἐν τῇ Βατανειάδι. Κτησαμένων δ’ αὐτῶν καὶ τὴν Χαναναίων γῆν, τρεῖς ἕτεραι πόλεις ἔμελλον ἀνατεθήσεσθαι τῶν Λευϊτίδων πόλεων τοῖς φυγάσιν εἰς κατοικισμὸν, Μωϋσέως ἐπιστείλαντος.

5. Μωϋσῆς δὲ, προσελθόντων αὐτῷ τῶν πρώτων τῆς Μανασσίτιδος φυλῆς, καὶ δηλούντων μὲν ὡς τεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ἐπίσημος ἀνὴρ Σολοφάδης

ὄνομα, παῖδας μὲν οὐ καταλιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μέν τοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησὶν, ‘εἰ μὲν μέλλουσί τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, μετὰ τοῦ κλήρου πρὸς αὐτοὺς ἀπεῖναι, εἰ δ᾽ ἐξ ἄλλης γαμοῖντό τισι φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν 226
τῇ πατρῴᾳ φυλῇ καταλιπεῖν.’ Καὶ τότε μένειν ἑκάστου τὸν κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ διετάξατο.

CAP. VIII. 1. Τῶν δὲ τεσσαράκοντα ἐτῶν παρὰ τριάκοντα ἡμέρας συμπεπληρωμένων, Μωϋσῆς ἐκκλησίαν ἐπὶ τῷ Ἰορδάνῃ συναγαγὼν, ὅπου νῦν πόλις ἐστὶν Ἀβιλὴ, φοινικόφυτον δὲ ἐστὶ τὸ χωρίον, συνελθόντος τοῦ λαοῦ παντὸς λέγει τοιάδε.

2. “Ἄνδρες συστρατιῶται καὶ τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ ταλαιπωρίας, ἐπεὶ, τῷ θεῷ δοκοῦν ἤδη, καὶ τοῦ γήρως χρόνον ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἠνυσμένου, δεῖ με τοῦ ζῆν ἀπελθεῖν, καὶ τῶν πέρα τοῦ Ἰορδάνου πραχθησομένων οὐ μέλλω βοηθὸς ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος, κωλυόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμην μηδὲ νῦν ἐγκαταλιπεῖν τὸ ἐμὸν ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας εὐδαιμονίας πρόθυμον, ἀλλ᾽ αἴδιόν τε ὑμῖν πραγματεύσασθαι τὴν τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ μνήμην ἐμαυτῷ, γενομένων ὑμῶν ἐν ἀφθονίᾳ τῶν κρειττόνων. Φέρε οὖν ὑποθέμενος ὃν τρόπον ὑμεῖς τ᾽ ἂν εὐδαιμονήσητε, καὶ παισὶ τοῖς αὐτῶν καταλείποιτε κτῆσιν ἀγαθῶν αἴδιον παραθέμενος, οὕτως ἀπέλθω τοῦ βίου. Πιστεύεσθαι δὲ ἄξιός εἰμι διά τε τὰς πρότερον ὑπὲρ ὑμῶν φιλοτιμίας, καὶ διὰ τὸ τὰς ψυχὰς ἐπὶ τελευτῇ γινομένας μετ᾽ ἀρετῆς πάσης ὁμιλεῖν. Ὦ παῖδες Ἰσραήλου, μία πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθῶν κτήσεως αἰτία, θεὸς εὐμενής· μόνος γὰρ οὗτος δοῦναί τε ταῦτα τοῖς ἀξίοις καὶ ἀφελέσθαι τῶν ἁμαρτανόντων εἰς αὐτὸν ἱκανὸς, ᾧ παρέχοντες ἑαυτοὺς, οἵους αὐτός τε βούλεται, καὶ ἐγὼ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ σαφῶς ἐξεπιστάμενος παραινῶ, οὐκ ἂν ὄντες μακαριστοὶ καὶ ζηλωτοὶ πᾶσιν ἀτυχήσητέ ποτ᾽ ἢ παύ-

σησθε, ἀλλ' ὧν τε νῦν ὑμῖν ἐστιν ἀγαθῶν ἡ κτῆσις βεβαία μενεῖ, τῶν τε ἀπόντων ταχεῖαν ἕξετε τὴν παρουσίαν. Μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ θεὸς βούλεται ἕπεσθαι, τούτοις πειθαρχεῖτε, καὶ μή τε νομίμων τῶν παρόντων ἄλλην προτιμήσητε διάταξιν, μήτ' εὐσεβείας ἧς
227 νῦν περὶ τὸν θεὸν ἔχετε, καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον μεταστήσησθε τρόπον. Ταῦτα δὲ πράττοντες ἀλκιμώτατοι μάχας διενεγκεῖν ἁπάντων ἔσεσθε, καὶ μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν εὐάλωτοι. Θεοῦ γὰρ παρόντος ὑμῖν βοηθοῦ, πάντων περιφρονεῖν εὔλογον. Τῆς δ' ἀρετῆς ἔπαθλα ὑμῖν μεγάλα κεῖται πρὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμένοις, αὐτή γε πρῶτον ἀγαθῶν τὸ πρέσβιστόν ἐστιν, ἔπειτα καὶ τὴν τῶν ἄλλων χαρίζεται περιουσίαν, ὡς καὶ πρὸς ἀλλήλους ὑμῖν χρωμένοις αὐτῇ μακάριστον ποιεῖται τὸν βίον, καὶ ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων πλέον δοξαζομένους, ἀδήριτον καὶ παρὰ τοῖς αὖθις τὴν εὔκλειαν ὑμῖν ὑπάρξαι. Τούτων δ' ἂν ἐφικέσθαι δυνηθείητε, εἰ τῶν νόμων, οὓς ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ θεοῦ συνεταξάμην, κατήκοοι καὶ φύλακες γένοισθε, καὶ μελετῴητε τὴν σύνεσιν αὐτῶν. Ἄπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ἐπὶ τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, παρατιθέμενος ὑμᾶς νόμῳ τε σωφροσύνης καὶ κόσμῳ τῆς πολιτείας, καὶ ταῖς τῶν στρατηγῶν ἀρεταῖς, οἳ πρόνοιαν ἕξουσιν ὑμῶν τοῦ συμφέροντος. Θεός τε ὁ μέχρι τοῦ νῦν ἡγεμονεύσας ὑμῶν, καθ' οὗ βούλησιν καὶ ἐγὼ χρήσιμος ὑμῶν ἐγενόμην, οὐ μέχρι τοῦ δεῦρο ὑμῖν στήσει τὴν αὐτοῦ πρόνοιαν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐτοὶ βούλεσθε χρόνον τοῦτον ἔχειν προστάτην ἐν τοῖς τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύμασι μένοντες, ἐπὶ τοσοῦτον αὐτοῦ χρήσεσθε τῇ προμηθείᾳ. Γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσονται τὰς ἀρίστας, αἷς ἑπόμενοι τὴν εὐδαιμονίαν ἕξετε, ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος καὶ Ἰησοῦς, ἥ τε γερουσία καὶ τὰ τέλη τῶν φυλῶν· ὧν ἀκροᾶσθε μὴ χαλεπῶς, γινώσκοντες ὅτι πάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς εἰδότες, καὶ ἄρχειν ἴσονται παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτοῦ. Τήν τε ἐλευθερίαν ἡγεῖσθε, μὴ τὸ προσα-

γανακτεῖν οἷς ἂν ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες πράττειν ἀξιώσουσιν· νῦν μὲν γὰρ ἐν τῷ τοὺς εὐεργέτας ὑβρίζειν, ἐν τούτῳ τὴν παῤῥησίαν τίθεσθε. Ὃ δὴ τοῦ λοιποῦ φυλαττομένοις ὑμῖν ἄμεινον ἕξει τὰ πράγματα. Μηδὲ τὴν ἴσην ἐπὶ τούτοις ὀργήν ποτε λαμβάνετε, ᾗ κατ᾽ ἐμοῦ πολλάκις ἐτολμήσατε χρῆσθαι· γινώσκετε γὰρ ὡς πλεονάκις ἐκινδύνευσα ὑφ᾽ ὑμῶν ἀποθανεῖν, ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων. Ταῦτα δ᾽ οὐκ ὀνειδίζων ὑμᾶς προεθέμην, οὐ γὰρ ἐπ᾽ ἐξόδου τοῦ ζῆν δυςχεραίνοντας καταλιπεῖν ἠξίουν εἰς ἀνάμνησιν φέρων, μηδὲ παρ᾽ ὃν ἔπασχον αὐτὰ καιρὸν ἐν ὀργῇ γενόμενος, ἀλλ᾽ ὥςτε τοῦ σωφρονήσειν ὑμᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ᾽ αὐτό γε τοῦτ᾽ ἀσφαλὲς εἶναι, καὶ μηδὲν εἰς τοὺς προεστηκότας ἐξυβρίσαι διὰ πλοῦτον, ὃς ὑμῖν πολὺς διαβᾶσι τὸν Ἰορδάνην καὶ τὴν Χαναναίαν κτησαμένοις περιστήσεται. Ἐπεὶ προαχθέντες εἰς καταφρόνησιν ὑπ᾽ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς ὀλιγωρίαν, ἀπολεῖτε καὶ τὴν εὔνοιαν τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ. Ποιήσαντες δὲ τοῦτον ἐχθρὸν, τήν τε γῆν, ἣν κτᾶσθε κρατηθέντες ὅπλοις, ὑπὸ τῶν πολεμίων αὖθις ἀφαιρεθήσεσθε μετὰ μεγίστων ὀνει- 228
δῶν, καὶ σκεδασθέντες διὰ τῆς οἰκουμένης πᾶσαν ἐμπλήσετε τὴν γῆν καὶ θάλασσαν τῆς αὐτῶν δουλείας. Ἔσται δὲ ὑμῖν τούτων πεῖραν λαμβάνουσιν ἀνωφελὴς ἡ μετάνοια, καὶ ἡ τῶν οὐ φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. Ὅθεν εἰ βούλοισθε τούτους ὑμῖν μένειν, τῶν πολεμίων μηδένας ὑπολείπεσθε κρατήσαντες αὐτῶν, ἀλλὰ πάντας ἀπολλῦναι κρίνατε συμφέρειν, ἵνα μὴ ζώντων παραγευσάμενοι τῆς ἐκείνων ἐπιτηδεύσεως, διαφθείρητε τὴν πατρῴαν πολιτείαν. Ἔτι δὲ καὶ βωμοὺς καὶ ἄλση καὶ νεὼς ὁπόσους ἂν ἔχοιεν καταῤῥίπτειν παραινῶ, καὶ δαπανᾶν πυρὶ τὸ γένος αὐτῶν καὶ τὴν μνήμην. Βεβαία γὰρ ἂν οὕτως ὑμῖν μόνον ὑπάρξειεν ἡ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφάλεια. Ἵνα δὲ μὴ δι᾽ ἀμαθίαν τοῦ κρείττονος ἡ φύσις ὑμῶν πρὸς τὸ χεῖρον ἀπονεύσῃ, συνέθηκα ὑμῖν καὶ νόμους, ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ θεοῦ, καὶ πολιτείαν, ἧς τὸν

κόσμον φυλάξαντες ἁπάντων εὐδαιμονέστατοι κριθείητε."

3. Ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους καὶ τὴν διάταξιν τῆς πολιτείας ἀναγεγραμμένην. Οἱ δὲ ἐδάκρυόν τε καὶ πολλὴν ἐπιζήτησιν ἐποιοῦντο τοῦ στρατηγοῦ, μεμνημένοι τε ὧν κινδυνεύσειε καὶ προθυμηθείη τῆς περὶ αὐτῶν σωτηρίας, καὶ δυςελπιστοῦντες περὶ τῶν μελλόντων ὡς οὐκ ἐσομένης ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἧττόν τε τοῦ θεοῦ προνοησομένου διὰ τὸ Μωϋσῆν εἶναι τὸν παρακαλοῦντα. Ὧν τε ἐπὶ τῆς ἐρήμου μετ' ὀργῆς ὁμιλήσειαν αὐτῷ μετανοοῦντες, ἤλγουν, ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν εἰς δάκρυα προπεσόντα κρεῖττον καὶ τῆς ἐκ λόγου παρηγορίας τὸ ὑπ' αὐτῶν ποιῆσαι πάθος. Μωϋσῆς δ' αὐτοὺς παρηγόρει, καὶ τοῦ δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἀπάγων αὐτοὺς, χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει. Καὶ τότε μὲν οὕτω διελύθησαν.

4. Βούλομαι δὲ, τὴν πολιτείαν πρότερον εἰπὼν τῷ τε Μωϋσέως ἀξιώματι καὶ τῇ ἀρετῇ ἀναλογοῦσαν, καὶ μαθεῖν παρέξων δι' αὐτῆς τοῖς ἐντευξομένοις οἷα τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρχῆθεν ἦν, οὕτως ἐπὶ τὴν τῶν ἄλλων τραπέσθαι διήγησιν. Γέγραπται δὲ πάνθ' ὡς ἐκεῖνος κατέλιπεν, οὐδὲν ἡμῶν ἐπὶ καλλωπισμῷ προςθέντων, οὐδ' ὅ,τι μὴ κατελέλοιπε Μωϋσῆς. Νενεωτέρισται δ' ἡμῖν τὸ κατὰ γένος ἕκαστα τάξαι, σποράδην γὰρ ὑπ' ἐκείνου κατελείφθη γραφέντα, καὶ ὡς ἕκαστόν τι παρὰ τοῦ θεοῦ πύθοιτο. Τούτου χάριν ἀναγκαῖον ἡγησάμην προδιαστείλασθαι, μὴ καί τις ἡμῖν παρὰ τῶν ὁμοφύλων ἐντυγχανόντων τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γένηται. Ἔχει δε οὕτως ἡ διάταξις ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. Οὓς δὲ κοινοὺς ἡμῖν καὶ πρὸς ἀλλήλους κατέλιπε, τούτους ὑπερεθέμην εἰς τὴν περὶ ἐθῶν καὶ αἰτιῶν ἀπόδοσιν, ἣν συναντιλαμβανομένου τοῦ θεοῦ μετὰ ταύτην ἡμῖν τὴν πραγματείαν συντάξασθαι πρόκειται.

5. ‘Ἐπεὶ δ᾽ ἂν τὴν Χαναναίων γῆν κτησάμενοι,
καὶ σχολὴν ἐπὶ χρήσει τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε
τὸ λοιπὸν ἤδη κτίζειν προαιρεῖσθε, ταῦτα ποιοῦν- 229
τες τῷ θεῷ φίλα πράττετε, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βε-
βαίαν ἕξετε. Ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς Χαναναίων
γῆς ἐν τῷ καλλίστῳ καὶ δι᾽ ἀρετὴν ἐπιφανεῖ, ἣν ἂν
ὁ θεὸς αὐτῷ διὰ προφητείας ἐξέληται. Καὶ νεὼς εἷς
ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ κατειρ-
γασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων, οἳ κονιάματι
χρισθέντες εὐπρεπεῖς τε εἶεν καὶ καθάριοι πρὸς τὴν
θέαν. Ἡ δὲ ἐπὶ τοῦτον πρόσβασις ἔστω μὴ διὰ βαθ-
μίδων, ἀλλὰ προσχώσεως αὐτῷ κατὰ πρανοῦς γενο-
μένης. Ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει μήτε βωμὸς μήτε νεὼς
ἔστω· θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ Ἑβραίων γένος ἕν.

6. Ὁ δὲ βλασφημήσας θεὸν, καταλευσθεὶς κρε-
μάσθω δι᾽ ἡμέρας, καὶ ἀτίμως καὶ ἀφανῶς θαπτέσθω.

7. Συνερχέσθωσαν δὲ εἰς ἣν ἀποφήνωσι πόλιν
τὸν νεὼν τρὶς τοῦ ἔτους οἱ ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς,
ἧς ἂν Ἑβραῖοι κρατῶσιν, ὅπως τῷ θεῷ τῶν μὲν
ὑπηργμένων εὐχαριστῶσι, καὶ περὶ τῶν εἰς τὸ μέλ-
λον παρακαλῶσι, καὶ συνιέντες ἀλλήλοις καὶ συνευ-
ωχούμενοι προσφιλεῖς ὦσι· καλὸν γὰρ εἶναι μὴ ἀγνοεῖν
ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας καὶ τῶν αὐτῶν κοι-
νωνοῦντας ἐπιτηδευμάτων· τοῦτο δὲ ἐκ μὲν τῆς αὐ-
τῆς ἐπιμιξίας αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῇ τε ὄψει καὶ τῇ
ὁμιλίᾳ μνήμην αὐτῶν ἐντιθέντας· ἀνεπιμίκτους γὰρ
ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοτριωτάτους αὐτοῖς νομισθή-
σεσθαι.

8. Ἔστω δὲ καὶ δεκάτη τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις 230
ὑμῖν, χωρὶς ἧς διετάξατε τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λευΐταις
δίδοσθαι· ἣ πιπρασκέσθω μὲν ἐπὶ τῶν πατρίδων, εἰς
δὲ τὰς εὐωχίας ὑπηρετείτω καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν τὰς
ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει· δίκαιον γὰρ εἶναι τῶν ἐκ τῆς γῆς
ἀναδιδομένων, ἣν ὁ θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι παρα-
σχήσειεν, ἐπὶ τιμῇ τοῦ δεδωκότος ἀπολαύειν.

9. Ἐκ μισθοῦ γυναικὸς ἡταιρημένης θυσίας μὴ

τελεῖν, ἥδεσθαι γὰρ μηδενὶ τῶν ἀφ᾽ ὕβρεως τὸ θεῖον, χεῖρω δ᾽ οὐκ ἂν εἴη τῆς ἐπὶ τοῖς σώμασιν αἰσχύνης· ὁμοίως μηδ᾽ ἂν ἐπ᾽ ὀχεύσει κυνὸς, ἤτοι θηρευτικοῦ ἢ ποιμνίων φύλακος, λάβοι τις μισθὸν, ἐκ τούτου θύειν τῷ θεῷ.

10. Βλασφημείτω δὲ μηδεὶς θεοὺς, οὓς πόλεις ἄλλαι νομίζουσι· μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ᾽ ἂν ἐπω-
231 νομασμένον ᾖ τινι θεῷ κειμήλιον λαμβάνειν.

11. Μηδεὶς δ᾽ ἐξ ὑμῶν κλωστὴν ἐξ ἐρίου καὶ λίνου στολὴν φορείτω, τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις ταύτην ἀποδεδεῖχθαι.

12. Συνελθόντος δὲ τοῦ πλήθους εἰς τὴν ἱερὰν
πόλιν ἐπὶ ταῖς θυσίαις δι᾽ ἐτῶν ἑπτὰ, τῆς σκηνοπη-
γίας ἑορτῆς ἐνστάσης, ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ βήματος ὑψη-
λοῦ σταθεὶς, ἐφ᾽ οὗ γένοιτο ἐξάκουστος, ἀναγινω-
232 σκέτω τοὺς νόμους πᾶσι· καὶ μήτε γυνὴ μήτε παῖ-
δες εἰργέσθωσαν τοῦ ἀκούειν, ἀλλὰ μήτε οἱ δοῦλοι· καλὸν γὰρ ταῖς ψυχαῖς ἐγγραφέντας αὐτοὺς καὶ τῇ μνήμῃ φυλαχθῆναι, ὡς μηδέποτε ἐξαλειφθῆναι δυναμένους. Οὕτως γὰρ καὶ οὐδὲ ἁμαρτήσονται, μὴ δυνάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τῶν ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων· οἵ τε νόμοι πολλὴν πρὸς ἁμαρτάνοντας ἕξουσι παῤῥησίαν, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ πείσονται, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐγγραψάντων διὰ τῆς ἀκοῆς ἃ κελεύουσιν, ὥςτε εἶναι διὰ παντὸς ἔνδον παρ᾽ αὐτοῖς τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἧς ὀλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς αἴτιοι γεγόνασι. Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ παῖδες πρώτους τοὺς νόμους μάθημα κάλλιστον καὶ τῆς εὐδαιμονίας αἴτιον.

13. Δὶς δὲ ἑκάστης ἡμέρας, ἀρχομένης τε αὐ-
τῆς καὶ ὁπότε πρὸς ὕπνον ὥρα τρέπεσθαι, μαρτυ-
ρεῖν τῷ θεῷ τὰς δωρεὰς, ἃς ἀπαλλαγεῖσιν αὐτοῖς ἐκ
τῆς Αἰγυπτίων γῆς παρέσχε, δικαίας οὔσης φύσει τῆς
εὐχαριστίας, καὶ γενομένης ἐπ᾽ ἀμοιβῇ μὲν τῶν ἤδη
γεγονότων, ἐπὶ δὲ προτροπῇ τῶν ἐσομένων· ἐπιγρά-
233 φειν δὲ καὶ τοῖς θυρώμασιν αὐτῶν τὰ μέγιστα ὧν

εὐηργέτησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἔν τε βραχίοσιν ἕκαστον διαφαίνειν· ὅσα τε τὴν ἰσχὺν ἀποσημαίνειν δύναται τοῦ θεοῦ καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν, φέρειν ἐγγεγραμμένα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ βραχίονος· ὡς περίβλεπτον πανταχόθεν τὸ περὶ αὐτοὺς πρόθυμον τοῦ θεοῦ.

14. Ἀρχέσθωσαν δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν ἄνδρες ἑπτὰ, οἱ καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν περὶ τὸ δίκαιον σπουδὴν προησκηκότες· ἑκάστη δὲ ἀρχῇ δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τῶν Λευϊτῶν φυλῆς· ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες ταῖς πόλεσιν ἐν ἁπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί τισιν ἐξεῖναι· τῆς πρὸς τοὺς ἐν 234
ἀξιώματι τῶν ἀνθρώπων αἰδοῦς αὐτῶν εὐλαβεστέρους, ὥςτε τοῦ θεοῦ μὴ καταφρονεῖν, ἀπεργαζομένης. Οἱ δὲ δικασταὶ ἀποφήνασθαι κύριοι περὶ τοῦ δόξαντος αὐτοῖς ἔστωσαν· πλὴν εἰ μὴ ἢ χρήματα λαβόντας τις αὐτοὺς ἐπὶ διαφθορᾷ τοῦ δικαίου ἐνδείξηται, ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν προφέροι, καθ' ἣν οὐ καλῶς ἐλέγχει αὐτοὺς ἀποφηναμένους· οὔτε γὰρ κέρδει χαριζομένους οὔτ' ἀξιώματι προςῆκον φανερὰς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. Ὁ γὰρ θεὸς ἂν οὕτως δόξειε καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀσθενέστερος ἐκείνων οἷς ἄν τις κατὰ φόβον ἰσχύος προςνείμῃ τὴν ψῆφον κεκρῖσθαι· τοῦ γὰρ θεοῦ ἰσχύς ἐστι τὸ δίκαιον. Τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις, ἐκείνους τοῦ θεοῦ δυνατωτέρους ποιεῖ· ἂν δὲ οἱ δικασταὶ μὴ νοῶσι περὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς παρατεταγμένων ἀποφήνασθαι, — συμβαίνει δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις! — ἀκέραιον ἀναπεμπέτωσαν τὴν δίκην εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν, καὶ συνελθόντες ὅ,τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης καὶ ἡ γερουσία τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν.

15. Εἷς δὲ μὴ πιστευέσθω μάρτυς, ἀλλὰ τρεῖς ἢ τὸ τελευταῖον δύο· ὧν τὴν μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὰ προβεβιωμένα. Γυναικῶν δὲ μὴ ἔστω μαρ-

τυρία, διὰ κουφότητα καὶ θράσος τοῦ γένους αὐτῶν· μαρτυρείτωσαν δὲ μήτε δοῦλοι, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀγένειαν, οὓς ἢ διὰ κέρδος εἶκος ἢ διὰ φόβον μὴ τὰ ἀληθῆ μαρτυρῆσαι. Ἂν δέ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πιστευθῇ, πασχέτω ταῦτ᾽ ἐλεγχθεὶς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν.

16. Ἂν δὲ πραχθέντος φόνου ἔν τινι χώρᾳ μὴ εὑρίσκηται ὁ δράσας, μήθ᾽ ὑπονοῆταί τις ὡς διὰ μῖσος ἀπεκτονηκὼς, ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μετὰ πολλῆς σπουδῆς, μήνυτρα προθέμενοι. Μηδενὸς δὲ τῶν τοιούτων μηνύοντος, αἱ ἀρχαὶ τῶν πόλεων τῶν πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπράχθη, καὶ ἡ γερουσία συνελθόντες, μετρείτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου ὅπου κεῖται
235 ὁ νεκρὸς τὴν χώραν. Ἡ δ᾽ ἂν ᾖ πλησιαιτάτη πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, πριάμενοι δάμαλιν, καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα καὶ ἀνεπιτήδειον ἀρότρῳ καὶ φυτοῖς χωρίον, τοὺς τένοντας κοψάτωσαν τῆς βοὸς, καὶ χέρνιβας ἑλόμενοι ὑπὲρ κεφαλῆς τῆς βοὸς οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καθαρὰς ἀναβοησάτωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ἀπὸ τοῦ φόνου, καὶ μήτε δρᾶσαι, μήτε δρωμένῳ παρατυχεῖν, ἐπικαλεῖσθαι δὲ ἵλεω τὸν θεὸν, καὶ μηκέτι τοιοῦτο δεινὸν συμβῆναι τῇ γῇ πάθος.

17. Ἀριστοκρατία μὲν οὖν κράτιστον καὶ ὁ κατ᾽ αὐτὴν βίος, καὶ μὴ λάβοι πόθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύτην στέργοιτε, τοὺς νόμους ἔχοντες
236 δεσπότας καὶ κατ᾽ αὐτοὺς ἕκαστα πράττοντες. Ἀρκεῖ γὰρ ὁ θεὸς ἡγεμὼν εἶναι. Βασιλέως δ᾽ εἰ γένοιτο ἔρως ὑμῖν, ἔστω μὲν οὗτος ὁμόφυλος, πρόνοια δ᾽ αὐτῷ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς διαπαντὸς ἔστω. Παραχωρείτω δὲ οὗτος τοῖς μὲν νόμοις καὶ τῷ θεῷ τὰ πλείονα τοῦ φρονεῖν, πρασσέτω δὲ μηδὲν δίχα τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῆς τῶν γερουσιαστῶν γνώμης· γάμοις τε μὴ πολλοῖς χρώμενος, μηδὲ πλῆθος διώκων χρημάτων μηδ᾽ ἵππων, ὧν αὐτῷ παραγενομένων ὑπερήφανος ἂν τῶν νόμων ἔσοιτο. Κωλυέσθω δὲ, εἰ τού-

των τι διὰ σπουδῆς ἔχοι, γίνεσθαι τοῦ συμφέροντος ὑμῖν δυνατώτερος.

18. Ὅρους γῆς μὴ ἐξέστω κινεῖν, μήτε οἰκείας μήτ᾽ ἀλλοτρίας πρὸς οὕς ἐστιν ὑμῖν εἰρήνη· φυλαττέσθω δὲ ὥσπερ θεοῦ ψῆφον βέβαιον εἰς αἰῶνα κειμένην ἀναιρεῖν, ὡς πολέμων ἐντεῦθεν καὶ στάσεων γινομένων, ἐκ τοῦ πλεονεκτοῦντας προσωτέρω χωρεῖν βούλεσθαι τῶν ὅρων· μὴ γὰρ μακρὰν εἶναι τοῦ καὶ τοὺς νόμους ὑπερβαίνειν τοὺς τὸν ὅρον μετακινοῦντας.

19. Γῆν ὁ φυτεύσας, πρὸ ἐτῶν τεσσάρων ἂν καρπὸν προβάλῃ τὰ φυτὰ, μήτε τῷ θεῷ ἀπαρχὰς ἐντεῦθεν ἀποφερέτω, μήτ᾽ αὐτὸς χρήσθω· οὐ γὰρ κατὰ καιρὸν τοῦτον ὑπ᾽ αὐτῶν ἐνεχθῆναι· βιασαμένης δὲ τῆς φύσεως ἀώρως, μήτε τῷ θεῷ ἁρμόζειν, μήτ᾽ αὐτῷ τῷ δεσπότῃ χρῆσθαι. Τῷ δὲ τετάρτῳ τρυγάτω πᾶν τὸ γενόμενον, τότε γὰρ ὥριον εἶναι, καὶ συναγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν κομιζέτω, καὶ σὺν τῇ δεκάτῃ τοῦ ἄλλου καρποῦ μετὰ τῶν φίλων εὐωχούμενος ἀναλισκέτω, καὶ μετ᾽ ὀρφανῶν καὶ χηρευουσῶν γυναικῶν. Πέμπτου δὲ ἔτους κύριος ἔστω τὰ φυτὰ καρποῦσθαι.

20. Τὴν ἀμπέλοις κατάφυτον γῆν μὴ σπείρειν· ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ τρέφειν τοῦτο τὸ φυτὸν, καὶ τῶν ἐξ ἀρότρου πόνων ἀπηλλάχθαι· βουσὶν ἀροῦν τὴν γῆν, καὶ μηδὲν τῶν ἑτέρων ζώων σὺν αὐτοῖς ὑπὸ ζεύγλην ἄγοντας, ἀλλὰ κατ᾽ οἰκεῖα γένη καὶ ἐκείνοις ποιεῖσθαι τὸν ἄροτον· εἶναι δὲ καθαρὰ τὰ σπέρματα καὶ ἀνεπίμικτα, καὶ μὴ σύνδυο καὶ τρία σπείρειν, οὐ γὰρ τῇ τῶν ἀνομοίων κοινωνίᾳ χαίρειν τὴν φύσιν· μὴ 237
δὲ κτήνεσιν ἐπάγειν ὅσα μὴ συγγενῆ, δέος γὰρ ἐκ τούτου μὴ διαβῇ καὶ μέχρι τῶν ἀνθρώπων ἡ πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἀτιμία, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν περὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰ φαῦλα πρότερον λαβοῦσα. Δεῖ δὲ μηδὲν εἶναι τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ἐξ οὗ κατὰ μίμησιν παρατροπή τις τῶν κατὰ τὴν πολιτείαν ἔσοιτο,

ἀλλ᾽ ὡς οὐ περὶ τῶν τυχόντων ἀμελεῖται τοῖς νόμοις εἰδόσι προνοεῖσθαι τοῦ κατ᾽ αὐτοὺς ἀμέμπτου.

21. Ἀμῶντας δὲ καὶ συναιροῦντας τὰ θέρη, μὴ
καλαμᾶσθαι· καταλείπειν δέ τινα καὶ τῶν δραγμάτων
τοῖς βίου σπανίζουσιν, ἕρμαιον εἶναι τούτοις πρὸς
διατροφήν· ὁμοίως δὲ καὶ τῆς τρύγης ἀπολείπειν τὰς
ἐπιφυλλίδας τοῖς πένησι· καὶ τῶν ἐλαίων παρεῖναί τι
τοῦ καρποῦ πρὸς συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι
μεταλαβεῖν. Οὐ τοσαύτη γὰρ ἂν ἐκ τῆς ἐπ᾽ ἀκριβὲς
αὐτῶν συλλογῆς εὐπορία τοῖς δεσπόταις γένοιτο, ὅση
χάρις ἐκ τῶν δεομένων ἔλθοι, τό τε θεῖον τὴν γῆν
προθυμοτέραν εἰς τὴν ἐκτροφὴν τῶν καρπῶν ἀπερ-
γάσεται, μὴ τοῦ καθ᾽ αὐτοὺς προνοουμένων λυσιτε-
λοῦς, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν ἄλλων διατροφῆς λόγον ἐχόν-
των. Μηδὲ βοῶν, ὁπότε τρίβοιεν τοὺς στάχυας, ἀπο-
δεῖν τὰ στόματα ἐπὶ τῆς ἅλωος· οὐ γὰρ εἶναι δί-
καιον εἴργειν τοὺς συνειργασμένους τοῦ καρποῦ, καὶ
περὶ τὴν γένεσιν αὐτοῦ πονήσαντας· μηδὲ ὀπώρας
ἀκμαζούσης κωλύειν ἅπτεσθαι τοὺς ὁδῷ βαδίζοντας,
ἀλλ᾽ ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ἐπιτρέπειν ἐμπίπλασθαι,
κἂν ἐγχώριοι τυγχάνωσι κἂν ξένοι, χαίροντας ἐπὶ τῷ
παρέχειν αὐτοῖς τῶν ὡραίων μεταλαμβάνειν· ἐπιφέ-
ρεσθαι δ᾽ αὐτοῖς μηδὲν ἐξέστω· μηδὲ τρυγῶντες ὧν
εἰς τὰς ληνοὺς κομίζουσιν εἰργέτωσαν τοὺς ὑπαντιά-
ζοντας ἐπεσθίειν, ἄδικον γὰρ ἀγαθῶν, ἃ κατὰ βού-
λησιν θεοῦ παρῆλθον εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς ἐπι-
238 θυμοῦσιν αὐτῶν μεταλαμβάνειν, τῆς ὥρας ἐν ἀκ-
μῇ τε οὔσης καὶ σπευδούσης ἀπελθεῖν, ὡς τῷ θεῷ
κεχαρισμένον ἂν εἴη, κἂν ὑπ᾽ αἰσχύνης τινὰς ὀκνοῦν-
τας ἅψασθαι, λαβεῖν παρακαλείτωσαν, ὄντας μὲν Ἰσ-
ραηλίτας, ὡς κοινωνοὺς καὶ δεσπότας διὰ τὴν συγγέ-
νειαν· ἀφιγμένους δ᾽ ἀλλαχόθεν ἀνθρώπους ξενίων
τυχεῖν ἀξιοῦντες, ὧν ὁ θεὸς καθ᾽ ὥραν αὐτοῖς παρέ-
σχεν. Ἀναλώματα γὰρ οὐχ ἡγητέον, ὅσα τις κατὰ
χρηστότητα παρίησιν ἀνθρώπῳ λαμβάνειν, τοῦ θεοῦ
τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν χορηγοῦντος, οὐκ ἐπὶ τὸ

καρποῦσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ διδόναι φιλοτίμως, καὶ βουλομένου τῷ τρόπῳ τούτῳ τὴν ἰδίαν περὶ τὸν Ἰσραηλιτῶν λαὸν εὔνοιαν καὶ τὴν χορηγίαν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος αὐτοῖς καὶ ἐκείνοις μεταδιδόντων. Ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιήσας, πληγὰς μιᾶ λιπούσας τεσσαράκοντα τῷ δημοσίῳ σκύτει λαβὼν, τιμωρίαν ταύτην αἰσχίστην ἐλεύθερος ὑπομενέτω, ὅτι τῷ κέρδει δουλεύσας ὕβρισε τὸ ἀξίωμα. Καλῶς γὰρ ὑμῖν ἔχει, πεπειραμένοις ἐν Αἰγύπτῳ συμφορῶν καὶ κατὰ τὴν ἐρημίαν, πρόνοιαν τῶν ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι, καὶ τυχόντας εὐπορίας ἐξ ἐλέου καὶ προνοίας τοῦ θεοῦ, τὴν αὐτὴν ταύτην ἐξ ὁμοίου πάθους ἀπομερίζειν τοῖς δεομένοις.

22. Ταῖς δὲ δεκάταις δυσὶν, ἃς ἔτους ἑκάστου
προεῖπον τελεῖν, τὴν μὲν τοῖς Λευΐταις, τὴν δὲ ἑτέ- 239
ραν πρὸς τὰς εὐωχίας, τρίτην πρὸς αὐταῖς κατὰ 240
τὸ ἔτος τρίτον συμφέρειν εἰς διανέμησιν τῶν σπανιζόντων, γυναιξί τε χήραις καὶ παισὶν ὀρφανοῖς· τῶν δ' ὡραίων ὅ,τι καὶ πρῶτον ἑκάστῳ τύχῃ γενόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομιζέτωσαν, καὶ τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς ἐνεγκαμένης αὐτὰ γῆς, ἣν αὐτοῖς κτήσασθαι παρέσχεν, εὐλογήσαντες, θυσίας ἃς ὁ νόμος αὐτοῖς ἐπιφέρειν κελεύει ἐπιτελέσαντες, τούτων τὰ πρωτόλεια τοῖς ἱερεῦσι διδότωσαν. Ἐπειδὰν δὲ ταῦτα ποιήσας τις, καὶ πάντων ταῖς δεκάταις ἅμα ταῖς εἰς τοὺς Λευΐτας καὶ τὰς εὐωχίας ταῖς ἀπαρχαῖς ἀπενηνοχὼς, ἀπεῖναι μέλλῃ πρὸς αὐτὸν οἴκαδε, στὰς ἀντικρὺς τοῦ τεμενίσματος εὐχαριστησάτω μὲν τῷ θεῷ, ὅτι τῆς ἀπ' Αἰγυπτίων αὐτοὺς ὕβρεως ἀπαλλάξας γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔδωκε καρποῦσθαι, μαρτυράμενος δὲ ὡς τάς τε δεκάτας κατὰ τοὺς Μωϋσέως τελέσειε νόμους, αἰτησάσθω τὸν θεὸν εὐμενῆ καὶ ἵλεων αὐτῷ
διαπαντὸς εἶναι, καὶ κοινῇ πᾶσιν Ἑβραίοις διαμέ- 241
νειν, φυλάττοντα μὲν ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, προσκτήσαντα δὲ ὅσα δύναται χαρίζεσθαι.

23. *Γαμείτωσαν δὲ ἐν ὥρᾳ γάμου γενόμενοι παρθένους ἐλευθέρας γονέων ἀγαθῶν· ὁ δὲ μὴ μέλλων ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζευγνύσθω συνοικοῦσαν ἄλλῳ νοθεύσας, μὴ δὲ λυπῶν τὸν πρότερον αὐτῆς ἄνδρα· δούλαις δὲ μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐλευθέροις, μηδ' ἂν ὑπ' ἔρωτος πρὸς τοῦτό τινες ἐκβιάζωνται. Κρατεῖν δὲ τῆς ἐπιθυμίας τὸ εὐπρεπὲς καὶ τοῖς ἀξιώμασι πρόςφορον. Ἔτι δὲ μηδ' ἡταιρημένης εἶναι γάμον, ἧς δι' ὕβριν τοῦ σώματος τὰς ἐπὶ τῷ γάμῳ θυσίας ὁ θεὸς οὐκ ἂν πρόσοιτο· γένοιτο γὰρ ἂν οὕτω τῶν παίδων τὰ φρονήματα ἐλευθέρια καὶ πρὸς ἀρετὴν ὄρθια, εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φύντες αἰσχρῶν, μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρᾳ συνελθόντων. Εἴ τις ὡς παρθένον μνηστευσάμενος, ἔπειτα μὴ τοιαύτην εὕροι, δίκην λαχὼν αὐτὸς μὲν κατηγορείτω, χρώμενος εἰς ἀπόδειξιν οἷς ἂν ἔχοι τεκμηρίοις· ἀπολογείσθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὃς ἂν μετὰ τούτους ἐγγυτέρω δοκεῖ τοῦ γένους. Καὶ κριθεῖσα μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω τῷ κατηγορήσαντι, μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐκείνου ἀποπέμπεσθαι αὐτὴν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας αὐτῷ παράσχοι, καὶ πρὸς ἃς οὐδ' ἀντειπεῖν δυνηθείη. Τοῦ δὲ τολμηρῶς καὶ προπετῶς ἐπενεγκεῖν αἰτίαν καὶ διαβολὴν πρόςτιμον ἐκτινέτω, πληγὰς τεσσαράκοντα μιᾶς λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεντήκοντα σίκλους ἀποτινέτω τῷ πατρί· ἂν δ' ἐλέγξῃ τὴν παιδίσκην ἐφθαρμένην, δημότις μὲν οὖσα, τοῦ μὴ σωφρόνως προστῆναι τῆς παρθενίας ἄχρι νομίμων γάμων, καταλευέσθω, ἂν δ' ἐξ ἱερέων ᾖ γεγεννημένη, καιέσθω ζῶσα. Δύο γυναικῶν οὐσῶν τινι, καὶ τῆς μὲν ἑτέρας ἐπὶ τιμῇ σφόδρα καὶ εὐνοίᾳ κειμένης ἢ δι' ἔρωτα καὶ κάλλος ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τῆς δὲ ἑτέρας ἐν ἐλάττονι μοίρᾳ τυγχανούσης, ἂν ὁ ἐκ τῆς ἀγαπωμένης παῖς γενόμενος, νεώτερος ὢν τοῦ ἐκ τῆς ἑτέρας φύντος, ἀξιοῖ διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα τοῦ πατρὸς εὔνοιαν τῶν πρεσβείων τυγχάνειν,
242 ὥςτε διπλοῦν τὸ μέρος τῆς πατρῴας οὐσίας λαμ-*

βάνειν — τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς νόμοις διεταξάμην — μὴ συγκεχωρήσθω· ἄδικον γὰρ τὸν τῇ γενέσει πρεσβύτερον, ὅτι τὰ τῆς μητρὸς αὐτῷ ἥττονα, παρὰ τῇ διαθέσει τοῦ πατρὸς τῶν ὀφειλομένων αὐτῷ στέρεσθαι. Ὁ κόρην ἄλλῳ κατηγγυημένην φθείρας, εἰ μὲν πείσας καὶ πρὸς τὴν φθορὰν συγκάταινον λαβὼν, ἀποθνησκέτω σὺν αὐτῇ· πονηροὶ γὰρ ὁμοίως ἑκάτεροι, ὁ μὲν τὸ αἴσχιστον πείσας ἑκουσίως ὑπομεῖναι, καὶ προτιμῆσαι τοῦτο τοῦ ἐλευθέρου γάμου τὴν κόρην, ἡ δὲ παρασχεῖν αὐτὴν πεισθεῖσα δι᾽ ἡδονὴν ἢ διὰ κέρδος πρὸς τὴν ὕβριν· ἐὰν δέ που μόνη περιπεσὼν βιάσηται μηδενὸς βοηθοῦ παρόντος, μόνος ἀποθνησκέτω. Ὁ φθείρας παρθένον μήπω κατηγγυημένην, αὐτὸς γαμείτω· ἢν δὲ τῷ πατρὶ τῆς κόρης μὴ δόξῃ συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα σίκλους τὴν τιμὴν τῆς ὕβρεως καταβαλλέτω. Γυναικὸς τῆς συνοικούσης βουλόμενος διαζευχθῆναι καθ᾽ ἃς δηποτοῦν αἰτίας, — πολλαὶ δ᾽ ἂν τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦται γίνοιντο, — γράμμασι μὲν περὶ τοῦ μηδέποτε συνελθεῖν ἰσχυριζέσθω· λάβοι γὰρ ἂν οὕτως ἐξουσίαν ἡ γυνὴ συνοικεῖν ἑτέρῳ, πρότερον γὰρ οὐκ ἐφετέον· εἰ δὲ καὶ πρὸς ἐκεῖνον κακωθείη, ἢ τελευτήσαντος αὐτοῦ θελήσειε γαμεῖν ὁ πρότερος, μὴ ἐξεῖναι αὐτὴν ἐπανιέναι. Τὴν ἄτεκνον, τοῦ ἀνδρὸς αὐτῇ τετελευτηκότος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμείτω, καὶ τὸν παῖδα τὸν γινόμενον τῷ τοῦ τεθνεῶτος καλέσας ὀνόματι, τρεφέτω τοῦ κλήρου διάδοχον· τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς δημοσίοις λυσιτελήσει γινόμενον, τῶν οἴκων οὐκ ἐκλειπόντων, καὶ τῶν χρημάτων τοῖς συγγενέσι μενόντων· καὶ ταῖς γυναιξὶ κουφισμὸν οἴσει τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔγγιστα τῶν προτέρων ἀνδρῶν συνοικούσαις. Ἐὰν δὲ μὴ βούληται γαμεῖν ὁ ἀδελφὸς, ἐπὶ τὴν γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ, μαρτυράσθω τοῦθ᾽ ὅτι βουλομένην αὐτὴν ἐπὶ τοῦ οἴκου μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ προσδέχοιτο, ὑβρίζων τὴν τοῦ τεθνηκότος ἀδελφοῦ μνήμην. Ἐρουμένης δὲ τῆς γερουσίας διὰ ποίαν αἰτίαν ἀλλοτρίως ἔχοι

πρὸς τὸν γάμον, ἄν τε μικρὰν ἄν τε μείζω λέγῃ,
πρὸς ταῦτα ῥεπέτω, ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τοῦ
ἀδελφοῦ τὰ σάνδαλα, καὶ πτύσασα αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσ-
ωπον, τούτων αὐτὸν ἄξιον εἶναι παρ' αὐτῆς λεγέτω
τυγχάνειν, ὑβρίσαντα τὴν τοῦ κατοιχομένου μνήμην.
Καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς γερουσίας ἀπείτω, τοῦτ' ἔχων ὄνει-
δος πρὸς ἅπαντα τὸν βίον, ἡ δὲ ᾧπερ ἂν βουληθῇ
τινι τῶν δεομένων γαμείσθω. Ἂν δ' αἰχμάλωτόν τις
λάβῃ παρθένον, ἄν τε καὶ γεγαμημένην, βουλομένῳ
συνοικεῖν μὴ πρότερον ἐξέστω εὐνῆς ἅψασθαι καὶ κοι-
νωνίας, πρὶν ἢ ξυραμένην αὐτὴν, καὶ πένθιμον σχῆμα
ἀναλαβοῦσαν, ἀποθρηνῆσαι συγγενεῖς καὶ φίλους τοὺς
243 ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ, ὅπως τὸ ἐπ' αὐτοῖς κο-
ρέσασα λυπηρὸν, ἔπειτα οὕτως ἐπ' εὐωχίας τραπῇ καὶ
γάμους· καλὸν γὰρ εἶναι καὶ δίκαιον παιδοποιὸν πα-
ραλαμβάνοντα θεραπεύειν αὐτῆς τὸ βουλητὸν, ἀλλὰ
μὴ τὴν ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον, τοῦ κατ' αὐ-
τὴν ἀμελεῖν κεχαρισμένου. Τριάκοντα δ' ἡμερῶν τῷ
πένθει διελθουσῶν, αὐτάρκεις γὰρ ἐπὶ τοῖς δακρύοις
αὗται τῶν φιλτάτων τοῖς φρονίμοις, τότε χωρεῖν ἐπὶ
τὸν γάμον· εἰ δ' ἐμπλησθεὶς τῆς ἐπιθυμίας ὑπερη-
φάνευσεν αὐτὴν γαμετὴν ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω
καταδουλοῦν αὐτὴν, ἀλλ' ὅπη βούλεται χωρεῖν ἀπείτω,
τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσα.

24. Ὅσοι δ' ἂν τῶν νεωτέρων περιφρονοῦσι τοὺς
γονεῖς, καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμωσιν, ἢ δι' αἰσχύνην
ἢ διὰ σύνεσιν ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτοὺς, πρῶτον μὲν
λόγοις αὐτοὺς νουθετείτωσαν οἱ πατέρες, — αὐτάρ-
κεις γὰρ ἐπιφύεσαν οὗτοι δικασταί, — συνελθεῖν μὲν
ἀλλήλοις οὐχ ἡδονῆς ἕνεκα λέγοντες, οὐδὲ τῆς τῶν
χρημάτων αὐξήσεως, κοινῶν τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόν-
των γενομένων, ἀλλ' ὅπως παίδων τύχωσιν, οἳ γηρο-
κομήσουσιν αὐτοὺς, καὶ ὧν ἂν δέωνται παρ' αὐτῶν
ἕξουσι. Γενόμενον δέ γε, μετὰ χαρᾶς καὶ τοῦ τῷ
θεῷ χάριν εἰδέναι τὴν μεγίστην, ἀράμενοι, διὰ σπου-
δῆς ἀνεθρέψαμεν, μηδενὸς φειδὼ ποιούμενοι τοῦ καὶ

δόξαντος εἰς σωτηρίαν τὴν σὴν καὶ παιδείαν τῶν ἀρίστων εἶναι χρησίμου. ν δὲ — συγγνώμην γὰρ δεῖ νέμειν ἐφ᾽ ἁμαρτήμασι νέων — ἀποχρήσοι ὅσα τῆς εἰς ἡμᾶς τιμῆς ὠλιγώρησας, καὶ μεταβαλοῦ πρὸς τὸ σωφρονέστερον· λογισάμενος καὶ τὸν θεὸν ἐπὶ τοῖς εἰς πατέρας τολμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι καὶ αὐτὸς πατὴρ τοῦ παντὸς ἀνθρώπων γένους ἐστὶ, καὶ συνατιμοῦσθαι δοκεῖ τοῖς τὴν αὐτὴν αὐτῷ προσηγορίαν ἔχουσιν, οὐχ ὧν προσῆκον αὐτοῖς παρὰ τῶν παίδων τυγχανόντων. Καὶ νόμος κολαστὴς γίνεται τῶν τοιούτων ἀπαραίτητος, οὗ σὺ μὴ πειραθείης.᾽ Κἂν μὲν τούτοις θεραπεύηται τὸ τῶν νέων αὔθαδες, ἀπαλλαττέσθωσαν τῶν ἐπὶ τοῖς ἠγνοημένοις ὀνείδων. Οὕ- 244
τως γὰρ ὅ,τε νομοθέτης ἀγαθὸς ἂν εἴη, καὶ οἱ πατέρες εὐτυχεῖς, οὐκ ἐπιδόντες οὔτε υἱὸν κολαζόμενον οὔτε θυγατέρα. Εἰ δὲ οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ᾽ αὐτῶν διδασκαλία τοῦ σωφρονεῖν τὸ μηδὲν εἶναι φανῶσιν, ἐχθροὺς δ᾽ ἀσπόνδους ποιεῖ αὐτῷ τοὺς νόμους τοῖς συνεχέσι κατὰ τῶν γονέων τολμήμασι, προαχθεὶς ὑπ᾽ αὐτῶν τούτων ἔξω τῆς πόλεως τοῦ πλήθους ἑπομένου, καταλευέσθω, καὶ μείνας δι᾽ ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς θέαν τὴν ἁπάντων, θαπτέσθω νυκτός· οὕτως δὲ καὶ οἱ ὁπωσοῦν ὑπὸ τῶν νόμων ἀναιρεθῆναι κατακριθέντες. Θαπτέσθωσαν δὲ καὶ οἱ πολέμιοι, καὶ νεκρὸς μηδὲ εἷς γῆς ἄμοιρος κείσθω, περαιτέρω τοῦ δικαίου τιμωρίαν τινύων.

25. Δανείζειν δὲ Ἑβραίων ἐπὶ τόκοις ἐξέστω μηδενὶ, μή τε βρωτὸν μή τε ποτόν· οὐ γὰρ δίκαιον προσοδεύεσθαι τοῦ ὁμοφύλου τὰς τύχας, ἀλλὰ βοηθήσαντα ταῖς χρείαις αὐτοῦ, κέρδος εἶναι νομίζειν τήν τ᾽ ἐκείνων εὐχαριστίαν καὶ τὴν ἀμοιβὴν τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ γενησομένην ἐπὶ τῇ χρηστότητι.

26. Οἱ δὲ λαβόντες εἴτε ἀργύρια εἴτε τινὰ τῶν καρπῶν ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, κατὰ νοῦν αὐτοῖς τῶν παρὰ τοῦ θεοῦ χωρησάντων, κομίζοντες μεθ᾽ ἡδονῆς ἀποδιδότωσαν τοῖς δοῦσιν, ὥσπερ ἀποθέμενοι εἰς τὰ αὐ-

τῶν, καὶ πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἕξοντες. Ἂν δ᾽ ἀναισχυν-
τῶσι περὶ τὴν ἀπόδοσιν, μὴ πρὸς τὴν οἰκίαν βαδί-
σαντας ἐνεχυριάζειν, πρὶν ἢ δίκη περὶ τούτου γένη-
ται· τὸ δ᾽ ἐνέχυρον αἰτεῖν ἔξω, καὶ τὸν ὀφείλοντα κο-
μίζειν δι᾽ αὑτοῦ, μηδὲν ἀντιλέγοντα τῷ μετὰ νόμου
βοηθείας ἐπ᾽ αὐτὸν ἥκοντι. Κἂν μὲν εὔπορος ᾖ ὁ
ἐνεχυριασμένος, κατεχέτω τοῦτο μέχρι τῆς ἀποδόσεως
245 ὁ δεδανεικὼς, ἂν δὲ πένης, ἀποτιθέτω πρὶν ἡλίου
δυσμῶν, καὶ μάλιστα ἂν ἱμάτιον ᾖ τὸ ἐνέχυρον, ὅπως
εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦτο, φύσει τοῦ θεοῦ τοῖς πενομένοις
ἔλεον νέμοντος. Μύλην δὲ καὶ τὰ περὶ ταύτην σκεύη
μὴ ἐξεῖναι λαμβάνειν ἐνέχυρον, ὅπως μὴ στέρωνται
καὶ τῶν πρὸς τὰ σιτία ὀργάνων, μηδ᾽ ὑπ᾽ ἐνδείας πά-
θωσί τι τῶν χειρόνων.

27. Ἐπ᾽ ἀνθρώπου μὲν κλοπῇ θάνατος ἔστω ζημία, ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ὑφελόμενος, τὸ διπλοῦν ἀποτινύτω. Κτείνας δ᾽ ἐπὶ τοῖς κατ᾽ οἶκον κλεπτομένοις τις ἀθῶος ἔστω, καὶ εἰ πρὸς διορύγματι τειχίου. Βόσκημα δὲ ὁ κλέψας τετραπλῆν τὴν ζημίαν ἀποτινύτω, πλὴν βοὸς, πενταπλῆν δὲ ὑπὲρ τούτου καταβαλλέτω. Ὁ δὲ τὸ ἐπιτίμιον ἄπορος διαλύσασθαι, δοῦλος ἔστω τοῖς καταδικασαμένοις.

28. Πραθεὶς δὲ ὁμοφύλῳ τις ἓξ ἔτη δουλευέτω, τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἐλεύθερος ἀφείσθω, ἐὰν δὲ, τέκνων αὐτῷ γενομένων ἐκ δούλης παρὰ τῷ πριαμένῳ, διὰ τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν πρὸς τὰ οἰκεῖα φιλοστοργίαν βούληται δουλεύειν, ἐνιαυτοῦ ἐνστάντος τοῦ Ἰωβήλου, πεντηκοστὸς δὲ ἐνιαυτός ἐστιν, ἐλευθερούσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα ἐλευθέραν ἐπαγόμενος.

29. Ἐὰν δέ τις ἢ χρυσίον ἢ ἀργύριον εὕρῃ καθ᾽ ὁδὸν, ἐπιζητήσας τὸν ἀπολωλοκότα, καὶ κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ εὗρεν, ἀποδότω, τὴν ἐκ τῆς ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν οὐκ ἀγαθὴν ὑπολαμβάνων. Ὁμοίως καὶ περὶ βοσκημάτων οἷς ἂν ἐντύχοι τις κατ᾽ ἐρημίαν πλανωμένοις, μὴ εὑρεθέντος τοῦ κυρίου παραχρῆμα παρ᾽

αὐτῷ φυλαττέτω, μαρτυράμενος τὸν θεὸν μὴ νοσφί-
ζεσθαι ἀλλότρια.

30. Μὴ ἐξεῖναι δὲ παριέναι κτηνῶν τινι κακο-
παθούντων ὑπὸ χειμῶνος πεπτωκότων ἐν πηλῷ· 246
συνδιασώζειν δὲ, καὶ τὸν πόνον οἰκεῖον ἡγησάμενον
βοηθεῖν.

31. Μηνύειν δὲ καὶ τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ
μὴ γέλωτα θηρωμένους αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλάνῃ τὴν
ἑτέρου χρείαν.

32. Ὁμοίως μηδὲ βλασφημείτω τις τὸν ἀπόντα
καὶ τὸν ἐνεόν.

33. Ἐν μάχῃ τις, ὅπου μὴ σίδηρος, πληγεὶς,
παραχρῆμα μὲν ἀποθανὼν ἐκδικείσθω, ταὐτὸν πα-
θόντος τοῦ πεπληγότος. Ἂν δὲ κομισθεὶς παρ᾽ ἑαυ-
τὸν καὶ νοσήσας ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀπο-
θάνῃ, ἀθῶος ἔστω ὁ πλήξας. Σωθέντος δὲ καὶ πολλὰ
δαπανήσαντος εἰς τὴν νοσηλείαν, ἀποτινύτω πάνθ᾽
ὅσα παρὰ τὸν χρόνον τὸν τῆς κατακλίσεως ἀνάλωσε,
καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. Ὁ γυναῖκα λακτίσας
ἔγκυον, ἂν μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρή-
μασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς παρὰ τὸ διαφθαρὲν ἐν
τῇ γαστρὶ μειώσας τὸ πλῆθος, διδόσθω δὲ καὶ τῷ
ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς παρ᾽ αὐτοῦ χρήματα· θνησκούσης
δ᾽ ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω, ψυχὴν
ἀντὶ ψυχῆς καταθέσθαι δικαιοῦντος τοῦ νόμου.

34. Φάρμακον, μήτε θανάσιμον μήτε τῶν εἰς 247
ἄλλας βλάβας πεποιημένων, Ἰσραηλιτῶν ἐχέτω μηδὲ
εἷς· ἐὰν δὲ κεκτημένος φωραθῇ, τεθνάτω, τοῦτο πά-
σχων ὃ διέθηκεν ἂν ἐκείνους, καθ᾽ οὓς τὸ φάρμακον
ἦν παρεσκευασμένον.

35. Ὁ πηρώσας πασχέτω τὰ ὅμοια, στερόμενος
οὗπερ ἄλλον ἐστέρησε, πλὴν εἰ μήτι χρήματα λαβεῖν
ἐθελήσειεν ὁ πεπηρωμένος, αὐτὸν τὸν πεπονθότα κύ-
ριον τοῦ νόμου ποιοῦντος τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς
αὐτῷ πάθος καὶ συγχωροῦντος, εἰ μὴ βούληται γε-
νέσθαι πικρότερος.

36. *Βοῦν τοῖς κέρασι πλήττοντα ὁ δεσπότης ἀποσφαττέτω· εἰ δ' ἐφ' ἅλωος κτείνειέ τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλευσθεὶς ἀποθνησκέτω, μηδ' εἰς τροφὴν εὔχρηστος εἶναι κατηξιωμένος. Ἐὰν δὲ καὶ ὁ δεσπότης ἐλέγχεται προειδὼς αὐτοῦ τὴν φύσιν καὶ μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς θνησκέτω, ὡς αἴτιος τῷ ὑπὸ τοῦ βοὸς ἀνῃρημένῳ γεγενημένος. Ἐὰν δὲ δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲν καταλιθούσθω, τριάκοντα δὲ σίκλους ὁ κύριος τοῦ βοὸς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ τοῦ ἀνῃρημένου. Βοῦς δ' ἐὰν οὕτως πληγεὶς ἀποθάνῃ πωλείσθωσαν καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ ὁ πλήξας, καὶ τὴν τιμὴν τὴν ἀμφοτέρων οἱ δεσπόται αὐτῶν διανεμέσθωσαν.*

37. *Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ἐπιμελὲς ποιείσθωσαν ὥςτε σανίδων ἐπιβολαῖς ἔχειν κεκλεισμένα, οὐχ ὅπως τινὲς εἴργοιντο ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μηδεὶς κίνδυνος ὡς ἐμπεσουμένοις ᾖ. Εἰ δ' ἂν εἰς ὄρυγμα τοιοῦτον μὴ κλειστὸν ἐμπεσὸν βόσκημά τινος διαφθαρῇ, τὴν τιμὴν αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. Περιβαλλέσθω δὲ καὶ τοῖς στέγεσιν, ἅπερ ὡς ἀντὶ τείχους ὄντα οὐκ ἐάσει τινὰς ἀποκυλισθέντας ἀποβάλλεσθαι.*

38. *Παρακαταθήκην δὲ, ὥςπερ ἱερόν τι καὶ θεῖον χρῆμα, ὁ παραλαβὼν φυλακῆς ἀξιούτω, καὶ μηδεὶς*
248 *ἀποστερῆσαι θρασυνθείη τὸν πεπιστευκότα, μήτε ἀνὴρ μήτε γυνὴ, μηδ' εἰ χρυσὸν ἄπειρον μέλλοι κερδαίνειν, καταφρονῶν τῷ μηδένα εἶναι τὸν ἐξελέγχοντα. Καθ' ὅλου μὲν γὰρ τὸ συνειδὸς ἐπιστάμενον τὸ αὐτοῦ προςῆκεν ἕκαστον εὖ πράττειν, — καὶ μάρτυς ἀρκούμενος αὐτῷ πάντα ποιείτω ἃ παρ' ἄλλων ἔπαινον αὐτῷ παρέξει, — μάλιστα δὲ τὸν θεὸν, ὃν οὐδεὶς πονηρὸς ὢν λανθάνει. Εἰ δὲ μηδὲν ἐπίβουλον δρῶν ὁ πιστευθεὶς ἀπολέσειεν, ἀφικόμενος ἐπὶ τοὺς ἑπτὰ κριτὰς ὀμνύτω τὸν θεὸν, ὅτι μηδὲν παρὰ τὴν αὐτοῦ βούλησιν ἀπόλοιτο καὶ κακίαν, οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει αὐτῆς· καὶ οὕτως ἀνεπαιτίατος ἀπίτω. Χρησάμενος δὲ κἂν ἐλαχίστῳ μέρει τῶν πεπιστευμέ-*

νων ἀπολέσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ πάντα ἃ ἔλαβεν ἀποδοῦναι κατεγνώσθω. Ὁμοίως δὲ τῷ περὶ παρακαταθηκῶν, κἂν μισθόν τις ἀποστερήσῃ τῶν ἐπὶ σώμασι τοῖς αὐτῶν ἐργαζομένων, μεμνήσθω ὅτι οὐκ ἀποστερητέον ἀνδρὸς πένητος μισθὸν, εἰδότας ὡς ἀντὶ γῆς καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων ὁ θεὸς αὐτῷ τοῦτον εἴη παρεσχηκὼς, ἀλλὰ μηδὲν ἀναβάλλεσθαι τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλ᾿ αὐθημερὸν ἐκτίνειν, ὡς οὐ βουλομένου τοῦ θεοῦ τῆς ἐξ ὧν πεπόνηκε χρήσεως ὑστερεῖν τὸν εἰργασμένον.

39. Παῖδας ὑπὲρ ἀδικίας πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνων αὐτῶν ἀρετὴν οἴκτου μᾶλλον ἀξιοῦν, ὅτι μοχθηρῶν ἐγένοντο πατέρων, ἢ μίσους φύντας ἐκ φαύλων. Οὐδὲ μὴν πατράσιν υἱῶν ἁμαρτίαν λογιστέον, τῶν νέων πολλὰ παρὰ τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν αὐτοῖς ἐπιτρεπόντων, ὑπερηφανίᾳ τοῦ διδάσκεσθαι.

40. Γάλλους ἐκτρέπεσθαι, καὶ σύνοδον φεύγειν τὴν μετ᾿ αὐτῶν, ἀφελομένους αὐτοὺς τὸ ἄῤῥεν καὶ 249
τὰ τῆς παιδοποιΐας καρπὸν, ὃν ἀνθρώποις ἐπ᾿ αὐξήσει τοῦ γένους ἡμῶν ὁ θεὸς παρέσχεν. Ἐλαύνειν δὲ οὕτως ὡς ἐπὶ τέκνων σφαγῇ καὶ πρὸ τούτων ἀπολλύντας τὸ ἐκείνων αἴτιον, δῆλον γὰρ ὡς, τῆς ψυχῆς αὐτοῖς τεθηλυσμένης, μετεκομίσαντο πρὸς τοῦτο καὶ τὸ σῶμα, ὁμοίως δὲ καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέρας τοῖς ὁρῶσι· μὴ ἐξεῖναι δὲ ποιεῖν ἐκτομίας, μήτε ἀνθρώπους, μήτε τῶν ἄλλων ζώων.

41. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρηνικὴ τῶν νόμων κατὰ τὴν πολιτείαν διάταξις ἔστω, καὶ ὁ θεὸς εὐμενὴς ἀστασίαστον αὐτῆς τὸν κόσμον παρέξεται. Γένοιτο δὲ χρόνος μηδὲ εἷς, ὃς καινίσοι τι τούτων καὶ πρὸς τὸ ἐναντίον μεταβάλλοι. Ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη τὸ ἀνθρώπινον καὶ εἰς ἀβουλήτους ἢ κατὰ προαίρεσιν ταραχὰς καὶ κινδύνους ἐμπεσεῖν, φέρε καὶ περὶ τούτων βραχέα προσδιατάξωμεν, ὡς ἂν προειδότες ἃ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ τῶν σωτηρίων εὐπορῆτε, καὶ μὴ τότε ἃ δεῖ ποιεῖν ἐπιζητοῦντες, ἀπαρασκεύαστοι τοῖς

*καιροῖς παραπέσητε. Γῆν, ἣν ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε
πόνων καταφρονοῦσι καὶ ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν ἠσκημέ-
νοις, ἀπόλεμον νέμοισθε, κεκτημένοι αὐτὴν, μήτε ἀλ-
λοτρίων εἰς αὐτὴν ἐπὶ κακώσει στρατευσάντων, μήτε
στάσεως ἐμφυλίου κατασχούσης ὑμᾶς, ὑφ᾽ ἧς τὰ ἐναν-
τία πατράσι τοῖς ἑαυτῶν πράττοντες ἀπολεῖτε τὰ ἐκεί-
νοις νομισθέντα, χρώμενοί τε νόμοις, οὓς ἀγαθοὺς
δοκιμάσας ὁ θεὸς παραδίδωσι, διατελοίητε. Ἔργον
δὲ ὅτε ἂν πολεμικὸν ἢ νῦν ὑφ᾽ ὑμῶν ἢ ὕστερον ἐπὶ
παίδων ὑμετέρων γένηται, τοῦθ᾽ ὑπερόριον πραχθείη.
Μέλλοντας δὲ πολεμεῖν, πρεσβείας καὶ κήρυκας πέμ-
πειν παρὰ τοὺς ἑκουσίως πολεμίους· πρὸ γὰρ τῶν
ὅπλων καλὸν εἶναι χρῆσθαι λόγοις πρὸς αὐτοὺς, δη-
λοῦντας ὅτι καὶ στρατιὰν πολλὴν ἔχοντες, καὶ ἵπ-
πους, καὶ ὅπλα, καὶ πρὸ τούτων εὐμενῆ τὸν θεὸν καὶ
σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦτε μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν
αὐτοῖς, μηδὲ τὰ ἐκείνων ἀφαιρουμένους ἀβούλητον
αὐτοῖς κέρδος προςλαμβάνειν. Καὶ πειθομένων μὲν,
καλῶς ὑμᾶς ἔχειν τὴν εἰρήνην φυλάττεσθαι, εἰ δὲ
φρονοῦντες ἐφ᾽ ἑαυτοῖς ὡς ἰσχύϊ διαφέρουσιν, ἀδικεῖν
250 ἐθέλοιεν, στρατὸν ἐπ᾽ αὐτοὺς ἀγάγετε, στρατηγῷ
μὲν αὐτοκράτορι χρώμενοι τῷ θεῷ, ὑποστράτηγον δὲ
χειροτονήσαντες ἕνα τὸν ἀρετῇ προέχοντα· πολυαρχία
γὰρ πρὸς τῷ τοῖς ὀξέως τι πράττειν ἀνάγκην ἔχουσιν
ἐμπόδιον εἶναι, καὶ βλάπτειν πέφυκε τοὺς χρωμένους.
Στρατὸν δὲ ἄγειν καθαρὸν, ἐκ πάντων τῶν ῥώμῃ
σωμάτων καὶ ψυχῆς εὐτολμίᾳ διαφερόντων, τὸ δὲ δει-
λὸν ἀποκρίναντας, μὴ τοὺς πολεμίους παρὰ τὸ ἔργον
τραπὲν εἰς φυγὴν ὠφελήσει. Τούς τε νεωστὶ δειμαμένους
οἰκίας, οἷς οὔπω χρόνος ἀπολαύσεως αὐτῶν ἐνιαύσιος,
καὶ φυτεύσαντας οὔπω δὲ καρπῶν μετεσχηκότας, ἐᾷν κατὰ
χώραν, καὶ τοὺς μνηστευσαμένους δὲ καὶ νεωστὶ γεγαμη-
κότας, μὴ πόθῳ τούτων φειδόμενοι τοῦ ζῆν, καὶ τηροῦν-
τες ἑαυτοὺς εἰς τὴν τούτων ἀπόλαυσιν ἐθελοκακήσωσι.*

42. *Στρατοπεδευσάμενοι δὲ προνοεῖτε μή τι τῶν
δυςχερεστέρων ἐργάσησθε. Πολιορκοῦντας δὲ καὶ ξύ-*

λων ἀπορουμένους εἰς ποίησιν μηχανημάτων, μὴ κείρειν τὴν γῆν ἥμερα δένδρα κόπτοντας, ἀλλὰ φείδεσθαι, λογιζομένους ἐπ᾽ ὠφελείᾳ ταῦτα τῶν ἀνθρώπων γεγονέναι, καὶ φωνῆς ἂν εὐπορήσαντα δικαιολογήσασθαι πρὸς ὑμᾶς, ὡς οὐδὲν αἰτία γεγονότα τοῦ πολέμου πάσχοι κακῶς παρὰ δίκην, εἰ δύναμις αὐτοῖς ἦν καὶ μετοικήσαντα ἂν καὶ πρὸς ἄλλην μεταβάντα γῆν. Κρατήσαντες δὲ τῇ μάχῃ, τοὺς ἀντιταξαμένους κτείνατε, τοὺς δ᾽ ἄλλους ἐς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε, πλὴν τοῦ Χαναναίου ἔθνους· τούτους γὰρ πανοικὶ χρῆναι ἀφανίσαι.

43. Φυλάσσετε δὲ, μάλιστα ἐν ταῖς μάχαις, ὥστε μήτε γυναῖκα ἀνδρικῇ σκευῇ χρῆσθαι, μήτε ἄνδρα 251 στολῇ γυναικείῳ.'

44. Πολιτείαν μὲν οὖν τοιάνδε Μωϋσῆς κατα-λέλοιπε, νόμους δ᾽ ἔτι πρότερον τεσσαρακοστῷ ἔτει 252 γεγραμμένους παραδίδωσι, περὶ ὧν ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. Ταῖς δ᾽ ἑξῆς ἡμέραις — συνεχῶς γὰρ ἐξεκκλησίασεν — εὐλογίας αὐτοῖς δίδωσι, καὶ κατάρας ἐπὶ τοὺς μὴ κατὰ τοὺς νόμους ζησομένους, ἀλλὰ παραβησομένους τὰ ἐπ᾽ αὐτοῖς διωρισμένα. Ἔπειτα ποίησιν ἑξάμετρον αὐτοῖς ἀνέγνω, ἣν καταλέλοιπεν ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ ἱερῷ, πρόῤῥησιν ἔχουσαν τῶν ἐσομένων, καθ᾽ ἣν γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνου διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. Ταῦτ᾽ οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τὴν κιβωτὸν εἰς ἣν καὶ τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ κατέθετο, καὶ τὴν σκηνήν. Τῷ δὲ λαῷ παρήνεσε κρατήσαντι τῆς γῆς καὶ ἱδρυθέντι, μὴ λήθην λαβεῖν τῆς Ἀμαληκιτῶν ὕβρεως, ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ᾽ αὐτοὺς τιμωρίαν ἀπολαβεῖν ὧν ἐπὶ τῆς ἐρήμου τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς. Ἐξελόντας δὲ τὴν Χαναναίων γῆν, καὶ πᾶσαν διαφθείραντας τὴν ἐν αὐτῇ πληθὺν καθὰ πρέπει, τὸν βωμόν τε ἀναστῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τετραμμένον, οὐ πόῤῥω τῆς Σικίμων πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀροῖν, Γαριζαίου μὲν τοῦ ἐκ δεξιῶν κειμένου,

τοῦ δὲ ἐκ λαιῶν Γιβάλου προσαγορευομένου, μερισθεῖσαν δὲ τὴν στρατιὰν καθ᾽ ἓξ φυλὰς ἐπὶ τοῖν δυοῖν ὀροῖν ἀναστῆναι, καὶ σὺν αὐτοῖς Λευΐτας τε καὶ τοὺς ἱερέας. Καὶ πρῶτα μὲν τοὺς ἐπὶ τῷ Γαριζεὶν γενομένους εὔχεσθαι τὰ κάλλιστα τοῖς περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν τῶν νόμων φυλακὴν σπουδάζουσιν, ὧν τε Μωϋσῆς εἶπε μὴ παρακρουσαμένοις, εὐφημεῖν δὲ τὰς ἑτέρας, καὶ τούτων πάλιν εὐχομένων, τὰς προηγμένας ἐπαινεῖν. Ἔπειτα τοῖς κατὰ ταῦτα παραβησομένοις κατάρας τίθεσθαι, ὑποφωνούσας ἀλλήλαις ἐπὶ κυρώσει τῶν λεγομένων. Ἀνέγραψε δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατάρας αὐτῶν, ὡς μηδέποτε ἐκλιπεῖν τὴν μάθησιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου, ἃς δὴ καὶ τῷ βωμῷ τελευτῶν ἐνέγραψε κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν, ᾗ καὶ στάντα φησὶ τὸν λαὸν θῦσαί τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ᾽ ἐκείνην τὴν ἡμέραν οὐκ ἐπενεγκεῖν ἱερεῖον ἕτερον, οὐ γὰρ εἶναι νόμιμον. Ταῦτ᾽ οὖν Μωϋσῆς τε διέταξε, καὶ τὸ Ἑβραίων ἔθνος ἀκόλουθα τούτοις ποιοῦν διατελεῖ.

253 45. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τὸν λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγὼν, ὡς παρεῖναι καὶ τὰ ἀνδράποδα, ὅρκου τῶν νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιήσασθαι, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ διανοίας ἀκριβεῖς λογιστὰς γενομένους, μηδὲν εἰς αὐτοὺς μήτε συγγενείᾳ χαριζομένους, μήτε εἴκοντας φόβῳ, μήτε ἄλλην καθάπαξ αἰτίαν κυριωτέραν τῆς τῶν νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας παραβῆναι τούτους. Ἀλλ᾽ ἄν τέ τις τῶν ἐξ αἵματος συγχεῖν καὶ καταλύειν ἐπιχειρῇ τὴν κατ᾽ αὐτοὺς πολιτείαν, ἄν τε πόλις, ἀμύνειν αὐτοὺς καὶ κοινῇ καὶ κατ᾽ ἰδίαν, καὶ κρατήσαντας μὲν ἐξ αὐτῶν ἀνασπᾶν θεμελίων, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τῶν ἀπονοηθέντων εἰ δυνατὸν καταλιπεῖν· εἰ δ᾽ ἀσθενοῖεν λαβεῖν τὴν τιμωρίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κατὰ βούλησιν ἰδίαν ταῦτα γίνεσθαι δεικνύναι. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤμνυεν.

46. Ἐδίδασκε δὲ αὐτοὺς ὡς ἂν αἱ θυσίαι τῷ θεῷ μᾶλλον κεχαρισμέναι γένοιντο, καὶ ὅπως ἂν οἱ στρα-

τεύοντες ἐξίοιεν τεκμηρίῳ χρώμενοι τοῖς λίθοις, ὡς καὶ πρότερον δεδήλωκα. Προεφήτευσε δὲ καὶ Ἰησοῦς Μωϋσέως παρόντος. Ἔπειτα πάνθ᾽ ὅσα ποιήσειεν ὑπὲρ τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας ἔν τε πολέμοις καὶ κατ᾽ εἰρήνην, νόμους συντεθεὶς καὶ τὸν τῆς πολιτείας κόσμον συμπορίζων, ἀναλογιζόμενος προεῖπεν, ὡς δηλώσειεν αὐτῷ τὸ θεῖον, ‘ὅτι παραβάντες τὴν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν πειραθήσονται κακῶν, ὡς ὅπλων τε αὐτοῖς πολεμίων πληρωθῆναι τὴν γῆν καὶ κατασκαφῆναι πόλεις, καὶ τὸν νεὼν καταπρησθῆναι, καὶ 254
πραθέντας δουλεύειν ἀνδράσιν οὐδένα ληψομένοις οἶκτον ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς αὐτῶν, μετανοήσειν δ᾽ αὐτοὺς ἐπὶ μηδενὶ χρησίμῳ ταῦτα πάσχοντας. Ὁ μέντοι θεὸς, ὁ κτίσας ὑμᾶς, πόλεις τε πολίταις ὑμετέροις ἀποδώσει καὶ τὸν ναόν· ἔσεσθαι δὲ τὴν τούτων ἀποβολὴν οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις.’

47. Παρορμήσας δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐπὶ τοὺς Χαναναίους στρατιὰν ἐξαγαγεῖν, ὡς τοῦ θεοῦ συνεργοῦντος οἷς ἂν ἐπιχειρήσειε, καὶ πᾶσαν ἐπευφημήσας τὴν πληθὺν, “ἐπεὶ,” φησὶ, “πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἄπειμι προγόνους, καὶ θεὸς τήνδε μοι τὴν ἡμέραν τῆς πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισε, χάριν μὲν αὐτῷ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ προνοίας τε τῆς ὑπὲρ ὑμῶν, ἣν οὐχ ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς μόνον τῶν ὑμετέρων ἐποιήσατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς τῶν κρειττόνων, ὅτι τε πονοῦντί μοι καὶ κατὰ πᾶσαν ἐπίνοιαν τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον ὑμῶν μεταβολῆς φροντίδα λαμβάνοντι συνηγωνίσατο, καὶ παρέσχεν ἐν ἅπασιν αὐτὸν εὐμενῆ ὑμῖν. Μᾶλλον δ᾽ αὐτὸς ἦν ὁ καὶ τὴν ἀφήγησιν αὐτῶν διδοὺς, καὶ τὰ τέλη χαριζόμενος, ὑποστρατήγῳ χρώμενός μοι, καὶ ὑπηρέτῃ ὧν τὸν ὑμέτερον λαὸν εὐεργετεῖν ἠθέλησεν. Ἀνθ᾽ ὧν προευλογῆσαι τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, ᾧ μελήσει καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑμῶν, ἀπαλλασσόμενος καλῶς ἔχειν ἡγησάμην, αὐτός τε ταύτην ὀφειλομένην ἀμοιβὴν ἀποδιδοὺς, καὶ καταλείπων εἰς μνήμην ὑμῖν, τὸ σέβειν τε καὶ τιμᾶν

προσήκειν τοῦτον ὑμῖν, καὶ τοὺς νόμους πάντων, ὧν τε παρέσχηκε καὶ μένων εὐμενὴς ἔτι παρέξει, δώρημα κάλλιστον φυλάττειν. Ὡς δεινὸς μὲν ἐχθρὸς καὶ ἄνθρωπος νομοθέτης, ὑβριζομένων αὐτῷ τῶν νόμων καὶ μάτην κειμένων. Θεοῦ δὲ μὴ πειραθείητε χαλεπαίνοντος ὑπὲρ ἀμελουμένων νόμων, οὓς αὐτὸς γεννήσας ὑμῖν ἔδωκε."

48. *Μωϋσέως δὲ ταῦτα πρὸς τελευτὴν τοῦ βίου φήσαντος, καὶ μετ' εὐλογίας ἑκάστῃ τῶν φυλῶν προ-*
255 *φητεύσαντος τὰ καὶ γενησόμενα, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα προέπεσεν, ὡς καὶ τὰς γυναῖκας στερνοτυπουμένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ τεθνηξομένῳ πάθος. Καὶ οἱ παῖδες δὲ θρηνοῦντες ἔτι μᾶλλον, ὡς ἀσθενέστεροι κρατεῖν λύπης, ἐδήλουν ὅτι τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ μεγαλουργίας παρ' αὐτὴν τὴν ἡλικίαν συνίεσαν. Ἦν δὲ κατ' ἐπίνοιαν τοῖς τε νέοις καὶ προβεβηκόσιν ἅμιλλα τῆς λύπης, οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἵου στέροιντο κηδεμόνος, περὶ τοῦ μέλλοντος ἀπεθρήνουν, τοῖς δὲ καὶ περὶ τούτου τὸ πένθος ἦν, καὶ ὅτι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ γεγευμένοις ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτοῦ. Τὴν δ' ὑπερβολὴν τῆς τοῦ πλήθους οἰμωγῆς καὶ τῶν ὀδυρμῶν τεκμαίροιτο ἄν τις ἐκ τοῦ συμβάντος τῷ νομοθέτῃ. Καὶ γὰρ πεπεισμένος ἅπαντι τῷ χρόνῳ μὴ δεῖν ἐπὶ μελλούσῃ τελευτῇ κατηφεῖν, ὡς κατὰ βούλησιν αὐτὸ πάσχοντας θεοῦ καὶ φύσεως νόμον, ἐπὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ λαοῦ πραττομένοις ἐνικήθη δακρῦσαι. Πορευομένῳ δ' ἔνθεν οὗ ἔμελλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες εἵποντο δεδακρυμένοι. Καὶ Μωϋσῆς τοὺς μὲν πόῤῥω τῇ χειρὶ κατασείων μένειν ἠρεμοῦντας ἐκέλευε, τοὺς δ' ἔγγιον λόγοις παρεκάλει, μὴ ποιεῖν αὐτῷ δακρυντὴν τὴν ἀπαλλαγὴν ἑπομένους. Οἱ δὲ καὶ τοῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ κατὰ βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτῷ τὴν ἰδίαν ἐφεῖναι, κατέχουσιν αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. Μόνη δ' ἡ γερουσία προέπεμψεν αὐτὸν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος, καὶ ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς. Ὡς δ' ἐπὶ τῷ ὄρει*

τῷ Ἀβαρεῖ καλουμένῳ ἐγένετο, — τοῦτο δ᾽ ὑψηλὸν Ἱεριχοῦντος ἀντικρὺς κεῖται, γῆν ἀρίστην τῶν Χαναναίων καὶ πλείστην παρέχον τοῖς ἐπ᾽ αὐτοῦ κατοπτεύειν, — ἀπέπεμπε τὴν γερουσίαν. Ἀσπαζομένου δὲ καὶ τὸν Ἐλεάζαρον αὐτοῦ καὶ Ἰησοῦν, καὶ προςομιλοῦντος αὐτοῖς ἔτι, νέφους αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτοῦ στάντος, ἀφανίζεται κατά τινος φάραγγος. Γέγραφε δ᾽ αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι᾽ ὑπερβολὴν τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι τολμήσωσιν εἰπεῖν.

49. Ἐβίωσε δὲ τὸν πάντα χρόνον ἐτῶν εἴκοσι 256
καὶ ἑκατὸν, ὧν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος ἑνὶ λείποντι 257
μηνί. Ἐτελεύτησε δὲ τῷ ὑστάτῳ μηνὶ τοῦ ἔτους, ὑπὸ μὲν Μακεδόνων Δύστρῳ καλουμένῳ, Ἀδάρῳ δὲ
ὑφ᾽ ἡμῶν, νουμηνίᾳ, συνέσει τε τοὺς πώποτ᾽ ἀνθρώ- 258
πους ὑπερβαλὼν, καὶ χρησάμενος ἄριστα τοῖς νοηθεῖσιν, εἰπεῖν τε καὶ πλήθεσιν ὁμιλῆσαι κεχαρισμένος. Τά τε ἄλλα καὶ τῶν παθῶν αὐτοκράτωρ, ὡς μηδ᾽ ἐνεῖναί τι τούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτοῦ, καὶ γινώσκειν μόνον αὐτῶν τὴν προςηγορίαν, ἐκ τοῦ παρ᾽ ἄλλοις αὐτὰ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ᾽ αὐτῷ. Καὶ στρατηγὸς μὲν ἐν ὀλίγοις, προφήτης δὲ οἷος οὐκ ἄλλος, ὥς θ᾽ ὅ,τι ἂν φθέγξαιτο δοκεῖν αὐτοῦ λέγοντος ἀκροᾶσθαι τοῦ θεοῦ. Πενθεῖ μὲν οὖν αὐτὸν ὁ λαὸς ἐφ᾽ ἡμέραις τριάκοντα. Λύπη δὲ οὐκ ἄλλη κατέσχεν Ἑβραίους τοσαύτη τὸ μέγεθος, ὅση τότε Μωϋσέως ἀποθανόντος. Ἐπόθουν δ᾽ αὐτὸν οὐχ οἱ πειραθέντες αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτοῦ, δεινὴν ἐποιοῦντο τὴν ἐπιζήτησιν, τὸ περιὸν αὐτοῦ τῆς ἀρετῆς ἐκ τούτων λογιζόμενοι. Καὶ τὸ μὲν κατὰ Μωϋσῆν τέλος τοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω τὸν τρόπον.

259 # ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν τετρακοσίων ἑβδομήκοντα ἕξ.

Argumentum Lib. V.

(1) Ὡς Ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν Ἑβραίων, πολεμήσας πρὸς Χαναναίους καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοὺς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατακληρουχήσας διένειμε ταῖς φυλαῖς. (2) Ὡς ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ παραβαίνοντες οἱ Ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν, καὶ στασιασάντων ἡ Βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων. (3) Πῶς μετὰ ταύτην τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντες Ἀσσυρίοις ἐδούλευσαν, καὶ ὁ θεὸς αὐτοὺς διὰ Ὀθνιήλου ἠλευθέρωσεν, ἄρξαντος ἔτη τεσσαρόκοντα. (4) Ὅτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδούλευσε Μωαβίταις ὀκτὼ καὶ δέκα ἔτη, καὶ ὑπό τινος Ἠούδου τῆς δουλείας ἀπηλλάγη, τὴν ἀρχὴν ἐπὶ ἔτη κατασχόντος ὀγδοήκοντα. (5) Ὡς Χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἐπ' ἔτη εἴκοσιν ἠλευθερώθησαν ὑπὸ Βαράκου καὶ Δεβώρας, οἳ ἦρξαν αὐτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. (6) Ὅτι οἱ Μαδιανῖται καὶ ἄλλοι πολεμήσαντες τοῖς Ἰσραηλίταις ἐνίκησάν τε καὶ τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἐπὶ ἔτη ἑπτὰ, αὐτοὺς δὲ Γεδεὼν ἠλευθέρωσεν, καὶ ἦρξε τοῦ πλήθους ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα. (7) Ὅτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ γενόμενοι διάδοχοι τοῖς πέριξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ. (8) Περὶ τῆς Σαμψῶνος ἀνδρίας, καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος Παλαιστίνοις ἐγένετο. (9) Ὡς, Ἠλεὶ προεστῶτος τῶν Ἰσραηλιτῶν, τὴν Ῥούθην γαμεῖ Βόαζος, ἐξ οὗ Ὠβήδης τοῦ Δαβίδου πάππος. (10) Περὶ τῆς Σαμουήλου γενέσεως, καὶ ὡς προήγγελλε τὴν τοῦ Ἠλεῖ υἱῶν συμφοράν. (11) Δηλοῦται τὰ κατὰ τοὺς Ἠλεὶ υἱοὺς, τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸν λαὸν συμβάντα, καὶ ὡς ὁ μὲν Ἠλεὶ θανάτῳ οἰκτρῷ περιπίπτει.

---

260 CAP. I. 1. Μωϋσέως δὲ τὸν προειρημένον τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀπογεγονότος, Ἰησοῦς, ἁπάντων ἤδη τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων τέλος ἐχόντων, καὶ τοῦ πένθους λελωφηκότος, παρήγγειλεν ἐπὶ στρατιὰν

ἕτοιμον εἶναι τὸ πλῆθος. Πέμπει δὲ κατασκόπους εἰς Ἱεριχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ γνωσόμενος, αὐτὸς δὲ ἐξέταξε τὸν στρατὸν, ὡς κατὰ καιρὸν διαβησόμενος τὸν Ἰορδάνην. Ἀνακαλεσάμενος δὲ τοὺς τῆς Ῥουβηλίδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τῆς Γάδιδος καὶ Μανασσήτιδος προεστῶτας, — ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῆδε τῇ φυλῇ τὴν Ἀμορίαν κατοικεῖν ἐπετέτραπτο, τῆς Χαναναίων γῆς ἕβδομον οὖσαν μέρος, — ὑπεμίμνη- 261
σκεν ἃ ὑπέσχοντο Μωϋσῇ, καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῇ τε ἐκείνου προνοίᾳ, μηδ' ὅτε ἀπέθνησκε περὶ αὐτοὺς καμούσῃ, τῷ τε κοινῇ συμφέροντι παρέχειν αὐτοὺς εἰς τὰ παραγγελλόμενα προθύμους. Τῶν δὲ ἑπομένων ὁπλίσας πεντακισμυρίους, ἀπὸ τῆς Ἀβίλης ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην ἐξῄει σταδίους ἑξήκοντα.

2. Καὶ στρατοπεδεύσαντος εὐθὺς οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν παρὰ τοῖς Χαναναίοις. Λαθόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατενόησαν, τῶν τε τειχῶν ὅσα καρτερὰ, καὶ ὅσα μὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τῶν πυλίδων αἳ πρὸς εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀσθένειαν συνέφερον. Ἠμέλουν δὲ θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες, κατὰ ἱστορίαν ξένοις προσήκουσαν ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' οὐχὶ διανοίᾳ πολεμίων. Ὡς δὲ γενομένης ὀψίας ὑποχωροῦσιν εἴς τι καταγώγιον τοῦ τείχους πλησίον, εἰς ὃ καὶ προήχθησαν δειπνοποιησάμενοι, καὶ περὶ ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν ἡ φροντὶς ἦν, μηνύονται τῷ βασιλεῖ περὶ δεῖπνον ὄντι κατασκεψόμενοί τινες τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ τῶν Ἑβραίων στρατοπέδου παρεῖναι, καὶ ὄντες ἐν τῷ τῆς Ῥαχάβης καταγωγίῳ, μετὰ πολλῆς τῆς τοῦ λανθάνειν προνοίας ὑπάρχειν. Ὁ δὲ εὐθὺς πέμψας πρὸς αὐτοὺς, ἐκέλευσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας μά- 262
θοι τί καὶ βουλόμενοι παρεῖεν. Ὡς δ' ἔγνω τὴν ἔφοδον αὐτῶν ἡ Ῥαχάβη, λίνου γὰρ ἀγκαλίδας ἐπὶ τοῦ

τέγους ἔψυχε, τοὺς μὲν κατασκόπους εἰς ταύτας ἀποκρύπτει, τοῖς δὲ πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἔλεγεν, ὡς 'ξένοι τινὲς ἀγνῶτες ὀλίγῳ πρότερον ἢ δῦναι τὸν ἥλιον παρ' αὐτῇ δειπνήσαντες ἀπαλλαγεῖεν, οὓς εἰ φοβεροὶ τῇ πόλει δοκοῦσιν, ἢ κίνδυνον τῷ βασιλεῖ φέροντες ἧκον, ἄπονον εἶναι λαβεῖν διωχθέντας.' Οἱ δὲ, τῆς γυναικὸς οὕτως αὐτοὺς ὑπελθούσης, οὐδένα ὑπονοήσαντες δόλον ἀπῆλθον, οὐδ' ἐρευνήσαντες τὸ καταγώγιον. Ἐπεὶ δὲ ὁρμήσαντες διώκειν καθ' ἃς ἐνόμιζον αὐτοὺς μάλιστα τῶν ὁδῶν ἀπέρχεσθαι, καὶ κατὰ τὰς εἰς τὸν ποταμὸν φερούσας, οὐδενὶ γνωρίσματι περιετύγχανον, παύονται τοῦ πονεῖν. Τοῦ δὲ θορύβου κατασταλέντος, ἡ Ῥαχάβη καταγαγοῦσα τοὺς ἄνδρας, καὶ τὸν κίνδυνον, ὃν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ὑπέλθοι σωτηρίας, — ἁλοῦσαν γὰρ ἀποκρύπτουσαν αὐτοὺς οὐκ ἂν διαφυγεῖν τὴν ἐκ τοῦ βασιλέως τιμωρίαν, ἀλλὰ πονοικὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι κακῶς, — παρακαλέσασα διὰ μνήμης ἔχειν, ὅταν ἐγκρατεῖς τῆς Χαναναίων γῆς καταστάντες ἀμοιβὴν ἐκτίσαι δύνωνται τῆς ἄρτι σωτηρίας, χωρεῖν ἐκέλευεν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, ὀμόσαντας ἦ μὴν σώσειν αὐτὴν καὶ τὰ αὐτῆς, ὅταν τὴν πόλιν ἑλόντες φθείρωσι πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ, κατὰ τὸ ψήφισμα τὸ παρ' αὐτοῖς γενόμενον· ταῦτα γὰρ εἰδέναι σημείοις τοῖς ἐκ τοῦ θεοῦ διδαχθεῖσαν. Οἱ δὲ καὶ τῶν παρόντων αὐτῇ χάριν ἔχειν ὡμολόγουν, καὶ περὶ τῶν μελλόντων αὖθις ὤμνυον ἔργῳ τὴν ἀμοιβὴν ἀποδώσειν. Ἡνίκα δ' ἂν αἴσθηται μελλούσης ἁλίσκεσθαι τῆς πόλεως, συνεβούλευον κτῆσίν τε τὴν αὐτῆς καὶ τοὺς οἰκείους ἅπαντας εἰς τὸ καταγώγιον ἀποθεμένην ἐγκαθεῖρξαι, πρὸ τῶν θυρῶν ἀνατείνασαν φοινικίδας, ὅπως εἰδὼς τὴν οἰκίαν ὁ στρατηγὸς φυλάττηται κακῶς ποιεῖν. "Μηνύσομεν γὰρ αὐτῷ," ἔφασαν, "διὰ τὸ σὸν σώζεσθαι πρόθυμον. Εἰ δέ τις ἐν τῇ μάχῃ πέσοι τῶν σῶν, σύ τε οὐκ ἂν ἡμῖν ἐπενέγκαις αἰτίαν, τόν τε θεὸν, ὃν ὀμωμόκαμεν, παραιτούμεθα, μηδενὶ ὡς ἐπὶ παραβαίνουσι

τοὺς ὅρκους δυσχεράναι." Καὶ οἱ μὲν ταῦτα συνθέμε- 263
νοι ἐχώρουν, διὰ τοῦ τείχους καθιμήσαντες ἑαυτοὺς, καὶ διασωθέντες, πρὸς τοὺς οἰκείους ἐδήλωσαν ὅσα πράξαντες ἐπὶ τῆς πόλεως ἧκον. Ἰησοῦς δὲ τῷ ἀρχιερεῖ Ἐλεαζάρῳ καὶ τῇ γερουσίᾳ φράζει τὰ τοῖς σκοποῖς ὀμοθέντα πρὸς τὴν Ῥαχάβην, οἱ δ' ἐπεκύρουν τὸν ὅρκον.

3. Δεδιότος δὲ τοῦ στρατηγοῦ τὴν διάβασιν, — μέγας γὰρ ἦν ὁ ποταμὸς τῷ ῥεύματι, καὶ οὔτε γεφύραις πορευτὸς, οὐ γὰρ ἔζευκτό που πρότερον, βουλομένους τε γεφυροῦν οὐχ ἕξειν σχολὴν παρὰ τῶν πολεμίων ὑπελάμβανον, πορθμείων τε μὴ τυγχανόντων, — διαβατὸν αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται ὁ θεὸς ποιήσειν τὸν ποταμὸν, μειώσας αὐτοῦ τὸ πλῆθος τοῦ ῥεύματος. Καὶ δύο ἐπισχὼν ἡμέρας Ἰησοῦς, διεβίβαζε τὸν στρατὸν καὶ τὴν πληθὺν ἅπασαν τοιούτῳ τρόπῳ. Προήεσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν ἔχοντες, ἔπειτα οἱ Λευῖται, τήν τε σκηνὴν καὶ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν ταῖς θυσίαις σκεύη κομίζοντες. Εἵποντο δὲ τοῖς Λευΐταις κατὰ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος, μέσους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, δεδιὼς περὶ αὐτῶν μὴ βιασθεῖεν ὑπὸ τοῦ ῥεύματος. Ὡς δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρώτοις ἐμβᾶσιν πορευτὸς ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, τοῦ μὲν βάθους ἐπε- 264
σχημένου, τοῦ δὲ κάχληκος, τῷ μὴ πολὺν εἶναι μηδ' ὀξὺν τὸν ῥοῦν ὥστε ὑποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κειμένου, πάντες ἤδη θαρσαλέως ἐπεραιοῦντο τὸν ποταμὸν, οἷον αὐτὸν ὁ θεὸς προεῖπε ποιήσειν, τοιοῦτον κατανοοῦντες. Ἕστησαν δ' ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς, ἕως οὗ διαβαίη τὸ πλῆθος καὶ τὸ ἀσφαλοῦς ἁψάμενον τύχῃ. Πάντων δὲ διαβάντων ἐξῄεσαν οἱ ἱερεῖς, ἐλεύθερον ἀφέντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν κατὰ τὴν συνήθειαν. Καὶ ὁ μὲν ποταμὸς εὐθὺς ἐκβάντων αὐτὸν Ἑβραίων ηὔξετο, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος.

4. Οἱ δὲ πεντήκοντα προελθόντες στάδια, βάλλονται στρατόπεδον ἀπὸ δέκα σταδίων τῆς Ἱεριχοῦντος. Ἰησοῦς δὲ βωμὸν ἐκ τῶν λίθων ὧν ἕκαστος

ἀνείλετο τῶν φυλάρχων ἐκ τοῦ βυθοῦ, τοῦ προφήτου κελεύσαντος, ἱδρυσάμενος, τεκμήριον γενησόμενον τῆς ἀνακοπῆς τοῦ ῥεύματος, ἔθυεν ἐπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ, καὶ τὴν Φάσκα ἑώρταζον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων, ὧν αὐτοῖς πρότερον συνέβαινε σπανίζειν, τότε ῥᾳδίως εὐποροῦντες. Τόν τε γὰρ σῖτον ἀκμάζοντα ἤδη τῶν Χαναναίων ἐθέριζον, καὶ τὰ λοιπὰ λείαν ἦγον· τότε γὰρ αὐτοὺς καὶ ἡ τῆς μάννης ἐπελελοίπει τροφὴ, χρησαμένους ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα.

5. Ὡς δὲ, ταῦτα ποιούντων τῶν Ἰσραηλιτῶν, οὐκ ἐπεξήεσαν οἱ Χαναναῖοι, τειχήρεις δ' ἡσύχαζον,
265 πολιορκεῖν αὐτοὺς Ἰησοῦς ἔγνω. Καὶ τῇ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ τὴν κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες, — περὶ δ' αὐτὴν ἐν κύκλῳ μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν φυλάττον ἦν, — οἳ καὶ προήεσαν ἑπτὰ κέρασιν αὐτῶν σαλπίζοντες, καὶ παρεκάλουν τὸν στρατὸν εἰς ἀλκὴν, περιώδευόν τε τὸ τεῖχος ἑπομένης τῆς γερουσίας. Καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τούτου γὰρ οὐδὲν ἐποίησαν περισσότερον, ἀνέζευξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. Καὶ τοῦτο ἐπὶ ἡμέρας ἓξ ποιησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν Ἰησοῦς συναγαγὼν καὶ τὸν λαὸν ἅπαντα, τὴν ἅλωσιν αὐτοῖς τῆς πόλεως εὐηγγελίσατο, ὡς 'κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, αὐτοῖς τοῦ θεοῦ ταύτην παρέξοντος, αὐτομάτως καὶ δίχα τοῦ πόνου τοῦ σφετέρου τῶν τειχῶν κατενεχθησομένων· κτείνειν μέντοι γε πάνθ' ὅν τινα ἂν λάβοιεν παρεκελεύετο, καὶ μήτε κάμνοντας ἀποστῆναι τοῦ φόνου τῶν πολεμίων, μήτε ἐλέῳ παραχωρήσαντας φείσασθαι, μήτε περὶ ἁρπαγὴν γενομένους περιορᾶν φεύγοντας τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. Ὅσα δ' ἂν ἄργυρος ᾖ καὶ χρυσὸς, ταῦτα ἐκέλευε συγκομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τῶν κατωρθωμένων τῷ θεῷ τηρεῖν, ἐκ τῆς πρώτον ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότας· σώζειν δὲ μόνην Ῥαχάβην καὶ τὴν γενεὰν αὐτῆς, διὰ τοὺς γενομένους πρὸς αὐτὴν τοῖς κατασκόποις ὅρκους.'

6. Ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τὸν στρατὸν, προςῆγεν ἐπὶ τὴν πόλιν. Περιήεσαν δὲ πάλιν τὴν πόλιν, ἡγουμένης τῆς κιβωτοῦ, καὶ τῶν ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοτρυνόντων τὴν δύναμιν πρὸς τὸ ἔργον. Καὶ περιελθόντων ἑπτάκις καὶ πρὸς ὀλίγον ἠρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ προςενεχθείσης ὑπὸ τῶν Ἑβραίων.

7. Οἱ δ' εἰςελθόντες εἰς Ἱεριχοῦντα, πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ, πρὸς τὴν παράδοξον τοῦ τείχους ἀνατροπὴν καταπεπληγότων, καὶ τοῦ φρονήματος αὐτοῖς 266
πρὸς ἄμυναν ἀχρείου γεγονότος. Ἀνῃροῦντο δ' οὖν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀποσφαττόμενοι, καὶ ἐν ταῖς οἰκίαις ἐπικαταλαμβανόμενοι. Παρῃτεῖτο δ' οὐδὲν αὐτοὺς, ἀλλὰ πάντες ἀπώλλυντο ἄχρι καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων, καὶ νεκρῶν ἡ πόλις ἦν ἀνάπλεως, καὶ διέφυγεν οὐδέν. Τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν, καὶ τὴν χώραν. Καὶ τὴν Ῥαχάβην σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμφυγοῦσαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι, καὶ πρὸς αὐτὸν Ἰησοῦς ἀχθείσῃ χάριν ἔχειν ὡμολόγει τῆς σωτηρίας τῶν κατασκόπων, καὶ μὴν τῆς εὐεργεσίας ταύτης ἔλεγεν ἐν ταῖς ἀμοιβαῖς οὐχ ἧττονα φανήσεσθαι. Δωρεῖται δ' αὐτὴν εὐθὺς ἀγροῖς, καὶ διὰ τιμῆς εἶχε τῆς ἁπάσης.

8. Τῆς δὲ πόλεως εἰ καί τι παρέλθοι τὸ πῦρ, κατέσκαπτε, καὶ κατὰ τῶν οἰκισάντων, εἴ τις πορθηθεῖσαν ἐγείρειν ἐθελήσειεν, ἀρὰς ἔθετο, ὅπως θεμελίους μὲν τειχῶν βαλλόμενος στερηθῇ τοῦ πρώτου παιδὸς, τελειώσας δὲ τὸν νεώτατον τῶν παίδων ἀποβάλῃ. Τῆς δὲ ἀρᾶς τὸ θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ὕστερον ἐροῦμεν τὸ περὶ αὐτὴν πάθος γενόμενον.

9. Ἄπειρον δέ τι πλῆθος ἐκ τῆς ἁλώσεως συναθροίζεται ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ, καὶ πρὸς ἔτι χαλκοῦ, μηδενὸς παραβάντος τὰ δεδογμένα, μηδ' εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ διαρπασαμένων, καὶ ταῦτα μὲν Ἰησοῦς τοῖς ἱερεῦσιν εἰς τοὺς θησαυροὺς παραδίδωσιν κατα-

θέσθαι. Καὶ ἡ Ἱεριχοῦς μὲν τοῦτον ἀπώλετο τὸν τρόπον.

267 10. Ἄχαρος δέ τις, Ζεβεδίου παῖς ὢν ἐκ φυλῆς Ἰούδα, εὑρὼν χλαμύδα βασίλειον, ἐκ χρυσοῦ μὲν πᾶσαν ὑφασμένην, μάζαν δὲ χρυσοῦ σταθμὸν ἕλκουσαν σίκλους διακοσίους, καὶ δεινὸν ἡγησάμενος, εἰ ὁ κινδυνεύσας ηὕρατο κέρδος, τοῦτο τῆς ἰδίας χρείας ἀφελόμενος δοῦναι φέρων τῷ θεῷ καὶ μὴ δεομένῳ, ὄρυγμα βαθὺ ποιήσας ἐν τῇ αὐτοῦ σκηνῇ κατώρυξεν εἰς τοῦτο, λήσειν νομίζων ὡς τοὺς συστρατιώτας, οὕτω καὶ τὸν θεόν.

11. Ἐκλήθη δὲ ὁ τόπος, ἐν ᾧ στρατόπεδον ἔβαλεν Ἰησοῦς, Γάλγαλα, σημαίνει δὲ τοῦτο ἐλευθέριον ὄνομα· διαβάντες γὰρ τὸν ποταμὸν, ἐλευθέρους αὑτοὺς ἤδη ἀπό τε τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ ταλαιπωρίας ἐγίγνωσκον.

268 12. Μετὰ δ' ὀλίγας ἡμέρας τῆς Ἱεριχοῦντος συμφορᾶς, πέμπει τρισχιλίους ὁπλίτας Ἰησοῦς εἰς Ἄϊναν πόλιν ὑπὲρ τῆς Ἱεριχοῦντος κειμένην αἱρήσοντας, οἳ, συμβαλόντων αὐτοῖς τῶν Ἀϊνιτῶν, τραπέντες, ἀποβάλλουσιν ἄνδρας ἓξ καὶ τριάκοντα. Τοῦτ' ἀγγελθὲν τοῖς Ἰσραηλίταις λύπην τε μεγάλην καὶ δεινὴν ἐποίησεν ἀθυμίαν, οὐ κατὰ τὸ οἰκεῖον τῶν ἀπολωλότων, καίτοι γε πάντων ἀνδρῶν καὶ σπουδῆς ἀξίων διεφθαρμένων, ἀλλὰ κατὰ ἀπόγνωσιν. Πιστεύοντες γὰρ ἤδη τῆς γῆς ἐγκρατεῖς εἶναι, καὶ σῶον ἕξειν ἐν ταῖς μάχαις τὸν στρατὸν, οὕτως τοῦ θεοῦ προϋπεσχημένου, τεθαῤῥηκότας παραδόξως ἑώρων τοὺς πολεμίους. Καὶ σάκκους ἐπενδύντες ταῖς στολαῖς, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐν δακρύοις ἦσαν καὶ πένθει, τροφῆς οὐδεμίαν ἐπιζήτησιν ποιούμενοι, μειζόνως δὴ τὸ συμβεβηκὸς εἶχον ἀχθόμενοι.

13. Βλέπων δὲ οὕτως ὁ Ἰησοῦς τήν τε στρατιὰν καταπεπληγυῖαν, καὶ περὶ τῶν ὅλων πονηρὰν ἤδη τὴν ἐλπίδα λαμβάνουσαν, παῤῥησίαν λαμβάνει πρὸς τὸν θεόν, "ἡμεῖς γὰρ," εἶπεν, "οὐχ ὑπ' αὐθαδείας

προήχθημεν ὡς ταύτην ὑπάγεσθαι τοῖς ὅπλοις τὴν γῆν, ἀλλὰ Μωϋσέως τοῦ σοῦ δούλου πρὸς τοῦθ᾽ ἡμᾶς ἐπεγείραντος, ὡς πολλῶν τεκμηρίων ἐπηγγέλλου κτήσασθαι παρέξειν ἡμῖν τήνδε τὴν γῆν, καὶ τὸν στρατὸν ἡμῶν ἀεὶ τῶν πολεμίων ποιήσειν τοῖς ὅπλοις κρείττονα. Τινὰ μὲν οὖν κατὰ τὰς ὑποσχέσεις ἡμῖν ἀπήντηκε τὰς σὰς, νῦν δὲ παρὰ δόξαν ἐπταικότες καὶ τῆς δυνάμεώς τινας ἀποβαλόντες, ἐπί τε τούτοις ὡς οὐ βεβαίων τῶν παρὰ σοῦ καὶ ὧν προεῖπε Μωϋσῆς ἀχθόμεθα, καὶ χεῖρον ἡ τῶν μελλόντων ἐλπὶς ἡμᾶς ἀνιᾷ, τῇ πρώτῃ πείρᾳ τοιαύτῃ συντυχόντας. Ἀλλὰ σὺ, δέσποτα, δύναμις γάρ σοι τούτων ἴασιν εὑρεῖν, τό τε παρὸν ἡμῶν λυπηρὸν, νίκην παρα- 269
σχόμενος, καὶ περὶ τῶν αὖθις δύσελπις διακειμένους οὕτως τῆς διανοίας ἔξελε."

14. Ταῦτα μὲν Ἰησοῦς ἐπὶ στόμα πεσὼν ἠρώτα τὸν θεόν. Χρηματίσαντος δὲ ‘ἀνίστασθαι τοῦ θεοῦ καὶ καθαίρειν τὸν στρατὸν, μιάσματος ἐν αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τε τῶν καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης, — διὰ γὰρ ταῦτα τὴν νῦν αὐτοῖς ἧτταν συμπεσεῖν, ἀναζητηθέντος δὲ τοῦ δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκην αὐτοῖς ἀεὶ ποριζεσθαι τῶν πολεμίων,’ — φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν Ἰησοῦς, καὶ καλέσας Ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἐν τέλει, κατὰ φυλὴν ἐκλήρου. Τούτου δὲ τὸ τετολμημένον ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς δηλοῦντος, κατὰ φρατρίας πάλιν προτίθησι τὸν κλῆρον ταύτης. Τὸ δὲ ἀληθὲς τοῦ κακουργήματος περὶ τὴν Σαραχίου συγγένειαν ηὑρίσκετο. Κατὰ ἄνδρα δὲ τῆς ἐξετάσεως γιγνομένης, λαμβάνουσι τὸν Ἄχαρον· ὅδ᾽ οὐκ ἔχων ἔξαρνος εἶναι, δεινῶς αὐτὸν τοῦ θεοῦ ἐκπεριελθόντος, ὡμολόγει τε τὴν κλοπὴν καὶ τὰ φωρία παρῆγεν εἰς μέσον. Καὶ οὗτος μὲν εὐθὺς ἀναιρεθεὶς, ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμου καὶ καταδίκῳ προςηκούσης τυγχάνει.

15. Ἰησοῦς δὲ ἁγνίσας τὸν στρατὸν ἐξῆγεν ἐπὶ τὴν Ἄϊναν αὐτοὺς, καὶ νυκτὸς τὰ περὶ τὴν πόλιν

ἐνέδραις προλοχίσας ὑπὸ τὸν ὄρθρον συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. Τῶν δὲ μετὰ θράσους αὐτοῖς διὰ τὴν προτέραν νίκην ἐπιόντων, ὑποχωρεῖν προςποιησάμε-
270 νος, ἕλκει τῷ τρόπῳ τούτῳ μακρὰν αὐτοὺς τῆς πόλεως, διώκειν οἰομένους καὶ ὡς ἐπὶ νίκῃ καταφρονοῦντας. Ἔπειτ᾽ ἀναστρέψας τὴν δύναμιν κατὰ πρόςωπον αὐτοῖς ποιεῖ, σημεῖά τε δοὺς, ἃ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐνέδραις συνετέτακτο, καὶ ἐκείνους ἐπὶ τὴν μάχην ἐξανίστησιν. Οἱ δ᾽ εἰςεπήδων εἰς τὴν πόλιν, τῶν ἔνδον περὶ τείχεσιν ὄντων, ἐνίων δὲ καὶ πρὸς θέαν τῶν ἔξω τὴν γνώμην περισπωμένων. Καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν ᾕρουν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον, Ἰησοῦς δὲ τοὺς προςελθόντας εἰς χεῖρας βιασάμενος φεύγειν τρέπεται. Συνελαυνόμενοι δὲ ὡς εἰς ἀκέραιον τὴν πόλιν, ἐπεὶ καὶ ταύτην ἐχομένην ἑώρων, καὶ καταπιμπραμένην ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον, διὰ τῶν ἀγρῶν ᾔεσαν σκεδασθέντες, ἀμύνειν αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυνάμενοι. Τοιαύτης δὲ τῆς συμφορᾶς τοὺς Ἀϊνίτας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλος ἑάλω καὶ γυναικῶν καὶ θεραπείας, καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς ἄπειρόν τι πλῆθος, ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔλαβον οἱ Ἑβραῖοι, καὶ χρήματα πολλά· καὶ γὰρ πλούσιον ἦν τὸ χωρίον. Καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις Ἰησοῦς διένειμε, γενόμενος ἐν Γαλγάλοις.

16. Γαβαωνῖται δὲ κατοικοῦντες ἔγγιστα τοῖς Ἱεροσολύμοις, τά τε τοῖς Ἱεριχουντίοις συμβεβηκότα
271 πάθη καὶ τὰ τοῖς Ἀϊνίταις ὁρῶντες, καὶ πρὸς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, Ἰησοῦν μὲν παρακαλεῖν οὐ διέγνωσαν· οὔτε γὰρ τεύξεσθαί τινος τῶν μετρίων ὑπελάμβανον, ἐπ᾽ ὀλέθρῳ τοῦ Χαναναίων ἔθνους παντὸς πολεμοῦντος αὐτούς. Κεφηρίτας δὲ καὶ Καριαθιαριμίτας γείτονας ὄντας αὐτοῖς ἐπὶ συμμαχίαν παρεκάλουν, οὐδ᾽ αὐτοὺς διαφεύξεσθαι τὸν κίνδυνον λέγοντες, εἰ φθάσειαν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, συμπείσαντες δὲ αὐτοὺς, διέγνωσαν διαδράναι τὴν δύναμιν αὐτῶν. Προςδεξαμέ-

των δὲ τοῖς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς
Ἰησοῦν φιλίαν σπεισομένους, οὓς μάλιστα τῶν πολι-
τῶν ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς πρᾶξαι τὰ συμφέροντα τῷ
πλήθει. Οἱ δὲ ὁμολογεῖν αὐτοὺς Χαναναίους ἐπισφα-
λὲς ἡγούμενοι, διαφεύξεσθαι δὲ τὸν διὰ τοῦτο κίν-
δυνον ὑπολαμβάνοντες, εἰ λέγοιεν ἑαυτοὺς μὴ προσ-
ήκειν κατὰ μηδὲν Χαναναίοις, ἀλλὰ πορρωτάτω τού-
των κατοικεῖν, ἥκειν τε κατὰ πίστιν τῆς ἀρετῆς αὐ-
τοῦ πολλὴν ἀνύσαντας ὁδὸν ἔφασκον, καὶ τεκμήριον
τοῦ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑπεδείκνυον· τὰς γὰρ
ἐσθῆτας καινὰς ὅτε ἐξῄεσαν οὔσας ὑπὸ τοῦ χρόνου
τῆς ὁδοιπορίας αὐτοῖς τετρῖφθαι — τρυχίνας γὰρ
εἰς τὸ ταῦτα πιστοῦσθαι πρὸς αὐτοῦ ἐπίτηδες ἔλαβον.
Στάντες οὖν εἰς μέσους ἔλεγον ὡς πεμφθεῖεν ὑπὸ τῶν
Γαβαωνιτῶν καὶ τῶν περιοίκων πόλεων, πλεῖστον ἀπ-
εχουσῶν τῆσδε τῆς γῆς, ποιησόμενοι πρὸς αὐτοὺς φι-
λίαν ἐφ᾽ αἷς πάτριον αὐτοῖς ἐστι συνθήκαις· μαθόν-
τες γὰρ ἐκ θεοῦ χάριτος καὶ δωρεᾶς τὴν Χαναναίων
αὐτοῖς γῆν κτήσασθαι δεδόσθαι, τούτοις τε λίαν ἔλε-
γον ἥδεσθαι καὶ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῶν γενέσθαι.
Καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες καὶ ἐπιδεικνύντες τὰ τεκ-
μήρια τῆς ὁδοιπορίας παρεκάλουν ἐπὶ συνθήκας καὶ
φιλίαν τοὺς Ἑβραίους. Ἰησοῦς δὲ πιστεύσας οἷς ἔ-
λεγον, ὡς οὐκ εἶεν τοῦ Χαναναίων ἔθνους, ποιεῖται
πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ Ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ
τῆς γερουσίας ὄμνυσιν ἕξειν τε φίλους καὶ συμμάχους,
καὶ μηδὲν μοχλεύσεσθαι κατ᾽ αὐτῶν ἄδικον, τοῖς ὅρ-
κοις ἐπισυναινέσαντος τοῦ πλήθους. Καὶ οἱ μὲν 272
ὧν ἤθελον τυχόντες ἐξ ἀπάτης ἀπῄεσαν πρὸς ἑαυ-
τούς. Ἰησοῦς δὲ τῆσδε τῆς Χαναναίας στρατεύσας
εἰς τὴν ὑπώρειαν, καὶ μαθὼν οὐ πόῤῥω τῶν Ἱερο-
σολύμων τοὺς Γαβαωνίτας κατῳκημένους, καὶ τοῦ
γένους ὄντας τῶν Χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐ-
τῶν τοὺς ἐν τέλει, τῆς ἀπάτης αὐτοῖς ἐνεκάλει. Τῶν
δ᾽ οὐκ ἄλλην ἀφορμὴν σωτηρίας ἔχειν ἢ ταύτην προ-
φασιζομένων, καὶ διὰ τοῦτ᾽ ἐπ᾽ αὐτὴν ἐξ ἀνάγκης

καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν ἀρχιερέα Ἐλεάζαρον, καὶ τὴν γερουσίαν· καὶ δημοσίους αὐτοὺς δικαιούντων ποιεῖν ἐπὶ τῷ μὴ παραβῆναι τὸν ὅρκον, ἀποδεικνύουσιν εἶναι τοιούτους. Καὶ οἱ μὲν τῆς καταλαβούσης αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν ηὕραντο.

17. Τοῦ δὲ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος ἐπὶ τῷ μετατάξασθαι πρὸς τὸν Ἰησοῦν τοὺς Γαβαωνίτας, καὶ τοὺς τῶν πλησίον ἐθνῶν παρακαλέσαντος βασιλέας συνάρασθαι τῷ κατ᾽ αὐτῶν πολέμῳ, τούτους παρόντας σὺν αὐτῷ — τέσσαρες δὲ ἦσαν — οἱ Γαβαωνῖται ἰδόντες, καὶ στρατοπεδευσαμένους ἐπί τινι πηγῇ τῆς πόλεως οὐκ ἄπωθεν παρασκευάζεσθαι πρὸς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο σύμμα-
273 χον Ἰησοῦν· ἐν τούτοις γὰρ ἦν αὐτοῖς τὰ πράγματα, ὡς ὑπὸ μὲν τούτων ἀπολεῖσθαι προςδοκᾷν, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπ᾽ ὀλέθρῳ τοῦ Χαναναίων γένους στρατευσάντων σωθήσεσθαι διὰ τὴν γενομένην φιλίαν ὑπολαμβάνειν. Καὶ Ἰησοῦς πανστρατιᾷ σπεύσας ἐπὶ τὴν βοήθειαν, καὶ δι᾽ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀνύσας, ὄρθριος προςβαίνουσι τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει, καὶ τραπεῖσιν εἵπετο διώκων διὰ χωρίων ἐπικλινῶν — Βήθωρα καλεῖται. Ἔνθα καὶ τὴν τοῦ θεοῦ συνεργίαν ἔμαθεν, ἐπισημήναντος αὐτοῦ βρονταῖς τε καὶ κεραυνῶν ἀφέσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους· ἔτι γε μὴν καὶ τὴν ἡμέραν αὐξηθῆναι πλέον, ὡς ἂν μὴ καταλαβοῦσα νὺξ ἐπισχῇ τὴν τῶν Ἑβραίων προθυμίαν, συνέπεσεν, ὥςτε καὶ λαμβάνει τοὺς βασιλέας Ἰησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους σπηλαίῳ κατὰ Μακχιδὰ, καὶ κολάζει πάντας. Ὅτι δὲ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπέδωκε τότε, καὶ τοῦ συνήθους ἐπλεόνασε, δηλοῦται διὰ τῶν ἀνακειμένων ἐν τῷ ἱερῷ γραμμάτων.

18. Κατεστραμμένων δὲ οὕτως τῶν περὶ τοὺς βασιλέας, οἳ τοὺς Γαβαωνίτας πολεμήσαντες ἐστράτευσαν, ἐπανῄει πάλιν τῆς Χαναναίας ἐπὶ τὴν ὀρει-

νὴν Ἰησοῦς, καὶ πολὺν τῶν ἐν αὐτῇ φόνον ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβὼν, παρῆν εἰς τὸ ἐν Γαλγάλοις στρατόπεδον. Τοῦ δὲ περὶ τῆς Ἑβραίων ἀρετῆς λόγου πολλοῦ φοιτῶντος εἰς τοὺς περιοίκους, κατάπληξις εἶχε τοὺς ἀκούοντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος, καὶ στρατεύουσιν ἐπ᾽ αὐτοὺς οἱ περὶ Λίβανον ὄρος βασιλεῖς ὄντες Χαναναῖοι, καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδινοῖς τῶν Χαναναίων. Παλαιστίνους προςλαβόντες, στρατοπεδεύουσι πρὸς Βηρώθῃ πόλει τῆς Γαλιλαίας τῆς ἄνω, Κεδέσης οὐ πόῤῥω· Γαλιλαίων δέ ἐστι καὶ τοῦτο τὸ χωρίον. Τοῦ δὲ στρατοῦ παντὸς ὁπλιτῶν 274
μὲν ἦσαν μυριάδες τριάκοντα, μύριοι δ᾽ ἱππεῖς, καὶ ἅρματα δισμύρια. Καταπλήττει δὴ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε Ἰησοῦν καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας, καὶ πρὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ κρείττονος εὐλαβεστέρως εἶχον δι᾽ ὑπερβολὴν τοῦ δέους. Τοῦ θεοῦ δ᾽ ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὸν φόβον, καὶ εἰ πλέον τῆς παρ᾽ αὐτοῦ βοηθείας ποθοῦσιν, ὑποσχομένου τε νικήσειν τοὺς ἐχθροὺς, καὶ κελεύσαντος τούς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρῶσαι, θαρσαλέος πρὸς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ θεοῦ γενόμενος ἐξώρμησεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ πέμπτης ἡμέρας ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐλθὼν συνάπτει, καὶ καρτερὰ μάχη γίνεται, καὶ φόνος κρείττων πίστεως παρὰ τοῖς ἀκροωμένοις. Διώκων δ᾽ ἐπὶ πλεῖστον ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν πλὴν ὀλίγων διέφθειρεν, καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον, ὥςτε τῶν ἀνθρώπων ἐπιλελοιπότων πρὸς τὸ κτείνεσθαι, τοὺς ἵππους Ἰησοῦς αὐτῶν ἀνῄρει, καὶ τὰ ἅρματα ἐνεπίμπρα. Τήν τε χώραν ἐπ᾽ ἀδείας διεπορεύετο, μηδενὸς τολμῶντος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν, ἀλλὰ πολιορκίᾳ τὰς πόλεις αἱρῶν, καὶ πάλιν ὅ τι λάβοι φονεύων.

19. Ἔτος δὲ πέμπτον ἤδη παρεληλύθει, καὶ Χαναναίων οὐκέτ᾽ οὐδεὶς ὑπολέλειπτο, πλὴν εἰ μή τινες εἰς ὀχυρότατον τεῖχος διέφυγον. Ἰησοῦς δὲ ἐκ τῶν Γαλγάλων ἀναστρατοπεδεύσας εἰς τὴν ὀρεινὴν, ἱστᾷ 275

τὴν ἱερὰν σκηνὴν κατὰ Σιλοῦν πόλιν, ἐπιτήδειον γὰρ ἐδόκει τὸ χωρίον διὰ κάλλος, ἕως ἂν οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ πράγματα παράσχῃ. Καὶ χωρήσας ἐντεῦθεν ἐπὶ Σικίμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, βωμόν τε ἵστησιν ὅπου προεῖπε Μωϋσῆς, καὶ νείμας τὴν στρατιὰν, ἐπὶ μὲν τῷ Γαριζεῖ ὄρει τὴν ἡμίσειαν ἵστησιν, ἐπὶ δὲ τῷ Γιβάλῳ τὴν ἡμίσειαν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ἐστι, καὶ τὸ Λευϊτικὸν καὶ τοὺς ἱερέας. Θύσαντες δὲ καὶ ἀρὰς ποιησάμενοι, καὶ ταύτας ἐπὶ τῶν βωμῶν γεγραμμένας καταλιπόντες, εἰς τὴν Σιλοῦν ἀνέζευξαν.

20. Ἰησοῦς δ' ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὰς τῶν Χαναναίων πόλεις ὁρῶν οὐκ εὐαλώτους, ὑπό τε τῆς τῶν χωρίων ἐν οἷς ἦσαν ἐχυρότητος, καὶ τῆς τῶν τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τῶν πόλεων πλεονεξίᾳ προςπεριβαλλόμενοι προςεδόκων τοὺς πολεμίους ἀφέξεσθαι πολιορκίας δι' ἀπόγνωσιν τοῦ λαβεῖν, — καὶ γὰρ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἑαυτῶν οἱ Χαναναῖοι μαθόντες τοὺς Ἰσραηλίτας ποιησαμένους τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' Αἰγύπτου, πρὸς τὸ τὰς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν ἐκεῖνον ἅπαντ' ἦσαν τὸν χρόνον, — συναγαγὼν τὸν λαὸν εἰς τὴν Σιλοῦν ἐκκλησίαν παρήγγειλε. Καὶ σπουδῇ συνδραμόντων, ‛τά τε ἤδη κατορθώμενα, καὶ τὰς γεγενημένας πράξεις, ὥς εἰσιν ἄρισται, καὶ τοῦ θεοῦ τοῦ παρασχόντος αὐτὰς ἄξιαι, καὶ τῆς ἀρετῆς τῶν νόμων οἷς κατακολουθοῦσιν ἔλεγε· βασιλεῖς τε τριάκοντα καὶ ἕνα, τολμήσαντας αὐτοῖς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, κεκρατῆσθαι δηλῶν, καὶ στρατιὰν, ὅση ποτὲ κατελπίσασα τῆς αὐτῶν δυνάμεως εἰς μάχην συνῆψεν, ἅπασαν διαφθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ γενεὰν αὐτοῖς ὑπολελεῖφθαι· τῶν δὲ πόλεων ἐπειδήπερ αἱ μὲν ἑαλώκεσαν, πρὸς ἃς δὲ δεῖ χρόνου καὶ μεγάλης πολιορκίας διὰ τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα καὶ τὴν ἐπὶ ταύτῃ τῶν οἰκητόρων πεποίθησιν, ἠξίου τοὺς ἐκ τῆς περαίας τοῦ Ἰορδάνου συνεξορμήσαντας αὐτοῖς, καὶ τῶν κινδύνων συναραμένους, ὄντας συγγενεῖς, ἀπο-

λύειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεῖα, χάριν αὐτοῖς ὧν συνέκαμον ὁμολογοῦντας· ἕνα τε κατὰ φυλὴν ἀρετῇ προέχειν μαρτυρηθέντα πέμπειν, οἳ τὴν γῆν ἐκμετρησόμενοι πιστῶς καὶ μηδὲν κακουργήσοντες δηλώσουσιν ἡμῖν ἀδόλως αὐτῆς τὸ μέγεθος.'

21. Καὶ Ἰησοῦς μὲν, τούτους ποιησάμενος 276
τοὺς λόγους, συγκάταινον ἔσχε τὸ πλῆθος, καὶ ἄνδρας τοὺς ἐκμετρησομένους τὴν χώραν αὐτῶν ἐξέπεμψε, παραδοὺς αὐτοῖς τινας γεωμετρίας ἐπιστήμονας, οὓς τὸ ἀληθὲς οὐκ ἔμελλε λήσεσθαι διὰ τὴν τέχνην, ἐντολὰς δοὺς ἀποτίσασθαι τῆς τε εὐδαίμονος διάμετρον γῆς καὶ τῆς ἧσσον ἀγαθῆς. Ἡ γὰρ φύσις τῆς Χαναναίων γῆς τοιαύτη τίς ἐστιν, ὡς ἴδοι τις ἂν πεδία μεγάλα καὶ καρποὺς φέρειν ἱκανώτατα, καὶ συγκρινόμενα μὲν ἑτέρᾳ γῇ, πανευδαίμονα νομισθησόμενα, τοῖς δὲ Ἱεριχουντίων χωρίοις παραβαλλόμενα καὶ τοῖς Ἱεροσολυμιτῶν τὸ μηδὲν ἀναφανησόμενα. Καίτοι παντελῶς ὀλίγην αὐτῶν εἶναι τὴν γῆν συμβέβηκε, καὶ ταύτης ὀρεινὴν τὴν πολλὴν, ἀλλ' ὑπερβολῇ εἰς καρπῶν ἐκτροφήν τε καὶ κάλλος οὐκ ἀπολέλοιπεν ἑτέραις. Καὶ διὰ τοῦτο τιμητοὺς μᾶλλον ἢ μετρητοὺς τοὺς κλήρους εἶναι δεῖν ὑπέλαβε, πολλάκις ἑνὸς πλέθρου κἂν χιλίων ἀνταξίου γενομένου. Οἱ δὲ ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δέκα δὲ ἦσαν, περιοδεύσαντές τε καὶ τιμησάμενοι τὴν γῆν, ἐν ἑβδόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς Σιλοῦν πόλιν, ἔνθα τὴν σκηνὴν ἑστάκεισαν.

22. Καὶ Ἰησοῦς Ἐλεάζαρόν τε καὶ τὴν γερουσίαν καὶ σὺν τοῖς φυλάρχοις παραλαβὼν νέμει ταῖς ἐννέα φυλαῖς καὶ τῆς Μανασσητῶν τοῖς ἡμίσεσι, κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῶν φυλῶν τὴν μέτρησιν ποιησάμενος. Κληρώσαντος δὲ αὐτοῦ, ἡ μὲν Ἰούδα λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖται τὴν καθύπερθεν Ἰουδαίαν, παρατείνουσαν μὲν ἄχρι τῶν Ἱεροσολύμων, τὸ δ' εὖρος ἕως τῆς Σοδομίτιδος λίμνης καθήκουσαν· ἐν δὲ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν Ἀσκάλων καὶ Γάζα. Συμεωνὶς δὲ, δευτέρα γὰρ ἦν, ἔλαχε τῆς Ἰδουμαίας τὴν

*Αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ Ἀραβίᾳ πρόσορον οὖσαν. Βενια-
μῖται δὲ τὴν ἀπὸ Ἰορδάνου ποταμοῦ ἔλαχον ἄχρι
θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος, τὸ δὲ πλάτος, Ἱεροσολύμοις
ὁριζομένην καὶ Βεθήλοις· στενότατος δὲ ὁ κλῆρος οὗ-
τος ἦν διὰ τὴν τῆς γῆς ἀρετὴν, Ἰεριχοῦντα γὰρ καὶ*
277 *τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαβον. Ἡ δ᾽ Ἐφραΐ-
μου φυλὴ τὴν ἄχρι Γαδάρων ἀπὸ Ἰορδάνου ποταμοῦ
μηκυνομένην ἔλαχεν, εὐρείαν δὲ ὅσον ὑπὸ Βεθήλων
εἰς τὸ μέγα τελευτᾷ πεδίον. Τῆς δὲ Μανασσήτιδος
οἱ ἡμίσεις ἀπὸ μὲν Ἰορδάνου μέχρι Δώρων πόλεως,
πλάτος δὲ ἐπὶ Βηθσάνων, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖ-
ται. Καὶ μετὰ τούτοις Ἰσάχαρις, Κάρμηλόν τε ὄρος
καὶ τὸν ποταμὸν τοῦ μήκους ποιησαμένη τέρμονα, τὸ
δ᾽ Ἰταβύριον ὄρος τοῦ πλάτους. Ζαβουλωνῖται δὲ
τὴν μέχρι Γεννησαρίτιδος, καθήκουσαν δὲ περὶ Κάρ-
μηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον. Τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ Καρ-
μήλου, κοιλάδα προσαγορευομένην διὰ τὸ καὶ τοιαύ-
την εἶναι, Ἀσηρῖται φέρονται πᾶσαν τὴν ἐπὶ Σιδῶ-
νος τετραμμένην. Ἀρκὴ δὲ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν
τῇ μερίδι, ἣ καὶ Ἀκτιπούς. Τὰ δὲ πρὸς τὰς ἀνα-
τολὰς τετραμμένα μέχρι Δαμασκοῦ πόλεως, καὶ τῆς*
278 *Γαλιλαίας τὰ καθύπερθεν Νεφθαλῖται παρέλαβον,
ἕως τοῦ Λιβάνου ὄρους καὶ τῶν τοῦ Ἰορδάνου πη-
γῶν, αἳ τὴν ὁρμὴν ἐκ τοῦ ὄρους ἔχουσιν, ἐκ τοῦ κα-
θήκοντος τοῖς ὅροις κατὰ βόρεια πόλεως Ἀρκῆς παρ-
οικούσης. Δανῖται δὲ τῆς κοίλης ὅσα πρὸς δυόμενον
τέτραπται τὸν ἥλιον λαγχάνουσιν, Ἀζώτῳ καὶ Δώ-
ροις ὁριζόμενοι, Ἰάμνιάν τε πᾶσαν καὶ Γέτταν ἀπ᾽
Ἀκάρωνος ἕως τοῦ ὄρους, ἐξ οὗ Ἰούδα ἦρκτο φυλή.*

23. *Καὶ ἓξ μὲν ἔθνη, τῶν υἱῶν τοῦ Χαναναίου
φέροντα τὴν ἐπωνυμίαν, διεῖλεν οὕτως Ἰησοῦς, καὶ
τὴν γῆν ταῖς ἐννέα καὶ τῇ ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκε νέ-
μεσθαι. Τὴν γὰρ Ἀμορῖτιν, καὶ αὐτὴν οὕτως ἀφ᾽
ἑνὸς τῶν Χαναναίου παίδων καλουμένην, Μωϋσῆς ἤδη
προειληφὼς νενεμήκει ταῖς δυσὶ φυλαῖς καὶ τῇ ἡμι-
σείᾳ· τοῦτο δὲ καὶ πρότερον ἐδεδηλώκειν. Τὰ δὲ περὶ*

Σιδῶνα καὶ Ἀρουκαίους καὶ Ἀμαθαίους καὶ Ἀριθαίους ἀδιακόσμητα ἦν.

24. Ἰησοῦς δὲ, τοῦ γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη πράττειν ὅσα καὶ νοήσειε, τῶν τε μετ᾽ αὐτὸν τὴν ἡγεμονίαν παραλαβόντων ἀμελῶς προστάντων τοῦ κοινῇ συμφέροντος, παρήγγελλε φυλῇ ἑκάστῃ, ‘τοῦ γένους τῶν Χαναναίων μηδὲν ὑπολείπειν ἐν τῇ κατακεκληρωμένῃ γῇ· τὴν γὰρ ἀσφάλειαν αὐτοῖς καὶ τὴν φυλακὴν τῶν πατρίων ἐθῶν ἐν μόνῳ τούτῳ καὶ Μωϋσῆν αὐτοῖς εἶναι προειπεῖν, καὶ τοῦτ᾽ αὐτοὺς πεπεῖσθαι· καὶ τοῖς Λευΐταις δὲ τὰς ὀκτὼ καὶ τριάκοντα πόλεις ἀποδιδόναι·’ προειλήφεισαν γὰρ ἤδη κατὰ τὴν Ἀμορίαν τὰς δέκα. Τούτων τρεῖς ἀπονέμει τοῖς φυγάσιν οἰκεῖν ἐν αὐταῖς, — πολλὴ γὰρ ἦν πρόνοια τοῦ μηδὲν ὧν Μωϋσῆς διέταξε παραλιπεῖν, — τῆς μὲν οὖν Ἰούδα φυλῆς Χεβρῶνα, Σίκιμα δὲ τῆς Ἐφραΐμου, τῆς Νεφθαλίτιδος δὲ Κεδέσην· ἔστι δὲ καὶ τῆς καθύπερθεν Γαλιλαίας τοῦτο χωρίον. Νέμει δὲ καὶ τῆς λείας ὅσα ἦν ἔτι λοιπὰ, πλείστη δ᾽ ἐγεγόνει, 279
καὶ μεγάλους πλούτους περιεβέβληντο, καὶ κοινῇ πάντες καὶ κατ᾽ ἰδίαν ἕκαστος, χρυσοῦ τε καὶ ἐσθήτων καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς ἕνεκα, τετραπόδων δὲ πλήθους, ὅσων οὐδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν ἦν, προςγενομένου.

25. Μετὰ δὴ ταῦτα συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν στρατὸν, τοῖς ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην κατὰ τὴν Ἀμοραίαν ἱδρυμένοις, συνεστράτευον δ᾽ αὐτοῖς πεντακιςμύριοι ὁπλῖται, ἔλεξε τάδε· “Ἐπεὶ ὁ θεὸς, καὶ πατὴρ καὶ δεσπότης τοῦ Ἑβραίων γένους, γῆν τε κτήσασθαι ταύτην ἔδωκε, καὶ κτησεῖσαν εἰς ἅπαν ἡμετέραν φυλάξειν ὑπέσχηται, συνεργίας δὲ τῆς παρ᾽ ὑμῶν κατ᾽ ἐντολὴν τὴν ἐκείνου δεομένοις αὐτοὺς εἰς ἅπαντα προθύμους ἐδώκατε, δίκαιον ὑμᾶς, μηδενὸς ἔτι δυςκόλου περιμένοντος, ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν φειδοῖ τῆς προθυμίας ὑμῶν, ἵν᾽ εἰ καὶ πάλιν δεήσειεν ὑμῖν αὐτῆς, ἄοκνον ἔχωμεν εἰς τὰ κατεπείξοντα, καὶ μὴ τοῖς νῦν καμοῦσαν αὖθις βραδυτέραν.

Χάρις τε οὖν ὑμῖν ὧν συνήρασθε κινδύνων, καὶ οὐχὶ νῦν μόνον, ἀλλὰ εἰς ἅπαν οὕτως ἕξομεν, ὄντες ἀγαθοὶ μεμνῆσθαι τῶν φίλων, καὶ παρὰ τῇ διανοίᾳ κρατεῖν ὅσα παρ᾽ αὐτῶν ἡμῖν ὑπῆρξεν, ὅτι τε τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαθῶν δι᾽ ἡμᾶς ἀνεβάλλεσθε, καὶ πονήσαντες εἰς ἃ νῦν εὐνοίᾳ θεοῦ κατέστημεν, ἔπει οὕτως ἐκρίνατε αὐτῶν μεταλαμβάνειν. Γέγονε δὲ πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς ἐκ τῶν σὺν ἡμῖν πόνων πλοῦτος ἄφθονος, λείαν τε πολλὴν ἐπαξομένους καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ τὸ τούτων ἐπὶ πλεῖον ἡ παρ᾽ ἡμῶν εὔνοια, καὶ πρὸς ὅ τι βουληθείητε κατ᾽ ἀμοιβὴν πρόθυμον. Οὔτε γὰρ ὧν Μωϋσῆς προεῖπεν ἀπελείφθητε, καταφρονήσαντες ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντος, οὔτ᾽ ἔστιν οὐδὲν ἐφ᾽ ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν οἴδαμεν. Χαίροντας οὖν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς κληρουχίας ἀπολύομεν, καὶ παρακαλοῦμεν μηδένα τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ὅρον ὑπολαμβάνειν, μηδὲ, ὅτι μεταξὺ ποταμὸς οὗτός ἐστιν, ἑτέρους ἡμᾶς νομίσετε καὶ οὐχὶ Ἑβραίους. Ἀβράμου γὰρ ἅπαντες ἐσμὲν, οἵ τ᾽ ἐνθάδε καὶ ἐκεῖ κατοικοῦντες, θεός τε εἷς τούς τε ἡμετέρους προγόνους καὶ τοὺς ὑμῶν αὐτῶν παρήγαγεν εἰς τὸν βίον, οὗ τῆς θρησκείας ἐπιμελεῖσθαι καὶ πο-
280 *λιτείας δεῖ, ἣν αὐτὸς διὰ Μωϋσέως διέταξε, φυλακὴν ἔχοντας πᾶσαν, ὡς ἐμμενόντων μὲν τούτοις, καὶ τοῦ θεοῦ παρέξοντος εὔνουν ἀεὶ εἶναι καὶ σύμμαχον ἑαυτὸν, ἐκτραπέντων δὲ εἰς ἑτέρων ἐθνῶν μίμησιν, ἀποστραφησομένου τὸ γένος ὑμῶν.» Ταῦτα εἰπὼν, καὶ καθ᾽ ἕνα τοὺς ἐν τέλει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἅπαν ἀσπασάμενος, αὐτὸς μὲν ὑπέμεινε, προέπεμπε δ᾽ αὐτοὺς ὁ λαὸς οὐκ ἀδακρυτὶ, καὶ μόλις ἀλλήλων ἀπελύθησαν.*

26. *Καὶ διαβᾶσα οὖν τὸν ποταμὸν ἥ τε Ῥουβηλὶς φυλὴ καὶ Γαδὶς, καὶ ὅσοι τῶν Μανασσητῶν αὐτοῖς συνείποντο, βωμὸν ὑπὲρ τῆς ὄχθης ἱδρύονται τοῦ Ἰορδάνου, μνημεῖον τοῖς ἔπειτα γενησομένοις καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν κατοικησομένους οἰ-*

κειότητος. Ἀκούσαντες δὲ οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσθαι τοὺς ἀπολυθέντας, οὐ μεθ᾽ ἧς ἐκεῖνοι γνώμης ἀνέστησαν αὐτὸν, ἀλλ᾽ ἐπὶ νεωτερισμῷ καὶ ξενικῶν εἰσαγωγῇ θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀπιστεῖν, ἀλλὰ περὶ τὴν θείαν θρησκείαν τὴν διαβολὴν πιθανὴν νομίζοντες, ἔνοπλοι ἦσαν, ὡς ἐπ᾽ ἀμύνῃ τῶν τὸν βωμὸν ἱδρυσαμένων, περαιωσόμενοι τὸν ποταμὸν, καὶ κολάσοντες αὐτοὺς τῆς παρατροπῆς τῶν πατρίων ἐθῶν. Οὐ γὰρ ἐδόκει τὴν συγγένειαν αὐτοὺς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν τὴν αἰτίαν εἰληφότων, ἀλλὰ τὸ τοῦ θεοῦ βουλητὸν, καὶ ᾧ τρόπῳ τιμώμενος χαίρει. Καὶ οἱ μὲν ἐστράτευσαν ὑπ᾽ ὀργῆς, ἐπέσχε δ᾽ αὐτοὺς Ἰησοῦς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος καὶ ἡ γερουσία, λόγοις συμβουλεύοντες ὑπόπειραν αὐτῶν τῆς γνώμης λαβεῖν πρῶτον, ἔπειτ᾽ ἂν κακοήθη μάθωσι τὴν διάνοιαν αὐτῶν, τότε τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ᾽ αὐτούς. Πέμπουσιν οὖν πρεσβευτὰς πρὸς αὐτοὺς, Φινεέσην τὸν υἱὸν Ἐλεαζάρου, καὶ δέκα σὺν αὐτῷ τῶν ἐν τιμῇ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, μαθησομένους τί καὶ φρονήσαντες τὸν βωμὸν ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ διαβάντες ἔστησαν; Ὡς δὲ περαιωσαμένων καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀφικομένων ἐκκλησία συνελέγη, στὰς Φινεέσης, "μείζω μὲν αὐτοὺς ἁμαρτεῖν," ἔλεγεν, "ἢ ὥστε λόγοις ἐπιτιμηθέντας νενουθετῆσθαι πρὸς τὰ μέλλοντα. Πλὴν οὐ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς παρανομίας ἀπιδόντας, εὐθὺς ἐφ᾽ ὅπλα καὶ τὴν ἐκ χειρῶν τιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὸς δὲ τὸ συγγενὲς καὶ τὸ τάχα καὶ λόγοις ἂν σωφρονῆσαι σκοπήσαντας, οὕτω ποιήσασθαι τὴν πρέσβειαν, ἵνα τὴν αἰτίαν μαθόντες ὑφ᾽ ἧς προήχθητε τὸν βωμὸν κατασκευάσαι, μήτε προπετεῖς δοκῶμεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς κατὰ λογισμὸν ὅσιον ποιησαμένους τὸν βωμὸν, καὶ δικαίως ἀμυνώμεθα τῆς διαβολῆς ἐλεγχθείσης ἀληθοῦς. Οὐ γὰρ ἠξιοῦμεν ὑμᾶς πείρᾳ τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης ἐντὸς γεγενημένους, καὶ νόμων ὧν αὐτὸς ἡμῖν δέδωκεν ἀκροατὰς ὑπάρχοντας, διαζευχθέντας ἡμῶν καὶ παρόντας εἰς τὸν ἴδιον κλῆρον, ὃν κατὰ

χάριν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου περὶ ὑμᾶς προνοίας ἐλάχετε, λήθην λαβεῖν αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὴν κιβωτὸν καταλιπόντας καὶ βωμὸν ὃς ἡμῖν πάτριος, ξενικοὺς θεοὺς ἐπιφέρειν τοῖς Χαναναίων κακοῖς προσκεχωρηκότας. Ἀλλ᾽ οὐδὲν ἀδικεῖν δόξετε μετανοήσαν-
281 τες καὶ περαιτέρω μὴ μανέντες, νόμων δὲ πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην λαβόντες. Ἂν δ᾽ ἐπιμένητε τοῖς ἡμαρτημένοις, οὐ παραιτησόμεθα τὸν ὑπὲρ τῶν νόμων πόνον, ἀλλὰ περαιωσάμενοι τὸν Ἰορδάνην τούτοις βοηθήσομεν, καὶ πρὸς αὐτῷ τῷ θεῷ, μηδὲν ὑμᾶς Χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ᾽ ὁμοίως ἐκείνοις διαφθείροντες. Μὴ γὰρ νομίσητε τῷ διαβεβηκέναι τὸν ποταμὸν καὶ τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως ἔξω γεγονέναι. Πανταχοῦ δ᾽ ἐν τοῖς τούτου ἐστέ, καὶ ἀποδρᾶναι τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπ᾽ αὐτῆς δίκην ἀδύνατον. Εἰ δ᾽ οἴεσθε τὴν ἐνθάδε παρουσίαν ὑμῖν ἐμπόδιον εἶναι τοῦ σωφρονεῖν, οὐδὲν κωλύσει πάλιν τὴν γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι, καὶ ταύτην ἀνεῖναι μηλόβοτον. Ἀλλ᾽ εὖ ποιήσετε σωφρονήσαντες, καὶ ἐπὶ νεαροῖς μεταθέμενοι τοῖς ἁμαρτήμασι. Καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων καὶ γυναικῶν, μὴ παρασχεῖν ἡμῖν ἀνάγκην ἀμύνασθαι. Ὡς οὖν τῆς ὑμετέρας αὐτῶν σωτηρίας, καὶ τῶν φιλτάτων ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ κειμένης, οὕτω βουλεύεσθε, λόγοις ἡττηθῆναι συμφέρειν ὑπολαβόντες, ἢ πεῖραν ἔργων καὶ πολέμου περιμένειν.

27. Τοσαῦτα τοῦ Φινεέσου διαλεχθέντος, οἱ προεστῶτες τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο περὶ τῶν ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπολογεῖσθαι, “καὶ μήτε συγγενείας τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστήσεσθαι, μήτε κατὰ νεωτερισμὸν ἀναστῆσαι τὸν βωμὸν, ἔλεγον, ἀλλὰ θεόν τε ἕνα γινώσκειν τὸν Ἑβραίοις ἅπασι κοινὸν, καὶ τὸν πρὸς τῆς σκηνῆς βωμὸν χάλκεον, ᾧ τὰς θυσίας ποιήσειν· τὸν μέντοι γε νῦν ἀνασταθέντα, δι᾽ ὃν καὶ ὕποπτοι γεγόνασιν, οὐ κατὰ θρησκείαν ἱδρῦσθαι, σύμβολον δὲ ὅπως εἴη καὶ τεκ-

μήριον εἰς τὸν αἰῶνα τῆς πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος καὶ ἀνάγκη τοῦ σωφρονεῖν καὶ τοῖς πατρίοις ἐμμένειν, ἀλλ᾽ οὐχὶ παραβάσεως ἀρχὴ, ὡς ὑπονοεῖτε. Μάρτυς δ᾽ ἡμῖν τοῦ ἐπὶ τοιαύτῃ τὸν βωμὸν αἰτίᾳ κατασκευάσαι γένοιτο ὁ θεὸς ἀξιόχρεως, ὅθεν ἀμείνονα περὶ ἡμῶν ἔχοντες ὑπόληψιν, μηδὲν καταγινώσκετε τούτων, ἐφ᾽ οἷς ἐξώλεις εἶναι δίκαιοι πάντες, ὅσοι τοῦ Ἀβράμου γένους ὄντες νεωτέροις ἐπιχειροῦσιν ἔθεσι, καὶ τοῦ συνήθους τρόπου παρηλλαγμένοις."

28. Ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ Φινεέσης, παρῆν πρὸς Ἰησοῦν, καὶ τὰ παρ᾽ αὐτῶν ἀνήγγειλε τῷ λαῷ. Ὁ δὲ χαίρων ὅτι μηδεμιᾷ ἀνάγκῃ στρατολογεῖν αὐτοὺς μέλλει, μηδ᾽ εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν κατὰ ἀνδρῶν συγγενῶν, χαριστηρίους ὑπὲρ τούτων τῷ θεῷ θυσίας ἐπετέλει. Καὶ διαλύσας μετὰ ταῦτα τὸ πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας κληρουχίας Ἰησοῦς, αὐτὸς ἐν Σικίμοις διῆγεν. Ἔτει δ᾽ ὕστερον εἰκοστῷ, ὑπέργηρως γὰρ ἦν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ᾽ ἀξιώματος μάλιστα τῶν πόλεων, καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν γερουσίαν, καὶ τοῦ πλήθους ὅσον ἦν ἐφικτὸν αὐτῷ συναγαγὼν, ἐπεὶ παρῆσαν, τάς τε εὐεργεσίας τοῦ θεοῦ ἁπάσας ἀνεμίμνησκεν αὐτούς, — πολλαὶ δ᾽ ἦσαν τοῖς ἐκ ταπεινοῦ σχήματος εἰς τοῦτο δόξης καὶ περιουσίας 282
προελθοῦσι, — 'φυλάττειν τε τὴν τοῦ θεοῦ προαίρεσιν ἔχουσαν οὕτως πρὸς αὐτοὺς παρεκάλει, καὶ τῇ εὐσεβείᾳ γε μόνῃ φίλον αὐτοῖς διαμένειν τὸ θεῖον· αὐτῷ γὰρ καλῶς ἔχειν, ἀπιέναι μέλλοντι τοῦ ζῆν, παραίνεσιν αὐτοῖς τοιαύτην καταλιπεῖν· καὶ ἐκείνους ἠξίου διὰ μνήμης ποιήσασθαι τὴν παρακέλευσιν.'

29. Καὶ ὁ μὲν τοσαῦτα πρὸς τοὺς παρόντας διαλεχθεὶς τελευτᾷ, βιοὺς ἑκατὸν ἔτη καὶ δέκα, ὧν Μωϋσεῖ μὲν, ἐπὶ διδασκαλίᾳ τῶν χρησίμων, συνδιέτριψε τεσσαράκοντα, στρατηγὸς δὲ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν γίνεται, πέντε καὶ εἴκοσι· ἀνὴρ δὲ μήτε συνέσεως ὢν ἐνδεὴς, μήτε τοῦ τὰ νοηθέντα πρὸς τοὺς

πολλοὺς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἄπειρος, ἀλλ᾽ ἐν ἀμφοτέροις ἄκρος, πρός τε τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους εὔψυχος καὶ μεγαλότολμος, πρυτανεῦσαί τε τὰ κατὰ τὴν εἰρήνην δεξιώτατος, καὶ πρὸς ἅπαντα καιρὸν τὴν ἀρετὴν ἡρμοσμένος. Θάπτεται δὲ ἐν πόλει Θαμνᾷ τῆς Ἐφραΐμου φυλῆς. Θνήσκει δὲ κατ᾽ αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ Ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, Φινεέσῃ τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην καταλιπὼν, καὶ μνημεῖον αὐτῷ καὶ τάφος ἐν Γαβαθᾷ πόλει τυγχάνει.

CAP. II. 1. Μετὰ δὲ τὴν τούτων τελευτὴν Φινεέσης προφητεύει κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν, ἐπ᾽ ἐξωλείᾳ τοῦ Χαναναίων γένους τῇ Ἰουδαίᾳ φυλῇ παρασχεῖν τὴν ἡγεμονίαν. Καὶ γὰρ τῷ λαῷ διὰ σπουδῆς ἦν μαθεῖν τί καὶ θεῷ δοκεῖ. Καὶ προςλαβοῦσα τὴν Συμεωνίδα, ἐφ᾽ ᾧτε ἐξαιρεθέντων τῶν ἐκείνων ὑποτελῶν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κληρουχίᾳ τοῦτο ποιῶσιν.

2. Χαναναῖοι δὲ, ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν πραγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ κατὰ Βεζέκην αὐτοὺς ὑπέμενον, τῷ βασιλεῖ τῶν Βεζεκηνῶν Ἀδωνιβεζέκῳ τὴν ἡγεμονίαν ἐπιτρέψαντες, — τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο σημαίνει Βεζεκηνῶν κύριος. Ἀδωνὶ γὰρ τῇ Ἑβραίων γλώττῃ κύριος λέγεται, — ἤλπιζόν τε κρατήσειν τῶν Ἰσραηλιτῶν, διὰ τὸ τεθνᾶναι Ἰησοῦν. Συμμίξαντες δ᾽ αὐτοῖς Ἰσραηλῖται, ταῖς δυσὶ φυλαῖς αἷς προεῖπον, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς, καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὑπὲρ μυρίους, τρεψάμενοι δὲ τὸ λοιπὸν καὶ διώκοντες αἱροῦσι τὸν Ἀδωνιβέζεκον, ὃς ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ᾽ αὐτῶν φησίν, "ἀλλ᾽ οὐκ εἰς τὸ πᾶν ἄρα λήσεσθαι θεὸν ἔμελλον, τάδε πεπονθὼς, ἃ κατὰ δυοῖν καὶ ἑβδομήκοντα βασιλέων πράξαι πρότερον οὐκ ἐνετράπην." Καὶ ζῶντα μὲν κομίζουσιν ἕως Ἱεροσολύμων, τελευτήσαντα δὲ γῇ θάπτουσι. Καὶ
283 διεξήεσαν αἱροῦντες τὰς πόλεις, πλείστας τε λαβόντες, ἐπολιόρκουν Ἱεροσόλυμα. Καὶ τὴν μὲν κάτω λαβόντες σὺν χρόνῳ, πάντας ἔκτειναν τοὺς ἐνοικοῦν-

τας, χαλεπὴ δ᾽ ἦν ἡ καθύπερθεν αὐτοῖς αἱρεθῆναι, τειχῶν ὀχυρότητι καὶ φύσει τοῦ χωρίου.

3. Ὅθεν μετεστρατοπέδευσαν εἰς Χεβρῶνα, καὶ ταύτην ἑλόντες, κτείνουσι πάντας. Ὑπελείπετο δὲ τὸ τῶν γιγάντων ἔτι γένος, οἳ διὰ σωμάτων μεγέθη καὶ μορφὰς οὐδὲν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις παραπλησίας παράδοξον ἦσαν θέαμα καὶ δεινὸν ἄκουσμα. Δείκνυνται δ᾽ ἔτι καὶ νῦν τούτων ὀστᾶ, μηδὲν τοῖς ὑπὸ πίστιν ἐρχομένοις ἐοικότα. Καὶ τοῦτο μὲν τοῖς Λευΐταις ἐξαίρετον γέρας ἔδοσαν μετὰ τῶν δισχιλίων πηχῶν, τὴν δὲ γῆν Χαλέβῳ δωρεὰν ἔδοσαν κατὰ Μωϋσέως ἐντολάς· οὗτος δ᾽ ἦν τῶν κατασκόπων εἷς, ὧν ἔπεμψε Μωϋσῆς εἰς τὴν Χαναναίαν. Διδόασι δὲ καὶ τοῖς Ἰέθρου τοῦ Μαδιανίτου ἀπογόνοις, Μωϋσέως γὰρ ἦν γαμβρὸς, γῆν ἵνα νέμοιντο, τὴν γὰρ πατρίδα καταλιπόντες ἠκολουθήκεσαν ἐκείνοις, καὶ συνῆσαν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς ἐρήμου.

4. Ἡ δὲ Ἰούδα φυλὴ καὶ Συμεωνὶς τὰς μὲν κατὰ τὴν ὀρεινὴν τῆς Χαναναίας πόλεις εἷλον, τῶν δ᾽ ἐν τῷ πεδίῳ καὶ πρὸς θαλάσσῃ Ἀσκάλωνά τε καὶ Ἄζωτον. Διαφεύγει δ᾽ αὐτοὺς Γάζα καὶ Ἀκκάρων, πεδίων γὰρ ὄντων καὶ πολλῆς ἁρμάτων εὐπορίας κακῶς ἐποίουν τοὺς ἐπελθόντας. Καὶ αἵδε μὲν αἱ φυλαὶ, μεγάλως ἐκ τοῦ πολεμεῖν εὐδαιμονήσασαι, ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, καὶ κατατίθενται τὰ ὅπλα.

5. Βενιαμῖται δὲ, τούτων γὰρ ἦν Ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν αὐτὴν συνεχώρησαν φόρους τελεῖν. Καὶ οὕτως παυσάμενοι πάντες, οἱ μὲν τοῦ κτείνειν, οἱ δὲ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἠσχόλουν. Τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, τὴν Βενιαμίτην μιμησάμεναι, ἐποίουν, καὶ τοῖς τελουμένοις ἀρκούμενοι φόροις ἐπέτρεπον τοῖς Χαναναίοις ἀπολέμοις εἶναι.

6. Ἡ δὲ Ἐφραΐμου, πολιορκοῦσα Βέθηλα, τέλος οὐδὲν ἄξιον τοῦ χρόνου καὶ τῶν πόνων ηὕρισκε τῆς πολιορκίας. Οἱ δὲ, καίπερ ἀχθόμενοι, τῇ καθέδρᾳ προσεκαρτέρουν. Ἔπειτα συλλαβόντες τινὰ τῶν

ἐν τῇ πόλει προςελθόντα ἐπὶ κομιδῇ τῶν ἀναγκαίων,
τινὰς πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ, παραδόντι τὴν πόλιν,
σώσειν αὐτόν τε καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ-
νος ἐπὶ τούτοις ὤμνυε τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν.
Καὶ ὁ μὲν οὕτως προδοὺς σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων,
οἱ δὲ ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας εἶχον
τὴν πόλιν.

7. Καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους μα-
λακῶς εἶχον οἱ Ἰσραηλῖται, τῆς δὲ γῆς καὶ τῶν ταύ-
της ἔργων ἐπεμελοῦντο. Τῶν δὲ κατὰ τὸν πλοῦτον
αὐτοῖς ἐπιδιδόντων, ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἡδονῆς τοῦ κόσ-
μου ὠλιγώρουν, καὶ τῆς πολιτείας τῶν νόμων οὐκέτ᾽
ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκροαταί. Παροξυνθὲν δ᾽ ἐπὶ τούτοις
τὸ θεῖον ἀναιρεῖ, πρῶτον μὲν ὡς φείσαιντο παρὰ τὴν
αὐτοῦ γνώμην τῶν Χαναναίων, ἔπειτα προλέγει ὡς
284 ἐκεῖνοι χρήσαιντο πολλῇ κατ᾽ αὐτῶν ὠμότητι και-
ροῦ λαβόμενοι. Οἱ δὲ καὶ πρὸς τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ
δυςθύμως εἶχον, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀηδῶς, πολλά
τε παρὰ τῶν Χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς
πόνους ἤδη διὰ τὴν τρυφὴν ἐκλελυμένοι. Καὶ συνέ-
βαινεν ἤδη τὴν ἀριστοκρατίαν διεφθάρθαι, καὶ τὰς
γερουσίας οὐκ ἀπεδείκνυσαν, οὐδ᾽ ἀρχὴν ἄλλην οὐδε-
μίαν τῶν πρότερον νενομισμένων. Ἦσαν δὲ ἐν τοῖς
ἀγροῖς ἡδονῇ τοῦ κερδαίνειν προςδεδεμένοι. Καὶ διὰ
τὴν πολλὴν ἄδειαν στάσις αὐτοὺς πάλιν κατελάμβανε
δεινὴ, καὶ προήχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐκ
τοιαύτης αἰτίας.

8. Λευΐτης ἀνὴρ τῶν δημοτικωτέρων τῆς Ἐφραΐ-
μου κληρουχίας ὢν, καὶ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγεται
γύναιον ἀπὸ Βηθλέμων, τῆς δὲ Ἰούδα φυλῆς τοῦτ᾽
ἔστι τὸ χωρίον. Ἐρῶν δὲ σφόδρα τῆς γυναικὸς, καὶ
τοῦ κάλλους αὐτῆς ἡττημένος, ἠτύχει τῶν παρ᾽ ἐκεί-
νης οὐχ᾽ ὁμοίων πειρώμενος. Ἀλλοτρίως δ᾽ αὐτῆς
ἐχούσης, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐκκαιομένου τῷ πά-
θει, μέμψεις συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο, καὶ τέλος ἡ
γυνὴ, πρὸς αὐτὰς βαρυνομένη, καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα,

πρὸς τοὺς γονεῖς παραγίνεται μηνὶ τετάρτῳ. Χαλεπῶς δὲ φέρων ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τῷ ἔρωτι, ἧκε πρὸς τοὺς πενθεροὺς, καὶ διαλυσάμενος τὰς μέμψεις, καταλλάττεται πρὸς αὐτήν. Καὶ τέσσαρας μὲν ἡμέρας αὐτόθι διαιτᾶται, φιλοφρονουμένων αὐτὸν τῶν γονέων. Τῇ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπιέναι πρὸς αὐτὸν, περὶ δείλην ἔξεισι, βράδιον γὰρ ἀπέλυον οἱ γονεῖς τὴν θυγατέρα, καὶ τῆς ἡμέρας τριβὴν ἐποιοῦντο. Θεράπων δ᾽ αὐτοῖς εἷς εἵπετο, καὶ ὄνος ἦν αὐτοῖς, ἐφ᾽ ἧς ὠχεῖτο τὸ γύναιον. Γενομένων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, σταδίους δ᾽ ἐληλύθεισαν ἤδη τριάκοντα, συνεβούλευεν ὁ θεράπων καταχθῆναί που, μὴ καί τι τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁδεύοντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα οὐδὲ πόῤῥω πολεμίων ὄντας, τοῦ καιροῦ πολλάκις ἐπισφαλῆ καὶ ὕποπτα ποιοῦντος καὶ τὰ φίλα. Τῷ δ᾽ οὐκ ἤρεσεν ἡ γνώμη παρ᾽ ἀλλοφύλοις ἀνδράσι ξενοῦσθαι, — Χαναναίων γὰρ ἦν πόλις, — ἀλλὰ προελθόντας εἴκοσι στάδια εἰς οἰκείαν ἠξίου κατάγεσθαι πόλιν. Καὶ κρατήσας τῇ γνώμῃ παρῆν εἰς Γαβᾶν φυλῆς τῆς Βενιαμίτιδος, ἤδη ὀψίας οὔσης. Καὶ μηδενὸς ἐπὶ ξενίαν τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν αὐτὸν παρακαλοῦντος, πρεσβύτης ἐξ ἀγροῦ κατιὼν, τῆς μὲν Ἐφραϊμίτιδος φυλῆς ὢν, ἐν δὲ τῇ Γαβᾷ διαιτώμενος, συντυγχάνων αὐτῷ, τίς τε ὢν ἤρετο, καὶ δι᾽ ἃς αἰτίας στελλόμενος σκότους ἤδη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. Ὁ δὲ Λευΐτης μὲν ἔφησεν εἶναι, γύναιον δὲ παρὰ τῶν γονέων ἄγων πρὸς αὐτὸν ἀπεῖναι, τὴν δ᾽ οἴκησιν ἐδήλου τυγχάνειν ἐν τῇ Ἐφραΐμου κληρουχίᾳ. Ὁ δὲ πρεσβύτης, καὶ διὰ τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ τὴν αὐτὴν φυλὴν νέμειν, καὶ μὴν διὰ τὴν συντυχίαν, παρ᾽ αὐτὸν ξενισθησόμενον ἦγε. Νεανίαι δέ τινες τῶν Γαβαηνῶν, ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τὸ γύναιον θεασάμενοι, καὶ τὴν εὐπρέπειαν θαυμάσαντες, ἐπεὶ
παρὰ τῷ πρεσβύτῃ κατηγμένην ἔμαθον, καταφρο- 285
νήσαντες τῆς ἀσθενείας καὶ τῆς ὀλιγότητος, ἧκον ἐπὶ τὰς θύρας. Τοῦ δὲ πρεσβύτου παρακαλοῦντος ἀπαλ-

λάττεσθαι, καὶ μὴ προςφέρειν βίαν μηδὲ ὕβριν, ἠξίουν αὐτὸν παρασχόντα τὴν ξένην πραγμάτων ἀπηλλάχθαι. Ὡς δὲ συγγενῆ τε λέγοντος καὶ Λευῖτιν τοῦ πρεσβύτου, καὶ δράσειν αὐτοὺς δεινὰ ὑφ᾽ ἡδονῆς εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγώρουν τοῦ δικαίου καὶ κατεγέλων, ἠπείλουν δὲ ἀποκτείνειν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν. Εἰς δ᾽ ἀνάγκην περιηγμένος, καὶ μὴ βουλόμενος τοὺς ξένους περιϊδεῖν ὑβρισθέντας, τῆς ἑαυτοῦ θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχώρει, πληρώσειν τε τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοὺς λέγων νομιμώτερον, δίχα τῆς εἰς τοὺς ξένους ὕβρεως, αὐτὸς δὲ μηδὲν ἀδικήσειν οὓς ὑπεδέξατο τούτῳ τῷ τρόπῳ νομίζων. Ὡς δ᾽ οὐδὲν τῆς σπουδῆς τῆς ἐπὶ τὴν ξένην ἐνεδίδοσαν, ἀλλ᾽ ἐνέκειντο ταύτην παραλαβεῖν ἀξιοῦντες, ὁ μὲν ἱκέτευε μηδὲν τολμᾷν παράνομον, οἳ δ᾽ ἁρπασάμενοι, καὶ προςθέμενοι μᾶλλον τῷ βιαίῳ τῆς ἡδονῆς, ἀπήγαγον πρὸς αὐτοὺς τὴν γυναῖκα, καὶ δι᾽ ὅλης τῆς νυκτὸς ἐμπλησθέντες τῆς ὕβρεως, ἀπέλυσαν περὶ ἀρχομένην ἡμέραν. Ἡ δὲ τεταλαιπωρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρῆν ἐπὶ τὴν ξενίαν, καὶ ὑπὸ λύπης ὧν ἐπεπόνθει, καὶ τοῦ μὴ τολμᾷν ὑπ᾽ αἰσχύνης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τῷ ἀνδρὶ, — τοῦτον γὰρ μάλιστα τοῖς γεγενημένοις ἔχειν ἀνιάτως ἐλογίζετο, — καταπεσοῦσα τὴν ψυχὴν ἀφίησιν. Ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς οἰόμενος ὕπνῳ βαθεῖ κατεσχῆσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορώμενος, ἀνεγείρειν ἐπειρᾶτο, παραμυθήσασθαι διεγνωκὼς, ὡς οὐκ ἐξ ἑκουσίου γνώμης αὐτὴν παράσχοι τοῖς καθυβρίσασιν, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ἐπὶ τὴν ξενίαν αὐτῶν. Ὡς δὲ τελευτήσασαν ἔμαθεν, σωφρονῶν πρὸς τὸ μέγεθος τῶν κακῶν ἐπιθέμενος τῷ κτήνει νεκρὰν τὴν γυναῖκα κομίζει πρὸς ἑαυτόν. Καὶ διελὼν αὐτὴν κατὰ μέλος εἰς μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλὴν, ἐντειλάμενος τοῖς κομίζουσι λέγειν τοὺς αἰτίους τῆς τελευτῆς γυναικὶ καὶ τὴν βίαν ταῖς φυλαῖς.

9. Οἱ δὲ ὑπό τε τῆς ὄψεως καὶ τῆς ἀκοῆς τῶν

βεβιασμένων κακῶς διατεθέντες, πρότερον οὐδενὸς τοιούτου πεῖραν εἰληφότες, ὑπ᾽ ὀργῆς ἀκράτου καὶ δικαίας εἰς τὴν Σιλοῦν συλλεγέντες, καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς ἀθροισθέντες, εἰς ὅπλα χωρεῖν εὐθὺς ὥρμηντο, καὶ χρήσασθαι τοῖς Γαβαηνοῖς ὡς πολεμίοις. Ἐπέσχε δ᾽ αὐτοὺς ἡ γερουσία, πείσασα 'μὴ δεῖν ὀξέως οὕτως πρὸς τοὺς ὁμοφύλους ἐκφέρειν πόλεμον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἐγκλημάτων, τοῦ νόμου μηδ᾽ ἐπὶ τοὺς ἀλλοτρίους ἐφιέντος δίχα πρεσβείας, καὶ τοιαύτης πρὸς τὸ μετανοῆσαι πείρας, τοὺς δόξαντας ἀδικεῖσθαι στρατιὰν ἀναγαγεῖν· καλῶς οὖν ἔχειν τῷ νόμῳ πειθομένους πέμψαι πρὸς τοὺς Γαβαηνοὺς ἐξαιτοῦντας τοὺς αἰτίους, καὶ παρεχομένων μὲν ἀρκεῖσθαι τῇ τούτων κολάσει, καταφρονησάντων δὲ τότε τοῖς ὅπλοις αὐτοὺς ἀμύνασθαι.' Πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς Γαβαηνοὺς κατηγοροῦντες τῶν νεανίσκων τὰ περὶ τὴν γυναῖκα, καὶ πρὸς τιμωρίαν αἰτοῦντες τοὺς δράσαντας μὲν οὐ νόμιμα, γενομένους 286
δὲ δικαίους ἀντ᾽ αὐτῶν ἐκείνων ἀποθανεῖν. Οἱ δὲ Γαβαηνοὶ οὔτε τοὺς νεανίσκους ἐξέδοσαν, καὶ δεινὸν ἀλλοτρίοις ὑπακούειν προστάγμασιν ἡγοῦντο πολέμου φόβῳ, μηδενὸς ἀξιοῦντες εἶναι χείρους ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε διὰ τὸ πλῆθος μήτε δι᾽ εὐψυχίαν. Ἦσαν δὲ ἐν παρασκευῇ μεγάλῃ καὶ τῶν ἄλλων φυλετῶν, συναπενοήθησαν γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀμυνόμενοι βιαζομένους.

10. Ὡς δὲ τοιαῦτα ἠγγέλθη τοῖς Ἰσραηλίταις τὰ παρὰ τῶν Γαβαηνῶν, ὅρκους ποιοῦνται μηδένα σφῶν ἀνδρὶ Βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγατέρα, στρατεύσειν τε ἐπ᾽ αὐτοὺς μᾶλλον αὐτοῖς δι᾽ ὀργῆς ὄντας, ἢ τοῖς Χαναναίοις τοὺς προγόνους ἡμῶν παρειλήφαμεν γενομένους. Παραχρῆμά τε ἐξῆγον ἐπ᾽ αὐτοὺς τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα ὁπλιτῶν, Βενιαμιτῶν δ᾽ ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πεντακισχιλίων καὶ ἑξακοσίων, ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους ταῖς λαιαῖς τῶν χειρῶν σφενδονᾶν ἄριστοι. Ὥστε καὶ μάχης πρὸς τῇ Γαβᾷ γενομένης, τρέπουσιν οἱ Βενιαμῖται

τοὺς Ἰσραηλίτας, ἄνδρες τε πίπτουσιν ἐξ αὐτῶν εἰς δισμυρίους καὶ δισχιλίους, ἐφθάρησαν δὲ ἴσως ἂν καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοὺς ἐπέσχε καὶ διέλυσε μαχομένους. Καὶ οἱ μὲν Βενιαμῖται χαίροντες ἀνεχώρουν εἰς τὴν πόλιν, οἱ δὲ Ἰσραηλῖται καταπεπληγότες ὑπὸ τῆς ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. Τῇ δ' ἐπιούσῃ πάλιν συμβαλόντων, οἱ Βενιαμῖται κρατοῦσι, θνήσκουσι τῶν Ἰσραηλιτῶν ὀκτακισχίλιοι καὶ μύριοι, καὶ δείσαντες τὸν φόνον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. Παραγενόμενοι δὲ εἰς Βέθηλα πόλιν ἔγγιστα κειμένην, καὶ νηστεύσαντες, κατὰ τὴν ὑστεραίαν τὸν θεὸν ἱκέτευον διὰ Φινεέσου τοῦ ἀρχιερέως παύσασθαι τῆς ὀργῆς τῆς πρὸς αὐτοὺς, καὶ ταῖς δυσὶν αὐτῶν ἥτταις ἀρκεσθέντα δοῦναι νίκην καὶ κράτος κατὰ τῶν πολεμίων. Ὁ δὲ θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα διὰ Φινεέσου προφητεύσαντος.

11. Ποιήσαντες οὖν τὴν στρατιὰν δύο μέρη, τὴν μὲν ἡμίσειαν προλοχίζουσι νυκτὸς περὶ τὴν πόλιν, οἱ δὲ ἡμίσεις συνέβαλλον τοῖς Βενιαμίταις, ὑπεχώρουν τε ἐγκειμένων, καὶ ἐδίωκον οἱ Βενιαμῖται. Τῶν Ἑβραίων ὑποφευγόντων ἠρέμα, καὶ ἐπιπολὺ θελόντων εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωροῦσιν εἵποντο, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει πρεσβύτας καὶ νέους ὑπολειφθέντας δι' ἀσθένειαν συνεκδραμεῖν αὐτοῖς, πάντας βουλομένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. Ὡς δὲ πολὺ τῆς πόλεως ἀπέσχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες Ἑβραῖοι, ἐπιστραφέντες δ' ἵστανται εἰς μάχην, καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις οὖσι τὸ σημεῖον αἴρουσιν ὃ συνέκειτο. Οἱ δ' ἐξαναστάντες μετὰ βοῆς ἐπῄεσαν τοῖς πολεμίοις. Οἱ δὲ ἅμα τε ἠπατημένους ἑαυτοὺς ᾔσθηντο, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνειστήκεσαν, καὶ εἴς τι κοῖλον συνελασθέντας καὶ φαραγγῶδες χωρίον περιστάντες κατηκόντισαν, ὥςτε πάντας διαφθαρῆναι πλὴν ἑξακοσίων. Οὗτοι δὲ συστραφέντες καὶ πυκνώσαντες ἑαυτοὺς, καὶ διὰ μέσων ὠσάμενοι τῶν πολεμίων, ἔφυγον ἐπὶ τὰ πλησίον ὄρη· καὶ κατα-

σχόντες ἱδρύθησαν. Οἱ δ' ἄλλοι πάντες περὶ δις- 287
μυρίους ὄντες καὶ πεντακισχιλίους ἀπέθανον. Οἱ δὲ Ἰσραηλῖται, τήν τε Γαβᾶν ἐνεπίπρασαν, καὶ τάς τε γυναῖκας καὶ τῶν ἀῤῥένων τοὺς μὴ ἐν ἀκμῇ διεχρήσαντο, τάς τε ἄλλας τῶν Βενιαμιτῶν πόλεις ταὐτὰ δρῶσιν. Οὕτως τε ἦσαν παρωργισμένοι, ὥςτε καὶ Ἰάβισον τῆς Γαλαδίτιδος οὖσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κατὰ τῶν Βενιαμιτῶν, πέμψαντες μυρίους καὶ δισχιλίους ἐκ τῶν τάξεων ἐκέλευσαν ἀνελεῖν. Καὶ φονεύουσι τὸ μάχιμον τῆς πόλεως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξὶ, πλὴν τετρακοσίων παρθένων. Ἐπὶ τοσοῦτον ὑπ' ὀργῆς προήχθησαν, τῷ κατὰ τὴν γυναῖκα πάθει προςλαβόντες καὶ τὸ κατὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν ὁπλιτῶν.

12. Μετάνοια δ' αὐτοὺς λαμβάνει τῆς τῶν Βενιαμιτῶν συμφορᾶς, καὶ νηστείαν ἐπ' αὐτοῖς προέθεντο, καί τοι δίκαια παθεῖν αὐτοὺς ἀξιοῦντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας. Καὶ τοὺς διαφυγόντας αὐτῶν ἑξακοσίους διὰ πρεσβευτῶν ἐκάλουν, καθίδρυντο δὲ ἐπὶ πέτρας τινὸς Ῥοᾶς καλουμένης, κατὰ τὴν ἔρημον. Οἱ δὲ πρέσβεις ὡς οὐ ἐκείνοις τῆς συμφορᾶς μόνοις γεγενημένης, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τῶν συγγενῶν ἀπολωλότων ὀδυρόμενοι, ‘πρᾴως ἔπειθον φέρειν, καὶ συνελθεῖν εἰς ταὐτὸ, καὶ μὴ παντελῆ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς ὄλεθρον τό γε ἐπ' αὐτοῖς καταψηφίσασθαι. Συγχωροῦμεν δὲ ὑμῖν ἔλεγον, τὴν ἁπάσης τῆς φυλῆς γῆν, καὶ λείαν ὅσην ἀπάγειν δυνηθείητε.’ Οἱ δὲ τῶν καθ' ἑαυτοὺς θεοῦ ψήφῳ γεγονότων, καὶ κατ' ἀδικίαν τὴν αὐτῶν γνωσιμαχήσαντες, κατῄεσαν εἰς τὴν πάτριον φυλὴν πειθόμενοι τοῖς προκαλουμένοις. Οἱ δ' Ἰσραηλῖται γυναῖκας αὐτοῖς τὰς τετρακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς Ἰαβίτιδας, περὶ δὲ τῶν διακοσίων ἐσκόπουν, ὅπως καὶ ἐκεῖνοι γυναικῶν εὐπορήσαντες παιδοποιῶνται. Γεγενημένων δ' αὐτοῖς ὅρκων, ὥςτε μηδενὶ Βενιαμίτῃ συνοικῆσαι θυγατέρα, πρὸ τοῦ πολέμου, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνε-

βούλευον τῶν ὀμωμοσμένων, ὡς ὑπ᾽ ὀργῆς ὀμώσαντες οὐ γνώμῃ καὶ κρίσει, τῷ δὲ θεῷ μηδὲν ἐναντίον ποιήσειν εἰ φυλὴν ὅλην κινδυνεύουσαν ἀπολέσθαι σῶσαι δυνηθεῖεν, τάς τε ἐπιορκίας οὐχ ὅταν ὑπὸ ἀνάγκης γένωνται χαλεπὰς εἶναι καὶ ἐπισφαλεῖς, ἀλλ᾽ ὅταν ἐν κακουργίᾳ τολμηθῶσι. Τῆς δὲ γερουσίας πρὸς τὸ τῆς ἐπιορκίας ὄνομα σχετλιασάσης, ἔφη τὶς, ‘τούτοις γυναικῶν εὐπορίαν ἔχειν εἰπεῖν καὶ τηρήσειν τὸν ὅρκον.’ Ἐρομένων δὲ τὴν ἐπίνοιαν, “ἡμῖν,” εἶπεν, “τρὶς τοῦ ἔτους εἰς Σηλοῦν συνιοῦσιν ἕπονται κατὰ πανήγυριν αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες, τούτων κατὰ ἁρπαγὴν ἐφείσθω γαμεῖν Βενιαμίταις ἃς ἂν δυνηθεῖεν, ἡμῶν οὔτε προτρεπομένων οὔτε κωλυόντων. Πρὸς δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν δυσχεραίνοντας καὶ τιμωρίαν λαμβάνειν ἀξιοῦντας φήσομεν, αὐτοὺς αἰτίους φυλακῆς ἀμελήσαντας τῶν θυγατέρων, ὅτι τε δεῖ τῆς
288 ὀργῆς ἐπὶ Βενιαμίτας ἐφεῖναι, χρησαμένους αὐτῇ καὶ θᾶττον ἀμέτρως.” Καὶ οἱ μὲν τούτοις πεισθέντες ψηφίζονται τὸν διὰ τῆς ἁρπαγῆς γάμον τοῖς Βενιαμίταις. Ἐνστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς, οἱ μὲν διακόσιοι κατὰ δύο καὶ τρεῖς πρὸ τῆς πόλεως ἐνήδρευον παρεσομένας τὰς παρθένους, ἔν τε ἀμπελῶσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν ἔμελλον. Αἱ δὲ μετὰ παιδιᾶς οὐδὲν ὑφορώμεναι τῶν μελλόντων ἀφυλάκτως ὥδευον, οἱ δὲ σκεδασθεισῶν εἴχοντο ἐξαναστάντες. Καὶ οὗτοι μὲν οὕτως γαμήσαντες ἐπ᾽ ἔργα τῆς γῆς ἐχώρησαν, καὶ πρόνοιαν ἐποιήσαντο πάλιν εἰς τὴν προτέραν εὐδαιμονίαν ἐπανελθεῖν. Βενιαμιτῶν μὲν οὖν ἡ φυλὴ κινδυνεύσασα τελέως ἐκφθαρῆναι τῷ προειρημένῳ τρόπῳ κατὰ τὴν Ἰσραηλιτῶν σοφίαν σώζεται, ἤνθησέ τε παραχρῆμα, καὶ ταχεῖαν εἰς τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐποιήσατο τὴν ἐπίδοσιν. Οὗτος μὲν οὖν ὁ πόλεμος οὕτως παύεται.

CAP. III. 1. Ὅμοια δὲ τούτοις παθεῖν καὶ τὴν Δανῖτιν συνέβη φυλὴν, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τοῦτο

προαχθεῖσαν. Τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκλελοιπότων ἤδη τὴν ἐν τοῖς πολέμοις ἄσκησιν, καὶ πρὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τῆς γῆς, Χαναναῖοι καταφρονήσαντες αὐτῶν συνεποιήσαντο δύναμιν, οὐδὲν μὲν αὐτοὶ πείσεσθαι προσδοκῶντες, ὡς δὲ βεβαίαν τὴν τοῦ ποιήσειν κακῶς τοὺς Ἑβραίους ἐλπίδα λαβόντες ἐπ' ἀδείας τὸ λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. Ἅρματά τε οὖν συμπαρεσκευάζοντο, καὶ τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν, αἵ τε πόλεις αὐτῶν συνεφρόνουν, καὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς τὴν Ἀσκάλωνα καὶ Ἀκκάρωνα παρεσπάσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τῶν ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ Δανίτας εἰς τὸ ὄρος ἠνάγκασαν συμφυγεῖν, οὐδὲ ὀλίγον αὐτοῖς ἐπίβατον τοῦ πεδίου καταλιπόντες. Οἱ δ' οὔτε πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, γῆν τε οὐκ ἔχοντες ἀρκοῦσαν, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τὴν μεσόγειον, κατοψομένους γῆν, εἰς ἣν μετοικήσαιντο. Οἱ δ' οὐ πόῤῥω τοῦ Λιβάνου ὄρους καὶ ἐλάσσονος Ἰορδάνου τῶν πηγῶν κατὰ τὸ μέγα πεδίον Σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς προελθόντες, καὶ κατασκεψάμενοι γῆν ἀγαθὴν καὶ πάμφορον, σημαίνουσι τοῖς αὐτῶν, οἳ δ' ὁρμηθέντες στρατῷ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν Δάνα, ὁμώνυμον τῷ Ἰακώβου παιδὶ, φυλῆς δ' ἐπώνυμον τῆς αὐτῶν.

2. Τοῖς δὲ Ἰσραηλίταις προέβαινεν ὑπό τε ἀπειρίας τοῦ πονεῖν τὰ κακὰ, καὶ ἀπὸ τῆς περὶ τὸ θεῖον ὀλιγωρίας. Μετακινηθέντες γὰρ ἅπαξ τοῦ κόσμου τῆς πολιτείας, ἐπεφέροντο πρὸς τὸ καθ' ἡδονὴν καὶ βούλησιν ἰδίαν βιοῦν, ὡς καὶ τῶν ἐπιχωριαζόντων παρὰ τοῖς Χαναναίοις ἀναπίμπλασθαι κακῶν. Ὀργίζεται τοίνυν αὐτοῖς ὁ θεὸς, καὶ ἣν σὺν πόνοις μυ- 289
ρίοις εὐδαιμονίαν ἐκτήσαντο, ταύτην ἀπέβαλον διὰ τρυφήν. Στρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς Χουσάρθου τοῦ τῶν Ἀσσυρίων βασιλέως, πολλούς τε τῶν παραταξαμένων ἀπώλεσαν, καὶ πολιορκούμενοι κατὰ κράτος ᾑρέθησαν, εἰσὶ δ' οἳ διὰ φόβον ἑκουσίως αὐτῷ προσεχώρησαν, φόρους τε τοῦ δυνατοῦ μείζονας ἐπιταγέντες ἐτέλουν, καὶ ὕβρεις παντοίας ὑπέμενον ἕως

ἐτῶν ὀκτώ. Μεθ᾽ ἃ τῶν κακῶν οὕτως ἠλευθερώθησαν.

3. Τῆς Ἰούδα φυλῆς τις Ὀθνίηλος τὸ ὄνομα Κενέζου υἱὸς, δραστήριος ἀνὴρ, καὶ τὸ φρόνημα γενναῖος, — χρησθὲν αὐτῷ μὴ περιορᾷν ἐν τοιαύτῃ τοὺς Ἰσραηλίτας ἀνάγκῃ κειμένους, ἀλλ᾽ εἰς ἐλευθερίαν αὐτοὺς ἐξαιρεῖσθαι τολμᾷν, — παρασκευασάμενος συλλαμβάνεσθαι τῶν κινδύνων τινὰς αὐτῷ, — ὀλίγοι δ᾽ ἦσαν, οἷς αἰδὼς ἐπὶ τοῖς τότε παροῦσιν ἐτύγχανε καὶ προθυμία μεταβολῆς, — πρῶτον μὲν τὴν παρ᾽ αὐτοῖς οὖσαν φρουρὰν τοῦ Χουσάρθου διαφθείρει, προςγενομένων δὲ πλειόνων τῶν συναγωνιζομένων ἐκ τοῦ μὴ διαμαρτεῖν περὶ τὰ πρῶτα τῆς ἐπιχειρήσεως, μάχην τοῖς Ἀσσυρίοις συνάπτουσι, καὶ πρὸς τὸ παντελὲς αὐτοὺς ἀπωσάμενοι, περαιοῦσθαι τὸν Εὐφράτην ἐβιάζοντο. Ὀθνίηλος δὲ, ὡς ἔργῳ πεῖραν αὐτοῦ δεδωκὼς τῆς ἀνδραγαθίας, γέρας ὑπὲρ αὐτῆς λαμβάνει παρὰ τοῦ πλήθους ἀρχὴν, ὥςτε κρίνειν τὸν λαόν. Καὶ ἄρξας ἐπ᾽ ἔτη τεσσαράκοντα, καταστρέφει τὸν βίον.

CAP. IV. 1. Τελευτήσαντος δὲ τούτου πάλιν τὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν ὑπὸ ἀναρχίας ἐνόσει πράγματα, καὶ τῷ μὴ διὰ τιμῆς ἄγειν τὸν θεὸν, μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐκακοῦντο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τῆς ἀκοσμίας τῆς κατὰ τὴν πολιτείαν Ἐγλῶνα, τῶν Μωαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον πρὸς αὐτοὺς ἐξενεγκεῖν, καὶ πολλαῖς μάχαις αὐτῶν κρατήσαντα, καὶ τοὺς φρονήματι τῶν ἄλλων διαφέροντας ὑποτάξαντα πρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν τὴν δύναμιν ταπεινῶσαι, καὶ φόρους αὐτοῖς ἐπιτάξαι τελεῖν. Καθιδρύσας δ᾽ αὐτῷ ἐν Ἱεριχοῦντι βασίλειον, οὐδὲν τῆς εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως παρέλιπεν, εἴς τε πενίαν αὐτοὺς κατέστησεν, ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη. Λαβὼν δ᾽ οἶκτον ὁ θεὸς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐφ᾽ οἷς ἔπασχον, καὶ ταῖς ἱκετείαις

αὐτῶν ἐπικλασθεὶς, ἀπήλλαξε τῆς ἐπὶ τοῖς Μωα- 290
βίταις ὕβρεως. Ἠλευθέρωσε δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ.

2. Τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς νεανίας, Ἠούδης μὲν τὸ ὄνομα, Γηρά τε πατρὸς, τολμῆσαί τε ἀνδρειότατος, καὶ τῷ σώματι πρὸς τὰ ἔργα χρῆσθαι δυνατώτατος, τῶν χειρῶν τὴν ἀριστερὰν ἀμείνων, καὶ ἀπ᾽ ἐκείνης τὴν πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατῴκει μὲν ἐν Ἱεριχοῦντι καὶ αὐτός. Συνήθης δὲ γίνεται τῷ Ἐγλῶνι, δωρεαῖς αὐτὸν θεραπεύων καὶ ὑπερχόμενος, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῖς περὶ τὸν βασιλέα προςφιλῆ τυγχάνειν αὐτόν. Καί ποτε σὺν δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλει περιδησάμενος εἰςῄει πρὸς αὐτόν. Ὥρα δ᾽ ἦν θέρους, καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης ἀνεῖντο αἱ φυλακαὶ ὑπό τε τοῦ καύματος καὶ πρὸς ἄριστον τετραμμένων. Δοὺς οὖν τὰ δῶρα τῷ Ἐγλῶνι ὁ νεανίσκος — διέτριβε δ᾽ ἔν τινι δωματίῳ δεξιῶς πρὸς θέρος ἔχοντι — πρὸς ὁμιλίαν ἐτράπετο. Μόνοι δ᾽ ἦσαν, τοῦ βασιλέως καὶ τοὺς ἐπειςιόντας τῶν θεραπόντων ἀπιέναι κελεύοντος, διὰ τὸ πρὸς Ἠούδην ὁμιλεῖν. Καθῆστο δὲ ἐπὶ θρόνου, καὶ δέος εἰςῄει τὸν Ἠούδην μὴ διαμάρτῃ, καὶ μὴ δῷ καιρίαν πληγήν. Ἀνίστησιν οὖν αὐτὸν, ὄναρ εἰπὼν ἔχειν ἐκ προστάγματος αὐτῷ δηλῶσαι τοῦ θεοῦ. Καὶ ὁ μὲν πρὸς τὴν χαρὰν τὴν τοῦ ὀνείρατος ἀνεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου. Πλήξας δ᾽ αὐτὸν ὁ Ἠούδης εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον καταλιπὼν, ἔξεισι προςκλείσας τὴν θύραν. Οἵ τε θεράποντες ἠρέμουν, εἰς ὕπνον τετράφθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα.

3. Ὁ δὲ Ἠούδης τοῖς Ἱεριχουντίοις ἀποσημαίνων κρυπτῶς, παρεκάλει τῆς ἐλευθερίας ἀντιλαμβάνεσθαι. Οἱ δὲ ἀσμένως τοῦτ᾽ ἀκούσαντες αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ᾔεσαν, καὶ διέπεμπον εἰς τὴν χώραν τοὺς ἀποσημαίνοντας κέρασιν οἴων, τούτοις γὰρ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος πάτριον ἦν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐγλῶνα πολὺν μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος. Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἦν, δείσαντες μή τι νεώτερον

εἴη περὶ αὐτὸν γεγονὸς, εἰςῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον, καὶ νεκρὸν εὑρόντες ἐν ἀμηχανίᾳ καθειστήκεσαν· καὶ πρὶν τὴν φρουρὰν συστραφῆναι, τῶν Ἰσραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπέρχεται πλῆθος. Καὶ οἱ μὲν παραχρῆμα ἀναιροῦνται, οἱ δὲ εἰς φυγὴν τρέπονται, ὡς ἐπὶ τὴν Μωαβῖτιν σωθησόμενοι, ἦσαν δὲ ὑπὲρ μυρίους. Καὶ Ἰσραηλῖται, προκατειληφότες τοῦ Ἰορδάνου τὴν διάβασιν, διώκοντες ἔκτεινον, καὶ κατὰ τὴν διάβασιν πολλοὺς αὐτῶν ἀναιροῦσιν. Διέφυγέ τε οὐδὲ εἷς τὰς χεῖρας αὐτῶν. Καὶ οἱ μὲν Ἑβραῖοι τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς ὑπὸ τοῖς Μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. Ἠούδης δὲ τῆς αἰτίας ταύτης τιμηθείς τε τοῦ πλήθους ἅπαντος ἡγεμονίᾳ, τελευτᾷ, τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα κατασχὼν, ἀνὴρ καὶ δίχα τῆς προειρημένης πράξεως ἐπαίνου δίκαιος τυγχάνειν. Καὶ μετὰ τοῦτον Σανάγαρος ὁ Ἀνάθου παῖς αἱρεθεὶς ἄρχειν, ἐν τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχῆς ἔτει κατέστρεψε τὸν βίον.

291 *CAP. V.* 1. Ἰσραηλῖται δὲ πάλιν — οὐδὲν γὰρ ἐπὶ διδαχῇ τοῦ κρείττονος ἐλάμβανον τῶν πρότερον ἠτυχημένων, ὑπό τε τοῦ μήτε σέβειν τὸν θεὸν μήθ᾽ ὑπακούειν τοῖς νόμοις — πρὶν ἢ καὶ τῆς ὑπὸ Μωαβίταις ἀναπνεῦσαι δουλείας πρὸς ὀλίγον, ὑπὸ Ἰαβίνου τοῦ τῶν Χαναναίων βασιλέως καταδουλοῦνται. Οὗτος γὰρ ἐξ Ἀσώρου πόλεως ὁρμώμενος — αὕτη δ᾽ ὑπέρκειται τῆς Σεμεχωνίτιδος λίμνης — στρατοῦ μὲν ὁπλιτῶν τριάκοντα ἔτρεφε μυριάδας, μυρίους δὲ ἱππέας, τριςχιλίων δὲ ἁρμάτων ηὐπόρει. Ταύτης οὖν στρατηγῶν τῆς δυνάμεως ὁ Σισάρης, τιμῆς τῆς πρώτης παρὰ τῷ βασιλεῖ τυγχάνων, συνελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς Ἰσραηλίτας ἐκάκωσε δεινῶς, ὥςτε αὐτοῖς ἐπιτάξαι τελεῖν φόρους.

2. Εἴκοσι μὲν οὖν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἤνυσαν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τῆς δυστυχίας ὄντες ἀγαθοὶ, καὶ τοῦ θεοῦ πλεῖον δαμάσαι θέλοντος αὐτῶν τὴν ὕβριν καὶ τὴν περὶ αὐτὸν ἀγνωμοσύνην. Καὶ μετα-

θέμενοι τοῦ λοιποῦ, σωφρόνως συνδιδαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἐκ τῆς περιφρονήσεως τῶν νόμων ὑπάρξαι, Δεβώραν τινὰ προφῆτιν — μέλισσαν δὲ σημαίνει τὸ ὄνομα κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶσσαν — ἱκέτευον δεηθῆναι τοῦ θεοῦ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ μὴ περιϊδεῖν ἀπολλυμένους αὐτοὺς ὑπὸ Χαναναίων. Ὁ δὲ θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς, καὶ στρατηγὸν αἱρεῖται Βάρακον τῆς Νεφθαλίτιδος ὄντα φυλῆς. Βάρακος δέ ἐστιν ἀστραπὴ κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶσσαν.

3. Μεταπεμψαμένη δ᾽ ἡ Δεβώρα τὸν Βάρακον ἐπιλέξαντα τῶν νέων μυρίους ἐκέλευε χωρεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· ἀποχρῆναι γὰρ τοσοῦτον, τοῦ θεοῦ προειρηκότος, καὶ νίκην ἐπισημήναντος. Βαράκου δὲ φαμένου οὐ στρατηγήσειν μὴ καὶ ἐκείνης αὐτῷ συστρατηγούσης, ἀγανακτήσασα, "σὺ μέν," εἶπε, "γυναικὶ παραχωρεῖς ἀξιώματος ὅσον δέδωκεν ὁ θεὸς, ἐγὼ δὲ οὐ παραιτοῦμαι." Καὶ συναθροίσαντες μυρίους, ἐστρατοπεδεύσαντο πρὸς Ἰταβυρίῳ τῷ ὄρει. Ἀπήντα δὲ αὐτοῖς ὁ Σισάρης, τοῦ βασιλέως κελεύσαντος, καὶ στρατοπεδεύονται τῶν πολεμίων οὐκ ἄπωθεν. Τοὺς δ᾽ Ἰσραηλίτας καὶ τὸν Βάρακον καταπληγέντας τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων καὶ ἀναχωρεῖν διεγνωκότας ἡ Δεβώρα κατεῖχε, τὴν συμβολὴν ποιεῖσθαι κατ᾽ ἐκείνην κελεύουσα τὴν ἡμέραν, 'νικήσειν γὰρ αὐτοὺς, καὶ συλλήψεσθαι τὸν θεόν.'

4. Συνήεσαν οὖν, καὶ προσμιγέντων αὐτῶν χειμὼν ἐπιγίνεται μέγας, καὶ ὕδωρ πολὺ, καὶ χάλαζα, τόν τε ὑετὸν κατὰ πρόσωπον ἤλαυνε τῶν Χαναναίων ἄνεμος, ταῖς ὄψεσιν αὐτῶν ἐπισκοτῶν, ὡς τὰς τοξείας ἀχρήστους αὐτοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας, οἵ τε 292
ὁπλῖται διὰ τὸ κρύος χρῆσθαι τοῖς ξίφεσιν οὐκ εἶχον. Τοὺς δ᾽ Ἰσραηλίτας ἧττόν τε ἔβλαπτε κατόπιν γινόμενος ὁ χειμὼν, καὶ πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς βοηθείας τοῦ θεοῦ θάρσος ἐλάμβανον, ὥστε εἰς μέσους ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. Καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, οἱ δὲ ὑπὸ τῆς οἰκείας

ἵππου ταραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ τῶν ἁρμάτων πολλοὺς αὐτῶν ἀποθανεῖν. Σισάρης δὲ καταπηδήσας τοῦ ἅρματος, ὡς εἶδε τὴν τροπὴν γινομένην, φυγὼν ἀφικνεῖται παρά τινα τῶν Κενετίδων γυναῖκα, Ἰάλην ὄνομα, ἣ κρύψαι τε ἀξιώσαντα δέχεται, καὶ ποτὸν αἰτήσαντι δίδωσι γάλα διεφθορὸς ἤδη. Ὁ δὲ πιὼν τοῦ μέτρου δαψιλέστερον, εἰς ὕπνον τρέπεται. Ἡ δὲ Ἰάλη κοιμωμένου σιδήρεον ἧλον ἐλάσασα σφύρῃ διὰ τοῦ κροτάφου αὐτοῦ διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς περὶ τὸν Βάρακον μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν ἐπεδείκνυε τῇ γῇ προσηλωμένον. Καὶ οὕτως μὲν ἡ νίκη αὕτη περιέστη, κατὰ τὰ ὑπὸ Δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκα. Βάρακος δὲ, στρατεύσας ἐπ᾽ Ἄσωρον, Ἰαβῖνόν τε ὑπαντιάσαντα κτείνει, καὶ τοῦ στρατηγοῦ πεσόντος καθελὼν εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν στρατηγεῖ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπ᾽ ἔτη τεσσαράκοντα.

CAP. VI. 1. Τελευτήσαντος δὲ Βαράκου καὶ Δεβώρας κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, μετὰ ταῦτα Μαδιανῖται, παρακαλέσαντες Ἀμαληκίτας τε καὶ Ἄραβας, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ἰσραηλίτας, καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας, καὶ τὸν καρπὸν δηώσαντες τὴν λείαν ἀπήγοντο. Τοῦτο δὲ ποιούντων ἐπ᾽ ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀνεστάλη τὸ πλῆθος, καὶ τῶν πεδίων ἐξεχώρουν, ὑπονόμους τε καὶ σπήλαια ποιησάμενοι πᾶν ὅ τι τοὺς πολεμίους διέφυγεν; ἐν τούτοις εἶχον φυλάττοντες. Οἱ γὰρ Μαδιανῖται κατὰ ὥραν θέρους στρατεύοντες τὸν χειμῶνα γεωργεῖν τοῖς Ἰσραηλίταις ἐπέτρεπον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἃ βλάπτωσι. Λιμὸς δὴ ἦν καὶ σπάνις τροφῆς, καὶ τρέπονται πρὸς ἱκετείαν τοῦ θεοῦ, σώζειν αὐτοὺς παρακαλοῦντες.

2. Καὶ Γεδεὼν ὁ Ἰωάσου παῖς, Μανασσήτιδος φυλῆς ἐν ὀλίγοις, δράγματα σταχύων φερόμενος κρυπτῶς εἰς τὴν ληνὸν ἔκοπτε· τοὺς γὰρ πολεμίους ἐδεδίει φανερῶς τοῦτο ποιεῖν ἐπὶ τῆς ἅλωος. Φαντά-

σματος δ' αὐτῷ παραστάντος νεανίσκου μορφῇ, καὶ
φήσαντος εὐδαίμονα καὶ φίλον τῷ θεῷ, ὑποτυχὼν
'τοῦτο γοῦν, ἔφη, τεκμήριον τῆς εὐμενείας αὐτοῦ μέ-
γιστον, τῇ ληνῷ με νῦν ἀντὶ ἅλωος χρήσασθαι.'
Θαῤῥεῖν δὲ παρακελευσαμένου, καὶ πειρᾶσθαι τὴν ἐλευ-
θερίαν ἀνασώζειν, 'ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε, τήν τε 293
γὰρ φυλὴν ἐξ ἧς ὑπῆρχε πλήθους ὑστερεῖν, καὶ νέον
αὐτὸν εἶναι, καὶ τηλικούτων πραγμάτων ἐπινοίας ἀσθε-
νέστερον.' Ὁ δὲ θεὸς αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον
ἐπηγγέλλετο, καὶ νίκην παρέξειν Ἰσραηλίταις αὐτοῦ
στρατηγοῦντος.

3. Τοῦτ' οὖν διηγούμενος ὁ Γεδεὼν τισι τῶν νέων ἐπιστεύετο. Καὶ παραχρῆμα πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἕτοιμον ἦν τὸ στρατιωτικὸν μυρίων ἀνδρῶν. Ἐπιστὰς δὲ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς τῷ Γεδεῶνι, 'τήν τε ἀνθρωπίνην φύσιν αὐτοφίλαυτον οὖσαν ἐδήλου, καὶ πρὸς τοὺς ἀρετῇ διαφέροντας ἀπεχθανομένην, ὅπως τε μὴ τὴν νίκην παρέντες τοῦ θεοῦ δοκεῖν νομίζωσιν ἰδίαν, ὡς πολὺς στρατὸς ὄντες καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ἀξιόμαχος. Ἵνα μάθωσιν οὖν βοηθείας τῆς αὐτοῦ τὸ ἔργον, συνεβούλευε περὶ μεσοῦσαν τὴν ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ τοῦ καύματος ὄντος, ἄγειν τὴν στρατιὰν ἐπὶ τὸν ποταμὸν, καὶ τοὺς μὲν κατακλιθέντας, καὶ οὕτως πίνοντας, εὐψύχους ὑπολαμβάνειν, ὅσοι δ' ἂν ἐσπευσμένως καὶ μετὰ θορύβου πίνοντες τύχοιεν, τούτους νομίζειν ὑπὸ δειλίας τοῦτο πάσχειν, καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους.' Ποιήσαντος δὲ κατὰ τὰς τοῦ θεοῦ ὑποθήκας τοῦ Γεδεῶνος, τριακόσιοι ἄνδρες ηὑρέθησαν ταῖς χερσὶ μετὰ φόβου προσενεγκάμενοι τὸ ὕδωρ τεταραγμένως. Ἔφησέ τε ὁ θεὸς τούτους ἐπαγόμενον ἐπιχειρεῖν τοῖς πολεμίοις. Ἐστρατοπέδευον δὴ ὑπὲρ τοῦ Ἰορδάνου, μέλλοντες εἰς τὴν ἐπιοῦσαν περαιοῦσθαι.

4. Γεδεῶνος δ' ἐν φόβῳ καθεστῶτος, καὶ γὰρ νυκνὸς ἐπιχειρεῖν αὐτῷ ὁ θεὸς προειρήκει, τοῦ δέους αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βουλόμενος κελεύει προσλαβόντα τῶν

στρατιωτῶν ἕνα πλησίον χωρεῖν ταῖς Μαδιανιτῶν σκηναῖς, παρ᾽ αὐτῶν γὰρ ἐκείνων λήψεσθαι φρόνημα καὶ θάρσος. Πεισθεὶς δὲ ᾔει, Φαρὰν τὸν ἑαυτοῦ θεράποντα παραλαβών. Καὶ πλησιάσας σκηνῇ τινι καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐγρηγορότας, καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμενον τῷ συσκηνοῦντι, ὥςτε ἀκούειν τὸν Γεδεῶνα. Τὸ δὲ τοιοῦτον ἦν. Μάζαν ἐδόκει κριθίνην ὑπ᾽ εὐτελείας ἀνθρώποις ἄβρωτον διὰ τοῦ στρατοπέδου κυλιομένην τὴν τοῦ βασιλέως σκηνὴν καταβαλεῖν καὶ τὰς τῶν στρατιωτῶν πάντων. Ὁ δὲ ‘σημαίνειν ὄλεθρον τοῦ στρατοῦ τὴν ὄψιν ἔκρινε, λέγων ὅθεν τοῦτ᾽ αὐτῷ συνιδεῖν ἐπῆλθε· πᾶν τὸ σπέρμα τὸ καλούμενον κρίθινον εὐτελέστατον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν, τοῦ δ᾽ Ἀσιανοῦ παντὸς τὸ Ἰσραηλιτῶν ἐστὶν ἰδεῖν νῦν ἀτιμότερον γεγενημένον, ὅμοιον δὲ τῷ κατὰ κριθὴν γένει· καὶ τὸ παρὰ τοῖς Ἰσραηλίταις νῦν μεγαλοφρονοῦν τοῦτ᾽ ἂν εἴη Γεδεὼν, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ στρατιωτικόν. Ἐπεὶ οὖν τὴν μάζαν φὴς ἰδεῖν τὰς σκηνὰς ἡμῶν ἀνατρέπουσαν, δέδια μὴ ὁ θεὸς Γεδεῶνι τὴν καθ᾽ ἡμῶν νίκην ἐπινένευκε.’

5. Γεδεῶνα δὲ ἀκούσαντα τὸ ὄναρ ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε. Καὶ προσέταξεν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι τοὺς οἰκείους, διηγησάμενος αὐτοῖς καὶ τὴν τῶν πολεμίων ὄψιν. Οἱ δ᾽ ἕτοιμοι πρὸς τὰ παραγγελλόμενα φρονηματισθέντες ὑπὸ τῶν δεδηλωμένων ἦσαν,
294 καὶ κατὰ τετάρτην μάλιστα φυλακὴν προςῆγε τὴν αὐτοῦ στρατιὰν Γεδεὼν, εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτήν· ἑκατὸν δ᾽ ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. Ἐκόμιζον δὲ πάντες ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἡμμένας, ὅπως μὴ κατάφωρος τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῶν γένηται, καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ κριοῦ κέρας, ἐχρῶντο δὲ τούτῳ ἀντὶ σάλπιγγος. Χωρίον δὲ πολὺ κατεῖχε τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, πλείστην γὰρ αὐτοῖς εἶναι συνέβαινε κάμηλον, καὶ κατὰ τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ᾽ ἑνὶ κύκλῳ πάντες ἦσαν. Οἱ δὲ Ἑβραῖοι, προειρημένου αὐτοῖς, ὁπότ᾽ ἂν γένωνται πλησίον τῶν πολεμίων, ἐν

συνθήματος κέρασί τε ἠχήσαντες καὶ τοὺς ἀμφορέας κατεάξαντες ὁρμῆσαι μετὰ τῶν λαμπάδων ἀλαλάξαντες ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ νικᾶν θεοῦ Γεδεῶνι βοηθήσοντος, τοῦτ᾽ ἐποίησαν. Ταραχὴ δὲ λαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους ἔτι τε ὑπνοῦντας καὶ δείματα. Νὺξ γὰρ ἦν, καὶ ὁ θεὸς τοῦτο ἤθελεν. Ἐκτείνοντο δὲ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων, οἱ δὲ πλείους ὑπὸ τῶν συμμάχων διὰ τὸ τῇ γλώσσῃ διαφωνεῖν. Ἅπαξ δὲ καταστάντες εἰς ταραχὴν, πᾶν τὸ προςτυχὸν ἀνῄρουν νομίζοντες εἶναι πολέμιον. Φόνος δὲ πολὺς ἦν, καὶ φήμης πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας τῆς Γεδεῶνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν, καὶ διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν κοίλῳ τινὶ χαράδραις περιειλημμένῳ οὐ δυναμένους διαπεράναι χωρίῳ, καὶ περιστάντες κτείνουσιν ἅπαντας, καὶ δύο τῶν βασιλέων Ὠρηβόν τε καὶ Ζῆβον. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡγεμόνων τοὺς περιλειφθέντας τῶν στρατιωτῶν ἐνάγοντες, ἦσαν δὲ ὡς μύριοι καὶ ὀκτακιςχίλιοι, στρατοπεδεύονται πόῤῥω πολὺ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Γεδεὼν δ᾽ οὐκ ἀπηγορεύκει πονῶν, ἀλλὰ διώξας μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ καὶ συμβαλὼν ἅπαντας διέφθειρε τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας Ζεβὴν καὶ Σαλμανὰν αἰχμαλώτους λαβὼν ἀνήγαγεν. Ἀπέθανον δ᾽ ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ Μαδιανιτῶν τε καὶ τῶν συστρατευσάντων αὐτοῖς Ἀράβων περὶ μυριάδας δώδεκα, λεία τε πολλὴ, χρυσὸς, καὶ ἄργυρος, καὶ ὑφὴ, καὶ κάμηλος, καὶ ὑποζύγια, λαμβάνεται τοῖς Ἑβραίοις. Γεδεὼν δὲ παραγενόμενος εἰς Ἐφρὰν τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα κτείνει τοὺς τῶν Μαδιανιτῶν βασιλέας.

6. Ἡ δ᾽ Ἐφραΐμιος φυλὴ τῇ Γεδεῶνος εὐπραγίᾳ δυςχεραίνουσα στρατεύειν ἐπ᾽ αὐτὸν διεγνώκεισαν, τῷ μὴ προςαγγεῖλαι τὴν ἐπιχείρησιν αὐτοῖς τὴν κατὰ τῶν πολεμίων ἐγκαλοῦντες. Γεδεὼν δὲ μέτριος ὢν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρος, ‘οὐκ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοκράτορι χρησάμενος λογισμῷ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι χωρὶς αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ θεοῦ κελεύσαντος· τὴν δὲ νίκην οὐχ

ἧττον αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τῶν ἐστρατευκότων εἶναι.' Καὶ τούτοις παρηγορήσας αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλλον τοὺς Ἑβραίους ὠφέλησε τῆς ἐπὶ τῶν πολεμίων εὐπραξίας, ἐμφυλίου γὰρ αὐτοὺς στάσεως ἄρχειν μέλλοντας ἐῤῥύσατο. Τῆς μέντοι γε ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην ἐξέτισεν, ἣν δηλώσομεν κατὰ καιρὸν ἴδιον.

7. Γεδεὼν δὲ τὴν ἀρχὴν ἀποθέσθαι βουλόμενος βιασθεὶς ἔσχεν αὐτὴν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, βραβεύων
295 αὐτοῖς τὰ δίκαια, καὶ περὶ τῶν διαφορῶν ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων, κύριά τε πάντα ἦν τὰ ὑπ' αὐτοῦ τελειούμενα. Καὶ ὁ μὲν γηραιὸς τελευτήσας ἐν Ἐφρὰν τῇ πατρίδι θάπτεται.

CAP. VII. 1. Παῖδες δὲ ἦσαν αὐτῷ γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα, πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας, νόθος δὲ εἷς ἐκ παλλακῆς Δρούμας, Ἀβιμέλεχος τὸ ὄνομα, ὃς μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ἀναχωρήσας ἐπὶ Σίκιμα πρὸς τοὺς ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς, ἐντεῦθεν γὰρ ἦν, καὶ λαβὼν ἀργύριον παρ' αὐτῶν, οἳ διὰ πλῆθος ἀδικημάτων ἦσαν ἐπίσημοι, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸν πατρῷον οἶκον, καὶ κτείνει πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πλὴν Ἰωαθάμου, σώζεται γὰρ οὗτος διαφυγεῖν εὐτυχήσας. Ἀβιμέλεχος δὲ εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὅ, τι βούλεται ποιεῖν ἀντὶ τῶν νομίμων ἀποδείξας, καὶ δεινῶς πρὸς τοῖς τοῦ δικαίου προϊσταμένους ἐκπικραινόμενος.

2. Καί ποτε δημοτελοῦς Σικίμοις οὔσης ἑορτῆς, καὶ τοῦ πλήθους παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωάθαμος, ὃν καὶ διαφυγεῖν ἔφαμεν, ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Γαριζείν, — ὑπέρκειται δὲ τῆς Σικίμων πόλεως, — ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον, τοῦ πλήθους ἡσυχίαν αὐτῷ παρασχόντος, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. Γενομένης δὲ σιγῆς εἶπεν, "ὡς τὰ δένδρα φωνὴν ἀνθρωπίνην προϊέμενα, συνόδου γενομένης αὐτῶν, δεηθείη συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. Ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, διὰ τὸ

τῆς τιμῆς τῆς ἐπὶ τοῖς καρποῖς οἰκείας οὔσης ἀπολαύειν, οὐχ ὑπ' ἄλλων ἔξωθεν προςγινομένης, τὰ δένδρα τῆς ἐπὶ τὸ ἄρχεσθαι φροντίδος οὐκ ἀπελείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τὴν τιμὴν παρασχεῖν. Καὶ ἡ ἄμπελος χειροτονουμένη, τοῖς αὐτοῖς τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις, παρῃτεῖτο τὴν ἀρχήν. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν ἐλαιῶν ποιησαμένων, ῥάμνος, ἐδεήθη γὰρ αὐτῆς ὥςτε παραλαβεῖν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα, — πυρία δὲ ἀγαθὴ παρασχεῖν τῶν ξύλων ἐστίν, — ὑπισχνεῖται τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, καὶ ἀόκνως ἔχειν. Δεῖ μέντοι συνιζάνειν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν, εἰ δ' ὄλεθρον ἐπ' αὐτῇ φρονῷεν, ὑπὸ τοῦ ἐνόντος πυρὸς διαφθαρεῖεν. Ταῦτα δ' οὐ γέλωτος ἕνεκά φησι λέγειν, ὅτι δὲ πολλῶν ἀγαθῶν ἐκ Γεδεῶνος πεπειραμένοι περιορῶσιν Ἀβιμέλεχον ἐπὶ τῶν ὅλων ὄντα πραγμάτων σὺν αὐτῷ τοὺς ἀδελφοὺς ἀποκτείναντες, ὃν πυρὸς οὐδὲν διοίσειν." Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ὑπεχώρησεν καὶ διῃτᾶτο λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, δεδιὼς ἐπ' ἔτη τρία τὸν Ἀβιμέλεχον.

3. Μετ' οὐ πολὺ δὲ τῆς ἑορτῆς οἱ Σικιμῖται, μετενόησαν γὰρ ἐπὶ τοῖς Γεδεῶνος υἱοῖς πεφονευμένοις, ἐξελαύνουσι τὸν Ἀβιμέλεχον τῆς πόλεως καὶ τῆς φυλῆς. Ὁ δὲ κακοῦν τὴν πόλιν ἐφρόντιζεν. Τῆς δ' ὥρας τῆς τοῦ τρυγᾷν γενομένης, ἐδεδίεσαν συλλέ- 296
γειν τὸν καρπὸν προϊόντες, μή τι δράσῃ κακὸν αὐτοὺς Ἀβιμέλεχος. Ἐπιδημήσαντος δὲ πρὸς αὐτοὺς τῶν ἀρχόντων τινὸς Γαάλου, σὺν ὁπλίταις καὶ συγγενέσι τοῖς αὐτοῦ, φυλακὴν οἱ Σικιμῖται δέονται παρασχεῖν αὐτοῖς, ἕως ἂν τρυγήσωσι. Προςδεξαμένου δὲ ἐκείνου τὴν ἀξίωσιν, προῄεσαν, καὶ Γαάλης σὺν αὐτοῖς τὸ οἰκεῖον ἄγων ὁπλιτικόν. Ὅ τε οὖν καρπὸς μετὰ ἀσφαλείας συνάγεται, καὶ δειπνοῦντες κατὰ συμμορίαν φανερῶς ἀπετόλμων ἤδη βλασφημεῖν τὸν Ἀβιμέλεχον, οἵ τε ἄρχοντες, ἐνέδραις καταλαμβανόμενοι τὰ περὶ τὴν πόλιν, πολλοὺς τῶν Ἀβιμελέχου συλλαμβάνοντες διέφθειρον.

4. Ζέβουλος δέ τις τῶν Σικιμιτῶν ἄρχων, ξένος ὢν Ἀβιμελέχου, ὅσα παροξύνειε Γαάλης τὸν δῆμον πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῷ, καὶ παρῄνει ʻλοχᾷν πρὸ τῆς πόλεως, πείσειν γὰρ Γαάλην ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὥστε ἀμύνασθαι, γενομένου γὰρ τούτου διαλλαγὰς αὐτῷ μνηστεύεσθαι πρὸς τὸν δῆμον.' Ὅ τε οὖν Ἀβιμέλεχος ἐκάθισεν ἐνεδρεύων, καὶ ὁ Γαάλης ἀφυλακτότερος διέτριβεν ἐπὶ τοῦ προαστείου, καὶ Ζέβουλος σὺν αὐτῷ. Ἰδὼν δὲ ὁπλίτας ἐπιφερομένους Γαάλης πρὸς Ζέβουλον ἔλεγεν, ἄνδρας αὐτοῖς ἐπιέναι καθωπλισμένους. Τοῦ δὲ σκιὰς εἶναι φαμένου τῶν πετρῶν, πλησίον ἤδη γενομένων τὸ ἀκριβὲς κατανοῶν, οὐ σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' εἶναι, λόχον δ' ἀνδρῶν. Καὶ Ζέβουλος, "οὐ σὺ μέντοι," φησὶν, "Ἀβιμελέχῳ κακίαν ἐπεκάλεις; τί οὖν οὐκ ἐπιδείκνυσαι τὸ τῆς σῆς ἀρετῆς μέγεθος, εἰς μάχην αὐτῷ συμβαλών;" Γαάλης δὲ θορυβούμενος συνάπτει τοῖς Ἀβιμελέχου, καὶ πίπτουσι μέν τινες τῶν σὺν αὐτῷ, φεύγει δ' αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγόμενος. Καὶ Ζέβουλος πολιτεύεται Γαάλην ἐκβληθῆναι τῆς πόλεως, κατηγορήσας ὡς μαλακῶς πρὸς τοὺς Ἀβιμελέχου στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. Ἀβιμέλεχος δὲ πυθόμενος ἐξελευσομένους αὖθις κατὰ τρυγητὸν τοὺς Σικιμίτας ἐνέδραις προλοχίζεται τὰ περὶ τὴν πόλιν, καὶ προελθόντων, ἡ μὲν τρίτη μοῖρα τῆς στρατιᾶς καταλαμβάνει τὰς πύλας, ἀφαιρησομένη τὴν εἴσοδον τοὺς πολίτας, οἱ δ' ἄλλοι σκιδναμένους μεταθέουσι, πανταχοῦ τε φόνος ἦν. Καὶ κατασκάψας εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν, οὐ γὰρ ἀντέσχε πρὸς πολιορκίαν, ἅλας κατὰ τῶν ἐρειπίων σπείρας προῆγε. Καὶ Σικιμῖται πάντες οὕτως ἀπώλοντο, ὅσοι δὲ κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυγον τὸν κίνδυνον, οὗτοι συλλεγέντες ἐπί τινα πέτραν ὀχυρὰν ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, τειχίσαι τε ταύτην παρεσκευάζοντο. Ἔφθη τε τὴν διάνοιαν αὐτῶν Ἀβιμέλεχος μαθὼν ἐλθεῖν ἐπ' αὐτὴν μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ φακέλλους ὕλης ξηρᾶς

περιβαλὼν τῷ χωρίῳ, δι᾽ αὐτοῦ φέρων ταὐτὸ ποιεῖν τὴν στρατιὰν παρεκελεύσατο. Καὶ ταχέως περιληφθείσης ἐν κύκλῳ τῆς πέτρας τοῖς ξύλοις, πῦρ ἐμβάλλουσιν, ὅσα τε μᾶλλον ἐξάπτειν φύσιν ἔχει, καὶ μεγίστην αἴρουσι φλόγα. Καὶ διαφεύγει μὲν ἀπὸ τῆς πέτρας οὐδεὶς, ἀλλ᾽ ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπώλοντο, ἄνδρες μὲν περὶ πεντακοσίους καὶ χιλίους, τὸ δὲ 297
ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. Καὶ Σικιμίταις μὲν τοιαύτη συμφορὰ συνέπεσε, μείζονος καὶ τῆς ἐπ᾽ αὐτῇ λύπης γενομένης, πλὴν ὅτι κατὰ δίκην ἐπ᾽ ἀνδρὸς εὐεργέτου συνθεῖσι κακὸν τηλικοῦτον.

5. Ἀβιμέλεχος δὲ τοῖς Σικιμιτῶν κακοῖς καταπλήξας τοὺς Ἰσραηλίτας, μειζόνων ἐφιέμενος δῆλος ἦν, καὶ μηδαμοῦ περιγράψων τὴν βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. Ἤλαυνεν οὖν ἐπὶ Θήβας, καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐξ ἐπιδρομῆς αἱρεῖ, πύργου δ᾽ ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλου, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος συνέφυγε, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκευάζετο. Καὶ αὐτὸν πλησίον ὁρμῶντα τῶν πυλῶν γυνὴ θραύσματι μύλης βαλοῦσα κατὰ τῆς κεφαλῆς τυγχάνει, πεσὼν δὲ Ἀβιμέλεχος τὸν ὑπασπιστὴν παρεκάλει κτείνειν αὐτὸν, μὴ τῆς γυναικὸς ὁ θάνατος αὐτοῦ δόξειεν ἔργον. Καὶ ὁ μὲν τὸ προσταχθὲν αὐτῷ ἐποίει. Ὁ δὲ τοιαύτην ὑπὲρ τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς παρανομίας ποινὴν ἐξέτισε, καὶ τῶν εἰς Σικιμίτας αὐτῷ τετολμημένων. Τούτοις δὲ κατὰ τὴν Ἰωαθάμου μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. Τὸ μέντοι σὺν Ἀβιμελέχῳ στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σκεδασθὲν, ἀνεχώρησεν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα.

6. Τῶν δὲ Ἰσραηλιτῶν τὴν ἡγεμονίαν Ἰαείρης ὁ Γαλαδηνὸς ἐκ τῆς Μανασσήτιδος φυλῆς παραλαμβάνει, ἀνὴρ τά τε ἄλλα εὐδαίμων, καὶ παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος, τριάκοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἱππεύειν δὲ ἀρίστους, καὶ τῶν κατὰ τὴν Γαλαδηνὴν πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένους. Οὗτος, δύο καὶ εἴκοσι ἔτη τὴν ἀρχὴν κατασχὼν, τελευτᾷ γηραιὸς, καὶ ταφῆς ἐν Καμῶν πόλει τῆς Γαλαδηνῆς ἀξιοῦται.

7. Πάντα δὲ τὰ τῶν Ἑβραίων εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν τοῦ θεοῦ καὶ τῶν νόμων ὑπεφέρετο, καὶ καταφρονήσαντες αὐτῶν Ἀμμανῖται καὶ Παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν, καὶ τὴν Περαίαν ἅπασαν κατασχόντες καὶ ἐπὶ τὴν τῶν λοιπῶν ἤδη κτῆσιν διαβαίνειν ἐτόλμων. Ἑβραῖοι δὲ σωφρονισθέντες ἀπὸ τῶν κακῶν εἰς ἱκετείας ἐτρέποντο τοῦ θεοῦ, καὶ θυσίας ἐπέφερον. Παρακαλοῦντες αὐτὸν μετριάσαντα, καὶ πρὸς τὴν δέησιν αὐτῶν ὑπαχθέντα, παύσασθαι τῆς ὀργῆς· ὁ δὲ θεὸς μεταβαλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον ἔμελλεν αὐτοῖς βοηθεῖν.

8. Ἀμμανιτῶν δ᾽ ἐστρατευκότων ἐπὶ τὴν Γαλαδηνὴν, ὑπήντων οἱ ἐπιχώριοι πρὸς τὸ ὄρος, δεόμενοι τοῦ στρατηγήσοντος. Ἦν δέ τις Ἰεφθὴς, ἀνὴρ διὰ τὴν πατῴαν ἀρετὴν δυνατὸς καὶ δι᾽ οἰκείαν αὐτοῦ στρατιὰν ἣν ἔτρεφεν αὐτὸς μισθοφορῶν. Πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι παρασχεῖν εἰς ἅπαντ᾽ αὐτῷ τὸν χρόνον τὴν ἰδίαν ἡγεμονίαν. Ὁ δ᾽ οὐ προσίεται τὴν παράκλησιν αὐτῶν, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσειαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ περιφανῶς· οὐ γὰρ ὄντα
298 ὁμομήτριον αὐτοῖς, ἀλλὰ ξένον περὶ τὴν μητέρα, δι᾽ ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐπαχθεῖσαν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἐξέβαλον καταφρονήσαντες τῆς αὐτοῦ ἀσθενείας. Καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ Γαλαδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ, πάντας τοὺς ὁπόθεν οὖν παραγινομένους πρὸς αὐτὸν ἐπὶ μισθῷ δεχόμενος. Ἐκλιπαρησάντων δ᾽ αὐτῶν, καὶ ὀμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν, ἐστράτευε.

9. Καὶ ποιησάμενος ὀξεῖαν τὴν τῶν πραγμάτων πρόνοιαν, ἐν πόλει Μασφαθῇ καθίσας τὸν στρατὸν, πρεσβείαν πέμπει παρὰ τὸν Ἀμμανίτην, αἰτιώμενος τῆς ἁλώσεως. Ὁ δὲ ἀντιπέμψας ᾐτιᾶτο τῶν Ἰσραηλιτῶν τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ᾽ Αἰγύπτου, καὶ τῆς Ἀμωραίας αὐτοὺς ἠξίου παραχωρεῖν, ὡς πατρῴας οὔσης ἀρχῆθεν. Ἀποκρινόμενος δὲ ὁ Ἰεφθὴς, ὡς οὔτε τῆς

Ἀμωραίας τοῖς προγόνοις αὐτῶν εὐλόγως ἐγκαλοῦσι, χάριν τε μᾶλλον τῆς Ἀμμανίτιδος αὐτοῖς ἔχειν ὀφείλουσι παρεθείσης, δυνατὸν γὰρ Μωϋσεῖ καὶ ταύτην λαβεῖν, παραχωρεῖν τε ἰδίας εἰπὼν γῆς, ἣν θεοῦ κατακτησαμένου ὑπὲρ τριακόσια ἔτη νέμονται, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν.

10. Καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσεν. Αὐτὸς δὲ εὐξάμενος νίκην, καὶ θυσιάσειν ὑποσχόμενος ἂν ζῶος εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψῃ, καὶ πᾶν ὅ, τι καὶ πρῶτον αὐτῷ συντύχοι ἱερουργήσειν, συμβαλών τε νικᾷ παρὰ πολὺ, καὶ φονεύων ἐδίωκε μέχρι πόλεως Μανιάθης. Καὶ διαβὰς εἰς τὴν Ἀμμανῖτιν, πόλεις τε ἠφάνισε πολλὰς καὶ λείαν ἤλασε, καὶ τοὺς οἰκείους δουλείας ἀπήλλαξεν, ἐν ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα ταύτην ὑπομείναντας. Ἀναστρέφων δὲ συμφορᾷ περιπίπτει, κατ᾽ οὐδὲν ὁμοίᾳ τοῖς κατωρθωμένοις αὐτῷ. Ὑπήντησε γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ, μονογενὴς δ᾽ ἦν ἔτι παρθένος. Ὁ δὲ ἀνοιμώξας ἐπὶ τῷ μεγέθει τοῦ πάθους κατεμέμφετο τῆς περὶ τὴν ὑπάντησιν σπουδῆς τὴν θυγατέρα, καθιερῶσαι γὰρ αὐτὴν τῷ θεῷ καθυπέσχετο. Τῇ δὲ τὸ συμβησόμενον οὐκ ἀηδῶς προςέπεσεν, ἐπὶ νίκῃ τοῦ πατρὸς καὶ ἐλευθερίᾳ τῶν πολιτῶν τεθνηξομένῃ, παρεκάλεσε δὲ, δύο μῆνας αὐτῇ παρασχόντα πρὸς τὸ μετὰ τῶν πολιτῶν ἀποθρηνῆσαι τὴν νεότητα, τότε ποιεῖν τὰ κατὰ τὴν εὐχήν. Συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν προειρημένον χρόνον, μετὰ τοῦτον διελθόντα θύσας τὴν παῖδα ὡλοκαύτωσεν, οὔτε νόμιμον οὔτε τῷ θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ἐπιτελῶν, μὴ διαβασανίσας τῷ λογισμῷ τὸ γενησόμενον, οἷον τὸ πραχθὲν δόξει τοῖς ἀκούσασι.

11. Τῆς δὲ Ἐφραΐμου φυλῆς ἐπ᾽ αὐτὸν στρατευσάσης, ὅτι μὴ κοινωνήσαιτο τὴν ἐπ᾽ Ἀμμανίτας ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνος καὶ λείαν ἔχοι, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις δόξαν, πρῶτον μὲν ἔλεγεν, ὡς
‘οὔτε λάθοιεν αὐτοὺς οἱ συγγενεῖς πολεμούμενοι, 299
καλούμενοί τε πρὸς συμμαχίαν οὐ παρεγένοντο, δέον

καὶ πρὸ δεήσεως ἐγνωκότας ἐπειχθῆναι, ἔπειθ᾽ ὡς ἄδικα πράττειν ἐπιχειροῦσι, τοῖς πολεμίοις οὐ τολμήσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἐπὶ δὲ τοὺς συγγενεῖς ὡρμηκότες, ἠπείλει τε σὺν τῷ θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ᾽ αὐτῶν, ἂν μὴ σωφρονῶσιν.' Ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μετὰ στρατιᾶς, ἣ μετάπεμπτος ἐκ τῆς Γαλαδηνῆς ἐληλύθει, φόνον τε πολὺν αὐτῶν εἰργάσατο, καὶ διώκων τραπέντας, προλαβὼν μέρει τινὶ προαπεσταλμένῳ τοῦ Ἰορδάνου τὰς διαβάσεις, κτείνει περὶ δισχιλίους καὶ τετρακισμυρίους γεγονότας.

12. Αὐτὸς δὲ ἄρξας ἓξ ἔτη τελευτᾷ, καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτοῦ πατρίδι Σεβεῇ, τῆς Γαλαδηνῆς δ᾽ ἐστὶν αὕτη.

13. Τελευτήσαντος δὲ Ἰεφθοῦ, τὴν ἀρχὴν Ἀψάνης παραλαμβάνει, φυλῆς ὢν Ἰούδα, Βηθλεέμων δὲ πόλεως. Τούτῳ δὲ παῖδες ἦσαν ἑξήκοντα, τριάκοντα μὲν ἄῤῥενες, αἱ λοιπαὶ δὲ θυγατέρες, οὓς καὶ πάντας ζῶντας κατέλιπε, τὰς μὲν ἀνδράσιν ἐκδοὺς, τοῖς δὲ γυναῖκας ἠγμένος. Πράξας δ᾽ οὐδὲν ἐν τῷ ἑπταετεῖ γενομένῳ χρόνῳ λόγου καὶ μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθανε. Καὶ ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυγχάνει.

14. Ἀψάνους δὲ οὕτως ἀποθανόντος, οὐδ᾽ ὁ μετ᾽ αὐτὸν παραλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν Ἤλων, ἐπ᾽ ἔτη δέκα κατασχὼν αὐτὴν, φυλῆς ὢν τῆς Ζαβούλου, ἔπραξέ τι σπουδῆς ἄξιον.

15. Ἄβδων δὲ Ἤλωνος παῖς, φυλῆς μὲν τῆς Ἐφραϊμίτιδος, πόλεως δὲ τῆς Φαραθωνιτῶν γεγονὼς, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς μετ᾽ Ἤλωνα, μόνης ἂν τῆς εὐπαιδίας μνημονευθείη, διὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἄδειαν τῶν πραγμάτων λαμπρὸν μηδ᾽ αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος. Υἱεῖς δ᾽ ἦσαν αὐτῷ τεσσαράκοντα, καὶ τούτων τὴν γενεὰν καταλιπόντες τριάκοντα, ἤλαυνέ τε σὺν αὐτοῖς οὖσιν ἑβδομήκοντα, πᾶσιν ἱππάζειν ἀρίστοις γεγενημένοις. Καὶ πάντας ὑπὲρ

γῆς ἀπολιπὼν θνήσκει γηραιὸς, καὶ ταφῆς ἐν Φαραθῶνι λαμπρᾶς τυγχάνει.

CAP. VIII. 1. Μετὰ δὲ τοῦτον Παλαιστῖνοι τελευτήσαντα κρατοῦσι τῶν Ἰσραηλιτῶν, καὶ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. Ταύτης δ' ἐλευθεροῦνται τῆς ἀνάγκης τούτῳ τῷ τρόπῳ.

2. Μανώχης τις, Δανιτῶν ἐν ὀλίγοις ἄριστος καὶ τῆς πατρίδος ὁμολογούμενος πρῶτος, εἶχε γύναιον ἐν εὐμορφίᾳ περίβλεπτον, καὶ τῶν καθ' αὑτὸ διαφέρον.
Παίδων δ' οὐ γινομένων αὐτῷ, δυςφορῶν ἐπὶ τῇ 300
ἀπαιδίᾳ, τὸν θεὸν ἱκέτευεν, ἐπὶ τὸ προάστειον συνεχῶς φοιτῶν μετὰ τῆς γυναικὸς, δοῦναι διαδοχὴν αὐτοῖς γνησίαν· μέγα δέ ἐστι τοῦτο πεδίον. Ἦν δὲ καὶ μανιώδης ὑπ' ἔρωτος ἐπὶ τῇ γυναικὶ, καὶ διὰ τοῦτο ζηλότυπος ἀκρατῶς. Μονωθείσῃ δὲ τῇ γυναικὶ φάντασμα ἐπιφαίνεται, ἄγγελος τοῦ θεοῦ, νεανίᾳ καλῷ παραπλήσιος καὶ μεγάλῳ, καὶ εὐαγγελιζόμενος αὐτῇ παιδὸς γονὴν κατὰ θεοῦ πρόνοιαν, καλοῦ τε καὶ ῥώμην ἐπιφανοῦς, ὑφ' ᾧ πονήσειν Παλαιστίνους ἀνδρουμένῳ· παρῄνει τε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν, ἔσται δ' αὐτῷ πρὸς ἄλλο μὲν πᾶν ποτὸν ἀποστροφὴ, τοῦ θεοῦ τοῦτο προστάττοντος, πρὸς ὕδωρ δὲ μόνον οἰκειότης. Καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ᾤχετο κατὰ βούλησιν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ.

3. Ἡ δὲ τῷ ἀνδρὶ παραγενομένῳ τὰ παρὰ τοῦ ἀγγέλου ἐκδιηγήσατο, ἐκθαυμάζουσα τοῦ τε νεανίσκου τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, ὡς ἐκεῖνον ἐκ τῶν ἐπαίνων εἰς ἔκπληξιν κατὰ ζηλοτυπίαν περιστῆναι, καὶ ὑπόνοιαν τὴν ἐκ τοιούτου πάθους κινουμένην. Ἡ δὲ βουλομένη τὴν ἄλογον τοῦ ἀνδρὸς λύπην σταλῆναι, τὸν θεὸν ἱκέτευε πάλιν πέμψαι τὸν ἄγγελον, ὡς ἂν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ὁραθείη. Καὶ παραγίνεται πάλιν κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ ὁ ἄγγελος, ὄντων ἐν τῷ προαστείῳ, καὶ τῇ γυναικὶ φαίνεται, τοῦ ἀνδρὸς μεμονωμένη. Ἡ δ' ἐπιμεῖναι δεηθεῖσα ὡς ἂν ἀγάγοι

τὸν ἄνδρα, συγχωρήσαντος μέτεισι τὸν Μανώχην. Ὁ δὲ θεασάμενος οὐδ᾽ οὕτως ἐπαύετο τῆς ὑπονοίας, ἠξίωσέ τε καὶ αὐτῷ δηλοῦν, ὅσα καὶ τῇ γυναικὶ μηνύσειεν. Ἀρκέσειν δὲ φράσαντος ταύτην μόνην εἰδέναι, τίς εἴη λέγειν ἐκέλευεν, ἵνα τοῦ παιδὸς γενομένου χάριν αὐτῷ καὶ δωρεὰν παράσχωσιν. Τοῦ δὲ μηδέ τινων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντος, οὐδὲ γὰρ κατὰ χρείαν ταῦτα εὐαγγελίσασθαι περὶ τῆς τοῦ παιδὸς γονῆς, τοῦ δὲ μεῖναι παρακαλοῦντος καὶ ξενίων μετασχεῖν, οὐκ ἐπένευσε. Πεισθεὶς δ᾽ ὅμως λιπαροῦντος ἐπιμεῖναι ὡς ἂν ξένιον αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἔριφον τοῦ Μανώχου, καὶ τοῦτον ὀπτᾶν τῇ γυναικὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ πάντ᾽ ἦν εὐτρεπῆ, προσέταξεν ἐπὶ τῆς πέτρας ἀποθέσθαι τούς τε ἄρτους καὶ τὰ κρέα χωρὶς τῶν ἀγγείων. Καὶ ποιησάντων, ἅπτεται τῇ ῥάβδῳ ἣ εἶχε τῶν κρεῶν, τὰ δὲ, λάμψαντος πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἐκαίετο, καὶ ὁ ἄγγελος διὰ τοῦ καπνοῦ ὥσπερ ὀχήματος ἀνιὼν εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἦν. Μανώχην δὲ φοβούμενον μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ θεοῦ γένοιτο, θαῤῥεῖν ἡ γυνὴ παρεκελεύετο, ἐπὶ γὰρ συμφέροντι τῷ αὐτῶν τὸν θεὸν αὐτοῖς ὁραθῆναι.

4. Καὶ κύει τε ἐκείνη, καὶ φυλακὴν εἶχε τῶν ἐντολῶν. Καὶ γενόμενον τὸ παιδίον Σαμψῶνα καλοῦσιν, ἰσχυρὸν δὲ ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. Ηὔξετο δὲ ὁ παῖς ῥᾳδίως, καὶ δῆλος ἦν προφητεύσων ὑπὸ τῆς περὶ τὴν δίαιταν σωφροσύνης καὶ τῆς τῶν τριχῶν ἀνέσεως.

5. Ἀφικόμενος δὲ μετὰ τῶν γονέων εἰς Θαμνὰ πόλιν τῶν Παλαιστίνων, πανηγύρεως ἀγομένης, ἐρᾷ παρθένου τῶν ἐπιχωρίων. Καὶ παρακαλεῖται τοὺς
301 γονεῖς, ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτῷ τὴν κόρην. Τῶν δὲ ἀρνουμένων, διὰ τὸ μὴ ὁμόφυλον εἶναι, τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ Ἑβραίοις συμφέρον ἐπινοοῦντος τὸν γάμον, ἐκνικᾷ μνηστεύσασθαι τὴν παρθένον. Συνεχῶς δ᾽ ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, συντυγχάνει λέοντι,

καὶ γυμνὸς ὢν ἐκδεξάμενος αὐτὸν ἄγχει ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες ἐνδοτέρω τῆς ὁδοῦ ῥίπτει τὸ θηρίον.

6. Πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τὴν κόρην, ἐπιτυγχάνει σμήνει μελιττῶν ἐν τῷ στήθει τοῦ λέοντος ἐκείνου νενοσσευκότων. Καὶ ἀνελόμενος τρία μέλιτος κηρία, σὺν τοῖς λοιποῖς δώροις οἷς ἐκόμιζε, δίδωσι τῇ παιδί. Τῶν δὲ Θαμνιτῶν παρὰ τὴν εὐωχίαν τὴν τῶν γάμων, — εἱστία γὰρ αὐτοὺς ἅπαντας, — διὰ δέος τῆς ἰσχύος τοῦ νεανίσκου τριάκοντα δόντων αὐτῷ τοὺς ἀκμαιοτάτους, λόγῳ μὲν ἑταίρους ἐσομένους, ἔργῳ δὲ φύλακας μή τι παρακινεῖν ἐθελήσειε, τοῦ πότου προβαίνοντος καὶ παιδιᾶς οὔσης, οἷα φιλεῖ παρὰ τοῖς τοιούτοις καιροῖς, ὁ Σαμψὼν εἶπεν, "ἀλλὰ προβάλλοντος ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε τοῦτον ἐφ᾽ ἡμέρας ἑπτὰ ποιούμενοι τὴν ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς γέρας τῆς συνέσεως κατ᾽ ἄνδρα ἕκαστον φέρεσθε παρ᾽ ἐμοῦ." Φιλοτιμουμένων δὲ ὁμοῦ τε συνετῶν δόξαν καὶ κέρδος εὕρασθαι καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησὶν 'ὅτι τὸ πάμβορον γεγεννήκει βορὰν ἡδεῖαν ἐξ αὐτοῦ, καὶ πάνυ ἀηδοῦς ὄντος. Τῶν δὲ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐ δυναμένων ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον, παρακαλούντων δὲ τὴν κόρην μαθοῦσαν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῖς μηνῦσαι, καὶ γὰρ ἠπείλουν αὐτὴν ἐμπρῆσαι τοῦτο μὴ παρασχοῦσαν, ὁ Σαμψὼν, δεομένης τῆς κόρης εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖχεν. Ἐγκειμένης δ᾽ αὐτῆς, καὶ εἰς δάκρυα προπιπτούσης, καὶ τεκμήριον τιθεμένης τῆς πρὸς αὐτὴν δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μηνύει τὰ περὶ τὴν ἀναίρεσιν αὐτῇ τοῦ λέοντος, καὶ ὅτι μελίττας εὑρὼν ἐν τῷ στήθει αὐτοῦ, τρία βαστάσας μέλιτος κηρία κομίσειεν αὐτῇ. Καὶ ὁ μὲν οὐδὲν ὑφορώμενος δολερὸν, σημαίνει τὸ πᾶν. Ἡ δ᾽ ἐκφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι. Κατὰ οὖν τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, καθ᾽ ἣν ἔδει τὸν προβληθέντα λόγον αὐτῷ διασαφεῖν, πρὶν ἢν δῦναι τὸν ἥλιον συνελθόντες, φασίν, 'οὔτε λέοντος ἀηδέστερόν τι τοῖς συντυγχάνουσιν, οὔτε ἥδιον μέλι-

λιτος χρωμένοις.’ Καὶ ὁ Σαμψὼν εἶπεν ‘οὐδὲ γυναικὸς εἶναί τι δολερώτερον, ἥτις ὑμῖν ἐκφέρει τὸν ἡμέτερον λόγον.’ Καὶ ἐκείνοις μὲν δίδωσιν ἃ ὑπέσχετο, λείαν ποιησάμενος Ἀσκαλωνιτῶν τοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συντυγχάνοντας, Παλαιστῖνοι δ᾽ εἰσὶ καὶ οὗτοι, τὸν δὲ γάμον ἐκεῖνον παραιτεῖται, καὶ ἡ παῖς ἐκφαυλίσασα τῆς ὀργῆς αὐτὸν συνῆν τῷ αὐτοῦ φίλῳ νυμφοστόλῳ γεγονότι.

7. Πρὸς δὲ τὴν ὕβριν ταύτην Σαμψὼν παροξυν-
302 θεὶς, ἅπαντας ἔγνω σὺν αὐτῇ Παλαιστίνους μετέρχεσθαι. Θέρους δ᾽ ὄντος, καὶ πρὸς ἀμητὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν τριακοσίας ἀλώπεκας, καὶ τῶν οὐρῶν αὐτῶν ἐξάψας λαμπάδας ἡμμένας, ἐξαφίησιν εἰς τὰς ἀρούρας τῶν Παλαιστίνων, καὶ φθείρεται μὲν οὕτως αὐτοῖς ὁ καρπός. Παλαιστῖνοι δὲ γνόντες Σαμψῶνος εἶναι τὸ ἔργον, καὶ τὴν αἰτίαν δι᾽ ἣν ἔπραξε, πέμψαντες τοὺς ἄρχοντας εἰς Θαμνὰ, τὴν γενομένην αὐτοῦ γυναῖκα καὶ τοὺς συγγενεῖς ζῶντας κατέπρησαν, ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γεγονότας.

8. Σαμψὼν δὲ, πολλοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Παλαιστίνων ἀποκτείνας, Αἰτὰν κατῴκει, πέτρα δ᾽ ἐστὶν ὀχυρὰ τῆς Ἰούδα φυλῆς. Παλαιστῖνοι δ᾽ ἐστράτευον ἐπὶ τὴν φυλήν. Τῶν δ᾽ οὐ δικαίως λεγόντων τιμωρίαν αὐτοὺς εἰςπράττεσθαι περὶ τῶν Σαμψῶνος ἁμαρτημάτων, φόρους αὐτοὺς τελοῦντας, ‘εἰ βούλονται μὴ ἔχειν αἰτίαν, ἔφασαν, αὐτοῖς ὑποχείριον Σαμψῶνα δοῦναι.’ Οἱ δὲ ἀνέγκλητοι βουλόμενοι τυγχάνειν, παρῆσαν ἐπὶ τὴν πέτραν τριςχιλίοις ὁπλίταις, καὶ καταμεμψάμενοι τῶν εἰς Παλαιστίνους αὐτῷ τετολμημένων, ἄνδρας ἅπαντι τῷ γένει τῶν Ἑβραίων συμφορὰν ἐπενεγκεῖν δυναμένους, ἥκειν τε λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον δῶσιν αὐτοῖς, ἠξίουν ἑκοντὶ τοῦθ᾽ ὑπομένειν. Ὁ δὲ λαβὼν ὅρκους παρ᾽ αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιήσειν περισσότερον, ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειρεῖν μόνον, καταβὰς ἐκ τῆς πέτρας αὐ-

τὸν ἐν τῇ τῶν φυλετῶν τίθησιν ἐξουσίᾳ. Καὶ ἐκεῖνοι δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις ἦγον παραδοῦναι τοῖς Παλαιστίνοις. Καὶ γενομένων κατά τι χωρίον, ὃ Σιαγὼν καλεῖται νῦν διὰ τὴν Σαμψῶνος ἀνδραγαθίαν ἐπ᾽ αὐτῷ γενομένην, — πάλαι δ᾽ ἦν ἀνώνυμον, — οὐκ ἄπωθεν ἐστρατοπεδευκότων τῶν Παλαιστίνων, ἀλλ᾽ ὑπαντώντων μετὰ χαρᾶς καὶ βοῆς ὡς ἐπὶ κατωρθωμένοις οἷς ἐβούλοντο, διαῤῥήξας τὰ δεσμὰ Σαμψὼν, ἁρπασάμενος ὄνου σιαγόνα παρὰ ποσὶν οὖσαν εἰς τοὺς πολεμίους ὤσατο, καὶ παίων αὐτοὺς τῇ σιαγόνι κτείνει εἰς χιλίους, τοὺς δ᾽ ἄλλους τρέπεται ταραχθέντας.

9. Σαμψὼν δὲ μείζω ἢ χρὴ ἐπὶ τούτῳ φρονῶν οὐ κατὰ θεοῦ συνεργίαν ἔλεγε τοῦτο συμβῆναι, τὴν δ᾽ ἰδίαν ἀρετὴν ἐπέγραψε τῷ γεγονότι, σιαγόνι τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς δ᾽ εἰς φυγὴν τραπῆναι διὰ τοῦ παρ᾽ αὐτοῦ δέους αὐχῶν. Δίψους δ᾽ αὐτὸν ἰσχυροῦ κατασχόντος, κατανοῶν ὡς οὐδέν ἐστιν ἀνθρώπειος ἀρετὴ, τῷ θεῷ πάντα προσεμαρτύρει, καὶ καθικέτευε, μηδὲν τῶν εἰρημένων πρὸς ὀργὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν ἐγχειρῆσαι, παρασχεῖν δὲ βοήθειαν πρὸς τὸ δεινὸν, καὶ ῥύσασθαι τοῦ κακοῦ. Πρὸς οὖν τὰς ἱκετείας ἐπικλασθεὶς ὁ θεὸς, πηγὴν κατά τινος πέτρας ἀνίησιν ἡδεῖαν καὶ πολλὴν, ὅθεν ὁ Σαμψὼν ἐκάλει τὸ χωρίον Σιαγόνα, καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο τοῦτο λέγεται.

10. Μετὰ δὲ ταύτην τὴν μάχην Σαμψὼν, 303
καταφρονῶν τῶν Παλαιστίνων, εἰς Γάζαν ἀφικνεῖται, καὶ ἔν τινι τῶν καταγωγίων διέτριβε. Μαθόντες δὲ τῶν Γαζαίων οἱ ἄρχοντες τὴν αὐτόθι παρουσίαν αὐτοῦ, τὰ πρὸ τῶν πυλῶν ἐνέδραις καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. Σαμψὼν δὲ, οὐ γὰρ λανθάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι, περὶ μεσοῦσαν ἤδη τὴν νύκτα ἀναστὰς ἐνράσσει ταῖς πυλαῖς, αὐταῖς τε φλιαῖς καὶ μοχλοῖς, ὅση τε ἄλλη περὶ αὐταῖς ἦν ξύλωσις, ἀράμενος κατώμαδον, εἰς τὸ ὑπὲρ Χεβρῶνος ὄρος φέρων κατατίθησι.

11. Παρέβαινε δ' ἤθη τὰ πάτρια, καὶ τὴν οἰκείαν δίαιταν παρεχάρασσε ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν, καὶ τοῦτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακοῦ γίνεται. Γυναικὸς γὰρ ἑταιριζομένης παρὰ τοῖς Παλαιστίνοις ἐρασθεὶς, Δαλίλης τὸ ὄνομα, συνῆν αὐτῇ. Καὶ τῶν Παλαιστίνων οἱ τοῦ κοινοῦ προεστῶτες, ἐλθόντες πρὸς αὐτὴν πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν παρὰ τοῦ Σαμψῶνος τὴν αἰτίαν τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἄληπτός ἐστι τοῖς ἐχθροῖς. Ἡ δὲ παρὰ πότον καὶ τοιαύτην συνουσίαν θαυμάζουσα τὰς πράξεις αὐτοῦ, ἐτεχνίτευε μαθεῖν τίνι τρόπῳ τοσοῦτον προέχει κατ' ἀρετήν. Ὁ δὲ Σαμψὼν — ἔτι γὰρ φρονεῖν ἰσχυρὸς ἦν — ἀντηπάτα τὴν Δαλίλην, φάμενος 'εἰ κλήμασιν ἑπτὰ δεθείη ἀμπελίνοις, ἔτι καὶ περιειλεῖσθαι δυναμένοις, ἀσθενέστερος ἂν πάντων ἔσοιτο.' Ἡ δὲ τότε μὲν ἡσύχασεν, ἀποσημήνασα δὲ τοῖς ἄρχουσι Παλαιστίνων, ἐνήδρευσεν τῶν στρατιωτῶν ἔνδον τινὰς, καὶ καθεύδοντα μεθύοντα καθέδει τοῖς κλήμασιν κατὰ τὸ ἰσχυρότατον, ἔπειτ' ἀνεγείρασα, ἐδήλου παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. Ὁ δὲ ῥήξας τὰ κλήματα, βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ τινῶν ἐπειρᾶτο. Καὶ ἡ γυνὴ, συνεχῶς ὁμιλοῦντος αὐτῇ τοῦ Σαμψῶνος, 'δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ κατ' ἀπιστίαν εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτὸν μὴ λέγει ταῦθ' ἅπερ δεῖται, ὡς οὐ σιγησομένης, ὅσα μὴ γινώσκεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ.' Τοῦ δὲ πάλιν ἀπατῶντος αὐτὴν, καὶ φήσαντος 'ἑπτὰ κάλοις δεθέντα τὴν ἰσχὺν ἀπολέσειν,' ἐπεὶ καὶ τοῦτο ποιήσασα οὐδὲν ἤνυσε, τρίτον ἐνυφῆναι τὰς κόμας αὐτοῦ ἐμήνυσεν. Ὡς δ' οὐδὲ τούτου γενομένου ἀληθὲς ηὑρίσκετο, δεομένης τελευταῖον ὁ Σαμψὼν, — ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ περιπεσεῖν, — χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ Δαλίλῃ, "ἐμοῦ," φησὶν, "ὁ θεὸς κήδεται, καὶ κατὰ τὴν ἐκείνου πρόνοιαν γεννηθεὶς, κόμην ταύτην τρέφω, παρεγγυήσαντος μὴ ἀποκείρειν τοῦ θεοῦ, τὴν γὰρ ἰσχὺν εἶναί μοι κατὰ τὴν ταύτης αὔξησιν καὶ παραμονήν." Ταῦτα μαθοῦσα, καὶ στε-

ρήσασα τῆς κόμης αὐτὸν, παραδίδωσι τοῖς πολεμίοις,
οὐκ ἔτ' ὄντα ἰσχυρὸν ἀμύνασθαι τὴν ἔφοδον αὐ- 304
τῶν· οἱ δὲ ἐκκόψαντες αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς δεδε-
μένον ἄγειν παρέδοσαν.

12. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ηὔξετο ἡ κόμη τῷ Σαμψῶνι. Καὶ ἑορτῆς οὔσης Παλαιστίνοις δημοτελοῦς, καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ γνωριμωτάτων ἐν ταὐτῷ εὐωχουμένων, — οἶκος δ' ἦν δύο κιόνων στεγόντων αὐτοῦ τὸν ὄροφον, — ἄγεται μεταπεμψαμένων ὁ Σαμψὼν εἰς τὸ συμπόσιον, ὅπως ἐνυβρίσωσιν αὐτῷ παρὰ τὸν πότον. Ὁ δὲ δεινότερον τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ μὴ δύνασθαι ὑβριζόμενος ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα πείθει, προςαναπαύσασθαι χρήζειν εἰπὼν ὑπὸ κόπου, τοῖς κίοσιν αὐτὸν ἐγγὺς ἀγαγεῖν. Ὡς δ' ἧκεν, ἐνσεισθεὶς αὐτοῖς ἐπικαταβάλλει τὸν οἶκον, καὶ ἀνατραπέντων τῶν κιόνων, τριςχιλίοις ἀνδράσιν, οἳ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς δὲ καὶ Σαμψών. Καὶ τὸν μὲν τοιοῦτο κατέσχε τέλος, ἄρξαντα τῶν Ἰσραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. Θαυμάζειν δὲ ἄξιον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἰσχύος καὶ τοῦ περὶ τὴν τελευτὴν μεγαλόφρονος τὸν ἄνδρα, καὶ τῆς ὀργῆς τῆς μέχρι τοῦ τελευτᾶν πρὸς τοὺς πολεμίους. Καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι, δεῖ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων προςάπτειν ἥττονι ἁμαρτημάτων οὔσῃ, μαρτυρεῖν δὲ ἐκείνῳ τὴν εἰς τὰ ἄλλα πάντα τῆς ἀρετῆς περιουσίαν. Οἱ δὲ συγγενεῖς ἀράμενοι τὸ σῶμα αὐτοῦ θάπτουσιν ἐν Σαρασᾷ τῇ πατρίδι μετὰ τῶν συγγενῶν.

CAP. IX. 1. Μετὰ δὲ τὴν Σαμψῶνος τελευτὴν, προέστη τῶν Ἰσραηλιτῶν Ἠλεὶ ὁ ἀρχιερεύς. Ἐπὶ τούτου λιμῷ τῆς χώρας κακοπαθούσης αὐτῶν, Ἐλιμέλεχος ἐκ Βηθλεέμων — ἔστι δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Ἰούδα φυλῆς — ἀντέχειν τῷ δεινῷ μὴ δυνάμενος, τήν τε γυναῖκα Νααμὶν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεγεννημένους, Χελλίωνα καὶ Μάλλωνα,

ἐπαγόμενος εἰς τὴν Μωαβῖτιν μετοικίζεται. Καὶ προ-
χωρούντων αὐτῷ κατὰ νοῦν τῶν πραγμάτων, ἄγεται
τοῖς υἱοῖς γυναῖκας Μωαβίτιδας, Χελλίωνι μὲν Ὀρ-
φὰν, Ῥούθην δὲ Μάλλωνι. Διελθόντων δὲ δέκα ἐτῶν,
ὅ τε Ἐλιμέλεχος καὶ μετ᾽ αὐτὸν οἱ παῖδες δι᾽ ὀλίγου
τελευτῶσι. Καὶ ἡ Νααμὶς πικρῶς ἐπὶ τοῖς συμβε-
βηκόσι φέρουσα, καὶ τὴν ὑπὸ τῶν φιλτάτων ἐρημίαν
οὐχ ὑπομένουσα, δι᾽ οὓς καὶ τῆς πατρίδος ἐξεληλύ-
θει, πάλιν εἰς αὐτὴν ἀπηλλάττετο, καὶ γὰρ ἤδη κα-
305 λῶς τὰ κατ᾽ αὐτὴν ἐπυνθάνετο χωρεῖν. Οὐκ ἐκαρ-
τέρουν δὲ διαζευγνύμεναι αὐτῆς αἱ νύμφαι, οὐδὲ
παραιτουμένη βουλομένας συνεξορμᾷν πείθειν ἐδύνα-
το, ἀλλ᾽ ἐγκειμένων εὐξαμένη γάμον εὐτυχέστερον αὐ-
ταῖς οὗ διημαρτήκεσαν παισὶ τοῖς αὐτῆς γαμηθεῖσαι,
καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν κτῆσιν, ὅτι τε τὰ πρὸς αὐ-
τὴν οὕτως ἐστὶ, μένειν αὐτόθι παρεκάλει, καὶ μὴ
συμμεταλαμβάνειν αὐτῇ βούλεσθαι πραγμάτων ἀδή-
λων, τὴν πάτριον γῆν καταλιπούσας. Ἡ μὲν οὖν
Ὀρφὰ μένει, τὴν δὲ Ῥούθην μὴ πεισθεῖσαν ἀπήγα-
γε, κοινωνὸν παντὸς τοῦ προςτυχόντος γενησομένην.

2. Ἐλθοῦσαν δὲ Ῥούθην μετὰ τῆς πενθερᾶς
εἰς τὴν Βηθλεέμων, Βόαζος, Ἐλιμελέχου συγγενὴς
ὢν ξενίζει. Καὶ ἡ Νααμὶς, προςαγορευόντων αὐτὴν
ὀνομαστὶ τῶν πολιτῶν, δικαιότερον εἶπε Μάραν κα-
λῷητέ με, σημαίνει δὲ κατ᾽ Ἑβραίων γλῶσσαν Ναα-
μὶς μὲν εὐτυχίαν, Μάραν δὲ ὀδύνην. Ἀμητοῦ δὲ
ὄντος ἐξῄει καλαμησομένη κατὰ συγχώρησιν τῆς πεν-
θερᾶς ἡ Ῥούθη, ὅπως τροφῆς εὐπορῶμεν, καὶ εἰς τὸ
Βοάζου τυχαίως ἀφικνεῖται χωρίον. Παραγενόμενος
δὲ Βόαζος μετ᾽ ὀλίγον, καὶ θεασάμενος τὴν κόρην,
ἀνέκρινε τὸν ἀγροκόμον περὶ τῆς παιδός. Ὁ δὲ μι-
κρὸν ἔμπροσθεν παρ᾽ αὐτῆς ἅπαντα προπεπυσμένος
ἐδήλου τῷ δεσπότῃ. Ὁ δὲ τῆς περὶ τὴν πενθερὰν
εὐνοίας ἅμα καὶ μνήμης τοῦ παιδὸς αὐτῆς ᾧ συνῴ-
κησεν ἀσπασάμενος, καὶ εὐξάμενος αὐτῇ πεῖραν ἀγα-
θῶν, καλαμᾶσθαι μὲν αὐτὴν οὐκ ἠξίωσεν, θερίζειν

δὲ πᾶν ὅ τι καὶ δύναιτο καὶ λαμβάνειν ἐπιτρέπει,
προστάξας τῷ ἀγροκόμῳ μηδὲν αὐτὴν διακωλύειν λαμ-
βάνειν, ἄριστόν τε παρέχειν αὐτῇ καὶ ποτὸν, ὁπότε
σιτίζοι τοὺς θερίζοντας. Ῥούθη δὲ ἄλφιτα λαβοῦσα
παρ᾽ αὐτοῦ ἐφύλαξε τῇ ἑκυρᾷ, καὶ παρῆν ὀψὲ κο-
μίζουσα μετὰ τῶν σταχύων. Ἐτετηρήκει δὲ αὐτῇ
καὶ ἡ Νααμὶς ἀπομοίραν βρωμάτων τινῶν οἷς αὐτὴν
ἐπολυώρουν οἱ γειτονεύοντος, διηγεῖται δ᾽ αὐτῇ καὶ
τὰ παρὰ τοῦ Βοάζου πρὸς αὐτὴν εἰρημένα. Δηλω-
σάσης δ᾽ ἐκείνης ὡς συγγενής ἐστι, καὶ τάχα ἂν δι᾽
εὐσέβειαν προνοήσειεν αὐτῶν, ἐξῄει πάλιν ταῖς ἐχο-
μέναις ἡμέραις ἐπὶ καλάμης συλλογὴν σὺν ταῖς τοῦ
Βοάζου θεραπαινίσιν.

3. Ἐλθὼν δὲ μετ᾽ οὐ πολλὰς ἡμέρας καὶ Βόα-
ζος, ἤδη τῆς κριθῆς λελικμημένης, ἐπὶ τῆς ἅλωος
ἐκάθευδε. Τοῦτο πυθομένη ἡ Νααμὶς τεχνᾶται πα-
ρακατακλῖναι τὴν Ῥούθην αὐτῷ, καὶ γὰρ ἔσεσθαι
χρηστὸν αὐτοῖς ὁμιλήσαντα τῇ παιδὶ, καὶ πέμπει τὴν
κόρην ὑπνωσομένην αὐτοῦ παρὰ τοῖς ποσίν. Ἡ δὲ,
πρὸς οὐδὲν γὰρ ἀντιλέγειν τῶν ὑπὸ τῆς ἑκυρᾶς κε-
λευομένων ὅσιον ἡγεῖτο, παραγίνεται, καὶ παραυτίκα
μὲν λανθάνει τὸν Βόαζον βαθέως καθυπνωκότα. Πε-
ριεγερθεὶς δὲ περὶ μέσην νύκτα, καὶ αἰσθόμενος τῆς
ἀνθρώπου παρακατακειμένης, ἀνέκρινε τίς εἴη. Τῆς
δ᾽ εἰπούσης τὸ ὄνομα, καὶ φαμένης ὡς αὐτὸν δεσπό-
την συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἄγει. Ὄρθριος 306
δὲ πρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἄρξασθαι κινεῖσθαι πρὸς τὸ
ἔργον περιεγείρας αὐτὴν, κελεύει, ‘τῶν κριθῶν λα-
βοῦσαν ὅ τι καὶ δύναιτο πορεύεσθαι πρὸς τὴν ἑκυ-
ρὰν, πρὶν ὀφθῆναί τισιν αὐτόθι κεκοιμημένην, φυ-
λάττεσθαι γὰρ σώφρον τὴν ἐπὶ τοιούτοις διαβολὴν,
καὶ μάλισθ᾽ ἐπὶ μὴ γεγονόσι. Περὶ μέντοι τοῦ παν-
τὸς οὕτω, φησὶν, ἔσται, ἐρωτᾶν τὸν ἔγγιστα ἐμοῦ
τῷ γένει τυγχάνοντα, εἰ σοῦ χρεία γαμετῆς ἐστιν αὐ-
τῷ, καὶ λέγοντι μὲν ἀκολουθήσεις ἐκείνῳ, παραιτου-
μένου δὲ ἐν νόμῳ σε συνοικήσουσαν ἄξομαι.’

4. Ταῦτα τῇ ἑκυρᾷ δηλωσάσης εὐθυμία κατεῖχεν αὐτὰς, ἐν ἐλπίδι τοῦ πρόνοιαν ἕξειν αὐτῶν Βόαζον. Καὶ ἐκεῖνος ἤδη μεσούσης τῆς ἡμέρας κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν, τήν τε γερουσίαν συνῆγεν, καὶ μεταπεμψάμενος Ῥούθην ἐκάλει καὶ τὸν συγγενῆ. Καὶ παραγενομένου φησὶν "Ἐλιμελέχου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ κλήρων κρατεῖς;" Ὁμολογήσαντος δὲ, συγχωρούντων τῶν νόμων κατὰ ἀγχιστείαν, "οὐκ οὖν," φησὶν ὁ Βόαζος, "ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν κατ᾽ αὐτούς. Μάλλωνος γὰρ δεῦρ᾽ ἥκει γύναιον, ὅπερ, εἰ θέλεις τῶν ἀγρῶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ κατὰ τοὺς νόμους." Ὁ δὲ Βοάζῳ καὶ τοῦ κλήρου καὶ τῆς γυναικὸς παραχωρεῖ, συγγενεῖ μὲν ὄντι καὶ αὐτῷ τῶν τετελευτηκότων, 'εἶναι δὲ καὶ γυναῖκα λέγων αὐτῷ, καὶ παῖδας ἤδη.' Μαρτυράμενος οὖν ὁ Βόαζος τὴν γερουσίαν, ἐκέλευε τῇ γυναικὶ ὑπολῦσαι αὐτὸν προσελθοῦσαν κατὰ τὸν νόμον, καὶ πτύειν εἰς τὸ πρόσωπον. Καὶ γενομένου τούτου Βόαζος γαμεῖ τὴν Ῥούθην, καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς μετ᾽ ἐνιαυτὸν ἄῤῥεν. Τοῦτο ἡ Νααμὶς τιθηνουμένη κατὰ συμβουλίαν τῶν γυναικῶν Ὠβήδην ἐκάλεσεν, ἐπὶ γηροκομίᾳ τῇ αὐτῆς τραφησόμενον, Ὠβήδης γὰρ κατὰ διάλεκτον τὴν Ἑβραίων ἀποσημαίνει δουλεύων. Ὠβήδου δὲ γίνεται Ἰεσσαῖος, τούτου Δαυΐδης ὁ βασιλεύσας, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλιπὼν τὴν ἡγεμονίαν ἐπὶ μίαν καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν. Τὰ μὲν οὖν περὶ Ῥούθην ἀναγκαίως διηγησάμην, ἐπιδεῖξαι βουλόμενος τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, ὅτι τούτῳ παράγειν ἐφικτόν ἐστιν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν καὶ τοὺς ἐπιτυχόντας, εἰς οἷον ἀνήγαγε καὶ Δαυΐδην ἐκ τοιούτων γενόμενον.

CAP. X. 1. Ἑβραῖοι δὲ, τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ὑπενεχθέντων, πάλιν πόλεμον ἐκφέρουσι Παλαιστίνοις, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ἠλεὶ τῷ ἀρχιερεῖ δύο
307 παῖδες ἦσαν Ὀφνίς τε καὶ Φινεέσης. Οὗτοι καὶ

πρὸς ἀνθρώπους ὑβρισταὶ γενόμενοι καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς οὐδενὸς ἀπείχοντο παρανομήματος, καὶ τὰ μὲν ἐφέροντο τῶν γερῶν κατὰ τιμὴν, ἃ δὲ ἐλάμβανον αὐτοῖς ἁρπαγῆς τρόπῳ. Γυναῖκάς τε τὰς ἐπὶ θρησκείᾳ παραγινομένας ὕβριζον φθοραῖς, ταῖς μὲν βίαν προσφέροντες, τὰς δὲ δώροις ὑπαγόμενοι. Τυραννίδος δ᾽ οὐδὲν ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῶν. Ὅ τε οὖν πατὴρ αὐτοῖς ἐπὶ τούτοις χαλεπῶς εἶχεν, ὅσον οὐδέπω προδοκῶν ἥξειν ἐκ θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς πραττομένοις, τό τε πλῆθος ἐδυςφόρει. Καὶ ἐπειδὴ φράζει τὴν ἐσομένην συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ τῷ τε Ἠλεὶ καὶ Σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ παιδὶ τότε ὄντι, τότε φανερὸν ἐπὶ τοῖς υἱοῖς πένθος ἦγε.

2. Βούλομαι δὲ τὰ περὶ τοῦ προφήτου πρότερον διεξελθὼν, ἔπειθ᾽ οὕτως τὰ περὶ τοὺς Ἠλεὶ παῖδας εἰπεῖν, καὶ τὴν δυστυχίαν τὴν παντὶ τῷ λαῷ Ἑβραίων γενομένην. Ἑλκάνης, Λευΐτης ἀνὴρ, τῶν ἐν μέσῳ πολιτῶν, τῆς Ἐφραΐμου κληρουχίας, Ῥαμαθὰν πόλιν κατοικῶν, ἐγάμει δύο γυναῖκας, Ἄνναν τε καὶ Φενάνναν. Ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται, τὴν δὲ ἑτέραν ἄτεκνον οὖσαν ἀγαπῶν διετέλει. Ἀφικομένου δὲ μετὰ τῶν γυναικῶν τοῦ Ἑλκάνου εἰς Σιλοῦν πόλιν θῦσαι, — ἐνταῦθα γὰρ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ ἐπεπήγει καθὰ προειρήκαμεν, — καὶ πάλιν κατὰ τὴν εὐωχίαν νέμοντος μοίρας κρεῶν ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, Ἄννα θεασαμένη τοὺς τῆς ἑτέρας παῖδας τῇ μητέρι περικαθισαμένους, εἰς δάκρυά τε προέπεσε, καὶ τῆς ἀπαιδίας αὑτὴν ὠλοφύρετο καὶ τῆς μονώσεως. Καὶ τῆς τοῦ ἀνδρὸς παραμυθίας τῇ λύπῃ κρατήσασα, εἰς τὴν σκηνὴν ᾤχετο τὸν θεὸν ἱκετεύουσα δοῦναι γονὴν αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρῶτον αὐτῇ γεννησόμενον καθιερώσειν ἐπὶ διακονίᾳ τοῦ θεοῦ, δίαιταν οὐχ ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις ποιησόμενον. Διατριβούσης δ᾽ ἐπὶ ταῖς εὐχαῖς πολὺν χρόνον, Ἠλεὶ ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκαθέζετο γὰρ πρὸ

τῆς σκηνῆς, ὡς παροινοῦσαν ἐκέλευεν ἀπιέναι. Τῆς δὲ πιεῖν ὕδωρ φαμένης, λυπουμένην δ᾽ ἐπὶ παίδων ἀπορίᾳ τὸν θεὸν ἱκετεύειν, θαῤῥεῖν παρεκελεύετο, παρέξειν αὐτῇ παῖδας τὸν θεὸν καταγγέλλων.

3. Παραγενομένη δ᾽ εὔελπις πρὸς τὸν ἄνδρα, τροφὴν χαίρουσα προςηνέγκατο. Καὶ ἀναστρεψάντων εἰς τὴν πατρίδα κύειν ἤρξατο, καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς, ὃν Σαμούηλον προςαγορεύουσι· θεαίτητον ἄν τις εἴποι. Παρῆσαν οὖν ὑπὲρ τῆς τοῦ παιδὸς γενέσεως θύσοντες, δεκάτας τε ἔφερον. Ἀναμνησθεῖσα δ᾽ ἡ γυνὴ τῆς εὐχῆς τῆς ἐπὶ τῷ παιδὶ γεγενημένης παρεδίδου τῷ Ἠλεὶ, ἀνατιθεῖσα τῷ θεῷ προφήτην γενησόμενον. Κόμη τε οὖν αὐτῷ ἀνεῖτο, καὶ ποτὸν ὕδωρ ἦν. Καὶ Σαμούηλος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ διῆγε τρεφόμενος, Ἑλκάνῃ δ᾽ ἐκ τῆς Ἄννης υἱεῖς τε ἄλλοι γίνονται, καὶ τρεῖς θυγατέρες.

308 4. Σαμούηλος δὲ πεπληρωκὼς ἔτος ἤδη δωδέκατον προεφήτευε. Καί ποτε κοιμώμενον ὀνομαστὶ ἐκάλεσεν ὁ θεός. Ὁ δὲ νομίσας ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως πεφωνῆσθαι, παραγίνεται πρὸς αὐτόν. Οὐ φαμένου δὲ καλέσαι τοῦ ἀρχιερέως, ὁ θεὸς εἰς τρὶς τοῦτο ποιεῖ. Καὶ Ἠλεὶ διυπνισθείς φησι πρὸς αὐτὸν, "ἀλλ᾽ ἐγὼ μὲν, Σαμούηλε, σιγὴν ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦγον, θεὸς δ᾽ ἐστὶν ὁ καλῶν, ἀλλὰ σήμαινε πρὸς αὐτὸν, ὅτι παρατυγχάνω." Καὶ τοῦ θεοῦ φθεγξαμένου πάλιν ἀκούσας, 'ἠξίου λαλεῖν ἐπὶ τοῖς χρωμένοις, οὐ γὰρ ὑστερήσειν αὐτὸν ἐφ᾽ οἷς ἂν θελήσειε διακονίας.' Καὶ ὁ θεὸς, "ἐπεὶ," φησι, "παρατυγχάνεις, μάνθανε συμφορὰν Ἰσραηλίταις ἐσομένην, λόγου μείζονα καὶ πίστεως τοῖς παρατυγχάνουσι, καὶ τοὺς Ἠλεὶ δὲ παῖδας ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένους, καὶ τὴν ἱερωσύνην μετελευσομένην εἰς τὴν Ἐλεαζάρου οἰκίαν. Ἠλεὶ γὰρ τῆς ἐμῆς θεραπείας μᾶλλον τοὺς υἱοὺς καὶ παρὰ τὸ συμφέρον αὐτοῖς ἠγάπησε." Ταῦτα βιασάμενος ὅρκοις εἰπεῖν αὐτῷ τὸν προφήτην Ἠλεὶ, οὐ γὰρ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων, ἔτι μᾶλλον βεβαιοτέραν εἶχε

τὴν προσδοκίαν τῆς τῶν τέκνων ἀπωλείας. Σαμουή-
λου δ᾽ ηὔξετο ἐπὶ πλεῖον ἡ δόξα, πάντων ὧν προε-
φήτευεν ἀληθινῶν βλεπομένων.

CAP. XI. 1. Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν Παλαι-
στῖνοι στρατεύσαντες ἐπὶ τοὺς Ἰσραηλίτας στρατοπε-
δεύονται κατὰ πόλιν Ἀφεκὰν, δεξαμένων δ᾽ ἐξ ὀλί-
γου τῶν Ἰσραηλιτῶν, συνῄεσαν εἰς τὴν ἐχομένην, καὶ
νικῶσιν οἱ Παλαιστῖνοι, καὶ κτείνουσι μὲν τῶν Ἑ-
βραίων εἰς τετρακισχιλίους, τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος συν-
διώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον.

2. Δείσαντες δὲ περὶ τῶν ὅλων οἱ Ἑβραῖοι πέμ-
πουσιν ὡς τὴν γερουσίαν καὶ τὸν ἀρχιερέα, τὴν κι-
βωτὸν τοῦ θεοῦ κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρούσης
αὐτῆς παρατασσόμενοι κρατῶσι τῶν πολεμίων, ἀγνο-
οῦντες ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν
τὴν συμφορὰν τῆς κιβωτοῦ, δι᾽ ὃν καὶ ταύτην ἐν τιμῇ
συνέβαινεν εἶναι. Παρῆν τε οὖν ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ
τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ἐπιστεί-
λαντος, εἰ ληφθείσης τῆς κιβωτοῦ ζῆν ἐθελήσουσιν,
εἰς ὄψιν αὐτῷ μὴ παραγενέσθαι. Φινεέσης δὲ ἤδη
καὶ ἱερᾶτο, τοῦ πατρὸς αὐτῷ παρακεχωρηκότος διὰ
τὸ γῆρας. Θάρσος οὖν ἐπιγίνεται πολὺ τοῖς Ἑβραίοις,
ὡς διὰ τὴν ἄφιξιν τῆς κιβωτοῦ περιεσομένοις τῶν
πολεμίων. Κατεπλήττοντο δὲ οἱ πολέμιοι, δεδιότες
τὴν παρουσίαν τῆς κιβωτοῦ τοῖς Ἰσραηλίταις. Ταῖς
μέντοι γε ἑκατέρων προσδοκίαις οὐχ ὅμοιον ἀπήντησε
τὸ ἔργον, ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, ἣν μὲν ἤλπιζον
νίκην Ἑβραῖοι, τῶν Παλαιστίνων αὕτη γίνεται, ἣν
δ᾽ ἐφοβοῦντο ἧτταν οὗτοι, ταύτην Ἑβραῖοι παθόν-
τες ἔγνωσαν αὐτοὺς μάτην ἐπὶ τὴν κιβωτὸν τεθαῤ-
ῥηκότας· ἐτράπησάν τε γὰρ εὐθὺς εἰς χεῖρας ἐλθόν-
τες τῶν πολεμίων, καὶ ἀπέβαλον εἰς τρισμυρίους, ἐν
οἷς ἔπεσον καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, ἥ τε κιβω- 309
τὸς ἤγετο πρὸς τῶν πολεμίων.

3. Ἀπαγγελθείσης δὲ τῆς ἥττης εἰς τὴν Σιλοῦν,

καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς κιβωτοῦ, Βενιαμίτης γὰρ αὐτοῖς τις ἄγγελος ἀφικνεῖται νεανίας, παρατετευχὼς τῷ γεγονότι, πένθους ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις. Καὶ Ἠλεὶ, ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκαθέζετο γὰρ καθ᾽ ἑτέρας τῶν πυλῶν ἐφ᾽ ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας νεώτερόν τι πεπράχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὴν μάχην, ῥᾴων ἦν ἐπί τε τοῖς παισὶ, καὶ τοῖς συνηγγελμένοις περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς ἂν προεγνωκὼς παρὰ τοῦ θεοῦ τὸ συμβησόμενον, καὶ προαπηγγελκώς· συνέχει γὰρ ἱκανῶς τὰ παρὰ τὴν προσδοκίαν συντυχόντα δεινά. Ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἤκουσεν ἠχμαλωτίσθαι πρὸς τῶν πολεμίων, ὑπὸ τοῦ παρ᾽ ἐλπίδας αὐτῷ τοῦτο προςπεσεῖν περιαλγήσας, ἀποκυλισθεὶς ἀπὸ τοῦ θρόνου τελευτᾷ, ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα βιώσας ἔτη τὰ πάντα, καὶ τούτων τὰ τεσσαράκοντα κατασχὼν τὴν ἀρχήν.

4. Θνήσκει δὲ κατ᾽ ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ ἡ Φινεέσου παιδὸς γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς δυςτυχίᾳ. Κυούσῃ μὲν αὐτῇ προςηγγέλθη τὸ περὶ τὸν ἄνδρα πάθος, τίκτει δὲ ἑπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν καὶ ζήσαντα Ἰωχάβην προςηγόρευσαν, σημαίνει δὲ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα, διὰ τὴν προςπεσοῦσαν δύςκλειαν τότε τῷ στρατῷ.

5. Ἦρξε δὲ πρῶτος Ἠλεὶ Ἰθαμάρου τοῦ ἑτέρου τῶν Ἀαρῶνος υἱῶν οἰκίας, ἡ γὰρ Ἐλεαζάρου οἰκία τὸ πρῶτον ἱερᾶτο, παῖς παρὰ πατρὸς ἐπιδεχόμενοι τὴν τιμὴν, ἐκεῖνός τε Φινεέσῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ παραδίδωσι, μεθ᾽ ὃν Ἀβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτοῦ τὴν τιμὴν παραλαβὼν, παιδὶ αὐτοῦ Βουκὶ τὸ ὄνομα αὐτὸς αὐτὴν κατέλειπεν αὐτῷ, παρ᾽ οὗ διεδέξατο Ὄζις υἱὸς ὢν, μεθ᾽ ὃν Ἠλεὶ ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, περὶ οὗ νῦν ἦν ὁ λόγος, καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ᾽ ἐκείνου, μέχρι τῶν κατὰ τὴν Σολομῶνος βασιλείαν καιρῶν. Τότε δὲ οἱ Ἐλεαζάρου πάλιν αὐτὴν ἀπέλαβον.

BS1197 .J83A2 v.1
Opera omnia.
Princeton Theological Seminary–Speer Library
1 1012 00061 2269